ANNALES DE L'UNIVERSITÉ DE CRAÏOVA
ANNALS OF THE UNIVERSITY OF CRAIOVA

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN CRAIOVA

SERIA ŞTIINȚE FILOLOGICE

LINGVISTICĂ

❖

ANUL XLII, Nr. 1-2, 2020

EUC

EDITURA UNIVERSITARIA

ANNALES DE L'UNIVERSITÉ DE CRAÏOVA
13, rue Al. I. Cuza
ROUMANIE

On fait des échanges de publications
avec les institutions similaires du pays et de l'étranger.

ANNALS OF THE UNIVERSITY OF CRAIOVA
13, Al. I. Cuza Street
ROMANIA

We exchange publications with similar institutions
of our country and from abroad.

COMITETUL ŞTIINŢIFIC

Alessio Cotugno, University Ca' Foscari of Venice
Paul Danler, University of Innsbruck
Michel Francard, University of Louvain-la-Neuve
Laurent Gautier, University of Dijon
Antonio Lillo, University of Alicante
Francesca Malagnini, University for Foreigners Perugia
Brian Mott, University of Barcelona
Ileana Oancea, University of Timişoara
Fernando Sánchez Miret, University of Salamanca
Oleksandra Romaniuk, National University "Odessa Maritime Academy"
Federico Vicario, University of Udine
Walter Zidarič, University of Nantes

COMITETUL DE REDACŢIE

Cristiana-Nicola Teodorescu – redactor-şef
Elena Pîrvu – redactor-şef adjunct
Oana-Adriana Duţă – secretar general de redacţie
Bogdana Crivăț – membru
Ovidiu Drăghici – membru
Nicolae Panea – membru
Cecilia Mihaela Popescu – membru
Melitta Szathmary – membru
Titela Vîlceanu – membru
Ştefan Vlăduţescu – membru

Pompiliu Demetrescu – tehnoredactor

ISSN-L 1224-5712
ISSN 2734-7168

CUPRINS

Iustina BURCI, Prezența apelativului „vie” în toponimia actuală din Oltenia: construcții adjectivale 13

Diana COSTEA, *Procès-Verbal* de J. M. G. Le Clézio – cohérence, déconstruction textuelle et discours métalinguistique 24

Bogdana CRIVĂȚ, Zu sprachlichen Strategien der Adjektivintensivierung im Deutschen 37

Federico DONATIELLO, Alla ricerca di una lingua della *Metriotes*: le traduzioni da Leopardi di Duiliu Zamfirescu 50

Iulia Cristina FRÎNCULESCU, Anglo-Norman Vocabulary. A Story of Conquest and Survival 66

Nadiya FEDCHYSHYN, Anatolii VYKHRUSHCH, Halyna BILAVYCH, Tetiana HORPINICH, Nataliia YELAHINA, Halyna KLISHCH, Development of Medical Students' Foreign Language Lexical Competence in the Virtual Learning Environment 71

Oleksandra KASHUBA, Tania KRAVCHUK, Andrij TURCHYN, Researches of Ukrainian Scholars on the Pages of "Archive of Slavic Philology" by Vatroslav Jagić 80

Svitlana LYUBYMOVA, Nadezhda TOMASEVICH, Olena MARDARENKO, Transferring Sociocultural Stereotypes into the Realm of another Language 90

Tetiana MASLOVSKA, Epithets in the Poetry of Vasyl Symonenko: Semantic Aspects 102

Tetyana PAN'KOVA, The Hypotactic Construction as an Indirect Speech Act 118

Francesco PERONO CACCIAFOCO, Jing Yong Chloe GAN, Naming Singapore: a Historical Survey on the Naming and Re-naming Process of the Lion City 125

Sabina-Nicoleta ROTENȘTEIN, O abordare critică a *Gramaticii limbii române*: tipuri de construcții cu numele proprii modificate 140

Lavinia SIMILARU, Equivalencias rumanas de algunas unidades fraseológicas de la novela *Así empieza lo malo* de Javier Marías 151

Daniel SŁAPEK, Note sull'insegnamento del passato remoto regolare dei verbi uscenti in *-ere*: analisi dei materiali didattici 160

Olga STANISLAV, Linguistic and Cultural Aspects in the Study of Modern French Syntax 175

Inna STUPAK, Abgeleitete Kausative Psych-verben im Deutschen und im Ukrainischen: eine Kontrastive Analyse 184

Nataliya TOMA, The Language Conception of Petro Mohyla 213

Tetiana TSEPENIUK, Iuliia GOLOVATSKA, Volodymyr KONKULOVSKYY, Valeriy PANCHENKO, Translation of Amplifying Comparative Constructions in Modern Fiction 224

Ștefan VLĂDUȚESCU, The Message in Linguistic Terms 238

*
* *

Svitlana BODNAR, Non-verbal Code Information in English Textbooks 244
Luminița Hoarță CĂRĂUȘU, Strategii ale emfatizării în discursul televizual românesc actual 253
Mădălina CERBAN, Characteristics of the Dynamic Perspective Within SFL Framework 265
Oana-Adriana DUȚĂ, Una mirada a las metáforas de la tierra 271
Inna GOROFYANYUK, Inna ZAVALNIUK, Dialectal Vocabulary as a System 284
Nicola GUERRA, Il linguaggio politico italiano durante la crisi pandemica da Covid-19. L'ibridazione tra *gentese* e *burocratese* nell'oscurità incantatoria populista 292
Mariia IVANCHENKO, The Semantic Structure of the Concept *Break* and its Lexical Representation in English 306
Larisa KATSYUBA, Yulia ANISINA, Olga FISENKO, The Role and Importance of Interactive Technologies in the Development of Speech of Students in Practical Classes of Russian as a Foreign Language 322
Simona LOMOLINO, Cap. XII dei «Promessi sposi»: Proposta di un'unità didattica per il biennio della scuola media secondaria di secondo grado 331
Mihaela MARCU, Anul 1848 în evoluția studiului gramatical românesc 340
Alexander PAVLENKO, Galina PAVLENKO, Olga STROGANOVA, Attitudes to a Prestigious Variety and Language Change (the case of a Southern Russian Vernacular) 347
Elena PÎRVU, Gli aggettivi dimostrativi in italiano e in romeno 354
Cecilia Mihaela POPESCU, Le conditionnel des langues romanes: une question de mode ou de temps? 363
Shaun LIM Tyan Gin, Francesco PERONO CACCIAFOCO, The Semantics of Singapore Brand Names: a Case Study of 50 Brands 374
Nataliia SHKVORCHENKO, Linguistic and Gender Peculiarities of English Political Discourse 398
Diana SOPON, La lettera commerciale e le teorie sociali della comunicazione – punti di incontro 417
Adela-Marinela STANCU, Mots français d'origine allemande 425
Cristiana-Nicola TEODORESCU, Daniela DINCĂ, Pour une éducation interculturelle dans le système scolaire roumain 434
Ana-Maria TRANTESCU, Georgiana REISS, Activating Cognitive Strategies in Teaching *Heart* Idioms 458
Duoduo XU, A Repertoire of Dongba Pictographs: Challenges and Solutions 478

*
* *

PREZENTĂRI DE CĂRȚI ȘI REVISTE

Elena Isabelle TAMBA, *Povestea unor locuri. Monografia toponimică a comunei Filipeşti, județul Bacău* (Iustina BURCI) 500

Anca-Marina VELICU / Sonia BERBINSKI (dir.), *Terminologie(s) et traduction. Les termes de l'environnement et l'environnement des termes* (Dan DOBRE) 502

Valy CEIA, *Morfologia istorică a limbii latine I. Clasa numelui şi neflexibilele* (Ilona DUȚĂ) 506

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (I) (*CONCORDIA DISCORS vs DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*) (Gina MĂCIUCĂ) 508

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (II) (*CONCORDIA DISCORS vs DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*) (Gina MĂCIUCĂ) 511

Analele Universității din Craiova. Seria Științe filologice. Lingvistică, Anul XLI, nr. 1-2, 2019 (Elena PÎRVU) 515

CONTENTS

Iustina BURCI, The Presence of "Vie" in Contemporary Toponymy in Oltenia: Adjectival Constructions 13

Diana COSTEA, *Procès-Verbal* by J. M. G. Le Clézio – Coherence, Textual Deconstruction and Metalinguistic Discourse 24

Bogdana CRIVĂȚ, Linguistic Strategies of Adjective Meaning Intensification in German 37

Federico DONATIELLO, The Quest for a Language of the *Metriotes*: Duiliu Zamfirescu's Translations of Leopardi 50

Iulia Cristina FRÎNCULESCU, Anglo-Norman Vocabulary. A Story of Conquest and Survival 66

Nadiya FEDCHYSHYN, Anatolii VYKHRUSHCH, Halyna BILAVYCH, Tetiana HORPINICH, Nataliia YELAHINA, Halyna KLISHCH, Development of Medical Students' Foreign Language Lexical Competence in the Virtual Learning Environment 71

Oleksandra KASHUBA, Tania KRAVCHUK, Andrij TURCHYN, Researches of Ukrainian Scholars on the Pages of "Archive of Slavic Philology" by Vatroslav Jagić 80

Svitlana LYUBYMOVA, Nadezhda TOMASEVICH, Olena MARDARENKO, Transferring Sociocultural Stereotypes into the Realm of another Language 90

Tetiana MASLOVSKA, Epithets in the Poetry of Vasyl Symonenko: Semantic Aspects 102

Tetyana PAN'KOVA, The Hypotactic Construction as an Indirect Speech Act 118

Francesco PERONO CACCIAFOCO, Jing Yong Chloe GAN, Naming Singapore: a Historical Survey on the Naming and Re-naming Process of the Lion City 125

Sabina-Nicoleta ROTENȘTEIN, A Critical Approach to Romanian Language Grammar: Types of Constructions with Modified Proper Names 140

Lavinia SIMILARU, Romanian Equivalences for Some Phraseological Units in Javier Marías' Novel *Así empieza lo malo* 151

Daniel SLAPEK, Notes on Teaching the Regular Preterite of Verbs Ending in *-ere*: an Analysis of Teaching Materials 160

Olga STANISLAV, Linguistic and Cultural Aspects in the Study of Modern French Syntax 175

Inna STUPAK, Derived Causative Psych Verbs in German and Ukrainian: a Contrastive Analysis 184

Nataliya TOMA, The Language Conception of Petro Mohyla 213

Tetiana TSEPENIUK, Iuliia GOLOVATSKA, Volodymyr KONKULOVSKYY, Valeriy PANCHENKO, Translation of Amplifying Comparative Constructions in Modern Fiction 224

Ștefan VLĂDUȚESCU, The Message in Linguistic Terms 238

*

* *

Svitlana BODNAR, Non-verbal Code Information in English Textbooks 244
Luminița Hoarță CĂRĂUȘU, Emphasis Strategies in Today's Romanian Television Discourse 253
Mădălina CERBAN, Characteristics of the Dynamic Perspective Within SFL Framework 265
Oana-Adriana DUȚĂ, A Glance on Earth Metaphors 271
Inna GOROFYANYUK, Inna ZAVALNIUK, Dialectal Vocabulary as a System 284
Nicola GUERRA, Italian Political Language During the Covid-19 Pandemic crisis. The Hybridisation between *Gentese* and *Burocratese* in the Populist Incantatory Obscurity 292
Mariia IVANCHENKO, The Semantic Structure of the Concept *Break* and its Lexical Representation in English 306
Larisa KATSYUBA, Yulia ANISINA, Olga FISENKO, The Role and Importance of Interactive Technologies in the Development of Speech of Students in Practical Classes of Russian as a Foreign Language 322
Simona LOMOLINO, Chapter XII of *I promessi sposi*: a Teaching Proposal for the Second Course of the High School Level 331
Mihaela MARCU, The Year 1848 in the Evolution of Romanian Grammar Studies 340
Alexander PAVLENKO, Galina PAVLENKO, Olga STROGANOVA, Attitudes to a Prestigious Variety and Language Change (the case of a Southern Russian Vernacular) 347
Elena PÎRVU, Demonstrative Adjectives in Italian and Romanian 354
Cecilia Mihaela POPESCU, The Conditional in Romance Languages: a Modal or Temporal Verbal Form? 363
Shaun LIM Tyan Gin, Francesco PERONO CACCIAFOCO, The Semantics of Singapore Brand Names: a Case Study of 50 Brands 374
Nataliia SHKVORCHENKO, Linguistic and Gender Peculiarities of English Political Discourse 398
Diana SOPON, Business Letters and Social Theories of Communication – Confluences 417
Adela-Marinela STANCU, French Words of German Origin 425
Cristiana-Nicola TEODORESCU, Daniela DINCĂ, For an Intercultural Education in the Romanian School System 434
Ana-Maria TRANTESCU, Georgiana REISS, Activating Cognitive Strategies in Teaching *Heart* Idioms 458
Duoduo XU, A Repertoire of Dongba Pictographs: Challenges and Solutions 478

*

* *

BOOK AND JOURNAL REVIEWS

Elena Isabelle TAMBA, *Povestea unor locuri. Monografia toponimică a comunei Filipeşti, judeţul Bacău* (Iustina BURCI) 500

Anca-Marina VELICU / Sonia BERBINSKI (dir.), *Terminologie(s) et traduction. Les termes de l'environnement et l'environnement des termes* (Dan DOBRE) 502

Valy CEIA, *Morfologia istorică a limbii latine I. Clasa numelui şi neflexibilele* (Ilona DUȚĂ) 506

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (I) (*CONCORDIA DISCORS vs DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*) (Gina MĂCIUCĂ) 508

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (II) (*CONCORDIA DISCORS vs DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*) (Gina MĂCIUCĂ) 511

Analele Universității din Craiova. Seria Științe filologice. Lingvistică, Anul XLI, nr. 1-2, 2019 (Elena PÎRVU) 515

SOMMAIRE

Iustina BURCI, La présence de l'appellatif „vie" dans la toponymie actuelle de l'Olténie: constructions adjectivales 13

Diana COSTEA, *Procès-Verbal* de J. M. G. Le Clézio – cohérence, déconstruction textuelle et discours métalinguistique 24

Bogdana CRIVĂȚ, Stratégies linguistiques d'expression de l'intensité de l'adjectif en allemand 37

Federico DONATIELLO, À la recherche d'un langage de la *Metriotes*: les traductions de Leopardi par Duiliu Zamfirescu 50

Iulia Cristina FRÎNCULESCU, Le vocabulaire anglo-normand. Une histoire de conquête et de survie 66

Nadiya FEDCHYSHYN, Anatolii VYKHRUSHCH, Halyna BILAVYCH, Tetiana HORPINICH, Nataliia YELAHINA, Halyna KLISHCH, Le développement de la compétence lexicale dans une langue étrangère chez les étudiants en médecine dans les conditions de l'enseignement virtuel 71

Oleksandra KASHUBA, Tania KRAVCHUK, Andrij TURCHYN, Recherches des savants ukrainiens dans les pages de "Archive of Slavic philology" de Vatroslav Jagić 80

Svitlana LYUBYMOVA, Nadezhda TOMASEVICH, Olena MARDARENKO, Le transfert des stéréotypes socioculturels dans le domaine d'une autre langue 90

Tetiana MASLOVSKA, Les épithètes dans la poésie de vasyl symonenko: aspects sémantiques 102

Tetyana PAN'KOVA, La construction hypotaxique comme acte de language indirect 118

Francesco PERONO CACCIAFOCO, Jing Yong Chloe GAN, Nommer Singapour: une étude historique sur la nomination et re-nomination de la ville du lion 125

Sabina-Nicoleta ROTENȘTEIN, Une approche critique de la grammaire du roumain: types de constructions avec des noms propres modifiés 140

Lavinia SIMILARU, Équivalences roumaines de quelques unités phraséologiques dans la nouvelle *Así empieza lo malo* de Javier Marías 151

Daniel SLAPEK, Quelques notes sur l'enseignement du passé simple des verbes en *-ere*: une analyse des auxiliaires didactiques 160

Olga STANISLAV, Aspects linguistiques et culturels dans l'étude de la syntaxe du français moderne 175

Inna STUPAK, Les verbes causatifs psychologiques dérivés en allemand et ukrainien: une analyse contrastive 184

Nataliya TOMA, La conception sur le langage de Petro Mohyla 213

Tetiana TSEPENIUK, Iuliia GOLOVATSKA, Volodymyr KONKULOVSKYY, Valeriy PANCHENKO, La traduction des structures comparatives amplificatrices dans la fiction moderne 224

Ștefan VLĂDUȚESCU, Le message en termes de linguistique 238

*

* *

Svitlana BODNAR, Information sur le code non-verbal dans les manuels d'anglais 244

Luminița Hoarță CĂRĂUȘU, Stratégies de l'emphase dans le discours télévisuel roumain actuel 253

Mădălina CERBAN, Caractéristiques de la perspective dynamique dans le cadre du SFL 265

Oana-Adriana DUȚĂ, Un regard sur les métaphores de la terre 271

Inna GOROFYANYUK, Inna ZAVALNIUK, Le vocabulaire dialectal comme système 284

Nicola GUERRA, Le langage politique italien pendant la crise de la pandémie de Covid-19. L'hybridation entre *gentese* et *burocratese* dans l'obscurité de l'incantation populiste 292

Mariia IVANCHENKO, La structure sémantique de la rupture conceptuelle et sa représentation lexicale en anglais 306

Larisa KATSYUBA, Yulia ANISINA, Olga FISENKO, Le rôle et l'importance des technologies interactives dans le développement de la communication orale chez les étudiants en russe langue étrangère pendant les cours de travaux dirigés 322

Simona LOMOLINO, Le XIIe chapitre de "Promessi sposi": Propos pour une unité didactique pour les deux premières années du deuxième cycle de l'enseignement secondaire 331

Mihaela MARCU, L'année 1848 dans l'évolution de l'étude de la grammaire roumaine 340

Alexander PAVLENKO, Galina PAVLENKO, Olga STROGANOVA, Attitudes envers une variété de prestige et le changement du code (le cas du vernaculaire du russe du Sud) 347

Elena PÎRVU, Les adjectifs démonstratifs en italien et en roumain 354

Cecilia Mihaela POPESCU, Le conditionnel des langues romanes: une question de mode ou de temps? 363

Shaun LIM Tyan Gin, Francesco PERONO CACCIAFOCO, La sémantique des noms de marque de Singapour: une étude de cas sur 50 noms de marque 374

Nataliia SHKVORCHENKO, Spécificités linguistiques et de genre du discours politique anglais 398

Diana SOPON, La lettre d'affaires et les théories sociales de la communication – points de rencontre 417

Adela-Marinela STANCU, Mots français d'origine allemande 425

Cristiana-Nicola TEODORESCU, Daniela DINCĂ, Pour une éducation interculturelle dans le système scolaire roumain 434

Ana-Maria TRANTESCU, Georgiana REISS, Activer les stratégies cognitives dans l'enseignement des idiomes du domaine conceptuel du *cœur* 458

Duoduo XU, Un répertoire des pictogrammes de Dongba: défis et solutions 478

*

* *

COMPTES-RENDUS

Elena Isabelle TAMBA, *Povestea unor locuri. Monografia toponimică a comunei Filipeşti, judeţul Bacău* (Iustina BURCI) 500

Anca-Marina VELICU / Sonia BERBINSKI (dir.), *Terminologie(s) et traduction. Les termes de l'environnement et l'environnement des termes* (Dan DOBRE) 502

Valy CEIA, *Morfologia istorică a limbii latine I. Clasa numelui şi neflexibilele* (Ilona DUŢĂ) 506

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (I) (*CONCORDIA DISCORS vs DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*) (Gina MĂCIUCĂ) 508

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (II) (*CONCORDIA DISCORS vs DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*) (Gina MĂCIUCĂ) 511

Analele Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică, Anul XLI, nr. 1-2, 2019 (Elena PÎRVU) 515

PREZENȚA APELATIVULUI „VIE” ÎN TOPONIMIA ACTUALĂ DIN OLTENIA: CONSTRUCȚII ADJECTIVALE

Iustina BURCI
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C. S. Nicolăescu-Plopşor” din Craiova
iustinaburci@yahoo.com

Lucrarea de față reprezintă ultima parte a unei „trilogii”[1] dedicate prezenței apelativului *vie*[2] în toponimia actuală din Oltenia. Am ales spre analiză acest subiect, dat fiind, pe de o parte, rolul deosebit de important pe care cultura viței-de-vie l-a jucat, de-a lungul timpului, în viața societății noastre[3], și, pe de altă parte, datorită modului generos și diversificat în care cuvântul se reflectă astăzi la nivelul denumirilor toponimice. Potrivit unei clasificări realizate în DTRO[4], numele de locuri analitice se pot regăsi într-una dintre situațiile următoare: I. apelativ + antroponim, II. apelativ + toponim, III. apelativ + apelativ, IV. apelativ + adjectiv, V. apelativ + prepoziție + substantiv, VI. apelativ + prepoziție + adverb. Termenul *vie* este prezent (cu frecvențe variabile) sub primele cinci paliere. Este unul dintre acele entopice care, fiind extrem de cunoscut, a avut întotdeauna nevoie, pentru a-și putea îndeplini cu precizie funcția de identificare a obiectelor geografice denumite (de regulă, vii), de elemente suplimentare (substantive proprii și comune, adjective, prepoziții) care să înlăture confuziile toponimice. Din acest motiv, cu excepția formei de plural *Vii* – deal în județul Vâlcea, nu există în Oltenia niciun nume de loc simplu *Via*[5].

Dacă în primele studii publicate am analizat structurile toponimice formate cu ajutorul antroponimelor și, apoi, al prepozițiilor, acestea înregistrând și cel mai mare număr de unități denominative, ne vom axa acum în special asupra construcțiilor adjectivale, celelalte (numele de locuri[6] și apelativele[7]) reprezentând, în economia modelului, un procent destul de mic.

Ne dorim însă ca, înainte de a trece la analiza propriu-zisă, să prezentăm succint câteva informații despre istoria locală a *vitis viniferei*, a cărei îndelungată[8] și complicată existență justifică într-un fel, după cum menționam, alegerea ei ca subiect de lucru.

Astfel, începuturile cultivării ei nu ne sunt cunoscute, Antichitatea fiind cea care ne oferă primele menţiuni despre importanţa viticulturii în viaţa tracilor, a geto-dacilor, în special. În secolul al V-lea î. Hr., Herodot afirma că Tracia era o regiune vinicolă, „considerată ca locul de naştere al zeului vinului Dionysos”[9], în timp ce Xenofon, referindu-se la geți, relata faptul că „bărbați și femei beau vinul după moda scitică, neamestecat cu apă, slujindu-se, în loc de pahare, de coarne de cerb şi de bou, care se treceau din mână în mână”[10]. La rândul său, Platon remarca faptul că sciții și tracii, deopotrivă bărbați și femei, își stropeau hainele cu vin,

„socotind că este o deprindere frumoasă şi aducătoare de fericire”[11]. Strabon este însă cel la care găsim prima mențiune scrisă despre cultivarea viţei-de-vie la noi: se arăta aici că Burebista i-a convins pe daco-geţi, prin intermediul preotului Deceneu, să distrugă o parte a suprafeţelor cultivate cu vie, măsură impusă „din raţiuni de stat”[12] şi/sau pe considerente „etice şi medicale”[13].

Mai târziu, cucerirea romană a determinat un fenomen de reviriment în ceea ce privește cultivarea viţei-de-vie: „S-au preluat … soiuri noi de viţă şi au fost asimilate tehnici viticole şi unelte de muncă superioare”[14]; există şi mărturii arheologice în această direcţie – printre care şi o medalie romană, unde Dacia a fost reprezentată printr-un triptic în care o persoană este aşezată pe o stâncă şi ţine „… în mână un steag militar, având deasupra un vultur. În stânga ei, un copil ţine spice de grâu şi înainte-i alt copil duce o ciorchină de struguri”[15]; s-au descoperit, de asemenea, „altare votive închinate zeităţilor protectoare ale viticulturii, amfore pentru păstrarea vinului, unele făcute în Dacia, altele importate”[16].

Încet, încet, timp de secole, în jurul cultivării viţei-de-vie s-a creat o întreagă „industrie”: aceasta începe chiar de la muncile sezoniere efectuate în podgorie, însoţite adesea de obiceiuri străvechi[17] menite să sporească fertilitatea rodului, apoi diversitatea soiurilor şi tehnologia cultivării lor, „construcţii pentru paza viei”[18], dificultăţi întâmpinate prin apariţia unor boli şi modul cum au fost surmontate, păstrarea vinului etc., toate acestea pe de o parte; pe de altă parte, la nivel juridic, economic şi social – viile au constituit obiectul a numeroase tranzacţii (moşteniri, vânzări, cumpărări, danii, mai târziu exporturi, contrabandă etc.) şi litigii, viticultorilor ori celor care comercializau vinul le-au fost impuse diferite dări[19] şi au apărut diverse meserii[20] în domeniu. Mai putem adăuga aici problemele întâmpinate de către „exportatorii” de vin ai epocii feudale, perioadele de prohibiție etc., mergând până la momentul secularizării viilor.

Ca să nu mai vorbim despre simbolistica vinului în spațiul religios – pornind de la prima minune făcută de Hristos, a transformării apei în vin la o petrecere de nuntă din Cana Galileii[21], până la contopirea acestuia cu sângele lui Iisus: „Şi luând paharul şi mulţumind, le-a dat, zicând: Beţi dintru acesta toţi, Că acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru mulţi se varsă spre iertarea păcatelor. Şi vă spun vouă că nu voi mai bea de acum din acest rod al viţei până în ziua aceea când îl voi bea cu voi, nou, în împărăţia Tatălui Meu”[22].

Proprietatea asupra unei vii, conform *obiceiului pământului*[23] – în care viticultura, la fel ca albinăritul şi pomicultura, era considerată activitate specializată – îi aparținea celui/celor care o curăţaseră şi o plantaseră, spre deosebire de celelalte loturi agricole, stăpânite în devălmșie și care „se mutau în fiecare an pe întinsul moşiei prin tragere la sorţi”[24]. Şi, ca orice bun imobil, potrivit aceluiaşi *drept cutumiar românesc*, viile puteau trece de la un proprietar la altul, ca urmare a unor acte de moştenire, înzestrare, vânzare ori cumpărare, întărire domnească, litigii diverse, uneori constituind chiar garanţia pentru plata unor sancţiuni ori gaj pentru împrumuturi. Sunt situaţii întâlnite frecvent în documentele de arhivă; exemplificăm în cele ce urmează doar câteva dintre acestea cazuri:

Vânzare: „Adică eu, Cernea, feciorul lui Anton și Ioniță și sora noastră, Liana și moașa noastră, Băluța, scriem și mărturisim cu zapisul nostru ca să fie de mare credință la mâna igumenului Daniil... cum să se știe că i-am vândut via de la Răducești…”[25];

Cumpărare: „Și iar au cumpărat popa Manea 2 pogoane de vie de la Mălin den partea lui Dumitru Iurga, derept bani gata 4 000”[26];

Întărire domnească: „Din mila lui Dumnezeu, Io Matei Basarb voievod și domn. Dă domnia mea această poruncă a domniei mele acestui om, anume Stoian, feciorul Budei de Țigănești ot sudstvo Mușcel i Pădureț, ca să hie volnic cu această carte a domni<i>i mele de să-ș ție nește vii în râpa de jos...”[27];

Litigii: „Din mila lui Dumnezeu, Io Matei Basarb voievod și domn. Îți scrie domnia mea ție, părinte Leontie egumenul de la sfânta mănăstire Argișul... Către aceasta-ți dau în știre domnia mea pentru că aici înaintea domni<i>i mele la divan, venit-au sluga domni<i>i mele Ianiu, feciorul Albului logofet ot Lăngești, de s-au jeluit și au spus cum are o vie bătrână și de moșie în dealul Ștefăneștilor... Iară sfinția ta i-o iai și zici că iaste acea vie pre locul mănăstirii...”[28];

Plata în contul unei datorii: „Adică eu, Neagoe Ghelescul… scris-am şi mărturisescu cu acest al mieu zapis… cum să se ştie că am căzut la o deşugubină să plă‹te›scu că am fost uom de pierzare… Iar cand a fost la zi, am făcut cum am putut, de i-am dat ughi 25, iar alţi bani i-am rămas… pentru ce bani i-am rămas… i-am vândut neşte vie în preţul banilor”[29];

Vie confiscată pentru sustragerea de la plata birului: „... Apoi, cum i-au cumpărat via, acel om au luat banii și au fugit în Țara Ungurească și au rămas birul asupra lui Manolie, de i l-au plătit. Apoi ei au apucat spre Radoslavu, că au fost chezaș că i-au cumpărat viia să-i plătească birul, iar el n-au avut să i-l plătească...”[30];

Gaj pentru un împrumut: „Scris-am noi, megiiaşii din sat din Groşi… cum să să ştie că am luat noi, toţi aceşti oameni ce scriem mai sus, dă la cinstit părintele nostru, chir vlădica Stefan, ughi 60, ca să ne plătim de nevoile noastre. Iar noi, pentru bine ce ne-au făcut sfiinţia lui, să avem a-i face o vie până va fi întemeiată şi va face struguri, însă stânjăni 10 ‹şi în lungu stânjăni 100›”[31];

Schimb de proprietăți: „…Şi iar să fie jupânului Bunea mare sluger moşie la Mogoşăşti, stânjeni 22, partea preotesei Dobra a popei Stanciul, de peste tot hotarul, pentru că această moşie din Mogoşăşti a fost de baştină a preotesei Dobra de la părinţii ei. Iar când a fost acum, a căzut preoteasa Dobra cu multă rugăminte la jupan Bunea slugerul, ca să-i dea via lui Badiul Surdul de la Grădiştea din Coastă şi să dea jupanului Bunea slugerul această moşie din Mogoşăşti. Întru aceea, jupan Bunea slugerul, pentru rugămintea ei, a făcut schimb şi a dat ei acea vie a lui Badiul Surdul de la Grădiştea din Coastă şi i-a luat aceşti mai sus-zişi 22 stânjeni de moşie din Mogoşăşti, ca să fie moşie pentru moşie”[32].

Având în vedere importanța viţei-de-vie în viaţa particulară şi comunitară a oamenilor, la nivel juridic s-au luat, încă de foarte devreme, și o serie de măsuri al căror scop era acela de a împiedica deteriorarea respectivei culturi. În pravila

Îndreptarea legii[33], apărută în vremea lui Matei Basarab, în Ţara Românească, în anul 1652, în capitolul 305 se prevedea faptul că persoana care va distruge via vecinului putea fi pedepsită prin tăierea mâinilor, pe lângă plata despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat. Existau, de asemenea, hotărâri prin care se interzicea împiedicarea procesului de culegere a roadelor: „Nimeni de afară, de la ţară, să nu fie adus la judecată aici pe vremea arăturilor, adică primăvara în toată luna lui aprilie, nici pe vremea secerişului în toată luna lui iulie, nici pe vremea culesului de vii de la 15 ale lui septembrie până la octombrie 15…”[34].

Întinderea suprafeţelor cultivate cu viţă-de-vie poate constitui şi ea un indicator al rolului important pe care aceasta l-a jucat în viaţa societăţii noastre. Constantin C. Giurescu afirma că „podgoria încinge ca un brâu pământul românesc din Banat până în nordul Moldovei. Vii întinse întâlnim nu numai în Oltenia, Muntenia, Dobrogea şi la nord de Milcov, dar şi în Transilvania…”[35]. În Ţara Românească, unul dintre primele acte interne – hrisovul dat la 20 mai 1388 de către Mircea cel Bătrân ctitoriei sale de la Cozia – identifica vii numeroase în regiunea dealurilor[36]; aceeaşi regiune, cu viile răspândite pretutindeni, l-au impresionat şi pe călătorul Paul de Alep, în secolul al XVII-lea[37].

*

Apelativul *vie* este unul dintre cuvintele care oferă direcţii variate de analiză, fiind un element important al patrimoniului nostru istoric, antropologic, religios, sociologic, artistic etc. În ceea ce priveşte prezenţa lui în sistemul toponimiei actuale oltenești[38], termenul apare în special în „compania” numelor personale, acesta fiind, după cum menţionam în debutul articolului, mijlocul cu cea mai mare şi mai sigură rată de a exprima „filiaţia” (o vie este a cuiva – *Via Catalinii, Via Nițului, Via Radului, Via lui Dinuț, Via Murăreților* etc.); la fel de importantă este şi localizarea obiectului, prin urmare, prepoziţiile (care însoţesc adesea antroponime), sunt şi ele destul de des întâlnite: *Via de la Capu Dealului, Via la Florea Antonie, La Via Crucii, Pe după Vii* etc.

Toponimele cu structura *entopic (vie) + determinant adjectival* ocupă, pe o scară a frecvenței, cea de-a treia poziție în contextul celor șase modele enunțate în debutul lucrării. Iată în continuare care sunt aceste calificative înregistrate alături forma de singular articulat: *via* sau plural articulat: *viile*, împreună cu obiectele denumite și localizarea lor:

a l t o i t ă/ e: ***Via Altoită*** [s.c. Aninoasa-GJ], ***Viile Altoite*** [s. Budele c. Roşiile-VL];

b ă t r â n ă/ e: ***Via Bătrână*** [s. Groşerea c. Aninoasa, *păşune*[39] s. Moi c. Bâlteni, *deal* s. Bulbuceni c. Căpreni, s. Zăicoiu c. Dănciuleşti, *loc arabil* s.c. Fărcăşeşti, *platou* s. Popeşti c. Logreşti, s. Artanu c. Negomir, *pădure, poiană* s. Sărdăneşti c. Plopşoru, *loc arabil* s. Blahniţa de Sus c. Săcelu, s. Băceşti c. Stejari, s. Hotăroasa c. Urdari, s. Pojogeni or. Târgu Cărbuneşti, s. Spahii c. Turburea-GJ; s.c. Grozeşti, s. Motruleni or. Strehaia-MH; *loc* s. Bodeşti c. Bărbăteşti, or. Băile Govora, *deal* s. Buleta s. Govora s. Gurişoara s. Scărişoara c. Mihăieşti, s. Zgubea c. Roşiile, s.c. Sineşti, *loc arabil* s. Contea c. Zătreni-VL], ***Viile Bătrâne*** [s.c. Apele Vii, *podgorie* s.c. Coşoveni, s. c. Lipov, s. Ghidici şi Piscu Vechi c. Piscu

Vechi, s. Urzica Mare c. Urzicuța-DJ; satele: Albeni, Bolboceşti şi Pruneşti c. Albeni, s. Petreşti şi Socu c. Bărbăteşti, s. Gâlceşti s. Lihuleşti c. Berleşti, s. Vlăduleni c. Bâlteni, s. Văcarea c. Dăneşti, s. Izvoarele c. Plopşoru, s. Băceşti c. Stejari, s. Calopăru c. Borăscu, s. Strâmba-Jiu c. Turceşti-GJ; *deal* s. Sălătruc şi Valea Petrei c. Greci-MH; s. Gura Căluiului c. Oboga-OT; s.c. Bălceşti, s. Valea Grădiştei c. Grădiştea, s. Romăneşti c. Roşiile-VL];

d e a s ă: ***Via Deasă*** [*pârâu* s.c. Scoarța-GJ];

î n a l t ă: ***Via Înaltă*** [*deal* s. Samarineşti şi Valea Poienii c. Samarineşti-GJ];

î n f u n d a t ă: ***Via Înfundată*** [*loc* s. Romanii de Jos şi Romanii de Sus or. Horezu-VL];

l u n g i: ***Viile Lungi*** [*deal* s.c. Văgiuleşti-GJ]; ***Viile ale***[40] ***Lungi*** [s.c. Văgiuleşti-GJ];

m a r e /i: ***Via Mare*** [*deal* s. Soceni c. Fărcaş, s. Gubaucea c. Vela-DJ; s.c. Borăscu, *poiană* s. Gilortu c. Brăneşti, *deal* s.c. Drăgoteşti, *loc arabil* s. Dobrana şi Negoieşti c. Prigoria, or. Ţicleni-GJ; s.c. Orleşti-VL]; ***Viile Mari*** [s. Petreşti c. Bărbăteşti, s.c. Brăneşti, s. Spahii c. Turburea, s. Rugi c. Turcineşti-GJ; *deal* s.c. Şişeşti-MH]; ***Viile ale Mari*** [s.c. Bălăneşti-GJ];

m i c ă/ i: ***Via Mică*** [*poiană* s. Gilortu c. Brăneşti, *loc arabil* s. Dobrana şi Negoieşti c. Prigoria, *poiană* s. Sărdăneşti c. Plopşoru, or. Ţicleni-GJ]; ***Viile Mici*** [s. Ghidici c. Piscu Vechi-DJ; s.c. Aninoasa-GJ; s.c. Şişeşti-MH];

n o u ă / n o i: ***Via Nouă*** [*coastă de deal* s. Andreieşti c. Vladimir-GJ]; ***Viile Noi*** [s. Întorsura c. Radovan-DJ; s. Izvoru c. Găneasa-OT];

p ă r ă s i t ă/ e: ***Via Părăsită (Părăsâtă)*** [*loc arabil* s.c. Brădeşti-DJ, *coastă de deal, izlaz* s. Moi c. Bâlteni, *poiană* s. Gilortu c. Brăneşti, *poiană, păşune* s. Vâlceaua c. Câlnic, s.c. Cruşeţ, *vârf de deal* s.c. Hurezani, s.c. Jupâneşti, *pisc* s.c. Licurici, *poiană* s. Horăşti or. Motru, *loc arabil* s.c. Prigoria, *poiană* s.c. Samarineşti, *luminiş* s. Floreşti c. Ţânţăreni, *poiană* s. Broşteni c. Plopşoru, *loc* s. Vălari c. Stăneşti, *deal, pădure* s. Valea Motrului şi Văgiuleşti c. Văgiuleşti, *deal* s. Andreieşti c. Vladimir-GJ; *păşune* s. Cârceni c. Grozeşti, s. Motruleni or. Strehaia-MH; or. Băile Olăneşti-VL], ***Via Părăsită a Spahiului*** [*loc* s.c. Negomir-GJ]; ***Viile Părăsite*** [s.c. Aninoasa, *deal* s.c. Cătunele, *podgorie* s. Costeni, s. Celei şi Costeni c. Tismana, s. Murgeşti c. Turceni-GJ; s.c. Pătulele-MH; s. Bechet şi Comăneşti c. Bobiceşti, s. Ghioşani c. Morunglav, s. Pescăreşti c. Vulpeni-OT];

s c u r t ă: ***Via Scurtă*** [*loc* s. Drăgoteşti c. Prunişor-MH];

t i n e r e: ***Viile Tinere*** [*podgorie* s.c. Coşoveni-DJ];

v e c h e/ i: ***Via Veche*** [*deal* s.c. Fărcaş-DJ; *platou* s.c. Cernişoara-VL]; ***Via Veiche*** [s. Smadovicioara c. Secu-DJ]; ***Viile Vechi*** [s. Plosca c. Bistreţ, s.c. Bârca, s.c. Dobreşti, s. Mărăcinele c. Perişor, s. Întorsura c. Radovan, s. Damian şi Răieţi c. Sadova, s. Vârvoru c. Vârvoru de Jos-DJ; s. Ţârculeşti c. Dăneşti, s. Murgeşti c. Turceni-GJ; s. Vrata c. Gârla Mare-MH; or. Corabia, s.c. Vlădila-OT]; ***Viile ale Veichi*** [s. Vârvoru c. Vârvoru de Jos-DJ].

Adjectivele citate vizează aspecte universale, precum:

a) dimensiunea pe orizontală şi verticală: *înaltă, lungă, mare, mică, scurtă*;

b) „vârsta” obiectului denumit: *bătrână, nouă, tânără, veche* (*veiche*);

c) calitatea acestuia: *altoită*;

d) aspectul: *deasă, înfundată*;

e) „statutul juridic”: *părăsită*.

Dacă avem în vedere tipul calificativelor înregistrate, atunci vom observa că acestea sunt, în mare majoritate:

a) propriu-zise: *bătrână, deasă, înaltă, înfundată, lungă, mare, mică, nouă, scurtă, tânără, veche* şi, apoi,

b) participiale: *altoită, părăsită*.

Există însă şi o a treia categorie, aceea a adjectivelor posesive. Exemplele înregistrate reclamă şi aici o divizare a lor, în determinanţi care arată:

a) poziția socială a posesorului: ***Via Boierească*** [s.c. Argetoaia, s. Meteu, s. Piscani şi Tatomireşti c. Brădeşti, *deal* s. Foişor c. Drănic, *poiană* s. Almăjel or. Filiaşi, s.c. Goieşti, s. Tencănău c. Sălcuţa, s. Beloţ c. Sopot-DJ; s. c. Băleşti, s. Peşteana-Jiu c. Bâlteni, *parte de sat* s. Ohaba-Jiu c. Bolboşi, s. Bulbuceni c. Căpreni, *deal* s. Strâmba-Vulcan c. Ciuperceni, *deal* s. Urda de Jos c. Cruşeţ, *loc arabil* s.c. Fărcăşeşti, *deal* s. Cămuieşti şi Glogova c. Glogova, s. Jupâneşti şi Pârâu-Boia c. Jupâneşti, s.c. Licurici, s. Călugăreasa c. Prigoria, *platou* s. Bibeşti c. Săruleşti, *păşune* s. Baloşani c. Stejari, *coastă de deal* s. Fântânel c. Urdari, m. Târgu Jiu, *deal* s. Cocorova c. Turburea, *luminiş* s. Floreşti c. Ţânţăreni-GJ; s. Corzu c. Bâcleş, *platou* s.c. Corlăţel, s. Gemeni c. Dârvari, *pădure* s.c. Gruia, s. Dumbrăviţa şi Oprăneşti c. Husnicioara, s.c. Pătulele, s. Menţii din Faţă or. Strehaia-MH; s. Beneşti c. Bălceşti, s.c. Cernişoara, s. Fârtăţeşti şi Măriceşti c. Fârtăţeşti, s. Zgubea c. Roşiile-VL]; ***Viile Boiereşti*** [s. Bengeşti c. Bengeşti-Ciocadia, s. Mogoşani c. Scoarţa-GJ; s.c. Butoieşti, s. Cerveniţa c. Prunişor-MH; s. Găneşti şi Lăcustenii de Sus c. Zătreni- VL]; ***Via Domnească*** [s.c. Fălcoi-OT]; ***Viile Împărăteşti*** [s. Arpadia c. Ţânţăreni-GJ];

b) etnia acestuia: ***Via Tătărască*** [*loc* s. Negoieşti c. Prigoria-GJ];

c) posesia exprimată prin intermediul unui alt toponim: ***Via Portărească*** [s.c. Pârşcoveni-Ot];

d) posesia exprimată prin intermediul unui antroponim: ***Viile Angheleşti*** [s. Ciovârnăşani c. Şişeşti-MH]; ***Via Murgească*** [*loc* s. Arceşti c. Pleşoiu-OT];

Adjectivele posesive sau „adjectivele de apartenenţă”[41] reprezintă a doua mare grupă de elemente cu ajutorul cărora s-a stabilit, în trecut, „filiaţia” unui bun. În general, acest tip de calificative se formează cu deosebire de la nume de persoane, cu ajutorul sufixelor *-esc, -ească, -ască, -eşti*.

O parte dintre adjectivele înregistrate, şi anume *bătrână, boierească, lată, mare, nouă, părăsită* şi *veche* sunt precedate de prepoziţiile simple *în* şi *la,* a căror funcție este aceea de a potența localizarea în spațiu a denotatului:

în: ***În Via Bătrână*** [s. Foleştii de Jos c. Tomşani-VL], ***În Via Boierească*** [s. Cocorăşti c. Pleşoiu-OT], ***În Viile Bătrâne*** [or. Călimăneşti-VL], ***În Viile Boiereşti*** [s. Butoiu c. Pârscoveni-OT], ***În Viile Noi*** [s. Butoiu c. Pârscoveni-OT], ***În Viile Vechi*** [s.c. Brâncoveni-OT]:

la: ***La Via Bătrână*** [s. Coţofenii din Faţă c. Almăj-DJ, s. Topeşti c. Logreşti, s. Dolceşti c. Săuleşti, s. Spahii c. Turburea-GJ, s. Prajila or. Băile Govora, s. Şerbăneşti c. Păuşeşti, s. Foleştii de Jos s. Mireşti c. Tomşani-VL], ***La Viile Bătrâne*** [s. Nistoi c. Fărcaş, s. Adâncata c. Goieşti, s.c. Tălpaşu-DJ, s. Cojmăneşti

c. Slivileşti-GJ**],** ***La Via Boiereascâ*** [s. Tatomireşti c. Brădeşti, s. Mihăiţa c. Coţofenii din Dos, s.c. Melineşti-DJ, s. Aluniş c. Căpreni, s. Raci c. Negomir, s. Fântânele c. Urdari-GJ, s. Igiroasa c. Prunişor, s.c. Rogova-MH, s. Irimeşti c. Bălceşti-VL], ***La Viile Boiereşti*** [s.c. Corlăţel-MH], ***La Via Lată*** [s. Bărbuceni c. Prundeni-VL], ***La Viile Mari*** [s. Petreşti c. Bărbăteşti, s. Şipotu c. Turburea-GJ], ***La Viile ale Mari*** [s. Cârstăneşti c. Oteşani-VL], ***La Viile Părăsite*** [s. Bechet s. Comăneşti c. Bobiceşti-OT], ***La Viile Vechi*** [s.c. Giubega-DJ].

Boierească și *bătrână*, alături de adjectivul posesiv *brânzești*, sunt întâlnite și în câteva structuri toponimice cu o componență ceva mai amplă; construcția din care fac parte funcționează acum ca identificator local al unui alt entopic: *Movila cu Piatră* ***la Via Boierească*** [s. Ciupercenii Vechi or. Calafat-DJ], *Cişmeaua* ***de la Via Boierească*** [s. Negoieşti c. Melineşti-DJ], *Dealu* ***de la Viile Brânzeşti*** [s.c. Aninoasa-GJ], *Fântâna* ***de la Via Bătrână*** [s. Olăneşti c. Băile Olăneşti-VL], *Ciutura* ***din Via Boierească*** [s. Beneşti c. Bălceşti-VL], *Fântâna* ***la Via Bătrână*** [s. Mosoroasa or. Băile Olăneşti-VL].

Se poate observa, din exemplele anterioare, că adjectivele *bătrână, boierească* și *părăsită* înregistrează cea largă distribuție la nivelul zonei analizate; ca număr de ocurențe, constatăm, de asemenea, că fac parte din structura mai multor toponime comparativ cu ceilalți calificativi. Prezența fiecăruia dintre ele poate fi „justificată" din punct de vedere istoric. Astfel, viile puteau fi *bătrâne,* deoarece erau moștenite din tată în fiu, reprezentând unul dintre bunurile de pe urma cărora proprietarii aveau beneficii duble: consum propriu al produselor viței-de-vie (struguri, vin) și sursă de venit, prin comercializarea acestora. Puteau fi *boierești* – această categorie socială deținând, în trecut, mult mai multe pământuri decât celelalte clase sociale. Și, din cauze diferite – fiscalitatea foarte ridicată, de exemplu – viile puteau fi *părăsite*.

Chiar dacă sunt minoritare în comparație cu substantivele, rolul adjectivelor în toponimie nu poate fi contestat; datorită caracterului lor descriptiv, ne pot oferi informații concrete despre realitatea geografică proximă – uneori exploatând chiar imaginația și creativitatea celui care denumește (în exemplele noastre apare personificarea, căci viile pot fi tinere sau bătrâne, iar în alte cazuri, metafora), și se pot reprezenta, totodată, repere orientative sigure pentru comunitățile sătești în special.

NOTE

[1] Primele două articole au apărut în „Journal of Romanian Literary Studies (JRLS)" (nr. 18/2019, Târgu-Mureş, Arhipelag XXI Press, pp. 1180-1191) – *The "vineyard" appellation in the present toponymy of Oltenia: names formed with anthroponyms* și în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C. S. Nicolăescu-Plopşor»" // "C. S. Nicolăescu-Plopşor" Institute for Research in Social Studies and Humanities (XVI, 2019, Editura Academiei Române, Bucharest, 2019, pp. 121-134) – *The presence of appellative „vineyard" in the toponymy from Oltenia.*

[2] Integrăm aici și exemplele întâlnite sub toponimul *Viile*.

[3] A întregii umanități, dacă extindem observația la nivel universal.

[4] *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993, p. 13-14.

[5] Pornind de la *vie*, toponimia înregistrează şi opt derivate diminutivale (su sufixul *-işoara*) – *Viişoara* (întâlnite în toate cele cinci judeţe ale Olteniei).

[6] Puţine nume de locuri formate cu apelativul *vie* au ca determinant un alt toponim; iată în continuare care sunt aceste toponime, subordonate, din punct de vedere morfologic, fie ***nominativului*** – *Via Cârciu al Mare* [*deal* s. Cârciu c. Văgiuleşti-GJ], ~ *Cornet* [s. Moi c. Bâlteni-GJ], ~ *Drănica* [*loc*, probabil s.c. Drănic-DJ], ~ *Gângiova* [*loc* s.c. Gângiova-DJ], ~ *Giurgiţa* [*cale* s.c. Giurgiţa-DJ], ~ *Padea* [*loc* s. Padea c. Drănic-DJ], ~ *Ţâmburești* [*loc*-DJ], fie ***genitivului*** – *Via Balii* [s. Comăneşti c. Bala-MH], ~ *Bărăţiei* [s. Valea Ursului c. Fârtăţeşti-VL], ~ *Bistriţei* [*loc* or. Drăgăşani-VL], ~ *Boiei* [*loc* s. Valea Cheii c. Păuşeşti-Măglaşi-VL], ~ *Cornetului* [*loc* s. Pocruia c. Tismana-GJ], ~ *Coziei* [*loc* s.c. Suteşti-VL], ~ *Gaiului* [*poiană* s.c. Fărcăşeşti-GJ], ~ *Govorei* [*loc* s.c. Buneşti-VL], ~ *Iezerului* [*loc* m. Râmnicu Vâlcea-VL], ~ *Mustei* [*loc* s. Bircii c. Bengeşti-Ciocadia-GJ], ~ *Râiosului* [*loc* or. Drăgăşani-VL]. În ceea ce priveşte originea lor, determinanţii pot fi identici cu numele (preluat prin transfer) al localităţii în care se află (sau de care aparţine) obiectul denumit, sau al altui toponim cu care acesta se poate afla în „relaţii" de proprietate sau vecinătate.

[7] Determinanţii substantivali înregistrează doar forme de genitiv singular şi plural – *Via Băncii* [s.c. Urdari-Gj], ~ *Băngii* [or. Novaci-GJ], ~ *Caizărului* [*loc* s. Pocruia c. Tismana-GJ], ~ *Călugărilor* [s. Cocoreni c. Bâlteni-GJ], ~ *Cerului* [*loc* s. Vlăduleni c. Bâlteni-GJ], ~ *Curţii* [or. Băileşti-DJ], ~ *Fetelor* [s.c. Turceni-GJ], ~ *Gospodăriei* [s. Motruleni or. Strehaia-MH], ~ *Hoţului* [*loc* s.c. Negomir-GJ], ~ *Mânăstirii* [*loc* s.c. Giubega-DJ, *loc arabil* s. Valea Teiului or. Breznița-Motru-MH; s. Seaca or. Călimăneşti-VL], ~ *Negustorilor* [s. Dâlbociţa c. Ilovăţ-MH], ~ *Nemţilor* [s.c. Roşiile-VL], ~ *Păducei* [*loc arabil* s. Cârciu c. Văgiuleşti-GJ], ~ *Popii* [*loc* s. Dobriceni c. Stoieneşti-VL], ~ *Rugii* [*deal* s. Pârâienii de Jos, Pârâienii de Mijloc şi Pârâienii de Sus c. Livezi-VL], ~ *Ţâganilor* [s.c. Zătreni-VL], ~ *Ţăranilor* [s. Mitrofani c. Suteşti-VL], ~ *Viezuinii* [*vale* s. Baloşani c. Stejari-GJ], ~ *Vistiarului* [*loc* or. Ocnele Mari-VL] şi exprimă, de asemenea, legături de proprietate sau vecinătate între termenii compusului.

[8] Care ne poartă cu mult timp înapoi în istoria omenirii, coborând până în perioada de după deluviul biblic, dacă avem în vedere sursele biblice, căci, aflăm de aici faptul că primul cultivator al plantei a fost Noe (Facerea, cap. 9, versetul 20: „Atunci a început Noe să fie lucrător de pământ şi a sădit vie").

[9] A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia traiană,* ediţia a IV-a, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, p. 85.

[10] *Ibidem.* Mult mai târziu, ce-i drept, şi la curţile domneşti şi boiereşti, ritualul servirii vinului a devenit tot mai rafinat. De o astfel de prezentare, a unui ospăţ domnesc, avem parte în *Descrierea Moldovei* (Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1973, p. 231-233), a lui Dimitrie Cantemir, dar şi la mulţi alţi călători străini care fie au tranzitat ţările române, fie au fost oaspeţi la curţile celor înstăriţi. Un exemplu cunoscut este cel al diaconului Paul de Alep (însoţitorul patriarhului Macarie al III-lea, într-o călătorie în răsăritul Europei, la mijlocul secolului al XVII-lea). Iată cum descria acesta participarea la o masă domnească de la curtea lui Vasile Lupu: „Paharnicul şi ajutorul său stăteau… în picioare lângă domn. În faţa acestuia (adică a paharnicului) se afla un vas de lemn cu trei picioare, înalt, în care era apă. Acolo se puneau sticlele de cleştar cu diferite feluri de vin, ţuică şi bere. Lângă el era o masă acoperită cu o faţă de masă albă, pe care se aflau pahare de cleştar, ceşti de argint şi de porţelan. Se turna de băut domnului într-un pahar, iar domnului nostru patriarh, în altul. De fiecare dată când aceştia beau un pahar, toţi cei de faţă se ridicau. Însă ceilalţi beau cu alte pahare şi din alt vin. Când paharnicul îi întindea un pahar, îl gusta mai întâi şi apoi îl dădea domnului. Ceilalţi dregători stăteau în picioare şi postelniceii – subordonaţii marelui postelnic – stăteau lângă domn cu toiegele de argint" (Radu Lungu, *Ospeţe domneşti şi boiereşti în Moldova şi Valahia,* Bucureşti, Editura Paideia, 2013, pp. 20-21).

[11] Gheorghe Iordache, *Ocupaţii tradiţionale pe teritoriul României*, Studiu Etnologic, vol. I, Craiova, Scrisul Românesc, 1985, p. 244.

[12] *Ibidem*, p. 245.

[13] Horia Vladimir Ursu, *Istoria juridică a viței-de-vie și a vinului la români din Antichitate până la constituirea statului român*, prefață de Valeriu Stoica, București, Baroque Books & Arts, 2018, p. 18.

[14] Gheorghe Iordache, *op. cit*., p. 245.

[15] *Ibidem*, p. 246.

[16] Valer Buturca, *Etnografia poporului român*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1978, p. 186.

[17] Unele precreștine, practicate din dorința de a obține un rod cât mai bogat: *Trifonul*, *Christovul viilor*, stropirea cu agheasmă pentru a îmbuna forțele naturii, înfigerea unui cap de cal într-un arac în podgorie, având același scop, mersul la vie cu bundăretele, obicei prin care se dorea stimularea creșterii strugurilor etc. (Gheorghe Iordache le descrie amănunțit, în lucrarea pe care am citat-o pe parcursul articolului, la pp. 248-250).

[18] Gheorghe Iordache, *op. cit*., p. 291.

[19] *Cârciumăritul, cepăritul, cotăritul, datul de vin, gărdurăritul, părpăritul, pogonăritul* etc. Cea mai cunoscută este însă *vinăriciul* (Valahia) sau *deseatina* (Moldova) – dijmă în vin, reprezentând a zecea parte din recoltă, care se plătea în trecut domniei (în Țara Românească, cuvântul a fost atestat la 1428, vezi *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române, 1374-1600*, (DERS), red. resp. Gh. Bolocan, București, Editura Academiei RSR, 1981, p. 260).

[20] *Marele paharnic* – cel care avea sarcina de a administra viile și pivnițele domnești, iar la ospețe îl servea personal pe domn – era unul dintre cei mai importanți dregători, membru al Sfatului Domnesc, aflat în fruntea unei ierarhii de slujbași cu atribuții referitoare la vin: *al doilea și al treilea paharnic, pivnicerul, cuparul, ploscarul* etc. (vezi și Iustina Burci, *Dicționar de meserii și funcții vechi*, Craiova, Editura Universitaria, 2009).

[21] *Evanghelia după Ioan*, capitolul 2, versetele 1-11.

[22] *Evanghelia după Matei*, capitolul 26, versetele 27-29.

[23] „Totalitatea regulilor juridice nescrise formate în practica vieții sociale și transmise, din generație în generație, prin tradiție" (https://e-juridic.manager.ro/dictionar-juridic/drept-cutumiar/1581.-html – site accesat la data de 3.05.2020).

[24] P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești,* București, Editura Științifică, 1969, p. 148.

[25] *Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Țara Românească, vol. XXXII, 1647, volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, București, Editura Academiei Române, 2001, doc. nr. 49, din 16 februarie 1647.

În multe înscrisuri, viile apar ca proprietate mănăstirească. Interesul acestor așezăminte pentru viticultură are o explicație practică – „nevoia Bisericii de a-și asigura permanent vinul ceremonial, folosit în ritualurile sale religioase, precum și faptul că produsele viticole erau, și pentru aceste lăcașuri de cult, … una dintre cele mai importante surse de câștig" (Horia Vladimir Ursu, *op. cit*., p. 260).

De asemenea, ele pot constitui obiectul unor tranzacții succesive (aici cumpărare → înzestrare → vânzare): „Adecă eu, Ianache spătar... scris-am și mărturisescu cu acesta al meu zapis... cum să se știe că le-am vândut o vie den dealul Crângurenilor, care vie mi-au fost dată de zestre jupâneasei mele de socru-mieu, jupan Bunea mare slujer, care vie i-au fostu și dumnealui de cumpărătoare de la Dumitrașco postelnic, fratele lui Ivașco clucer" (*Documenta Romaniae Historica* (*DRH*), B. Țara Românească, vol. XXXVII, 1652, întocmit de Violeta Barbu, Constantin Bălan, Florina Manuela Constantin, București, Editura Academiei Române, 2006, doc. nr. 2, din 3 ianuarie 1652).

[26] *DRH*, vol. XXXII, doc. nr. 55, din 20 februarie 1647.

[27] *Ibidem,* doc. nr. 201, din 3 iulie 1647.

[28] *Ibidem*, doc. nr. 283, din 29 octombrie 1647.

[29] *Ibidem*, doc. nr. 238, 1 septembrie 1647 – 31 august 1648.

[30] *DRH*, vol. XXXVII, doc. nr. 25, 18 ianuarie 1652.

[31] *Ibidem*, doc. nr. 45, din 15 februarie 1652.

[32] *Ibidem*, doc. nr. 314, din 2 noiembrie 1652.

[33] *Îndreptarea legii*, Oradea, Editura Pelerinul român, 2002.

[34] Horia Vladimir Ursu, *op. cit*., pp. 193-194.
[35] Constantin C. Giurescu, *op. cit.,* pp. 11-12.
[36] *Ibidem*, p. 18.
[37] Paul Cernovodeanu, *Societatea feudală românească văzută de călătorii străini (secolele X–XVIII)*, Bucureşti, Editura Academiei, 1973, p. 22.
[38] Informația utilizată pe parcursul articolului a fost extrasă din *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 şi urm.
[39] Entopicul *vie* apare în denumirile unor forme de relief diferite, după cum se va vedea în continuare; acestea pot fi, pe lângă *podgorii*, şi *coaste de deal, dealuri, locuri, locuri arabile, luminişuri, păduri, părți de sat, păşuni, pârâuri, platouri, poieni* etc. Explicația constă în faptul că, fie pe locurile respective a existat cândva o vie, fie obiectele respective și-au primit denumirea prin transfer de nume.
[40] Determinantul apare însoțit uneori de forma populară a articolui posesiv *cele*: *ale.*
[41] *Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române, 1374-1600*, (DERS), red. resp. Gh. Bolocan, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1981, p. XXIX.

BIBLIOGRAFIE

Burci, Iustina, *The "vineyard" appellation in the present toponymy of Oltenia: names formed with anthroponyms,* în „Journal of Romanian Literary Studies (JRLS)", nr. 18, 2019, Târgu-Mureş, Arhipelag XXI Press, pp. 1180-1191. (Burci 2019)

Burci, Iustina, *The presence of appellative „vineyard" in the toponymy from Oltenia*, în „Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane «C. S. Nicolăescu-Plopşor»" // "C. S. Nicolăescu-Plopşor" Institute for Research in Social Studies and Humanities, XVI, 2019, Editura Academiei Române, Bucharest, 2019, pp. 121-134. (Burci 2019)

Burci, Iustina, *Dicţionar de meserii şi funcţii vechi*, Craiova, Editura Universitaria, 2009. (Burci 2009)

Buturca, Valer, *Etnografia poporului român*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1978. (Buturca 1978)

Cernovodeanu, Paul, *Societatea feudală românească văzută de călătorii străini (secolele X–XVIII)*, Bucureşti, Editura Academiei, 1973. (Cernovodeanu 1973)

Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Moldovei* (Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1973. (Cantemir 1973)

Dicţionarul elementelor româneşti din documentele slavo-române 1374-1600, DERS, red. resp. Gh. Bolocan, Bucureşti, Editura Academiei RSR, 1981.

Dicţionarul toponimic al României. Oltenia (DTRO), coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. I (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993.

Documenta Romaniae Historica (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXXII, 1647, volum întocmit de Violeta Barbu, Gheorghe Lazăr, Oana Rizescu, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2001.

Documenta Romaniae Historica (*DRH*), B. Ţara Românească, vol. XXXVII, 1652, întocmit de Violeta Barbu, Constantin Bălan, Florina Manuela Constantin, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2006.
Evanghelia după Ioan, capitolul 2, versetele 1-11.
Evanghelia după Matei, capitolul 26, versetele 27-29.
Facerea, cap. 9, versetul 20.
Iordache, Gheorghe, *Ocupații tradiționale pe teritoriul României*, Studiu Etnologic, vol. I, Craiova, Scrisul Românesc, 1985. (Iordache 1985)
Îndreptarea legii, Oradea, Editura Pelerinul român, 2002.
Lungu, Radu, *Ospeţe domneşti şi boiereşti în Moldova şi Valahia,* Bucureşti, Editura Paideia, 2013. (Lungu 2013)
Panaitescu, P. P., *Introducere la istoria culturii româneşti,* Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1969. (Panaitescu 1969)
Ursu, Horia Vladimir, *Istoria juridică a viţei-de-vie şi a vinului la români din Antichitate până la constituirea statului român*, prefaţă de Valeriu Stoica, Bucureşti, Baroque Books & Arts, 2018. (Ursu 2018)
Xenopol, A. D., *Istoria românilor din Dacia traiană,* ediţia a IV-a, vol. I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985. (Xenopol 1985)

BIBLIOGRAFIE ON-LINE

https://e-juridic.manager.ro/dictionar-juridic/drept-cutumiar/1581.html (site accesat la data de 3.05.2020).

ABSTRACT

This article reviews compound place names in Oltenia including the entopic term *vie*, as an invariable term, as well as other variable items belonging to the category of adjectives, with the role of precisely identifying the designated geographical objects. The adjectival particularisers are classified according to their lexical and grammatical features and frequency.

Key words: toponymy, structure, *vie*

REZUMAT

În articolul de față, sunt analizate numele de locuri compuse din Oltenia, care au în componența lor entopicul *vie,* ca element invariabil, și o serie de alte elemente variabile, care aparțin clasei adjectivelor, rolul celor din urmă fiind acela de a identifica cu precizie obiectele geografice denumite. Particularizatorii adjectivali sunt clasificați din perspectiva caracteristicilor lor lexico-gramaticale și a frecvenței.

Cuvinte-cheie: toponimie, structură, vie

PROCÈS-VERBAL DE J. M. G. LE CLÉZIO – COHÉRENCE, DÉCONSTRUCTION TEXTUELLE ET DISCOURS MÉTALINGUISTIQUE

Diana COSTEA,
Universitatea Petrol-Gaze Ploieşti
diana.costea@upg-ploiesti.ro

Procès-verbal est un roman polyphonique qui représente le style nouveau d'une expérience sur l'écriture romanesque. Ce roman forme un tout cohérent dans une construction qui échappe aux règles du roman traditionnel.

En 1984, Ducrot émet la théorie polyphonique de l'énonciation dans *Le dire et le dit*, où il fait référence à Bakhtine qui a pratiquement élaboré le concept de polyphonie : « une pluralité de modes narratifs différents et qui donnent au lecteur l'impression que plusieurs narrateurs s'adressent à la fois à lui » (Bakhtine 1970 : 3). Mais, selon Ducrot, « la théorie de Bakhtine […] a toujours été appliquée à des textes, c'est-à-dire à des suites d'énoncés, jamais aux énoncés dont ces textes sont constitués » (Ducrot 1984 : 171). Bakhtine parle pratiquement de polyphonie (qui concerne les textes) et de dialogisme (qui concerne les énoncés). Dans la conception de Ducrot, la polyphonie signifie le fait de « montrer comment l'énoncé signale, dans son énonciation, la superposition de plusieurs voix » (Ducrot 1984 : 183). Par conséquent, la voix est perçue en tant qu'instance énonciative ou point de vue.

Nølke (1994) décrit également la polyphonie comme une présence de différents points de vue ou de voix dans un seul énoncé. Rabatel (1997) remplace le terme de focalisation de Genette (1972) par celui de point de vue et il écarte de sa théorie la focalisation zéro et la focalisation externe. Pour lui, il y a deux points de vue dans une fiction romanesque : le point de vue du narrateur et le point de vue du personnage et tout point de vue exige un sujet focalisateur, un procès de perception avec une composante cognitive et un focalisé aspectualisé, développé au maximum. Donc, un point de vue ne peut pas être appréhendé en dehors des données linguistiques.

Bres (2001) définit le dialogisme de la manière suivante : « cette dimension constitutive, qui tient à ce que le discours, dans sa production, rencontre (presque obligatoirement) d'autres discours » (Bres 2001: 84).

L'écriture de Le Clézio, en général, est basée sur la polyphonie, construite sur l'intertextualité, la présupposition, sur plusieurs voix et/ou plusieurs thèmes superposés. À la polyphonie des voix s'ajoute, parfois, une polyphonie des langues. La polyphonie transgresse les frontières des genres et des règles traditionnelles du roman.

Dans *Procès-Verbal*, les chapitres ne suivent pas l'ordre chronologique, il n'y a pas de nécessité logique pour chaque chapitre, c'est un roman puzzle,

composés de scènes juxtaposées. Le Clézio recourt aux techniques les plus diverses : jeu de voix, multiplications des points de vue, des références, des lettres, des poèmes, des coupures de journaux, des collages, etc. Ce jeu des voix repousse toute logique explicative et chronologique. Même l'évocation des personnages manque de précision. C'est l'écriture polyphonique par excellence. Tous ces documents intégrés dans le récit sont appelés par Bakhtine « les genres intercalaires » et représentent, dans sa vision, « l'une des formes les plus fondamentales et les plus importantes de l'introduction et de l'organisation du plurilinguisme dans le roman » (Bakhtine 1978: 141).

Le Clézio se moque du roman traditionnel qui vise au dénouement d'une intrigue. Il s'agit d'un dialogue intertextuel entre les différentes parties du texte. Les récits intercalaires ne font qu'augmenter, jusqu'à l'exacerbation, le caractère polyphonie de l'œuvre. L'abondance des récits, la multiplicité des voix détruisent la linéarité du texte. Ces récits intercalaires servent aussi d'explication, non seulement pour le personnage, mais aussi pour le lecteur. On perçoit, en même temps, plusieurs facettes du personnage, d'où résulte l'éclatement de son être. Dans une œuvre polyphonique le dialogisme est très actif : « Aucun membre de la communauté verbale ne trouve jamais de mots de la langue qui soient neutres, exempts des aspirations et des évaluations d'autrui, inhabités par la voix d'autrui. Non, il reçoit le mot par la voix d'autrui et ce mot en reste rempli. Il intervient dans son propre contexte à partir d'un autre contexte, pénétré des intentions d'autrui. Sa propre intention trouve un mot déjà habité » (Bakhtine 1978: 182). La polyphonie se manifeste aussi dans l'intertextualité (la présence d'un texte dans un autre texte) : « Tout texte se construit comme une mosaïque de citations, tout texte est absorption et transformation d'un autre texte. À la place de la notion d'intersubjectivité s'installe la notion d'intertextualité » (Kristeva 1969: 146). L'imbrication de plusieurs textes à l'intérieur du texte donne lieu au phénomène de la pluralité de voix narratives et, dans ce contexte, la notion de narrateur se déconstruit, elle sera fragmentée.

Chez Le Clézio, la polyphonie se déploie comme un processus de déconstruction de l'instance narrative. L'affaiblissement de la voix narrative principale participe à la naissance d'autres voix, il y aura une dissémination de la voix. La polyphonie constitue un trait caractéristique du roman contemporain. L'écriture polyphonique permet d'aller à la recherche de consciences diverses et repose sur les voix et sur les voies narratives. Dans *Procès-Verbal*, la focalisation dominante du récit est interne. Pourtant, le narrateur manifeste souvent son incertitude quant à l'intériorité du protagoniste. Le recours à l'adverbe *peut-être* marque un point de vue limité sur le personnage :

> *Il pensait peut-être tout bas, tout ténu, longtemps avant ses cordes vocales gelées, qu'il était bien dans son domaine*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Par conséquent, il y aura un rapprochement du niveau du savoir du narrateur à celui du lecteur. Le point de vue du narrateur se glisse dans celui du personnage. Le lecteur, à son tour, est invité à accepter le point de vue du narrateur. La situation informationnelle est floue, limitée pour les deux. Le savoir du lecteur quant au personnage principal est très limitée, le lecteur est laissé dans l'ignorance et dans l'indétermination jusqu'à la fin du roman, car, à la fin, il ne sait toujours pas s'il est déserteur ou évadé d'un asile psychiatrique. D'ailleurs, dans l'avant-propos, on trouve la phrase suivante :

> *« Le Procès-Verbal » raconte l'histoire d'un homme qui ne savait pas trop s'il sortait de l'armée ou de l'asile psychiatrique*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Le narrateur connaît avec omniscience toutes les pensées et les sentiments du personnage, il s'agit d'un psycho-récit, tel qu'il a été conçu par Dorrit Cohn (1981 : 27). On a affaire à un monologue narrativisé (c'est-à-dire le style indirect par lequel le narrateur fait part du discours intérieur du personnage), à un monologue rapporté (les pensées du personnage sont citées comme telles) et à un monologue intérieur (des extraits des lettres qui s'interposent dans le récit relaté par le narrateur, où le flux des pensées est dépourvu d'ordre et d'organisation). Le procédé dominant reste le psycho-récit qui représente le moyen le plus efficace pour décrire la vie intérieure du personnage. De cette manière, le lecteur s'approche plus des sentiments et des pensées du personnage.

On peut remarquer l'influence du Nouveau Roman : subjectivité du personnage principal et répétitions langagières, remise en question de la notion de personnage, il n'y a plus de cohérence psychologique. Le Nouveau Roman rejette toute interprétation subjective. Les références intertextuelles renvoient à une déconstruction de l'intrigue. Ce roman retient du Nouveau Roman la fragmentation, la complexité, l'inachèvement.

Dans *Procès-Verbal*, quel que soit le niveau textuel considéré, la modalité dominante des enchaînements narratifs nous renvoie à l'ellipse, c'est-à-dire la perspective devient ambiguë, floue, on ne sait plus qui voit, le narrateur ou le personnage (qui se substitue parfois à l'instance narrative). De là résulte une discontinuité des structures discursives qui transforme ce roman en roman polyphonique.

Parfois, ni le psycho-récit, ni le flux de conscience n'ouvrent l'accès à l'intériorité psychique du personnage, ce sera l'ingérence du narrateur (qui jette le doute sur la signification d'un comportement) et, de ce point de vue, l'auteur devient plus traditionnel. Même s'il y a une dispersion des niveaux narratifs, il y a cohérence et cohésion, car l'histoire se construit de fragments tels un puzzle.

L'incertitude chez le héros se manifeste par un brouillage pronominal (une seule voix, mais variable) : il parle tantôt au JE, tantôt au NOUS, il finit par tout confondre (sujets, style direct et indirect). C'est pourquoi le personnage est vague et imprécis:

J'ai un peu peur, je l'avoue, ici dans la maison. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)
J'ai mis dans la même enveloppe le billet que tu nous avais adressé avant de t'en aller. Lis-le et comprends bien il était insuffisant pour nous rassurer. Nous ne nous attendions à rien de semblable. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

En ce qui concerne la temporalité, on rencontre deux techniques dans *Procès-Verbal* :

● l'espace du roman est situé dans un lieu particulier et vague en même temps ;

● il y a une surabondance de détails précis mais contradictoires qui mène à un brouillage temporel.

Ces deux techniques employées donnent naissance à un déplacement de la logique du récit, la linéarité du texte éclate. On trouve inséré dans le texte des citations, des dessins, des poèmes, des dialogues, des découpes de journaux, des morceaux de papiers, des affiches, des fragments de livres, des formules chimiques, des pages entières de Journal :

Citation : « Mon perroquet, comme s'il eût été mon favori, avait seul la permission de parler » (phrase citée par Le Clézio de *Robinson Crusoé*, tout au début du roman *Procès-Verbal*).

Morceau de papier (liste d'achats sur le dos d'un paquet de cigarettes vide) :

sèches
bière
chocolat
trucs à bouffer
papier
des journaux si
possible voir un peu

Affiches :

Squa *Id* *ATCH*
Bar de Band et James W. Brown
Fem. In
MARTI
ritif

Poème : *Il demande d'où vient cette poussière souterraine*
à sa place sur les choses. Régnant doucement.
Au beau milieu des rouages. Un granit en miettes. [...]

Fragments de journaux : « Las de la vie », fragment où Hozniacks raconte l'histoire d'un noyé.

Formules chimiques : CH4 + Cl2 = CH3Cl + ClH
CH3Cl + Cl2 = CH2Cl2 = ClH

Tous ces éléments participent à la construction du texte où évolue le personnage Adam Pollo. La construction du roman met en jeu des procédés d'écriture nouveaux : phrases inachevées, ponctuation surchargée, règles grammaticales transgressées.

Des blancs :

Il me restait environ 50 francs. Heureusement, j'avais encore les [

] ce que tu m'as dit. (J.M.G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Les enchaînements narratifs s'apparentent à l'ellipse. Le texte est entrecoupé de blancs qui peuvent évoquer les troubles de mémoire d'Adam Pollo.

Effacement et phrase incompréhensible :

Mais ce n'ét ile sans papiers et sans argent. ~~Je me suis dit aussi, je pourrais peut-être aller voir ma mère~~. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Des lignes entièrement effacées :

~~C'est à dire en marchant dans la ville, regarder les choses qui pourraient me servir plus tard, au besoin chercher une baraque vide même en ruine où je pourrais habiter quand celle qui est sur la colline sera plus possible, et tâcher de voir le chien, des tas d'animaux, jouer à des jeux, prendre un bain aux Bains Publics, et emprunter 5000 francs à Michèle~~. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Textes sans liaison entre les phrases :

> *Dans un sens c'est vrai. Mais Ionesco n'est salaud si on te demande ça tu diras que c'est*
> *Hé! Jean-Claude tu veux une cigarette. Tu sais*
> *un demi à la pression tu n'as pas vingt francs*
> *C'est Henri, un copain de Jackie.*
> *Je suis em*
> *Alors qu'est-ce qu'il y a ?*
> *Vous voulez la vérité ? Vous savez ce qui est vrai ?* (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

La phrase ne se soucie plus de la grammaticalité. Le silence, né de l'omission des phrases inachevées, devient la parole qui dit ce que les mots n'ont pas la possibilité de dire. Tout se passe autour des personnages où gravitent les événements.

Le personnage Adam Pollo est tantôt narrateur, tantôt narré. De là résulte la succession des pronoms personnels JE et IL. L'ambiguïté de leur emploi perturbe la perception. Le personnage semble atemporel. En effet, les innovations dans ce roman transgressent les emplois traditionnels des temps et des personnes. La narration se fait aux temps du récit (passé simple et à l'imparfait), mais aussi aux temps du discours (présent et futur):

Narration au passé simple :

> *La mer commença à croître, mangea l'étroite bande grise de la plage et puis monta, monta à l'assaut de la colline, pour le noyer, vers lui, le neutraliser, l'engloutir dans ses flots sales. Il sentit naître quelque part les monstres fossiles, rôdant autour de la villa, dans le craquement de leurs pieds géants*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Narration à l'imparfait :

> *Il n'osait pas bouger; il en avait pourtant, par instants, une envie presque frénétique ; il restait allongé, la colonne vertébrale soumise aux rugosités des cailloux, la nuque ployée, le ventre tendu à se rompre par l'effort*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Narration au futur :

> *Drapées dans du noir, la veuve Gourre et sa fille Andrée, quinze ans et demi, marcheront dans le couloir de la Morgue. Un petit homme voûté, vêtu de blanc, faisant tinter des trousseaux de clés dans sa poche, les précédera jusqu'à la grande réfrigérée. Il ouvrira la porte, tournera son crâne chauve ou blême vers les femmes et leur dira d'une voix douce* : […]. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Narration au présent :

> *Ça sert à quoi d'aller à la ville ? C'est bien la peine de travailler comme je fais, à ces trucs de l'autre monde – avoir la trouille, oui- croire que si je n'y vais pas, c'est eux qui viendront me tuer, oui, oui – Je comprends […]*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

> *On aime toujours perpétuer un mouvement, même quand il marche vite, de ses quatre pattes au bruissement humide, propulsant sur le plan goudronné une légère toison de poils noirs, deux oreilles droites, des yeux vitreux, et qu'il s'appelle, une fois pour toutes, et qu'il s'appelle, chien*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Ce n'est pas facile de déterminer à qui renvoie un pronom personnel, ni de qui il parle. Adam Pollo passe de JE à NOUS pour mieux interpeller les lecteurs (en tant que spectateurs) :

> *Ce que je voulais dire. Voilà. Nous sommes tous pareils, tous frères, hein. Nous avons les mêmes corps et les mêmes esprits.* (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

On peut dire que ce roman emprunte aux recherches narratives d'Albert Camus. Le récit est proche de l'*Étranger* et des recherches narratives du Nouveau Roman. Le temps est influencé par le Nouveau Roman, l'écrivain utilise la technique du collage, effectuant un travail sur la forme littéraire initié par les écrivains du Nouveau Roman. Il s'agit d'un roman-jeu où l'écrivain expérimente un texte où se juxtaposent le mot, le dessin, le journal, etc. Il s'agit aussi d'une écriture de l'absurde. Le texte ne manque pas de rythme, car Le Clézio insère même des poèmes.

La dimension linguistique du texte ne peut pas être négligée puisque le texte s'appuie sur des normes non respectées et sur une construction illogique des phrases. La signification du roman naît de l'organisation de l'énoncé. Il y a beaucoup de symboles introduits dans le texte, afin de pouvoir maintenir un équilibre entre la linéarité du discours (le sens) et la langue violée (le non-sens). La phrase ... *ils te demandent pourquoi on ne l'enferme pas à l'asile ?* n'appartient ni au style direct, ni au style indirect, le discours citant et le discours cité se confondent. Dans une autre phrase (*parce qu'on finit toujours par avoir raison, un jour, d'attendre la mort*) il y a des problèmes de signification et l'accès au non-dit se fait par le recours au contexte : « … dans la parole tout est offert, destiné à une usure immédiate et le verbe, le silence et leur mouvement sont précipités vers un sens absolu » (Barthes 1972 : 13).

Cependant, le discours progresse et la linéarité du sens renvoie à la cohérence textuelle. Le roman est inscrit par l'auteur lui-même dans un ensemble à reconstituer. Les éléments non-dits sont indispensables à la construction textuelle. La cohérence textuelle du roman rompt, comme on l'a déjà affirmé, avec la forme traditionnelle : « L'incomplétude est la règle du discours, en vertu d'une loi d'économie du langage, qui permet de ne pas tout dire » (Adam 2006 : 111). Selon Adam, « entre le dit et le non-dit il y a une source de variantes expressives et d'effet de sens » (Adam 2006 : 111).

Dans *Procès-Verbal* on emploie, comme on l'a déjà mentionné, l'ellipse narrative, car il y a une partie de la vie du personnage qui manque. En même temps, le déictique IL joue un rôle double :

– un rôle anaphorique, lorsqu'un élément du contexte précédent est répété : *En ville, Adam trouva qu'il faisait presque froid. IL ne savait pas trop où aller*; *IL ne savait pas s'il aimait la pluie ou non*.

– un rôle cataphorique, lorsqu'il annonce une partie du contexte à venir : *C'était un garçon démesuré, un peu voûté, et IL s'appelait Adam ; Adam Pollo*.

IL n'a pas de référent, représente la non-personne : « la forme de troisième personne comporte bien une indication d'énoncé sur quelqu'un ou quelque chose, mais non rapporté à une personne spécifique (…) la troisième personne n'est pas une personne : c'est même la forme verbale qui a pour fonction d'exprimer la non-personne » (Benveniste 1966 : 230). Le pronom IL renvoie, au début du roman, à Adam Pollo, le personnage principal focalisé par le narrateur par le procédé d'anaphore linguistique. De là résulte une homogénéité du contexte narratif et une cohésion assurée par la cohérence linéaire qui préside l'agencement des suites phrastiques au début du roman. L'embrayage se fait par ces anaphores, mais aussi par des traces intertextuelles, dont on parlera un peu plus loin. En même temps, les pronoms JE et VOUS impliquent le non-sens, la référence à l'extra-linguistique : « le non-sens n'est jamais une absence de sens mais un autre rapport au texte » (Mougin et Grossel 2004 : 7).

Un autre déictique, cette fois-ci temporel, MAINTENANT, est employé en usage anaphorique et impose une division de l'ordre temporel dans la période narrée, entre ce qui précède et ce qui le suit. IL et MAINTENANT assurent la cohérence textuelle, la logique narrative n'est pas bouleversée à cause de l'ellipse de la période qui précède l'apparition de l'expression : *Il y avait maintenant trente ans*. MAINTENANT sert de lien entre les énoncés et évoque ce qui précède, mais aussi ce qui suit.

À l'intérieur de la narration il y a une juxtaposition de récits sans que le texte perde de sa cohérence. L'ellipse exprime une transition logique dans cette cohérence et elle a aussi deux rôles :

– elle accélère la narration (par une omission des passages explicatifs) ;

– elle assure la jonction entre certaines phrases, réinstalle la narration dans son déroulement.

ENFIN, un connecteur argumentatif, marque la continuité et implique un changement dans la fluidité du parcours narratif et renforce la cohérence : *Il était enfin, maintenant, à l'ombre*.

Il y a une intrusion d'éléments qui n'appartiennent pas au récit, qui n'ont aucune relation avec l'enchaînement narratif du texte, mais qui assurent la cohérence textuelle. Cette cohérence textuelle règle l'apparent éclatement du roman. Les omissions ne font autre chose que rétablir le rapprochement d'énoncés en apparence non liés : « la forme elliptique constitue, en tant que forme, un véritable opérateur de dépendance entre des énoncés distincts » (Cherchi 1978 : 39). Par exemple, dans le roman, il y a, comme on l'a déjà constaté plus haut, des espaces blancs, ce qui peut signifier le fait que le récit marque un arrêt, une pause. Ces espaces blancs jouent un rôle dans la structure narrative, car ils ne dérèglent pas la cohérence textuelle. Dans la dynamique du récit, on passe sous silence certaines choses, le narrateur choisit de s'exprimer de cette manière. La phrase,

assez longue, juxtapose des éléments dont le lien, nécessaire à la signification, est difficile à percevoir. Il y a, cependant, des éléments qui perturbent la cohérence du texte :

– les défauts interphrastiques, c'est-à-dire la deuxième phrase n'obéit pas à l'enchaînement narratif, les deux phrases ne semblent pas liées ; la deuxième phrase renvoie à une source d'ambiguïté, les éléments liés ne sont pas clairs, par conséquent la compréhension est difficile :

> *Il n'est pas encore dix heures, attendons au*
> *Quand même je suis allé à Monaco*
> *C'est foutu maintenant ici ?*
> *Fois par semaine c'est pas mal payé et ça me donne un peu de sport*. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

– les défauts interpropositionnels, qui concernent deux propositions de la même phrase à cause desquels les enchaînements narratifs subissent une perturbation :

> *Il alluma une cigarette et voulut en finir, mentalement…* (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

– les ruptures de construction, l'anacoluthe, c'est-à-dire une rupture de la construction logique de la phrase, du récit. Cette rupture produit une rupture du sens, il s'agit de deux parties de la phrase qui n'ont aucun rapport. De là résulte une ambiguïté des significations :

> *[…]; oui, dans un drôle de plaisir, qui fait qu'on continue machinalement un mouvement, ou bien qu'on imite tout ce qui bouge, parce qu'étant signe de vie, ça permet toutes les suppositions possibles.* (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

Le personnage Adam Pollo est un prétexte pour la narration des événements qui s'organisent dans une logique temporelle : « le narrateur qui veut ordonner la succession chronologique des événements qu'il relate, leur donner un sens, n'a d'autres ressources que de les lier dans l'unité d'une conduite orientée vers une fin » (Brémond 1966 : 20).

La rupture dans l'unité du texte ne détruit pas la logique du roman. Pratiquement, *Procès-Verbal* est un puzzle à reconstituer, il faut regrouper des éléments différents pour accéder à la signification. Le Clézio introduit dans le roman des relations avec d'autres textes. Des allusions à d'autres textes alimentent le roman. Un travail de recomposition est indispensable pour reconstituer l'ensemble. Il s'agit de la transtextualité, c'est -à-dire « tout ce qui met un texte en relation manifeste ou secrète avec un autre texte » (Genette 1982 : 7). Des énoncés provenant d'autres sources apparaissent dans ce roman. Cela se manifeste par

l'intertextualité qui représente « la relation de coprésence entre deux ou plusieurs textes […], par la présence effective d'un texte dans un autre » (Genette 1982 : 8).

L'intertextualité se manifeste par la convocation du poète Paul Eluard et du mouvement littéraire auquel il appartient et d'Eugène Ionesco, actant dans un récit de fiction :

> *Je vous salue Marie*
> *Pleine de Grâces*
> *Le Seigneur est*
> *avec Vous […]*
>
> *Dans un sens c'est vrai. Mais Ionesco n'est salaud si on te demande ça tu diras que c'est*
> *Hé! Jean-Claude tu veux une cigarette. Tu sais*
> *un demi à la pression tu n'as pas vingt francs […]*

Il y a beaucoup de citations, tout comme au début du roman, une citation tirée de *Robinson Crusoé* : *Mon perroquet, comme s'il eût été mon favori, avait seul la permission de parler*. Pour Genette, la citation est le fondement de l'intertextualité ; « une relation de coprésence, sous la forme la plus explicite et la plus littérale, avec guillemets, avec ou sans références » (Genette 1982 : 8). La citation est aussi une marque de polyphonie, une voix à l'intérieur d'une autre voix. Le roman permet à de nombreux énoncés d'intégrer l'espace textuel et de participer à l'organisation du sens. Cette littérature s'approche de la littérature de l'absurde. L'écriture est composée de phrases juxtaposées, sans respect de la grammaticalité, les personnages réels deviennent actants dans le récit de fiction, le langage employé se définit par l'opacité, il y a des problèmes de sens, il y a un auditeur double (TU/VOUS) et des référents impossible à déterminer. L'unité du roman est déconstruite. Le texte ne porte pas en lui sa signification, il est déconstruit sur le plan lexical et sur le plan sémantique. Il faut construire une signification, car ce qui est invisible dans le texte doit finalement véhiculer un sens.

En même temps, la phrase inachevée peut représenter le refus de la parole, une variante de possibilités de propositions susceptibles de compléter le sens. De cette manière, le narrateur fait intervenir le lecteur dans la réalisation complète de la phrase et dans la recherche du sens. Pour trouver un sens, il faut d'abord trouver des présupposés : « le présupposé a donc finalement le même statut que prend, après coup, tout posé qui n'a pas été discuté par l'interlocuteur » (Ducrot 1998 : 6). La lisibilité du texte étant modifiée, il y aura de multiples possibilités de signification. Le sens part de la phrase au texte, il n'est pas dans la linéarité. C'est une phrase déconstruite, inachevée. La phrase est construite de mots et les mots portent souvent du non-sens.

Pour favoriser le caractère authentique des personnages qui parlent, il y a une intrusion dans le récit de la langue d'origine de ces personnages. Il s'agit d'une autre voix qui participe à la polyphonie :

Tis, ye, 'tis your estranged faces
That miss the many-splendoured thing […]

I am looking forward to the shetlands […]

L'intrusion de la langue d'origine des personnages ou des langues étrangères, en général, favorise le caractère authentique des personnages qui parlent. Il s'agit d'une autre voix qui participe à la polyphonie. À la polyphonie des voix s'ajoute pratiquement une polyphonie des langues. La langue d'origine sera contaminée par d'autres langues. La multiplicité des instances narratives, l'intégration des mots appartenant à des langues étrangères, la variété des documents auxquels se réfèrent les narrateurs créent une hétérogénéité du texte, le narrateur premier est remplacé par des narrateurs seconds. Il s'agit là de l'atteinte la plus manifeste à la linéarité du récit et cela impose la mise en œuvre du signifiant linguistique.

Le roman commence par "il y avait une petite fois", c'est l'indicateur d'un genre narratif, il s'agit plutôt d'une citation qui fait référence à un texte défini comme littéraire. Cependant, le code « roman », annoncé sur la couverture du livre, est modifié au début du texte à la manière d'un conte. *Procès-Verbal* représente plutôt un procès de la littérature en tant que norme instituée. Le personnage participe à la construction de l'espace narratif. Il est présent à travers une série de renseignements négatifs, des indices qui anticipent l'appréhension du récit. Dans *Procès-Verbal* il y a plein de déformations et anomalies textuelles qui bloquent la lisibilité du récit. Ces déformations se manifestent clairement dans les effacements qui transforment le texte en manuscrit inachevé. Le sujet qui écrit est inclus, de cette manière, dans le discours romanesque. Il s'agit, en plus, d'une correction du texte qui dévoile au lecteur le processus de création chez l'auteur. Le déploiement du récit est perturbé, mais le contact avec le lecteur est accentué. Le lecteur est en train de décoder un texte dont le sens lui échappe. Afin de garder une cohésion au niveau sémantique qui caractérise tout texte littéraire, les relations sémantiques progressent d'une proposition à l'autre, d'une séquence de phrases à l'autre.

Le métalangage y est aussi présent à la fin du parcours narratif d'Adam Pollo, qui proclame l'épuisement du récit :

Adam pressentit que ça pouvait durer encore un quart d'heure, mais sûrement pas plus ; il décida de profiter au maximum du temps qui lui restait. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

La solitude d'Adam est aussi métalinguistique, car elle renvoie à celle du lecteur, une fois sa lecture achevée. Le narrateur déclare la fin du récit :

En attendant le pire, l'histoire est terminée. (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

et signale que le contrat qui promet la narration d'une histoire a été accompli. Le narrateur annonce la rupture du texte avec son lecteur. Il incorpore à ce discours final un discours métalinguistique, démarqué du reste du texte, qui rappelle l'exclusion du pronom JE dont le narrateur ne s'est jamais servi dans la prise en charge de sa narration :

Je (notez que je n'ai pas employé ce mot trop souvent)… (J. M. G. Le Clézio, *Procès-Verbal*)

La rupture est marquée par la manifestation du narrateur à la première personne. Il s'affiche comme sujet du discours et devient sujet de l'énonciation. Le narrateur passe au JE pour apparaître comme le créateur du monde fictif transmis au lecteur, il assume d'une façon explicite la prise en charge de la narration, il devient voix narrative explicite. Le lecteur est déplacé du champ intradiégétique vers le champ extradiégétique. Le sujet qui écrit et qui se manifeste à travers le sujet d'énonciation glisse du textuel vers l'extra-textuel. Le lecteur est ainsi informé sur la voix narrative qui a organisé tout le texte, la stabilité narrative du récit est brouillée, une fois de plus. Le narrateur garde toujours sa qualité de sujet d'énonciation. C'est le passage d'une écriture impersonnelle à une écriture subjective (le JE prime sur IL). Le point de vue est attribué soit au narrateur, soit au personnage. Le personnage se substitue momentanément à l'instance narrative.

Par conséquent, *Procès-Verbal* est basé sur la polyphonie et sur la transtextualité, sur une écriture fragmentée, sur des jeux sur le temps et sur l'espace, sur un discours final métalinguistique. La multiplicité des instances narratives, la variété des documents auxquels se réfère le narrateur crée une hétérogénéité du texte.

BIBLIOGRAPHIE

Adam, J. M., *La linguistique textuelle : Introduction à l'analyse textuelle des discours*, Paris, Armand Colin, 2006. (Adam 2006)

Bakhtine, M., *La poétique de Dostoïevski*, Paris, Seuil, 1970. (Bakhtine 1970)

Bakhtine, M., *Esthétique et théorie du roman*, Paris, Gallimard, 1978. (Bakhtine 1978)

Barthes, R., *Le degré zéro de l'écriture*, Paris, Seuil, 1972. (Barthes 1972)

Benveniste, E., *Problèmes de linguistique générale*, Paris, Gallimard, 1966. (Benveniste 1966)

Brémond, C., *La logique des possibles narratifs* in *Communications*, no. 8, Paris, Seuil, pp. 1-27, 1966. (Brémond 1966)

Bres, J., *Dialogique, Dialogisme*, *Dialogisme (Marqueurs de-*), in Détrie, C., Siblot, P. & Verine, B. (éds), *Termes et concepts pour l'analyse du discours. Une approche praxématique*, Paris, Champion, pp. 93-89, 2001. (Bres 2001)
Cherchi, L., *L'ellipse comme facteur de cohérence* in *Langue Française*, 39, Paris, Larousse, pp. 118-128, 1978. (Cherchi 1978)
Cohn, D., *La transparence intérieure. Modes de représentation de la vie psychique dans le roman*, Paris, Seuil, 1981. (Cohn 1981)
Ducrot, O., *Le dire et le dit*, Paris, Minuit, 1984. (Ducrot 1984)
Ducrot, O., *Dire et ne pas dire*, Paris, Hermann, 1998. (Ducrot 1998)
Genette, G., *Figures III*, Paris, Éditions du Seuil, 1972. (Genette 1972)
Genette, G., *Palimpsestes – La littérature au second degré*, Paris, Seuil, 1982. (Genette 1982)
Kristeva, J., *Sémiotikè: recherches pour une sémanalyse*, Paris, Seuil, 1969. (Kristeva 1969)
Mougin, S. ; Grossel, M. G., *Poésie et rhétorique du non-sens*, Reims, Presses Universitaires, 2004. (Mougin, Grossel 2004)
Nølke, H., *Linguistique modulaire : de la forme au sens*, Louvain/Paris, Peeters, 1994. (Nølke 1994)

ABSTRACT

In J. M. G. Le Clézio's novel *Procès-Vebal* we may talk about a refusal of the linear sense of the phrase. The novel does not respect a narrative scheme around the destiny of the main character, it rejects the novelistic tradition and transgresses the literary conventions. The coherence is built even by the textual deconstruction (the novel presents itself as a puzzle which must be reconstructed), by metalinguistic discourse and by intertextuality. The break of the unity of the text does not destroy the logic of the novel.

Key words: polyphony, intertextuality, deconstruction

REZUMAT

În romanul *Proces-Verbal* al lui J. M. G. Le Clézio întâlnim un refuz al sensului linear al frazei. Romanul nu respectă o schemă narativă în jurul destinului personajului principal, respinge tradiţia romanescă şi transgresează convenţiile literare. Coerenţa este construită chiar şi prin deconstrucţie textuală (romanul prezentându-se sub forma unui puzzle ce trebuie reconstruit), prin discurs metalingvistic şi prin intertextualitate. Ruptura unităţii textului nu distruge logica romanului.

Cuvinte-cheie: polifonie, intertextualitate, deconstrucţie

ZU SPRACHLICHEN STRATEGIEN DER ADJEKTIVINTENSIVIERUNG IM DEUTSCHEN

Bogdana CRIVĂȚ
Universität Craiova, Rumänien
bogdana_crivat@yahoo.de

1. Vorüberlegungen

Führt man sich den Gebrauch der Adjektive im gegenwärtigen Deutsch bewusst vor Augen, fällt auf, dass diese bemerkenswert oft einen Zusatz bei sich haben, als verfügte ein allein stehendes Eigenschaftswort über mangelnde Aussagekraft. So zeigt sich vor allem die Werbesprache schwer mit den Vorsilben *super-, extra-* oder *mega-* überladen. Im Fernsehen wird die Werbepause nicht selten mit Formulierungen wie *wir machen eine gaaanz kurze/eine klitzekleine Pause* angekündigt. Floskeln mit emphatischen Partikeln wie *echt heftig, richtig cool, ganz schön übel* oder mit überflüssigen Füllwörtern wie *völlig richtig* und *ganz normal* liegen in aller Munde. Konstrukte mit prägnanten Erstgliedern wie *schweineteuer, stinknormal* und *scheißegal* sind ebenfalls zu festen Bestandteilen der Alltagskommunikation geworden. Von Kollokationen wie *hochgradig eingeschränkt* oder *ausgesprochen häufig* sind nicht einmal Fachsprachen unberührt geblieben. Und Redensarten mit modifizierten Adjektiven vom Typ *hart wie Kruppstahl* und *pünktlich wie die Deutsche Bahn* sind einfach Kult.

Vorliegender Aufsatz verfolgt zweierlei Ziele: Einerseits will er einen Überblick über die wesentlichen Konstruktionstypen des Deutschen bieten, die dem Ausdruck der *adjektivischen Intensivierung* dienen. Dabei wird die Frage ihres jeweiligen Aufbaus, ihrer stilistischen Färbung und Registerspezifik im Vordergrund stehen. Andererseits will die funktionale Gegenüberstellung von verstärkenden Strukturen einen Beitrag zur Eruierung ihrer Stellung in der Intensivierungsdomäne erbringen. Hier gilt es zu differenzieren zwischen prototypischen intensivierenden Sprachmitteln und solchen, die vornehmlich Emphase und Expressivität signalisieren und mithin eher im Randbereich der Steigerungsverfahren anzusiedeln sind.

2. Adjektivische Ausdrucksweisen mit intensivierender Funktion

Zunächst sollen die einzelnen Konstruktionstypen des heutigen Deutsch, die einen besonders hohen Eigenschaftsgrad bezeichnen, einzeln beleuchtet werden. Hierbei sind sowohl analytische als auch synthetische Realisierungsmöglichkeiten erkennbar (Duden 2016: 600; Oebel 2012: 132).

2.1. Mehr-Wort-Ausdrücke

Zu den periphrastischen Adjektivkonstrukten mit amplifizierendem Potenzial gehören allerlei Syntagmen, die aus einem adjektivischen Kern und dessen syntaktischen Erweiterungen bestehen.

2.1.1. Adjektivphrasen

Als kanonische Realisierungen der höchsten Steigerungsstufe gelten Fügungen, die aus der Partikel *sehr* und dem Positiv eines Adjektivs bestehen (Duden 2016: 600ff.). Ferner sind im Deutschen zahlreiche ausgebaute Adjektivgruppen auszumachen, in denen unmittelbar vor dem zu modifizierenden Nukleus freie graduierende Elemente verschiedenster Art stehen; vgl. *ganz traurig, unheimlich glücklich, außerordentlich gewissenhaft, maßlos übertrieben* usw.

Einerseits erscheint hier der Phrasenkern durch eine sogenannte *Gradpartikel* im engeren Sinn (auch: *Intensivierungspartikel*) wie *ganz, besonders, höchst, überaus, äußerst* oder *beachtlich* näher spezifiziert (Duden 2016: 601; Claudi 2006: 353f.). Anders als diese recht bescheidene Reihe erweist sich das Repertoire der steigernden Partikeln im weiteren Sinn als äußerst vielfältig; vgl. u. a. *tief, stark, vollkommen, sagenhaft, ungemein, beeindruckend, immens, überzeugend*. Hierbei handelt sich um allgemein gebräuchliche Adjektive und Partizipien des Deutschen, die zu formal unveränderlichen Sprachmitteln mit Intensivierungspotenz umfunktioniert wurden. Solche Intensivierer vermögen zumeist bereits über ihre eigene Semantik einen hohen Grad zu signalisieren; wie z. B. *extrem, absolut, total, völlig, gewaltig, gigantisch, überragend*. Dazu sind auch *un*-Präfixderivate (*unübertroffen günstig, unvergleichlich schön, ungeheuer laut*) sowie Suffixableitungen auf *-los* zu rechnen (*wunschlos glücklich, hoffnungslos verknallt*). Demgegenüber vermitteln manche graduierende Elemente nur indirekt und nur in Verbindung mit ausgewählten Adjektivbasen den intendierten Sinnzusammenhang; vgl. *mächtig stolz, schier unmöglich, herrlich bequem, atemberaubend schön, himmelhoch empört* (Breindl 2007: 412).

Aus der Jugendsprache stammen argotisch angehauchte Formulierungen, in denen vor den Nukleus ein semantisch entleertes, als Gradangabe reanalysiertes Wort tritt; so in *voll doof, irre gut, echt peino, hölle anstrengend, ätzend langweilig* oder *bombig stark.* Obgleich in ihrer Bedeutung als freie Lexeme keine semantische Komponente /Intensität/ angelegt ist, wird solchen Adjektivbegleitern in dieser Sprachvarietät eine intensivierende Funktion zugeschrieben (Ehmann 2008: 12f.; Duden 2016: 601). Manche solcher Fügungen haben sich auch in der Gemeinsprache eingebürgert.

2.1.2. Feste und musterbasierte Wortverbindungen

Eine Eigenschaft kann im Deutschen verstärkend mitunter auch als festes Gefüge wiedergegeben werden. Zu den feststehenden Wendungen mit intensivierender Funktion lassen sich zunächst adjektivische Zwillingsformeln rechnen. Diese stellen kopulative Verknüpfungen von bedeutungsähnlichen Adjektiven oder Adverbien dar; wie z. B. *kurz und bündig, voll und ganz, immer und ewig*. Manche von ihnen weisen eine stabreimende Form auf (*klipp und klar, null und nichtig, fix und fertig*); lediglich vereinzelt sind auch endreimende Muster vorzufinden (*rank und schlank*).

Ferner verfügt das Deutsche über eine beachtliche Anzahl von erstarrten Klischees, die einmalige Kombinationen aus einem Intensität anzeigenden Lexem und dessen adjektivischem Bezug darstellen: *gähnend leer, bitter nötig, sündhaft teuer, brechend voll, winzig klein, hellauf begeistert* usw. Bei näherem Hinsehen handelt es sich hierbei um geraffte Ausdrücke von komplexeren Sachverhalten: so ließe sich beispielsweise *klirrend kalt* vom konsekutiven Satzgefüge *so kalt, dass man das Eis unter den Füßen klirren hörte* herleiten. Durch wiederholten Gebrauch sind die jeweiligen Bestandteile zu eher abgegriffenen umgangssprachlichen Chunks verschmolzen (Oebel 2012: 26).

Schließlich gelten noch metaphorische Scheinvergleiche vom Typ *dünn wie eine Bohnenstange, hässlich wie die Nacht, arm wie eine Kirchenmaus*, *bekannt wie ein bunter Hund* als Versprachlichungen eines hoheenn Grades. Das nachgestellte nominale Bezugselement bekräftigt hier die vom Adjektiv bezeichnete Eigenschaft. Manche Kopfadjektive lassen sich mit jeweils mehreren Vergleichsphrasen kombinieren. Dies ist beispielsweise der Fall von *stumm wie ein (Stock)Fisch* und *stumm wie ein Grab*, da Stummheit in unserem Kulturkreis typischerweise mit einem Fisch oder mit einem Grab assoziiert wird. Ebenfalls augmentierend wirken Phraseoschablonen mit einem Komparativ und einem Positiv des gleichen Stammes, wie *schlauer als schlau*. Einen tadelnden Unterton versprühen steigernde Verbindungen von *mehr als* und einer adjektivischen Basis: *mehr als leichtsinnig*.

Ähnlich führen Reduplikationen eine Intensivierung des Ausdrucks herbei. Besonders in erzählerischen Texten wirken freie Juxtaponierungen von zwei gleichen Positiven emphatisch; vgl. *eine lange, lange Nacht; aber warm, warm musste er es haben in seinem Stübchen* (Th. Mann). Gemeinsprachlich transportieren manche Gradpartikeln in zweifacher Nennung einen betont intensivierenden Gehalt; etwa in *ganz ganz wichtig; sehr, sehr teuer*.

2.2. Komplexe Lexeme

Das gegenwärtige Deutsch weist auch mehrere synthetische Strukturen auf, die dem Ausdruck eines höheren Grades einer Eigenschaft dienen (Lohde 2006: 64; Kammerer 2001: 297). Periphrastischen Konstruktionen ähnlich wird hier dem Basisadjektiv ein steigerndes Sprachmittel vorangestellt. Allerdings schmilzt dieses in intensivierenden Gebilden mit dem Phrasenkern zu einer formalen Einheit zusammen. Prinzipiell können adjektivischen Augmentativbildungen vier Vorlagen zugrundeliegen: Zusammensetzungen (*schnurgerade*), Präfixderivate (*urkomisch*), Präfixoidkomposita (*hochintelligent*) und Konfixprodukte (*topaktuell*).

2.2.1. Adjektivische Intensitätskomposita

Unter den adjektivischen Bildungen kann eine intensivierende Bedeutung am häufigsten durch Komposita vermittelt werden (Lohde 2006: 162f.; Pittner 1991: 227). Zusammensetzungen von einem verstärkenden Element und dem

Positiv drücken eine Steigerung des im Kernadjektiv Genannten aus; so z. B. in *blütenrein, steinreich, bitterkalt, kerzengerade, höllenlaut* (Duden 2016: 601).

Für die Realisierung der augmentativen Funktion existiert eine ganze Palette verschiedener Erstglieder, die in ihren morphologischen, semantischen und referenziellen Merkmalen nicht heterogener hätten sein können. Selbiges ist auch für ihre Kompositionsfähigkeit und ihre stilistische Markierung geltend zu machen. Diesen Charakteristika entsprechend lassen sich zwei grundlegende Unterklassen von eine hohe Intensität anzeigenden Adjektivkomposita unterscheiden: Vergleichs- und Verstärkungsbildungen.

In der ersten Kategorie wird der Steigerungseffekt durch Kombinationen mit Vergleichslexemen erzielt. Derartigen Gebilden liegt ein metaphorisch zu deutender *wie*-Vergleich zugrunde[1]: So ist beispielsweise *spindeldürr* als 'dürr wie eine Spindel' im übertragenen Sinn, mithin als 'so dürr, als wäre es eine Spindel' zu interpretieren. Aus diesem bildlichen Vergleich ergibt sich die intendierte Lesart von 'äußerst dürr' (Lipka 1967: 38). Um derartige Vergleiche herzustellen, wird vornehmlich auf substantivische Erstglieder zurückgegriffen, deren Referenten kennzeichnende Merkmale aufweisen: So z. B. veranlasst der Aal als schuppenloser Fisch mit schlüpfriger Haut das Zustandekommen des Kompositums *aalglatt*. Dabei kann der Vergleichsterminus, der als Prototyp für die jeweilige Eigenschaft steht, eine Tier- (*lammfromm, bienenfleißig*), eine Gegenstands- (*bolzengerade, messerscharf*) oder eine Stoffbezeichnung (*bleischwer, eiskalt*) sein. Bisweilen kommt ein Intensivierer in jeweils einzelner Verbindung vor; vgl. *bierernst, spottbillig, rappelkurz, potthässlich, pudelwohl*, *kunterbunt* (Pittner 1991: 230). Es gibt aber auch Eigenschaften, die typischerweise mit unterschiedlichen Entitätsklassen assoziiert werden können; vgl. *zombieblass* vs. *adelsblass* vs. *leichenblass* vs. *totenblass*.

Von dieser ersten Unterkategorie lassen sich solche Intensitätskomposita abheben, die nicht auf eine Gleichheit zurückführbar sind. Ihre jeweiligen Erstkonstituenten sind reihenbildend und weisen keinen referenziellen Gehalt auf[2]; vgl. *stockbetrunken, blutjung, brandneu, knallheiß, kreuzbrav, bombensicher, bumsvoll*. Vielfach handelt es sich hier um kompositionelle Bildungen der Gemein- und Jugendsprache, die nicht selten salopp oder vulgär gekennzeichnet sind.

Die linksstehenden Glieder solcherlei Zusammensetzungen erscheinen semantisch abgeschwächt und fungieren als bloße Funktionswörter mit intensivierender Wirkung. Viele von ihnen stellen emotive Kraftausdrücke dar, die aus dem konnotativ stark belasteten Tabuwortschatz stammen. Genauer betrachtet, lassen sich in dieser Rolle bestimmte Tier- (*hundsgemein, rattenscharf, affengeil*) und Körperteilbezeichnungen (*arschkalt*), einige Verben der körperlichen Ausscheidung (*kotzlangweilig, speiübel, rotzfrech*) sowie Lexeme des Sachfeldes MORD (*mordsfidel, todernst*) vorfinden. Besonders gut ausgebaute Reihen bilden die verstärkenden Komponenten *stock-*, *sau-, stink-* und *tod-* (Engel 2009: 348). Im Gegenteil dazu sind nur wenige Bestimmungswörter auf unikale Bildungen beschränkt; darunter *mausetot, klammheimlich, hackedicht* (Kammerer 2001: 299).

Die dominierende Struktur von adjektivischen Intensitätskomposita ist [Substantiv + Adjektiv]. Nur am Rande vermögen adjektivische (*wildfremd, hellwach, heilfroh*) bzw. verbale Erstbestandteile (*bettelarm, stinkfaul*) eine augmentative Funktion zu erfüllen. Bei einem Verbstamm als graduierendes Sprachmittel besteht in der Regel eine metaphorische konsekutive Beziehung zwischen den Bestandteilen; vgl. *triefnass*, d. h. 'so nass, dass es trieft'.

2.2.2. Adjektivableitungen

Eine Intensivierung des Adjektivs lässt sich im Deutschen auch mithilfe der Präfigierung umsetzen. Bei *urgemütlich, superklug, megacool, ultraleicht* oder *extrazart* geht es um Präfixderivate mit nativen oder fremdsprachlichen Vorsilben, die den Höchstgrad des in der Basis Genannten vermitteln (Duden 2016: 600).

Zu den heimischen adjektivischen Augmentativpräfixen zählen *erz-* und *ur-*, die sich in der Gegenwartssprache durch eine eingeschränkte Produktivität auszeichnen. Ersteres steigert vorwiegend Basen negativer Wertung; vgl. *erzdumm, erzkonservativ, erzreaktionär* (Fleischer/Barz 1995: 230). Mit den heimischen Vorsilben konkurrieren Adjektivpräfixe griechisch-lateinischen Ursprungs wie *super-*, *hyper-, mega-, extra-* und *ultra-,* die eine aus ihrer Herkunftssprache geerbte inhärent intensivierende Bedeutung aufweisen; vgl. lat. *super* 'oben, darüber' oder gr. *hyper* 'über, oberhalb'.

Unter den verstärkenden Fremdpräfixen wird *super-* im aktuellen Sprachgebrauch mit Abstand am häufigsten verwendet. Offenbar beeinflusst durch das Englische tritt es stark reihenbildend auf; vgl. *supereng, superneu, superschlau, superheiß, supernervös, superpraktisch, superbillig* (Engel 2009: 341). Ähnlich amplifizierend wirken Präfixableitungen mit *extra-* (*extrastark, extragroß, extrasahnig*) und *mega-* (*megavoll, megaerfolgreich, megaspannend*). Bei Derivaten mit *hyper-, ultra-* sowie dem deutschen *über-* berührt sich der Bereich der Intensivierung mit dem der Normüberschreitung. Wie derartige komplexe Adjektive semantisch jeweils zu deuten sind, ist stark kontextabhängig; vgl. *übervorsichtig, hypersensibel, ultrakonservativ*.

2.2.3. Intensivierende Affixoidbildungen

Zu den Wortbildungstypen der höchsten Gradation gehören ebenfalls adjektivische Zusammensetzungen mit einem Präfixoid[3] wie *hochgeschätzt* oder *grundbieder*. Die Bedeutung des zweiten Bestandteils erscheint hier durch einen vorangestellten Wortstamm im Sinne einer Verstärkung modifiziert (Eisenberg 2013: 319). Die linksstehenden Konstituenten sind auf eine kleine Anzahl nativer mehr oder weniger produktiver, reihenbildender Elemente beschränkt, die auch als selbstständige freie Morpheme mit eigentlicher, nicht intensivierender Bedeutung auftreten können (Duden 2016: 600).

Als überaus produktiv erweist sich das Halbpräfix *hoch-*. Es findet sich in nahezu allen Textsorten und geht in semantischer Hinsicht Verbindungen mit positiv bewerteten Begriffen ein (Fleischer/Barz 1995: 231). Genauer betrachtet,

lässt es sich an Derivate (*hochpreisig, hochgiftig, hochwirksam*) und Partizipien – überwiegend an Partizipien II – (*hochberühmt, hochgebildet, hochglänzend*) sowie an nicht-native Basen (*hochaktuell, hochelegant, hochinteressant*) anfügen.

Als weitere augmentative Adjektivpräfixoide sind *grund-* (*grundehrlich, grundverkehrt*), *tief-* (*tiefernst, tieferschüttert*), *ober-* (*oberspießig, oberschlau*) und *riesen-* (*riesengroß, riesenstark*) anzusehen. Allerdings zeichnen sie sich durch eine eher bescheidene Produktivität aus. Zudem kann ein Höchstmaß eines Merkmals in Affixoidbildungen mit *voll-*, seltener auch in solchen mit *schwer-, eng-* und *heiß-* zum Ausdruck kommen; vgl. *vollreif, vollsynthetisch, schwerreich, engbefreundet, heißgeliebt*. Außerdem lässt sich zur Kennzeichnung eines hohen Grades auch die Superlativform des intensivierenden Affixes heranziehen; vgl. *höchstwahrscheinlich, schwerstbehindert, engstverbunden* (Eisenberg 2013: 319).

3. Die funktionale Domäne der Adjektivintensivierung

Die in den vorangegangenen Abschnitten kurz beleuchteten Konstruktionstypen des Deutschen werden in der Linguistik als Ausdrucksmittel der *Intensivierung* – auch: *Augmentation* oder *Verstärkung* – betrachtet (zur Begriffsbestimmung s. u. a. Os 1989: 8ff.; Kammerer 2001: 304; Suščinskij 1985: 100; Oebel 2012: 15ff.). Ein Adjektiv wird hierbei im Sinne einer Steigerung gekennzeichnet, wobei dies formal meistens als *Linkserweiterung* der Basis realisiert wird. Anders ausgedrückt, erfolgt die Verstärkung eines Adjektivs im Deutschen mithilfe eines freien oder gebundenen linksstehenden Intensivierers.

Auf Anhieb fällt die erstaunliche Bandbreite an Verstärkungsstrategien des Adjektivs in der Gegenwartssprache auf. Zum Ausdruck desselben Gedankens können mehrere verschiedenartige Enkodierungen aktiviert werden. Dieser umfangreiche Sprachmittelbestand ist ziemlich gleich auf analytische und auf synthetischen Konstruktionen verteilt (vgl. Lipka 1967: 39ff.; Fleischer/Barz 1995: 244). Bei Ersteren wird dem zu steigernden Nukleus ein Graduativ vorangestellt. Das jeweilige Syntagma kann eine Gradpartikel im engeren Sinn (*sehr, ganz, besonders*) oder ein umfunktioniertes Adjektiv mit intensivierender Rolle (*stark, auffällig, unübertrefflich*) als Erstelement enthalten. Im letzteren Fall dagegen schmelzen ein linksstehender Stamm, ein Präfix oder ein Präfixoid mit dem Kernadjektiv zu einem komplexen Lexem zusammen. Mithin sind die zwei wesentlichen Wortbildungsverfahren des Deutschen – die Komposition und die explizite Derivation – im Funktionsbereich der Adjektivintensivierung vertreten.

Zwischen den vorangehend analysierten Konstruktionstypen ist *weitgehend* eine funktionale Äquivalenz anzunehmen. Ungeachtet ihres jeweils zugrunde liegenden strukturellen Musters und ihrer Erscheinungsform als zweigliedrige Fügung, Wortbildungsprodukt oder Phraseologismus leisten sie alle annähernd Gleiches als Sprachmittel der Intensivierungsdomäne; vgl. *extrem kalt – furchtbar kalt – klirrend kalt – eiskalt – bitterkalt – mordskalt – saukalt*.

Allerdings ist dieser erhebliche Reichtum an amplifizierenden Mitteln mit einem genauso breiten Spektrum von Konnotationen, Gebrauchsfrequenzen und

Registerkennzeichnungen gekoppelt. Das Prinzip der Sprachökonomie wird hier bestätigt, da die formale Vielfalt mit entsprechenden stilistischen, pragmatischen und varietätsspezifischen Markierungen einhergeht. Mithin lassen sich den Intensitätsausdrücken auch verschiedene subtilere Nuancen zuschreiben. Deshalb sind die einzelnen Belege in einer gegebenen Kommunikationssituation trotz denotativer Äquivalenz nicht zwangsläufig gegeneinander frei austauschbar; vgl. *ganz neu* vs. *funkelnagelneu*; *ausgesprochen stark* vs. *bärenstark*.

Eine erste Abweichung liegt im Verhältnis zwischen der Form und der Bedeutung verstärkender Adjektivausdrücke begründet: Zeichnen sich syntagmatische Strukturen in der Regel durch semantische Transparenz aus, so bleibt bei vielen kompositionellen Bildungen mit ihrem informationsverdichtenden Innenaufbau der Steigerungssem implizit; vgl. *richtig doof* vs. *treudoof; ungemein hart* vs. *knallhart*.

Wesentliche Divergenzaspekte betreffen das Expressivitätspotenzial sowie die typischen Gebrauchskontexte von steigernden Adjektivgruppen. Bei näherer Betrachtung wird offensichtlich, dass einander entsprechende Formulierungen mit gleichem Nukleus, wie beispielsweise *sehr hoch* und *schwindelerregend hoch*, nicht die gleiche Affinität zu Stilschichten und Registern aufweisen. Phrasen vom Typ [*sehr* + Adjektiv] stellen die zentrale – dafür aber auch stilistisch blasse – Konstruktion zum Ausdruck eines Höchstmaßes dar (Duden 2016: 478). Maßgebliche Wörterbücher des Deutschen verzeichnen ausgiebige Reihen von gut 150 Graduativergänzungen zum Positiv, die als Ersatz für *sehr* zu fungieren vermögen (Duden 2014: 378; Duden 2011: 714). Intensitätspartikeln bilden somit im Deutschen, gerade auch in der Umgangssprache, eine lexikalisch offene Klasse (Duden 2016: 600). Einige zweigliedrige Augmentativfügungen – darunter beispielsweise *stark verseucht, reichlich trocken, ausgesprochen komplex*, *breit gefächert, sichtlich bewegt* – können uneingeschränkt in der Standard- sowie in den Fachsprachen vorkommen, da sie weitgehend jeder emotionalen Wertung entbehren. Vereinzelt lassen sich sogar gehobene Varianten von Verstärkungssyntagmen wie *weit gefehlt, auserlesen schön* oder *ausnehmend höflich* finden. In stilistisch-pragmatischer Hinsicht sind solche Adjektivphrasen mit den meisten steigernden Präfixderivaten und Affixoidgebilden vergleichbar; vgl. *uranständig* vs. *hochanständig* vs. *grundanständig*. Auch derartige Konstrukte gelten als typisch hoch- wie normalsprachlich (Sowinski 1991: 342).

Allerdings erweist sich die Mehrheit der *sehr*-Äquivalente lexikografisch als umgangssprachlich bzw. als umgangssprachlich emotional gekennzeichnet. Hierbei handelt es sich um prägnante und gefühlsbetonte Lexeme, die sich primär einem anderen Anwendungsbereich zuordnen lassen. Bestimmten Basen vorangestellt treten sie semantisch verschoben in der Rolle von Graduativen auf. So lässt sich z. B. von der Hauptform *sehr heiß* ausgehend der Intensivierer vielfach variieren, u. a. durch sinnverwandte Partizipien I des gleichen Sachfeldes; vgl. *brütend/glühend/ kochend/siedend/sengend/brennend heiß.* Auf diesem Wege kommt ein beachtliches Netz von konkurrierenden Ausdrücken umgangssprachlichen Charms

zustande. Solcherlei Wortgruppen wirken über ihre intensivierende Bedeutung hinaus auch emotional und wertend, indem sie die subjektive Stellungnahme des Sprechers in Bezug auf das Bezeichnete wiedergeben. Als Sprachmittel in der Domäne der adjektivischen Intensivierung gehören sie der lockeren (*unheimlich lustig, arg warm, herzlich egal*), emotionalen (*gewaltig überschätzt, höllisch schwer, zutiefst betrübt*) bzw. saloppen Sprechsprache (*verdammt kleinkariert, verflixt rutschig, hundserbärmlich heiß, derbe laut*) an. Nicht zuletzt lassen sich jugendsprachliche Zuordnungen treffen: *völlig bescheuert*, *wahnsinnig teuer*.

Eine ausgeprägte Bildhaftigkeit legen kompositionelle Bildungen wie *bilderbuchschön, haargenau* oder *knochentrocken* an den Tag. Die verstärkende Semantik solcherlei Formulierungen lässt sich zwar mit '*sehr* + Grundwort' umschreiben, jedoch enthält sie zusätzliche, emotional wertende Komponenten[4] (Duden 2016: 746). Adjektivische Steigerungskomposita erscheinen im Verhältnis zu ihren jeweiligen Paraphrasen eindeutig markiert, da der auszudrückende Sachverhalt bildhaft dargestellt wird. So besagt die Phrase *besonders eilig* um einiges weniger als *brandeilig,* obgleich der denotative Bedeutungskern in beiden Fällen konstant geblieben ist.

Bildungen mit reihenbildenden, nicht referenziellen Erstelementen vom Typ *hundemüde* oder *stockbesoffen* haftet die Markierung der Affektivität an (Duden 2016: 601). Als überaus expressiv gelten Ausdrücke des Schimpfwörterbereichs sowie Zusammensetzungen mit *mord-* und *tod-* (Lohde 2006: 64; Ehmann 2008: 12). Solcherlei Komposita wirken nicht allein verstärkend; sie enthalten zugleich emotive Konnotationen und sind in ihrer Verwendung an bestimmte sprachliche Schichten gebunden: Charakteristisch ist ihre saloppe, ja sogar vulgäre sprechsprachliche Couleur (vgl. auch Erben 1983: 88; Lohde 2006: 65, 163).

Die besondere Beliebtheit und Verbreitung von steigernden Ausdrücken in gesprochenen Äußerungen liegt in ihrer *kommunikativen Funktion* begründet: Nicht wegen ihres begrifflichen Gehalts werden sie so oft eingesetzt, sondern vielmehr aufgrund ihrer besonderen stilistischen Markierung und ihres emotionalen Gewichts. Diese *expressive Einfärbung* kann so ausgeprägt sein, dass sie die eigentliche Semantik solcher Konstruktionen – nämlich die Intensivierung – überlagert. Die Beladung von adjektivischen Nuklei mit zusätzlichem Sprachmaterial führt bisweilen zu rational überflüssigen, sprachökonomisch konterproduktiven und stilistisch bedenklichen Schwellausdrücken. Vorrangig erscheint hier ihre pragmatische Leistung als Mittel der Aufmerksamkeitserregung und -steuerung (Sowinski 1991: 221; Os 1989: 117f.). Konstruktionen dieser Art unterliegen keiner objektiven Ausdrucksnotwendigkeit, sondern hängen eher mit den Bedürfnissen der Sprecher und der beabsichtigten Wirkung auf die Hörer zusammen (Fleischer at al. 1993: 328).

Eine weitere Strategie zur Expressivitätssteigerung in der Domäne der Intensivierung ist die sprachspielerische Zusammenfügung zweier Stämme, die streng genommen semantisch inkompatibel sind. Ausdrücke wie *todschick, stinkfein, sauwohl, scheißhöflich*, *schrecklich nett, voll leer, abscheulich reich*

stellen eine Art umgangssprachliche Oxymora dar (Lohde 2006: 173; Sowinski 1991: 419). Als auffallend nachdrücklich werden dreigliedrige Bildungen wie *splitterfasernackt, mucksmäuschenstill, mutterseelenallein* oder *schnurzpiepegal* empfunden (Engel 2009: 341).

Auch okkasionelle Modifikationen und Bildungen sind als Mittel der Aufmerksamkeitssteigerung besonders geeignet, da Empfänger sie als originell und kreativ einstufen. Solche Neuformulierungen entstehen vorwiegend in der Jugend-, ferner auch in der Werbe- bzw. in der Journalistensprache in struktureller Analogie zu den lexikalisierten; vgl. *blitzschnell* > *blitzneu* > *blitzblau* 'völlig betrunken' (Fleischer/Barz 1995: 57). Ähnlich wirbt der Tiefkühl-Lieferant *Apetito* mit dem netten ad-hoc-Wörtchen *tiefkühlfrisch*, dem offensichtlich das usualisierte *ofenfrisch* als Vorlage diente. Der Phraseologismus *dumm wie Bohnenstroh* wurde zu den Varianten *dumm wie Haferstroh/Hohlstroh* abgewandelt. Zudem entstehen beim Sprechen zuhauf Ad-hoc-*wie*-Vergleiche, die eine Ausdrucksverstärkung erzielen: *das Notebook wurde mit einem Mal heiß wie ein Bügeleisen*; ggf. mit elliptischem Kern: *hier ist es wie in einem Backofen* 'sehr heiß'. Besondere stilistische Effekte bewirken in der Belletristik bildkräftige kondensierte Gelegenheitsvergleiche; wie beispielsweise *leichenkalt, plankenstarr, bäckerbleich* (E. Strittmatter), *sauschön* (Fr. Dürrenmatt)*, arschruhig* (Ch. Wolf), *maschinengenau* (A. Seghers).

Schlussfolgernd lässt sich festhalten, dass die deutsche Sprache ein nahezu unerschöpfliches Repertoire zur Intensivierung eines Adjektivs bereit hält. Zur Veranschaulichung ließen sich die unterschiedlichen augmentativen Konstruktionen bei gleicher Basis entlang einer Skala der zunehmenden Expressivität mit unscharfen Abstufungen und fließenden Übergängen anreihen; vgl. *sehr dumm* < *fürchterlich dumm* < *erzdumm* < *riegeldumm* < *brunzdumm* < *dumm wie Bohnenstroh/dumm wie Grütze/dümmer als die Polizei erlaubt.* Links auf dem Kontinuum sind die sachlich-neutralen und unmarkierten Enkodierungen angesiedelt, die weitgehend in den Bereich der Standardsprache fallen. Dazu gehören viele lose Kombinationen mit einer Grandangabe sowie die meisten Präfix- und Präfixoidbildungen. Bei ihrer Verwendung liegt der Nachdruck auf der Steigerung selbst (Lohde 2006: 265). Hingegen erscheinen bei den weiter rechts angeordneten Formulierungen die expressiven und aufmerksamkeitssteuernden Funktionen vorrangig. Die prägnantesten Markierungen legen komplexe Lexeme und feste Wendungen mit hohem Idiomatizitätsgrad (*sternhagelvoll* 'völlig betrunken'), salopp-vulgäre Jargonismen sowie werbe- und literatursprachliche Ad-hoc-Ausdrücke an den Tag (Duden 2018: 19ff.).

4. Abschlussbemerkungen und Ausblick

Die vorausgehenden Ausführungen werden bewiesen haben, dass intensivierende Ausdrücke keine ausgefallenen Erscheinungen darstellen; ganz im Gegenteil erweisen sie sich als allgegenwärtig, ja sogar inflationär im aktuellen Sprachgebrauch. Hinter dem ungestillten Ergänzungsbedürfnis des Adjektivs verbergen sich Intensivierung, Affektbetontheit, lockere Mündlichkeit und Aufmerksamkeitssteuerung des Gegenübers. Zum Intensitätsparadigma gehören im

heutigen Deutsch unzählige lexikalische Realisierungsmöglichkeiten: einerseits Adjektivsyntagmen mit Gradpartikeln, Zwillingsformeln und komparative Phraseologismen, andererseits adjektivische Zusammensetzungen, Derivate und Präfixoidbildungen. Diese Fülle an verstärkenden Ausdrücken erscheint dabei mit einem nicht minder breit gefächerten Spektrum von stilistischen Leistungen, pragmatischen Funktionen und typischen Anwendungskonstellationen gekoppelt.

In einem Versuch, die formal wie funktional-stilistisch höchst abweichenden verstärkenden Ausdrucksweisen zu systematisieren und dabei den kognitiven Bereich der Intensivierung zu strukturieren, ist Folgendes geltend zu machen: Der Struktur, die aus der Gradpartikel *sehr* und dem Positiv eines Adjektivs besteht, kommt eine zentrale Rolle als Prototyp der Intensitätsdomäne zu. Im Randbereich sind dagegen emotional gefärbte Ausdrücke der Gemeinsprache sowie saloppe bis vulgäre Formulierungen der Sprech- und Jugendsprache anzusiedeln. Solcherlei Konstruktionen vermitteln vornehmlich Expressivität und Emphase; eher sekundär signalisieren sie auch einen hohen Grad. In der Übergangszone zwischen Zentrum und Peripherie der Elativdomäne bewegen sich adjektivische Vergleichsphrasen, adjektivische Wortgruppen mit einem Graduativ, steigernde Präfixderivate sowie Präfixoidbildungen. Zwischen diesen Konstruktionstypen bestehen komplexe Konkurrenz- und Überschneidungsbeziehungen, allerdings auch feinste Unterschiede. Solche vielschichtigen Verhältnisse konnten im vorliegenden Beitrag nur kurz gestreift werden. Um der Komplexität der Intensivierungsfrage gerecht zu werden, erfordert das Thema eine umfassendere Betrachtung, bei der die Spezifika und die Stellung jedes einzelnen Konstruktionstyps in diesem Bereich eruiert sowie die verschiedenen Ähnlichkeiten und Unterschiede zwischen den adjektivischen Ausdrücken in augmentativer Funktion aufgedeckt werden.

NOTE

[1] In manchen Fällen gibt es sogar den expliziten Vergleich als feste Redewendung; vgl. *weiß/bleich wie Kreide werden* 'besonders vor Schreck oder Üblichkeit blass werden' oder *glatt wie ein Aal sein* 'sich aus jeder Situation geschickt herauszuwinden verstehen'.

[2] Es lassen sich auch Erstbausteine finden, die sowohl in Vergleichskomposita als auch reihenbildend in Verstärkungsbildungen auftreten; so z. B. *blitz-* in *blitzschnell* vs. *blitzgescheit, blitzsauber* usw.

[3] Sogenannte *Präfixoide* oder *Halbpräfixe* befinden sich als Wortbildungselemente in der Übergangszone zwischen unselbstständigem Präfix und freiem Wort (Lohde 2006: 16; Erben 1983: 86). Mit den Affixen teilen sie die Fähigkeit zur Reihenbildung sowie eine gewisse semantische Entleerung. Anders als die Präfixe jedoch begegnet man ihnen auch außerhalb der Zusammensetzungen in Form von frei stehenden Adjektiven (vgl. Fleischer/Barz 1995: 232). Zum Status des Begriffes *Affixoid* in der Linguistik s. beispielsweise Lohde (2006: 15ff.).

[4] Steigerungskomposita bieten die Möglichkeit, die positive bzw. negative Wertung des Sprachteilhabers zu der durch das Zweitglied bezeichneten Eigenschaft anklingen zu lassen (Altmann/Kimmerling 2005: 52). So schwingen bei *nigelnagelneu, stahlhart* und *astrein* eher positive, im Falle von *stinkfein, saukalt* oder *steinhart* jedoch pejorative Konnotationen mit. Einige Erstglieder können in Abhängigkeit von der Art der Basis und/oder dem Kontext beide Haltungen ausdrücken; vgl. *blitzgescheit* (positiv) vs. *blitzdumm* (negativ) (Lohde 2006: 65).

BIBLIOGRAFIE

Agricola, Erhard, Fleischer, Wolfgang, Protze, Helmut (Hgg.), *Die deutsche Sprache. Kleine Enzyklopädie*, Leipzig, VEB, 1970. (Agricola et al. 1970)

Altmann, Hans, Kemmerling, Silke, *Wortbildung fürs Examen*, Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 2005. (Altmann/Kimmerling 2005)

Breindl, Eva, „Intensitätspartikel", in *Handbuch der deutschen Wortarten*, Hoffmann, Ludger (Hgg.), Berlin etc., de Gruyter, 2007, S. 397-422. (Breindl 2007)

Claudi, Ulrike, „Intensifiers of Adjectives in German", in *Language Typology and Universals*, Berlin etc., de Gruyter, Bd. 59, Nr. 4, 2006, S. 350-369. (Claudi 2006)

*** *Duden. Das Bedeutungswörterbuch. Wortschatz und Wortbildung*, Bd. 10, 5., neu bearbeitete und erweiterte Aufl., Berlin, Dudenverlag, 2018. (Duden 2018)

*** *Duden*. *Das Synonymwörterbuch. Ein Wörterbuch sinnverwandter Wörter*, Bd. 8, 6., vollständig überarbeitete Aufl., Berlin, Dudenverlag, 2014. (Duden 2014)

*** *Duden. Deutsches Universalwörterbuch*, 7., neu bearbeitete Aufl., Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich, Dudenverlag, 2011. (Duden 2011)

*** *Duden. Die Grammatik*, Bd. 4, 9., überarbeitete Aufl., Mannheim etc., Dudenverlag, 2016. (Duden 2016)

Ehmann, Hermann, *Endgeil. Das voll korrekte Lexikon der Jugendsprache*, 2. Aufl., München, Beck, 2008. (Ehmann 2008)

Eisenberg, Peter, *Grundriss der deutschen Grammatik. Band 1: Das Wort*, 4., aktualisierte und überarbeitete Aufl., Stuttgart, J. B. Metzler, 2013. (Eisenberg 2013)

Engel, Ulrich, *Deutsche Grammatik – Neubearbeitung*, 2., durchgesehene Aufl., München, Iudicium, 2009. (Engel 2009)

Erben, Johannes, *Einführung in die deutsche Wortbildungslehre*, 2., durchgesehene und vermehrte Aufl., Berlin, Erich Schmidt, 1983. (Erben 1983)

Fleischer, Wolfgang, Barz, Irmhild, *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache*, Tübingen, Max Niemeyer, 1995. (Fleischer/Barz 1995)

Fleischer, Wolfgang, Michel, Georg, Starke, Günter, *Stilistik der deutschen Gegenwartssprache*, Frankfurt am Main etc., Peter Lang, 1993. (Fleischer et al. 1993)

Harden, Thomas, „Gebrauch und Funktion von Diminutiv- und Augmentativformen im Portugiesischen und Deutschen", in *Linguistica contrastiva*, Lüdtke, H., Schmidt-Radefeldt, J. (Hgg.), Tübingen, Gunter Narr, 1997, S. 135-150. (Harden 1997)

Kammerer, Matthias, „Verstärkungsbildungen im Deutschen. Versuch einer phänomenologischen Bestimmung“, in *Sprache im Alltag. Beiträge zu neuen Perspektiven in der Linguistik. Herbert Ernst Wiegand zum 65. Geburtstag gewidmet*, Lehr, Andrea et al. (Hgg.), Berlin, New York, Walter der Gruyter, 2001, S. 293-319. (Kammerer 2001)

Lipka, Leonhard, „*Wasserdicht* und *grasgrün*. Zwei Wortbildungstypen der deutschen Gegenwartssprache“, in *Muttersprache*, 77, 1967, S. 33-43. (Lipka 1967)

Lohde, Michael, *Wortbildung des modernen Deutschen: Ein Lehr- und Übungsbuch,* Tübingen, Gunter Narr, 2006. (Lohde 2006)

Oebel, Guido, *Wörterbuch der Volkssuperlative: von aalglatt bis zappenduster*, Hamburg, Verlag Dr. Kovač, 2011. (Oebel 2011)

Oebel, Guido (Hgg.), *Intensivierungskonzepte bei Adjektiven und Adverbien im Sprachenvergleich*, Hamburg, Verlag Dr. Kovač, 2012. (Oebel 2012)

Os, Charles von, *Aspekte der Intensivierung im Deutschen*, Studien zur deutschen Grammatik 37, Tübingen, Narr, 1989. (Os 1989)

Pittner, Robert, „Der Wortbildungstyp *Steigerungsbildung* im Deutschen“, in *Betriebslinguistik und Linguistikbetrieb*, Klein, F. (Hgg.), Tübingen, Max Niemeyer, 1991, S. 225-232. (Pittner 1991)

Ruf, Birgit, *Augmentativbildungen mit Lehnpräfixen. Eine Untersuchung zur Wortbildung in der deutschen Gegenwartssprache*, Heidelberg, Winter, 1996. (Ruf 1996)

Sowinski, Bernhard, *Deutsche Stilistik*, Frankfurt am Main, Fischer, 1991. (Sowinski 1991)

Suščinskij, Iossif, „Die Steigerungsmittel im Deutschen“, in *Deutsch als Fremdsprache. Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer*, Nr. 22, 1985, S. 95-100. (Suščinskij 1985)

Trost, Igor, *Das deutsche Adjektiv. Untersuchungen zur Semantik, Komparation, Wortbildung und Syntax,* Hamburg, Helmut Buske*,* 2006. (Trost 2006)

ABSTRACT

Present-day German displays a remarkably wide range of lexical means that intensify characteristics expressed by adjectives, like adjectival phrases with degree particles, compound and prefixed adjectives, comparative idioms, or frozen binomials, among others. This impressive structural variety is accompanied by an equally differentiated spectrum of expressive markings, pragmatic functions and usage registers for the devices rendering intensification. The present paper has a twofold purpose: firstly, to provide a basic linguistic analysis of such intensifying construction types. Secondly, a brief formal, stylistic and functional comparison of adjectival intensifiers will lead to more general conclusions concerning the fundamental architecture of the cognitive domain of intensity in German.

Key words: adjectival intensifier, functional domain of intensity, expressivity

REZUMAT

Limba germană actuală dispune de un repertoriu extrem de bogat de mijloace lingvistice care exprimă o intensitate deosebită a unei însușiri redate printr-un adjectiv: grupuri adjectivale cu particule graduative, expresii idiomatice comparative, formule copulative fixe, adjective compuse, derivate adjectivale etc. Această varietate a procedeelor lexicale de gradație este dublată de un spectru la fel de diferențiat de marcaje stilistice, funcții discursive, frecvențe și registre de utilizare specifice. Analiza fiecărui tipar structural cu valoare de superlativ absolut, precum și scurta comparație formală și funcțională a acestora permit considerații mai generale despre arhitectura domeniului cognitiv al intensității în limba germană.

Cuvinte-cheie: superlativul absolut, expresivitate, domeniul funcțional al intensității

ALLA RICERCA DI UNA LINGUA DELLA *METRIOTES*: LE TRADUZIONI DA LEOPARDI DI DUILIU ZAMFIRESCU

Federico DONATIELLO
Università di Padova
federico.donatiello1986.@gmail.com.

Nel corso del XIX secolo, lo spazio romeno ha visto svilupparsi una *Übersetzungkultur* che, grazie al concorso di buona parte degli intellettuali dell'epoca, ha contribuito a far circolare i grandi classici della letteratura europea[1]. In particolare, in tale contesto, sono state numerose le traduzioni o i tentativi di traduzione dalla letteratura italiana, dettate da una sorta di *Sehnsucht nach Italien,* che trovava un suo equivalente nelle analoghe traduzioni realizzate in altre aree europee, come lo spazio tedesco, la Francia, etc. Tuttavia, rispetto a un fenomeno di portata europea, lo spazio romeno presentava una serie di peculiarità autoctone: il rapporto privilegiato con l'Italia e con la lingua italiana era in primo luogo una risposta alla necessità pratica di ridefinire in chiave latina l'identità etnico-culturale del popolo romeno, la lingua letteraria *in primis,* ma anche la letteratura. Accanto alle riflessioni sulla lingua, infatti, l'appropriazione dello spirito della tradizione letteraria italiana passava attraverso la traduzione e l'imitazione di opere capitali per la cultura europea quali la *Divina Commedia,* la *Gerusalemme Liberata* e l'*Orlando Furioso*, giusto per citare alcune fatiche dello scrittore e traduttore più rappresentativo di quest'epoca, Ion Heliade Rădulescu, dettate da necessità filologiche e artistiche al tempo stesso[2].

Se, nel corso della prima metà dell'Ottocento, l'italiano era stato un modello linguistico attivo e pervasivo per il mondo intellettuale romeno, nella sua seconda parte, con l'*akmé* della generazione romantica e la ricerca di una minore dipendenza da modelli stranieri, l'esemplarità linguistica dell'italiano inizia a perdere terreno. In questo quadro di rarefazione della presenza della letteratura italiana in Romania, se non nell'ottica del recupero e della lettura dei classici o della diffusione dei linguaggi artistici e musicali settoriali[3], la traduzione dell'opera leopardiana ha un innegabile rilievo in quanto appropriazione di un moderno "classico" europeo. Va detto, infatti, che Leopardi è forse l'autore italiano più tradotto nel corso dell'Ottocento, sebbene buona parte delle traduzioni sia stata realizzata negli ultimi decenni del secolo[4].

Le prime traduzioni leopardiane in romeno appaiono a partire dagli anni Settanta dell'Ottocento[5], con un evidente netto ritardo rispetto all'Europa occidentale, dato che in Francia, Germania e Gran Bretagna queste erano apparse già negli anni Trenta. Il primo testo a essere tradotto è la canzone patriottica *All'Italia,* pubblicata dal transilvano Aron Densuşianu per la rivista *Familia*

(Oradea, 1874)[6]; a questo primo tentativo seguono alcune sporadiche traduzioni nel corso degli anni Ottanta, che spaziano da alcuni dialoghi delle *Operette morali* alla produzione lirica allo *Zibaldone*.

Sul finire degli anni Ottanta e nel corso degli anni Novanta, un interesse più sistematico e maturo verso Leopardi si lega all'ambiente di *Junimea*. Titu Maiorescu sembrerebbe essere stato il primo, a collegare la figura di Leopardi a quella di Eminescu, citando il canto *Aspasia* nell'articolo *Eminescu şi poeziile sale* ("Eminescu e le sue poesie") del 1889:

> Ca şi Leopardi în *Aspasia*, el nu vedea în femeia iubită decât copia imperfectă a unui prototip nerealizabil. Îl iubea întâmplătoarea copie sau îl părăsea, tot copie rămânea, şi el, cu melancolie impersonală, îşi căuta refugiul într-o lume mai potrivită cu el, în lumea cugetării şi a poeziei[7].

> Come Leopardi in *Aspasia*, [Eminescu] non vedeva nella donna amata altro che la copia imperfetta di un prototipo irrealizzabile. Che lo amasse la copia casuale e lo abbandonasse, sempre copia restava, e lui, con malinconia impersonale, trovata rifugio in un mondo adatto a lui, nel mondo del pensiero e della poesia.

Nello stesso anno, nelle sue lettere destinate a Maiorescu, Zamfirescu scriveva più volte di Leopardi, parlando di una vera e propria "conversione" personale dopo la lettura della *Ginestra*: «Eu, care din *Dialoghi* [le *Operette morali*] nu eram entuziasmat de loc pentru Leopardi, m-a biruit» ("io che delle Operette morali non era per nulla entusiasta per Leopardi, mi ha conquistato")[8]; nella stessa lettera, Zamfirescu fa riferimento all'«incomparabilă simplitate» ("incomparabile semplicità") e alla «simplitate durerii» ("semplicità del dolore") dello stile leopardiano. L'affinità con Eminescu è di natura tematica, ma anche stilistica:

> E între Leopardi şi Eminescu o afinitate atât de extraordinară, încât se pare că simplitatea durerii unuia a fost izvorul pe sub pamânt, care în vadul străin a lui Eminescu a ieşit la lumină într-o dimineaţă naivă de toamnă. Eu cred că nu atât simţirile lor, cât mai cu seamă forma acestor simţiri şi pregătirea prin studiu a acestor forme au o infinită asemănare la cei doi poeţi. Aşa, bunăoară, incomparabila simplitate a lui Leopardi din poezia La sera del dì di festa, or Alla luna, or La vita solitaria devine la Eminescu acea simplitate nouă şi oarecum mai tânără ce o admirăm. Şi la amândoi, când ne vorbesc, cuminţi şi senini, de durerile lor, accentele au o putere sfâşietoare[9].

> Esiste tra Leopardi ed Eminescu un'affinità così straordinaria, che la semplicità del dolore del primo è stata quasi la fonte sotterranea da cui nell'alveo straniero di Eminescu è uscita alla luce in un'ingenua mattinata autunnale. Io credo che non tanto i loro sentimenti, quanto piuttosto la forma di questi sentimenti e la preparazione attraverso lo studio di queste forme abbiano una somiglianza infinita in questi due poeti. Così, per dire, l'incomparabile semplicità di Leopardi nella poesia La sera del

> dì di festa, in Alla luna, in La vita solitaria deviene in Eminescu quella sensibilità nuova e in qualche modo più giovane che noi ammiriamo. In entrambi, quando ci parlano, controllati e sereni, del loro dolore, i loro accenti hanno un potere profondamente commovente.

Questa idea ha avuto un certo seguito nel corso del Novecento, ma, per il poeta romeno e primo traduttore del grande recanatese, il rapporto tra Eminescu e Leopardi coincide con un profondo accostamento spirituale tra le sue due maggiori *auctoritas* poetiche piuttosto che con una derivazione diretta del secondo verso il primo[10]: in altre parole, il magistero di Leopardi e di Eminescu percorre carsicamente l'intera opera di Zamfirescu spesso in forme sincretiche. A nostro avviso, questo rapporto di emulazione nei confronti di Leopardi è un *unicum* in tutta la storia della letteratura romena dell'Ottocento e, salvo smentite, anche della stessa fortuna leopardiana in Europa (con l'eccezione di Paul Heyse). In effetti, se guardiamo retrospettivamente al periodo dell'italianismo di Heliade e dei suoi "esperimenti" di modernizzazione, non troviamo un livello così profondo di interferenza letteraria che coinvolga tutti gli aspetti creativi di un autore romeno, dalla traduzione, alla citazione, dallo sviluppo di un dialogo intertestuale alla discussione ideologica con il modello[11].

Poeta raffinato e romanziere di prodigiosa cultura europea, Zamfirescu godeva di un rapporto privilegiato con l'Italia per motivi biografici, in quanto l'Italia è stato il paese in cui lo scrittore ha vissuto per quasi vent'anni (dal 1889 al 1906)[12]. In particolare, come poeta lirico, Zamfirescu accoglie molti aspetti del parnassianesimo italiano, individuando i suoi modelli in Carducci e Leopardi. Zamfirescu sperimenta in romeno la metrica barbara carducciana (soprattutto nella raccolta di poesie dal titolo eloquente *Îmnuri păgâne* del 1896) e sviluppa numerosi *topoi* provenienti dalla lirica di Leopardi[13].

Il credo parnassiano e classicizzante e, di conseguenza, anti-romantico e anti-realista del nostro traduttore viene espresso nel suo discorso pronunciato nel 1911 presso l'Accademia di Romania, *Metafizica cuvintelor şi estetică literară.* In questo testo, Zamfirescu sostiene che

> poezia este, ca matematica, materie mintală şi este de pură origine abstractă. Emotivitatea noastră, oricît de puternică ar fi, nu devine poezie, adică operă de artă, decît dacă intervine puterea creatoare, care, fie că s-ar chema fantazie combinalivă, fie că s'ar chema invenţiime, este o operaţie mintală de aceeaşi natură ca şi comparaţiunea în matematică.

> la poesia è, come la matematica, materia mentale ed è di pura origine astratta. La nostra emotività, per quanto potente, non diviene poesia, cioè opera d'arte, se non interviene il potere creativo, che, sia che si chiami fantasia combinatoria, sia che si chiami invenzione, è un'operazione mentale della stessa natura della comparazione in matematica.

Secondo Zamfirescu, in polemica contro il realismo dei suoi contemporanei e l'uso del folclore nella creazione artistico-letteraria, una poesia autenticamente artistica non è influenzata da ideologie o elementi non appartenenti alla sfera della metafisica[14]. Di conseguenza, a coronamento di questo ragionamento, Zamfirescu sostiene che l'arte di Leopardi è resa grande da «o infinită superioritate de elocuţiune, pe care o dă deprindere zilnică şi abstracţiunile» ("un'infinita superiorità di eloquio, che viene offerto dalla pratica quotidiana e dalle astrazioni") e, dunque, caratterizzata da «înrâurirea metafizicii asupra elocuţiunii poetice» ("dall'irradiamento della metafisica sull'elocuzione poetica").

Sempre nel 1911, nel suo ultimo romanzo, *Lydda,* Zamfirescu rievoca nella finzione il suo primo avvicinamento a Leopardi, sublimando in forma narrativa le proprie riflessioni sulla scrittura e le sue convinzioni estetiche e filosofiche. In particolare, le epistole IV, V e VI sono interamente dedicate a una discussione critica sulla filosofia di Leopardi. Non ci soffermeremo qui sulla natura del dibattito innescato dalla corrispondenza dei personaggi, ma, piuttosto, sui luoghi in cui viene sottolineato il valore estetico della poesia di Leopardi, soprattutto il suo valore musicale e la sua *claritas* stilistica, in quanto Leopardi è creatore di «o muzică în vis, simfonii de cuvinte ce te emoţionează până la lacrămi, numai prin valoarea lor fonetică» ("una musica in sogno, sinfonie di parole che ti emozionano fino alle lacrime, solo per il loro valore fonetico"). L'effetto è dirompente, in quanto il lettore, «în liniştea deplină a firei» ("nella quiete completa dell'essere»), è «stăpânit de sentimentul dureros al zădărniciei, pe care-l lasă în sufletele suferitoare clasica indiferenţă a naturii» ("preso dal sentimento doloroso della vanità, che lascia negli animi sofferenti la classica indifferenza della natura»). In definitiva:

> Ceea ce însă are o valoare unică în toate literaturile este arta sa. De mijloacele lui de a exprima cele mai mari adâncimi ale simţirii nu s-a apropiat, pe altă cale, decât poate Beethoven, şi, în unele mici poezii lirice, Eminescu nostru[15].
>
> Tuttavia, ciò che ha un valore unico rispetto a tutte le altre letteratura è la sua arte. Alle sue capacità di esprimere le più grandi profondità del sentimento non si è avvicinato alcuno, per altra via, se non forse Beethoven e, in alcune brevi poesie liriche, il nostro Eminescu.

L'affinità elettiva con la poetica leopardiana e con lo stile "metafisico" del grande poeta italiano spinge anche il traduttore a proporre alcune riflessioni sulla traduzione. Va detto che Zamfirescu non espone le sue idee in uno scritto teorico, ma, in sedi più intime, come una lettera a Iacob Negruzzi in cui afferma di aver ricercato «forma intreagă, coloarea vorbelor» ("la forma intera, il colore delle parole"), individuando nella fedeltà al dettato leopardiano e nella precisione del lessico l'aspetto più importante di una resa romena della poetica di Leopardi:

> Deşi nu e nici ritm, nici rima, [...] am căutat să traduc cuvântul italienesc cu vorba românească cea mai protrivită si mai poetică[16].
>
> Sebbene non vi sia ritmo né rima [nelle traduzioni], e qualsiasi cosa si possa imputare contro l'autore, ho tentato di tradurre la parola italiano con quella romena più appropriata e poetica.

Un'altra testimonianza di "teoria della traduzione" leopardiana proviene sempre dal romanzo epistolare *Lydda*. In una lettera, uno dei personaggi sostiene che:

> Trebuie să adaog că, cu cât înţeleg mai mult pe Leopardi, cu atât mai puţin îndrăznesc să-l traduc. Infinita delicateţe cu care glasul lui se ridică spre stele, cuprinderea vorbelor, absoluta lor suprapunere pe conturul imaginilor, mă fac să nu mă ating de ele. Cum să traduci *Lì qua dove son gli anni infausti e brevi?*... Căci ceea ce este hotărâtor în judecata oamenilor despre Leopardi şi ceea ce pune mai presus de toţi poeţii, mai presus chiar decât Goethe, e tocmai puterea farmecului de a spune, cu cele mai simple cuvinte, înţelesurile cele mai întinse[17].
>
> Devo aggiungere che, quanto più comprendo Leopardi, tanto meno ho il coraggio di tradurlo. L'infinita delicatezza con cui la sua voce si alza alle stelle, il significato delle parole, l'assoluta sovrapposizione al contorno delle immagini, mi spingono a non toccarle. Come puoi tradurre *Lì qua dove son gli anni infausti e brevi?*... Perché ciò che è determinante nel giudizio degli uomini su Leopardi e ciò che lo pone al di sopra di tutti i poeti, al di sopra di Goethe stesso, è proprio il potere dell'incanto del dire, con le parole più semplici, i concetti più vasti.
>
> Il tirocinio stilistico che offre Leopardi per la creazione di uno stile poetico personale è dunque il motivo che spinge Duiliu Zamfirescu ad accettare la sfida della traduzione, pur essendo perfettamente cosciente dei limiti dell'operazione. Ad esempio, curiosamente, è proprio il traduttore, nella resa di un verso del *Canto notturno di un pastore errante* a sostenere nella nota a piè di pagina l'impossibilità di una perfetta corrispondenza tra il testo romeno e quello italiano: uno dei pochi casi in cui il traduttore stesso dichiara a margine della propria traduzione l'impossibilità di questa[18].

Se la "conversione" letteraria di Zamfirescu nei confronti dell'opera leopardiana ha luogo a Roma nel 1889, come testimoniato dalle lettere a Maiorescu, le traduzioni leopardiane sono realizzate e pubblicate su *Convorbiri literare* pochi anni dopo, tra il 1891 e il 1893: l'immediatezza con cui esse vengono realizzate lascia supporre un'esigenza personale di penetrazione nella complessa poetica dell'autore preso a modello[19]. Le traduzioni non sono finalizzate al "mercato" editoriale, ma sono veri e propri lavori di filologia e vanno considerate parte integrante della produzione poetica del loro autore. Del resto, Zamfirescu è un traduttore tutt'altro che prolifico, limitandosi significativamente a pochi altri

testi carducciani e a un estratto dell'*Hernani* di Victor Hugo: queste traduzioni hanno dunque un ruolo centrale nella sua poetica.

Zamfirescu propone una vera e propria concezione filologica della traduzione, come era quella praticata da Heliade Rădulescu (di cui lo scrittore conosceva le traduzioni, sicuramente quella della Gerusalemme liberata per sua stessa testimonianza). Ovviamente, a distanza di decenni, sono cambiati radicalmente i mezzi espressivi e le idee linguistiche riguardanti la lingua letteraria: non troveremo l'abbondanza di innovazione neologica e lessicale tipica dell'italianismo romeno di Heliade, ma, al contrario, il tentativo di ricreare le caratteristiche del linguaggio e dello stile poetico italiano di Leopardi nell'aspetto che più interessava Zamfirescu, vale a dire la semplicità e la levigatezza della sua espressione, la "grecità" di cui parla Mengaldo e di cui Zamfirescu si mostra profondamente cosciente[20].

Zamfirescu traduce sette canti leopardiani[21]:

Seara zilei de sarbatoare (La sera del dì di festa)

Către lună (Alla luna)

Către sine însuşi (A se stesso)

Infinitul (L'infinito)

Către Silvia (A Silvia)

Cântecul de noapte al unui pastor rătăcitor din Asia (Canto notturno di un pastore errante dell'Asia)

Luna apune (Il tramonto della Luna)

A questi testi va aggiunta un'ulteriore traduzione contenuta nel romanzo *Lydda*, ma che Zamfirescu, per ragioni di finzione romanzesca, non indica come proveniente da Leopardi: si tratta della versione di alcuni versi del canto *Sopra il ritratto di una bella donna*[22]. In *Lydda*, inoltre, sono riproposte anche alcune delle traduzioni che vi ho riportato oltre ad alcuni casi di parafrasi libera.

La scelta di questi testi, così vicina al gusto moderno, non è casuale: sono proprio i canti che più si avvicinano ad alcuni elementi della poesia di Eminescu particolarmente cari a Zamfirescu (la poesia erotica e quella legata alla natura e alla campagna romena, soprattutto quella lunare-notturna). Va aggiunto che del testo che più ha impressionato Zamfirescu e che più ha influenzato la sua scelta di Leopardi come punto di riferimento letterario e spirituale, la *Ginestra*, l'autore romeno non ne ha mai tentato una traduzione.

Come sottolineato nelle sue riflessioni, Zamfirescu ricerca una resa del vocabolario leopardiano caratterizzata da precisione e semplicità. Di conseguenza,

il traduttore predilige un lessico non connotato né verso uno stile eccessivamente alto né, tanto meno, che indugi troppo su parole di origine popolare. Complessivamente, dunque, la presenza di cultismi è evitata a favore del lessico-base della poesia romena ormai istituzionalizzato dal magistero di Eminescu.

Zamfirescu coglie in modo perfetto l'aspetto di confessione "parlata" e "quotidiana" della produzione idilliaca leopardiana[23], rendendo ancora più accentuate queste caratteristiche nel passaggio al romeno poetico, solitamente meno connotato linguisticamente verso il registro alto rispetto alla poesia italiana. Sono numerosi i casi di semplificazione lessicale e stilistica proposti da Zamfirescu, che opera un ulteriore abbassamento del lessico elevato, pur in un contesto, così tipico degli *Idilli,* di già avvenuta semplificazione rispetto alla tradizione italiana. Ne diamo qualche estratto qui sotto:

ermo > singuratic (Infinitul)

stormire > a suna (Infinitul)

mi sovvien l'eterno > mi-amintesc vecinicia (Infinitul)

le morte stagioni > vremurile duse (Infinitul)

travagliosa > chinuită (Către lună)

noverar > socotesc (Către lună)

mi sorgea sul ciglio > (î)mi izvora sub gene (Către lună)

e pur mi giova | la ricordanza > şi cu toate astea îmi place | să-mi aduc aminte (Către lună)

Là 've zefiro aleggia > acolo unde adie vântul (Luna apune)

La scelta di Zamfirescu è la *claritas* espositiva, facendo uso un lessico quotidiano e depurato che richiama il tono di una conversazione. Vi è anche una ricerca di uniformità lessicale rispetto alla maggiore ricchezza del dettato leopardiano, che segue il precetto retorico della *variatio*. Ad esempio, negli ultimi due versi dell'*Infinito,* i verbi *annegare*/*naufragare* sono resi con il medesimo verbo *a îneca* ("annegare"):

Così tra questa
immensità s'annega il pensier mio:
e il naufragar m'è dolce in questo mare.

Astfel in această
imensitate se *îneacă* gândirea mea;
si-*a mă ineca* in această mare mi-e dulce.

Sospettiamo che Zamfirescu non abbia voluto usare un verbo come *a naufragia* proprio per la sua patina neologica (è già presente il sostantivo *imensitate*) e per una maggiore compattezza del tessuto sonoro. Analogamente, l'aggettivo *singuratic* (solitario), uno dei più importanti per il sistema poetico zamfiresciano, in quanto rimanda sia a Leopardi che a Eminescu, tende a unire numerosi termini diversi presenti nei vari *Canti:*

> ermo colle > singurătica colină (Infinitul)
> notte solinga > singurateca noapte (Luna apune)
> pur tu solinga > şi totuşi, tu, singurateco (Canto notturno di un pastore errante dell'Asia)
> il solitario canto | dell'artigiano > aud cântecul singuratec

Così anche l'aggettivo *dulce*, legittimato dal celebre *incipit* della *Sera del dì di festa* compare più volte anche indipendentemente dal testo leopardiano:

> *dolce* e chiara è la notte e senza vento > *dulce* şi limpede e noaptea şi fără vânt
> oh quanto *grato* occorre > oh cât e dulce
> e il naufragar m'è *dolce* in questo mare > si-a mă ineca in această mare mi-e *dulce*.

Pur nel rispetto del dettato leopardiano Zamfirescu sviluppa alcune strategie di semplificazione della sintassi con una normalizzazione dell'*ordo vorborum* oppure con l'inserimento di materiale non esistente nell'originale in funzione di glossa esplicativa. Ad esempio, si vedano nella traduzione dell'*Infinito* le seguenti interpolazioni:

> da tanta parte | Dell'ultimo orizzonte il guardo esclude
>
> din atâtea părţi | răpeşte ochiului priveliştea ultimului orizont
>
> (let. rapisce all'occhio la vista dell'ultimo orizzonte)

Oppure, si veda la ben più vistosa interpolazione del sintagma «in ruine nemarginite» («in rovine infinite») non presente nell'originale, ma che suggerisce una spiegazione del componimento poetico in termini di poesia contemplativa "delle rovine".

Zamfirescu semplifica sistematicamente anche la sintassi, eliminando le inversioni o le forme retoricamente troppo connotate. Ad esempio, il soggetto viene anteposto agli aggettivi corrispondenti:

> Ma nebuloso e tremulo dal pianto
> che mi sorgea sul ciglio [A], alle mie luci [D]
> *il tuo volto apparia [S]*, che travagliosa
> era mia vita:

Dar chipul tău limpede apărea [S] ochilor mei [D]
înnorat şi tremurător de plânsul
ce-mi izvora sub gene [A], de chinuită ce
era viaţa mea

E, similmente, si ha un'analoga inversione del soggetto rispetto all'oggetto, nel seguente passo tratto dalla traduzione del *Tramonto della luna* (*Luna apune*):

e mille vaghi aspetti
e ingannevoli obbietti
fingon l'ombre lontane
infra l'onde tranquille
e rami e siepi e collinette e ville

şi umbrele depărtate
iau mii de forme neînţelese
şi de obiecte înşelătoare
printre pâraie liniştite
şi ramuri şi garduri şi coline şi vile.

Oppure, in *Către lună* (*Alla luna)*, con semplificazione anche delle reggenze verbali e dei soggetti:

quando ancor lungo
la speme e breve ha la memoria il corso,

când încă e lung
drumul speranţei şi scurt a memoriei,

Un ultimo aspetto sviluppato da Zamfirescu è la resa della musicalità leopardiana nella nuova veste romena. Con un metodo già usato, se non abusato da Heliade Rădulescu nelle sue traduzioni, il traduttore spesso inserisce richiami diretti al materiale sonoro del testo di partenza, adoperando parole romene che possiedono una comune radice latina. A tal proposito, si veda la traduzione dell'*Infinito* (segnaliamo in corsivo le riprese etimologiche):

Sempre caro mi fu quest'ermo *colle*,
E questa siepe, *che da tanta parte*
Dell'ultimo orizzonte il guardo esclude.
Ma sedendo e mirando, interminati
Spazi di là da quella, e sovrumani
Silenzi, e profondissima quiete
Io nel pensier mi fingo; ove per poco
Il cor non si spaura. E come il vento
Odo stormir tra queste piante, io quello
Infinito silenzio a questa voce

De-a pururi dragă îmi fu singuratica *colină*
şi gardul acesta, ce din atâtea părţi
răpeşte ochiului privelişte*a ultimului orizont* -
dar stând si privind, îmi răsar în minte
nesfârşite *spaţiuri* dincolo de cel văzut, şi tăceri
supraomeneşti, si linistea cea mai adanca;
putin inca si s-ar inspaimanta inima.
si *cum aud vântul* sunând pintre pomi,
eu aseaman in ruine nemărginite acea tăcere
cu glasul acesta; si-mi amintesc vecinicia,

Vo comparando: e mi sovvien l'eterno,	şi vremile duse şi pe cea vie de astăzi,
E le morte stagioni, e la presente	şi zgomotul ei. Astfel *în aceasta*
E viva, e il suon di lei. Così tra questa	*imensitate se îneacî* gândirea *mea*;
Immensità s'annega il pensier mio:	şi-a mă îneca î*n această mare mi-e dulce*.
E il naufragar m'è dolce in questo mare.	

Le riprese sono evidentissime: in alcuni casi i versi richiamano esplicitamente il tessuto lessicale dell'originale come nel penultimo verso del canto: «così tra questa | Immensità s'annega il pensier mio > î*n această* | *imensitate se îneacă* gândirea *mea*) con la ripresa del sostantivo *imensitate* e l'uso del verbo *îneca* per *annegare* (e, come abbiamo visto prima, *naufragare*). Frequenti gli spostamenti di singoli sintagmi richiamati dal testo italiano, ma risemantizzati strutturalmente all'interno della prosodia per garantire un *ordo verborum* naturale (si vedano a questo proposito i sintagmi *ultimului orizont* e *cum aud vantul***,** in posizione diversa all'interno degli equivalenti versi italiani ma sintatticamente più vicina al parlato.

Nonostante i mutamenti di ordine dei costituenti del verso e l'abbandono dell'endecasillabo in favore dell'alessandrino romeno, in molteplici casi la prosodia della traduzione di Leopardi richiama il testo italiano, anche in contesti semanticamente non sovrapponibili. Ad esempio, Zamfirescu nei seguenti versi "traduce" alcuni elementi strutturali e fonetici dal testo italiano a quello romeno:

V*o* comparando: || e mi sovv*ie*n l'eterno
c*u* glasul acesta; || *si-mi* amint*e*sc vecinicia

E l*e m*ort*e* stagioni, || e la presente
si vr*em*ile duse || si pe cea *vie* de astazi,

E *viva,* e il su*on* di l*ei*.
şi zg*o*motul *ei.*

Non solo Zamfirescu riprende la struttura franta dell'endecasillabo leopardiano (peraltro facilmente ottenibile con la cesura regolare del verso doppio romeno), ma, nei limiti del possibile, ne ricrea anche l'ambiente sonoro: così se la preposizione *cu* richiama la prima personale *vo, şi-mi amintesc* è sovrapponibile a *e mi sovvien* per la tonica *e* e per la presenza del pronome (î)*mi, şi vremile duse* richiama *le morte stagioni, zgomotul ei* richiama *il suon di lei,* con evidente assonanza dei pronomi *lei/ei*, etc. Pur adoperando richiami spesso minimi, il contesto sonoro allusivo e prezioso si lega direttamente agli effetti timbrici all'originale leopardiano.

I limiti della traduzione zamfireschiana stanno nella loro natura di tentativo estemporaneo di divulgazione di un poeta europeo, che spesso non risulta all'altezza dell'originale (ne è un esempio la traduzione non felicissima del celebre

verso di chiusura dell'*Infinito* stesso: «şi-a mă îneca în această mare mi-e dulce»)[24]. Del resto, dopo questa breve esperienza da traduttore, Zamfirescu ha scelto la strada della produzione poetica personale (e con risultati di grande interesse) sotto l'egida del modello leopardiano ed emineschiano. Tuttavia, pur nei loro difetti, le traduzioni leopardiane sono una prima testimonianza della ricerca di un nuovo classicismo di rilievo europeo in contrasto con le direttrici principali del suo tempo. Rifiutando la poesia legata al folclore, Zamfirescu riallaccia i nodi con lo sperimentalismo cosmopolita dell'età *paşoptistă*.

Il classicismo di Zamfirescu non è un'operazione di retroguardia, ma è "progressivo", per citare Arnold Schönberg, proprio come quello di Brahms nei confronti di Beethoven. Accettando la lezione leopardiana degli *Idilli* e mettendola in relazione nelle opere successive con il modello dell'Eminescu più lirico e "idillico", ormai divenuto a sua volta un *"classico"* come Leopardi, Zamfirescu crea una *medietas* linguistica di chiara ascendenza classica. Una lingua "naturale" borghese che si inserisce in una linea di *urbanitas* poetica che percorre la poesia romena del Novecento e che include, in modo diversi, numerosi poeti dell'Io, da Ion Minulescu fino a Mircea Ivănescu.

NOTE

[1] Un primo tentativo di ricostruzione del fenomeno della *Übersetzungkultur* romena, almeno in termini statistici, è dato da Paul Cornea, *Traduceri şi traducători în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, in *De la Alecsandrescu la Eminescu*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1966, pp. 38-76. Secondo quanto raccolto dallo studioso, vengono tradotti tra il 1780 e il 1860 ben 679 titoli con la pubblicazione di 935 volumi: un dato notevole considerando il fatto che buona parte di questi è stata pubblicata dopo il 1830. Più recentemente, un utile strumento di ricerca è dato sicuramente da *Repertoriul traducătorilor români de limbă franceză, italiană, spaniolă din secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea. Studii de istorie a traducerii*, II voll, coord. Georgiana Lungu Badea, Editura Universităţii de Vest, Timişoara, 2006, pur con le inevitabili imprecisioni dovute alla grande quantità di materiale raccolto. Anche le edizioni critiche delle traduzioni sono relativamente poche, spesso inserite nell'opera omnia di scrittori di rilievo del canone letterario romeno: a titolo di esempio, si pensi alle edizione critica di Ion Heliade Rădulescu, *Opere*, ediţie critică de Vladimir Drimba; cu un studiu intr. de Al. Piru. Vol. 4. Traduceri: teatru, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1985, con efficace apparato. Per quanto riguarda le traduzioni di teatro tragico italiano e francese è in corso di stampa un nostro studio monografico (Federico Donatiello, *«Limba română în templul Muzelor»: La lingua delle prime traduzioni teatrali romene*, Editura Eikon, Bucureşti, 2020).

[2] Per quanto riguarda gli studi sulle traduzioni di letteratura italiana in romeno si vedano gli studi di un filologo romanzo come Ramiro Ortiz desideroso di ricostruire i rapporti italo-romeni. A tal proposito, si veda Ramiro Ortiz, *Per la storia della cultura italiana in Rumania*, C. Sfetea, Bucarest, 1916. Non mancano studi dedicati alla fortuna di alcuni autori italiani in Romania attraverso le traduzioni: citiamo almeno Alexandru Ciorănescu, *Teatrul lui Metastasio în România*, in *Literatură comparată*, I, Bucureşti, 1944, pp. 123-42 e Id., *Vittorio Alfieri în teatrul românesc* in *ivi*, pp. 145-156. In tempi recenti, il nostro maestro, Dan Octavian Cepraga, ha dedicato alcuni suoi studi alle traduzioni di opere italiane di Ion Heliade Rădulescu e Gheorghe Asachi (cfr. Dan Octavian Cepraga, *Esperimenti italiani: studi sull'italianismo romeno dell'Ottocento*, Fiorini, Verona, 2015). Infine, facciamo riferimento anche ai nostri lavori dedicati a singole traduzioni di letteratura italiana: sulla traduzione della *Gerusalemme Liberata* si veda il già citato contributo in Dan Octavian Cepraga, *Esperimenti*

italiani, cit., pp. 9-108; sulla traduzione di *Norma* realizzata da Heliade è presente una bibliografia specifica piuttosto recente: Federico Donatiello, *L'opera italiana tra le selve dei Carpazi: la traduzione di Heliade Rădulescu della Norma di Felice Romani* in *From Periphery to Centre. The image of Europe at the Eastern Border of Europe*, Romanian Academy Center for Transylvanian Studies, Cluj-Napoca, 2014, pp. 233-46 (trad. romena: Id., *Opera italiană prin codrii Carpaţilor*, in «Lettre Internationale», 105, 2018, pp. 61-66); Eugenia Gabriela Dima, *Le due versioni rumene ottocentesche della Norma di Felice Romani*, in *Un secol de italienistică la Bucureşti, III.: Actele colocviului centenar (Bucureşti, 20-21 noimbrie 2009)*, coordonatori D. Derer şi H. Stănciulescu, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti 2011, pp. 351-361. Sulle traduzioni alfierane rimandiamo ai nostri seguenti lavori: Federico Donatiello, *Constantin Aristia, un romeno-greco fondatore del teatro in Romania. La traduzione del* Saul *di Alfieri* in *Romeno-balcanica. Incontri di lingue, culture, tradizioni nello spazio balcanico e carpato-danubiano*. Atti del Convegno internazionale - I giornata di studio «R. Del Conte» (Università Cattolica, 4-5 dicembre 2017), a c. di A. Andreose, A. Bianchi, G. Gobber, P. Gresti, Milano, Vita e Pensiero, 2018; *La* Virginia *di Alfieri tradotta da Aristia: Proposte metodologiche per l'analisi estetico-linguistica di una traduzione letteraria*, in *Temi e metodi della ricerca storica e filologica. Nuove riflessioni tra Est e Ovest*, a cura di Sorin Şipoş, Dan Octavian Cepraga, Laura Ardelean, Iulia Cosma, «Transylvanian Review», vol. XXIX, supl. 1, 2020, pp 167-180.

[3] Di rilievo la figura di Nicolae Filimon: su questo tema, ci permettiamo di rimandare ai nostri scritti riguardanti l'italianismo musicale di Filimon, Federico Donatiello, *Gli italianismi lessicali nella prosa di Nicolae Filimon: linguaggio artistico-musicale e sperimentalismo stilistico*, in *Lexic comun / lexic specializat*, Fascicula XXIV a Analelor Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi, anul XII, nr. 1 (21) /2019, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, Cluj-Napoca, 2019, pp. 116-136. Uno dei pochi autori italiani della seconda metà dell'Ottocento che gode di un numero di traduzioni può competere in numero di traduzioni è il "contemporaneo" Edmondo De Amicis: Cfr. sulle traduzioni di Cuore di De Amicis il seguente lavoro: Iulia Cosma, *Le sfide della traduzione di* Cuore *in romeno*, «Translationes», 9, 2017, pp. 98-113.

[4] Si tratta di un computo realizzato sulla base delle traduzioni effettivamente registrate in *Repertoriul traducătorilor români* cit., consultando le voci di alcuni autori italiani dell'Ottocento. Sicuramente la valutazione del canone letterario italiano così come era percepito dal mondo romeno nel corso della metà dell'Ottocento andrà perfezionato con ricerche documentarie e con ulteriori studi; tuttavia, siamo convinti che questi dati siano piuttosto interessanti per cercare di definire le caratteristiche della fortuna della letteratura italiana nella Romania ottocentesca.

[5] Sulla fortuna di Leopardi in Romania, vanno ricordati, tra gli altri, gli studi di Alexandrina Mititelu, che ha ricostruito la presenza del grande recanatese presso la rivista *Convorbiri literare* (Alexandrina Mititelu, *Leopardi in «Convorbiri literare»*, in «Convorbiri literare», 1935, 1-2). Più recente Eleonora Carcalcanu, *Leopardi în România*, Editura Minerva, Bucureşti, 1983.

[6] Cfr. Iosif Cheie-Pantea, *Eminescu şi Leopardi*, Editura Minerva, Bucureşti, 1980, p. 5; cfr. *Repertoriul traducătorilor români*, cit., p. 194.

[7] Titu Maiorescu, *Eminescu şi poeziile lui*, in Id., *Critice*, antologie şi prefaţă de Paul Georgescu, text stabilit de Domnica Stoicescu, E.P.L., Bucureşti, 1966, pp. 459-477. Il passo è anche citato e tradotto in italiano da Ramiro Ortiz, fondatore della cattedra di Letteratura romena presso l'Università di Padova e studioso attento ai rapporti letterari italo-romeni (Ramiro Ortiz, *La letteratura romena*, Angelo Signorelli Editore, Roma, 1941, p. 90).

[8] Lettera a Titu Maiorescu del 18 maggio 1889. Cfr. Mihai Gafiţa, *Duiliu Zamfirescu*, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1969, p. 266.

[9] Cfr. Mihai Gafiţa, *Duiliu Zamfirescu*, cit., p. 266. Il testo della lettera è riportato anche in Duiliu Zamfirescu, *Opere. Integrala romanelor*, cit., p. 1237, nota 10. La nota riporta anche una risposta di Titu Maiorescu che approva l'intenzione di Zamfirescu di tradurre Leopardi, ammettendo di aver desiderato egli stesso di dedicarsi alla redazione di una versione romena dei *Canti* leopardiani.

[10] Non possiamo dilungarci qui su un effettivo debito letterario da parte di Mihail Eminescu nei confronti di Giacomo Leopardi: esistono pubblicazioni interessanti sul tema, come il volume I. Cheie-Pantea, *Eminescu şi Leopardi*, cit. ma, a nostro avviso, forse sarebbe opportuno parlare della presenza di topoi europei comuni tra i due grandi poeti più che citazioni testuali dirette, che, ovviamente, non possono essere escluse a priori (e, in alcuni casi, sono state segnalate da interpreti romeni). Ci riproponiamo di tornare su questo tema in nostri futuri studi.

[11] Abbiamo già trattato di questo tema in una conferenza dal titolo *«Misterioase doruri de necunoscut»: l'influenza di Leopardi sull'opera di Zamfirescu,* tenuta presso il Seminario della Società di Studi Romeni "Miron Costin" dell'Università di Padova il 4 giugno 2020.

[12] Autore di rilievo nel panorama letterario romeno tra la fine dell'Ottocento e l'inizio del Novecento, Duiliu Zamfirescu è stato oggetto di numerosi studi critici. Riportiamo almeno le seguenti monografie: il già citato Mihai Gafiţa, *Duiliu Zamfirescu*, cit.; Alexandru Săndulescu, *Duiliu Zamfirescu şi marele său roman epistolar*, Minerva, Bucureşti, 1986; Alexandru Săndulescu, *Pe urmele lui Duiliu Zamfirescu*, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1989. Più recenti, i lavori di Adam (Ioan Adam, *Oglinda şi modelele. Ideologia literară a lui Duiliu Zamfirescu*, Editura 100+1 Gramar, Bucureşti, 2001) e di Cimpoi (Mihai Cimpoi, *Duiliu Zamfirescu - diptic*, Tipogr. "Elan Poligraf" SRL, Chişinău, 2007). Per quanto riguarda le edizioni critiche dell'opera zamfireschiana si segnala la più completa in otto volumi Duiliu Zamfirescu, *Opere*, 1970 - 1985, Editura Minerva, Bucureşti e la più recente, ma per ora limitata ai romanzi, Duiliu Zamfirescu, *Integrala romanelor*, Academia Română, Fundaţia naţională pentru Ştiinţă şi Artă, Bucureşti, 2015. Per quanto riguarda il poco materiale disponibile in italiano, non registriamo altro che la traduzione del suo romanzo *Viaţa la ţară* (Duilio Zamfirescu, *La vita in campagna*, Unione tipografico-editrice torinese, Torino, 1932; ristampa nel 1946; Edizioni Paoline, Francavilla, 1966) e un saggio relativo al suo soggiorno in Italia (C. Isopescu, *D. Z. a Napoli*, in Rendiconti della R. Acc. di Arch., Lettere e Belle Arti di Napoli, 1933).

[13] Con apparente paradosso, Zamfirescu è anche autore di un importante modello di romanzo rurale, *Viaţa la ţară*, uno dei primi classici canonizzati del romanzo romeno. Infine, a completamento di una parabola inusuale, con Lydda (1911), Zamfirescu tenta un curioso esperimento di romanzo epistolare di natura intellettuale e filosofica, al cui interno la presenza di Leopardi è molto forte.

[14] Zamfirescu continua sostenendo che l'originalità di un poeta sta nel modo «de a simţi şi înţelege lumea şi mai cu seamă... de a statornici relaţiuni în răsfrângere sa lăuntrică, pe care nu şi-l însuşeşte de la nimeni, nici de la oameni ceilalţi, nici de la lucrurile din afară» («di sentire e di comprendere il mondo e soprattutto... di fissare nel suo riflesso interiore, che non viene desunto da nessuno, né dagli altri uomini né dall'esterno»).

[15] Duiliu Zamfirescu, *Opere. Integrala romanelor*, cit., p. 1069.

[16] Duiliu Zamfirescu, *Opere*. Vol. 1, cit., p. 616. Il passo è riportato anche in Duiliu Zamfirescu, *Opere. Integrala romanelor*, cit., p. 1482, nota 44.

[17] Duiliu Zamfirescu, *Opere. Integrala romanelor*, cit., p. 1066.

[18] Cfr. in Duiliu Zamfirescu, *Opere*. Vol. 1, cit., p. 381, la nota d'autore ai vv. 65-66 «această din urmă | ofilire a feţei» che traducono i versi di Leopardi «questo supremo | scolorar del sembiante»: «Incomparabila frumuseţe a lui *questo supremo scolorar del sembiante* nu se poate traduce» ("L'incomparabile bellezza del verso [citato] non può essere tradotta).

[19] Si è occupata di questo tema (e dell'influenza carducciana su Zamfirescu) Alexandrina Mititelu, *Influenţa lui Leopardi şi Carducci în poezia lui Duiliu Zamfirescu*, «Studii italiene», IV, 1937. Molto interessanti alcune considerazioni sul "triangolo" Leopardi-Zamfirescu-Eminescu contenute in Mihai Cimpoi, *Leopardi. Drum neted şi drum labirintic,* Ideea europeană, Bucureşti, 2015, in particolare i capitoli *Eminescu şi Leopardi* e *în lumini româneşti,* quest'ultimo contenente un'esaustiva bibliografia sulla ricezione dell'opera di Leopardi in Romania a cui rimandiamo.

[20] Si veda a tal proposito la raccolta di saggi contenuta in Pier Vincenzo Mengaldo, *Leopardi antiromantico*, Il Mulino, Bologna, 2012: in particolare, sullo stile "classico" di Leopardi in opposizione al mondo romantico contemporaneo, si veda il primo saggio che porta lo stesso titolo del volume.

[21] I testi sono riportati in Duiliu Zamfirescu, *Opere. Vol. 1: poezii*, ediţie îngrijită de Mihai Gafiţa, Minerva, Bucureşti, 1970, pp. 375-384.

[22] Cfr. Duiliu Zamfirescu, *Opere. Integrala romanelor*, cit., p. 1057.

[23] Aspetto messo efficacemente in luce da Mengaldo nel saggio *Distribuzione del lessico nei Canti* in Pier Vincenzo Mengaldo, *Sonavan le quiete stanze: sullo stile dei Canti di Leopardi*, Il Mulino, Bologna, 2006, p. 79 e ss.

[24] Ad esempio, la scarsa qualità della traduzione in versi di Zamfirescu è segnalata da Ioan Adam in riferimento alla resa in versi del canto *Alla sua donna,* in Duiliu Zamfirescu, *Opere. Integrala romanelor*, cit., p. 1482, nota 43, che sottolinea la maggior riuscita stilistica della traduzione moderna di Eta Boeriu, del resto, edizione fondamentale negli ultimi decenni per la ricezione di Leopardi in Romania (Giacomo Leopardi, *Canti*, trad., cuv. înainte, cronologie, note si comentarii de Eta Boeriu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981; riproposta nell'edizione Giacomo Leopardi, *Opere*, ediţie îngrijită de Smaranda Bratu Elian, Editura Fundaţiei Culturale Române. Bucureşti, 1999).

RIFERIMENTI BIBLIOGRAFICI

Adam, Ioan, *Oglinda şi modelele. Ideologia literară a lui Duiliu Zamfirescu*, Bucureşti, Editura 100+1 Gramar, 2001. (Adam 2001)

Carcalcanu, Eleonora, *Leopardi în România*, Bucureşti, Editura Minerva, 1983. (Carcaleanu 1983)

Cepraga, Dan, Octavian, *Esperimenti italiani: studi sull'italianismo romeno dell'Ottocento*, Verona, Fiorini, 2015. (Cepraga 2015)

Cheie-Pantea, Iosif, *Eminescu şi Leopardi*, Bucureşti, Editura Minerva, 1980. (Cheie-Pantea 1980)

Cimpoi, Mihai, *Duiliu Zamfirescu - diptic*, Chişinău, Tipogr. "Elan Poligraf" SRL, 2007. (Cimpoi 2007)

Cimpoi, Mihai, *Leopardi. Drum neted şi drum labirintic*, Bucureşti, Ideea europeană, 2015. (Cimpoi 2015)

Ciorănescu, Alexandru, *Teatrul lui Metastasio în România*, in *Literatură comparată*, I, Bucureşti, 1944. (Ciorănescu 1944)

Cornea, Paul, *Traduceri şi traducători în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, in *De la Alecsandrescu la Eminescu*, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1966. (Cornea 1966)

Cosma, Iulia, *Le sfide della traduzione di* Cuore *in romeno*, «Translationes», 9, 2017, pp. 98-113. (Cosma 2017)

Dima, Eugenia, Gabriela, *Le due versioni rumene ottocentesche della Norma di Felice Romani*, in *Un secol de italienistică la Bucureşti, III.: Actele colocviului centenar (Bucureşti, 20-21 noimbrie 2009)*, coordonatori D. Derer şi H. Stănciulescu, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2011, pp. 351-361. (****Actele* 2011)

Donatiello, Federico, *«Limba română în templul Muzelor»: La lingua delle prime traduzioni teatrali romene*, Bucureşti, Editura Eikon, 2020. (Donatiello 2020)

Donatiello, Federico, *La* Virginia *di Alfieri tradotta da Aristia: Proposte metodologiche per l'analisi estetico-linguistica di una traduzione letteraria*, in *Temi e metodi della ricerca storica e filologica. Nuove riflessioni tra Est e Ovest*, a cura di Sorin Şipoş, Dan Octavian Cepraga, Laura Ardelean, Iulia Cosma, «Transylvanian Review», vol. XXIX, supl. 1, 2020, pp 167-180. (Donatiello 2020)

Donatiello, Federico, *Gli italianismi lessicali nella prosa di Nicolae Filimon: linguaggio artistico-musicale e sperimentalismo stilistico*, in *Lexic comun / lexic specializat*, Fascicula XXIV a Analelor Universității „Dunărea de Jos" din Galați, anul XII, nr. 1 (21) /2019, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2019, pp. 116-136. (Donatiello 2019)

Donatiello, Federico, *L'opera italiana tra le selve dei Carpazi: la traduzione di Heliade Rădulescu della Norma di Felice Romani* in *From Periphery to Centre. The image of Europe at the Eastern Border of Europe*, Cluj-Napoca, Romanian Academy Center for Transylvanian Studies, 2014, pp. 233-246 (trad. romena: Id., *Opera italiană prin codrii Carpaţilor*, in «Lettre Internationale», 105, 2018, pp. 61-66). (Donatiello 2018)

Donatiello, Federico, *Constantin Aristia, un romeno-greco fondatore del teatro in Romania. La traduzione del* Saul *di Alfieri* in *Romeno-balcanica. Incontri di lingue, culture, tradizioni nello spazio balcanico e carpato-danubiano*. Atti del Convegno internazionale - I giornata di studio «R. Del Conte» (Università Cattolica, 4-5 dicembre 2017), a c. di A. Andreose, A. Bianchi, G. Gobber, P. Gresti, Milano, Vita e Pensiero, 2018. (Donatiello 2018)

Gafiţa, Mihai, *Duiliu Zamfirescu*, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1969. (Gafița 1969)

Isopescu, C., *D. Z. a Napoli*, in Rendiconti della R. Acc. di Arch., Lettere e Belle Arti di Napoli, 1933. (Isopescu 1933)

Leopardi, Giacomo, *Canti*, trad., cuv. înainte, cronologie, note si comentarii de Eta Boeriu, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1981. (Leopardi 1981, 1999)

Maiorescu, Titu, *Eminescu şi poeziile lui*, in Id., *Critice*, antologie şi prefaţă de Paul Georgescu, text stabilit de Domnica Stoicescu, Bucureşti, E.P.L., 1966. (Maiorescu 1966)

Mengaldo, Pier, Vincenzo, *Leopardi antiromantico*, Bologna, Il Mulino, 2012. (Mengaldo 2012)

Mengaldo, Pier, Vincenzo, *Sonavan le quiete stanze: sullo stile dei Canti di Leopardi*, Bologna, Il Mulino, 2006. (Mengaldo 2006)

Mititelu, Alexandrina, *Influenţa lui Leopardi şi Carducci în poezia lui Duiliu Zamfirescu*, «Studii italiene», IV, 1937. (Mititelu 1937)

Mititelu, Alexandrina, *Leopardi in «Convorbiri literare»*, în «Convorbiri literare», 1935, 1-2). (Mititelu 1935)

Ortiz, Ramiro, *Per la storia della cultura italiana in Rumania*, Bucarest, C. Sfetea, 1916. (Ortiz 1916)

Ortiz, Ramiro, *La letteratura romena*, Roma, Angelo Signorelli Editore, 1941. (Ortiz 1941)

Rădulescu, Ion, Heliade, *Opere*, ediţie critică de Vladimir Drimba; cu un studiu intr. de Al. Piru. Vol. 4. Traduceri: teatru, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1985. (Rădulescu 1985)

*** *Repertoriul traducătorilor români de limbă franceză, italiană, spaniolă din secolele al XVIII-lea şi al XIX-lea. Studii de istorie a traducerii*, II voll, coord. Georgiana Lungu Badea, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2006. (*** Repertoriul 2006)

Săndulescu, Alexandru, *Pe urmele lui Duiliu Zamfirescu*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1989. (Săndulescu 1989)

Săndulescu, Alexandru, *Duiliu Zamfirescu şi marele său roman epistolar*, Bucureşti, Minerva, 1986. (Săndulescu 1986)

Zamfirescu, Duiliu, *Integrala romanelor*, Academia Română, Bucureşti, Fundaţia naţională pentru Ştiinţă şi Artă, 2015. (Zamfirescu 2015)

Zamfirescu, Duiliu, *Opere*, Bucureşti, Editura Minerva, 1970 – 1985. (Zamfirescu 1970-1985)

Zamfirescu, Duilio, *La vita in campagna*, Torino, Unione tipografico-editrice torinese, 1932; ristampa nel 1946; Francavilla, Edizioni Paoline, 1966. (Zamfirescu 1932, 1946, 1966)

ABSTRACT

The present work intends to analyze the linguistic characteristics of the translations of Leopardi's *Canti* by the Romanian poet Duiliu Zamfirescu. In the first part of the work, we will focus on the nature of Zamfirescu's interest towards the classicism of the great Italian poet and, in the second part, we will propose an analysis of the lexical, syntactic and stylistic elements of the translations. Finally, the main theme of our study is to individuate the meaning of the research of a stylistic metriotes in the context of the Romanian poetry in the last decades of the 19th century.

Key words: Leopardi, translations, Zamfirescu

REZUMAT

Lucrarea de față propune o analiză a caracteristicilor lingvistice ale traducerilor *Cânturilor* lui Leopardi realizate de poetul român Duiliu Zamfirescu. În prima parte a lucrării ne vom axa pe natura interesului lui Zamfirescu față de clasicismul marelui poet italian, iar în a doua parte vom propune o analiză a elementelor lexicale, sintactice și stilistice ale traducerilor. În final, principala temă a studiului nostru este individualizarea sensului cercetărilor asupra unei juste măsuri stilistice în contextul poeziei românești din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea.

Cuvinte-cheie: Leopardi, traduceri, Zamfirescu

ANGLO-NORMAN VOCABULARY. A STORY OF CONQUEST AND SURVIVAL

Iulia Cristina FRÎNCULESCU
"Victor Babeş" University
of Medicine and Pharmacy, Timişoara
frinculescu_engleza@yahoo.com

1. Introduction

No other event in British history has ever changed the English language more dramatically than the Norman Conquest. The Norman Conquest took place in 1066 and represents the beginning of a new social and linguistic era in Britain.

From a linguistic point of view, the conquest marks the conventional transition from Old English to Middle English (cf. Lerer 2008: 25). This period is sometimes considered difficult to define and discuss, "largely because of the changes taking place between the much more distinctive and identifiable worlds of Old English and Modern English" (Crystal 1995: 30).

But what is important for our study is that the Norman Conquest left a lasting mark on the composition and evolution of the English lexicon.

2. Historical Background

Before the Norman Conquest, the English language was an established idiom, with considerable written literature and a strong oral tradition. Alfred, the great Anglo-Saxon king who had fought numerous Viking invasions, promoted literacy, having books of religion translated from Latin into English. In Winchester, his capital, he set up a publishing house. He also commissioned "The Anglo-Saxon Chronicle", which recorded hundreds of years of history. When he died, in 899, his legacy was an English language which was more prestigious and widely read than ever before. Melvyn Bragg (2003) goes as far as to state that there was nothing to compare with this range of written vernacular, philosophy, history and literature anywhere else in mainland Europe.

By the middle of the 11th century, Britain and subsequently the English language seemed secure. But in reality other invaders, the Normans, were waiting in the wings, and English was about to face its greatest threat ever.

In 1066, William, Duke of Normandy, attacked and defeated the English army at Hastings on the south coast of England. The site was later named after the engagement, not with an English word, like *fight*, but with a word from the language of the Norman victors, *battle*. The Battle of Hastings marked the beginning of Norman settlement in Britain, which would last for almost three centuries.

On Christmas Day 1066, William was crowned in Westminster Abbey in a service conducted in English and Latin. William spoke French throughout. A new king and a new language were in authority in England.

By the end of the 11th century, all the positions of power, influence, prestige and learning in England were occupied by the Normans, so French was rapidly established in the corridors of power. Judging by the documents which have survived from that time, French became "the language of government, law, administration, literature, and religion, with Latin also used in administration, education and worship" (Crystal 1995: 31).

Consequently, the English language was forced underground. David Crystal (1995: 31) considers that period "something of a 'dark age' in the history of the language". It would take three hundred years for English to become the dominant language in Britain again, and when it did, it would have changed dramatically.

3. French Influence on the English Vocabulary

By blood, the Normans ("Northmen") were from the same stock as the Vikings who had invaded the British Isles in earlier centuries. But they no longer spoke a Germanic language, but Old French, which had grown from Latin roots. So many of the words the Normans used would have been very strange to the native English people.

The Normans brought a whole new vocabulary of Romance origin into English (Iliescu 2007: 135), which in time changed the proportion of Germanic versus non-Germanic words in the language (cf. Stocwell/Minkova 2001: 36).

It is difficult to know the exact number of French loanwords, but according to different estimates (cf. Bragg 2003, Stocwell/Minkova 2001), it would rise up to 10,000 during the entire Middle English period. The French words that colonised the English language did not all come in immediately, but the Conquest opened a conduit of French vocabulary that has remained open, on and off, ever since.

That is why Maria Iliescu (2007: 131) considers that for a long time, even up to now, French loanwords have linked even the most remote languages of the old continent.

The result of this massive influx of French words in post-Conquest Britain was that Middle English became lexically heterogeneous, as compared to Old English which had a relatively homogenous lexicon (cf. Stocwell/Minkova 2001: 36). "At no other time in the history of English had such a dramatic change in the composition of the vocabulary occurred" (Stocwell/Minkova 2001: 37).

Moreover, "the trend of borrowing from other languages started with the post-Conquest English-French mixture was to continue steadily throughout the history of English and it is still with us today" (Stocwell/Minkova 2001: 37).

4. French Loanwords in English

The unprecedented enrichment of the lexicon through borrowing from French, which finally altered the etymological composition of English, came

during two periods. One is associated directly with the Normans, in the 11th and 12th centuries, and the other with later Parisian and Central French loans, in the 13th and 14th centuries.

During the Norman rule, French was the language that spelled out the architecture of the new social order. Thus, among the first words to have entered English reflect class relations. Almost all the English words related to the aristocracy and their servants are of French origin, including: *baron*, *crown, court, duke*, *duchess*, *count*, *countess*, *courtier, crown, marquis, noble*, *nobility*, *palace, page, peasant*, *peer, prince, princess, servant*, *squire, throne, vassal*.

There are also many early borrowings from French which are common words, such as: *air*, *beauty*, *colour*, *dangerous*, *diet*, *feast*, *flower*, *jealous*, *journey*, *liquor*, *oil*, *part*, *peace*, *soil*, *story*, *tender*.

Terms from architecture came into the language at the early post-Conquest stage, *castle* being one of the most prominent, as the Normans built a chain of fortresses across Britain to secure their rule.

Later on, many words referring to justice, administration, politics, and the military field entered the English language: *accuse*, *acquit*, *advocate*, *ambush*, *archer*, *arrest*, *army*, *assault*, *assembly*, *attorney*, *authority, bail, bar, battle, blame, besiege, captain, city, chancellor, combat, condemn*, *constable*, *convict*, *council*, *crime*, *decree*, *defence*, *defend*, *enemy*, *empire*, *garrison*, *guard*, *govern*, *government, lance, liberty*, *lieutenant*, *felon*, *felony*, *fraud*, *jail*, *justice*, *judge*, *jury*, *legacy*, *mayor*, *minister*, *navy*, *obedience*, *pardon*, *parliament*, *peace*, *perjury*, *plaintiff*, *plea*, *prison*, *punishment*, *retreat*, *sentence, sergeant, siege, soldier*, *spy*, *tax*, *traitor*, *treason*, *treasurer*, *warrant, warden*.

Religious terms from French also entered the English language, such as: *abbey*, *baptism*, *cardinal*, *cathedral*, *chaplain*, *charity*, *clergy*, *confess*, *creator*, *divine*, *faith*, *immortality*, *miracle*, *penance*, *prayer*, *religion*, *sacrilege*, *saint*, *salvation*, *saviour*, *sermon*, *vicar*, *virtue*.

Almost five hundred words dealing with food, cooking and eating entered English through French, just a fraction of the French imports which would enrich the English word hoard in the centuries that would follow the Norman Conquest (cf. Bragg 2003): *appetite*, *bacon, beef*, *biscuit*, *cream*, *dinner, feast*, *fig*, *fruit*, *fry*, *grape*, *gravy*, *herb*, *lemon*, *lettuce*, *mackerel*, *market*, *mustard*, *olive*, *orange*, *oyster*, *pork*, *poultry*, *raisin*, *roast*, *salad*, *salmon*, *sausage*, *sole*, *sugar*, *tart*, *veal*, *vinegar*.

Quite predictably, words from the fields of art and literature, science and medicine also came into the English language in large numbers, including *anatomy*, *arsenic*, *art*, *calendar*, *clause*, *gender*, *geometry*, *gout*, *grammar*, *image*, *jaundice*, *logic*, *literature*, *science*, *medicine*, *melody*, *metal*, *music*, *noun*, *pain*, *paper*, *parchment*, *physician*, *plague*, *pleurisy*, *poet*, *poison*, *preface*, *prose*, *pulse*, *remedy*, *romance*, *rhyme*, *sculpture*, *sphere*, *square*, *stomach*, *study*, *surgeon*, *title*, *tragedy, treatise, vellum, volume*. Many of these loans are of Greek and Latin origin.

And finally, there are also some phrases of French origin that are worth mentioning, such as: *by heart*, *come to a head*, *do justice to*, *have mercy on*, *make complaint*, *take leave*, *take pity on*.

5. Conclusions

After the Norman Conquest, the English language became a hybrid. But no matter how fundamentally changed, English survived, unlike Celtic languages that had been supplanted by Anglo-Saxon five hundred years before.

The reason for this survival was that English was a fully developed language when it came into contact with Norman French. Out of this encounter, Anglo-Norman was born.

By providing examples of lexical imports from French, pertaining to various fields, this study has cast a glance over the Anglo-Norman vocabulary. We have tried to show how extensive and far-reaching the borrowing phenomenon was and how the English language adopted the loans, in order to survive the French linguistic invasion.

Though initially French loanwords must have been very strange and difficult to adapt to a Germanic language, they ultimately became an inseparable part of the English word hoard. The English language found a way to integrate loans so well that by Chaucer's time terms like *river*, *mountain*, *city*, *anchor*, *haste*, *ease* were no longer felt like French.

To conclude, we can say that once more in its adventurous history, English turned an adverse and potentially fateful situation into a linguistic gain. The numerous French borrowings enriched the English language, making it more supple and capable of elaborate expression.

REFERENCES

Ayto, John, *Word Origins. The Hidden Histories of English Words from A to Z*, second edition, London, A & C Black, 2005. (Ayto 2005)

Bragg, Melvyn, *The Adventure of English*, BBC series, 2003. (Bragg 2003)

Crystal, David, *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*, London, BCA, 1995. (Crystal 1995)

Finkenstaedt, Leisi / Finkenstaedt, Wolff, *Chronological English Dictionary*, Heidelberg, Carl Winter Universitatsverlag, 1970. (Finkenstaedt/Finkenstaedt 1970)

Frînculescu, Iulia Cristina, *Aspecte ale terminologiei medicale româneşti de după 1990 (cu specială referire la influenţa engleză)*, Craiova, Editura Aius Printed, 2010. (Frînculescu 2010)

Hogg, Richard M. (general editor), *The Cambridge History of the English Language*, volume V, Cambridge, Cambridge University Press, 1994. (Hogg 1994)

Iliescu, Maria, *Je sème à tout vent,* in L'art de la philologie, Mélanges en l'honneur de Leena Löfstedt, LXX, p. 131-136. (Iliescu 2007)
Lerer, Seth, *The History of the English Language*, 2nd edition, USA, The Teaching Company, 2008. (Lerer 2008)
Simpson, John/Weiner, Edmund (eds.), *Oxford English Dictionary* (OED), 2nd ed., Oxford, Oxford University Press, 1989. (Simpson/Weiner, 1989)
Stocwell, Robert/Minkova, Donka, *English Words: History and Structure*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001. (Stocwell/Minkova 2001)

ABSTRACT

This article surveys the Anglo-Norman vocabulary. We will focus on the enrichment and change of the English vocabulary brought about by the contact with Norman French after the Norman Conquest. We will provide examples of lexical imports from French, to show the extent of the borrowing phenomenon and how the English language survived the French linguistic invasion.

Key words: English language history, French lexical loans, vocabulary enrichment

REZUMAT

Articolul trece în revistă vocabularul anglo-normand. Ne vom axa pe îmbogățirea și schimbările din vocabularul limbii engleze, survenite în urma contactului cu franceza normandă, după cucerirea normandă. Vom oferi exemple de împrumuturi lexicale din limba franceză, scoțând în evidență amploarea fenomenului împrumutului și modul în care engleza a supraviețuit invaziei lingvistice franceze.

Cuvinte-cheie: istoria englezei, împrumuturi lexicale din franceză, îmbogățirea vocabularului

DEVELOPMENT OF MEDICAL STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE LEXICAL COMPETENCE IN THE VIRTUAL LEARNING ENVIRONMENT

Nadiya FEDCHYSHYN
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University, Ukraine
fedushunno@tdmu.edu.ua
Anatolii VYKHRUSHCH
Ternopil National Economic University, Ukraine
anatolwychruszcz@ukr.net
Halyna BILAVYCH
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
ifosuhcvas@gmail.com
Tetiana HORPINICH
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University, Ukraine
gorpinich@tdmu.edu.ua
Nataliia YELAHINA
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University, Ukraine
yelaginani@tdmu.edu.ua
Halyna KLISHCH
I. Horbachevsky Ternopil State Medical University, Ukraine
klishchhi@tdmu.edu.ua

Statement of the problem

The current modernization of all aspects of social relations as well as the transformations that take place in our country have led to radical changes in the field of education. New higher requirements for teaching, upbringing and development of young people are emerging. Under the conditions of modern socio-economic relations, growth and development of international contacts, a level of training must be achieved in general education institutions that will allow the specialists to participate in intercultural foreign language communication and independently improve. Therefore, the search for ways to increase the effectiveness of learning is becoming increasingly relevant.

Specialists of the 21st century are significantly different from those of previous generations. Consequently, we must seek new methods and approaches that are not only interesting, but also work effectively enough to achieve the set goals. The addition of new, lively, entertaining material to the existing textbooks will promote the development of foreign language lexical competence when using the information and communication technologies (ICT) in the learning environment, in particular in virtual programmes.

V. Bykov, V. Wember, M. Zhaldak, N. Morse, S. Lytvynova investigated the given problem in their works. Despite the productivity of the ideas and technologies proposed in their scientific papers, special studies on the practical aspect of their use within higher educational establishments are not enough. The results of the analysis of the research show that domestic works focus their main efforts on revealing theoretical and methodological aspects of the problem, while the practical aspect of this issue needs a broader elucidation. The concept of virtual reality is one of the most frequently mentioned in the IT news. Increasingly, with the help of various equipment and technologies, and most importantly new ideas, the educational environment actively implements IT technologies.

Formulation of purpose of the article

The purpose of the research is to reveal the practical aspect of the formation of lexical skills and abilities (replenishment and assimilation of vocabulary, grammatical competence, repetition of the acquired material) by medical students with the use of virtual programmes in foreign language classes as an effective method that goes beyond the traditional system of future specialist teaching.

Statement of the basic material

Recent trends in the use of information and communication technologies in teaching foreign languages imply that a teacher should make new decisions on conducting academic work with students. Such opportunities contribute not only to the qualitative diversification and intensification of the educational process, but also to a significant increase of knowledge and of the students' foreign language communicative competence. Implementation of ICT in the educational process requires the development of an appropriate scientific and methodological base, tools and systems for computer training and knowledge control, as well as the systematic and rational integration of these technologies into existing curricula and organizational structures. Classical methods of learning foreign languages are often unstimulating, and thus bring a slower result. Therefore, along with the traditional forms of work, it is worthwhile to diversify the educational process with the help of modern technical means aimed at self-training with a teacher acting as the coordinator of actions.

Multimedia tools allow using almost all the senses of students, combining printed text, graphic image, moving video, static photographs, creating a "virtual reality" of true communication. Scientists have proved that the use of multimedia materials and computer networks reduces the training time by almost three times, and the level of memorization grows by 30-40 % with the simultaneous use of images, sound, and text (Yatsenko 2007).

The advantage of such forms and methods is the student's establishment of their own rhythm of learning achieved by a person-oriented approach to learning. Thus, the use of ICT, in particular virtual programmes in teaching foreign

languages, will greatly broaden and diversify the medical students' motivation to study, giving them the opportunity to work on a foreign language at a pace convenient for them and will, therefore, facilitate individualization of learning and effective improvement of foreign language communicative skills in the university setting (Cherednichenko 2011).

Since the introduction of such technologies into the educational process is compulsory and takes place at a rather intensive level, it is necessary to clearly distinguish the psychological, pedagogical and didactic principles of the creation and use of new pedagogical technologies. This concerns, first of all, the role of a teacher who needs not only to efficiently and rationally combine traditional and newest teaching technologies, to correctly use them, to improve and constantly expand his/her own knowledge and skills, but also to motivate students for creative search and cognitive activity, to provide access to various authentic materials (language material, access to integrated databases, reference books, interactive access to educational materials, materials of information sites, etc.).

Undoubtedly, the combination of ICT with traditional means of learning (textbooks, manuals, etc.) additionally ensures the practical orientation of the teaching process and helps to create real opportunities for students to use their competencies. Due to the intensification of the student's perception of educational material, it becomes possible to involve them in the process of knowledge as subjects of educational activity. An important property of such tools is also the interactivity that facilitates the feedback. The use of computer technology in teaching foreign language allows increasing the individualization of student learning activities, optimizing the acquisition of language structures and grammatical rules and overcoming the monotony of classes in the formation of the speech and communication competence of medical students.

The students' motivation to study increases significantly with the use of a computer in practical classes. As a result of such work the student can avoid one of the main reasons for negative attitude to teaching, i.e. lack of success. The use of computer technology makes the classroom attractive and modern.

Having received educational materials in electronic and / or printed form using telecommunication networks, a student can learn a foreign language at home, at work, or anywhere. Computer systems can project changes, detect errors, give the necessary recommendations, conduct practical training, provide access to electronic libraries, find the desired quote, paragraph or chapter in a matter of seconds. The virtual form of education becomes multi-component intellectual work, since it provides interactive cooperation between the students and the collective subject of the information environment (teachers plus other students). The environment becomes simultaneously the object of intellectual activity and its subject (environment plus student). The environment acts as a means of expanding the consciousness and memory of man and becomes the form of individual consciousness and memory existence.

The I.Horbachevsky Ternopil State Medical University has established the department of virtual training programmes. The tasks of this department are the creation and implementation of educational software in university departments and its further use by students in teaching and practice, the creation of virtual training programmes databases, testing and improvement of already developed programmes. The main functions of the department are: 1) technical maintenance of virtual training; 2) monitoring of established virtual training programmes used by students and developed by other universities; 3) improvement of the created virtual training software; 4) development of a virtual database of materials for the creation of educational material support; 5) the introduction of virtual curricula in the university's teaching process; 6) submission of applications for the registration of copyright for created virtual training materials. At the moment, students are using virtual training programmes for the study of the German language for specific purposes.

Creating a teaching system with the use of tool programmes usually encompasses certain stages. 1. Developing the scenario of a training programme: at this stage, the developer must decide on which section of the discipline to be transferred into the training programme, consider the material for informational images, questions and answers which will diagnose the difficulties encountered by the students when mastering the material, develop a scheme of working with the programme, a system of interconnections between its individual frames and fragments. The developer will need to control computer functions and the ability to enter and edit, which must be embedded in the tool. For instance, in a course of German for specific purposes medical students study systems of the human body. Quite logically, the content of virtual programmes suggests such topics as "Eye Diseases", "Ear Diseases", "Respiratory System", etc.

So, we analysed the virtual training programme "Eye Disease". Accordingly, all available programmes offer tasks to check listening comprehension, because listening is defined as the process of recognition and understanding of the native speaker's speech (Ex. 1).

Ex. 1. Typical questions to educational video film
Geben Sie die richtige Antwort:
... ist eine richtige Blende, die durch ein Loch, die Pupille, Licht in das Innere des Auges lässt.
a) die Augenlinse
b) die Vorkammer
c) die Iris

It includes understanding the speaker's accent or pronunciation, grammar, vocabulary and understanding of the meaning. The listener should be able to perform all these tasks simultaneously, since listening is important in studying foreign language for specific purposes.

German-speaking scientists such as D. M. Ikonomu, E. Matyas, J. Kic-Drgas consider listening as the main language skill (Matyas 2009), (Kic-Drgas 2015), because the listener can in detail perceive information, a variety of ideas and their understanding (Ikonomu 2010). To improve the ability of medical students to listen to information at foreign language classes, one can use audio recordings, software services as well as a thematic video.

So, for example, to learn and consolidate the lexical material on the topic "Eye Disease", one should perform a number of tasks: firstly, the students are encouraged to preview a video film on the topic of the lesson and answer the questions in order to test the students' understanding of what they heard and what they watched (Fig. 3). This makes it possible to move gradually from the simple to the more complex tasks taking into account their abilities. At the end of this type of activity, the students have the opportunity to see the result of their work. The combination of video, sound, graphics, animation will contribute to developing the students' motivation and enrich their vocabulary.

Secondly, when using a virtual training programme to improve foreign language skills, students are offered after-viewing computer tasks on a given subject in the form of exercises and tests for the development of their lexical and grammatical skills. Thus, students will habe the opportunity to improve and enrich their vocabulary. Watching movies in the original language significantly influences the process of learning the language, the formation of the students' communicative competence (Ex. 2).

Ex. 2. Tasks' structure
Geben Sie den Titel zum Text:
Sie ist ein kleiner, elastischer, aus durchsichtigen Fasern bestehender Körper. Als "natürliche Lupe" dient sie zur Scharfstellung des Bildes. Soll ein entferntes Bild betrachtet werden, wird sie mit Hilfe des Ziliar-oder Akkomodationsmuskels in der Länge gezogen. Bei der nahen Einstellung erschlaffen die Muskeln: sie wird durch ihre elastischen Fasern zusammengezogen und wölbt sich dadurch stärker.
a) die Iris
b) die Augenlinse
c) die Netzhaut
d) der Ziliarkörper

Thirdly, studying by means of a virtual training programme helps medical students to reflect on their own activities, allowing to see the result of their actions. This training provides a comprehensive (current, mid-term, final) control of the educational process that is an integral part of learning and performs the feedback function. To improve the skills of the lexical minimum and consolidation of the lexical material on topic "Eye disease", future physicians need to do exercises in order to form their professional lexical competence (synonyms and antonyms) (Ex. 3).

Ex. 3. Correct synonym equivalent
Finden Sie Synonyme:

einbetten	Grüner Star
Iris	Grauer Star
Tränenflüssigkeit	Weitsichtigkeit
Faser	Presbyopie
Altersichtigkeit	Stabsichtigkeit
Astigmatismus	Blutgefäß
Glaukom	Tränenproduktion
Katarakt	Kurzsichtigkeit
Myopie	sich befinden
Hyperopie	Regenbogenhaut

The process of writing, when learning a foreign language, is a bit boring for students. Despite this, the virtual training programme provides tasks that check the grammar and vocabulary, and the process of doing the given tasks is much easier and more enjoyable. Automatic highlighting of mistakes in the text will contribute, in addition, to lexical and grammatical as well as to visual memory (Ex. 4, 5). Therefore, learning a foreign language using a virtual training programme as an additional technique, will contribute to a greater desire of students to learn the material.

Ex. 4. Tasks to consolidate the knowledge of German grammar
Setzen Sie die passenden Wörter in den Text ein:

Das Auge (lat. Oculus) ist das Sehorgan von Mensch und Tier. Das Auge steht am Anfang _____ Sehbahn, die im Gehirn diese Erregungsänderung zum visuellen Cortex weiterleitet. Dort und in anderen übergeordneten Zentren _____ _____ vom Auge stammenden Erregungsmuster schließlich zur Empfindung von Licht und Farbe verarbeitet. Für den Menschen ist der Lichtsinn _____. Er ist der Leitsinn, der visuell ausgerichteten Lebewesen eine sichere Orientierung _____. Augen sind _____ Sinnesorgane. Umgegeben von Nasen-, Loch-, Tränen -und Stirnbein liegen sie geschützt, _____ in ein Fettpolster, in den _____ Augenhöhlen (Orbita) _____ Schädels. Fliegt _____ oder etwas Ähnliches in die Wimpern, so wird das Augenlid _____ den Augenlidreflex geschlossen und schützt _____ Schmutzteilchen. Gelangt dennoch etwas _____, so wird es mit der Tränenflüssigkeit herausgeschwemmt.

Ex. 5. Tasks to consolidate the knowledge of German grammar
Setzen Sie die passenden Präpositionen in den Text ein:

Jede Form der Augenlinsentrübung wird generell _____ Katarakt bezeichnet. Eine fortgeschrittene Katarakt zeichnet sich _____ eine graue Färbung _____ der Pupille aus, daher wird der Star auch Grauer Star genannt. Der Graue Star (Katarakt) ist insgesamt die häufigste Erblindungsursache _____ der Welt. Die häufigste Form des Grauen Stars ist _____ über 90 Prozent die Alterskatarakt. Die Ursachen eines Grauen Stars sind außerordentlich zahlreich.

_____ weitem überwiegt jedoch die Alterskatarakt, die _____spezielle Ursache im Lauf des Lebens auftreten kann. Selten entsteht eine Katarakt _____ Augenverletzungen oder Strahleneinwirkung, als Medikamenten-nebenwirkung, bei Diabetes mellitus oder angeboren nach einer vorgeburtlichen Infektion (z. B. Röteln).

Consequently, linking the separate elements of the virtual training programme in a holistic dialogue system, the establishment of relationships between pictures, questions and tasks helps to build a coherent system to improve language skills. Providing support for the programme while implementing it, making corrections and additions to it, the need for which is revealed when it is used in the actual learning process, allows to provide a certain assessment of its use.

The monitoring of activities of learning foreign language for specific purposes, using a virtual training programme, has revealed the following results. The survey was attended by 75 students in their second year of study at the medical faculty of TSMU. The students answered the survey and the results show the following:

- 100% of respondents said they liked classes with the use of the virtual training programme much more than a traditional class where it is not used at all;
- 99 % of students emphasized that classes with the use of the virtual training programme help to enhance the absorption and memorizing of training material;
- 98% of respondents noted that such classes increase interest in the subject, promote memorization, develop the ability to communicate on the basis of tasks and allow you to test and evaluate your knowledge;
- 98% of students believed that the computer, in particular the virtual training programme, helped to improve their vocabulary, due to the variety of training tasks;
- 98% of medical students stated that classes with the use of the virtual training programme became more interesting; they understand and remember the material better; they want to work independently;
- 96% of students said that they can study the material interestingly, solving specific situations by means of the virtual training programme;
- 95% of respondents claimed that their teachers encouraged them to use computer technology to learn a foreign language;
- 93% of students believed that using a computer improves listening skills;
- 100% of medical students wondered if they could do the tasks from the virtual training programme for each topic in each class.

Conclusions

The use of technology in learning a foreign language has become a genuine necessity nowadays. As a Chinese proverb says: I will hear means I will forget, I will see means I will remember, I will make myself means I will understand. That is why we offer the following findings:

1. In order to improve language skills, we propose to consider the use of the virtual training programme as an integral part in studying foreign language for specific purposes.

2. It is necessary to include tasks for the improvement of language skills (listening, reading, writing, speaking) in the virtual training programme for the effective training and teaching of a foreign language for specific purposes.

3. The results of the study show that information and communication technologies, in particular the virtual training programme, have a huge potential in increasing the motivation of training in the process of foreign language for specific purposes learning, providing the opportunity to work with authentic, text, audio and video materials and creating conditions for the implementation of a foreign language potential of medical students.

4. The virtual training programme, combining the capabilities of a book, a universal toy, a TV, is an equal partner for students, able to meet their demands. On the other hand, this method of training is attractive for a teacher as it helps to objectively assess the foreign language knowledge of a student, encouraging the search for new, non-traditional methods and forms of education, which will be not only interesting but also effective.

5. The virtual training programme allows you to choose the sequence of studying material, promotes the individualization of the learning process, a variety of techniques of information presentation, expanding the boundaries of independent work of medical students.

6. The virtual training programme allows students to “dive” into the imaginary world, in certain situations, and provides the ability to reproduce a fragment of educational activities.

7. We should create a database of virtual training programmes in order to modernize the educational process of foreign language for specific purposes learning.

REFERENCES

Cherednichenko, H. A., *Multimedia technologies in teaching foreign language in higher technical educational institutions* [our translation], in H. A. Cherednichenko, L. Yu. Shapran, L. I. Kunycya, *Naukovi zapysky*, Seriya Pedahohika, Ternopil"s"kyj nacional"nyj pedahohichnyj universytet im. V. Hnatyuka, 2011, № 4, pp. 134-138. (Cherednichenko 2011)

Ikonomu, D. M., *Regeln und kein Ende: Mehrsprachigkeit funktioniert anders: Plädoyer gegen die Künstlichkeit im Fremdsprachenunterricht*, Bern, Lang, 2010. (Ikonomu 2010)

Kic-Drgas, J., *Literatur und Interkulturalität im Fremdsprachenunterricht am Anfang des 21*, Jahrhunderts, Hamburg, Kovač, 2015. (Kic-Drgas 2015)

Matyas, E., *Sprachlehrnspiele im DaF-Unterricht : Einblick in die Spielpraxis des finnischen und ungarischen Deutsch-als-Fremdsprache-Unterrichts in der gymnasialen Oberstufe sowie in die subjektiven Theorien der Lehren den über den Einsatz von Sprachlernspielen*, Jyväskylä, Univ. Of Jyväskylä, 2009. (Matyas 2009)

Yacenko, Yu. S., *Integration of information and communication technologies in studying foreign languages* [our translation], Prepodavatel vysshej shkoly v XXI veke, Mezhdunarodnaya nauchno-praktycheskaya Ynternet-konferencyya, 30 marta 2007. http://www.t21.rgups.ru/doc/5/21.doc (Yacenko 2007)

ABSTRACT

The article summarizes the experience of using a virtual training programme in lessons of foreign language for specific purposes for medical students. A virtual teaching programme can be a valuable complementation to existing textbooks, introducing new and interesting materials into teaching process. The practical aspect of the development of lexical skills and abilities (assimilation of vocabulary, grammatical competence, repetition of the acquired material) through the use of virtual programmes in foreign language classes is revealed and it is proved that it will greatly contribute to the formation of foreign language lexical competence. It is proved that a person-oriented approach to learning through the use of information and communication technologies, in particular, virtual programmes in teaching foreign languages, will significantly increase the motivation of medical students to study, as well as facilitate the individualization of training and the effective improvement of foreign language communication skills in universities.

Key words: virtual training programme, development of lexical skills, learning a foreign language for specific purposes

REZUMAT

Articolul sintetizează experienţa utilizării unui program de formare virtuală în cadrul cursurilor de limbi străine pentru scopuri specifice predate studenţilor la medicină. Un program de formare virtuală poate constitui o completare valoroasă a manualelor existente, introducând în procesul de predare materiale noi şi interesante. Este evidenţiat aspectul practic al dezvoltării competenţelor şi abilităţilor lexicale (asimilarea vocabularului, competenţa gramaticală, repetarea cunoştinţelor dobândite) prin folosirea programelor virtuale în cadrul cursurilor de limbi străine şi se demonstrează că acest factor va contribui semnificativ la formarea competenţei lexicale într-o limbă străină. Se arată că o abordare personalizată a învăţării prin folosirea tehnologiilor informaţiei şi comunicării, în special a programelor virtuale pentru predarea limbilor străine, va spori motivaţia studenţilor la medicină de a învăţa şi va facilita individualizarea formării şi îmbunătăţirea reală a competenţelor de comunicare într-o limbă străină în învăţământul universitar.

Cuvinte-cheie: program de formare virtuală, dezvoltarea competenţelor lexicale, învăţarea limbilor străine pentru scopuri specifice

RESEARCHES OF UKRAINIAN SCHOLARS ON THE PAGES OF "ARCHIVE OF SLAVIC PHILOLOGY" BY VATROSLAV JAGIĆ

Oleksandra KASHUBA
Tania KRAVCHUK
Andrij TURCHYN
Ternopil Volodymyr Hnatyuk
National Pedagogical University, Ukraine
tanchik454@gmail.com
lesiakashuba@gmail.com
andrijturchyn@ukr.net

Problem definition and its relationship with important scientific and practical tasks. The significance of our work is mainly defined by the fact that the translation of linguo-Ukrainian articles taken from the "Archive of Slavic Philology" by Vatroslav Jagić written in German gives us a range of new linguistic facts which must be fixed and analysed. The actual importance of the work is also influenced by the absence of a comprehensive conceptual research of linguistic Ukrainian studies in the scientific heritage of Vatroslav Jagić.

Analysis of the recent research and publications on the subject, the unsolved aspects of the problem. Seperate questions connected with the personality of Vatroslav Jagić, his contribution into Ukrainian linguistics and his cooperation with Ukrainian scholars have already been studied by Ukrainian linguists. Consequently, Vatroslav Jagić's contemporaries such as I. Zilynskyi, V. Demianchuk, I. Svientsitskyi, I. Velyhorskyi, A. Stepovytch, and K. Studynskyi are the authors of biographical reminiscences which to a certain extent dealt with the question of Vatroslav Jagić's influence on Ukrainian linguistics. M. Vozniak pointed out the role of V. Jagić as the first historian of Ukrainian philological science. D. Doroshenko and V. Shchurat were the first (and practically the only ones) critics of the relatively unknown articles of V. Jagić about cultural-historic development of the Ukrainians and the status of their language in the Russian and Austro-Hungarian empires.

J. Dzendzelivskyi is the most active modern researcher of the Vatroslav Jagić's connections with Ukrainian scientists (mainly by means of mail). This question was also a matter of analysis of V. Franchuk, M. and Ye. Huts (special attention was paid by them to the relations between Vatroslav Jagić and Ivan Franko). T. Mankovska researched the problem of linguistic Ukrainian studies in a scientific heritage of Vatroslav Jagić.

The works of Vatroslav Jagić were interesting for foreign researchers. Mainly we think of the scientific works of O. Arkhangel'skiy, B. Liapunov,

M. Speranskyi, V. Korabliov, S. Obnorskyi, S. Bernstein, I. Arbuzova and the articles of F. Pasternak, M. Murka, M. Yakubets.

The purpose of the article is to find out the scale, essence and character of Vatroslav Jagić's interest in linguistic Ukrainian studies by defining his influence onto the development and establishment of Ukrainian linguistics of the end of the 19th – the beginning of the 20th centuries. We also aim to track which branches of Ukrainian linguistic science and to what extent are represented in "Archive of Slavic Philology".

The main body of the article. The study we conducted on Vatroslav Jagić's interests in linguistic Ukrainian studies revealed that they embrace three relatively independent directions. The first one includes his linguistic research in Ukrainian studies, mainly in his field groups of historical grammar of the Russian language. The second one deals with his wide and many-faced connections with Ukrainian scholars-linguists on whom he had a great influence. The third one comprises many articles of linguistic Ukrainian studies essence by Ukrainian and foreign scholars in "Archive of Slavic Philology".

Having been established and edited by Vatroslav Jagić during 38 years (1876-1914), the "Archive of Slavic Philology" caused an increase in the role and authority of Slavic science among European community. Thanks to this journal, a general rehabilitation of Slavonics and Slavic philology in the eyes of Europe took place during several decades (Arkhangel'skiy: 104); apart from many other things, Europe found out about the existence of the Ruthenian language which was the language of about 20-30 millions of Ukrainian people living without a state at the circumference of Russia and Austro-Hungarian empire.

According to our calculations, there are 60 Ukrainian (or related to this topic) articles and reviews in 42 annual issues of "Archive of Slavic Philology" (1876-1929), half of which are dedicated to the problem of Ukrainian linguistics – phonology, grammar, lexicology and dialectology. There are 29 reviews which made the readers aware of new and worthy works of Ukrainian linguistics and literature studies, ethnography, history and palaeography in both divided parts of Ukraine; those reviews made people think of the achievements and problems in Ukrainian philological science. For example, in the sphere of grammar, apart from the above mentioned Vatroslav Jagić's review on "The outline of sound history of Ruthenian dialect" by P. Zhytetsky, we can find K. Hankevytch's comment on "Grammar of the Ruthenian language" by M. Osadtsa (1879, v. 3), as well as three reviews on the works of O. Ohonovskyi: by H. Onyshkevytch on "About propositions in Old Slavic, Ruthenian, Polish languages" (177), by O. Brückner on "Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache" (Brückner), by V. Oblak on "Grammar of the Russian language for secondary schools" (Oblak). We are not going to concentrate our attention on these works, as we pursue a wider aim which

is to find out how and to which extent the most famous German-speaking Slavic manual of the end of the 19th – beginning of the 20th centuries took part in the development of the Ukrainian linguistic studies.

In such famous works as "Four critical-paleographic articles" (1884) and "Critical remarks of the Russian language" (1889) V. Jagić was convincingly against the renewed by O. Sobolovskyi theory of M. Pohodin about the all-mighty Russianness of ancient Polanians'; the Polanians, in accordance with these scholars, migrated from Tartar invasion to the north while Kyiv lands were inhabited by the descendants from Galicia and the Carpathians after the 14th century.

A bit later, in the "Archive of Slavic Philology" (1898), the scholar published his own thoughts about "Some controversial questions" of Slavic linguistics. One of those controversial questions concerned the relations of the Russian and Ukrainian languages in historical context. The author drew the following conclusion: old Ruthenian dialects gradually turned into each other completely in accordance with geographical location, which means that migrational processes of further centuries didn't seriously influence the primary grouping of old Ruthenian tribes in compliance of their dialectical peculiarities.

The Ukrainian language interests of V. Jagić, although not tracked in separate works, were mainly related to three spheres: 1) the history of the development of the Ukrainian language in connection with the history of Ukraine (two field trips and an epistolary); 2) the historical grammar of the Ukrainian language connected with the research of old Ruthenian writing (three field trips); 3) the history of Ukrainian linguistic science ("The history of Slavic philology").

The preparation of the "Encyclopaedia of Slavic Philology" encouraged the establishment of V. Jagić's new contacts with Ukrainian linguists. The linguistic department of this first scientific Slavic publication had to contain, in accordance with V. Jagić, two chapters on Ukrainian: the review of Ukrainian talks and the outline of the history of the Ukrainian literary language.

The last 'Ukrainian' page in the scientific and publishing heritage of V. Jagić comprised the articles on Ukrainian language problematics which were edited and published in his "Archive of Slavic Philology". As we have counted, in total there were 60 articles and reviews of Ukrainian language in 42 volumes of annual issues, the half of which were dedicated to purely linguistic questions.

The sphere of ***dialectological research*** was represented in the "Archive" to the fullest which was completely in the trend of their great development in Ukraine. Thus there are three articles ("About the dialect of Galician Lemkos" by I. Verkhratskyi, "The dialect of the region Uhertsi, near Lisko" by I. Verkhratskyi and "To Ruthenian in Hungary" by O. Brokh) and three reviews (by V. Jagić, V. Vondrak, A. Marhulis) dealing with the ***phonetical-grammatical*** peculiarities of western Ukrainian dialects; five articles ("Where does the term "boykos" come from?" by I. Verkhratskyi, "The input to the people's etymology of the Ruthenian language" by S. Stotskyi, by A. Bonkal (the same name of the article, "The input to the people's etymology of the Ruthenian language" by K. Hankevytch, "Calendar

and the names of months by Hutsuls" by O. Kaluzhniatskyi) and two reviews (by O. Brückner, F. Korsh) dealing with ***etymological*** peculiarities.

The first steps in establishing Ukrainian ***accentology*** were vividly revealed in V. Jagić's Slavic manual (four artcicles: "Input to the studies about Ruthenian accent" та "About stress of the verbs in the Ukrainian language" by K. Hankevytch, "One more input to the stress in the Ruthenian language**"** by I. Verkhratskyi, "About stress of nouns in the Ruthenian language" by I. Hanush).

Other branches of Ukrainian linguistics are represented a bit irregularly in "Archive": there are two studios dedicated to ***historical grammar*** ("Dialektologische Merkmale des südrussischen Denkmals «Zitije sv. Savy»" by O. Kolessa; "Wie im Kleinrussischen die Palatalisation der Consonanten vor **e** und **i** verloren ging" by O. Shahmatov; particularly in reviews by V. Jagić, V. Oblak, H. Onyshkevytch), there are also two studies dedicated to the ***grammar of Ukrainian literary language*** ("Über die Wirkungen der Analogie in der Declination des Kleinruussischen" and "Actio intensiva im Ukrainischen" by S. Smal-Stockyj; also reviews by O. Brückner, K. Hankevytch, V. Oblak). There is no research in "Archive" regarding syntax or spelling in the Ukrainian language.

The analysis of the three directions of V. Jagić's Ukrainian language interests proves the fact that this famous specialist in Slavic studies had a great influence on the development of Ukrainian linguistic science of the end of the 19th – beginning of the 20th centuries; he viewed Ukrainian linguistic science as the marker of cultural level and driving force of intellectual movement of the nation which created this science.

The science on forms or word formation in the second part of the 19th century had some achievements which were obtained thanks to the compilers of many school grammar manuals and the authors of the first scientific studies of the Ukrainian language. However, we must point out that this grammatical branch is vaguely represented in the "Archive" (if not counting the dialectological research by I. Verkhratskyi and V. Hnatiuk dedicated to word formation); there are only two works by S. Smal-Stotskyi who was a professor from Chernivtsi and the author of school and scientific grammar of Ruthenian language. The first of these works, published in issues 8 and 9 of "Archive" (1885, 1886) under the heading "Über die Wirkungen der Analogie in der Declination des Kleinruussischen" (Smal-Stockyj), was a thesis research which he presented one year later at F. Miklošič. As the thesis is quite lengthy, we will dwell upon some of its points and author's conclusions.

All living languages, according to Smal-Stockyj, are in constant change which often takes place on the level of words and word-formations. The analogy in the history of a language is a very effective factor as it "ruins and destroys, creates and makes the whole classes of forms". The main aim which the author pursues is to research – on the basis of cases of Ukrainian nouns – how organic forms of the Ruthenian language change under the influence of analogy and in which state they are now (at the end of the 19th c.) (Smal-Stockyj 1885: 195-196). Smal-Stockyj

chose only national forms of a language for his analysis. He took them not only from a live national speech, but also from folklore which gave him 'real treasures' (proverbs, riddles, tales), and from literary works of Ukrainian authors who wrote "in a simple and precise way" just as the people spoke (T. Shevchenko, P. Kulish, I. Franko, Marko Vovchok, Y. Fedkovytch).

According to the author, the desire to simplify language forms in the Ruthenian language led to the fact that six classes of cases which existed before shrank to four. The reason for such a thing was the reduction of certain final sounds of the stem which, because of that, lost their influence on declension. Since that time the gender of nouns got a bigger meaning (this is often seen now as the author says, as the sense of language demands the nouns of one gender, even if their stems end with different sounds, to unite and stick to the same rules of declension). Up to this period, gender does not play a prime role in differentiation of declension. For example, the nouns of female gender belong to two declensions now. If we want to analyse them properly, we will notice that these declensions have undergone big losses since ancient times and now they are almost identical. The same can be noticed when comparing two declensions to which we prescribe neuter gender. Such a phenomenon (the similarity of declensions of the nouns of female and neuter genders which belong to different classes), in accordance with Smal-Stockyj, could be the result of analogy impact in Ruthenian word-formation (Smal-Stockyj 1886: 72).

There was also a second important result of the author's examinations: the analysis of today's declensions which completely differ from ancient ones allowed to talk about the simplification of declension endings which was also the consequence of analogy influence. For example, the ending of the plural in all declensions is the same but for nominative and vocative cases where one can perfectly see the difference between genders, however, it also became smoother.

Since gender starts playing a secondary role, nouns easily lose their 'gender' forms and exchange them for borrowed ones. Smal-Stockyj wonders whether the nouns of feminine gender acquired a decisive role: masculine and neuter nouns joined them in the forms of dative, instrumental and locative cases in the plural forms (endings **-ам**, **-ами**, **-ах**). The author says that feminine gender has a great influence on noun declension in the Ruthenian language, and thus should have a main role in the interpretation of this grammatical notion (Smal-Stockyj 1886: 75).

There is also one more example of the analogy effect in Smal-Stockyj's works: the ending of genitive case in the plural **-в,** which is typical to the nouns in masculine gender, penetrated with almost all nouns. In our opinion, the conclusion was made on the basis of Galician dialects of that time; such a feature is typical for them nowadays (Mankovska 2007: 166).

The analogy effect, which "aimed at simplifying and uniting everything", is seen in the singular as well (the dative case in all declensions ends in **-і**; the locative case became similar to the dative; the author believes that the same will happen with the instrumental case ending in **-ом**, **-ем**) (Smal-Stockyj 1886: 75-76).

S. Smal-Stockyj speaks of the influence of analogy on the formation processes in the Ukrainian language in his second work published in volume 36 of "Archive" (1915-1916) under the heading "Actio intensiva im Ukrainischen" (Smal-Stockyj). The author points out that neither grammar manuals nor comparative Slavic studies mention the fact that actio intensiva of the verbs is well developed in the Ukrainian language which is 'an extraordinary thing' in the language of Russian Ukraine and less vivid in Austrian Ukraine. Smal-Stockkyj provides a big list of words which can result in the mentioned aspect taken from the Hrinchenko's dictionary: *грюкати – грюкнути – грюконути*, *дмухати – дмухнути – дмухонути*, *стрибати – стрибнути – стрибонути*, *шарпати – шарпнути – шарпонути* and many others.

Taking this analysis into consideration, the researcher states:

● there are action intensive verbs in the Ukrainian language which express "singular, strong, energetic, unexpectedly accomplished action"

● this aspect has two variants of the stress: *-ону́ти* and *-о́нути*;

● such a type of intensive action is made, as a rule, from the verbs of a certain group with the meaning of "the noise caused by (people's) organs' movement" (evidently Smal-Stockyj was not quite clear here; we think it would be better to say here: "with the meaning of any action of the person which causes noise");

● this phenomenon is not old, but secondary. Thus, in a range of words *лу́скати – лу́снути – лусону́ти*, *свиста́ти – сви́снути – свисону́ти* the last words, in accordance with the author, are not made from *лу́скати*, *свиста́ти* (then we would have *лускону́ти*, *свистону́ти*), but from the verbs of perfective aspect *лу́снути*, *сви́снути* (Smal-Stockyj 1915-16: 437).

Smal-Stockyj is sure that the absence of such forms in other Slavic languages (only rarely met in the Russian language) proves the fact that this is a completely different linguistic process. (Smal-Stockyj 1915-16: 438). The most probable explanation is that the initial verb forms **-нути** та **–іти** were created from adjectives: *блі́ду́й – бліднути*, *худо́й – ху́днути*, *бога́тий – богати́ти*, *деше́вий – дешеви́ти*, *зеле́ний – зелени́ти*.

The verbs of perfective aspect with "forceful" meaning are formed from the nouns ending with **-он**, **-ін**: *сту́гон – стугони́ти*, *бу́бон – бубони́ти*, *го́мін – гомони́ти*. Smal-Stockyj believes that the existence of such forms can only be explained by the analogy influence: *ду́бкати – дубони́ти*, *фу́ркати – фурконі́ти*, *тю́ркати – тюрконі́ти* – they keep the meaning of "the action with force expending which causes noise", but there are no nouns in the Ukrainian language from which they can come from (*дубон*, *фуркон*, *тюркон*). One cannot find nouns from which the verbs *рокоти́ти*, *шамоти́ти*, *турготи́ти*, *лепета́ти* were created (but they can be reconstructed: *рокот*, *шамот*, *тургот*, *лепет*; the first and the last words, as we can see, are present in Russian); these examples of wordformation demonstarate the role of analogy (Smal-Stockyj 1915-16: 439-440).

Ukrainian linguistics – apart from Russian linguistics which had been developing quite well at the end of the 19th century almost in all directions (not without Jagić's help, particularly while researching literary heritage and language history) – could not boast of such results because of evident reasons. Consequently, Jagić asked Ukrainian students (participants of Slavic seminar in Vienna) to prove the independence of the Ukrainian language with their studies (Sventsitskiy 1923: 11). If we were to draw a conclusion based on the "Archive", only one of the Jagić's students heard that pledge; it was O. Kolessa.

His work "Dialektologische Merkmale des südrussischen Denkmals «Zitije sv. Savy»" was published in volume 18 in 1896. Having reviewed the history of that manual and the attempts of its research in palaeographic-historic literature, Kolessa makes a grammatical (morphological and phonological) analysis of the text of "Zitije". He remarks that, starting from the second half of the 11th century, Old East Slavic recollections have distinct features of differentiating Old East Slavic dialects into two groups: northern and southern, which resulted in a compilation of main phonetical and morphological features in the 15th century.

Southern Old East Slavic recollections of the 11th - 14th centuries differed from other recollections in such features (20 in total): **-ти-и** instead **-ть-и**; **жч** instead **жд**; **Ѣ** instead **е** (also **и** instead **Ѣ**); interchange of **в-** with **у-**; change of **ы** into **и**; **ги**, **ки**, **хи** instead **гы**, **кы**, **хы**; **о** instead **е** after **ж**, **ч**, **ш**, **щ**; **о** instead **е** in words **тобѢ**, **собѢ**; **ж**, **ч**, **ш**, **щ**, **ц** in verbs with **Ю**, **ꙗ**, **ѥ**; **ы** instead **ъ** after ***(ꙗблыко дрыва)***; **ер** (with **ьр**) instead **ръ** (***скербь***); parenthetic **о** before (***золоба***); **о** instead **ъ** before **о** (***изо олтарꙗ***); **кде**, **сде** for northern Old East Slavic **кдѢ**, **здѢ**; **-ьꙗ**, **-ьЮ**, **-ьѥ**, **-ьи** instead **-ияꙗ**, **-иЮ**, **-иѥ**, **-ии**; nominative plural masculine gender into **-ове**; verb forms of the third person without **-ть**; imperative form **-Ѣмъ**, **-Ѣте** instead **-имъ**, **-ите**; the ending of the past tense **-шеть**, **-хоуть** instead **-ше**, **-хоу**; verb endings **-мо** (Kolessa 1896 : 519).

There are two groups taking into account the dialectal features of Old East Slavic recollections: western or Galician-Volynian and eastern or Kyivan. There are five differences between these groups: 1) **жч** instead **жд** is typical for the first group and rather rare for the second; 2) interchange **в-** with **у-** is more typical for the first group while **у-** instead **в-** rarely happens in the second group; 3) interchange **ж** and **з**, rarely **ч** and **ц** happens in the first group but not in the second; 4) there is parenthetic **о** before **л**, **р** instead **ъ** in the second group; 5) there is **о** instead **ъ** before **о** in the second group (1896 : 520).

There are most of the southern Old East Slavic features in "Zitije sv. Savy" (Kolessa provides 17), so there is only one thing to do which is to determine to which group of recollections it belongs. The author is inclined to think that it belongs to the second one, Kyivan, as there is no interchange **ж** with **з** and **ч** with **ц** in the analysed texts of Galician-Volynian manuals, but there is **о** with **ъ** before **о** which is a characteristic feature of Kyivan group. The author concludes that, since in "Zitije sv. Savy", there are almost all dialectal features met in the examples of southern Old East Slavic literary texts of the 11th- 13th centuries, it is possible to

think that this text reflects the state of southern Old East Slavic people's language of the 13th century (Kolessa 1896 : 523).

It is evident that the work of young Kolessa is mostly compilative and in general repeats the negation of Jagić against the theory of Sobolovskyi. A. Krymskiy remarked that Kolessa obtained his goal which was to prove the falsity of Galician-Volynian hypothesis of Sobolovskyi using "Zitije sv. Savy", but neither Kolessa nor Jagić made efforts to check the analysis of works made by Sobolovskyi. (Krymskiy 1973: 30).

O. Shahmatov – a famous Russian linguist who took an active part in the development of Ukrainian linguistic science – also studied the question of the historical phonology of the Ukrainian language. In 1903 his article "Wie im Kleinrussischen die Palatalisation der Consonanten vor **e** und **i** verloren ging" was published in "Archive" (Shahmatov 1903: 222). First of all, Shahmatov states that in most dialects of the Ruthenian language which are not under the influence of neighbouring ones (Great Russian, Polish or Slovakian) simple consonants (not doubled and not prolonged) in the position before **e** and **i** are pronounced without softening: *selo*, *vedete*, *tiχo* and *tyχo*, *vino* and *vyno* – in contrast with Great Russian and Belorussian analogs *śelo*, *veďeťe*, *ťiχo*, *ʼvino*. The author completely agrees with those researchers who state that Great Russian and Belorussian dialects were better at preserving their initial state, in other words Ukrainian consonants before **e** and **i** lost softness which was typical for them in former times.

The scholar suggests the following ideas to prove this: 1) before **i** (in dialects before dipthongs **ję**, **je**), which appeared from the ancient **ie** (general Slavic **ѣ** and **e**, which became longer in general Slavic) palatal pronunciation has been preserved in the Ruthenian language up till today; 2) there is consonant palatalization before **a** which derives from nasal **ę**; 3) consonants preserved their softness before semishort **ъ** which is lost now; 4) **-t** in imperative verbs of the second person plural which comes from **-te** is pronounced in the Ukrainian language palatally: *veďiť, χoďiť* alongside with *veďite, χoďite* (from the ancient *veďěťe, χoďěťe*). Considering the ancient consonant softness before **e** and **i** as a fact, the author decides to research when and why palatalization of the Ruthenian language has disappeared (Shahmatov 1903: 223).

We are not going to provide the examples he used, because, as M. Grushevsky wrote, the works of Shahmatov are full of erudition which is typical for him, but also bear a strongly characteristic feature. When explaining rare phonological cases, he gives so many details which cannot be documented. Thus, the reader has apriority of some theories, which is highly required in order to follow the subtlety of his arguments (Grushevsky 1905: 30-31).

Findings of research and prospects of further investigations in this scientific direction. To conclude, having reviewed linguistic Ukrainian studies in the "Archive of Slavic Philology", we can state that western Ukrainian dialectology of the end of 19th – beginning of the 20th centuries (which then studied the

questions of phonetics, lexicology, and etymology) was represented in its pages to the fullest. The first steps in establishing Ukrainian accentology were distinctly reflected in the manual. Historical grammar (which was developing quite slowly in Ukraine in contrast with Russia) as well as grammatical researches of literary Ukrainian language (which were not widely practiced as well) are represented by a limited number of articles in the "Archive". And finally, syntactic and stylistic studies are absent in the "Archive", which was explained by the fact that these spheres were not properly developed in Ukrainian linguistics at that time.

The results of our research can be used for the creation of an academic course in the history of the Ukrainian language, for teaching courses of history of Ukrainian linguistics, history of grammar and Ukrainian dialectology. The translation of linguistic Ukrainian articles which were published about one hundred years ago in German "Archive of Slavic Philology" will give all those interested in this issue an opportunity to get to know them better.

REFERENCES

Arkhangel'skiy, A., "Sorok" let nauchnoy d yatel'nosti. Uchenyye trudy akademika I. V. Yagicha", in *Zhurnal ministerstva narodnogo prosveshcheniya*, 1901, XII (dekabrj), Ч. 333, pp. 91-105. (Arkhangel'skiy 1901)

Brückner, O. [Рец.:], Ogonowskij, E., "Studien auf dem Gebiete der ruthenischen Sprache", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1882, Bd. 6, pp. 105-110. (Brückner, Ogonowskij 1882)

Grushevsky, M. [Rec.], Shahmatov, A., *Wie im Kleinrussischen die Palatalisation der Consonanten vor e und i verloren ging* (Archiv, XXV, 1903, c. 222-239), Zapiski NTSh, 1905, T. 63, pp. 30-31. (Grushevsky 1903)

Jagić, V. [Рец.:], Žiteckij, P., "Ocherk' zvukovoy istorIi malorusskago nar chIya (Grundiss einer Lautgeschichte des kleinrussischen Dialektes)", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1877, Bd. 2, pp. 348-363. (Jagić, Žiteckij 1877)

Kolessa, A., "Dialectologische Merkmale des südrussischen Denkmals, Zitije sv. Savy", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1896, Bd. 18, pp. 203-228, 473-523. (Kolessa 1896)

Krimskiy, A., *Filologiya i Pogodinskaya gipoteza*, Tvori v 5-ti tomah, T. 3, Movoznavstvo, folkloristika, K., 1973, pp. 23-117, 480-497. (Krimskiy 1973)

Mankovska, T. O., *Problemi lingvoukrayinistiki v naukoviy spadschini V. Yagicha*, K, 2007. (Mankovska 2007)

Oblak, V. [Rets.:], Ogonovskiy O., "Grammatika russkogo yazyika dlya shkol srednih", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1890, Bd. 12, pp. 584-586. (Oblak, Ogonovskiy 1890)

Onyškevič, J. [Рец.:], Ogonowskij, O., "Über die Präposition in der altslovenenischen, kleinrussischen und polnischen Sprachen", *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1880, Bd. 4, pp. 442-450. (Onyškevič, Ogonowskij 1880)

Shahmatov, A., "Wie im kleinrussischen die Palatalisation der Consonanten e und i verloren ging", *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1903, Bd. 25, pp. 222-239. (Shahmatov 1903)
Smal-Stockij, S., "Actio intensiva im Ukrainischen", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1915-16, Bd. 36, pp. 436-440. (Smal-Stockij 1915-16)
Smal-Stockij, S., "Über die Wirkungen der Analogie in der Declination des Kleinrussischen", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1885, Bd. 8, pp. 194-246, 409-463. (Smal-Stockij 1885)
Smal-Stockij, S., "Über die Wirkungen der Analogie in der Declination des Kleinrussischen", in *Archiv für slavische Philologie*, Berlin, 1886, Bd. 9, pp. 58-76. (Smal-Stockij 1886)
Sventsitskiy, I., *Vatroslavu Yagichu na vichnu pam'yat*, Lviv, 1923. (Sventsitskiy 1923)

ABSTRACT

The article researches the problems of Ukrainian language studies in the scientific heritage of V. Jagić. Articles in German, reviews taken from the "Archive of Slavic Philology" and the works by V. Jagić were used as a source. The article characterizes the research directions of V. Jagić's linguistic interests. It is found out that V. Jagić's position in the Ukrainian question was two-faced. On the one hand, it was liberal; on the other hand, it was radical. V. Jagić took a great interest in two branches of Ukrainian linguistics: the history of the Ukrainian language development and historical grammar (on the basis of the researches of Old Russian literary heritage). As a result of the conducted studies it was found out that there were about 60 articles and reviews of Ukrainian studies in 42 issues of "Archive of Slavic Philology" by V. Jagić (1876-1929), half of which was dedicated to the questions of Ukrainian linguistics such as phonology, grammar, lexicology and dialectology.

Key words: dialect, grammar form, Ukrainian linguistic studies

REZUMAT

Articolul de față prezintă studiile privind limba ucraineană din opera științifică a lui V. Jagić. Au fost folosite drept sursă articole în limba germană, recenzii preluate din „Archive of Slavic Philology" și lucrările lui V. Jagić. Articolul descrie direcțiile de cercetare ale intereselor lingvistice ale lui V. Jagić. Se arată că poziția lui V. Jagić în ceea ce privește chestiunea limbii ucrainene a fost una ambivalentă: pe de o parte – liberală, pe de altă parte – radicală. V. Jagić și-a exprimat un interes semnificativ pentru două ramuri ale lingvisticii ucrainene: istoria dezvoltării limbii ucrainene și gramatica istorică (pe baza cercetărilor asupra operelor literare în rusa veche). Analiza efectuată a relevat faptul că în „Archive of Slavic Philology" se regăsesc aproximativ 60 de articole și recenzii din domeniul studiilor ucrainene, scrise de V. Jagić (1876-1929), jumătate dintre acestea abordând aspecte lingvistice ale limbii ucrainene, precum fonologia, gramatica, lexicologia și dialectologia.

Cuvinte-cheie: dialect, formă gramaticală, studii lingvistice asupra limbii ucrainene

TRANSFERRING SOCIOCULTURAL STEREOTYPES INTO THE REALM OF ANOTHER LANGUAGE

Svitlana LYUBYMOVA
National Linguistic University of Kyiv
Nadezhda TOMASEVICH
Odessa National Polytechnic University
Olena MARDARENKO
Odessa National Polytechnic University
s.a.lubimova@opu.ua
elurus2006@gmail.com

Introduction

At the time of rapid cultural globalization processes, broadening of communication, aggravation of international tensions in response to terrorism attacks, and xenophobia, the exploration of national cultural stereotypes in various aspects takes on special significance.

Being a cognitive construct of a definite ethnic culture, which is formed under the invariable influence of language, a sociocultural stereotype activates interest of various disciplines, such as translation studies.

Values, assumptions, beliefs, and preconceived notions that constitute the content of sociocultural stereotypes cause translation difficulties that can be overcome by a skillful translator. Transferring sociocultural stereotypes into the realm of another language is a challenging task of rethinking means of translation.

The aim of our work is to recognize parameters that determine lacunarity of a sociocultural stereotype in the interlingual translation and consider the ways to attain adequacy in translation of the content of sociocultural stereotypes.

Translatability vs Untranslatability

A verbal unit that represents a sociocultural stereotype in discourse is a symbol for a definite national community that preserves pragmatic information about a phenomenon of a social and cultural importance. Decoding this information by means of another language brings up the question about possibility of translation from one language to another.

This fundamental problem concerns the parity between belonging to different cultures source and target texts, which helps acknowledge the dependence of a target text on the source text (Basylev 2012: 32). Diametrically opposite views on translatability rest on different approaches to cultural commensurability.

Absolute translatability conforms to the idea of the universal symbolism of languages of R. Descartes and G. W. Leibniz who considered all natural languages as variations of a *lingua universalis.* Outstanding philosophers and mathematicians regarded language units analogous to mathematical symbols, thus any idea

conveyed by means of one language can be rendered into another, hence the translation process is connected with search of conceptual identity in different cultures.

The principle of universal features and limited series of grammar rules was developed later by Noam Chomsky. The creator of Universal Grammar states that distinctive properties of languages are not insuperable in translation. Indeed, the semantic decomposition of language units representing universal concepts can reveal a number of identical constituents in comparing languages. Nevertheless, specific conceptual representations are often found in different cultures.

The opposite view on translatability was expressed by W. F. Humboldt and L. Weisgerber, who asserted the impossibility of translation on the ground that each language possesses its own "picture of the world" determining the specific ethnic perception of the reality expressed in language units. Corresponding to the linguistic relativity principle (also known as the Sapir-Whorf hypothesis), untranslatability is explained by the impact of language on the cognitive activity of speakers who think and behave differently in different cultures. This difference in the perception of the world and mental organization of reality can explain the existence of certain "gaps" between languages, which are difficult to eliminate. Arguing with the untranslatability dogma, R. Jakobson wrote: "All cognitive experience and its classification is conveyable in any existing language" (Jakobson 1959: 234). The prominent linguist states that the interpretation of units from a specific cultural code between two different verbal sign systems is possible, though source code units undergo substantial changes of form and sometimes of meaning in the process of translation.

Semantic Issues of Translation

Coined centuries ago, the term *translation* acquired an extensive meaning that comprises the product, the process, and study case of translation. Originating from the Latin *translatio*, with the meaning of "transmission, transference, transplantation", the term indicates the conversion of meaning from one form or medium into another. Interlingual translation, as R. Jakobson referred to the interpretation of verbal signs by means of some other language, generally does not result in the full equivalence of code units (Jakobson 1959: 233).

Eminent scholars (R. Jakobson, E. Nida, J. C. Catford, etc.) gave particular importance to the meaning that is transferred to another language. Translation has often been defined with reference to the meaning (Catford 1965: 35) of a text into another language as the text was intended by the author (Newmark 1988: 5). The procedure of translating starts from the meaning within a sematic field (Vinay, Darbelnet 1995: 21).

The translation theory pioneer E. Nida stated: "Translating consists in reproducing the receptor language the closest natural equivalent of the source language message, first in terms of meaning and secondly in terms of style" (Nida 1969: 12). Emphasizing the priority of meaning equivalence over formal

correspondence, E. Nida thinks the form should be changed to preserve the content of the message (Nida 1969: 5).

The principles of cognitive linguistics, introduced by Nida in translation theory, concern the empirical determination of meaning, deep structure transformations, the pragmatic background of the utterance which is to be translated. Asserting that "words only have meaning in terms of the culture of which they are a part" (Nida 2003: 77), E. Nida declares meaning to be context-dependent in historical and cultural view.

Equivalent receptor response, named by Nida "dynamic translation", is achieved through grammatical, lexical and cultural adaptations to produce "a high degree of equivalence of response, or the translation will have failed to accomplish its purpose" (Nida 1969: 24).

Intelligible translation "is not to be measured merely in terms of whether the words are understandable and the sentences grammatically constructed, but in terms of the total impact the message has on the one who receives it" (Nida 1969: 22). Establishing the priority of total impact, Nida draws attention to "one of the most essential, and yet often neglected, elements", i.e. the expressive factor, "for people must also feel as well as understand what is said" (Nida 1969: 25). To preserve the effect the author wanted to produce on readers, the translator needs to find ways to convey connotative meaning, even at the expense of altering the denotative meaning in translation (Nida 1964: 160).

Following the tradition of Nida, A. Pym introduces the equivalence of value, which concerns the same worth or function in translation text. The value equivalence is seen by A. Pym in focusing on contextual signification rather than systematic meaning; this can be achieved by undertaking componential analysis, comparison and deverbalization (i.e. comprehension and reformulation) (Pym 2014: 7).

Equivalence, whether cultural or purely linguistic, is central issue of translation. The effort to eliminate the difference between a source and target culture may cause a cognitive irrelevance that occurs when cultural concepts or notions introduced by a translator seem incompatible and incongruous for a recipient of the text. The distortion of the message so that the meaning received by a reader is different from the one intended by the author, creates a semantic noise. It is caused by social and cultural differences between the sender and the recipient of the message. The way to overcome semantic noise is by means of feedback, which is a verbal or nonverbal response of the participants in the process of negotiating ideas and exchanging meanings to each other (Steinberg 2007: 49-50). The feedback of a recipient who reads a translated text cannot be noticed. Therefore, solutions to semantic noise are laid upon the translator. For this purpose, problematic translation units must be subjected to semantic analysis.

P. Newmark recommends "to study such an item first in context, then in isolation, as though it were a dictionary or an encyclopedia entry only, and finally in context again" (Newmark 1988: 17). P. Newmark also states the relevance of

componential analysis in translation "as a flexible but orderly method of bridging the numerous lexical gaps, both linguistic and cultural, between one language and another" (Newmark 1988: 123).

In our work, we analyse separately and in context some specific culture codes that constitute gaps in a host culture.

Sociocultural Stereotypes as Culture Gaps

A translator experiences much difficulty when dealing with culture gaps. These specific fragments of the national "world picture" are designated by different terms: exoticisms (A. Suprun 1958), blank spots on the semantic map of language (Yu. Stepanov 1965), lacunae (Jean-Paul Vinay and Jean Darbelnet 1958; V. Muraviev 1975; Yu. Sorockin 1988), non-equivalent lexemes (I. Markovina 1982), zero lexemes (I. Sternin 1989), limits of a culture, or identity markers, which resist translation (A. Pym 1993). The most apt and widely spread term seems to be "lacuna".

Originating from Latin word meaning "gap or loss", lacuna is the result of language-specific categorization, which is dependent on semiotic experience of a certain ethnic community. Understanding such a specific cultural unit is conditioned by the peculiarities of language and culture in which this unit arose. Therefore, lacunae are completely or partially unintelligible for representatives of other cultures.

Researchers identify different types of lacunae: lexical, functional, cultural, and cognitive. A cognitive lacuna is conditioned by the correlation between the concept and the lexical unit, which determines a non-existent concept in any other culture.

Cultural and cognitive lacunae cause cultural untranslatability, described by J. Catford as a situation which emerges when certain features, functionally relevant for the source text, are completely absent in the culture of translation (Catford 1965: 99).

Words which are peculiar for a definite cultural community and denote the way of life and its manifestations are named by P. Newmark "cultural words". They are associated with a particular language and cannot be translated literally (Newmark 1988: 94-95).

P. Newmark differentiates several categories of cultural words, such as the group denoting social customs and ideas (Newmark 1988: 95-103), where we also include the sociocultural stereotypes.

Stereotypes occur as signs of a social reality interpretation within the scope of cognitive models. Conveyed by means of linguistic signs (R. Tagiuri 1969; S. Moscovici 1984; J. H. Turner 1994; P. N. Schiherev 1999; V. V. Krasnyh 2002), stereotypes are maintained and changed in language and communication.

The researchers assume that stereotypes can be revealed on all levels of the language. As a subjectively determined idea, a stereotype reflects on a syntactic level of language, in the form of judgements about certain features of stereotyped

objects (U. Quasthoff 1978: 28). A stereotype can be represented by a lexical item that codifies and interprets a category of a social world (Jerzy Bartmiński 1995: 7). It can be also found in connotations of the word, that make a stereotype prominent as "social meaning" in a definite context (Coulmas 1981: 14).

Nouns that name stereotypes denote the clusters of descriptive and evaluative features, including those of the character, physical appearance and typical behaviour of the stereotyped groups. These nouns act like labels of social categories that codify an extensive set of attributes, implications and beliefs. A word (or a group of words) connected with a stereotype stimulates activation of the stereotype's content in a certain context, thus forming the centre of semantic and cognitive associations.

A specific social category that exists in a source culture in the form of pragmatic predispositions, namely a sociocultural stereotype, which has no equivalent notion as well as a word in translation culture and language, is considered a lacunar stereotype for purposes of our work. The words denoting sociocultural stereotypes evoke numerous images, built in accordance to cultural and ethnic patterns, therefore such stereotypes are almost impossible to maintain in translation. The uniqueness of such stereotypes is perceived in the process of translation or cross-cultural communication. A lack of appropriate lexical means in translation inevitably leads to some losses in denotative meaning, whereas connotative meaning cannot be rendered adequately because of the discrepancy between the axiological systems of source and receiving cultures.

The parameters that determine the lacunarity of a sociocultural stereotype in the interlingual translation are as follows:

(1) linguistic – the lack of a corresponding word in lexicographic sources of translation language;

(2) social – the lack of a corresponding social group in the national stratification;

(3) historic – the absence of social, economic, demographic prerequisites for such grouping;

(4) cultural – there are no allusive names and situations connected with the stereotype. To explore our concept of lacunar stereotype further, let us examine several instances.

The sociocultural stereotype denoted by the acronym or abbreviation *WASP* is constituted by the initial letters of the words in a phrase — "White Anglo-Saxon Protestant" – pronounced together as a word. The stereotype of WASP emerged at the beginning of the previous century. The referential meaning of the word indicates the category of people in American society whose ancestors came mainly from Britain, and who are considered to have a lot of power and influence in the country. The extralinguistic reality displays the privileged status of this social category. WASPs are presidents (George Washington, Franklin Delano Roosevelt, George H.W. Bush, Lyndon B. Johnson), political leaders (Nelson Rockefeller, John Foster Dulles, John McCain), senators (Prescott Sheldon Bush, Henry Cabot

Lodge), and businessmen (Averell Harriman, Phil Gramm). They are educated in privileged private schools and universities and live in fashionable districts of New York, Philadelphia, Chicago.

Used in its figurative sense, acronym *WASP* means a social winged insect, which has a narrow waist, a sting, and is typically yellow with black stripes. On the ground of identical spelling, a social category is compared to a very special kind of stinging predatory insects. The image of a wasp is a visual symbol of the stereotype, which implies an ironic and disrespectful opinion of people that achieve leading positions in the society due to their origin, rather than diligence and self-cultivation. To receive everything from the birth, without efforts, contradicts the realization of the "American Dream", and thus evokes hostile attitude.

Another example of a lacunar stereotype of American culture is the *Valley Girl*. Appeared in 1980s, the stereotype represents an image of a social category of young girls that belong to the upper middle class, who live in a fashionable part of Los Angeles, San Fernando Valley. Seemingly beautiful girls, spoiled by parents' wealth, they spend almost all their time shopping and caring for their appearance. The image of an affluent girl was made famous through a movie starring Deborah Foreman, entitled "Valley Girl", and the single with the same name, performed by Moon Unit Zappa. Later the term has become applicable to any American superficial girl, who only cares about social status and personal appearance. The girls use speech patterns associated with thoughtlessness. Their slang is characterized by the excess use of words such as "like, duh, rad, awesome, totally, and oh my god".

The noun *flapper* represents the sociocultural stereotype of the1920s, which regained its popularity nowadays owing to success of the musical "Chicago" and the film "The Great Gatsby". It is lacunar for other cultures on account of deficiency in language, historic, and cultural conformity.

Spread out by the media, the cultural transplant *hipster* is not fully understood by Ukrainians and remains a lacunar stereotype for Ukrainian culture. In the source language, the word *hipster* denotes an upper middle-class representative of a youth subculture, who is keen on fashion, modern art, alternative rock, and supports progressive ideas, someone who is up to date, informed and poised. The word *hipster* sometimes generates mockery of the silly, pretentious slaves of fashion with whom the word is associated.

When dealing with adequately lacunar sociocultural stereotypes, a translator should find an appropriate descriptive or functional equivalent to avoid the distortion of their meaning in translation.

Ways to Eliminate Lacunarity of Stereotypes in Translation

The representation of stereotypes absent in the host culture may be realized through different translation strategies and different kinds of solutions in each specific case. We considered some variants to eliminate lacunarity and applied them to rendering information about specific sociocultural stereotypes.

The deficiency of code-units is corrected by loan words, loan translations, neologisms, semantic shifts, and circumlocutions, or periphrasis (Jacobson 1959: 232). The variety of the suggested means to solve the problem of culture gaps can result in two main strategies: (1) an interpretation of a word that is unknown to the recipient or (2) introducing a cultural element, which is familiar to the recipient. In some cases, especially literary translations, the interpretation of lacunar stereotypes involves the risk of overtranslation, because "an array of linguistic signs is needed to introduce an unfamiliar word" (Jacobson 1959: 232). For example, the periphrasis of the word *flapper* is rather unwieldy. It should comprise physical and moral aspects of social category: "A bold and modern young girl of the 1920s in America, given to exaggerated fashion styles and sophisticated conduct, inclined to revolt, interested in music, parties and new ideas". This, or an even shorter explanation of the stereotype meaning, apparently is an overtranslation case, which Vinay and Darbelnet defined as rendition by means of several units, when there is only one (Vinay, Darbelnet 1995: 16). To avoid overtranslation, compensation techniques are applied, e.g. transliteration, though the intelligibility of the cultural stereotype in this case is limited.

The introduction of the universal term *girl*, though it alludes to a familiar concept, does not convey the meaning of the stereotype as well. In our monograph devoted to the multi-aspect study of the sociocultural stereotype *flapper*, we use a functional equivalent, i.e. the culture-neutral word *girl* (in Ukrainian "дівчина") along with the English term *flapper*, which, according to P. Newmark, emphasizes the culture. However, S. Hervey and Ian Higgins warn: "while compensation exercises the translator's ingenuity, the effort it requires should not be wasted on textually unimportant features" (Hervey and Higgins 1992: 40).

In the German multivolume dictionary, the word *flapper* is marked as N English adoption with the meaning of "a lively girl". In major English-Ukrainian dictionaries, the word is presented in its denotative meaning with an emphasis on adolescent age. Only few dictionaries introduce a connotative meaning of the word that shows disrespect to frivolous girls (Ukrainian *вертуха*, *легковажна жінка*). The free spirit and the wish of flappers to enjoy equal rights with men are reproduced in the Russian translation *эмансипе*, which in its turn is a loan from French adjective (*femme émancipé*). However, manifesting only one feature of the category does not express a pragmatic meaning of the stereotype (Lyubymova 2015: 36-37).

In the extract of S. Fitzgerald's novel "The Beautiful and Damned" (Fitzgerald 2000: 460):

> You will be known during your fifteen years as ragtime kid, **a flapper**, a jazz baby, and a baby vamp. You will dance new dances neither more nor less gracefully than you danced the old ones.

we observe the implicitly stated attitude of the author to flappers, who did not seem less refined and graceful than previous generations of women. The correlation of the word *flapper* with other words in the row (*ragtime kid*, *jazz baby*, *baby vamp*) emphasizes the attractiveness and popularity of young women, featuring prominent and primary for rendering. Meaning, as stated by R. Jakobson, is the semiotic fact that "cannot be inferred from non-linguistic knowledge of the world without assistance of the verbal code" (Jakobson 1959: 232). The synonymy of *ragtime kid, a flapper, a jazz baby, and a baby vamp* assists in translation, as the words are textually and culturally identical. Thus, the Ukrainian translation we suggest for this context is "спокусниця".

The assertion of P. Newmark to "give precedence to its connotations" (Newmark 1988: 16) is of special importance for the reproduction of the pragmatic meaning of sociocultural stereotypes. Studying synonyms that bear a connotational meaning is a technique that can be used to reproduce noticeable implications of the stereotype. For instance, a flapper's buoyancy is represented by such words as *tomboy – hoyden – romp*, which can be rendered in translation with the required connotation (in Ukrainian *бешкетниця*, *пустунка*, *веселуха*). As A. Pym wisely notices: "The pragmatic heterogeneity is an important part of translation, and transcultural relations in general. Such solutions can be classified as transpositions, substitutions or modulations, they are of a variety and moral complexity" (Pym 2014: 8).

In order to reduce the variety of characteristics of a stereotype, a translator should dwell on those that are relevant for the context. This requires analysis, aimed at identifying a common component of the source and translation language "to exclude the culture and highlight the message" (Newmark 1988: 95-96). Thus, the usage of a loan word "хіпстер" (Ukrainian) in the translation of the word *hipster* cannot convey the sense of the message:

> Where do you live in the city?
> Lower East Side.
> That's appropriately **hipsterish**.
> Am I a **hipster** now too?
> Hailey, come here. It was my mother's voice from the other side of the room.
> I haven't decided yet. (https://corpus.byu.edu/coca).

In this case, the word *hipster* intends to show the middle-class affiliation of the personage. The translation of the word *hipster* in this context should enable the reader to identify the referent that lives in the area of modern art galleries and fashionable boutiques – a personage, who is bohemian and arty. There is no corresponding word in Ukrainian, therefore the pragmatic information of the word *hipster* cannot be expressed in Ukrainian. Reasoning from the lacunar character of the word *hipster* for Ukrainian culture, the word in this context can be translated as *богемний буржуа*, while the translation for *hipsterish* can be *богемний.*

In the following example, a physical characteristic of the stereotype is emphasized:

> The suffering is over. It's time, it really is time, to dance. We booked the DJ, a **hipster** with slicked back hair and black cigarette pants tapered to elfish, pointy-toed shoes. He'd do it for the payment of cake. (https://corpus.byu.edu/coca).

The translation should suggest to the reader refinement of the style and appearance, i.e. hipster can be rendered as a fashion addict, who follows the latest fashion trends (*модник*, Ukrainian).

The pragmatic meaning of a sociocultural stereotype is emphasized in the following abstract:

> The faces of the audience grew expectant, their interest heightened by her silence. Bill, her buddy, sat smiling up at her from a folding chair in the front row. She said, high and emphatic like a **valley girl**, "Go-od! Do you think Mom was right?" There was no sound but the wind, the plash of waves, the toot of a boat too far away to see. She maintained an amused face but knew the story had bombe (https://corpus.byu.edu/coca/).

The meaning of the stereotype *Valley Girl* implies extravagant behaviour and excessive expressiveness regarded as a simpleton's quality. To convey this opinion of *Valley Girls* a translator needs to find a compensation of this quality in translation culture. Our suggestion for the translation of *Valley Girl* to Ukrainian in this context is *схвильована простачка*.

The multifaceted representation of the stereotype WASP in the given example is an interesting study case:

> The acronym "Wasp", from "White Anglo-Saxon Protestant", is one many **Wasps** dislike, as it's redundant – Anglo-Saxons are perforce white – and inexact. Elvis Presley was a white Anglo-Saxon Protestant, as is Bill Clinton, but they are not what anyone means by "Wasp". **Waspiness** is an overlay on human character, like the porcelain veneer that protects the biting surface of a damaged tooth. Worse, the adjective is pejorative: "**Waspy**" is reserved for horse-faced women, tight-assed men, penny-pinchers, and a cappella groups (Friend 2010: 11-12).

While the denotative meaning of the term WASP is clearly stated in the abbreviation decoded by the author, which is translated literally, the connotative meaning should be conveyed in consideration of the contrasting attitudes to the ordinary and popular representative of the category. In this context, WASP can be rendered in Ukrainian as *обрані*. The word *wispiness* in the extract conveys lustre, that conceals the imperfection of WASP, thus it can be translated as *глянець* / *лиск*. The author marks the word *waspy* as a pejorative appellation of the category, explicitly showing contempt and disapproval that convey pragmatic meaning of the stereotype. An adequate rendering of the word *waspy* comes from sarcasm

manifesting disdain and disrespect to social elite, the suggested translation for this word is *enima*. In this case we observe transposition: an adjective in a source language is represented by a noun in a translation language to communicate a stereotypic attitude of Americans toward WASPs. Adaptations in translation as the pursuit of cultural equivalence may cause semantic shifts. Defined by J. Catford as departure from formal correspondence (Catford 1965: 73), translation shifts are inevitable changes of form and meaning as we try to communicate a pragmatic meaning of a stereotype that is valid for the context.

As we see, indisputable solutions are rarely generated by normative principles. As J. Catford stated, the disclosure of lacuna in translation text depends entirely on the translator's competence (Catford 1965: 27).

Conclusion

Formed according to cultural and ethnic patterns, a socio-cultural stereotype is largely found in implications produced and distributed by the language community, which make a socio-cultural stereotype unique and lacunar for translation culture. The lacunarity of such stereotypes in the interlingual translation is determined by linguistic, social, historic, and cultural parameters, which are difficult to maintain in translation. Thus, the most efficient way of translating the content of a stereotype is to find implicational equivalence, or dynamic equivalence, highlighting the relevant component of pragmatic meaning.

The search of methods to fill in the semantic gap requires consideration of the context in which the original is represented. The decomposition of a stereotype meaning into figurative, extra-linguistic (or historic), and connotative components enables the emphasis of the pragmatic component that is relevant for the particular context.

Another way to find implicational equivalence for particular context is to reproduce noticeable features of a stereotype by synonyms that bear connotational meaning.

Rendering a lacunar stereotype is a way to recognize its essence and pragmatic potential conveyed by the language code of the translation culture. This process provides the opportunity to know better a source culture as well as a target culture, by means of comparing and verifying concepts of different cultures.

REFERENCES

Bartmiński, Jerzy, "Etnotsentrizm stereotipa: rezultaty issledovania nemetskih (Bohum) i pol'skih (Lublin) studentov v 1993-1994 godah" [Ethnocentrism of a Stereotype: The Results of Research of German (Bochum) and Polish (Lublin) Students in 1993-1994], *Rechevye I mental'nye stereotypy v sinhronii I diahronii*, Moskva, Tezisy konferentsii, pp. 7-9. (Bartmiński 1995)

Bazylev, Vladimir, *Perevodcheskie mify* [Translator's Fables], Moskva, Izdatel'stvo SGU, 2012. (Bazylev 2012)

Catford, John, *A Linguistic Theory of Translation: An Essay on Applied Linguistics*, London, Oxford University Press, 1965. (Catford 1965)

Coulmas, Florian, *Routineim Gesprach. Zurpragmatishen Fundirung der Idiomatik*, Wiesbaden, Athenaion, 1981. (Coulmas 1981)

Fitzgerald, Scott, *The Beautiful and Damned*, New York, Donnelley and Sons Company, 2000. (Fitzgerald 2000)

Friend, Tad, *Cheerful Money. Me, My family, and the Last Days of Wasp Splendor*, Back Bay Books, 2010. (Friend 2010)

Hervey, Sandor and Ian Higgins, *Thinking Translation*, London, Routledge, 1992. (Hervey and Higgins 1992)

Jakobson, Roman, "On linguistic Aspects of Translation", in *On Translation*, edited by Brower R. A., Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1959, pp. 232-239. (Jakobson 1959)

Lyubymova, Svetlana, *Lingvokulturny tipazh "devushka-flapper" v amerikanskom diskurse. Semantiko-kognitivnye i pragmaticheskiye aspekty reprezentatsii* [Linguacultural Type "Flapper" in American Discourse. Cognitive Semantic and Pragmatic Aspects of the Representation], Saarbrücken, Lambert Academic Publishing, 2015. (Lyubymova 2015)

Newmark, Peter, *A Textbook of Translation*, New York, Prentice Hall, 1988. (Newmark 1988)

Nida, Eugene and Charles Taber, *The Theory and Practice of Translation*, Leiden, E. J. Brill, 1969. (Nida and Taber 1969)

Nida, Eugene, *Toward a Science of Translating*, Leiden, E. J. Brill, 1964. (Nida 1964)

Nida, Eugene, *Fascinated by Languages*, Amsterdam, John Benjamins, 2003. ((Nida 2003)

Pym, Anthony, *Exploring Translation Theories*, New York, Routledge, 2014. (Pym 2014)

Quastohoff, Uta, "The Uses of Stereotype in Everyday Argument: Theoretical and Empirical Aspects", in *Journal of Pragmatics* 2 (1), 1978. (Quastohoff 1978)

Steinberg, Sheila, *An Introduction to Communication Studies*, Cape Town, Mills Litho, 2007. (Steinberg 2007)

Vinay, Jean-Paul and Darbelnet, Jean, *Comparative Stylistics of French and English. A Methodology for Translation*, Amsterdam and Philadelphia, John Benjamins, 1995. (Vinay and Darbelnet 1995)

Corpus

Corpus of Contemporary American English, 2017, Distributed by Mark Davies, Brigham Young University. https://corpus.byu.edu/coca.

ABSTRACT

The meaning of a socio-cultural stereotype is largely found in the implications produced and distributed by the language community, which are almost impossible to maintain in translation. The decomposition of the pragmatic information of a stereotype into figurative, historic and connotative components enables the emphasis of the pragmatic component that is relevant for a particular context. Highlighting the relevant component, with consideration for the peculiarities of the represented genre and context, is a solution to convey a part of the original pragmatic information. Another way to find an implicational equivalence for a particular context is to reproduce the noticeable features of a stereotype by means of synonyms that bear connotational meaning. The representation of socio-cultural stereotypes by means of another language requires a rigorous analysis of the pragmatic information encoded by stereotypes.

Key words: sociocultural stereotype, implication, decomposition

REZUMAT

Sensul unui stereotip sociocultural se regăsește în mare parte în implicațiile realizate și distribuite de comunitatea lingvistică, acestea fiind aproape imposibil de menținut în traducere. Descompunerea informațiilor pragmatice ale unui stereotip în componente figurative, istorice și conotative permite evidențierea componentei pragmatice relevante pentru un anumit context. Evidențierea componentei relevante, ținând cont de particularitățile genului și contextului reprezentat, este o soluție de a transmite o parte a informației pragmatice originale. O altă modalitate de a găsi o echivalență implicațională pentru un anumit context constă în reproducerea caracteristicilor observabile ale unui stereotip cu ajutorul sinonimelor ce înregistrează sensul conotativ. Reprezentarea stereotipurilor socioculturale într-o altă limbă necesită o analiză riguroasă a informației pragmatice codificate de stereotipuri.

Cuvinte-cheie: stereotip sociocultural, implicație, descompunere

EPITHETS IN THE POETRY OF VASYL SYMONENKO: SEMANTIC ASPECTS

Tetiana MASLOVSKA
International Humanitarian University, Odessa
tatyana2016848@ukr.net

Formulation of the problem. Due to the change in the philological paradigm of knowledge at the beginning of the twenty-first century, one of the most important tasks the researchers face is the study of the author's idiolect with the help of tropes, in particular epithets, through which the reader can comprehend the author's worldview.

Analysis of recent research and publications. Epithets have been the object of scientific interest since the 19th-20th centuries, as evidenced by the separate writings of O. Veselovsky, V. Vaschenko, V. Vinogradov, V. Zhirmunsky, O. Potebnia, L. Bulakhovsky, I. Hrytsyutenk, L. Timofeev and others. Epithet as a means of expressing the individual style of a particular writer is actively studied in modern linguistics, including the Ukrainian one. It is a question of scientific research for I. Babiy, S. Bibik, M. Bratus, S. Yermolenko, A. Moysienko, N. Sologub, N. Sydyachenko, L. Stavitskaya, V. Krasavina, A. Sidorenko, L. Shutova, L. Avrahova, etc. Most scholars define the epithet as an artistic attribute, focusing on its figurative and aesthetic function (V. Zhirmunsky, M. Kozhina, O. Efimov, D. Rosenthal, D. Ganich, A. Koval, O. Ponomariov, P. Dudyk, etc.). The epithet in the broad sense as any attribute for distinguishing the subject of thought is researched in the works of O. Veselovsky, O. Potebnia, V. Vashchenko, L. Timofeev, L. Pustovit, S. Yermolenko, S. Bibik.

The purpose of this scientific research is to describe the epithets in the poetry of Vasyl Symonenko on the basis of their figurative and semantic analysis. This will allow us to study the role of figurative units in the formation of the expressiveness of poetry.

Presentation of the main research material. The epithet as an artistic attribute or the circumstance of an action mode is used for the figurative depiction of a person, object, action or phenomenon as well as for expressing an emotional attitude towards them. With the help of epithets, the sign (colour, size, shape, quality, property, etc.) of the described, the most characteristic of a particular life situation or the artistic purpose of the speaker is reinforced. Epithets are predominantly expressed in words to indicate the most characteristic feature of a subject, colour, size, form, quality, property, etc., or are formed based on a semantic shift in the lexical meaning of a word, when the whole meaning of a word or some seme is transposed via comparison – a comparison in the sphere of nomination of other objects. Metaphorical, metonymic and hyperbolic epithets arise on conditional associations. There are trite epithets (used with the same

words), of a folk origin, reflecting the cultural and historical traditions of the Ukrainian people, preserving folk colour in the modern language. In contemporary poetry, common syncretic epithets in the conditional-associative plan are formed by the combination of impressions of several sensory spheres: sight, hearing, touch, taste and so on. In the metaphoric structure epithets form complex artistic images that characterize the individual linguistic style of the writer or poet, thus resulting in a deployed metaphor. The words in poetry "combine, interweave, form synaesthesia – the emergence of a person's sensation not only in the organ of the senses, on which the stimulus acts, but also associate simultaneously in another; for example, the phenomenon of coloured hearing (coloured poetry and music)" (Muromtsev 2011: 327).

According to our observation, Vasyl Symonenko most often used attributes of colour such as white, light blue, pink, red, green, black, and grey. In our opinion, it is those epithets that are conceptual for his idiostyle. Generally, the poet adheres to the traditional symbolism of colours:

– black is the colour of sorrow, sadness, misery: «*злоба чорна*» ("black anger"), «*темні ночі*» ("dark nights"), «*чорна ніч*» ("black night"); «*У чорному ґвалті боїв*» ("In the black battle of fights") (Symonenko 1989: 15); «*Натуга на руках, від втоми чорних, здувала жили, ніби мотузки*» ("Fat on his hands, from the fatigue of black, blown away, like ropes"); «*Дарма біситься злість ворожа чорна – нічим не очорнить твоєї боротьби!*» ("It is worth the wrath of the hostile blackness – do not defraud your struggle!") (Symonenko 1973: 63); «*Сажа в'їлася чорним глумом У пелюстки її долонь*» ("Soot came in with black smoke In the petal of her palms"); *«Щоб ті слова хитали чорні трони»* ("To make these words shake the black thrones."); «*Хлопців чорночубих диво-наречені*» ("The black-haired boys' miraculous brides") (Symonenko 1973: 94); «*На ясні зорі і на тихі води Вже чорна ваша злоба не впаде* ("In clear stars and in quiet waters, your blackness will no longer fall") (Symonenko 1973: 102);

– red is the colour of blood, complementing the name of the bloody (red and golden colours in folklore texts are associated with demonic forces, in Christian symbolism the red colour is associated with the world beyond): «*козацька кров*» ("Cossack blood") (Symonenko1964: 18); «*чужинська кров*» ("alien blood") (Symonenko 1966: 135), «*кров гаряча*» ("hot blood") (Symonenko 1966: 6); «*червоним ліхтарем*» ("a red lantern") (Symonenko 1966: 113), «*очима кривавими*» ("with bloody eyes") (Symonenko 1966: 142); «*Що у народній купались крові*» ("Who were bathing in blood") (Symonenko 1989: 16);

– white symbolizes light, joy, calm: «*біле волосся*» ("white hair") (Symonenko 1964: 38); «*Та віхолу білу мете*» ("That whirlwind of white is blowing") (Symonenko 1989: 18). «*Ой майнули білі коні, тільки в'ються гриви*» ("Oh, there were white horses, only the manes got caught"); «*Прийде чистою до тебе біла моя мрія*» ("My dream will come white to you"); «*Журливо мліли очі сумовиті, і борошно, мов біла кров лилось*» *(*"The eyes were grimly mournful, and the flour, like white blood, was pouring"); «*Наш садок вишневийзабілів*»

(“Our garden of white cherry blossom”); «*За тобою завше будуть мандрувати Очі материнські і білява хата*» (“Forever you will travel the eyes of the mother and white-washed hut”); «*Пливе печаль. Біліють смолоскипи Грайливо пофарбованих ялин*» (“Sore sorrow. Whitening torches Playfully painted fir trees”); «*Лопаті, білі і колючі бджоли*» (“Large, white and prickly bees”) (Symonenko 1973: 113);

– green is cheerful, optimistic: «*Будуть тебе кликать у сади зелені*» (“They will call you greenery in the gardens”) (Symonenko 1964: 9); «*Тільки курява лягає на зелені ниви*» (“Only smoke falls on the green field”); «*Зелений подих теплої пшениці Доносить розшум Кобзаревих слів*» (“The green breath of warm wheat brings the whispers of Kobzar’s words”) (Symonenko 1973: 70);

– yellow: «*Каміння клацало зубами в жорнах, жувало жовті зерна на друзки*» (“The stone was clogged with teeth in the millstones, and the yellow grains were chewing on the cake”); «*Лиже полум’я жовте черево. Важкувато сопе димар*» (“The flame licks the yellow stomach. A chimney is difficult to sip”); «*З них струмує жовтаво –синя Віковічна печаль дібров*» (“From them yellowish-blue The eternal sadness of the groves flows”) (Symonenko, 1973: 66);

– grey: «*Синиця в шибку вдарила крильми. Годинник став. Сіріють німо стіни Над сизим смутком ранньої зими*» (“Titmouse hit the bench with a wing. The clock stopped. The silence of the wall is shining grey over the sad sadness of early winter”) (Symonenko 1973: 113); «*Вихор всівся на сіру хату І закручував стріху в зеніт*» (“The whirlwind was sitting on the grey house and twisted the thread into the zenith”); «*посірілі ставні*» (“grey shutters”); «*сиве чоло*» (“grey hair over the forehead”) (Symonenko 1966: 142); «*сірі очі*» (“grey eyes”) (Symonenko 1964: 38).

The influence of the folk poetic tradition can be traced in the use of trite epithets like «*ясні зорі*» (“bright stars”) (Symonenko 1962: 44), «*ясний місяць*» (“clear moon”), «*тихі зорі*» (“quiet stars”), «*мавки чорноброві*» (“black-eyebrowed nymphs”) (Symonenko 1964: 8), «*коси чорні, шовкові*» (“black, silky plaits”), «*хлопці чорночубі*» (“black-haired boys”) (Symonenko 1964: 8). In the poet’s figurative speech, a separate numerical group is made up of complex colour names, among which one finds the names for the designation of shades of colour, the degree of saturation, for example, «*Я чую у ночі осінні, Я марю крізь синій сніг*» (“I hear at autumn, I dream through the blue snow”) (Symonenko 1964: 12); the names of colours with an additional nuance, such as: «*сонце білогриве»* (“the sun with a white mane”) (Symonenko 1966: 191); «*Та встає перламутровий ранок Крізь холодний і злобний рев, І проміння злизує рани З закатованих ніччю дерев*» (“And the pearl morning rises through a cold and evil rage, And the rays melt the wounds From trees thrown by night”) (Symonenko 1973: 126); the names of the combinations of two names of basic colours, the intermediate colours, the mixed colour blends like in «*Та звелася з-за лиману Хмара темно-сиза*» (“And it was lowered from behind the estuary Cloud dark blue”) (Symonenko 1973: 82);

– blue, light blue: «*зіниці голубі, тривожні*» (“blue pupils, anxious”), «*небом неосяжно голубим*» (“the immensely blue sky”); «*Мовчать над ними голубі хорали*» (“blue chorales keep silent over them”); «*синє море*» (“blue sea”); (Symonenko 1973: 116)

– greyish: emotionally enhancing symbols (colour detail) «*При тьмяному мигтінні каганця*» (“With a dim greyish mirrored muzzle”) (Symonenko 1973: 63); individually-author’s (testifying to the richness of the creative imagination of the poet); «*Заглядає в шибу казка сивими очима, Материнська добра ласка в неї за плечима*» (“A fairy tale with greyish eyes looks in, the maternal goodness please in her shoulders”) (Symonenko 1989: 10), metaphorical ones like «*ореоли безгрішності*» (“halo of sinlessness”), «*хмари темно-сиві*» (“clouds of dark greyish”) (Symonenko 1965: 57), «*Сонного ііcяця сива лисина Полум’ям сизим горить*» (“The Day of the Moon, greyish lilacs, the flames burn in blue”) (Symonenko 1973: 111); «*Вони стоять, немов у червні липи, Забрівши в сивий і густий полин*» (“They stand, as if in June, linden, That got into greyish and dense wormwood”) (Symonenko 1973: 113).

In addition to names with a specific colour sign, V. Symonenko used the names to denote the colour of an object without specifying the colour of the character: clear, light, pale, dark, dim: «*світлі гаї*» (“light meadows”) (Symonenko 1964: 85), «*світла зіронька*» (“light star”), «*світлі дні*» (“light days”) (Symonenko 1977: 86), «*каре пальто*» (“a brown coat”) (Symonenko 1964: 38), «*лице рябе*» (“a pockmarked face”), «*лице пожовкло*» (“a faded face”) (Symonenko 1966: 97), «*І проміння довге, як мітли, Обмете сизо-хмарну даль*» (“And rays long, like broomstick, will sweep a grey cloudy distance around”), «*І пройдеш ти, лишивши світлу, Невгамовну мені печаль*» (“And you will go, having left my light sadness”) (Symonenko 1973: 87), «*кращу,світлу долю*» (“the best, bright fate”); «*хмари буряковi*» (“The clouds of beetroot colour”), «*врізаєш в вічність огненні, пророчі Слова з прийдешніх сонячних віків*» (“cut into eternal fire, prophetic words from the coming sunscreens”) (Symonenko 1965: 25). The poet often compares the state of nature and the state of the lyrical character of the state, prefers colour values, for example: «*мудрості ясної*» (“clear wisdom”), «*душу примітивну, білу й зрозумілу*» (“the soul of primitive, white and clear”), «*душах чистих і ясних*» (“the souls of pure and clear”) (Symonenko 1962: 31), «*недозрілу душу мою, зрячу і сліпу!*» (“my immature soul, seeing and blind!”), «*найчистіша душа незрадлива*» (“the purest soul is faithful”) (Symonenko 1966: 83); «*Яскравими картинами пливе*» (“Flow with bright pictures”) (Symonenko 1973: 80).

Emotionally coloured epithets appeal to folk symbols, to the established traditions of Ukrainian use of colours. In such cases, evil, grief, sadness, anxiety are associated with black, dark, for example: «*чорна труна*» (“black coffin”), «*сизий міраж*» (“blue mirage”) (Symonenko 1966: 138); but joy, love, dreams, hopes –with pink, gold, silver, blue, such as: «*ранки голубі*» (“blue mornings”), «*Мріють крилами з туману лебіді рожеві»* (“Pink swans dream with wings

from the mist"), «*Лопотіли крилами і рожевим пір'ям Лоскотали марево золотим сузір'ям*» ("Swinging with wings and pink feathers Flashed ghost with a golden constellation") and so on.

The author's epithet characteristics of phenomena contribute to the formation of conceptual phenomena that express, for example,

1) abstract names:

– beauty: (beautiful in life, nature, true beauty) «*безсловесної, дивовижної краси*» ("dumb, amazing beauty"); «*Хай же щастям завжди ясніє Некриклива твоя краса*» ("May your happiness always glare uncritically your beauty") (Symonenko 1973: 87);

– words: (clear expression, phrase, necessary, appropriate use of the word) «*Врізаєш в вічність огненні, пророчі Слова з прийдешніх сонячних віків*» ("You cut into eternity of fire, prophetic words from the coming sunscreens), «*Світятьчесні його слова*» ("His bright words") (about the evaluation of the word, frankness) (Symonenko 1962: 27), «*слова ясні*» ("clear words") (logic and availability), «*баговинні слів*» ("mournful words"), «*вибоїни слів*» ("potholes of words") (Symonenko 1966: 122); *«Кобзаревих слів*» ("Kobzar's words") (Symonenko 1973: 70);

– joy: (cheerful, sincere), «*А радість голосиста і дзвінка*», «*радість невимовна і жива*» ("And loud and ringing joy", "the joy of the unspeakable and alive") (Symonenko 1962: 52), «*радощі священні*» ("the sacred joy"), «*буйна радість*» ("violent joy") (Symonenko 1966: 190);

– wisdom: «*мудрість божа*» ("wisdom of god"), «*вічна мудрість*» ("eternal wisdom") (Symonenko 1962: 29), «*мудрості ясної*» ("of the clear wisdom"), «*Антична мудрість гордо оживала*» ("Ancient wisdom proudly came to life") (Symonenko 1989: 18);

– dreams: «*кокетливих мрій*» ("flirtatious dreams");

– illusion: «*хитливих ілюзій*» ("swift illusions") (Symonenko 1964: 72);

– the world: «*світ великий, неозорий*» ("a great, vast world") (Symonenko 1962: 107), «*світ гамірливий, гучний і великий*» ("the world is fickle, loud and great"), «*Світе мій гучний, мільйонноокий, Пристрасний, збурунений, німий, Ніжний, і ласкавий, і жорстокий*» ("My world is loud, one millionth, Passionate, overwrought, dumb, tender, and affectionate, and cruel") (Symonenko 1989: 11);

– hope: «*убитих надій*» ("killed hopes"), «*людських надій*» ("human hopes") (Symonenko 1966: 141);

– silence: (degree of silence, characteristic signs, impression, psychological perception), «*космічну тишу*» ("cosmic silence"), «*ніжна тишина*» ("gentle silence"); «*тиша гнітюча*» ("depressing silence") (Symonenko 1973: 82);

– horror: «*всесвітній жах*» ("world horror");

– sounds: «*мляві звуки*» ("sluggish sounds") (Symonenko 1966: 139);

– the truth: «*істини смішні*» ("the truth is ridiculous"); «*Істини одвічні і нудні*» ("The truths are eternal and boring") (Symonenko 1973: 112);

– deception: «*Наклепи злобні і тупі докори, Потоки божевільної брехні*» (“Slander malicious and stupid reproaches, Streams of a mad lie”) (Symonenko 1973: 74);

– mind: «*лютий розум*» (“fierce mind”), «*муштрований*, *убогий розум*» (“arched, poor mind”), «*незапалений розум*» (“uninfluenced mind”) (Symonenko 1966: 93). They are epithets to express a critical evaluation, underscoring the quality of reason.

– indifference: «*Об гранітну байдужість твою» (*“Against your granites indifference”) (Symonenko 1973: 86);

– distance: (space, remoteness, visibility, natural and weather signs, degree of transparency, psychological perception, remoteness in time) «*далеч неокрая*» (“far off”); «*Дзвонять радістю далі туманні*» (“The joy is heard in foggy distance”) (Symonenko 1973: 72);

– life: (way of existence, life) «*життя потрощене»* (“life is corrupted”) (Symonenko 1966: 143). On the impression, psychological perception «*Та в прекраснім житті важкому Будуть завжди сіять мені В душу, повну вітрів і грому, Сіруватих очей вогні*» (“And in a wonderful life, heavy will always shine me In the soul, full of winds and thunder, Crying eyes of the lights”) (Symonenko 1973: 88);

– the right: «*право материнське*» (“mother's right”), «*святе синівське право*» (“holy son's right”) (Symonenko 1966: 95), epithets on the indication of family relationships;

– soul: (the soul, according to the beliefs of many peoples, is unsafe, weak, it was considered a weak spot for man, who needed to be protected by prayer and faith. In folklore, the soul is of great importance (linking it with the image – a bird when the soul flew away. Ukrainians associated the soul with the perceptions of the image of the Fate. The fate was different, it was the soul of ancestors associated with their beliefs and religious holidays, to honour the souls of the ancestors (most of all, it is Christmas, the Supper). The features, characteristics, impressions, a person’s mental state: «*душах чистих і ясних*» (“souls of pure and clear”) (positive qualities) (Symonenko 1962: 31), «*жорстока й лагідна душа*» (“cruel and serene soul”) (traditional folk traits), «*Недозрілу Душу мою,Зрячу і сліпу! Душу примітивну, як метелиця, Білу й зрозумілу, Наче сніг*» (“My Immaculate Soul, That can see and that is Blind! The soul is primitive, like a butterfly, White and understandable, Like a snow” (the quality of the soul), «*душу примітивну, білу й зрозумілу*» (“the soul of primitive, white and clear”) (Symonenko 1964: 36), «*байдужі душі*» (“indifferent souls”), «*Найчистіша душа незрадлива*» (“The purest soul of the unbearable”) (Symonenko 1966: 83), «*камінні душі*» (“stone souls”) (negative qualities) (Symonenko 1973: 118), «*душу жадібну*» (“greedy soul”), «*Відкривай духовні острови*» (“Discover the spiritual islands”) (Symonenko 1989: 12) (metaphorical epithet).

– sorrow: «*Розумію твій тихий сум*» (“I understand your quiet sorrow”);

– love: *«Людські сльози і людська любов»* (“Human tears and human love”) (Symonenko 1989: 19);

– trouble: «*Твоїх подвигів гордих Й незлічених бід*» (“Your feats of proud and innumerable troubles”); «*Обсмакували чужу біду*» (“Fainting someone else's misery”) (Symonenko 1973: 106);

– anxiety: (excitement, anxiety, expectation of something unpleasant) «*Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу, Виростуть з тобою приспані тривоги*» (“You will grow up, son, go on the road, grow up, spit out your anxiety”). The original author's epithets «*Пливла тривога, ніби всесвіт, сива, Гойдаючись на гребені надій*» (“An alarm ran like the universe, grey, rolling on the crest of hope”);

– happiness: (luck, success, state of complete pleasure, unexpected, unexpected happiness) «*В них дзвеніло щастя непочате, Радість невимовна і жива*» (“In them, the happiness was ringing, Joy is indescribable and alive”) (Symonenko 1973: 74). About the nature of happiness «*і справді, зараз вона щаслива, тільки ж щастя яке важке*» (“and indeed, now she's happy, just happiness is hard”);

– youth: (about young years, duration, preservation in memory, happy youth, full of joyful impressions, experiences) «*Юність в інших завше загадкова. А своя – проста була чи ні?... Це ж вона, нестримана й криклива*» (“Youth in others is always mysterious. And what about your own one – whether it was simple or not? ... That is it, unrestrained and glaring”) (Symonenko 1973: 75);

– the way: (about human life; way of communication, about helping in the development of anything); «*Світ зігрів він своєю любов'ю, Переміряв шляхи вікові*» (“The world he warmed up with his love; He measured the ways of the ages”); «*Лягли шляхи нові, широкі й вольні*» (“The ways appeared to be new, broad and free”). «*Упаду я зорею, Мій вічний народе, На трагічний і довгий Чумацький твій шлях*» (“I will fall like a star, My eternal people, On the tragic and long Milky Way”) (In the Ukrainian poetic folklore, the Milky Way is the road along which the Mother of God walked. On the land, following the starry road, people went to the Crimea, and then – to Jerusalem).

– road: (direction, distance, state of the roadway, etc. It concerns impression, psychological perception); (metaphorical epithet, characterized by colour shades of autumn), «*дороги осінні*» (“autumn roads”), «*шляхи вікові*» (“old roads”) (traditional folk traits) (Symonenko 1966: 113), «*трагічний, довгий, Чумацький шлях*» (“tragic, long, Milky way”) (Symonenko 1989: 21). The human condition of a person «*Чого ж тиняєтесь по світу, ніби п'яні, чого шукаєте, коли ми вже знайшли, коли ведуть дорогі осіянні під наше сонце з вашої імли?*» (“Why do you wander around the world, like a drunkard, what are you looking for when we have already found when we are driving expensive sunshine under our sun from your mourning?”);

– family: «*В небагату і щиру сім'ю*» (“In a poor and sincere family”) (Symonenko 1973: 108);

2) floral concepts or parts thereof:

– poplars: (height, colour, age, impression, psychological perception) (traditional folk traits) «*тополі українські величаві*» ("Ukrainian majestic poplars") (Symonenko 1966: 64); «*Та стоїть тополя, повна сонця й болю, Вітами – привітами кланяється полю. Добра та ласкава, ніжна й молода, Милого з походу вірно вигляда*» ("And there is a poplar, full of sun and pain, It bows and greets the field with its branches. Good and affectionate, tender and young, Sweetheart from the campaign is correct"). Mythical totemic image.

– oaks: (a symbol of strength, tree-totem). In folk poetics, the oak symbolizes the world axis. The image of the oak is a symbol of the creation of life, goodness: «*мовчазні і суворі дуби*» ("silent and harsh oaks") (Symonenko 1964: 85);

– willows: (a tree that symbolizes health and life, a sacred tree associated with the cult of ancestors. This tree is given a special magical significance in folk ceremonies), «*верби довгополі*» ("long-twig willows"), «*вербові різки*» ("willow branches");

– petals: (the author's neologisms) «*золотими пелюстками*» ("with golden petals");

– the branches: «*зелених віт*» ("green branches") (traditional epithet) (Symonenko 1973: 144);

– grass: (about height, colour, smell, state, impression, psychological perception), «*теплі трави*» ("warm grass") (metaphorical epithets), «*суху траву*» ("dry grass") (Symonenko 1966: 197);

– lilies-of-the-valley: (traditional folk traits) *«білі-білі конвалії*» ("white-white lilies-of-the-valley") (Symonenko 1966: 131);

– cherries: «*стиглі вишні*» ("ripe cherries") (traditional epithet); «*І садив ті вішеньки малі*» ("And those little cherries were planted") (Symonenko 1973: 81);

– lilies: (metaphorical epithet) «*Білизну червневих ніжних лілій Заплітать букетами в пісні*» ("The whiteness of June delicate lilies Spread with bouquets in a song") (Symonenko 1989: 13);

– blossom: (flowers, petals on the plant during the flowering period, about colour, smell, impressions, psychological perception) «*Ти [хата]стоїш, небагата й непишна, виглядаючи з саду в луг. Рясний цвіт обтрусили вишні на солом'яний твій капелюх*» ("You [the hut] are standing, not rich and unpleasant, looking from the garden to the meadow. The crisp blossom shook cherries on your straw hat»);

– trees: «*І стояли дерева німі на усонні*» ("Trees stood dumb on the loneliness") (Symonenko 1973: 82);

3) natural phenomena:

– stars: (In the Ukrainian folklore, a star symbolizes a girl, the moon is a symbol of a young man) «*зорі строгі і красиві*» ("Stars are rigorous and beautiful"), «*ясні зорі*» ("clear stars") (Symonenko 1966: 44), «*світлу зіроньку*»

(“a bright star”) (Symonenko 1964: 71); «*Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві*» (“Wake the night in the estuary of the star of the witch”) (Symonenko 1989: 10), «*Де зорі – жовті джмелі*» (“Where the stars are yellow beetles”), «*Опустіться, тихі зорі, синові під вії*» (“Down, the quiet stars, under the son’s eyelashes”) (Symonenko 1973: 94);

– water: (Water is a symbol of eternity. The image of water in folklore is multifaceted – life, health, purification, love. Water purifies from corporal and mental dirt. It is a symbol of purification. Water acts as an intermediary of worlds, a means for the disclosure of the future), «*тихі води*» (“quiet water”), «*весняна вода*» (“spring water”), «*каламутних вод*» (“muddy waters”) (Symonenko 1973: 149). It is of great importance what kind of water flows: pure means health, joy, turbid – sorrow, betrayal. According to beliefs, water is the blood of the earth.

– dew: «*Де дуби мовчали величаво У краплинах ранньої роси*» (“Where the oaks silently stood in the drops of early dew”) (Symonenko 1973: 76). Dew is also endowed with magical properties in Christian beliefs and folk poetics;

– wave (water shaft, about size, colour, degree of transparency, impressions, psychological perception) «*Хлюпа щастя дзвінкою хвилею*» (“Blub of happiness by a wave”);

– the sea: «*А за ними в море холодне*» (“And behind them there is cold sea”) (Symonenko 1973: 84);

– haze: «*мли бездоріжної*» (“haze of the no road”) (Symonenko 1966: 118);

– clouds: (author's neologisms) «*хмари буряковi*» (“beet-coloured clouds”), «*хмари темно-сиві*» (“dark-gray clouds”), «*сизу хмарку*» (“blue clouds”), «*білі хмари*» (“white clouds”);

– day: (weather conditions, colour, air transparency, duration of the day, about doing something, duration. About impressions and psychological perception, evaluation of activity.): «*Бігла стежка в далеч і губилась. А мені у безтурботні дні Назавжди, навіки полюбились Ніжні і замріяні пісні*» (“The bald path was far and lost. For me, in the days of peace and tranquillity Forever, forever love the Tender and the Forgotten Songs”) (Symonenko 1977: 76), «*дні куці та малі, дні суворі*» (“Short Days of the and the Small, the Days of Severe”) (Symonenko 1989: 47), «*білі дні*» (“White Days”) (Symonenko 1973: 130), «*дні прекрасні*» (“Days are Beautiful”), «*дні суворі*» (“severe days”) (metaphorical epithet), «*дні тяжкі*» (“days are hard”) (Symonenko 1973: 146);

– morning: «*ранки голубі*» (“blue mornings”), «*В морозні ранки і вечірній час*» (“In frosty mornings and evening times”) (Symonenko 1973: 74);

– night: (weather, colour of the sky, presence of stars, duration of impression, psychological perception): «*ночі осінні, холодні й нудні*» (“autumn, cold and boring nights”) (Symonenko 1962: 47), «*темні ночі*» (“dark nights”), «*чорна ніч»* (“black night”) (Symonenko 1966: 143), «*погожі літні ночі*» (“fine summer nights”*)*, «*безсонні ночі*» (“sleepless nights”) (Symonenko 1973: 191);

– snow: «*синій сніг*» (“blue snow”) (Symonenko 1964: 12);

– summer: «*гаряче літо*» (“hot summer”) (Symonenko 1962: 78);

– thunder, thunderstorm: (according to the belief that thunder is the force that purifies the air of all evil, gives power and fertility of the land. Thunder, lightning and rain, bad weather. Heavenly fire was believed to be the sun and lightning. In folklore, lightning was considered to be the real sky, fiery arrows. It was connected with a violent event (personal or public life). Metaphoric epithet «*передгроззі дикім і німим*» (“thunderstorm’s eve is wild and dumb”), «*громи навіжені*» (“mad thunder”) (Symonenko 1966: 63), «*буйні грози*» (“violent storm”), «*І весняного грому погрози Пронесе стороною луна*» (“thunder and spring threats echo cast party”). About impression, psychological perception «*Але в серці моїм ніколи Не замовкне весняний грім*» (“But in my heart I will never stop the spring thunder”) (Symonenko 1973: 76, 87);

– streams: (metaphorical epithet) «*живі струмки*» (“live streams”) (Symonenko 1966: 119);

– lake: «*тихих озерцях*» (“quiet lakes”) (Symonenko 1962: 30);

– shower: «*Під шаленством весняних злив*» (“Under the fury of spring shower”) (Symonenko 1973: 87);

– typhoon: «*ураганний тайфун стихій*» (“hurricane typhoon of elements”) (Symonenko 1966: 122);

– twilight: (author's neologisms) «*У хмільні смеркання*» (“In the humble twilight”);

– constellations: «*Лоскотали марево золотим сузір’ям*» (“The ghost flied a golden constellation”) (Symonenko 1989: 10);

– the sun (about brightness, colour, size, shape, brightness): (author's neologisms), «*Минула ніч, ісонце білогриве Несе на тросі огненному день»* (“It's been night, and there is a white sun Carries a new day on the cable of a fire”);

– the evening: «*зимовий вечір*» (“winter evening”) (Symonenko 1966: 199);

– wind: (metaphorical epithet), «*клятий вітерець*» (“cursed wind”), «*вітрі степовім*» (“the wind of the steppe”) (Symonenko 1966: 58), «*Б’ються груди об вітри тужаві*» (“The chest beats against the wind”) (Symonenko 1989: 12);

– the sky: (The sky in the mythology of many peoples has several meanings: the colour is not so customary, but different shades (golden, red, and also numeric symbols: three and seven). The author mentions the size, colour, degree of transparency, purity, distance) (traditional folk traits) of the «*нічного неба*» (“night sky”), «*небом неосяжно голубим*» (“the sky is immensely blue”) (Symonenko 1962: 63), «*Вростаю у небо високе*» (“I grow up to the sky”) (Symonenko 1966: 61); «*Грім з ясного неба*» (“Thunder from the clear sky”) (Symonenko 1973: 83). Impressions, psychological perception are expressed by «*Бо щире, високе небо Не підмалюєш квачем*» (“For a sincere, high sky, You do not pose a quill”); «*Небо в сутінь буває сірим, А насправді ж воно – голубе*» (“The sky in the dark is gray, But in reality it is a pigeon”); «*Небо скуйовджене і розколисане*» (“The sky is shaken and split”) (Symonenko 1973: 111);

4) somatic names:

– heart (impressions, psychological perception) (metaphorical epithet), «*щирім серці*» (“sincere heart”), «*серці кам’янім і дикім*» (“heart of stone and wilderness”), «*сонне серце*» (“sleepy heart”), «*серце чуле*» (“sincere heart”) (Symonenko 1966: 136), «*Розкрилося ніжним суцвіттям Збентежене серце моє*» (“Opened by tender inflorescences, Confused heart of mine”), «*Та вірю серцем щирим і гарячим*» (“I believe in the heart of a sincere and hot one”) (Symonenko 1989: 19),

– breast: «*чесних грудях*» (“honest breasts”), «*груди недоторкані свої*» (“intact breasts “), «*груди мамині*» (“mother's breast”) (Symonenko 1973: 96);

– the body: (human body, about size, condition, weight): «*грішне тіло*» (“sinful body”) (Symonenko 1966: 114)

– eyebrows: «*кошлатих широких брів*» (“shaggy broad eyebrows”), «*Немає такої біди і муки, ніж сумно з-під сивих брів*» (“There is no such trouble and torment, than sad from under the grey eyebrows”) (Symonenko 1973: 75);

– blood: (metaphorical epithet) «*кров гаряча*» (“hot blood”), «*Козацька кров пульсує і гуде*» (“Cossack’s blood throbbing and buzzing”), «*чужинська кров*» (“alien blood”) (Symonenko 1966: 135);

– corn: (author's neologisms) «*чесні мозолі*» (“honest corns”) (Symonenko 1962: 34);

– eyes: (physical state of the eye, the nature of the eye, in comparison with the animals, etc.) (author neologisms), «*Очі наповнені горем очі сумні мої*» (“Eyes are filled with grief, my sad eyes”) (Symonenko 1962: 110), «*очі материнські*» (“mother's eyes”), «*очі божевільно голубі*» (“crazy blue eyes”), «*свавільні очі, жадібні, глибокі і чудні*» (“voluptuous eyes, greedy, deep and wonderful”) (Symonenko 1964), «*Заглядає в шибу казкасивими очима*», (“Looking in the shirt with cascading eyes”), «*сірі очі*» (“grey eyes”) (colour; shape), «*порожні очі*» (“empty eyes”), «*маленьких лукавих зіниць*» (“small evil pupils”), «*розтривожені очі*» (“distracted eyes”), «*очі жадібні, глибокі і чудні*» (“eyes are greedy, deep and wonderful”), «*очі ніжні*» (“gentle eyes “) (about impressions, expression of feeling, state), «*очі божевільно голубі*» (“eyes crazy blue”), «*очима кривавими*» (“bloody eyes”), «*найогидніші очі порожні»* (“the most hideous eyes are empty”) (Expression of the person’s traits of character), «*квадратні очі*» (“square eyes”), «*очі глибоко*» (“deep eyes”) (Symonenko 1966: 97), «*свавільні очі, жадібні, глибокі і чудні*» (“violent eyes, greedy, deep and wonderful”), «*сивими очима*» (“grey eyes”), «*зіниці голубі, тривожні*» (“pupils are blue, disturbing”) (about impressions, psychological perception); «*очима гострими*» (“with sharp eyes”) (author’s neologisms) (Symonenko 1973: 197), «*оченята сині і ясні*» (“eyes are blue and clear”) (depicted by traditional folk features), «*очі сумні*» (“sad eyes”), «*глибокі очі*» (“deep eyes”), «*очі сумовиті*» (“dark eyes”) (Symonenko 1989); «*Далеч у жадібні очі текла*» (“Far from greedy eyes flowed”);

– palms: «*Порепаних долонь*» (“Gaped palms”) (Symonenko 1966: 144);

– lips, mouth: (the author transmits metaphorical epithets) «*губи нецiловані і грішні*» (“lips uncircumcised and sinful”), «*найсолодші кохані вуста*» (“sweetest beloved lips”), «*спраглі губи*» (“craving lips”), «*Найсолодші кохані вуста*» (“sweetest beloved lips”) (Symonenko 1973: 114);

– the voice: «*Чую ваш голос простий і ласкавий*» (“I hear your simple and affectionate voice”), «*Ми часто чуєм радісну зловтіху у голосі ворожому, чужім*» (“We often hear the joyful outrage in the voice of the enemy, the stranger”) (Symonenko 1989);

– hair: (depicted by traditional folk features), «*біле волосся*» (“white hair”), «*коси чорні, шовкові*» (“black, silk plaits”) (Symonenko 1989: 22), «*Все одно я люблю твої очі І волосся твоє сумне*» (“I still love your eyes and your hair is sad”) (Symonenko 1973: 86);

– hands: «*ніжні руки*» (“gentle hands”), «*жіночі ніжні материнські руки тягли за ручку камінь без кінця*» (“women's delicate mother’s hands dragged a stone without a handle”) (Symonenko 1973: 63);

– feet: «*І сипались лаври убогі До куцих кривавих ніг*» (“And the poor laurels fell to the rubble of bloody feet”) (Symonenko 1973: 101);

– forehead: «*сивім чолі*» (“grey head”), «*Шевченко підводив могутнє чоло*» (“Shevchenko rose a powerful forehead”);

– jaws: «*роззявлених пащах*» (“open jaws”) (Symonenko 1966: 142);

– face: (metaphorical epithet) «*лице рябе*» (“freckled faces”), «*лице пожовкло*» (“faded face”) (Symonenko 1966: 97);

– bones: «*старечі кості*» (“senile bones”) (Symonenko 1964: 71);

– veins: «*Народ мій є! В його волячих жилах*» (“My people are! In their strong veins”;

– tears: «*То сирітські вдовині сльози*» (“Those were orphan's widow's tears”), «*Найпідліша брехлива сльоза*» (“The bottom of the false tear”); «*Чому ж ви чужими сльозами плачете*» (“Why do you weep with strange tears?”) (Symonenko 1973: 120);

– a man (a male, appearance, age) «*Я прийшла на роботу. Мене звуть Оксана Орищенко, – на повному серйозі доповідає вона вже підтоптаному чолов’язі з темними очима*» (“I came to work. My name is Oksana Orishchenko, – she is seriously reporting it to a trampled man with dark eyes”);

6) names of measures of length, weight, volume, area, time:

– time: (the duration of being, the time interval of anything, the time, the period of human life) (depicts the metaphorical epithet), «*грізний час*» (“terrible time”), «*клопітливий і суворий час*» (“troublesome and rigorous time”), «*суворий час*» (“strict time”), «*час неспинний*» (“time is not interrupted”), «*вечірній час*» (“evening time”) (Symonenko 1962);

– day: «*Щоб знали майбутні предтечі в щасливій і гордій добі*» (“To know the future forerunner in a happy and proud time”) (Symonenko 1973: 65);

– hour: «*штормову годину*» (“storm hour”);

– age: «*нам жорна ті із кам'яного віку*» (“we are the millstones of the Stone Age”) (Symonenko 1973: 64);

7) names of specific subjects:

– mounds: (author's neologisms) «*німі кургани*» (“dumb burial mounds”) (Symonenko 1962: 40);

– songs: (have several antonymic features: tender-sad) «*ніжні і замріяні пісні*» (“tender and dreary songs”), «*пісні сумні*» (“sad songs”), «*весняні пісні*» (“spring songs”) (Symonenko 1973: 81);

– a miracle: «*велике і незнане чудо*» (“a great and unknown wonder”) (Symonenko 1962: 58);

– field: (has several meanings), «*поетичну ниву*» (“a poetic field”), «*Бо тисяча доріг, мільйон вузьких стежинок Мене на ниву батьківську веде*» (“Because a thousand roads, a million narrow paths, lead me to my father's field”) (Symonenko 1966: 185);

– ditch: «*глибокім ровi*» (“deep ditch”);

– a flame: (emphatically, loneliness) «*вогник сиротливий*» (“a lonely flame”) (Symonenko 1962: 59), «*вогники малі*» (“small flames”);

– bullets: (depicted metaphorical epithet) «*сердиті кулі*» (“angry bullets”);

– feathers: (illusion of happiness) «*рожевим пір'ям*» (“pink feathers”);

– coat (metaphorical epithet): «*каре пальто*» (“brown coat”);

– shutters: (a neutral tone of colour, which is characterized by a limitation, which is associated with a gray colour); «*посірілі ставні*» (“greyish shutters”);

– rhymes: «*точна рима*» (“the exact rhyme”);

– island (a few semantic shades) «*дикому острові*» (“wild island”), «*духовні острови*» (“spiritual islands”);

– case: «*полум'яну справу*» (“a case of flame”;

– lantern: «*червоним ліхтарем»* (“red lantern”);

– axe: «*важка сокира»* (“a heavy axe”) (Symonenko 1966);

– wings (About colour: about wings that foreshadow trouble, bring joy, happiness): «*таємничі крила*» (“mysterious wings”);

– bunks: «*незримі віжки*» (“invisible bunks”);

– mushroom: «*атомний гриб*» (“atomic mushroom”);

– chariots: «*бойові колісниці*» (“combat chariots”);

– obelisk: «*гранітні обеліски*» (“granite obelisks”);

– nickel: «*старі п'ятаки*» (“old nickels”) (Symonenko 1966);

– coffin: (depicted by traditional folk traits) «*чорну труну*» (“black coffin”);

– land: (In Ukraine, the land has always been revered, calling it “mother”, “holy”. For the peasants, the land is a nurse. According to popular belief, the land gives birth to people and takes them away) «*землю полускану*» (“the land is half-scan”), «*О земле жорстока й мила*» (“The land is cruel and cute”); «*Поховали старезного діда, закопали навіки у землю святу*» (“They buried an elderly grandfather, he was buried forever into the holy land”); «*Грудочка любимої*

землі» (“Lump of beloved land”); «*На землі широкій*» (“On the wide ground “); «*Земле рідна!*» (“native land!”) (Symonenko 1973). It is a metaphorical antonymic epithet.

– bars: «*залізні прутття*» (“iron bars”);

– rye (degree of ripeness, colour, density): (majesty) «*обважнілі жита*» (“weighty rye”);

– stanzas: «*строфи невеселі*» (“not merry stanzas”);

– thrones: «*чорні трони*» (“black thrones”) (Symonenko 1962: 25);

– sign: «*священне знамено*» (“sacred sign”);

– holiday (merry) «*свята гомінкі*» (“ noisy holidays”) (Symonenko 1962: 32);

– town: (flattened, burnt) «*Щоб у сплюндрованих і спалених містах*» (“In the spilled and burned towns”) (Symonenko 1989: 17);

– hut (about size, colour, impressions, psychological perception) «*За тобою завше будуть мандрувати Очі материнські і білява хата*» (“I will always travel after you The eyes of the mother and bluish hut”); «*Ти стоїш, небагата й непишна, виглядаючи з саду в луг*» (“You stand, not rich and not beautiful, looking from the garden to the meadow”); «*Де стоять в обновах білих, в чистому вбранні Рідні хати, білі хати з хмелем при вікні*» (“Where stand in white rebukes, in pure dress Native huts, white huts with hops at the windows”);

– bread (foodstuff, baked from flour) «*щоб думки мої пахли у білому хлібі, щоб любов моя квітла пилком на житах*» (“so that my thoughts smelled in white bread, so that my love would blossom with pollen on the rye”);

– a scarf: (about size, colour) «*Скромне плаття, хустка білосніжна, Погляд несміливий та ясний*» (“Modest dress, a scarf with a snow-white, A look immodest and clear”);

– boat: «*Рушить човен моїх надій*» (“The boat breaks my hopes”);

– hole: «*Скільки лисячо – людських нір*» (“How many human fox holes”); «*У смердючій своїй норі*» (“In a stinky hole”); «*Дрантя спустило на темні бори*» (“Shabby things come down on the dark bumps”) (Symonenko 1973: 108);

– bees: «*Лопаті, білі і колючі бджоли Неквапно кружеляють понад ним*» (“Shovels, white, and prickly bees are almost spinning over it”) (Symonenko 1973: 113)

8) the names of persons and creatures: (each group of beings has a coloured tint or a semantic specific expression.) The person is characterized by complex and at the same time idle, family characteristics: son, grandfather, mother – beautiful, beautiful, simple, proud, beautiful) – enemy (Enemy – insidious, wicked):

– enemy (the enemy is insidious) «*ворог підступний, лукавий*» (“wicked and insidious enemy”);

– despot: «*деспотом – великим*» (“the despot is great”);

– bastard: «*Найпаскудніший, підлий гаде!*» (“The most awkward, sinister bastard!”) (Symonenko 1973: 108);

– murderers: «*убивць шалених*» (“crazy murderers”) (Symonenko 1962: 148);

– robber: (depicted by traditional folk features) «*розбійнику жорстокий і свавільний*» (“a cruel and selfish robber”);

– horde: «*диких орд*» (“wild hordes”);

– boys: «*хлопців чорночубих*» (“black-haired boys”) (depicted with a traditional epithet);

– son: «*малого сина*» (“little son”);

– man: «*простий чоловік*» (“plain man”);

– the slave: (characterizes the sign) «*раб німий*» (“dumb slave”);

– grandfather (an old man): «*дідові старому*» (“old grandfather”) (Symonenko 1966: 97);

– beauties and handsome men: «*бистрооких красунь і красенів*» (“beauties and handsome men”);

– person / people: «*найскладніша людина проста*» (“The most complicated person is plain”), «*Люди різні між нас бувають – Симпатичні, гарні, чудні*» (“People are different between us – Cute, beautiful, wonderful”), «*Інші кохатимуть люди – Добрі, ласкаві й злі*» (“Others will love people – Good, affectionate and evil”) (Symonenko 1973: 97);

– mother: (a woman who has a child; about the native land, motherland, nature): «*найпрекрасніша мати щаслива*» (“the most beautiful mother is the one who is happy”), «*сива, старенька мати*» (“grey, old mother”), «*мамо горда і вродлива*» (“mother is proud and beautiful”) (Symonenko 1966: 96);

– goat: (depicted by traditional folk traits) «*на обуреній, гнівній козі*» (“on a perturbed, angry goat”) (Symonenko 1962: 60);

9) space or environment (characterized by more traditional epithets associated with light tones:

– grove: «*світлі гаї*» (“light groves”);

– garden: «*сади зелені*» (“green gardens”) (Symonenko 1964: 9);

– shore: «*берег чекання*» (“the shore of waiting”) (Symonenko 1966: 113);

– region: «*край рідний*» (“native region”) (Symonenko 1989: 19);

– field: «*І якщо впадеш ти на чужому полі, Прийдуть з України верби і тополі*» (“And if you fall into another's field, willow and poplar will come from Ukraine”) (Symonenko 1989: 10);

– forests: *«В гомінливі трепетні ліси*» (“In the noisy trembling forests”). (Symonenko 1973: 76).

Conclusions. Consequently, the epithet as an artistic definition that depicts a person, an object, an action, a phenomenon, expresses an emotional attitude towards them. They are divided into several groups according to their grammatical features. They play an ideological-expressive, emotional and expressive role. Epithets emphasize and express the individuality of the author, his idiostyle. Besides, epithets have a great emotional and semantic role on the designation of colour, and colourfulness of the object. Epithets serve as a means of stylistic expression on the designation of colour.

REFERENCES

Symonenko, Vasyl, *Silence and the thunder*, Kyev, Fiction, 1962. (Symonenko 1962)
Symonenko, Vasyl, *Earth gravity*, Kyiv, Youth, 1964. (Symonenko 1964)
Symonenko, Vasyl, *Poetry*, Kyiv, Youth, 1966. (Symonenko 1966)
Symonenko, Vasyl, *The Shore of Waiting*, Munich, Contemporaneity, 1973. (Symonenko 1973)
Symonenko, Vasyl, *Swans of motherhood: Poetry, prose*, Dnipropetrovsk, Promin, 1989. (Symonenko 1989)
The Ukrainian language, Encyclopedia, Kiev, Master Class, 2011. (Muromtsev 2011)

ABSTRACT

The article is devoted to the semantic value of epithets as a personal idiostyle of the famous Ukrainian poet Vasyl Symonenko. These artistic means of expression generate the emotional colouring of the text. An epithet is used for emphasizing ideas, naming the attributes, and it is usually connected with a specific text and the individual author`s style. The epithets in the poet's poems carry out figurative, abstract and stylistic functions.

Key words: colour epithets, occasional epithets, figurative-semantic analysis

REZUMAT

Articolul de față discută valoarea semantică a epitetelor, ca parte a stilului personal al celebrului poet ucrainean Vasyl Symonenko. Aceste mijloace de exprimare artistică generează coloratura emoțională a textului. Epitetele se folosesc pentru a evidenția idei, pentru a specifica trăsături și au, de obicei, legătură cu un anumit text și cu stilul individual al autorului. Epitetele din poeziile acestui poet îndeplinesc funcții figurative, abstracte și stilistice.

Cuvinte-cheie: epitete cu nume de culori, epitete ocazionale, analiză figurativ-semantică

THE HYPOTACTIC CONSTRUCTION AS AN INDIRECT SPEECH ACT

Tetyana Pan'kova
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ivano-Frankivsk, Ukraine
tanyapankova@yahoo.com

The communicative approach to language has resulted in increased interest in the communicative situation in general, the communicative act in particular, and the conditions ensuring its performance. Speech communication, as it has been noted, is a complicated process which often involves situations when a speaker utters certain sentences which have nothing to do with what he or she is talking about or even mean the opposite of what is intended. Communicative linguistics is aimed at studying speech communication in real conditions, allowing one to shed light on various "non-typical" kinds of utterances which, in view of their concealed pragmatic potential, may be difficult to understand.

Speech acts have for many years been the subject of considerable attention by linguists. Our research focuses on indirect speech acts represented by complex sentences – speech units, whose syntactic pattern is not isomorphic to the pragmatic meaning they express. Consequently, the tasks of the research include defining the differential characteristics of the complex speech act as well as studying the mechanism of appearance of the indirect meaning of hypotactic constructions which are not sufficiently researched in modern linguistics.

The question of combining discrete intentions of utterances in one complex-structured unit or "macro-acts" has been studied by many linguists, including I. Susov, M. Vedenkova, L. Serhiyevska and others. Modern researchers who have studied complex speech acts and constructions include V. Karaban and A. Prykhodko. I. Kobozeva views these structures as "two-actional" or "two-illocutionary" utterances. Indirect speech acts have been of interest to linguists, such as J. Searle, P. Grice, D. Vanderveken, H. Clark, G. Matveyeva, M. Nikitin, Ph. Batsevych, L. Bezugla, S. Shabat-Savka, and others.

We will base our research on the taxonomy of G. Pocheptsov who regards speech acts as pragmatic types of sentences and distinguishes five classes:

1) constative;
2) performative;
3) directive, dividing it into the subclass of
3 (a) injunctive (orders) and
3 (b) requestive (requests);
4) quesitive. (Pocheptsov 2009)

To this classification we will also add the class of emotives and meta-communicatives, or contact-establishing speech acts.

The above-mentioned is the taxonomy of simple speech acts. However, the need to resort to the complex speech act is a result of the studied hypotactic constructions being syntactic units which, by their syntactic structure, are not isomorphic to simple units, with one proposition.

The well-known Ukrainian researcher A. Prykhodko qualifies "two-illocutionary" nominations which are combinations of the main and subsidiary speech acts as complex. In this scholar's opinion, the parts of such a speech act are in a subordinative pragmatic-semantic connection. (Prikhodko 2014)

Hypotactic constructions are considered to be the units which, being one syntactic structure, combine in themselves by way of pragmatic contamination two or more simple speech acts, and their syntactic arrangement is not isomorphic to the pragmatic meanings they express.

Correlating on the syntactic level with two structural parts of the complex sentence, and on the semantic level with two propositions, complex speech acts point to the discrete use of their immediate constituents, where every illocution keeps the clear-cut boundaries of its invariant speech sense; thereafter, they are regarded as "multi-illocutionary" utterances, whose main pragmatic attitude lies in the prescriptive-suggestive intention of the speaker.

Different illocutions, which lie at the basis of the pragmatic-semantic arrangement of the studied syntactic unit, have their specific intention. The latter is defined, in its "broad" sense, as a communicative-pragmatic category which reflects the subjective factor in interpersonal communication.

At the level of micropragmatics, i.e. in the "narrow" sense, we agree with M. Stasiv who defines this notion as "a subjective attitude of the semantics of an individual utterance aimed at managing speech actions by selecting means of the language code" (Stasiv 2016: 6).

So, the complex speech act is a "binary communicative unit, an integral succession of speech acts forming an integrated cluster of hierarchically organized non-homogeneous communicative and pragmatic types of utterances, combined by the common communicative intention." (Prikhodko 2014).

However, as the analysis of the language material shows, such a binary (or polyvalent) communicative unit is often based on the opposition of the primary and secondary meanings of the language form. In this case we have to deal with indirect speech acts. As R. Conrad quite accurately puts it, the indirect speech act takes place when with the help of a language structure which is connected in the system of language with the expression of one speech act, but expresses a different speech act is expressed (Conrad 1985).

A. Bochkaryov offers seven reasons for using indirect speech acts:

1) the impossibility of explaining a certain state with the help of direct speech acts;

2) preserving the "positive reputation" of both the speaker and the listener;

3) the wish of the message recipient to avoid giving the direct answer;

4) creation of the illusion of a dialogue in a monologue;

5) ambiguity of indirect speech acts;

6) the speaker's ambition to express his/her thought with the help of the minimum number of speech acts;

7) the speaker's inclination to give additional expression to his speech. (Bochkaryov, n.d.)

Unlike direct speech acts where the illocutionary function is expressed formally in the surface structure of the utterance, in the surface structure of indirect speech acts, the explicators pointing to the true communicative intention of the speaker, are unavailable.

For example,

(1) "I make two requests of you. *One is that you tell no one over there that you have met me*. This is because of certain events that happened during the war."
"I've heard about that."
"What have you heard?"
"The story." (John Fowles)

In this fragment of the text the italicized speech acts with the directive illocutionary function have the formal structure of constatives. The true illocutionary function of the analyzed complex speech act receives its explanation in the words of the author as a result of the mental activity of the addressee in the process of its perception.

The levels of expression and content are also different in the following piece of the dialogue, represented by a hypotactic construction. This syntactic unit with the quesitive illocutionary function has the formal structure of two simple assertive speech acts. Not possessing the structural feature of interrogativity (the question mark), its communicative task, however, is to fill the information gap – the information that the speaker is lacking.

For example,

(2) "I must tell you something."
"Yes?" <…>
"*I have a feeling that you have heard something else.* <…>
"Absolutely nothing. I assure you." (John Fowles)

Although somewhat "disguised", the questions were decoded; the function of signifying the semantic components of the specified illocution is carried out by the components of a communicative situation, due to which "the language means of the formal structure of speech acts 'are apprehended' as representatives of the true illocutionary semantics" (Midova, Nikonova, n.d.).

The discursive context of the following syntactic unit does not allow to interpret it as a direct speech act either. Also, the quesitive illocutionary function in the given sentence does not find its expression in the surface structure. However, the confirmation of the italicized fragment as a quesitive is the answer-remark of

the addresser of the message (*Not at all. My private beach is down there*.) Moreover, the pragmatic meaning of the given complex speech act is characterized by the pragma-semantic discretization of its component (two simple speech acts) and is composed where they overlap.

We deal here with a meta-communicative quesitive which performs the contact-establishing function, that is realized in the wish of the addresser (young teacher who barges into the house of the seventy-year-old hermit out of curiosity) to keep the conversation going and learn more about him:

(3) He bowed his head. "And I also saw you this afternoon."
"*I hope I haven't kept you from your beach.*"
"Not at all. My private beach is down there." (John Fowles)

Among the indirect speech acts represented by hypotactic constructions we identify also the ones where we can observe the contingency of illocutionary functions (4). The communicative intentions here do not come into contradiction with each other, which allows us to characterize them as polyfunctional, and the illocutionary function as expanded. The substitution of illocutionary functions in such speech acts does not occur.

(4) "*Suppose that what I might tell you should mean more to your life than the mere listening?*"
"I hope it would." (John Fowles)

In the italicized fragment we can observe a combination of illocutionary functions of the question and incitement within the illocutionary acts of one type (with the directive illocutionary force). Apparently, the formal indicators of one of the illocutionary functions of the speech act – that of the question – are available in the surface structure of the speech act. Consequently, in this case, certain means of the illocutionary deixis are explicit, whereas the deictic elements of the illocutionary function of incitement can be observed implicitly in the deep structure of the construction.

As we can see, it is the components of the communicative situation which prove that the speaker is realizing a speech act with a particular illocutionary function. However, their connection with the components of the illocutionary semantics of the speech act mainly has a conventional character, as one of the postulates of speech acts is the obligatory openness of the illocutionary goal of the speech act for its recognition.

Consistent with the above-mentioned, we assume that, by realizing an indirect strategy in the act of communication, the speaker is certain that the hearer is able to recognize his/her communicative intention, providing that the addressee has the relevant background knowledge, as well as awareness of the principles of language communication and the ability to make logical conclusions. This

knowledge will allow the hearer to connect the language arrangement and the speech act of a certain illocutionary type with a specific communicative situation.

The following sentence is an indirect quesitive. The structural feature of interrogativity is missing in this sentence. However, the interlocutor makes the addressee aware of the fact of the absence of some information and creates a certain psychological tension in communication which is then removed by the answer of the addressee. Using such a speech act, the author pursues the objective of leveling out the difference between the already known and unknown by means of receiving the relevant information from the addressee.

For example,

(5) "*I have a feeling that you have heard something else.* [From Captain Mitford?" "Absolutely nothing. I assure you."] (John Fowles)

The quesitive has much in common with the directive. Both are aimed at making the addressee respond. However, if in the case of the directive they can be any actions, the quesitive only requires speech actions. The following sentence has the communicative-intentional meaning of the "quesitive directive" which is characterized by "vividly expressed situational poly-intentionality" (Voyeykova 2014).

For example,

(6) *Put simply, what would you say this poem is about?* (Julian Barnes)

Conversely, possessing the feature of interrogativity, the following syntactic unit is more likely to be an injunctive rather than a quesitive. In the given hypotactic construction which consists of three immediate constituents on the first level of its formal division we single out a matrix clause represented by the verb-predicate in the Imperative mood and the zero subject (Suppose <…>), and also an object dependent clause, which on the level of the micro-structure, can be further divided structurally and semantically with the subject expressed by the subordinate clause (<…> what I might tell you <…>):

(7) "*Suppose that what I might tell you should mean more to your life than the mere listening?*" (Hailey 2016)

Let's consider the example of combining three speech acts within one hypotactic construction:

(8) "*Well, now you're at university we must get you to think for yourself, mustn't we*" (Julian Barnes)

In this complex sentence the main speech act 'quesitive' overlaps with the constative and directive speech acts. The specific character of the pragmatic

arrangement of this sentence lies in that order is addresser-oriented, and so the filling of the information gap has more of a rhetorical character.

Among indirect speech acts we also distinguish rhetorical questions, represented by polypredicative constructions, whose illocutionary function does not find its expression in the surface structure (9). These lack the communicative feature of requesting the information and "perform the main speech function of conveying a certain message of the logical-intellectual character." (Kilmukhametova).

For example,

(9) "Do you know Germany?"
"It is not possible to know Germany. Only to endure it."
"*And why I should thank God, if I believed in God, that I have no German blood.*" (John Fowles)

The pragmatic goal of using the rhetorical question by the addresser lies in enhancing its impact on the addressee as compared to the synonymous declarative utterances. The speaker, so to speak, gets the hearer involved in the thinking and speech-creative process, endowing him/her with a more active role in communication and a better acquisition of the conveyed message.

So, hypotaxis in the function of complex speech acts is a vivid example of units where the hierarchy of grammatical relations is not always isomorphic to the hierarchy of pragmatic relations, and the syncretism of the speech sense is determined by the pragmatic-semantic discreteness of the constituents – simple speech acts – on whose overlapping boundary they are formed.

The findings suggest that complex speech acts are represented by syntactic constructions, whose immediate constituents are united on the basis of subordination. Such structures form an integral unit of non-homogeneous communicative-pragmatic types of utterances characterized by the general speech purpose. Depending on the communicative purpose of the speaker, the latter may not coincide with the formal, surface structure of the construction, which results in its functioning as an indirect speech act.

In conclusion, complex speech acts express more nuanced, random pragmatic meanings. The speaker's conscious choice of the indirect speech act is connected, evidently, with the fact that the implicit, "disguised" way of expressing one's intention is a more effective means of arousing a corresponding reaction in the interlocutor, compelling him/her to do certain actions and thus achieve the desired effect. The decoding of the formal structure of one speech act as another is done by the hearer with regard to the discursive context.

BIBLIOGRAPHY

Barnes, Julian, *The sense of an ending.* Access mode: http://royallib.com-/book/Barnes_Julian/The_Sense_of_an_Ending.html (Barnes, n.d.)

Bochkaryov, Arsentiy, *Reasons for using indirect speech acts*. Access mode: http://cyberleninka.ru/article/n/prichiny-upotrebleniya-kosvennyh-rechevyh-aktov (Bochkaryov, n.d.)

Conrad, Richard, "Interrogative sentences as indirect speech acts", in *New Development in Foreign Linguistics*, No. 16, Linguistic Pragmatics, Moscow, 1985, pp. 349-383. (Conrad 1985)

Fowles, John, *The magus.* Access mode: http://a7sharp9.com/Magus.html (Fowles)

Hailey, Arthur, *The final diagnosis*, Moscow, 2006. (Hailey 2006)

Kilmukhametova, Elena, *Rhytorical questions as indirect speech acts*. Access mode: http://cyberleninka.ru/article/n/ritoricheskie-voprosy-kak-kosvennye-rechevye-akty-na-materiale-frantsuzskogo-yazyka (Kilmukhametova)

Midova, Elena, Nikonova Zhanna, *Explicit and implicit features of the illocutionary deixis*. Access mode: http://cyberleninka.ru/article/n/eksplitsi-tnye-i-implitsitnye-sredstva-illokutivnogo-deyksisa-1 (Midova, Nikonova, n.d.)

Pocheptsov, Georgiy, *Linguistics selecta*, Kharkiv, 2009. (Pocheptsov 2009)

Prikhodko, Anatoliy, *Complex speech act in paratactic arrangement. Cognition, communication, discourse.* International collection of research papers, Kharkiv, 2014, № 8, pp. 93-102. (Prikhodko 2014)

Stasiv, Maryana, *Semantics and pragmatics of the complex sentence with an attributive clause in modern English*, Thesis abstract. Lviv, 2016. (Stasiv 2016)

Voyeykova, Anna, *Structural peculiarities of quesitive constructions.* Access mode: http://vestnik.tspu.edu.ru/files/vestnik/PDF/articles/voejkova_a._a._-49_53_4_145_2014.pdf (Voyeykova 2014)

ABSTRACT

The article deals with the question of complex speech acts represented by syntactic constructions whose immediate constituents are united on the basis of subordination. The author proves that such structures are non-homogeneous communicative-pragmatic types of utterances, characterized by the general speech purpose.

Key words: hypotactic construction, indirect (complex) speech act, illocutionary force

REZUMAT

Articolul abordează problema actelor de limbaj complexe reprezentate de construcții sintactice între ai căror constituenți direcți se stabilește o relație de subordonare. Autoarea demonstrează că aceste structuri reprezintă enunțuri de tip comunicativ-pragmatic, neomogene, ce fac parte din limbajul general.

Cuvinte-cheie: construcție hipotactică, act de limbaj indirect (complex), forță ilocuționară

NAMING SINGAPORE: A HISTORICAL SURVEY ON THE NAMING AND RE-NAMING PROCESS OF THE LION CITY

Francesco PERONO CACCIAFOCO
Nanyang Technological University (NTU), Singapore
fcacciafoco@ntu.edu.sg
GAN Jing Yong Chloe
Nanyang Technological University (NTU), Singapore
CGAN008@e.ntu.edu.sg

Introduction

Singapore has had many different names, over time, depending on historical events and political contexts. To further understand how the names of the Lion City have changed throughout the centuries and the reasons for this toponymic phenomenon, it is necessary to understand Singapore's history.

One of the earliest records of Singapore's name is a Chinese account from the 3rd century referring to the place as *Pu-Luo-Zhong*, a possible transcription of the Malay name *Pulau Ujong*, meaning "island at the end" (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019). In the 9th century, records by Arab sailors seem to refer to Singapore as *Ma'it* (Turnbull 2009). In 1320, the Mongolian Yuan Dynasty sent a mission to obtain elephants from a place called *Long-Ya-Men*, literally the "Dragon's Teeth Gate", known locally as *Batu Berlayar* (in Malay), which is believed to correspond to *Keppel Harbour*. In older Malay and Javanese literature, Singapore is referred to as *Temasek* (or *Temasik*), which also appears in the *Malay Annals* before being replaced by the name *Singapura*. *Temasek* could be a derivation of *tasik*, meaning "lake" in Malay (Perono Cacciafoco and Tuang 2018). The name *Temasek* is also backed up by Chinese records referring to it as *Dan-ma-xi*, a possible transcription of the Malay version of the toponym. In Marco Polo's account of his travels, the name *Chiamassie* (*Temasek*) was mentioned in relation to *Malayur*, the Malay Archipelago (Savage & Yeoh 2013). *Temasek* seems to also have been mentioned in Vietnamese sources as *Sach Ma Tich* in the 14th century (Miksic 2013). Chinese records seem to prefer the name *Temasek* even when the toponym has been changed into *Singapura* in the 14th century. Although the denomination is mentioned in more recent times, *Temasek* is not found in any European map and record from 1500 to 1800 (Borschberg 2004).

Pre-colonial Times' Context

Before Singapore was colonized by the British, it was an established and significant port and settlement. Its name was *Temasek*, as previously mentioned. Vietnamese historical records (Miksic 2013) suggest a possible diplomatic relation with Vietnam, while Chinese documents attest the existence of settlements in the area in the 14th century (Wheatley 1961). The island was most likely a vassal state

of the Siamese and Majapahit Empires at different times over the century (Miksic 2013).

At the end of the 14th century, the supposed Singaporean ruler Parameswara was forced to move to Melaka, where the Sultanate of Malacca was founded. After this, Singapore was largely abandoned, except for a small-scale trading settlement. In the 1500s, European sources called Singapore *Singapura*, with some variants.

Early 16th century maps, such as the *Cantino Planisphere*, labelled Singapore with names such as *Bargimgaparaa* – or *Ba(r)xingapara* and *Ba(r)cingapura* –, with a Persian or Arabic prefix *bar-* added at the beginning of the name (Borschberg 2012). *Singapura* was not used to refer only to the island of Singapore, but, sometimes, also to the islands belonging to its archipelago. Indeed, till the late 1700s, *Singapura* was a denomination connected with the Straits rather than with the island itself. Several other maps of the 16th century also refer to Singapore as *Cingaporla* or *Cincapula*, with some other variants (Borschberg 2010).

The 18th century German encyclopedia *Grosses vollständiges Universal-Lexicon aller Wissenschafften und Künste* (*Great Complete Encyclopedia of All Sciences and Arts*, 1731-1754) refers to Singapore with five specific and related names: *Sincapur* and its Latin equivalent *Sincapurum Promontorium*, *Sincapura*, *Sincapor*, and *Singapour* (Borschberg 2012 - Universal Lexicon 1743). Between the 16th and 19th century, the Malay Archipelago was slowly colonized by the Europeans, starting with the Portuguese takeover of the Malacca Sultanate in 1511. In Portuguese and Spanish sources, Singapore was referred to as *Viontana*, a possible variation of *Ujong Tanah*, also referring to the lower parts of the Malay Peninsula and Johor.

Dutch maps of the 1600s and 1700s refer to Singapore as *Lange Eyland*, or *Lang Eiland*, 'the long island', the equivalent of Malay *Pulau Panjang*, possibly connected with the name *Iatana* for *Ujong Tanah*. After the 1780s, the name *Sinkapoor* started to become more common on Dutch maps.

Records written by Jacques de Coutre, a Flemish merchant, attest the denomination *Ysla de la Sabandaria Vieja*, 'island of the Old Shahbandar's House', for Singapore, with the indication of a sort of 'landmark' located near the mouth of the Singapore River (Borschberg 2014).

The Malay-Portuguese Cartographer Manuel Godinho de Erédia (1563-1623) labelled Singapore as *Xabandaria*[1], associating it with the other islands belonging to its archipelago, such as *Tanah Merah* and *Pulau Blakang Mati* – now known as *Sentosa* –, in 1613 (the original map is from 1604).

From the 17th to the 19th century, in sources written in English the names *Sincapore*, *Sincapure*, *Singahpura* became the most common; simultaneously, *Singapoor* and *Singapure* continued to appear in some other references. Eventually, Singapore became a sort of standard form in English throughout the 19th century.

A common, widespread legend about the name of Singapore, translates *Singapura* as the 'Lion City', since, according to the *Malay Annals*, the *Kingdom of Singapura* was founded by Sang Nila Utama, a Srivijayan prince who, while

disembarking on the island, in 1299, would have seen a lion (but, probably, lions never lived in the area, and the animal could have been a Malayan tiger). Indeed, the toponym *Singapura* in itself would derive from Sanskrit, *सिंहपुर*, *Siṃhapura*, with *siṃha* meaning 'lion', and *pura* meaning 'town' or 'city' (Perono Cacciafoco and Tuang 2018). However, early Portuguese sources from the 16th century suggest that the name could actually mean *falsa demora*, implying that it would indicate a "wrong, tricky or challenging interruption of a voyage, or a place to stay", and that it was named because of the Straits (Borschberg 2012).

Other more recent interpretations suggest that *singa* could come from the Malay word *singgah*, meaning 'stop over', since Singapore was seen as a 'stopover place' (Tan 1978). Another interpretation suggests that the name may have come from an onomastic connection with the Straits, e.g. *Bar-čin-gapura*, where *čin* would mean 'China' and *gopara* would mean 'gate' (in Sanskrit), with the addition of *bar-*, which would be a Persian or Arabic prefix indicating 'a large body of water' and that could also be referred to a 'coastal kingdom'. The name could mean, therefore, something like 'gateway to the port of China'. The origin of the denomination cannot be determined exactly, but it replaced the name *Temasek* sometime across the 14th century.

ESTREITOS
Discripção chorographica dos estreitos
de Sincapura e Sabbam. Ano. 1604
SINCAPVRA.
VIONTANA.
Tanonhgio.
Pulo Varella.
Pulo Vlan.
Pulo Vlan.
Pulo Vlan

Pre-colonial Names

Singapore's toponymic denominations date back to a quite remote (and, sometimes, difficult to be reconstructed) past. A constant Malayic presence is witnessed by local place names apparently from as early as the 3rd Century AD, with Sumatran, Javanese, and Indian influences until the time of the European colonizers and the British, who established a settlement that was the starting point of the contemporary Singapore (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019)[2].

Hsü Yün-ts'iao (Xǔ Yúnqiáo) would have discovered the above mentioned name *Pulau Ujong* and maintains it was "the oldest name for Singapore" in the accounts of the voyages by the Blazon Officer Chu Ying (Zhū Yìng) (宣化從事朱應) and the Adjutant Kāng Tài (中郎康泰), who were sent on a mission to the South Seas by General Lǚ Tai (Lǚ Dài) (呂岱) of the *Wú Kingdom* (*吳國*), who was the Governor-General of Canton and Vietnam in (around) 231 AD. Hsü Yün-ts'iao retrieved two references to *P'u-lo Chung* (*Púluō Zhōng*, *蒲羅中*) and *P'u-lo Chung* (*Púluō Zhōng*, *蒲羅中國*). According to him, "*P'u-lo Chung* (*Púluō Zhōng*)" would be "The earliest name of Singapore in remote days, and should correspond to *Pulau Ujong* in Malay, the island on the extremity of the peninsula. It reminds us of Johor's old name, *Ujong Tanah*, 'the extremity of land'. Therefore, *Púluō* is the transliteration of the Malay word *pulau*, 'island', and *chung* corresponds to *ujong*" (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019).

As mentioned, one of the possibly 'original' names of Singapore was *Temasek* or *Temasik* (also *Tumasik*, attested in 1365 in the *Nagarakretagama*, a Javanese epic poem, where it should be related to a specific inhabited center on the island, meaning something like 'Sea Town')[3]. Wang Dayuan, a Chinese traveler, wrote reports of his voyages in the 14th century. He visited Singapore in (around) 1330, calling the island *Dānmǎxī* (*單馬錫*). Hsü Yün-ts'iao (Xǔ Yúnqiáo) transcribes the denomination from Wang Dayuan's works as *Tan-Ma-Hsi* (*單馬錫*) and comments on it adding that the same toponym "also appeared in Cheng Ho's chart (*鄭和航海圖 Cheng-ho hang-hai t'u* [*Zhèng Hé hánghǎi tú*]), attested in Mao Yüan-yi's (Máo Yuányí) (茅元儀) *Wu pei chih* (*Wǔ bèi zhì*) (*武備志*), volume 240, with an analogous pronunciation, but transcribed with different characters, i.e. *淡馬錫* (*Tan-ma-his / Tànmǎxī*), which, in Hokkien pronunciation, would be *Tam-ma-siak*, closer to *Tumasik*" (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019). However, it has been objected that *hsi* could refer to 'tin' and to an association of Malay *tanah*, 'land', with Chinese *hsi* (*xī*), 'tin', producing a compound that could be translated as "land of tin" (Gerini 1905).

In any case, the etymology of the denomination *Temasek* is unclear. In his *Malay-English Dictionary* (1910), R.J. Wilkinson argues on the fact that *Temasek* probably derives, as mentioned above, from *tasek*, a Malay word for 'sea' or 'lake'. Through the addition of the infix *-em-*, the name could be interpreted as something like 'place surrounded by the sea' (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019).

Temasek, or *Temasik*, could also derive from the name of one of the Srivijaya Kings, Maharaja Tan Ma Sa Na Ho, who ascended the throne of his Kingdom in 1376. Hsü Yün-ts'iao, conversely, theorized that the place name could have been borrowed from Greek, being, possibly, a 'corruption' of the toponym *Damascus* (*Δαμασκός*), meaning, in its turn, something like "a well-watered land" (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019).

The above mentioned legend from the *Sejarah Melayu* (the *Malay Annals*), a Malay literary work composed sometime between the 15th and the 16th centuries, records the story of Sri Tri Buana (the official title of Sang Nila Utama after his coronation, meaning the 'Lord of Three Worlds', possibly the heaven of the gods, the world of humans, and the underworld of demons), a Srivijayan prince from Palembang who travelled to *Temasek* with his Chief Minister Demang Lebar Daun and, while hunting at *Kuala Temasik*, "the mouth of the Temasik River" (in the place now known as the *Padang*, which could be the first historical reference to the Singapore River), sighted an unfamiliar animal. Demang Lebar Daun hypothesized that the animal was a lion. Sri Tri Buana decided, then, to establish a city at *Temasik* and to call it *Singapura*, possibly meaning, as shown above, 'Lion City' (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019). This foundation should have occurred in (around) 1284 (Gerini 1905). Based on the account, an early presence on the island of immigrants from a territory (possibly the Malay Peninsula, or Sumatra, or Java) that was characterized by Indu civilization has been hypothesized (Gerini 1905). A local temple, or a sacred area, would have been the *pura* or *puri* that got the name *Siṁha*, 'lion', and originated the name *Siṁhapura* for a neighboring village. *Siṁhapura* was the denomination of the capital of a Kalinga Kingdom, in India, already in the 12th century AD (Majumdar 1996), and the new name of Singapore could have been established to indicate the prestige of the settlement by giving it the name of an ancient city from India[4]. Alternatively, the toponym could have depended from the idea to perpetuate (as often happened in many parts of Indo-China) the name of the founder, which, in that case, would have been something like *Siṁha* (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019). The name *Singapura*, with all its variants (Borschberg 2018), was 'anglicised' into *Singapore* in the 1800s (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019).

As mentioned above, a 1604 map by Manuel Godinho de Erédia records the toponym *Xabandaria*. This attestation could mean that the port of Singapore in that specific historical context would have been significant enough to be administered by a *Shahbandar* (Borschberg 2017), which, in Persian, means 'King of the Haven', but that can be translated, in relation to the port, as and a 'Harbour Master' (Moreland 1920). The above-mentioned Flemish merchant Jacques de Coutre, in the beginning of the 1600s, wrote about his visit to the *Ysla de la Sabandaria Vieja*, the 'Island of the Old Shahbandaria', which would indicate Singapore (Borschberg 2014).

Historical and archaeological researches (Miksic 2013) have demonstrated how Singapore became an important port in the 1300s and achieved a remarkable level of prosperity over the whole 14th century. The island declined in its wealth through the 15th century, possibly due to the rise of the neighboring Kingdom of Melaka (Abshire 2011), but was still an important harbor in the 1600s (Borschberg 2017).

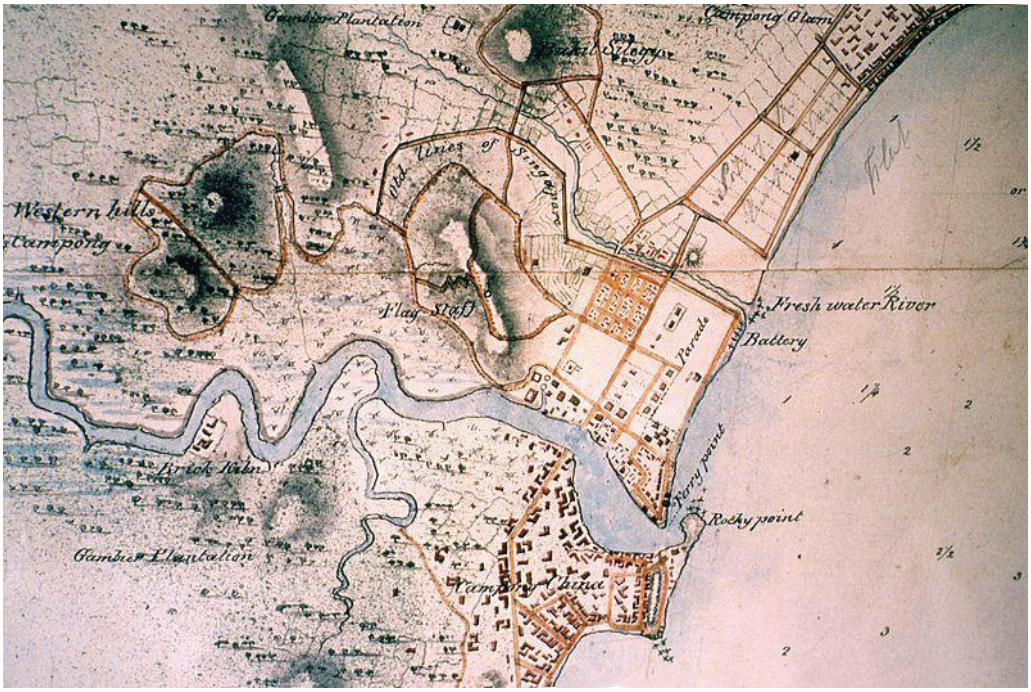

A map of Singapore, from 1825, depicting, among other details, the Singapore River (from the India Office Records and Private Papers - The British Library, at https://www.bl.uk/collection-guides/india-office-records)

British Colonial Era

In 1819 Singapore was colonised by the British with the arrival of Sir Stamford Raffles. The British had the need to break the trade monopoly of the Dutch in the region. Indeed, the trade route between China and British India was passing through the Malacca Straits and was becoming, over time, increasingly important. The Dutch had colonized Indonesia, known as the Dutch East Indies at the time, and were trying to control the area by limiting the rights to trade to the ships crossing the sea under the rule of their Company. British trading ships were heavily taxed at all Dutch ports, causing to them multiple issues in trading.

Raffles tried to break this monopoly by establishing a new (British) port in the region. As existing harbours in the area were not convenient enough to become

major trading centers (Abshire 2011), he had to find a new alternative. In 1818, Raffles managed to procure enough funding from the British East India Company for an expedition in the area to establish a new British base in the region, which would not antagonise the Dutch. After visiting and exploring many islands which were either occupied by the Dutch or had an unsuitable harbour, Raffles finally settled on Singapore. The place was in a prime position, as it was situated at the tip of the Malay Peninsula near the Straits of Malacca. It also had fresh water and timber for repairing ships, but, most importantly, the island had an excellent natural harbour and was unoccupied by the Dutch (Lepoer 1989). Raffles's expedition arrived in the area in January 1819, finding a Malay settlement at the mouth of the Singapore River. The chief of this settlement was Temenggong Daeng Abdul Rahman bin Tun Daeng Adbul Hamid. In that time, Singapore was officially under the rule of the Sultan of Johor, Tengku Jumaat Abdul Rahman. The Sultan was conditioned by the influence of the Bugis and the Dutch, and would not have agreed to a cooperation with the British. However, the Tengku was Sultan only because his older brother, Tengku Hussein, was in exile, and his position was precarious, lasting only until his brother's possible return. With the Temenggong's help, Raffles managed to 'smuggle' Tengku Hussein to Singapore and offered to restore him to his rightful position and to pay him if and only if he would have allowed the British to establish a trading post in Singapore. Both Tengku Hussein and the Temenggong would have received a yearly payment for this collaboration (Turnbull 2009). By successfully achieving their help, Raffles established, then, Singapore as a free port, attracting many traders who wanted to avoid the Dutch taxes and restrictions.

Subsequently, William Farquhar started his management time of the area till 1822, when Raffles was back to Singapore and took over the administration while drafting new policies for the trading post. In 1823, Raffles achieved another agreement with the Sultan and the Temenggong to buy out their administrative and legislative rights on Singapore except for the areas previously reserved for them. This agreement allowed Singapore to pass directly under the British law, while the Malay culture was maintained. Another treaty in 1824, arranged by John Crawfurd, achieved the incorporation of Singapore and its neighbouring islands to the British domain (Wake 1975). Singapore's status of British colony became cemented when the Anglo-Dutch Treaty of 1824 was established, dividing the Malay Archipelago between the British and the Dutch, with current day Malaysia and Singapore under the British rule and current day Indonesia under the Dutch rule (Tan 1978).

During the colonisation time, the place was known as *Singapore* by the British, while the local Chinese people called it with a variety of names, including *Xin-jia-po* (*新加坡*), *Seng-ka-pho* (*星架坡*), *Seng-chiu* (*星洲*), 'Singapore Island', and *Seng-kok* (*星國*), 'Singapore State'. A specific variant, *Sit-lat* (*石叻*), was derived from the Malay word *selat*, meaning 'strait', with the derivatives *Sit-lat-po*

(*石叻坡*) and *Lat-po* (*叻坡*). All the names just mentioned were local variants of the name *Singapore*, which the British used to refer to the place.

Japanese Occupation

The British remained in Singapore till the Second World War, when they were defeated by the Japanese in 1942. After the conquest, the Japanese military Police, the *Kempeitai*, was the main occupation unit in Singapore, notorious for having committed many war crimes against the locals. In particular, they attempted to 'erase' from the population the ethnic Chinese element through a process called *sook ching*, 'to purge through purification', as they were seen to be a threat to the Japanese Empire. Some of the wealthy Chinese in Singapore were loyal to the Republic of China and were financing the National Revolutionary Army in the Second Sino-Japanese War through a series of fund-raising propagandist events. The men targeted by the Japanese were not only belonging to these social layers, and their victims were mainly Chinese males between the ages of 18 and 50. They were taken to remote places around the island, such as *Changi Beach*, *Punggol Point*, and *Siglap*, to be killed systematically by being shot with machine guns and rifles after being 'screened'. The *Kempeitai* and the Japanese soldiers organized a network of informants around the island to identify those who they suspected were anti-Japanese. They used this method to create a widespread feeling of fear and distrust among the locals, all the while inflicting corporal punishments and even executions on those who did not pay respects to them publicly.

The Japanese also sought to eliminate the Western influence over the island by setting up schools and founding an education system in Japanese to force the locals to learn their language. This was done through the *Shonan Japanese School* (*昭南日本学園*), established to educate the Chinese, Malay, Indian, and Eurasian inhabitants of Singapore in Japanese. The *Shonan First People's School* was also established during the occupation. All media were broadcasted and screened in Japanese, and textbooks and language guidebooks were printed in Japanese. Moreover, schoolchildren had to stand in the direction facing Japan and sing the Japanese national anthem *Kimigayo* (*君が代*) to show their loyalty to the occupants. Japanese propaganda banners and posters were also posted around Singapore, as well as many Japanese Rising Sun flags.

Once the Japanese took over in 1942, they renamed Singapore *Syonan-to* / *Shōnan-tō* (*昭南島*). The name was derived from *Shōwa no jidai ni eta minami no shima* (*昭和の時代に得た南の島*), meaning 'Southern Island obtained in the Age of Shōwa'. The word *Shōnan* (*昭南*) is literally translatable as 'Light of the South' (Swinson 1970). The change in the island name, along with the complete linguistic transition from English to Japanese, was an addition to the attempt to erase all the previous cultures in the area, as well as to entirely eliminate the Western influence the British had left in Singapore. The change of the toponym, therefore, was part of the attempt, by the Japanese, to change the identity of the place.

Singapore After the Second World War

On the 15th of August 1945, the Japanese announced their surrender to the Allies, and the official ceremony was held on the 2nd of September of the same year. On the 12th of September 1945, a surrender instrument was signed at the Singapore Municipal Building. A British military administration was formed to govern the island till March 1946, with the Japanese troops used as security forces. Singapore was established as a Crown colony, separate from the other Straits Settlements, with a civil administration headed by a Governor. At that time, the island was referred to as *The Colony of Singapore*. This new naming was accompanied with the Malay, Chinese, and Tamil toponyms of *Koloni Singapura*, *Kālaṉi Ciṅkappūr* (*காலனி சிங்கப்பூர்*), and *Xīnjiāpō Zhímíndì* (*新加坡殖民地*).

Immediately after the Japanese occupation, despite the common feeling of freedom from the Japanese, Singaporean people did not accept willingly the return of the British. The island saw a rise of anti-colonial and nationalist sentiments, further supported and encouraged by the Malay slogan *Merdeka*, 'Independence'. One of the most significant events that further propagated the anti-colonial sentiments is known as "the Maria Hertogh riots", which started on December 13, 1950, after a court decided that Maria, a little girl who had been raised by a Muslim family, would have had to be returned to her Catholic biological parents (Hughes 1980).

The British were willing to allow to Singapore an increasing self-governance. However, they wanted to retain control because of Singapore's strategic position as an important port and because of its abundant rubber resources. This desire for independence was echoed by the communist party in Singapore, while many of the locals did not really agree with this sentiment. Eventually, the independence movement led by the communists backfired and convinced the non-communists that the British were necessary in preventing communists from taking over the government.

By 1953, a limited form of self-government was proposed by the British, despite they were retaining control over internal security and foreign affairs, as well as veto powers over the legislation. The year 1955 saw the establishment of the first Legislative Assembly, giving Singapore a partial internal self-government. However, due to an unstable government, the island sought to look towards a complete self-governance, which the British rulers were reluctant to give due to the communist threats. The second Chief Minister, Lim Yew Hock, following David Marshall, led a crackdown on communist and leftist groups. With this, the British government approved Lim's governance policies and strategies, granting almost complete self-governance, except for external security, while maintaining internal security as a shared responsibility between the local and British governments. Singapore became a recognised state, with, as a Governor, Sir William Allmond Codrington Goode, serving as the first Yang di-Pertuan Negara, 'Head of State'. In

1959, therefore, Singapore became the *State of Singapore*, with its own citizenship consisting of people born in Singapore or in the Federation of Malaysia (Lee, E. 2008).

The Merger with Malaysia

After the establishment of Singapore's full internal self-government, the island began to look towards a merger with Malaysia. Many businesses shifted their headquarters to Kuala Lumpur when the Legislative Assembly was first established. Business owners did not agree with communist ideas and, being some of the governing politicians pro-communist, they were reluctant to continue operating in Singapore (Lepoer 1989).

Thus, the leaders of the governing party, the People's Action Party (PAP), believed that the way for Singapore to move forward was in conjunction with Malaya. As a result, they campaigned strongly for a merger, while the communist wing of the PAP was strongly opposed to the merger itself, as its members feared a loss of influence. The Malaya government, headed by the ruling party United Malays National Organisation (UMNO), was strongly anti-communist and wanted to support the PAP against the communist positions. The UMNO leaders were also not supportive of a merger, as Singapore had a large ethnic Chinese population, which would alter the ethnic balance which their political power base depended on. However, the UMNO became faced with the prospect of a takeover by the pro-communist wing of the PAP and decided that a merger with Singapore would be for the best. Malaysia's Prime Minister, Tunku Abdul Rahman Putra Al-Haj ibni Almarhum Sultan Abdul Hamid Halim Shah, suggested the idea of *Malaysia*, which would have included current-day Malaysia, Singapore, and Brunei. The Malay population in East Malaysia was used to accept and offset the Chinese population in Singapore (Lepoer 1989). Brunei opted not to participate in this merger.

A referendum was called in September 1962, which had three options. First, Singapore would have joined Malaysia, but with full autonomy and only a fulfilment of conditions to officialise the merger. Second, Singapore would have been fully integrated into Malaysia without full autonomy, becoming a state of Malaysia. Lastly, Singapore would have had to enter Malaysia on terms like that of the Borneo territories (East Malaysia). The option that had the highest percentage of votes was the first one, and Singapore was slated to join Malaysia on September 16, 1963 (Lepoer 1989). The island was referred to as *Singapore, State of Malaysia*. There were also Malay, Chinese, and Tamil translations for the name, *Negeri Singapura*, *Xīnjiāpō Zhōu* (*新加坡州*), and *Ciṅkappūr Mānilam* (*சிங்கப்பூர் மாநிலம்*).

Independent Singapore

The union proved to be unstable, threatening to dissolve immediately due to the distrust and misalignment of ideals between the leaders of Singapore and the federal government of Malaysia. The UMNO saw PAP's participation as a threat to

their Malay-based political system. The PAP called for a Malaysian Malaysia, which favoured all Malaysians, instead of specific ethnic groups. However, the UMNO wanted to enforce special social and economic privileges for the indigenous people of the country, which was decided ethnically and religiously.

Furthermore, despite earlier agreements to establish a common market for free trade, Singapore continued to face trade restrictions with Malaysia. This resulted in Singapore not extending to Sabah and Sarawak the full amount of the loans formerly agreed upon for economic development for their States. This escalated and resulted in exacerbated relations between the two Countries.

All this culminated in the 1964 ethnic riots in Singapore, when the tensions escalated to their peak. The Chinese in Singapore disdained the Malaysian policies of affirmative action, which allowed special privileges to the Malays. These privileges included financial and economic benefits given to the Malays and the recognition of Islam as the only official religion, even though non-Muslims could still practice their religion. The Malays and Muslims in Singapore were incited by the Federal Government with rumours depicting the PAP mistreating the Malays. This, coupled with the Indonesian military actions against Malaysia, eventually led to the ethnic riots.

As the tensions escalated, Prime Minister Tunku Abdul Rahman saw no alternative but to advise the Parliament of Malaysia to vote to expel Singapore from Malaysia. PAP leaders attempted to keep Singapore as a state of Malaysia to no avail, as the Parliament voted 126-0 in favour of the expulsion of Singapore from Malaysia. Lee Kuan Yew announced the results on August 9, 1965, and assumed the role of Prime Minister of the new nation (Lee, K.Y. 1965). The state, previously *Singapore, State of Malaysia*, now became the *Republic of Singapore*, with the Yang de-Pertuan Negara becoming the President, and the Legislative Assembly becoming the Parliament. Singapore officially became a sovereign, democratic, and independent nation. Independent Singapore was admitted to the United Nations on September 21, 1965, and became a member of the Commonwealth of Nations on October 15, 1965. On December 22, 1965, the country became officially a Republic, with Yusof bin Ishak as the first President.

With the completion of these stages, Singapore became officially the *Republic of Singapore*. In written Chinese characters, the designation *Republic of Singapore* is rendered as *Xīnjiāpō Gònghéguó* (*新加坡共和国*), in simplified Chinese, and *新加坡共和國* in traditional Chinese. The names in the different varieties of Chinese, i.e. Hokkien, Cantonese, Hakka, and Hokchiu are, thus, *Sin-ka-pho Kiōng-hô-kok*, *Sān'gabō Guhng'wòhgwok*, *Sîn-kâ-phô Khiung-fò-koet*, and *Sĭng-gă-pō̤ Gê̤ung-huò-guók*. The country is also nicknamed *Shīchéng* (*狮城*) in Mandarin and *Sai-siâⁿ* in Hokkien, literally meaning 'Lion City'. Modern historical names are retained as poetic or shorthand denominations, including references such as *Xīngzhōu* (*星洲*) in Mandarin and *Seng-chiu* in Hokkien, as well as *Xīngguó*

(*星國*) in Mandarin and *Seng-kok* in Hokkien. *Xīng* means 'star', a homophone for *Sing-* in *Singapore*. *Zhōu* is a term for 'island', while *guó* means 'country' or 'state'. The name *Xīngzhōu* is used in specific contexts, such as the *Sin Chew Jit Poh* (*星洲日报*), a newspaper published in Singapore until the 1980s. In Malay, the official name of the country is *Republik Singapura*, and the Malay name is used for the country's motto and the related national anthem, *Majulah Singapura*. This is because the official language of the country is Malay, which explains why the Malay name is used officially instead of the English name. In Tamil, the country is called *Ciṅkappūr* (*சிங்கப்பூர்*), and its official name is *Ciṅkappūr Kuṭiyaracu* (*சிங்கப்பூர் குடியரசு*).

The names of the country are in their standard form, being variations of *Singapore* and *Republic of Singapore*. Nearly every language in the world has a name for Singapore derived from *Singapore* or *Singapura*. For example, Vietnamese sources refer to the nation as *Singapore* or *Xin Ga Po* for the country and *Cộng hòa Singapore* or *Cộng hòa Xin Ga Po* for *Republic of Singapore*. In the local variant of writing from the *hán tự*, the terms look exactly the same as the Chinese ones, which are pronounced differently, namely *Tân Gia Pha* or *Tân Gia Ba*. The form for *Republic of Singapore* is *Tân Gia Ba Cộng hòa quốc* (*新加坡共和國*). *Hán tự* versions of other Singapore's historical names exist, such as *Chiêu Nam* for when the toponym of the island was *Shōnan-tō*.

The historical steps leading Singapore from a trade settlement port to an advanced country are accompanied by the names people have given, over time, to the island. From *Temasek* to *Shōnan-tō* to *Republic of Singapore*, the country and its toponym have changed over time, while preserving the multicultural and multilingual nature of the Lion City.

Conclusion

The history of the names of Singapore is interwoven with the historical events occurred, over centuries, in the island. It effectively reflects the changes in population and the settlement dynamics in the area and gives a clear picture of the multicultural and multilingual identity and context of the Lion City. Moreover, the different variants and versions of the place name are emblematic of the different naming strategies for the island, going from descriptive instances to political needs, including, in the more recent history of the country, language policies and language planning strategies.

At the etymological level, the history of the names of Singapore and their reconstruction highlights still unanswered questions, connected not only with the toponymy of the island, but also with the origins and the arrival of the early inhabitants of the area, whose movements are constantly foreshadowed by the older changes in the names of the Lion City, providing linguists and historians with a puzzle that still needs to be exhaustively solved.

NOTES

[1] In a map accessible at: http://www.nlb.gov.sg/biblioasia/2016/01/22/a-portuguese-map-of-singapura/ (retrieved on December 13, 2019).

[2] For exhaustive references and sources on this section, see Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019.

[3] The poem is written in Old Javanese and describes the apogee of the Majapahit Empire.

[4] This city is located, now, in the current Indian State of Telangana and is now known as *Singapuram*.

REFERENCES

Abshire, J. E., *The History of Singapore*, Greenwood, Santa Barbara (CA, USA), 2011. (Abshire 2011)

Borschberg, P., *Iberians in the Singapore-Melaka Area and Adjacent Regions (16th to 18th Century)*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag, 2004. (Borschberg 2004)

Borschberg, P., *The Singapore and Melaka Straits: Violence, Security, and Diplomacy in the 17th Century*, Singapore, National University of Singapore Press, 2010. (Borschberg 2010)

Borschberg, P., "The Singapore Straits in the Latter Middle Ages and Early Modern Period (c. 13th to 17th Centuries): Facts, Fancy, and Historiographical Challenges", *Journal of Asian History*, 46, 2, 2012, pp. 193-224. (Borschberg 2012)

Borschberg, P., *Jacques de Coutre's Singapore and Johor 1594-c.1625*, Singapore, National University of Singapore Press, 2014. (Borschberg 2014)

Borschberg, P., "Singapore and Its Straits, c.1500-1800", *Indonesia and the Malay World*, 45, 2017, pp. 373-390. (Borschberg 2017)

Borschberg, P., *History of Singapore: Portuguese & Dutch Sources*, Singapore, Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS) - Yusof Ishak Institute, 2018. (Borschberg 2018)

Cavallaro, F. P., Perono Cacciafoco, F., and Tan, Z. X., "Sequent Occupance and Toponymy in Singapore: The Diachronic and Synchronic Development of Urban Place Names", *Urban Science*, 3, 3, 98, 2019, pp. 1-18. (Cavallaro, Perono Cacciafoco, and Tan 2019)

Gerini, G. E., "The *Nagarakretagama* List of Countries on the Indo-Chinese Mainland (Circâ 1380 A.D.)", *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, 1905, pp. 485-511. (Gerini 1905)

Grosses vollständiges Universal-Lexicon aller Wissenschafften und Künste [Great Complete Encyclopaedia of All Sciences and Arts], 1731-1754, (vol. 37, 1743), Leipzig, August Hermann Francke. (Universal Lexicon 1743)

Hughes, T. E., *Tangled Worlds: The Story of Maria Hertogh*, Singapore, Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS) - Yusof Ishak Institute, 1980. (Hughes 1980)

Lee, E., *Singapore: The Unexpected Nation*, Singapore, Institute of Southeast Asian Studies (ISEAS) - Yusof Ishak Institute, 2008. (Lee, E. 2008)

Lee, K. Y., *Transcript of a Press Conference Given by the Prime Minister of Singapore, Mr Lee Kuan Yew, at Broadcasting House, Singapore, at 12:00 hours on Monday 9th August 1965*, Singapore, Government of Singapore, National Archives of Singapore, 1965. (Lee, K. Y. 1965)

Lepoer, B. L., *Singapore: A Country Study*, Washington, Library of Congress, Federal Research Division, 1989. (Lepoer 1989)

Majumdar, R. C., *Outline of the History of Kalinga*, New Delhi, Asian Educational Services, 1996. (Majumdar 1996)

Miksic, J. N., *Singapore and the Silk Road of the Sea: 1300-1800*, Singapore, National University of Singapore Press, 2013. (Miksic 2013)

Moreland, W. H., "The *Shahbandar* in the Eastern Seas", *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, 52, 1920, pp. 517-533. (Moreland 1920)

Perono Cacciafoco, F., and Tuang, S. Q., "Voices from the Streets: Trends in Naming Practices of Singapore Odonymy", *Review of Historical Geography and Toponomastics*, 13, 25-26, 2018, pp. 9-30. (Perono Cacciafoco and Tuang 2018)

Savage, V. R., & Yeoh, B., *Singapore Street Names: A Study of Toponymics*, Singapore, Marshall Cavendish International Asia Pte Ltd., 2013. (Savage & Yeoh 2013)

Swinson, A., *Defeat in Malaya: The Fall of Singapore*, New York, Ballantine Books, 1970. (Swinson 1970)

Tan, D. E., *A Portrait of Malaysia and Singapore*, Oxford, Oxford University Press, 1978. (Tan 1978)

Turnbull, C. M., *A History of Modern Singapore: 1819-2005*, Singapore, National University of Singapore Press, 2009. (Turnbull 2009)

Wake, C. H., "Raffles and the Rajas: The Founding of Singapore in Malayan and British Colonial History", *Journal of the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society*, 48, 1, 227, 1975, pp. 47-73. (Wake 1975)

Wheatley, P., *The Golden Khersonese: Studies in the Historical Geography of the Malay Peninsula Before A.D. 1500*, Kuala Lumpur, University of Malaya Press, 1961. (Wheatley 1961)

ABSTRACT

The history of the names of Singapore and of their variants and different versions produced over time is extremely interesting and shows still some unclear stages, both at the etymological level, in the linguistic explanation of the origins and original meanings of the numerous names the island had throughout the centuries, and at the historical level, in the attempt to connect the names of Singapore with local and external peoples who inhabited and occupied the island in the past. This paper aims at providing a synthetic, but punctual,

survey on the names used for the Lion City over time, with the addition of some linguistic and historical details. The main issue in the diachronic reconstruction of the names of Singapore resides in the early stages of the history of the island, for which the historical sources are rare and, sometimes, controversial. The different names used for Singapore from the beginnings of its history witness changes in population and settlement dynamics that are not always very clear, due to the lack of reliable historical sources, but that give an outstanding image of the multicultural and multilingual nature of Singapore already from its origins. The paper reconstructs and documents the different stages of the naming process of Singapore from the origins to the present time.

Key words: The Names of Singapore, Toponomastics, Naming Process

REZUMAT

Istoricul denumirilor oraşului Singapore şi al diferitelor variante şi versiuni ale acestora apărute de-a lungul timpului este extrem de interesant şi încă prezintă o serie de faze neclare, atât la nivel etimologic, în explicaţia lingvistică a originilor şi a sensurilor originale ale numeroaselor denumiri pe care le-a avut insula de-a lungul secolelor, cât şi la nivel istoric, în încercarea de a lega denumirile oraşului Singapore de populaţiile locale şi externe care au locuit şi au ocupat insula în trecut. Lucrarea îşi propune o trecere în revistă sintetică, dar punctuală, a denumirilor folosite pentru Oraşul Leilor de-a lungul timpului, cu adăugarea câtorva detalii lingvistice şi istorice. Principala problemă în reconstrucţia diacronică a denumirilor oraşului Singapore se referă la perioada timpurie a istoriei insulei, sursele istorice pentru aceasta fiind rare şi, uneori, controversate. Denumirile diferite folosite pentru oraşul Singapore de la începutul istoriei sale reflectă schimbări la nivelul populaţiei şi al dinamicii aşezărilor care nu sunt întotdeauna foarte clare, din cauza lipsei unor surse istorice fiabile, însă care oferă o imagine extraordinară a caracterului multicultural şi multilingv al Singaporelui, încă de la începuturi. Lucrarea reconstruieşte şi documentează diferitele stadii ale procesului de numire a oraşului Singapore, de la origini până în prezent.

Cuvinte-cheie: denumirile oraşului Singapore, toponomastică, proces de numire

O ABORDARE CRITICĂ A *GRAMATICII LIMBII ROMÂNE*: TIPURI DE CONSTRUCȚII CU NUMELE PROPRII MODIFICATE

Sabina-Nicoleta ROTENȘTEIN
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași
Institutul de Cercetări Interdisciplinare
Departamentul Ştiințe Socio-Umane
sabina.rotenstein@uaic.ro

Gramatica limbii române (numită de acum *Gramatica Academiei*) tratează problema numelor proprii, în volumul I, într-un subcapitol al *Substantivului* (p. 118-129) și, în volumul al II-lea, în mod succint, în *Grupul nominal* (p. 80-81). Deși autoarea din *Gramatica Academiei I*, Domnița Tomescu, remarcă la început opoziția dintre numele comune și cele proprii, marcată prin „particularități semantice și gramaticale" (*Gramatica Academiei I 2008*: 118), ea consideră mai apoi că: „Numele proprii reprezintă un sistem de denominație suplimentară, fiind atribuite unor obiecte desemnate prin numele comun, generalizator al clasei din care fac parte" (*idem*: 119). În concepția sa, separându-l de valoarea de substitut a pronumelui, „numele propriu nu poate reprezenta în enunț decât obiectul denumit, al cărui nume comun nu este înlocuit, ci dublat, de cele mai multe ori în cadrul unei structuri (*vecinul Ion*, *maica Filofteea*, *doctorul Popescu*, *câinele Grivei* etc.)" (*idem*: 119). Aceste afirmații din *Gramatica Academiei I* presupun că, în cadrul denominației nominale, obiectele în sens larg din lumea extralingvistică sunt mai întâi clasate conceptual ca nume comune și, ulterior, unele dintre ele, individualizate prin nume proprii. Considerând raportul dintre denominația comună și cea proprie unul de suprapunere, D. Tomescu estompează opoziția pe care tot ea o afirmase la început între cele două clase substantivale. Această concepție asupra numelui propriu ca „un sistem de denominație suplimentară" (*idem*: 119) conduce la o abordare strict formală a acestuia, latura semantică nefiind aproape deloc exploatată de autoare (cu excepția unor afirmații inițiale nefructificate ulterior). De asemenea, și înțelegerea unor aspecte ale utilizării numelor proprii, precum însoțirea acestora, în anumite contexte, de un articol nehotărât, este explicată tot din perspectiva unui substantiv comun subiacent: „Neparticipând la opozițiile categoriei determinării, articularea prenumelor cu articol nedefinit reprezintă o încadrare formală a numelor proprii în contexte de identificare, de tipul: *un băiat Luca*, *o fată Ana*, *un câine Bubico*, *un sat Vidra* etc., cu elipsa numelui comun al obiectului denumit." (*idem*: 126). În articolul de față doresc să combat considerarea numelui propriu ca un sistem de denominație suplimentară și să aduc câteva lămuriri despre statutul semantic și funcțional al acestuia, precum și despre modificarea semantică suferită atunci când numele propiu intră în construcții gramaticale neprototipice, cum este cea în care apare însoțit de articol nehotărât.

Studiile din onomastica actuală (W. Van Langendonck, G. Kleiber, M. Wilmet, S. Nyström, G. W. Smith etc.) au evidențiat principalele caracteristici ale numelui propriu prototipic: rigiditatea[1] sa, deci capacitatea de a numi un referent fără intermediul unei clase conceptuale, și absența unui sens lexical convențională. Denominația nominală conține, așadar, două tipuri opuse, diferite semantic și sintactic: denominația comună, care desemnează un referent dintr-o clasă de obiecte reunite pe baza unui concept, și denominația proprie, care trimite nemediat la referent. Există două modalități de numire a aceluiași obiect din lumea extralingvistică: prin nume comun, deci prin intermediul clasei de obiecte, sau, direct, prin nume propriu. Marc Wilmet diferențiază numele comune de cele proprii și definește denominația comună prin: „Elle attache de façon biunivoque un signifié à un signifiant et un signifiant à un signifié." (Wilmet 1991: 118) și denominația proprie prin: „Elle affecte une séquence phonique à un référent." (*ibidem*)[2]. Trebuie specificat că sensurile categoriale care se activează la percepția numelor proprii și care sunt specifice fiecărei limbi sunt doar de natură presupozițională (Van Langendonck, Van de Velde 2016: 24-25). În aceste condiții, apariția unui sens care să indice o categorie de tipul 'băiat', 'fată', 'sat', 'câine' la auzul unor nume precum Luca, Ana, Vidra, Grivei poate să fie infirmată de enunțul în care numele propriu funcționează, presupoziția inițială fiind astfel negată: Vidra poate să numească un lac, un sat, o pensiune etc. Deci, numele comune pe care Domnița Tomescu le consideră fie dublate de numele proprii, fie eliptice în unele structuri sunt doar niște presupoziții categoriale care pot să nu fie confirmate de enunț.

Pe lângă statutul său la nivelul convenției lingvistice, numele propriu are o utilizare specifică și atunci când funcționează în discurs, integrat într-o construcție sintactică. Lingviștii francezi au urmărit nu numai utilizările prototipice ale numelor proprii, ci și pe acelea în care acesta își modifică în discurs statutul inițial prin însoțirea de determinanți și adjuncți specifici numelor comune. În utilizarea sa prototipică, numele propriu, spre deosebire de cel comun, nu are nevoie de un determinant pentru a alcătui un grup nominal, iar capacitățile sale combinatorii trebuie lămurite prin raport cu unicitatea referentului[3]. Însă apariția în diverse texte a unor nume considerate proprii în contexte specifice numelor comune necesită o explicație a transformărilor survenite nu numai în structura lor formală, ci și în cea funcțională. *Gramatica Academiei II* definește procedeul modificării substantivelor, dar se referă exclusiv la adjuncții numelor comune: „*Modificarea (restrângerea)* extensiunii substantivului și *calificarea* acestuia se realizează prin exprimarea unei proprietăți a referentului său" (*Gramatica Academiei II 2008*: 86). Astfel, „unii adjuncți restrâng clasa referențială a substantivului regent, indicând proprietatea definitorie pentru o (sub)clasă (o categorie, un tip) de entități desemnate de grupul nominal ca ansamblu: *câine*, față de *câine ciobănesc* (denumind o rasă de câini)." (*ibidem*). Numele proprii nu trimit însă la o clasă referențială unită printr-o trăsătură definitorie, ci desemnează direct un referent

unic, într-un discurs particular. Așadar, studiul modificărilor apărute la numele proprii însoțite de adjuncți privește nu restrângerea clasei referențiale (extensiunea numelui propriu este mereu 1), ci specificul relației cu referentul. Această relație suportă transformări așa încât numele propriu însoțit de o serie de determinanți și adjuncți începe un proces de lexicalizare situat în diverse faze. Cele patru construcții analizate mai jos au fost considerate, mai ales în onomastica franceză, drept specifice procesului de modificare a numelui propriu în discurs.

1. Construcția denominativă

Construcția denominativă (*articol nehotărât + (adjunct) + nume propriu* sau *adjectiv demonstrativ + nume propriu*) pune accentul pe semnificantul numelui propriu, iar legătura cu referentul, deși prezentă în enunț, este lăsată în plan secundar: „Judecătorul însă nu-l mai luă în seamă, ca și când pentru dânsul nici n-ar mai exista **un Herdelea**...” (Rebreanu 1966: 218). Deși numele propriu *Herdelea* desemnează rigid un singur personaj, raporturile dintre nume și referent sunt transformate prin prezența articolului nehotărât *un*. Numele *Herdelea* este inclus într-o posibilă clasă de persoane numite *Herdelea* de unde articolul nehotărât extrage un exemplar nediferențiat. Ca efect stilistic, construcția denominativă de aici creează impresia slăbirii legăturii dintre nume și referent ca semn al disprețului pe care judecătorul îl arată față de învățătorul Herdelea. Formularea lingvistică care îl situează pe referent pe treapta cea mai de jos a cunoașterii indică decăderea acestuia din sfera de prieteni ai judecătorului la un simplu purtător de nume, asemeni unui necunoscut.

Grupul nominal *un + anume + nume propriu*, la fel ca și cel numai cu articol nehotărât, poate să slujească, precum în cazul de mai jos, primei mențiuni a unei persoane, necunoscută pentru cel puțin unul dintre interlocutori: „Iar cel care a încercat să-l lase cu totul singur și cu batjocură pe Bubi în pornirea lui a fost un alt comesean pripășit prin casa lui Licureanu, un grecotei, **un anume Panaiot**, sau, cum i se spunea, Panaiotache Potamiani.” (Sadoveanu 1963: 292). În situația de aici, această introducere a unui nou personaj pentru cititor este urmată de o descriere realizată de narator care lămurește datele principale ale referentului, ceea ce indică o diferență de cunoaștere între interlocutori. Așa cum precizează C. Schnedecker, această construcție gramaticală schimbă, în cazul unei diferențe între sferele de cunoaștere ale interlocutorilor, modul în care referentul este redat „présentant ainsi un référent à double face, «brand new» pour l’interlocuteur mais connu du locuteur qui dispose à son sujet d’un nombre d’information conséquent” (Schnedecker 2005: 111). Astfel, articolul nehotărât semnalează interlocutorului / cititorului noutatea referențială, pe când adjectivul *anume* indică, din contră[4], o bună circumscriere a personajului în cunoașterea locutorului / naratorului, care știe exact la cine trimite numele propriu și poate să dea lămuririle necesare (*ibidem*).

Într-un alt exemplu grupul nominal *acest + nume propriu* atrage atenția prin asocierea deicticului discursiv masculin *acest* cu numele propriu feminin *Carmen Sylva*, utilizat fără adjunct în rândurile anterioare: „De curând începuse să se afle prin mica lume românească de numele ei de scriitoare: Carmen Sylva. [...] Din câte

ştia despre regină, coana Miţa aflase numai că a fost o mamă nefericită, pierzându-şi fetiţa. Şi simţea că dacă n-ar fi **acest Carmen Sylva**, pe care nu-l înţelegea şi care se aşeza oarecum supărător între ea şi regină, dragostea şi pornirea ei de mamă şi-ar fi găsit mai iute drumul înspre făptura aceasta. Dar aşa, rămânea rece şi n-o putea iubi." (Sadoveanu 1963: 264). Autorul nu foloseşte construcţia *această Carmen Sylva*, care ar trimite clar la referentul anterior menţionat în text: regina Elisabeta, ci o formă cu masculin care indică tocmai lipsa relaţionării cu un referent. Pentru personajul coana Miţa legătura dintre nume şi regina Elisabeta, prezentă chiar lângă ea, rămâne neclară, iar *acest Carmen Sylva* are un efect stilistic de distanţare, reluând doar latura denominativă, goală, a numelui propriu, fără implicaţii referenţiale sau semantice asociative. G. Kleiber, analizând sintagma nominală *adjectiv demonstrativ + nume propriu* în limba franceză, spune că ea instaurează „une distance entre le locuteur et le porteur du nom" (Kleiber 1994: 80), deoarece cunoaşterea referentului nu este totală, iar utilizarea numelui propriu nemodificat, deşi posibilă, ar indica un raport de familiaritate cu acesta: „Le porteur du nom reste totalement étranger à l'univers du locuteur. La valeur du sintagme nominale démonstratif est alors négative" (*ibidem*).

2. Construcţia de fracţionare

Construcţia de fracţionare cunoaşte mai multe tipuri structurale şi presupune divizarea în mai multe ipostaze a referentului iniţial al numelui propriu ca urmare a alăturării unui adjunct în grupul nominal:

a. construcţia modalizantă (Gary-Prieur 1991a: 46-63), o primă variantă a construcţiei de fracţionare, presupune apariţia articolului nehotărât şi, în mod obligatoriu, a unui adjunct în dreapta numelui propriu, de multe ori un atribut care să noteze o caracteristică de moment a referentului, acel element efemer de variaţie exclus de numele propriu ca designator rigid: „Cu vorbe aprinse şi destul de bine ticluite, el i-a înfăţişat un baron deznădăjduit, **un Urmatecu rugător** şi **un Bubi gata** să dea orice satisfacţie pretenţiilor Jurubiţei!" (Sadoveanu 1963: 343). În exemplul de mai sus, autorul nu foloseşte numele proprii nemodificate Urmatecu şi Bubi, care îi denumesc pe purtătorii lor indiferent de schimbările ce pot interveni în personalitatea sau în aspectul exterior al acestora, ci forma lor modificată: *un Urmatecu rugător* şi *un Bubi gata să dea*. Adjunctul care apare în dreapta numelui, *rugător* şi, respectiv, *gata (să dea)*, indică tocmai aspectul de moment al temperamentului personajelor şi creează o fracţionare a referentului care nu mai este perceput ca un întreg. Această divizare duce şi la apariţia articolului nehotărât. Acelaşi tip de modificare a numelui propriu poate să survină şi în cazul toponimelor, precum în exemplele: „În puţinele case cu mai multe caturi de prin centrul oraşului, el ajunsese să găsească undeva un fel de pod cu lumina din cer, unde, cu câteva lucruri aruncate, locuia, amintindu-şi de **un Paris pierdut**, în care îşi petrecuse tinereţea." (Sadoveanu 1963: 47); „I-a vorbit o seară întreagă sub nucii bătrâni de la Filipeşti de o dragoste a lui de la Viena cu o fată blondă, ce cânta la vioară, conducând o capelă de dame, ascunsă în boschetele **unui Prater de**

vară." (Sadoveanu 1963: 76-77). Referenții la care grupurile nominale *un Paris pierdut* și *un Prater de vară* trimit nu mai sunt aceiași ca în cazul utilizării numelor nemodificate Paris sau Prater, ci sunt alte «obiecte» ale lumii extralingvistice, niște imagini de moment a căror caracteristică este notată de adjuncții: *pierdut* și *de vară*. Vorbind despre modul, paradoxal, în care modalizarea poate să se asocieze cu un designator rigid, Gary-Prieur spune că: „employé avec l'article indéfini et une expansion, le nom propre permet de dire à la fois la permanence et le changement. [...] Si *Paris* désigne de façon permanente la même ville française, *un Paris ensoleillé* désigne donc, pour reprendre une expression de Parienté, un «épisode de Paris»." (Gary-Prieur 1991a: 46) Tot lingvista franceză este cea care a numit această sintagmă conținând un nume propriu construcție modalizantă, deoarece ea surprinde un instantaneu al referentului inițial, deci o imagine discursivă (adevărată în limitele temporale ale respectivului discurs) și nu una atemporală a purtătorului numelui propriu (Gary-Prieur 1991a: 53-54). Apariția articolului nehotărât indică tocmai un referent nou, care nu este bine identificat, pentru că: „l'image construite est par nature éphèmère, limitée à l'instance de discours qui la construit." (Gary-Prieur 1991a: 51).

b. numele proprii pot fi însoțite și de un adjunct nominal în genitiv, indicând apartenența referentului la un anumit spațiu temporal, mental sau afectiv. În aceste situații, unele nume proprii pot primi articol definit, precum în cazul formelor *Urmatecul*, de la numele de persoană *Urmatecu*, și *Bucureștii*, de la toponimul cu desinență de plural *București*, sau pot utiliza, cu acest rol, din necesități sintactice, desinența de feminin *-a*, ca în situațiile *Franța* sau *Viena* din exemplele de mai jos: „Și **Urmatecul tuturor clipelor** de față ștergea în el pe **Urmatecul mâniatelor absențe**." (Sadoveanu 1963: 251); „Aflase, de plidă, că cea mai priicioasă mahala din **Bucureștii dorurilor și bucuriilor** sale era Popa Tatu." (Sadoveanu 1963: 167); „**Viena ideilor** mari și generoase, visate numai în lipsuri și sărăcie, dorite chiar, era departe." (Sadoveanu 1963: 175); „**Franța filozofiei, a romanului, a teatrului** nejucat, poate și uitat, dar mai ales **a povestirilor** morale era strânsă aci și lăsată ca dar al unor anumite suflete ce s-au croit după ea." (Sadoveanu 1963: 362) Absența articolului nehotărât în toate aceste cazuri face ca referința să fie tot către un «obiect» unic al realității precum în cazul numelor proprii nemodificate, dar singularizarea se realizează în anumite zone de apartenență indicate de adjunct. *Franța* din exemplele de mai sus nu este Franța sub toate aspectele ei, ci numai cea care se desprinde din filozofie, din romane, din teatru și mai ales din povestiri morale. La fel, grupul nominal *Viena ideilor* trimite la un referent fixat între anumite granițe temporale și mentale și nu la toponimul *Viena* deschis oricăror posibile înțelesuri asociate. *Bucureștii* sunt circumscriși, prin adjunctul *dorurilor și bucuriilor*, unui anumit spațiu afectiv, tot așa cum personajul Urmatecu apare, prin acest tip de construcție, sub două ipostaze referențiale opuse: *Urmatecul tuturor clipelor de față* și *Urmatecul mâniatelor absențe*. Precum menționează Gary-Prieur, acest tip de sintagmă nominală trasează despre referentul inițial „une image, caractérisée de façon permanente par des propriétés attribuées au référent initial dans un *univers de croyance*." (Gary-Prieur 1991a: 49)[5]. Locutorii stabilesc

referentul prin analiza întregului grup nominal, nu numai a numelui propriu: „Dans la construction *le* N_p *de SN* (le nom propre de syntagme nominal, n.n.), la préposition *de*, qui marque l'origine, introduit l'univers dans lequel se définissent les propriétés qui constituent l'image du référent de nom propre construite par l'ensemble du syntagme nominale. J'interprète *le Paris de Balzac* à partir des relations entre Paris et Balzac." (Gary-Prieur 1991a: 52).

c. numele propriu poate fi însoțit de un adjunct în partea stângă, în exemplul de față numeralul *al doilea* și atributul pronominal nehotărât *alt*, care să indice o transformare radicală și de durată a referentului. Și în cazul acesta, adjunctul produce o modificare a statutului numelui propriu de designator rigid, indicând fracționarea referentului în două «obiecte» separate ale lumii extralingvistice, situate în momente diferite și despărțite de un eveniment hotărâtor. Astfel, în exemplele de mai jos, personajul Nicolache Piua-Petri cunoaște două ipostaze, una în stare de trezie, și a doua, cînd devine *un al doilea Nicolache*, în urma consumului de vin, iar Savu Pantofaru se transformă radical, devenind *alt Savu Pantofaru*, după comiterea unui omor: „Nicolache Piua-Petri era dârz ca puțini alții la băute, dar după o masă lungă și prea mult scăldată în vin, ajungea **un al doilea Nicolache**." (Galaction 1965: 221); „Din ceasul acela, boier Ibraime, Savu Pantofaru ăl de până aici s-a năruit și **alt Savu Pantofaru** a venit în locul lui." (Galaction 1965: 234).

3. Construcția de exemplaritate

Construcția de exemplaritate trimite tot la referentul inițial al numelui propriu ca și în cazurile fără modificare, dar, prin apariția unui determinant (articolul nehotărât *un*) sau a unui adjunct (adjectivul *alde*) în fața numelui propriu, acesta devine din denumirea unui particular numele unui exemplar model, exponent și creator al unei clase de indivizi asemănători (Leroy 2005: 88). Astfel de construcții se regăsesc cu nume proprii încarnate[6], la care interlocutorul poate dispune, din discursul imediat sau din memoria colectivă, de cunoștințe enciclopedice care îl ajută la identificarea trăsăturii/trăsăturilor definitorii a/ale modelului astfel creat: „Sărmanul Eminescu! N-o fi scris și el această genială Despărțire după ce găsise în soba iubitei vreo scrisoare de la **un Vlad Gherasimescu oarecare**?..." (Galaction 1965: 316). Personajul care exprimă aceste gânduri tocmai găsise aruncată în soba iubitei o scrisoare către aceasta de la Vlad Gherasimescu. Expresia pe care o folosește nu este însă numele propriu nemodificat, ci *un Vlad Gherasimescu oarecare* care îl transformă pe purtătorul numelui într-un exponent al unor indivizi din situații-tip regăsibile și în cazuri precum cel al poetului Eminescu și al poeziei *Despărțire*. Onomaștii francezi care s-au ocupat de construcția de exemplaritate consideră că, de cele mai multe ori, aceasta apare în forma cu articol nehotărât, fie fără alt adjunct la dreapta numelui propriu, fie cu unul cu valoare descriptivă și nu restrictivă (Leroy 2005: 85-88). În cazul de față, adjectivul nehotărât *oarecare* accentuează nedeterminarea

referențială introdusă prin articolul nehotărât, dar poate aduce și o notă de dispreț pentru calitatea mediocră a personajului Vlad Gherasimescu în raport cu cel care face aceste reflecții. În următorul exemplu: „Dar tot el și-a spus, în urmă, că e nevoie și de **de-alde Urmatecu** pentru altoirea partidului și că, la dreptul vorbind, se mai și află mulți ca el în partid." (Sadoveanu 1963: 241), numele propriu *Urmatecu* este precedat de adjunctul *de-alde* (prepoziție + adjectiv) care schimbă relația acestuia cu referentul. Deși trimite în continuare la același personaj al romanului, construcția cu numele propriu astfel modificat îl transformă pe purtătorul numelui într-un prototip pentru o serie de indivizi cu caracteristici asemănătoare. Construcția de exemplaritate se apropie de utilizarea metaforică a numelui propriu și, de aceea, a fost considerată: „un embryon d'emploi métaphorique, un emploi métaphorique sans déplacement référentiel" (Leroy 2005: 86). Cele două tipuri de construcții sunt asemănătoarea atât sintactic, atunci când apare articolul nedefinit, cât și semantic, prin instituirea unui model, unui tip, și crearea unei clase de unde se selectează referentul. Însă, în utilizarea exemplară, este chiar purtătorul numelui propriu care se află în poziție privilegiată ca model și ca prim candidat la referință (Leroy 2005: 97), pe cînd, în utilizarea metaforică, referentul este un alt reprezentant al categoriei similar cu modelul.

4. Construcția metaforică

Construcțiile metaforice, spre deosebire de cele de exemplaritate, trimit la un alt referent al clasei pentru care purtătorul numelui este reprezentantul-tip, modelul. Ceilalți componenți ai categoriei astfel formate împărtășesc cu modelul o serie relativă de trăsături. Gradul de variație a conformității celorlalți indivizi cu proprietățile modelului este exprimat de adjuncții care însoțesc numele propriu la stânga sau/și la dreapta sa. Astfel, în exemplul de mai jos, un personaj al romanului lui G. Galaction este un potent al banului, ceea ce naște comparația cu gigantul filistinean Goliat din Biblie, un model de forță fizică, ucis în cele din urmă de David. În grupul nominal *acestui Goliat al banului* referința la o altă persoană decât purtătorul numelui este anunțată de adjunctul nominal *al banului* care permutează trăsătura puterii excesive din domeniul forței fizice în cel al forței financiare: „Știrea aceasta a fost pentru mine hotărâtoare. Atanasie Ceaur va trebui să dea zeciuială din uriașul lui câștig și să înceapă zidirea bisericii. Am zorit pe arhitectul amic să-mi termine planurile și devizul lucrării, și când le-am avut în mâna mea am cerut **acestui Goliat al banului** o audiență la birou." (Galaction 1965: 77). Analizând adjuncții care însoțesc în aceste condiții numele proprii, Kerstin Jonasson consideră că ei creează un contrast între referentul original și proprietatea sau apartenența pe care le exprimă și care sunt ale referentului contextual al numelui propriu (Jonasson 1991: 77). Astfel, adjunctul *al banului* indică zona de apartenență a referentului Atanasie Ceaur și nu a biblicului Goliat și dă naștere astfel unui contrast destul de puternic pentru interlocutor, care se vede nevoit să caute o echilibrare între elementele sintagmei nominale printr-o interpretare metaforică.

De asemenea, gradul de potrivire a referentului cu tipul categoriei poate fi marcat de adjuncți, precum *un fel de*, cu rol de aproximare a trăsăturii, situați în fața numelui propriu: „Și pentru mine, când te-am văzut întâi, erai **un fel de Ioan Botezătorul.**" (Galaction 1965: 104); „Un gazetar – neliniștit ca toți gazetarii, **un fel de Potamiani al conservatorilor**, dar mult mai puțin citit și isteț decât grecul, pe numele lui Bombonel Zizin, deși era om trecut, boiernaș scăpătat, trăind între clubul de cărți și clubul politic, chel, cu obrajii căzuți de nopți pierdute la bacara, purtând o veștedă eleganță – se învârtea prin casă, umblând după ceva senzațional pentru gazetă." (Sadoveanu 1963: 374). Sensurile asociate referentului sintagmei nominale *un fel de Ioan Botezătorul* se potrivesc doar parțial cu conotațiile pe care memoria colectivă le atribuie lui Ioan Botezătorul, iar adjunctul *un fel de* indică tocmai această parțială suprapunere. Precum în exemplul analizat mai sus *acestui Goliat al banului*, și adjunctul *al conservatorilor* din sintagma nominală *un fel de Potamiani al conservatorilor* participă activ la interpretarea metaforică prin selectarea și adaptarea unor sensuri asociate inițial purtătorului numelui Potamiani la noul referent al sintagmei, și anume Bombonel Zizin.

În situația următoare: „Toată nădejdea – și a mea, și a ta – este la **harpagonul de Hagi-Tudose**, adică la unchi-meu..." (Galaction 1965: 324), grupul nominal *harpagonul de Hagi-Tudose* indică la superlativ trăsătura avariției prin două nume proprii lexicalizate. Referentul la care se face trimitere este însă unchiul locutorului și nu cele două celebre personaje literare din Molière și, respectiv, Barbu Delavrancea. Acestea sunt însă modelul, tipul care instituie o categorie pe baza trăsăturii + avar, prin care se poate trimite și la alți membri ai aceleiași clase în contexte in praesentia, precum în cazul de față, sau in absentia. Numele propriu utilizat metaforic poate să fie complet sau parțial lexicalizat, cu o bază conceptuală apropiată de cea a numelor comune, precum în grupul nominal *harpagonul de Hagi-Tudose*, sau poate să fie atunci introdus în discurs, descris și metaforizat ad-hoc, precum în exemplul *un fel de Potamiani al conservatorilor*, în care numele *Potamiani* nu beneficiază de un concept asociat în memoria colectivă a vorbitorilor. Interpretarea sa este variabilă, în funcție de sensurile selectate de interlocutori din cunoștințele enciclopedice furnizate despre purtătorul numelui, în urma unui proces de lexicalizare discursivă sau imediată a numelui propriu (Jonasson 1991: 73). Tot așa cum numele comune pot deveni nume proprii de origine delexicală, și unele nume proprii pot deveni comune de origine deproprială (Van de Velde apud Van Langendonck, Van de Velde 2016: 20), în urma stabilizării unor sensuri în memoria colectivă prin repetate utilizări metaforice, precum în cazul numelui *harpagon* scris deja în exemplul de mai sus cu literă mică.

Concluzii

Modificarea numelui propriu, deci apariția acestuia însoțit de determinanți și adjuncți în contexte considerate specifice doar numelor comune, presupune o transformare nu numai sub aspect formal, ci și la nivel semantic, al stabilirii relației cu referentul. Prima construcție, cea denominativă, utilizată pentru prezentarea unei persoane unor interlocutori sau pentru a indica o atitudine negativă, distantă,

plasează în prim plan doar semnificantul numelui propriu (*un Herdelea*, *un anume Panaiot*). Construcția de fracționare prezintă doar o imagine a referentului, indicând doar una din caracteristicile sale (*un Paris pierdut*, *Viena ideilor*) sau o schimbare radicală în istoria sau în viața purtătorului numelui propriu (*un al doilea Nicolache*). În cea de-a treia construcție, cea de exemplaritate, referentul numelui propriu este văzut ca un model, exemplar pentru un întreg grup de referenți similari din realitate (*de-alde Urmatecu*). Crearea unei categorii, la fel ca la substantivele comune, bazate pe sensuri asociate numelui propriu fie spontan în discurs, fie în mod stabil în memoria colectivă, dă posibilitatea locutorilor să utilizeze numele referentului inițial pentru a indica metaforic un alt referent (*acestui Goliat al banului*). Intrarea numelor proprii în construcții sintactice alături de determinanți, precum articolul nehotărât, sau de unii adjuncți determină începerea unui proces de lexicalizare, în care sensurile asociative, care existau în diverse cantități în mintea interlocutorilor sau în memoria colectivă, se coagulează într-un sens convenționalizat, fie pentru necesitățile imediate ale discursului respectiv, fie în lexiconul limbii (*harpagon*).

NOTE

[1] Ideea legăturii rigide dintre numele propriu și referent apare la Saul Kripke: „Să numim ceva *designator rigid* dacă în fiecare lume posibilă el desemnează același obiect, *designator nerigid* sau *accidental* dacă nu este acesta cazul." (Kripke 2001: 47).

[2] Marc Wilmet transformă distincția fundamentală dintre limbă și discurs, stabilind între cele două o zonă de tranzit. Conform teoriei lingvistului francez, numele propriu este: a. în limbă, un semn dotat cu un semnificant (o secvență de foneme) și un semnificat vid și, deci, disponibil; b. în zona de tranzit dintre limbă și discurs, în care apare denominația, semnificantul este pus în legătură cu un referent, care constituie nucleul semnificației numelui propriu; c. în discurs, numele propriu, atribuit deja unui „obiect" din realitate, primește *a posteriori* un conținut de seme gravitând în jurul nucleului, o constelație instabilă și inegal distribuită între membrii comunității (Wilmet 1991: 115). Prin această definiție, Marc Wilmet încearcă să rezolve paradoxul dintre semnificația vidă a numelui propriu de la nivelul limbii și multitudinea de sensuri care se pot asocia unui nume propriu în diverse contexte discursive.

[3] Gary-Prieur spune că unicitatea domină posibilitățile sintactice ale numelui propriu: „Le nom propre entraîne une présupposé d'unicité qui «domine» les possibilités d'interprétation ouvertes par la construction syntaxique." (Gary-Prieur 1991b: 24).

[4] „*Certain* a pour effet d'annuler le présupposé de pluralité véhiculé d'ordinaire par les noms propres modifiés." (Schnedecker 2005: 104).

[5] Însă, analizând acest tip de construcție din perspectiva imaginilor referentului, Gary-Prieur consideră că nu este vorba de o construcție de fracționare, ci de efectuarea unei „multiplication du référent initial" (Gary-Prieur 1991a: 59): „Quand j'utilise le sintagme nominale *le jeune Hugo de 1825*, je réfère non pas à un moment de Hugo mais à une image que je me fais actuellement de lui à partir de ce que je sais qu'il était en 1825. L'individu Hugo reste bien totalement présent dans cet acte de référence. Il n'est pas *fractionné*, il est *représenté* dans un certain univers." (Gary-Prieur 1991a: 50).

[6] Termenul de nume încarnat apare la Allan H. Gardiner și desemnează nume proprii care denumesc într-adevăr un obiect unic al realității extralingvistice (ex. Dionysius, Socrate, Homer) și nu sunt atribuite mai multor referenți (Gardiner 1954: 9).

BIBLIOGRAFIE

*** *Gramatica limbii române*, vol. I *Cuvântul*, vol. II *Enunțul*, București, Editura Academiei Române, 2008. (*Gramatica Academiei 2008*)

De Stefani, Elwys, *Names and Discourse*, în *The Oxford Handbook of Names and Naming*, editată de: Carole Hough, Daria Izdebska, Oxford University Press, 2016, p. 52-66. (De Stefani 2016)

Galaction, Gala, *Opere alese*, vol. III, ediție îngrijită de Teodor Vârgolici, cu o introducere de D. Micu, Editura pentru Literatură, 1965. (Galaction 1965)

Gardiner, Allan H., *The Theory of Proper Names. A Controversial Essay*, ediția a 2-a, London/ New York/ Toronto, Oxford University Press, 1954. (Gardiner 1954)

Gary-Prieur, Marie-Noëlle, „La modalisation du nom propre", în *Langue française*, vol. 92, nr. 1, 1991, p. 46-63. (Gary-Prieur 1991a)

Gary-Prieur, Marie-Noëlle, „Le nom propre constitue-t-il une catégorie linguistique?", în *Langue française*, vol. 92, nr. 1, 1991, p. 4-25. (Gary-Prieur 1991b)

Jonasson, Kerstin, „Les noms propres métaphoriques: construction et interpretation", în *Langue française*, vol. 92, nr. 1, 1991, p. 64-81. (Jonasson 1991)

Kleiber, Georges, *Nominales. Essais de sémantique référentielle*, Paris, Armand Colin Éditeur, 1994. (Kleiber 1994)

Kripke, Saul, *Numire și necesitate*, traducere de Mircea Dumitru, București, Editura ALL, 2001. (Kripke 2001)

Leroy, Sarah, „L'emploi exemplaire, un premier pas vers la métaphorisation?", în *Langue française*, vol. 146, nr. 2, 2005, p. 84-98. (Leroy 2005)

Noailly, Michèle, „«Ce même Bajazet»: nom propre et principe d'identité", în *Lexique*, nr. 15, 2000, p. 21-34. (Noailly 2000)

Nyström, Staffan, „Names and Meaning", în *The Oxford Handbook of Names and Naming*, editată de: Carole Hough, Daria Izdebska, Oxford University Press, 2016, p. 39-51. (Nyström 2016)

Rebreanu, Liviu, *Ion*, Editura pentru Literatură, 1966. (Rebreanu 1966)

Rotenştein, Sabina, „Statutul numelui propriu între convenție lingvistică și discurs", în *Analele Universității din Craiova. Seria Științe Filologice. Lingvistică*, XXXV, nr. 1-2, 2013, p. 316-336. (Rotenștein 2013)

Rotenştein, Sabina-Nicoleta, „Modificarea numelor proprii în discurs", în *Discourse and Communicative Interaction*, editori: Nicoleta-Mariana Iftimie, Olivia-Cristina Rusu, Iași, Editura Politehnium, 2016, p. 501-512. (Rotenștein 2016)

Sadoveanu, Ion Marin, *Sfârșit de veac în București*, Editura pentru Literatură, 1963. (Sadoveanu 1963)

Schnedecker, Catherine, „Le nom propre modifié par autre ou Comment «une Micheline peut en cacher une autre»", în *Lexique*, nr. 15, 2000, p. 77-92. (Schnedecker 2000)

Schnedecker, Catherine, „Quand «un certain David Bowie repoussait les limites du bon goût...» ou que modifie certain dans les séquences un + certain + nom propre?", în *Langue française*, vol. 146, nr. 2, 2005, p. 99-113. (Schnedecker 2005)

Smith, Grant W., „The symbolic meanings of names", în *Onomastica Uralica*, vol. 11, 2018, p. 5-15. (Smith 2018)

Tomescu, Domnița, *Gramatica numelor proprii în limba română*, București, Editura ALL, 1988. (Tomescu 1998)

Van Langendonck, Willy, *Theory and Typology of Proper Names*, Berlin/ New York, Mouton de Gruyter, 2007. (Van Langendonck 2007)

Van Langendonck, Willy și Van de Velde, Mark, „Names and Grammar", în *The Oxford Handbook of Names and Naming*, editată de: Carole Hough, Daria Izdebska, Oxford University Press, 2016, p. 17-38. (Van Langendonck, Van de Velde 2016)

Wilmet, Marc, „Nom propre et ambiguïté", în *Langue française*, vol. 92, nr. 1, 1991, p. 113-124. (Wilmet 1991)

ABSTRACT

The paper intends to evaluate some important parts of the article concerning the grammar of proper names published in *Gramatica limbii române* (Romanian Academy Press 2008) in order to explore in greater depth the syntactic capacity of proper names and to improve some statements in regard to their meaning and function in language and discourse. Although the modification of common nouns is presented in the aforementioned book, the capacity of proper names of aquiring a modifier in discourse is completely neglected. The paper focuses on four main constructions with proper nouns accompanied by modifiers (indefinite article, definite article, adjective) and their exemplification in order to highlight the grammatical behaviour of proper nouns and the stylistic features of the concerned constructions.

Key-words: proper noun, modification, syntactic construction

REZUMAT

Articolul intenționează să analizeze câteva secțiuni importante din studiul privind gramatica numelor proprii publicat în *Gramatica limbii române* (Editura Academiei Române 2008) cu scopul de a explora mai în adâncime capacitatea sintactică a numelor proprii și de a îmbunătăți câteva afirmații cu privire la sensul și funcția lor în limbă și discurs. Cu toate că modificarea numelor comune este prezentată în cartea mai sus menționată, capacitatea numelor proprii de a fi însoțite de un determinant sau de un adjunct în discurs este complet neglijată. Articolul prezintă patru construcții cu nume proprii însoțite de determinanți sau adjuncți și exemplificarea lor, cu intenția de a scoate în evidență comportamentul gramatical al numelor proprii și trăsăturile stilistice ale construcțiilor.

Cuvinte-cheie: nume propriu, modificare, construcție sintactică

EQUIVALENCIAS RUMANAS DE ALGUNAS UNIDADES FRASEOLÓGICAS DE LA NOVELA *ASÍ EMPIEZA LO MALO* DE JAVIER MARÍAS

Lavinia SIMILARU
Universitatea din Craiova
lavinia_similaru@yahoo.es

1.Traducción e historia

Traducir a otra lengua es lo que se considera comúnmente traducción, lo que Roman Jakobson, en un ensayo publicado en 1959, llamaba "traducción interlingüística", a diferencia de la traducción intralingüística, es decir reformulación o traducción a otros signos de la misma lengua, y de la traducción intersemiótica, que supone una transmutación a signos de un sistema no verbal, por ejemplo traducción de un texto a imágenes, o música.

La actividad humana definida de esta manera es, sin duda, una de las más antiguas. Por muy rudimentarias que hayan sido, las primeras formas de cambios comerciales requerían traducción, igual que las relaciones entre dos tribus, o más tarde dos estados. Los espías, los mensajeros, los embajadores primitivos necesitaban entender otra lengua, además de la suya. O necesitaban a alguien que hablara las dos lenguas. Amparo Hurtado Albir recuerda que "etnógrafos y antropólogos muestran cómo hasta en las tribus más recónditas existe un indígena que conoce la lengua del vecino y que hace las veces de intérprete." (Hurtado Albir 2016: 100). La antigüedad de la traducción es notoria y queda demostrada por la piedra de Rosetta, el famosísimo bloque de basalto en cuya superficie un mismo texto se encuentra escrito en egipcio jeroglífico, egipcio demótico y griego, lo que permitió, siglos más tarde, descifrar el significado de los jeroglíficos egipcios, gracias sobre todo a los esfuerzos de Jean-François Champollion.

Los traductores en la historia es un libro que ensalza la labor de los traductores y de los intérpretes, en cuyo prefacio Jean-François Joly, presidente de la Federación Internacional de Traductores, subraya que los traductores siempre han ejercido "su papel de valiosos e indispensables eslabones que integran la larga cadena de la transmisión de conocimientos entre comunidades y pueblos separados por la barrera lingüística. Desde la invención de la escritura, los traductores crean puentes entre naciones, razas, culturas, épocas, continentes, pero también entre pasado y presente. También desde entonces, los traductores tienen el poder de vencer el tiempo y el espacio. A ellos se les debe la dimensión universal que han conocido ciertas obras de valor, sea de carácter científico, sea filosófico o literario" (Joly 2008: XI). Los traductores son "personalidades que han marcado de manera distinta esta profesión y que nos hacen comprender la importancia de su contribución: la invención de alfabetos, el enriquecimiento de las lenguas, el nacimiento de unas literaturas nacionales, la difusión de los conocimientos técnico-

científicos, la propagación de las creencias, la redacción de diccionarios, etc. Entonces, la actividad traductora y la noción de progreso no pueden ser disociadas. Dicen incluso que se puede apreciar el valor de una sociedad según el valor de las traducciones que esta está asimilando" (Joly 2008: XII).

La reflexión sobre la traducción, aunque no se llame *traductología*, empieza en los albores de la civilización humana, puesto que ha atraído siempre las personalidades más destacadas de la cultura. Valiosísimas observaciones sobre la actividad de traducir debemos a Cicerón, Horacio, San Jerónimo.

Dante Alighieri, en *Il Convivio* (1304-1307), recomienda el uso de la lengua vulgar en detrimento del latín, y en el capítulo VII del *Primer Tratado* y se muestra escéptico en cuanto a la traducción, afirmando tajantemente su imposibilidad, ya que cualquier obra traducida pierde su dulzura y armonía.

Joachim du Bellay publica en 1549 su *Défense et illustration de la langue française*, que es otra crítica incisiva de la traducción: es difícil traducir, sobre todo a los poetas. Es mejor no hacerlo. Además, algunos traductores merecen ser llamados más bien traidores. Esta frase del capítulo VI parece ser el origen de la famosa paronomasia *Traduttore traditore*. Pero no tenemos que tomar muy en serio a Du Bellay, ya que solo tres años bastaron para que cambiara de opinión y publicara una traducción del Cuarto libro de la *Eneida* de Virgilio.

Todos los grandes autores – Cervantes, Madame de Staël, Schopenhauer, Nietzsche, Goethe, Leopardi… – consideran detenidamente la traducción y le dedican páginas enteras en sus obras. En España no podemos dejar de mencionar las contribuciones del padre Isla, de Cadalso, Ortega y Gasset, Ayala, Valentín García Yebra.

En la actualidad, Virgilio Moya observa con cierto escepticismo burlón que "los teóricos todavía no se han puesto de acuerdo en la definición del objeto de estudio, es decir, del concepto mismo de traducción […] y hoy reina en el campo teórico de la traducción una desconfianza generalizada hacia cualquier intento de definición" (Moya 2016: 12). Pero esto no le parece muy grave, ya que las teorías no ayudan mucho al traductor; "…para traducir no hace falta conocer los procedimientos de traducción, como tampoco es necesario conocer la *Retórica* de Aristóteles para hablar" (Moya 2016: 34).

En cambio, Amparo Hurtado Albir se atreve a proponer una definición; según ella, la traducción es "un proceso interpretativo y comunicativo de reformulación de un texto, que se desarrolla en un contexto social" (Hurtado Albir 1999: 30).

2. Fidelidad y equivalencia, dos nociones primordiales

La noción de fidelidad le debe a Horacio el lugar privilegiado que ha tenido muchos siglos en los planteamientos teóricos. Esta noción clave ha provocado un sinfín de polémicas y debates, todos los autores han zanjado a su manera la controversia de la traducción literal y la traducción libre, que a lo largo de los siglos han recibido también otros nombres.

Pero la traducción más "fiel" a veces no es la mejor. Umberto Eco lo advierte: "Si consultan cualquier diccionario, verán que entre los sinónimos de *fidelidad* no está la palabra *exactitud*. Están, más bien, *lealtad*, *honradez*, *respeto*, *piedad*" (Eco 2016: 472). Para embrollar aun más las cosas, los estudiosos han admitido que hay "diversas maneras de ser fiel según los casos" (Hurtado Albir 2016: 202). Como señala la profesora Amparo Hurtado Albir, "históricamente, el término fidelidad en traducción se ha solido identificar con sujeción al texto original (traducción literal) y opuesto a libertad (traducción libre); […] no debería ser así, ya que, estrictamente hablando, fidelidad expresa únicamente la existencia de un vínculo entre un texto original y su traducción, pero no la naturaleza de ese vínculo" (Hurtado Albir 2016: 202). La profesora Hurtado Albir recomienda la "fidelidad al sentido" (Hurtado Albir 2016: 202), es decir "fidelidad a lo que ha *querido decir* el emisor del texto original, a los mecanismos propios de la lengua de llegada y al destinatario de la traducción" (Hurtado Albir 2016: 202).

De la mano de ilustres e incansables investigadores como Vinay y Darbelnet, E. Nida y R. Jakobson, para mencionar solamente a algunos, ha surgido en el campo de la traductología otra noción cuyas raíces también pueden rastrearse en la Antigüedad y cuyo presente es igual de problemático: la equivalencia.

La equivalencia se presenta hoy en día como una "noción de gran complejidad" (Hurtado Albir 2016: 204) y de límites algo desdibujados. Tratando de esclarecer las cosas, la misma autora considera que "podemos utilizar el término equivalencia para referirnos a la relación establecida entre la traducción y el texto original siempre y cuando no lo identifiquemos con identidad ni con planteamientos meramente lingüísticos, e incorporemos una concepción dinámica y flexible que considere la situación de comunicación y el contexto sociohistórico en que se produce el acto traductor" (Hurtado Albir 2016: 209).

Virgilio Moya también observa las perplejidades que suscita esta noción, pero acaba restando importancia al debate: "…el concepto de equivalencia, que de ser el principal y problemático parámetro para distinguir la traducción de la no traducción, como defienden las teorías tradicionales, ha pasado a ser algo real y nada problemático que se da por definición entre original y traducción, algo intrínsecamente natural a toda traducción. Tal vez el problema de la equivalencia sea uno de esos problemas que, según Umberto Eco, deben resolverse demostrando que no tienen solución" (Moya 2016: 12). Más tarde no duda en añadir que la equivalencia "es un concepto más fugitivo que el color rojo" (Moya 2016: 42).

3.Traducción al rumano de algunas unidades fraseológicas de la novela *Así empieza lo malo* de Javier Marías

Según con Mª Auxiliadora Castillo Carballo, "una secuencia de palabras será considerada unidad fraseológica en la medida en que cumpla, al menos, dos condiciones esenciales: fijación e idiomaticidad" (Castillo Carballo 1998: 4). De

esta manera, la unidad fraseológica es constituida por unas palabras que en conjunto tienen cierto significado. El enunciado fraseológico, la locución y la colocación son unidades fraseológicas. Hay varias clasificaciones de las unidades fraseológicas, que también aparecen como expresiones fijas o fraseologismos. Los investigadores no están de acuerdo en cuanto a la delimitación y a la clasificación de las unidades fraseológicas.

En la traducción literaria, para traducir las unidades fraseológicas, se suelen buscar unidades fraseológicas equivalentes en la lengua meta. Aunque esto significa de alguna manera orientar la traducción hacia la lengua meta, y el resultado final parecerá texto original. Pero de ninguna manera queremos afirmar que una traducción muy orientada hacia la lengua meta (LM) y que parece texto original sea necesariamente una traducción perfecta, o al menos una buena traducción.

Al traducir la novela *Así empieza lo malo* de Javier Marías, hemos buscado equivalencias para las unidades fraseológicas españolas utilizadas por el escritor.

Unidad fraseológica de la novela	Equivalencia propuesta	Observaciones
darse con un canto en los dientes	a sări în sus de bucurie	El Diccionario fraseológico propone "a se declara / considera mulțumit, a nu pretinde mai mult".
salvarle la cara a alguien	a-l scoate basma curată	
salirle el tiro por la culata ("no me vaya a salir ahora el tiro por la culata")	a o face de oaie ("să n-o fac de oaie")	Funciona bien en el contexto, pero en otros casos no es la solución más adecuada. El Diccionario fraseológico y el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze proponen „a ieși (taman) pe dos / anapoda, a da (ca Irimia) cu oiștea-n gard".
tener manga ancha	a nu face mofturi	En rumano no se ha encontrado un fraseologismo. El Diccionario fraseológico y el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze proponen „a fi moale / îngăduitor / tolerant".
hacer el primo	a se lăsa fraierit	En rumano no se ha encontrado un fraseologismo, pero se ha conservado el carácter coloquial. Es una de las soluciones que proponen tanto el Diccionario fraseológico, como el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze.

a toda mecha	mai repede ca gândul	El Diccionario fraseológico y el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze proponen „în mare grabă, în viteză, la repezeală, în goana mare, în zbor”.
al cabo de la calle	a fi la curent	Es una de las soluciones que proponen tanto el Diccionario fraseológico, como el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze.
a tiro hecho	la sigur	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze y en el Diccionario fraseológico.
traer sin cuidado	a-l durea în cot	El Diccionario fraseológico propone „a nu-i păsa, a-i păsa prea puțin, a-i fi indiferent, a nu-și face probleme”. El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze traduce „(a mí) me trae sin cuidado” por „pe mine mă lasă rece; puțin îmi pasă”.
ponerle los dientes largos	a-l face să plesnească de invidie	El Diccionario fraseológico propone „a tânji, a-i lăsa gura apă, a-i curge balele după ceva, a-i crăpa buza după ceva”.
tirar los tejos	a vrăji femeile	El Diccionario fraseológico propone „a pune ochii pe cineva”.
dar pie	a da apă la moară	El Diccionario fraseológico propone „a da ocazie / motiv / prilej de / la ceva”. El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „a da loc / ocazie / motiv / naștere la”.
levantar el campo	a ridica tabăra	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze. El Diccionario fraseológico propone „a se retrage, a abandona o acțiune; a ridica ședința; a da bir cu fugiții”.
ser muy poco tiquis miquis	a nu face nazuri	
decir con la boca pequeña (“Y por si cupieran dudas de si su pregunta lo	a spune de florile mărului („Și, dacă bănuiam cumva că întrebarea ei era minciună sau	El fraseologismo rumano tiene un sentido mucho más amplio. El Diccionario fraseológico y el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze proponen „a spune ceva

era, de si me la había hecho con la boca pequeña y por cortesía, o por ponerme a prueba, me la repitió como afirmación".)	glumă, ori mi-o pusese de florile mărului și din politețe, sau ca să mă pună la încercare, mi-a repetat-o ca afirmație".)	cu jumătate de gură / glas". Pero en el contexto viene mejor „a spune de florile mărului".
estar visto	a sări în ochi	El Diccionario fraseológico propone „a fi arhicunoscut; a fi cunoscut ca un cal breaz". El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „e clar; s-a confirmat".
venir a cuento	a avea legătură	El Diccionario fraseológico propone „a fi oportun, a se nimeri numai bine, a se potrivi".
al cabo de la calle ("'Uno de los tres pistoleros que se pasan esperando el tren casi todo *Solo ante el peligro',* me contestó, al cabo de la calle.")	a-i pica fisa („'Unul dintre cei trei pistolari care așteaptă trenul aproape tot filmul *La amiază',* mi-a răspuns, căci îi picase fisa.")	Funciona en el contexto, pero en otros casos no es precisamente una solución. El Diccionario fraseológico y el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze proponen „a fi la curent / în temă".
de quitar el hipo	a băga în boală	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze. El Diccionario fraseológico propone „a-i lua piuitul cuiva, a-i tăia răsuflarea, a lăsa mut de uimire".
meter la pata	a face gafe	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze y en el Diccionario fraseológico.
pillar en un renuncio	a prinde cu ocaua mică	El fraseologismo rumano está en desuso. El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „a prinde cu minciuna".
de buenas a primeras	hodoronc tronc	El Diccionario fraseológico propone „deodată, pe neașteptate, pe negândite, nici una, nici alta, din senin". El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „ca din senin,

		din chiar senin, așa dintr-o dată, deodată, nici una nici alta / nici două, pe neașteptate, pe negândite, pe / cu nepusă masă".
no irle ni venirle algo a alguien	a-l durea în cot	El Diccionario fraseológico propone „a nu-i păsa de ceva, a lăsa ceva indiferent / rece pe cineva". El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „a nu-i păsa nimic (de)".
ser cosa de cajón	a fi la mintea cocoșului	El Diccionario fraseológico propone „a fi logic / evident / de înțeles / clar ca bună ziua". El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „firesc; natural; automat; la mare fix".
de cabo a rabo	de la cap la coadă	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze y en el Diccionario fraseológico.
a regañadientes	scrâșnind din dinți	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze y en el Diccionario fraseológico.
tirar por la borda	a arunca pe apa sâmbetei	El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „a arunca peste bord". El Diccionario fraseológico propone „a arunca peste bord, a scăpa de ceva / cineva".
al buen tuntún	la voia întâmplării	La equivalencia figura en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze. El Diccionario fraseológico propone „la nimereală, la întâmplare, de mântuială, într-o doară; după ureche, ca un ageamiu".
golpe de suerte	noroc chior	El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „noroc, baftă".
con cara de pocos amigos	cu mutră acră	La equivalencia figura en el Diccionario fraseológico y en el diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze.

con la cabeza a pájaros	cu capul în nori	La equivalencia figura en el Diccionario fraseológico. El diccionario de Al. Calciu y Zaira Samharadze propone „cap sec / de bostan / gănos”.

BIBLIOGRAFÍA

*** *Dicţionar frazeologic spaniol – român*, Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al Rosetti”, Bucureşti, Univers enciclopedic, 2008. (Diccionario fraseológico)

Calciu, Alexandru; Samharadze, Zaira, *Dicţionar spaniol – român*, Bucureşti, Editura ştiinţifică, 1992. (Calciu, Samharadze 1992).

Castillo Carballo, María Auxiliadora, “El concepto de unidad fraseológica”, en *Revista de lexicografía*, IV, 1997-1998, pp. 67-79. (Castillo Carballo 1998)

Delisle, Jean, Woodsworth, Judith (coord.), *Traducătorii în istorie*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2008, traducere coordonată de Georgiana Lungu-Badea. (Delisle 2008)

Eco, Umberto, *Decir casi lo mismo*, Madrid, Debolsillo, 2016, traducción de Helena Lozano Miralles. (Eco 2016)

Hurtado Albir, Amparo (dir.), *Enseñar a traducir*, Madrid, Edelsa, 1999. (Hurtado Albir 1999)

Hurtado Albir, Amparo, *Traducción y traductología*, Madrid, Cátedra, 2016. (Hurtado Albir 2016)

Jakobson, Roman, “En torno a los aspectos lingüísticos de la traducción”, en *Ensayos de lingüística general*, Barcelona, Seix Barral, 1975, pp. 67-77. (Jakobson 1975)

Joly, Jean-François, *Prefaţă*, en Delisle, Jean, Woodsworth, Judith (coord.), *Traducătorii în istorie*, Timişoara, Editura Universităţii de Vest, 2008, traducere de Ioana M. Giurginca.

Marías, Javier, *Así empieza lo malo*, Madrid, Alfaguara, 2014. (Marías 2014)

Moya, Virgilio, *La selva de la traducción. Teorías traductológicas contemporáneas*, Madrid, Cátedra, 2016. (Moya 2016)

ABSTRACT

There is no unanimous opinion regarding the classification and delimitation of phraseological units. Literary translators attempt to translate the phraseological units of the source text by means of phraseological units in the target language. To some extent, this means orienting the translation towards the target language. The article aims at finding Romanian phraseological units to translate the Spanish ones from Javier Marías’ novel *Así empieza lo malo*.

Key words: phraseological units, equivalence, translation

REZUMAT

În ceea ce privește clasificarea și delimitarea unităților frazeologice, nu există identitate de păreri. În traducerea literară, se încearcă să se traducă unitățile frazeologice din textul original prin unități frazeologice din limba țintă. Aceasta înseamnă în oarecare măsură orientarea traducerii spre limba țintă. Articolul își propune să găsească unități frazeologice în limba română pentru a le traduce pe cele spaniole din romanul *Así empieza lo malo* de Javier Marías.

Cuvinte-cheie: unităţi frazeologice, echivalenţă, traducere

NOTE SULL'INSEGNAMENTO DEL PASSATO REMOTO REGOLARE DEI VERBI USCENTI IN *-ERE*: ANALISI DEI MATERIALI DIDATTICI

Daniel SŁAPEK
Università di Breslavia
daniel.slapek@uwr.edu.pl

1. Introduzione

> Gli usi del passato remoto e del passato prossimo variano regionalmente: nel Nord Italia il passato remoto è usato raramente nel parlato, in cui prevale il passato prossimo, mentre nel Sud il passato remoto è usato molto ed è più comune del passato prossimo; in Toscana e nell'Italia centrale il passato remoto e il passato prossimo vengono usati con valori diversi. Le regole d'uso che seguono riflettono la lingua letteraria e l'uso toscano.
>
> Il passato remoto si riferisce a fatti remoti, cronologicamente e psicologicamente lontani dal presente, sentiti cioè lontani nella mente di chi parla. Il passato remoto proietta questi fatti in un mondo lontano; gli stessi fatti, se raccontati al passato prossimo, diventano più vicini, più vivi, ci coinvolgono maggiormente. La scelta tra i due tempi diventa quindi spesso una questione di stile, di registro, di scelta personale. […] Il passato remoto è il tempo della narrazione scritta e formale, della 'memoria storica', della rievocazione distaccata: è usato nei romanzi e nelle novelle, nei testi di storia e di letteratura, nelle favole, nelle leggende, nei profili biografici di personaggi storici; quindi è usato soprattutto alla terza persona singolare e plurale. Il passato prossimo è invece il tempo della narrazione orale, o anche scritta, ma informale (lettere, diari, articoli di giornale…) […]. Il passato remoto, come il passato prossimo, esprime l'aspetto 'perfettivo' dell'azione, cioè fatti puntuali, conclusi, è quindi usato in opposizione all'imperfetto, che indica l'aspetto 'imperfettivo', cioè l'azione vista nella sua durata o ripetizione (Bozzone Costa, Piantoni, Scaramelli, Ghezzi 2013: 105).

Per cominciare, mi sono permesso di citare un brano piuttosto ampio, tratto dal corso di lingua *Nuovo Contatto C1*, per due motivi: 1) in un testo dedicato al passato remoto (d'ora in poi anche PR) è lecito ricordare le complicate regole d'uso di questo tempo verbale, e 2) con questa larga citazione voglio dimostrare quanto gli autori sono attenti all'uso del PR e quanto meno lo sono rispetto alla sua morfologia (come vedremo nel seguito). Infatti, nei materiali didattici per stranieri (ma anche nelle grammatiche destinate agli italofoni) si citano le numerose caratteristiche che rendono il PR uno dei tempi più complessi, quali l'aspetto perfettivo, la lontananza cronologica dell'avvenimento, l'atteggiamento del parlante verso gli avvenimenti passati che riferisce (la lontananza psicologica), la distribuzione geografica nonché differenze di registro (a questo proposito si confrontino anche diversi saggi di stampo accademico, p. es. Berretta 1993: 210; Bertinetto 2001: 99; Squartini 2015: 49), ma si è molto meno accurati quanto alla flessione del PR.

Ciò non stupisce. Anche la maggior parte dei quesiti sul PR cui risponde la consulenza linguistica dell'Accademia della Crusca – per dare un esempio concreto – riguarda, per l'appunto, l'alternanza tra i due tempi passati (Montara Garavelli

1991; Nencioni 1993; Mauroni 2004; Telve 2004), anche se non mancano dubbi relativi alla coniugazione – in primo luogo – delle voci irregolari. Similmente, nelle numerose pubblicazioni che trattano di dubbi linguistici si parla esclusivamente dei verbi che al PR hanno forme irregolari ("Qual è il passato remoto di *cuocere*?"; "Qual è la forma giusta: *aprii* o *apersi*, *convenne* o *convenì*, *coprii* o *copersi*, *diedi* o *detti*, *riflettei* o *riflessi*"; esempi tratti da Della Valle, Patota 2015: 144-146; a proposito del PR di *dare* cfr. Serianni 1993: 9). Invece la caratteristica più importante, a mio avviso, e – soprattutto – irripetibile all'interno del sistema verbale italiano, quella di avere due serie di desinenze regolari per un solo paradigma flessivo dei verbi uscenti in *-ere* (le desinenze brevi *-ei*, *-é*, *-erono* accanto alle desinenze lunghe *-etti*, *-ette*, *-ettero*)[1], nei materiali didattici rimane di solito senza alcun commento.

I grammatici italiani sono soliti ricordare una restrizione d'uso delle rispettive terminazioni verbali: "Al passato remoto i verbi della seconda coniugazione hanno sia le desinenze *-éi*, *-é*, *-érono* sia quelle *-ètti*, *-ètte*, *-èttero*; si preferisce non usare quest'ultima serie quando la radice verbale finisce in *t*: *battei* (non *battetti*)" (Trifone, Palermo 2007: 124; cfr. Dardano, Trifone 1995: 325; Serianni 1997: 289). Le ultime ricerche condotte su grandi corpora d'italiano scritto hanno, inoltre, dimostrato che "la regola della *t*" va precisata poiché i verbi che terminano in *-stere* – come *assistere*, *consistere*, *esistere*, *insistere*, *persistere* (cioè verbi che hanno una *t* finale della radice preceduta dalla fricativa *-s-*) – preferiscono le desinenze lunghe (il numero di occorrenze delle forme di tipo *assistette* supera la soglia media del'80%; Słapek 2020a: 252-253)[2]; similmente, tali desinenze prevalgono per tutti gli altri verbi. Le desinenze brevi *-éi*, *-é*, *-érono*, invece, si usano nell'italiano contemporaneo soltanto con i verbi *battere*, *mietere*, *potere*, *riflettere* (nel senso di 'pensare'), *ripetere*, *vertere* (come sopra, uscenti in *-tere* ma non *-stere*) e *tessere* (le occorrenze di *tessé* superano la soglia del 99% rispetto a *tessette*; ivi: 235).

Con il presente contributo intendo, quindi, esaminare come viene trattata la coniugazione regolare al PR dei verbi uscenti in *-ere* nei materiali dedicati all'insegnamento di italiano L2/LS, tra cui 1) grammatiche didattiche di lingua italiana, di solito più attente alla presentazione delle forme flesse; 2) manuali di lingua italiana per stranieri pubblicati dai più noti editori nel campo della glottodidattica; 3) tavole di coniugazione (inclusi i dizionari dei verbi italiani), quindi sussidi didattici cui si ricorre più spesso nel caso di emergenza linguistica; 4) sillabi redatti presso i centri certificatori (Perugia, Siena, Società Dante Alighieri, Accademia Italiana di Lingua di Firenze). La parte analitica dell'articolo è strutturata in paragrafi che corrispondono ai quattro punti di cui sopra.

L'insegnamento del PR – specie della sua morfologia – è un argomento ancora poco discusso nell'ambito della didattica d'italiano L2/LS[3]. Con il presente saggio spero di colmare questa lacuna, almeno in parte.

2. Presentazione della seconda coniugazione regolare del PR nei materiali didattici

In questo paragrafo, mi limito alle grammatiche e ai corsi di lingua pubblicati da case editrici note nell'ambito glottodidattico (tra cui Alma, Bonacci, Carocci, Casa delle Lingue, Edilingua, Eli, Guerra, Hoepli, Le Monnier, Loescher ecc.), a partire dall'anno 2001, quindi ai materiali impostati secondo le disposizioni del Quadro Comune Europeo di Riferimento per la conoscenza delle lingue. Ho preso in esame 18 testi di grammatica per stranieri e 12 manuali di lingua, i cui riferimenti bibliografici esaustivi sono esposti nella sezione 1 e 2 della bibliografia finale. Per facilitare la lettura, con l'abbreviazione GR indicherò il rispettivo titolo della grammatica seguito dal numero attribuitogli nell'elenco; con l'abbreviazione ML seguita dal numero: il rispettivo manuale di lingua.

Sul mercato editoriale, non solo quello italiano, sono apparse anche diverse tavole di coniugazione e dizionari dei verbi italiani che – a quanto pare – godono di un certo successo tra i lettori. Nel seguito (§2.3) verranno analizzati 13 titoli, tra cui 10 testi pubblicati in Italia e 3 fuori dalla penisola: in Francia, negli USA e – per i miei interessi personali – in Polonia, tutti e tre da importanti case editrici e nelle note serie linguistiche (i loro riferimenti bibliografici vengono esposti nella sezione 3 della bibliografia finale; similmente, con l'abbreviazione TC indicherò il rispettivo titolo accompagnato dal numero ivi attribuito). Chiaramente, la lista che si propone in questo lavoro non è esaustiva, ma lo stesso numero può sempre stupire perché il contenuto di tali testi non dovrebbe in realtà cambiare, tranne che – al limite – per il numero di voci comprese.

Inoltre, da quando è entrato in uso comune il QCER, diversi enti che offrono corsi di lingua italiana e che rilasciano certificazioni linguistiche hanno redatto sillabi, ovvero strumenti di programmazione dei corsi e di uno standard d'insegnamento (cfr. p. es. Ciliberti 1994: 100). Nel paragrafo 2.4 vedremo che cosa dicono tali documenti a proposito dell'insegnamento del PR (i riferimenti bibliografici dei sillabi sono riportati nella sezione 4 della bibliografia; SI è la corrispondente abbreviazione)[4].

2.1. Grammatiche didattiche d'italiano

Le grammatiche per stranieri, per la loro principale impostazione didattica, oltre a spiegare l'uso di una data struttura (categoria grammaticale), sono più attente – rispetto ai testi dedicati a utenti nativi – a presentare in maniera inequivocabile anche la sua formazione.

Quanto al PR, 16 titoli indicano i verbi della seconda coniugazione con due serie di desinenze alternative, dimostrando le forme flesse di *credere* (GR3: 129; GR7: 172; GR8: 290; GR11: 195; GR12: 70; GR15: 225; GR16: 143; GR17: 221), *vendere* (GR1: 122; GR13: 77; GR14: 92), *ricevere* (GR5: 153; GR10: 188) e *temere* (GR4: 97). La GR18 riporta solo le desinenze brevi del verbo *potere* (p. 162), invece la GR9 propone una soluzione inconsueta: per i verbi in *-ere* riporta solo *leggere* (*lessi*, *leggesti* ecc.) senza alcun riferimento alle desinenze regolari (p. 95).

L'alternanza tra le desinenze viene indicata 1) solo tramite tabelle riassuntive che presentano tutti i paradigmi flessivi del PR; 2) con una nota *expressis verbis* che a) suggerisce una vera e propria equivalenza delle due forme flesse ("i verbi in *-ere* hanno due forme per il passato remoto", GR15: 225; cfr. GR17: 222); b) permette una simile alternanza senza però specificare a quali verbi si riferisce ("alcuni verbi della seconda coniugazione presentano delle forme alternative", GR1: 122; "molti verbi della seconda coniugazione hanno una doppia forma", GR5: 153). Solo nella GR8 viene detto che "per sapere se un verbo in *-ere* segue l'una o l'altra coniugazione e se può seguire tutte e due, bisogna consultare un vocabolario" (p. 290); l'unica a suggerire la prevalenza delle desinenze lunghe è GR11: "Le forme della II coniugazione *credetti*, *credette*, *credettero* sono usate più frequentemente" (p. 195).

Nella maggior parte dei casi, le forme in *-ei* sono esposte come prime, seguite da quelle in *-etti*. Invece l'ordine che riflette la frequenza effettiva delle forme verbali, vale a dire *credetti* (*credei*), *vendetti* (*vendei*) ecc., è stato adoperato soltanto in tre testi di grammatica: GR1 (p. 122), GR3 (p. 129), GR16 (p. 143).

Non mancano, inoltre, soluzioni del tutto particolari, come l'uso dell'accento grave nell'esemplificazione della terza persona singolare del PR: *temè* (GR4: 97), o il modo in cui viene visualmente presentata l'aggiunta delle desinenze verbali, come per *vendere*: "vend-e-tti/ei; vend-e-sti; vend-e-tte/é; vend-e-mmo; vend-e-ste; vend-e-ttero/erono" (GR1: 122; ne risultano possibili le forme come **vendeei*, **vendeé* e **vendeerono*)[5].

2.2. Manuali d'italiano L2/LS

Tutti i corsi di lingua analizzati presentano le due serie di desinenze come equivalenti, con delle apposite tavole di coniugazione in cui si usano le seguenti voci verbali: *credere* (riportato più spesso, come nel caso delle grammatiche; si vedano ML1: 234; ML2: 64; ML4: 156; ML6: 75; ML8: 55; ML12: 26), *vendere* (similmente, al secondo posto; ML3: 104; ML10: 154; ML11: 74); *ricevere* (ML7: 78) e *dovere* (ML5: 180). La stragrande maggioranza degli autori preferisce presentare le desinenze nella consueta sequenza *-ei* (*-etti*); soltanto due titoli hanno fatto altrimenti: *credetti*/*ei* (ML2: 64) e *vendetti*/*ei* (ML6: 75)[6].

Sono rari i commenti sulla flessione, che inoltre sottolineano l'equivalenza dei morfemi grammaticali: 1) "alla 1ª e alla 3ª persona singolare e alla 3ª persona plurale i verbi in *-ere* hanno due forme" (ML1: 234); 2) "i verbi regolari in *-ere* hanno due forme per la 1ª persona singolare e per la 3ª persona singolare e plurale" (ML2: p. 64); 3) "per i verbi della seconda coniugazione, le finali *-etti* (1ª persona singolare), *-ette* (3ª persona singolare), *-ettero* (3ª persona plurale) sono usate quanto le finali regolari" (ML3: 104). Nell'ultimo caso – inspiegabilmente – si presuppone che le desinenze lunghe siano irregolari[7].

2.3. Tavole di coniugazione e dizionari dei verbi

Alcune tavole di coniugazione, nella parte introduttiva, espongono una grammatica semplificata del verbo. In tal modo, nei capitoli dedicati al PR:

1) si parla di piena equivalenza delle due serie di desinenze, p. es. "[per formare la voce del PR] tagliare la desinenza dell'infinito e aggiungere le seguenti desinenze alla radice: *-ei* (o *-etti*), *-esti*, *-é* (o *-ette*), *-emmo*, *-este*, *-erono* (o *-ettero*)" (TC4: XVI; trad. mia);

2) vengono indicate alcune preferenze dei parlanti, p. es. a) "la coniugazione regolare […] al PR contempla le doppie desinenze […]. L'uso corrente preferisce invece le forme *-etti* [ecc.]; la maggior parte dei verbi con la radice terminante in *t* (*battere*, *potere* ecc.) predilige la serie *–ei* [ecc.]" (TC13: 32; similmente in TC1: 42–43; TC2: 8); b) "nella lingua corrente è preferita la forma *–etti* [ecc.]; l'altra forma viene sentita, talvolta, come letteraria" (TC1: 43);

3) troviamo spiegazioni piuttosto particolari, p. es. a) "nei verbi regolari di seconda coniugazione la prima persona singolare del PR può essere ▪ solo in *-ei* (*battere*: *battei*) ▪ in *-ei* e in *-etti* (*credere*: *credei*, *credetti*)" (TC5: 14); l'autore restringe l'alternanza delle due desinenze a una solo persona ed esclude i casi in cui il verbo ammette solo desinenze lunghe; per di più, il testo non è coerente perché nella coniugazione di *vendere* si limita alle forme *vendetti* ecc. (ivi: 210); b) "numerosi verbi come *credere* al PR possono avere anche le desinenze *-ètti*, *-esti*, *-ètte*, *-emmo*, *-este*, *-èttero*" (TC4b: IX; trad. mia); "anche" potrebbe suggerire che le desinenze brevi sono quelle principali.

Per esemplificare il modello regolare dei verbi in *-ere* (se ricorre in un dato testo) si usano i seguenti verbi: *temere* (TC1: 73; TC3: 17; TC6: 14; TC10: 50; TC12: 4; TC13: 32), *credere* (TC5: 10; TC9: 19, dove troviamo, tra le altre, la forma *credè* con l'accento grave), *vendere* (TC4: XVI) e *ricevere* (TC11: 107, che però indica solo le desinenze lunghe).

La tabella 1 dimostra come viene presentata la seconda coniugazione nei titoli presi in esame: la prima colonna indica in ordine alfabetico tutti i verbi le cui forme regolari del PR sono presentate almeno in uno dei testi analizzati; nelle colonne successive i numeri indicano quali delle forme flesse vengono citate da un dato testo (*1a* indica le desinenze brevi *-ei*, *-é*, *-erono*; *1b*: le desinenze lunghe *-etti*, *-ette*, *-ettero*; *2*: entrambi i paradigmi flessivi). Inoltre, 1) con un trattino si segnala la mancanza del verbo nel rispettivo titolo; 2) i numeri tra parentesi tonde indicano le forme flesse del dato verbo ricostruite secondo le indicazioni ritrovate nell'indice dei verbi (o in diverse note degli autori), p. es. TC8 non dà una tavola di coniugazione complessiva di *pendere*, ma rimanda nell'indice a *credere*, per cui le forme ricostruite hanno entrambe le desinenze *pendei*/*pendetti* ecc.; 3) l'asterisco indica alcune irregolarità nella presentazione del paradigma flessivo di un dato verbo, p. es. TC10 per il verbo *esistere* registra entrambi i paradigmi, però in maniera poco coerente: nella terza persona plurale si preferisce il primo paradigma *esisterono*, invece nella prima e nella terza persona del singolare le forme *esistetti*, *esistette*. Tutte le irregolarità sono spiegate in basso alla tabella.

Tabella 1: Forme regolari dei verbi in *-ere* nelle tavole di coniugazione e nei dizionari dei verbi

	TC1	TC2	TC3	TC4	TC5	TC6	TC7	TC8	TC9	TC10	TC11	TC12	TC13
assistere	(2)	2	2	2	-	2	2*	2	2	2*	1b	(1a)	2
battere	(2)	(2)	-	-	-	-	-	1a	(2)	-	-	(2)	(2)
cedere	(2)	(2)	-	2	-	-	2	2*	(2)	-	-	(2)	(2)
consistere	(2)	(2)	(2)	1a	-	(2)	2*	2	(2)	-	-	(1a)	(2)
credere	(2)	(2)	-	2	2	-	-	2	(2)	-	-	(2)	(2)
dovere	2	2	2	2	2	2	1b	2	2	2*	1b	2	2
esigere	2	(1a)	2	-	-	2	1b	2	(2)	2*	1a	2	(1a)
esistere	(2)	(2)	(2)	2	-	(2)	1b	2	2	2*	-	2	(2)
fendere	(2)	(1a)	-	-	-	-	2*	(2)	-	2*	-	-	(2)
godere	2	(1a)	2	2	-	2	1b	2	2	2*	-	2	*
insistere	2	(2)	1a	2	-	(2)	1b	(2)	2	-	-	1a	(2)
mescere	(2)	(2)	1a	-	-	-	2*	-	-	-	-	-	(2)
pascere	(2)	(1a)	-	-	-	-	2*	-	-	2*	-	-	(2)
pendere	(2)	(1a)	-	2	-	-	2*	(2)	-	-	-	(2)	(2)
persistere	(2)	(2)	-	-	-	(2)	2*	-	(2)	-	-	-	(2)
possedere	(2)	(2)	(1a)	2	-	(2)	2*	2*	(2)	-	-	(2)	(2)
potere	2	2	2	2	1a	2	1a	1a	2	1a	1a	2	2
premere	(2)	(2)	-	2	-	-	-	(1a)	(2)	-	-	(2)	(2)
presiedere	(2)	(2)	(1a)	-	-	-	-	-	-	-	1b	(2)	(2)
resistere	(2)	(2)	2	2	-	(2)	2*	(2)	(2)	-	-	(1a)	(2)
ricevere	(2)	(2)	-	2	1a	-	-	(1a)	(2)	-	1b	(2)	(2)
ripetere	(2)	(2)	-	1a	1a	-	-	2	(2)	-	-	(2)	(2)
sedere	2	2	1a	2	2	2	2*	2*	2	2*	1b	2	2
solere	1a	1a	-	-	-	-	-	-	-	1a	-	-	-
suggere	-	2	-	-	-	(2)	-	-	-	-	-	-	-
sussistere	(2)	(2)	(2)	-	-	(2)	1b	-	(2)	-	-	-	(2)
temere	2	2	2	1a	-	2	1b	(1a)	(2)	2	-	(2)	2
vendere	(2)	(1a)	-	2	1b	-	-	(2)	(2)	-	-	(2)	(2)
	Particolarità:												
TC7:	assistere: *assistetti*/*assistei*, *assistette*, *assistettero*; consistere: *consistei*/*consistetti*, *consisté*/*consistette*, *consistettero*; fendere: *fendei*/*fendetti*, *fendette*, *fendettero*; mescere: *mescei*/*mescetti*, *mescette*, *mescettero*; pascere: *pascei*/*pascetti*, *pascé*, *pascerono*; pendere: *pendei*/*pendetti*, *pendette*, *pendettero*; persistere: *persistei*/*persistetti*, *persistette*, *persistettero*; possedere: *possedetti*/*possedei*, *possedette*, *possedettero*; resistere: *resistei*/*resistetti*, *resistette*, *resistettero*; sedere: *sedei*/*sedetti*, *sedette*, *sedettero*												
TC8:	cedere: *cedei*/*cedetti*, *cedé*, *cederono*; possedere: *possedei*/*possedetti*, *possedé*/*possedette*, *possederono* (*possedettero* notato come arcaico); sedere: *sedei*/*sedetti*, *sedé*/*sedette*, *sedettero*												
TC10:	assistere: *assistetti*/*assistei*, *assistette*, *assistettero*; dovere: *dovetti*/*dovei*; *dovette*;												

	dovettero; esigere: *esigetti*/*esigei*, *esigette*, *esigettero*; esistere: esistetti, esistette, esisterono; fendere: *fendei*/*fendetti*, *fendette*, *fendettero*; godere: *godei*, *godette*, *godettero*; pascere: *pascei*/*pascetti*, *pascé*, *pascerono*; sedere: *sedetti*/*sedei*, *sedette*, *sedettero*
TC13	per la coniugazione di godere l'indice dei verbi rinvia a vedere

Sull'asse orizzontale della tabella vengono quindi presentate: a) entrambe le serie di desinenze regolari in tutte le tavole di coniugazione (è il caso di *cedere*, *credere*, *persistere*, *suggere*); b) entrambe le desinenze oppure solo le desinenze brevi (*battere*, *consistere*, *fendere*, *mescere*, *pascere*, *pendere*, *possedere*, *potere*, *premere*, *resistere*, *ripetere*); c) entrambe le forme o solo le desinenze lunghe (*dovere*, *esistere*, *sussistere*); d) entrambe le forme oppure solo le desinenze brevi oppure solo le desinenze lunghe (*assistere*, *esigere*, *godere*, *insistere*, *presiedere*, *ricevere*, *sedere*, *temere*, *vendere*); 5) solo le desinenze brevi (è il caso di *solere*). Tranne che nell'ultimo caso, prevalgono sempre le due serie di desinenze presentate come equivalenti.

La tabella 1 non prende in considerazione due verbi che hanno sia le forme regolari sia irregolari e che, inoltre, cambiano il paradigma flessivo a seconda del significato: 1) *riflettere*, per il quale verbo viene indicata l'alternanza semantica soprattutto per la voce del participio passato, p. es. "*riflettere* ha il participio passato *riflettuto* nella forma intransitiva (ho riflettuto a lungo) e *riflesso* nella forma transitiva e riflessiva (mi sono riflesso nello specchio)" (TC12: 24); siccome le forme del PP e del PR sono interdipendenti, è facile dedurne quella seconda; 2) *succedere*: prevalentemente la forma *successe* nel senso di 'accadere' e *successe*/*succedette*/*succedé* nel senso di 'subentrare ad altri' (nessuna delle tavole distingue i due significati; TC9 riporta solo *successe* in quanto verbo difettivo, quindi esclude la seconda accezione). L'analisi delle loro forme flesse riportate dalle tavole viene presentata nella tabella 2, dove – similmente – *1a* indica le desinenze brevi, *1b*: desinenze lunghe, *2*: entrambi i paradigmi flessivi; con l'abbreviazione *irr.* si indicano le forme irregolari, rispettivamente *riflessi* e *successi*; la dicitura sottolineata si adopera per le tavole in cui viene esplicitamente indicato il cambiamento della flessione corrispondente al significato del verbo; altre segnalazioni come sopra.

Tabella 2: La coniugazione dei verbi *riflettere* e *succedere* nelle tavole di coniugazione

	TC1	TC2	TC3	TC4	TC5	TC6	TC7	TC8	TC9	TC10	TC11	TC12	TC13
RIFLETTERE	1a + irr.	1a+ irr.	1a + irr.	1a + irr.	-	1a + irr.	1a + irr.	(2)	(2) + irr.	1a	-	1a + irr.	(2) + irr.
SUCCEDERE	irr.	2 + irr.	irr.	irr.	-	1a + irr.	1b + irr.	2 + irr.	irr.	2* + irr.	1b	2 + irr.	(irr.)
	Particolarità:												
TC10:	SUCCEDERE: *successi*/*succedei*/*succedetti*, *successe*, *successero*												

Quanto al verbo riflettere, prevalgono giustamente le forme regolari di tipo *riflettei* (si ricorda la sopracitata regola della *-t-*); invece per il verbo *succedere* si indicano più spesso le due serie di desinenze regolari.

Ricordiamo, inoltre, che tra i verbi che, nelle tavole di coniugazione, hanno registrato solo le desinenze brevi c'è *solere* (per di più, è l'unico ad avere esclusivamente queste desinenze; si vedano TC1, TC2, TC10). Data la sua semantica: 'avere l'abitudine' (è la prima accezione riportata dal vocabolario *Treccani* on line) – andrebbe considerato come difettivo del PR (il PR "non tollera interpretazioni eventuali, abituali, e simili"; Bertinetto 2001: 99).

2.4. Sillabi di italiano per stranieri

In linea di massima, i sillabi si concentrano sull'uso del PR, richiesto solitamente al livello B2, e non sulla sua morfologia. Nelle schede grammaticali troviamo le seguenti diciture: 1) "forme dei verbi regolari e degli irregolari (criterio di frequenza dell'uso e di rilevanza semantica, […] distinzione aspettuale fra passato prossimo e passato remoto […], indicativo passato remoto come indicazione di evento passato non connesso al presente" (SI4: 161-162)[8]; 2) "passato remoto dei verbi regolari, irregolari ad alta frequenza, pronominali / solidarietà e differenze tra passato prossimo e passato remoto: a) la distanza, temporale e psicologica, dall'evento; b) preferenze regionali" (SI7: 212); 3) "differenze d'uso tra il passato remoto e il passato prossimo" (SI2: 130); 4) "indicativo passato remoto nei seguenti casi ▪) per indicare un'azione conclusa nel passato; ▪) percezione dei diversi usi nelle varietà regionali e di stile (scritto e parlato)" (SI9: 40); 5) "passato remoto (uso letterario, scritto e parlato) (2)" (SI8: 98)[9].

I sillabi dedicati alle certificazioni si limitano a indicare il livello su cui viene richiesto il PR, similmente il livello B2 secondo PLIDA (SI6: 38), CILS (SI3: 32) e DILI, anche se – nell'ultimo caso – ci si è limitati alla competenza passiva (per il livello B2 leggiamo: "Conoscenza della concordanza dei modi e dei tempi sia all'indicativo che al congiuntivo, in particolare: uso attivo di tutti i tempi esclusi: passato remoto e trapassato remoto di cui viene richiesta solo la conoscenza passiva", SI2: 28; invece per il livello C1: "competenze attive nell'ambito delle norme per la lingua standard", ivi: 30).

La mancata attenzione alla morfologia del PR, di cui si parla soltanto in due sillabi, seppur in maniera molto limitata, ricordando solo le forme regolari, irregolari e la loro eventuale frequenza, va pari passo con quanto si è detto a proposito dei manuali e delle grammatiche per stranieri: nei simili materiali didattici l'accento si pone sull'uso del PR (sull'alternanza tra i due tempi passati perfettivi), invece la seconda coniugazione regolare non è percepita come un problema grammaticale significativo.

3. Conclusioni

All'inizio del testo abbiamo letto una lunga citazione che dimostra una certa attenzione degli autori dei materiali didattici all'uso del PR. Si è inoltre osservata una minore attenzione degli autori verso la morfologia di questo tempo verbale. Infatti, i commenti relativi alla flessione sono molto rari e, se ricorrono, mettono specialmente in risalto la presunta equivalenza delle due serie di desinenze alternative. Nessuna grammatica per stranieri e nessun manuale di lingua – tra quelli analizzati – parla della particolarità flessiva dei verbi che terminano in *-tere* e *-stere*; rimane inoltre indiscussa la questione della prevalenza delle forme in *-etti* (cfr. §2.1 e §2.2).

Anche le tavole di coniugazione e i dizionari dei verbi italiano sembrano poco attenti a quanto si è detto sopra, perché: a) per quanto riguarda i verbi che richiederebbero le desinenze brevi, indicate prima come *1a*: *battere*: solo un titolo suggerisce le giuste desinenze; in altri cinque titoli si rinvia all'indice dei verbi con doppia flessione; *potere*: 5 tavole suggeriscono *1a*, tutte le altre: due paradigmi flessivi; *ripetere*: 2 tavole: *1a*; 6 tavole: due serie di desinenze (sia rinviando ad altri verbi sia in maniera diretta); *riflettere*: 7 tavole: *1a*; 3 tavole indicano la doppia flessione (solo 4 tavole notano due accezioni del verbo); i verbi *mietere*, *tessere* e *vertere* non ricorrono nei titoli presi in esame; b) per quanto riguarda i verbi uscenti in *-stere*, il verbo la cui coniugazione viene solitamente presentata per intero è *assistere*, per il quale verbo 9 titoli suggeriscono la doppia flessione; similmente, per tutti gli altri verbi di questo tipo vengono suggerite le due serie di desinenze (sia in maniera diretta che indiretta); c) quanto agli eventuali commenti grammaticali, "la regola della *-t-*" viene citata soltanto da 3 tavole di coniugazione, invece la prevalenza delle desinenze lunghe da un solo titolo (§2.3).

Nella maggior parte dei casi, le due serie di desinenze vengono indicate come equivalenti, senza alcun commento. La prima forma flessa riportata negli esempi è di solito uscente in *-ei*, ovvero quella meno frequente.

I verbi che vengono usati più spesso per esemplificare la flessione del PR sono – nelle grammatiche didattiche nonché nei manuali di lingua – *credere* e *vendere*. Invece il modello regolare della seconda coniugazione, ossia il verbo cui meglio si addicono le due serie di desinenze, è – a quanto pare – *temere* (citato solo nella GR4). *Temere* è stato scelto come rappresentativo in 6 tavole di coniugazione; inoltre, nel questionario sulla flessione regolare del PR sottoposto ai parlanti italiani (cfr. nota a piè di pagina n. 3) ha registrato il maggior numero di risposte (il 20%) in cui si indicavano entrambi i paradigmi flessivi come equivalenti e non la prevalenza di una data serie di desinenze (altri verbi proposti nelle grammatiche/nei manuali di lingua sono meno adatti: *credere*, citato più spesso, nel questionario arriva al 4,9%; *vendere*: al 8,2%, invece *ricevere*: al 4,2%, ed è il verbo con il numero più basso di risposte in questa categoria; si veda Słapek 2020c)[10].

Credo che – per scopi didattici – sia opportuno 1) introdurre le forme regolari del PR dei verbi uscenti in *-ere* con l'esempio di *temere* (in questo caso, la prevalenza di una data serie di forme flesse, di tipo *temei* o *temetti*, è meno evidente sia per quanto riguarda le occorrenze nei corpora sia quanto alle

preferenze dei parlanti); 2) indicare le forme lunghe come prime, quindi *temetti* (*temei*) ecc.; una simile sequenza potrebbe suggerire che la forma alternativa messa tra parentesi sia meno frequente; 3) commentare esplicitamente: a) la prevalenza delle desinenze lunghe nell'uso comune odierno (quindi *dovetti* e non *dovei*); b) le restrizioni d'uso relative ai verbi uscenti in *-tere*, che preferiscono le desinenze brevi (come *battei*, *potei* ecc.), nonché ai verbi in *-stere*, che invece preferiscono le desinenze lunghe (come *assistette*, *insistette* ecc.)[11].

NOTE

[1] I termini 'desinenze brevi e lunghe' sono qui adoperati in una prospettiva sincronica; storicamente *-ett-* è l'estensione della radice verbale che riprende il modello di *stetti* (cfr. Rohlfs 1968: 321).

[2] I dati ricavati dai corpora sono stati confermati da un questionario sottoposto ai parlanti italiani nativi (si veda Słapek 2020c); i partecipanti al questionario (il cui numero totale è 3754) potevano scegliere le forme flesse da loro preferite – sempre tra i verbi regolari della seconda coniugazione –, ovvero forme che avrebbero usato loro, potevano saltare i verbi le cui forme non avrebbero usato al PR oppure indicare entrambe le forme come equivalenti (p. es. per il verbo *temere* si potevano indicare le seguenti risposte: 1. *temé*; 2. *temette*; 3. *entrambe*). Dalla ricerca risulta che c'è una netta corrispondenza tra le preferenze dei partecipanti al questionario e le occorrenze del PR nei corpora dell'italiano scritto.

[3] La *Bibliografia dell'educazione linguistica in Italia* curata da Paolo Balboni che compre il periodo 1960-2019 (l'ultima parte è del 2020), contiene solo due testi dedicati al PR, ma sono sempre studi relativi all'uso e non alla flessione (si vedano Giuliano, Anastasio, Russo 2014; Mezzadri 2013).

[4] Tra gli enti certificatori troveremo 1) il Centro Linguistico dell'Università di Padova (SI7), 2) il Centro Linguistico dell'Università per Stranieri di Siena (SI4; il centro senese ha pubblicato inoltre le *Linee guida della certificazione CILS*, si veda SI3), 3) il Centro di Valutazione e Certificazione Linguistica dell'Università per Stranieri di Perugia (con due sillabi: SI8, SI9), 4) la Società Dante Alighieri per la rete dei comitati della Dante nel mondo (per la didattica: *Attestato ADA*, SI2; per la certificazione: *Nuovo sillabo della Certificazione PLIDA*, SI5, accompagnato da *Quaderni delle specifiche*, SI6), 5) l'Accademia Italiana di Lingua di Firenze (SI1).

[5] Stupisce, inoltre, quanto siano disorganiche le grammatiche didattiche d'italiano per stranieri nella presentazione dei verbi irregolari. Sebbene gli autori notino in maniera esplicita che l'irregolarità riguarda solo le forme della prima e della terza persona singolare, nonché della terza persona plurale, con le rispettive desinenze *-i*, *-e*, *-ero*, quindi, "per coniugare i verbi irregolari è necessario ricordare la forma della prima persona" (GR18: 162), non vengono specificate le corrispondenze tra le forme del participio passato e quelle del passato remoto (a proposito dell'insegnamento delle irregolarità flessive si veda Słapek 2020b).

[6] Nel ML9 (p. 102), in due colonne separate, sono esposte le radici verbali: *mi sed-*, *dov-*, *ricev-*, *cred-*, *pot-*, *tem-* e le rispettive desinenze *-ei* (*-etti*) ecc. Nel ML6 (p. 74) troveremo, inoltre, un esercizio pratico in cui si chiede di completare una tabella con le forme del PR; le voci già esposte sono *assistei*/*assistetti*, che non solo vengono riportate come equivalenti, ma la prima forma flessa ad essere presentata è – per di più – quella in *-ei*.

[7] L'accento grave sulla desinenza della 3ª persona singolare viene adoperato in due testi, per la forma *vendè* (ML3: 104; ML10: 154).

[8] Le stesse diciture si trovano per il livello B1, dove il PR viene però limitato alla competenza passiva (ivi: 152); al livello C1 l'autrice aggiunge ancora "distinzione aspettuale: tra imperfetto e tempo perfetto (L'uomo, assorto nei suoi pensieri, guardava la pioggia scorrere sui vetri, quando entrò la moglie gridando che si allagava la cucina)" (ivi: 170).

[9] In questo caso, troviamo l'introduzione al PR già al livello B1: "passato remoto: morfologia, uso (1)" (ivi: 72).

[10] Nelle tavole, similmente, si citano anche: *credere*, *vendere*, *ricevere*, anche se con minore frequenza.

[11] Sarebbe lecito che anche i sillabi per l'insegnamento della lingua italiano a stranieri – a cui, senza dubbio, ricorrono gli autori per impostare i loro materiali didattici – facessero nota della morfologia del PR.

Riferimenti bibliografici

1. Studi

Balboni, Paolo (a cura di), *Bibliografia dell'educazione linguistica in Italia BELI* (versione marzo 2020), Venezia, Crdl, Dille, 2020. Disponibile on line: *www.societadille.it/risorse/beli*. (Balboni 2020)

Berretta, Monica, *Morfologia*, in Sobrero A.A. (a cura di), *Introduzione all'italiano contemporaneo. Le strutture*, Bari/Roma, Laterza, 1993, pp. 193-245. (Berretta 1993)

Bertinetto, Pier Marco, *Il verbo*, in Renzi L., Salvi G., Cardinaletti A. (a cura di), *Grande grammatica italiana di consultazione*. *Vol. II. I sintagmi verbale, aggettivale, avverbiale. La subordinazione*, Bologna, Il Mulino, 2001, pp. 13-161. (Bertinetto 2001)

Ciliberti, Anna, *Manuale di glottodidattica*, Firenze, La Nuova Italia, 1994. (Ciliberti 1994)

Della Valle, Valeria, Patota, Giuseppe, *Viva la grammatica! La guida più facile e divertente per parlare e scrivere in buon italiano* (nuova edizione), Milano, Sperling & Kupfer, 2015. (Della Valle 2015)

Giuliano, Patrizia, Anastasio, Simona, Russo, Rosa, *Passato remoto, passato prossimo e imperfetto: uso biografico e fittizio delle forme al passato nelle interlingue di immigrati di area partenopea*, in De Meo A., D'Agostino M., Iannaccaro G., Spreafico L. (a cura di), *Varietà dei contesti di apprendimento linguistic*, Officinaventuno/AItLA, Milano, 2014, pp. 299-314. (Giuliano, Anastasio, Russo 2014)

Mauroni, Elisabetta, *Risposta al quesito di Marzia Grigoli sull'uso dei tempi imperfetto, passato prossimo e passato remoto nella lingua italiana*, in *La Crusca per voi*, 29, 2004, p. 10. (Mauroni 2004)

Mezzadri, Marco, *Si può osare? Studio sull'accessibilità della forma passiva e del passato remoto per apprendenti non italofoni in contesto scolastico*, in *Educazione Linguistica – Language Education*, 2/2, 2013, pp. 375-426. (Mezzadri 2013)

Mortara Garavelli, Bice, *Quesito della Scuola media "Leon Battista Alberti" di Mantova sull'uso del passato prossimo e passato remoto*, *La Crusca per voi*, 2, 1991, pp. 5-6. (Mortara Garavelli 1991)

Nencioni, Giovanni, *Risposta al quesito della professoressa Luisa Fioretti di Bonito (Avellino) sull'alternanza del passato prossimo col passato remoto*, in *La Crusca per voi*, 6, 1993, pp. 10-11. (Nencioni 1993)

Rohlfs, Gerhard, *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti. Morfologia*, Torino, Einaudi, 1968. (Rohlfs 1968)
Serianni, Luca, *Risposta al quesito della signora Sara Faraoni di Lodi (Milano) sulle forme del passato remoto del verbo dare*, in *La Crusca per Voi*, 6, 1993, p. 9. (Serianni 1993)
Słapek, Daniel, *Doppia coniugazione regolare del passato remoto in italiano contemporaneo. La (falsa?) alternanza tra le forme verbali uscenti in -ei, -é, -erono ed -etti, -ette, -ettero*, in *Zeitschrift für romanische Philologie*, 136/1, 2020a, pp. 246-262. (Słapek 2020a)
Słapek, Daniel, *La presentazione delle (ir)regolarità flessive nelle grammatiche d'italiano per stranieri: il caso dei tempi passati dell'indicativo*, in *Italica Belgradensia*, 1/2020b. (Słapek 2020b)
Słapek, Daniel, *Il paradigma flessivo simmetrico del passato remoto: le attuali preferenze dei parlanti italiani*, 2020c, in corso di stampa. (Słapek 2020c)
Squartini, Mario, *Il verbo*, Roma, Carocci, 2015. (Squartini 2015)
Telve, Stefano, *Risposta al quesito del sig. Achille Umile sull'uso del passato remoto nel Sud d'Italia*, in *La Crusca per voi*, 28, 2004, p. 12. (Telve 2004)
Trifone, Pietro, Palermo, Massimo, *Grammatica italiana di base* (seconda edizione), Bologna, Zanichelli, 2007. (Trifone, Palermo 2007)

2. Grammatiche italiane per stranieri

Celi, Monica, La Cifra Loredana, *Grammatica d'uso della lingua italiana. Teoria ed esercizi* (A1-B2), Milano, Hoepli/Eli, 2011.
Chiuchiù, Angelo, Chiuchiù, Gaia, *Comunicare in italiano. Grammatica per stranieri con esercizi e soluzioni* (A1/C1), Milano, Hoepli, 2015.
Colombo, Federica, *Grammatica e pratica della lingua italiana per studenti stranieri*, Recanati, Eli, 2006.
Debetto, Gabriella, *La lingua italiana e le sue regole. Grammatica con esercizi* (A1-B2), Torino, Loescher, 2016.
Duso, Elena Maria, *Grammatica dell'italiano L2* (A1-C2), Roma, Carocci, 2019.
Ercolino, Elettra, Pellegrino, T. Anna, *L'utile e il dilettevole 2. Esercizi e regole per comunicare* (B2-C2), Torino, Loescher, 2012.
Esposito, Antonietta, Errico, Rosa, *Grammatica di base. Risorse di grammatica italiana per stranieri* (B1-B2), Perugia, Guerra, 2007.
Gatti, Fabia, Peyronel, Stella, *Grammatica in contesto. Strutture e temi di italiano per stranieri* (A1-B1), Torino, Loescher, 2006.
Guida, Patrizia, Pepe, Manuela, *Esercitarsi con la grammatica* (livello intermedio B1-B2), Perugia, Guerra, 2006.
Iacovoni, Gabriella, Persiani, Nadia, Fiorentino, Barbara, *Gramm.it. Grammatica italiana per stranieri con esercizi e testi autentici* (A1-C1), Torino, Bonacci, 2009.
Landriani, Maria Rita, *Grammatica attiva. Italiano per stranieri* (A1/B2+), Firenze, Le Monnier, 2012.

Latino, Alessandra, Muscolino, Marida, *Una grammatica italiana per tutti* (II ed. aggiornata, B1-B2), Roma, Edilingua, 2014.
Mezzadri, Marco, *Italiano essenziale. Testo di grammatica per studenti stranieri dal livello principianti (A1) al livello intermedio-alto (B2)*, Perugia, Guerra, 2003.
Mezzadri Marco, *GP. Grammatica pratica della lingua italiana* (A1-C1), Torino, Bonacci, 2016.
Nocchi, Susanna, *Nuova grammatica pratica della lingua italiana* (A1-B2; I ed. del 2002), Firenze, Alma, 2011.
Petri, Andrea, Laneri, Marina, Bernardoni, Andrea, *Grammatica di base dell'italiano. La prima grammatica cognitiva* (A1-B1), Barcellona, Casa delle Lingue, 2015.
Ricci, Mina, *Via della Grammatica* (A1-B2), Roma, Edilingua, 2011.
Tartaglione, Roberto, Benincasa, Angelica, *Grammatica della lingua italiana per stranieri* (B1-B2), Firenze, Alma, 2015.

3. Manuali d'italiano per stranieri

Balì, Maria, Ziglio, Luciano, *Nuovo Espresso 3* (B1), Firenze, Alma, 2015.
Birello, Marilisa, Vilagrasa, Albert, *Bravissimo 3*, Barcellona, Casa delle Lingue, 2014.
Bozzone Costa, Rosella, Piantoni, Monica, Scaramelli, Elena, Ghezzi, Chiara, *Nuovo Contatto C1*, Torino, Loescher, 2013.
De Giuli, Alessandro, Guastalla, Carlo, Naddeo, Ciro, *Nuovo Magari B2*, Firenze, Alma, 2013.
Diaco, Mimma, Parma, Vinicio, Ritondale Spano, Patrizia, *Caffè Italia 3*, Recanati, Eli, 2007.
Faraci, Cinzia, De Luca, Pierpaolo, Biagi, Daria, Colombo, Federi, *Arrivederci 3*, Atene, Edilingua, 2012.
La Grassa, Matteo, Delitala, Marcella, Quercioli, Fiorenza, *L'italiano all'università 2*, Roma, Edilingua, 2013.
Marin, Telis, Magnelli, Sandro, *Nuovo Progetto Italiano 2*, Roma, Edilingua, 2009.
Mazzetti, Alberto, Manili, Patrizia, Bagianti, Maria Rosalia, *Nuovo Qui Italia Più* (Livello intermedio/avanzato B2-C1), Milano, Le Monnier, 2007.
Mezzadri, Marco, Balboni, Paolo, *Rete 2*, Perugia, Guerra, 2001.
Piotti, Danila, de Savorgnani, Giulia, Carrara, Elena, *Universitalia 2.0. vol. 2* (nuova edizione), Firenze, Alma, 2018.
Trifone, Maurizio, Filippone, Antonella, Sgaglione, Andreina, *Affresco italiano B2*, Milano, Mondadori/Le Monnier, 2011.

4. Tavole di coniugazione e dizionari dei verbi italiani

Buratti Rosalia, *Verbi. 102 tavole di coniugazione, oltre 7000 verbi* (I ed. del 1993), Milano, Vallardi, 2017.

Cappelletti, Luciano, *Les verbes italiens. Collection Bescherelle*, Paris, Hatier, 1997.
Chiuchiù, Angelo, Fazi, Maria Cristina, Bagianti, Maria Rosalia, *I verbi italiani regolari e irregolari* (I ed. del 1983), Perugia, Guerra, 2007.
Colaneri, John, Luciani, Vincent, *501 Italian Verbs* (3rd ed., revised by M. Danesi), New York, Barron's Educational Series, 2007.
Colaneri, John, Luciani, Vincent, Danesi, Marcel, *Barron's Foreign Language Guide. Italian Verbs* (Third Edition; I ed. 1990), New York, Barron's Educational Series, 2012.
De Renzo, Francesco, *I verbi italiani. Coniugazione e regole d'uso dei verbi italiani più diffusi*, Torino, Loescher, 2013.
Elia, Pietro, *I verbi italiani ad uso degli stranieri* (VIII edizione; I ed. del 1955), Milano, Edizioni Scolastiche Mondadori, 1965.
Ilardi, Francesca, Bocchiola, Max, *I verbi italiani. 452 verbi irregolari interamente coniugati* (I ed. del 2006), Milano, Hoepli, 2015.
Kaliska, Marta, *Tablice czasowników włoskich* [Tavole dei verbi italiani], Warszawa, PWN, 2009.
Manella, Claudio, Pallante, Cesare, *Guida ai verbi italiani* (9a edizione. I verbi della lingua italiana regolari e irregolari. Coniugazioni complete. Traduzioni in inglese, francese, tedesco, spagnolo. Esercizi e chiavi), Firenze, Edizioni Progetto Lingua, 2015.
Parodi, Simonetta, *Dizionario. Verbi* (Edizione aggiornata. Il verbo e le sue strutture generali, classificazione dei verbi, coniugazione dei verbi regolari e irregolari, i verbi irregolari, composti e derivati), Santarcangelo di Romagna (RN), Rusconi Libri, 2011.
Raminelli, Alberto, *Verbi. Italiano per stranieri* (serie: gli Spilli), Milano, Alpha Test, 2012.
Reza Mousavi, Hamid, *Repertorio dei verbi italiani*, Firenze, Le Monnier, 2002.
Stoppelli, Marina, *Verbi. Italiano* (collana: Guide linguistiche; I ed. del 2004), Novara, Garzanti Linguistica, 2015.

5. Sillabi per l'insegnamento d'italiano L2/LS

Accademia Italiana di Lingua, *AIL presentazione ed introduzione. 6 esami di italiani, da A1 a C2, & 2 esami di italiano commerciale per tutti i livelli di conoscenza*, Firenze, AIL, 2015. Disponibile on line *www.acad.it-/downloads/sillabo.html*.
Arcangeli, Massimo, Giugni, Silvia, Cardillo, Giammarco, D'Angelo, Katia, Ferrari, Stefania, Greco, Nuria, Lucatorno, Angela, *Attestato ADA. Piano dei corsi*, Firenze, Alma/Società Dante Alighieri, 2014.
Barni, Monica, Bandini, Anna, Sprugnoli, Laura, Lucarelli, Silvia, Scaglioso, Anna Maria, Strambi, Beatrice, Fusi, Chiara, Arruffoli, Anna Maria, *Linee guida CILS. Certificazione di Italiano come Lingua Straniera* (presentazione di M. Vedovelli), Perugia, Guerra, 2009. Disponibile on line *https://goo.-gl/toCDN9*.

Benucci, Antonella (a cura di), *Sillabo di Italiano per Stranieri. Una proposta del Centro Linguistico dell'Università per Stranieri di Siena*, Perugia, Guerra, 2007.
Cardillo, Giammarco, Vecchio, Paola (a cura di), *Nuovo sillabo della Certificazione PLIDA. Livelli A1-C2*, Roma, Società Dante Alighieri, 2015. Disponibile on line *https://goo.gl/bgGxxH*.
Cardillo, Giammarco, Vecchio, Paola (a cura di), *Livello PLIDA B2 - Quaderno delle specifiche*, Roma, Società Dante Alighieri, 2016. Disponibile on line *https://goo.gl/ge9sge*.
Lo Duca, Maria G., *Sillabo di italiano L2*, Roma, Carocci, 2006.
Minciarelli, Fausto, Comodi, Anna, *Sillabo per i cinque gradi del corso di lingua e cultura italiana per stranieri*, Perugia, Guerra, 2005.
Spinelli, Barbara, Parizzi, Francesca (a cura di), *Profilo della lingua italiana. Livelli di riferimento del QCER A1, A2, B1, B2*, Firenze, La Nuova Italia, 2010.

ABSTRACT

The two series of endings *-ei*, *-é*, *-erono* and *-etti*, *-ette*, *-ettero*, i.e. inflectional morphemes of the second regular conjugation of the Italian preterite (*passato remoto*, PR), are usually presented as equivalent, often without any comment, especially in teaching materials dedicated to foreign language learners. However, this presented equivalence does not correspond to the actual use of the verbal forms in contemporary Italian, where the "long" endings, e.g., *dovetti*, are preferred (with the exception of verbs ending in *-tere*, like *potere*: *potei*, but not *-stere*, like *assistere*: *assistetti*). With this article, then, I intend to examine how the regular second conjugation of the PR is presented in Italian grammar books for foreign language learners; syllabi for teaching Italian; language textbooks; as well as conjugation tables and dictionaries of Italian verbs. I believe that the results of this research will contribute to the improvement of teaching materials for Italian grammar with regards to the inflection of the PR.

Key words: passato remoto, Italian grammar, teaching Italian as a foreign language

REZUMAT

Cele două serii de terminații *-ei*, *-é*, *-erono* și *-etti*, *-ette*, *-ettero*, adică morfemele flexionare ale celei de-a doua conjugări regulate a preteritului italian (*passato remoto*, PR), sunt frecvent prezentate drept echivalente, de multe ori fără niciun comentariu, mai ales în materialele didactice adresate străinilor care învață limba italiană. Această echivalență nu corespunde, însă, utilizării reale a formelor verbale în italiana contemporană, care preferă terminațiile „lungi", de exemplu *dovetti* (cu excepția verbelor terminate în *-tere*, precum *potere*; *potei*, dar nu *-stere*, precum *assistere; assistetti*). Prin acest articol, așadar, autorul își propune să examineze modul în care este prezentată a doua conjugare regulată a PR în cărțile de gramatică italiană pentru străini, în programele școlare de predare a limbii italiene, în manualele de limbi și în tabelele de conjugări și în dicționarele de verbe italiene. Autorul consideră că rezultatele acestei cercetări vor contribui la îmbunătățirea materialelor didactice pentru gramatica italiană în ceea ce privește flexiunea PR.

Cuvinte-cheie: passato remoto, gramatica limbii italiene, predarea limbii italiene ca limbă străină

LINGUISTIC AND CULTURAL ASPECTS IN THE STUDY OF MODERN FRENCH SYNTAX

Olga STANISLAV
Lesya Ukrainka Eastern-European National University
olga.stanislav@ukr.net

Our research deals with the latest approaches to the study of syntactic links in modern French language. The syntactic relations in Romance philology were deeply and comprehensively studied by O. O. Andriievska, N. D. Arutiunova, R. O. Budahov, V. B. Burbelo, L. H. Vedenina, V. H. Hak, Z. O. Hetman, K. Dolinin, L. I. Iliia, O. M. Kahanovska, O. V. Lytvynenko, R. H. Piotrovskyi, M. M. Popovych, Ye. A. Referovska, A. M. Rochniak, I. V. Smushchynska, O. O. Solomarska, Yu. S. Stepanov, L. I. Stupakova, N. O. Shyharevska, N. H. Filonenko, J.-M. Adam, Ch. Bally, Ch. Berthelon, F. Brunot, D. Cohen, J. Damourette, J. Dubois, O. Ducrot, Y. Frei, A. J. Greimas, L. Hébert, A. Martinet, M.-L. Muller-Hauser, F. Rastier, F. Saussure, A. Sauvageot, A. Séchehaye, L. Senean, L. Tesnière, T. Todorov, R.-L. Wagner, etc. The researchers described thoroughly the connection between words in word combinations, simple and complex sentences, and studied the problems of syntax in various aspects (structural, pragmatic, semantic, stylistic, cognitive, in terms of artistic speech analysis, in text theory, etc.).

The objective of our scientific article is to analyze the dynamics of syntactic relations in modern French language, such as cohesion and separation in the lens of the linguistic and cultural approach. The essence of this approach is: 1) to establish relationships and interdependencies between particular speech phenomena and trends in terms of culture development, ideological ideas, people mentality, their national picture of the world; 2) to extrapolate the results of the linguistic material analysis into the general cultural background and the linguistic signs correlation with the cultural signs; 3) to interpret, explicate and decode linguistic facts in terms of "deep extra linguistic and cultural content".

The first attempts to solve linguistic issues of interconnection and interdependence of language and culture, language and thinking, language and personality are outlined in the works of W. von Humboldt (Gumboldt 1985). His concept of linguistic and cultural interaction was further developed in the works of Ch. Bally, M. M. Bakhtin, I. Baudouin de Courtenay, L. Weissgerber, J. Vandriess, V. H. Kostomarov, J. Lakan, O. F. Losiev, O. O. Potebnia, E. Sapir, B. Whorf, N. Khomskyi, P. O. Florenskyi, R. O. Jakobson and other scientists.

A new linguistic and cultural direction of research was launched in the science of language at the end of the last century. In the scientific studies of the late 80's and early 90's, the language was considered as a thesaurus of culture and linguistics – as a science, which studies the information (coded in the language)

about the national culture (N. D. Arutiunova, V. I. Vernadskyi, V. A. Maslova, H. H. Pocheptsov, Yu. S. Stepanov, V. M. Teliia, O. S. Yakovlieva). In addition, a close connection between language and culture was established in the process of linguistic analysis as a material of one of the cultural types – fiction. The text, its artistic peculiarity and cultural value are created with linguistic expressive means. This side of linguistic and cultural problems is associated with the following scientists: M. F. Alefirenko, F. S. Batsevych, A. Vezhbytska, V. V. Vynohradov, H. D. Vynokur, V. V. Vorobiov, B. V. Eichenbaum, V. I. Kononenko, Yu. M. Karaulov, V.A. Maslova, O. I. Potapenko, Yu. S. Skriebnieva and others.

The study of cultural and linguistic relations is defined as one of the important aspects of linguistic research and the latest trends in the scientific development. The relevance of this study is explained by the increased interest of linguists in discovering the connection between the emergences, development and functioning of certain linguistic phenomena and parallel, converging processes in culture, science, and art. The problem of the research paper is determined by the need to justify such connections in order to form a holistic view of the linguistic picture of the world as a phenomenon of national culture. The study of the syntactic relations dynamics (cohesion and separation) in the French language within the linguistic and cultural approach makes it possible to deeply understand the structural similarity of the system of linguistic and cultural phenomena.

Learning language in terms of culture (and on the contrary) is inherent in the nature of language which contains the majority of information about the world and a human and aims to go beyond its own limits, trying to reach more and more spirit space. Language and culture are systems that differ largely from each other, but there are many facts that explain their common conceptual paradigm, on which human language, thought and culture are based. Language (as a system) does not reflect objective reality, but in a certain sense it determines world outlook, world perception, worldview (a picture of the world), human thinking; phenomena of cultural values are objectively interpreted through the structure of the language. Language and culture are “anthropocentric entities” that are inherent in the human person, serve a person and have no meaning without a person.

As it was mentioned above, the object of our research is the syntactic connection of modern French language within a single text, namely cohesion and separation.

Cohesion is a kind of syntactic linking, which ensures semantic and communicative integrity on the basis of formal, logical, traditional grammatical (explicit) and contextual (implicit) means of expressions combination in supraphrasal unities and text itself (Galperin 2007: 74). Establishing different types of relations in the text, cohesion has a text-creation meaning. It correlates with the law of the linguistic tradition, which “inhibits” changes in the language, seeking the stability, sustainability, preservation of what has already been achieved.

We consider the example of the cohesive connection of the statements in the narrative structure from the realistic novel by R. Rolland "Jean-Christophe" (Rolland 1981).

> Ses deux frères, effrayés par le silence de la maison en deuil, s'étaient empressés de la fuir (1). Rodolphe était entré dans la maison de commerce de son oncle Théodore, et il logeait chez lui (2). Quant à Ernst, après avoir essayé de deux ou trois métiers, il s'était engagé sur un des bateaux du Rhin, qui font le service entre Mayence et Cologne; et il ne reparaissait que quand il avait besoin d'argent (3). Christophe restait donc seul avec sa mère dans la maison trop grande ; et l'exiguïté des ressources, le paiement de certaines dettes qui s'étaient découvertes après la mort du père, les avaient décidés, quelque peine qu'ils en eussent, à chercher un autre logement plus humble et moins coûteux (4).
>
> Ils trouvèrent un petit étage – deux ou trois chambres au second d'une maison de la rue du Marché (5). Le quartier était bruyant, au centre de la ville, loin du fleuve, loin des arbres et de tous les lieux familiers (6). Mais il fallait consulter la raison, et non le sentiment ; Christophe avait là une belle occasion de satisfaire à son besoin chagrin de mortification (7). D'ailleurs, le propriétaire de la maison, le vieux greffier Euler, était un ami de grand-père, il connaissait la famille : c'était assez pour décider Louisa, perdue dans sa maison vide, et irrésistiblement attirée vers ceux qui gardaient le souvenir des êtres qu'elle avait aimés (8) (Rolland 1981: 222).

In this passage, each of the supraphrasal unities is completed in grammatical, structural and content terms.

All statements have a fixed word order. Consequently, at the present time, cohesion strengthens such a peculiarity of the French sentence as the progressive word order, which makes it possible to construct distinct, logically structured syntactic statements. We notice the combination of 7 and 8 statements by means of cohesion: the use of conjunction and connection word (*Mais ... D'ailleurrs ...*). Compound subordination denotes the hierarchical type of the syntax in realistic prose. It means that individual statements integrate into a complicated internal organization of supraphrasal unity, where the links between the elements are marked, interconnected and interdependent.

Cohesive relations with the use of substitutions are of great significance, in particular: *Rodolphe – il, Ernst – il, Christophe, sa mère – ils;* we note the close interconnected pronominal cohesive connection of expressions. Cohesive functions of personal pronouns are supplemented by possessive, indicative, impersonal, indeterminate pronouns and determinants: *ses deux frères, son oncle, chez lui, sa maison, sa mère, ceux qui..., certaines dettes, tous les lieux familiers*. The analysis of the material proves the importance of such a lexical and grammatical cohesive connection in the text, since it (cohesion) develops and clarifies the links between the parts of the expression, and thus expands the potential of logical interfaces and interstellar communication.

The specified fragment is made of two supraphrasal units of descriptive and narrative nature, in which all expressions are united by a common micro topic – the situation in the Kraft family after the death of their father (Melchior) and the penetration of Christophe and Louise into a new apartment. In the framework of these unities, the lexical and semantic fields are distinguished: 1) the vocabulary denoting the family ties (*la famille, les frères, l'oncle, la mère, le père, le grand-père*); 2) the vocabulary denoting accommodation (*la maison, le logement, un petit étage, les chambres*); 3) words that mark different feelings of the characters, their inner state (*effrayés par le silence, la raison, le sentiment, chagrin de mortification, perdue dans sa maison vide, le souvenir des êtres qu'elle avait aimés*).

The system of cohesive connection expressively represents such explicit means as correlates. For example, the 4th and 5th sentences are interconnected in the above mentioned way, as well as the 5th and 6th ones. With the help of synonyms (*un autre logement plus humble et moins coûteux* (4) – *un petit étage – deux ou trois chambres au second* (5); *la rue du Marché* (5) – *le quartier* (6)) cohesive connection is possible within the phenomenon of correlation (re-nomination).

Stylistic parallelism, which combines 1, 2, 3, 4 statements, is an implicit means of cohesion. The use of stylistic synonyms (*rue – quartier, maison – logement – petit étage – chambre, Rodolphe, Ernst – deux frères*), antonyms (*la maison trop grande – la maison vide, centre – loin de*), partial repetition (*la famille – les lieux familieux*) enables not only the logical connectivity of expressions, but also gives them a stylistic colour and reveals the semantic value of the text fragment.

Consequently, we can assert that cohesion is the main significant factor in creating the semantic and syntactic space of realistic literary text, which by its combinatorial possibilities (structural features, grammatical, lexical and semantic means), allowed for the logic and consistency of the presentation of thoughts, a precise composition of syntactic structures and completeness of the text as a whole.

Separation is a special syntactic linking that occurs within the syntactic structure, constructed by separation of one expression into several independent ones, which are separated graphically, but unique in content. The feature of the separated structure is the fact that the basis (base part) does not reflect the entire completeness of the content of the expression, which is gradually added (in the process of its formation) with new details that are specially attached to the completed previous one (Andrievskaya 1969: 77-79). Separation is defined as an effective mean of the syntax mainstreaming of the written language; it is characterized by structural agrammatism, stylistic significance and increased dynamism in the information transfer. Separation correlates with the economy-of-effort principle, which is focused on succinctness, brevity, and structural simplicity.

The examples of separation structures are taken from the philosophical essay «Nadja» – a book about you – by A. Breton, a famous master of psychoanalysis and an active supporter of surrealistic ideas in France at the beginning of the last century. A. Breton's surrealistic doctrine of «automatic writing» opened the way for experiments with images and language (syntax, words, signs, cultural sign system as a whole):

> Nous sortons. Elle me dit encore : « Je vois chez vous. Votre femme. Brune, naturellement. Petite. Jolie. Tiens, il y a près d'elle un chien. Peut-être aussi, mais ailleurs, un chat (exact). Pour l'instant, je ne vois rien d'autre. » Je me dispose à rentrer chez moi, Nadja m'accompagne en taxi. Nous demeurons quelque temps silencieux, puis elle me tutoie brusquement : « Un jeu : Dis quelque chose. Ferme les yeux et dis quelque chose. N'importe, un chiffre, un prénom. Comme ceci (elle ferme les yeux) : Deux, deux quoi ? Deux femmes. Comment sont ces femmes ? En noir. Où se trouvent-elles ? Dans un parc... Et puis, que font-elles ? Allons, c'est si facile, pourquoi ne veux-tu pas jouer ? Eh bien, moi, c'est ainsi que je me parle quand je suis seule, que je me raconte toutes sortes d'histoires. Et pas seulement de vaines histoires : c'est même entièrement de cette façon que je vis » (Breton 1964: 47).

This passage represents the spontaneous work of the subconsciousness of the main character (Nadia), her subjective impressions, desires, experiences, which could not be reflected in the syntax of the text. We note the use of disassociated syntactic structures of spoken language (for example: *Deux, deux quoi ? Deux femmes. Comment sont ces femmes ? En noir. Où se trouvent-elles ? Dans un parc...*), separation constructions (*Votre femme. Brune, naturellement. Petite. Jolie.*), which actualize the syntax of the surrealistic text and form the style of modernist prose as a whole. The study of the material points at a significant number of nominative sentences, at the advantage of the nominal word groups (nouns, adjectives), which shows the significance of feelings, emotions, sphere of the inner state, in comparison with efficacy, for the surrealist writer.

The analysed passage is characterized by a chaotic, structurally unsystematic composition, which is the result of automatic installation, a combination of statements. Separation structures indicate a breakdown of the syntactic hierarchy, non-compliance with grammatical rules, and hence alogism, irrational syntactic expressions. Within the demonstration of absolute freedom, the desire for total transformations, surrealism affirmed a new being, a new subjective perception of the world, a new style of narration, and a changed state of consciousness of the artist.

We substantiate the existence of the connection, the interdependence between the dynamics of individual speech phenomena (syntactic cohesion and separation) and the tendencies in philosophy, science, and various French cultural phenomena.

An overview of European ideological and philosophical ideas in the twentieth century (namely, in France) reflects the open-ended fight between rationalism and irrationalism, spiritual and material principles. A linguistic outlook on the French society was formed on the basis of rational and irrational worldview directions in language. The rationalistic worldview enabled the further development of the hierarchical organization of language units, supported its normativity, proportionality of parts within the whole, clarity, accuracy, causal

sequence, logical relations of speech structures. The irrational worldview led to the hierarchical pyramid violation in the language, the breakdown of relations, and caused alogism, agrammatism of linguistic structures, etc. So, the spiritual (worldview) sphere and language as a form of consciousness were closely interrelated and reflected the mentality of the French people, their linguistic and cultural worldview.

It was stated that many philosophical and cultural studies were directly related to language or were based on the achievements of linguistics, which confirms the need and ability to study linguistic processes in terms of general cultural processes. The ideas of M. Heidegger, a philosopher, are found in works of existential writers. The concept of game culture offered by J. Geysingh showed that the modernism invented a new, unprecedented type of behaviour (which was realized in the language and, in particular, in the syntax), which tended to a deep irony, and deviated from the realistic image. The structural anthropology of K. Levy-Strauss, the post-structuralism of M. Foucault (Fuko 2014: 67) and J. Derrida (Derrida 2004) were based on the sign theory, the idea of the systemic language, the duality of the notation and the denoted in the structural linguistics of F. de Saussure (Saussure 1998). M. Foucault's works on linguistic issues as a power tool can be considered as a powerful impetus for the development of sociolinguistics in the 1970s (Fuko 2014). The work of J. Derrida on the search for the primary focus of contemporary style of thinking, primarily artistic, became the basis for the theory of postmodernism (Derrida 2000).

The research has shown that the development of modern science (as well as language), which is characterized by openness and dynamic structure, involves focusing on elements of volatility, chance, variation, probability, associated with the deep processes of changes in the worldview as a whole. Scientific research of the twentieth century shows the results of the successful combination of different forms and ways of thinking (analytical and figurative, logical and intuitive, exact, concrete, mathematical and abstract, metaphysical), and their scientific studies are aimed at finding the truth, idea, concept, image, constructions, which could correspond to the universal goals and ideals of a modern human being.

It has been found that all artistic trends, schools, directions of the early twentieth century proclaimed freedom of expression, anti-traditionalism, alogism, and subjectivism in all forms of art (painting, music, theatre, cinema, architecture, and literature) as the basis of its creative method. On the one hand, new classical artistic traditions gained renewed momentum; on the other hand, a new art – modernism – was emerging and it provided a expressive, holistic, and comprehensive perception of the images and ideas of that time.

Modernism enriched the world culture by new expressive means. One of the features of its development in France at the beginning of the last era was the invention of new expressive techniques and methods of expression, the search for its own artistic language, which would become a mean of real-life communication between people. The collapsed standards, energetic expression, simplified forms,

the violated hierarchy, the collage, the dismemberment (of colours, sounds, structures, grammatical relations) are common and dominant characteristics that determined the trends in the development of art and language of the twentieth century.

The "renewed realism" continued its development in parallel or relatively in turn with modernism. On the one hand, it focused on preserving and improving the principles of the classical, traditional image of reality in painting, music, architecture, theatre, cinema, and literature (language), and on the other hand, it was also seeking new forms, ideas, new perception of reality. As a result, the correct geometric shapes, proportions and cubism, tachism and dripping coexisted simultaneously in painting, along with harmonic and improvisational jazz music, rationalism, conservatism and functional constructivism in architecture, academic dramaturgical bases and non-standard forms of theatre play, classic and innovative French cinema, hierarchical syntax and updating structures of spoken language.

Therefore, there was a close connection, interdependence and interconditionality between the trends in the development of French artistic culture in the twentieth century, social processes, transformations in the world, changes in the civic consciousness (mentality) and the language as a part of the spiritual culture of the people. Philosophical, scientific and artistic thinking were closely intertwined and made a linguistic and cultural worldview of the French people.

The dynamics of cohesion and separation of the modern French language is closely connected with the concept of «cultural paradigms» (Yakimovich 2003) and the law of the pendulum of D. I. Chyzhevskyi (Chizhevskiy 1978: 1-16).

D. I. Chyzhevskyi, a cultural scientist, assures: paradigms change each other constantly based on the principle of oscillation of the pendulum. The dynamics of the syntactic relations of the French language of the twentieth century fitted into two cultural paradigms: anthropocentric and biocosmic. The first one was reflected in language, science, and in art as a clearly structured system that formulated and expressed thoughts adequately, performed communicative functions most precisely. Thus, it can be argued that the cohesive connections in the literary language, rationalist ideas in philosophy, the principles of hierarchy, compatibility, logic, accuracy, constructivism, completeness, integrity and general harmony of colours, sounds, parts in the whole, words, expressions in the text, components in a holistic system in different arts are phenomena of a cultural paradigm (anthropocentric), a system of thinking and senses, a worldview of the French people (only different means).

The second paradigm is characterized by such processes as variability, stylistic eclecticism, violation of the hierarchical syntactic units, the discrepancy between the grammatical division of the expression with the actual, the disintegration of relations, which are conditioned by the general «dismantling» of moral and ethical values, irrational impulses, chaos, fragmentary, unsystematic, disharmony in social processes. Hence, the dissected syntactic constructions

(separation) in the literary language, irrational theories in philosophy, the image of individual elements, the emphasized details, parts of the whole, fragmentation, dynamics, proportions displacement in architecture and sculpture, collage technique, tactic, lost perspective, integrity models in painting, atonal music and improvisational jazz, non-standard techniques of playing in the theatre of the absurd, the installation of scenes, a wide shot in the cinema is a mark of the tendencies of one cultural paradigm (biocosmic), one worldview.

According to the law of the pendulum, it is noted that in the first half of the twentieth century the dynamics of separation and cohesion is cyclical, they exist in turn, in obedience to the prevalence of one or the other cultural paradigm. The end of the twentieth century is the peak of the postmodernist period. There was a peculiar combination of mutually exclusive principles of classicism (realism) and avant-gardism, the preservation of traditions and the introduction of innovations, indicating the specific process of cross-development of the second (biocosmic) and first (anthropocentric) paradigms. The dynamics of cohesion and separation confirms their dialectical way of evolution; defines the general vector of modern aesthetic thinking in the direction of polyphony, polystylistics, pluralism, awareness of the integrity of the world and the interconnection of its parts.

The research has shown that changes occurring in the language and syntax, in particular, are due to linguistic and cultural factors. We have shown in this research that language is an integral part of a common cultural paradigm, and the direction of linguistic development is determined by the dominant paradigm of the time.

Conclusions and prospects for further development of the problem. To conclude, we can argue that cohesion and separation combine both linguistic and cultural features, reflecting the dominant picture of the world. As linguistic units, these will be syntactic links in the text that have text-forming and textual meaning (text is the highest level of language and, at the same time, the form of cultural existence); as cultural units – these are fragments of reality, which, as a rule, create a national, ideological identity of the people.

Thus, the linguistic and cultural approaches to the problem of the dynamics of cohesion and separation in modern French language have established a common orientation, a synthesis (in the broad sense) of trends in the development of language phenomena, different forms of art, science and culture. The synthesis is generated by the common thinking, the presence of a common philosophical and artistic field, a picture of the world based on the self-awareness of an era, a human-being who, in search of a “deep essence”, seeks for the unity and generality of grounding.

This scientific research opens up perspectives for new searches in the field of the literary text syntax with access to the linguistic and cultural scope, and the study of cultural and linguistic connections is defined as one of the most important directions of the development of linguistics.

REFERENCES

Andrievskaya, A. A., "Yavlenie «separatizatsii» v stilisticheskom sintaksise sovremennoy frantsuzskoy hudozhestvennoy prozyi", in *Filologicheskie nauki*, 1969, № 3, pp. 77-83. (Andrievskaya 1969)

Breton, A. Nadja, *Nadja*, Paris, Éditions Gaillimard, 1964. (Breton 1964)

Chizhevskiy, D. I., *Kulturno-istorichni epohi*, AvgsburG-Monreal, Nakladom T-va prihilnikiv UVAN, 1978, pp. 1-16. (Chizhevskiy 1978)

Derrida, Zh., *Pysmo ta vidminnist*, Kyiv, Osnovy, 2004. (Derrida 2004)

Derrida, Zh., *Tsili liudyny. Pislia filosofii: kinets chy transformatsiia?*, Kyiv, Chetverta khvylia, 2000, pp. 114-145. (Derrida 2000)

Fuko, M., *Muzhestvo istinyi. Upravlenie soboy i drugimi*, Sankt-Peterburg, Nauka, 2014. (Fuko 2014)

Galperin, I. R., *Tekst kak ob'ekt lingvisticheskogo issledovaniya*, 5-e izd., ster., Moskva, KomKniga, 2007. (Galperin 2007)

Gumboldt, V. fon, *Yazyik i filosofiya kulturyi*, Moskva, Progress, 1985. (Gumboldt 1985)

Rolland, R., *Jean-Christophe*, Éditions Albin Michel, 1981, 498 p. (Rolland 1981)

Saussure, F. de, *Kurs zahalnoi linhvistyky*, Kyiv, Osnovy, 1998. (Saussure 1998)

Yakimovich, A. K., *Dvadtsatyiy vek. Iskusstvo. Kultura. Kartina mira. Ot impressionizma do klassicheskogo avangarda*, Moskva, Iskusstvo, 2003. (Yakimovich 2003)

ABSTRACT

The research has shown that changes occurring in the language and syntax, in particular, are due to linguistic and cultural factors. We have shown in this research that language is an integral part of a common cultural paradigm, and the direction of linguistic development is determined by the dominant paradigm of the time.

Key words: cohesion, separation, linguistic and cultural approach

REZUMAT

Cercetarea de față arată că modificările înregistrate la nivelul limbii și al sintaxei, în special, se datorează unor factori de ordin lingvistic și cultural. Am demonstrat că limba face parte dintr-o paradigmă culturală comună și că direcția evoluției lingvistice este determinată de paradigma dominantă de la momentul respectiv.

Cuvinte-cheie: coeziune, disociere, abordare lingvistică și culturală

ABGELEITETE KAUSATIVE PSYCH-VERBEN IM DEUTSCHEN UND IM UKRAINISCHEN: EINE KONTRASTIVE ANALYSE

Inna STUPAK
Südukrainische Nationale Pädagogische Universität
nach K. D. Ushinski benannt, Odessa
stupakinna@gmail.com

1. Einleitung

In dem vorliegenden Beitrag wird die Kausativität auf Grund des ontologischen Prinzips dargestellt. Konzeptuell gesehen, wird Kausativität als eine Ursache-Wirkung-Relation zwischen zwei Situationen aufgefasst (Persson 1979: 32; Nedyalkov 1971: 66; Kulikov 2001: 890). Eine kausative Situation weist eine komplexe Ereignisstruktur auf: das kausale Ereignis besteht aus einem kausierenden ersten Teilereignis, das eine Aktivität darstellt, und einem kausierten zweiten Teilereignis, das ein Accomplishment ist. Nedyalkov, Sil'nickij schlagen ein Modell der KS vor, dass sich als KS = [r_i s_i] c [r_j s_j] formalisieren lässt; wo r_i – das Agens, d.h. Gegenstand des Antezedens der KS; s_i – der verursachte Zustand; c – die kausative Kopula; r_j – das Patiens, d.h. Gegenstand der Konsequenz der KS; s_j – der verursachte Zustand (Nedyalkov, Sil'nickij 1973: 276).

(1) … *Anne Köster lässt ihm die Arbeit aufgehen*… (*Geschäftsrisiko* 1982: 58)

Im Beispiel (1) gilt *Anne Köster* als Antezedens der kausativen Situation, *lässt* ist kausative Kopula, *ihm* wird als Patiens und *aufgehen* als Konsequenz betrachtet. Es muss berücksichtigt werden, dass besondere Bedeutung in diesem Modell der Konstituente c beigemessen wird. Sie wird als kausative Kopula bezeichnet (Nedyalkov 1969: 303), die nicht nur semantischer, sondern auch grammatischer Kern der KS ist. Die Konzeptualisierung von Kausativität als eine besondere Ursache-Wirkung-Relation zwischen zwei Situationen wird für die spätere Untersuchung der Eigenschaften abgeleiteter kausativer Verben (AKV) im Deutschen und Ukrainischen von Bedeutung sein.

Die traditionelle Typologie unterscheidet drei Realisierungstypen des Kausativs: morphologische, syntaktische (analytische) und lexikalische Kausativa[1]. In den meisten Arbeiten werden kausative Verben als transitive Verben definiert, die eine Ursache-Wirkung-Relation zum Ausdruck bringen (Abusch 1986: 59; Persson 1975: 76; Shibatani 1976; Apresyan 1974: 46; Nedyalkov 1971; Sill'nickij 1974: 5). In der vorliegenden Arbeit werden zu den Kausativa die Verben gerechnet, die folgende Kriterien erfüllen:

1) kausative Semantik – Veranlassung der Zustandsänderung;

2) Transitivität, die als syntaktischer Ausdruck der Semantik angesehen werden kann. Berücksichtigt wird folglich vor allem die interlinguale lexikalisch-semantische Kategorie der Kausativität, die für die deutsche und ukrainische Gegenwartssprache relevant ist, sowie deren spezifische Eigenschaften, die von unterschiedlicher Struktur sind.

In meinem Beitrag handelt es sich um eine vergleichende Studie psychischer abgeleiteter kausativer Verben (AKV) des Deutschen und des Ukrainischen. Unter AKV sind kausative Verben zu verstehen, die durch Ableitung aus verschiedenen Wortarten entstanden sind:

(2) a. dt. *interess-ier-en* 'Interesse erwecken'
b. *an-öden* 'öde machen'
c. ukr. *rad-uva-ty`* 'mit Glück erfüllen'
d. *roz-serdy`ty`* 'zornig machen'

Das AKV in (2a) ist eine Suffixableitung mit dem Suffix *-ier-* von dem deutschen Substantiv *das Interesse.* Das AKV in (2b) wird aus der adjektivischen Basis *öde* mithilfe des Präfixes *an-* gewonnen. Das AKV in (2c) ist eine Ableitung mit dem Suffix *-uva-* von dem Substantiv *radist'.* Das AKV in (2d) entsteht durch die Ableitung des Verbs *serdyty* mit dem Präfix *roz-*. Bei den rein formalen Aspekten unterscheiden sich die deutschen und ukrainischen Möglichkeiten zur Wortbildung von Psych-AKV nicht: in beiden Sprachen dienen sie nicht den morphologischen, sondern den syntaktischen und semantischen Ableitungserscheinungen.

In diesem Artikel wurden Psych-AKV auf ausgewählte semantische und syntaktische Eigenschaften hin untersucht. Die gebräuchlichste Methode der semantischen Analyse von abgeleiteten Wörtern ist ihre Paraphrasierung durch eine synonyme Konstruktion, die das motivierende Wort und das Wort oder die Wortgruppe enthält, die eben die Motivierungsbeziehung zwischen motiviertem Wort und motivierendem Wort ausdrücken soll (Kaliuščenko 1988: 17). Das AKV in der Paraphrase soll den semantischen Gehalt in verallgemeinerter Form ausdrücken, um eine bestimmte Menge an gleichartigen Situationen zu umfassen. So kann das AKV *ärgern* 'ärgerlich machen' durch die Deutungsformel "X cause Y Cond haben" beschrieben werden, wobei X und Y die Argumente des denominalen AKV-Prädikats sind und die kausierte Kondition (COND) durch das motivierende Substantiv *der Ärger* realisiert ist.

Um die lexikalisch festgelegte Bedeutung der AKV zu erfassen, ist in der vorliegenden Arbeit die Bedeutung der AKV in ihre wesentlichen Komponenten zerlegt worden und als sog. lexikalisch-konzeptuelle Struktur (Jackendoff 1990; Rappaport & Levin 1998; Levin & Rappaport 1995) oder Ereignisstruktur (Pustejovsky 1991) repräsentiert; z.B. kann dem AKV *ärgern* die Ereignisstruktur

[[x ACT] CAUSE [BECOME [y COND]] zugeschrieben werden. Die Ereignisstruktur besteht aus vier Komponenten:

- [x ACT] drückt die Handlung des Causes aus;
- CAUSE wird als gemeinsames primitives erstes Argument aller AKV betrachtet, das eine Entität delegiert;
- BECOME wird als primitives zweites Argument aller AKV erfasst, das ein Ereignis reflektiert, das wiederum seinen Ausgang in der Verursachung durch die Entität nimmt;
- [y COND] identifiziert das kausierte Ereignis.

Hinsichtlich des Subjekts (X) ist hier zwischen den Begriffen 'Cause' und 'Agens' zu unterscheiden. Wenn das Agens (Ag) willentlich am Ereignis teilnimmt, gilt das Subjekt als Cause, auch wenn es "ein Instrument, eine Naturgewalt oder ein Umstand" ist (Levin & Rappaport 1995: 92). Im Zusammenhang mit dem Causee (Y) ist in der vorliegenden Arbeit die semantische Rolle 'Experiencer' (Exp) – der Träger des kausierten psychischen Zustandes – von Relevanz.

Im Rahmen der Arbeit wurden spezifische semantische Rollen der AKV eingeführt:

- MANNER (Mode) – Art und Weise der Kausation;
- GRADUELL (Grad) – Intensität des kausierten Zustandsereignisses;
- VIELE (Viel) – Quantität des Trägers des kausierten psychischen Zustandes.

Um den Zusammenhang zwischen der lexikalisch festgelegten Bedeutung der Verben und ihrem semantisch-syntaktischen Verhalten zu erfassen, soll die Argumentisierung der Komponenten der Ereignisstruktur und ihre syntaktische Realisierung untersucht werden. Das AKV setzt sich, wie oben erwähnt, als komplexes Ereignis zusammen aus einem Prozess-Subereignis, dessen Argument auf syntaktischer Seite dem Subjekt entspricht, und einem daraus resultierten Zustandswechsel als zweitem Subereignis, dessen Argument auf syntaktischer Seite dem direkten Objekt entspricht.

Das Ziel der semantisch-syntaktischen Analyse der Sätze mit AKV besteht darin, die syntaktischen Aktanten nachzuweisen, die jeder semantischen Komponente entsprechen. Auf der syntaktischen Ebene sind die Teilnehmer der Sprechsituation durch Aktanten des Verbs repräsentiert. Nicht alle Aktanten müssen im Satz vorkommen, bestimmte Valenzen können unter bestimmten Voraussetzungen unbesetzt bleiben. Es liegt also nahe, Aktanten in obligatorische und fakultative einzuteilen (Agel 2000: 65; Shibatani 2002: 87; Stepanowa & Helbig 1978: 147-148; Paducheva 2004: 74). Hierbei sind zunächst Leerstellen auszumachen, die von einem Aktanten unbedingt besetzt werden müssen, damit der Satz vollständig und akzeptabel ist. Solche Satzteile werden obligatorische Aktanten genannt. Die volle KS mit Psych-AKV besteht aus drei obligatorischen Elementen: Ag oder Cause (X), Causee (Y) und kausierte Konsequenz (Z). Als fakultative Aktanten bezeichnet man Glieder, die im Kontext weglassbar sind und

ohne Gefahr für die grammatikalische Richtigkeit des Satzes eliminiert werden können. Die fakultativen Aktanten sind Mode, Grad und Viel.

Die vorliegende Arbeit stellt einen ersten Versuch dar, die deutschen und ukrainischen Psych-AKV zu beschreiben. Es handelt sich um eine vergleichende Studie abgeleiteter kausativer Verben der beiden Sprachen. Betrachtet wird vor allem die interlinguale lexikalisch-semantische Kategorie der Kausativität, der in der deutschen und ukrainischen Gegenwartssprache jeweils unterschiedliche Strukturen entsprechen können. In meinem Beitrag wurde die These des Isomorphismus zwischen semantischer und syntaktischer Struktur der Psych-AKV durch eine breit angelehnte Untersuchung typologisch unterschiedlicher, nicht verwandter Sprachen kritisch hinterfragt. Ziel der Arbeit ist es, herauszuarbeiten, dass sich die Argumentrealisierung der Psych-AKV daher nicht adäquat durch ein syntaktisches Modell darstellen lässt.

2. Psych-AKV

Ein wesentlicher Aspekt menschlicher Existenz ist der Bereich der Zustände des inneren Seins. Im Deutschen werden diese Zustände als Gefühle, Empfindungen bzw. Emotion bezeichnet (Kutscher 2009: 43). Konditionale AKV drücken eine kausierte Veränderung in der Verfassung von Menschen und Dingen aus. Diese AKV denotieren eine kausierte Emotion oder körperliche Empfindung als Sachverhalt. Aus der Forschungsliteratur ist hinlänglich bekannt, dass bei der semantischen Klasse der deutschen Vorgangsverben weiter zwischen Psychverben (*lieben, ärgern*) und Handlungsverben (*töten, zerbrechen*) zu unterscheiden ist.

Im Ukrainischen unterscheidet man zwischen Psychverben (*radity`* 'sich freuen', *boyaty`sya* 'sich fürchten') und Verben des emotionalen Verhältnisses (*lyuby`ty`* 'lieben', *py`shaty`sya* 'stolz sein'). In der vorliegenden Arbeit beziehe ich mich auf Psych-AKV, die ein kausatives Ereignis im psychischen Raum ausdrücken. Unter psychischen AKV sind solche AKV zu verstehen, die affektive Zustände (Gefühl, Emotion) beim Causee hervorrufen (*ekeln* 'in jmdm. ein Gefühl des Ekels entstehen lassen', *raduvaty`* 'in jmdm. ein Gefühl der Freude entstehen lassen').

Als Analyseeinheit tritt in dieser Arbeit entweder ein eindeutiges AKV (z.B. dt. *entzücken* 'mit freudlicher Lust erfüllen', ukr. *obrazhaty`* 'jmdn. durch etw. kränken') oder ein mehrdeutiges AKV (z.B. *zerfransen* – '1. völlig fransen; 2. etw. in Fransen zerlegen', *rozkoly`xuvaty`* – '1. in Bewegung setzen, 2. jmdn. unruhig machen'). Im letzten Fall wird für beide Bedeutungen je ein AKV angenommen.

In der ukrainischen Sprache gibt es eine große Anzahl von abgeleiteten Verben, die die gleiche Bedeutung haben und sich voneinander nur durch den imperfektiven und perfektiven Aspekt unterscheiden; z.B. *za-smuch-uva-ty`* 'jmdn. in Verlegenheit bringen', *za-smut-y`-ty`* 'jmdn. in Verlegenheit gebracht haben'. Beide Verben sind AKV, die durch eine präfixal-suffixale Ableitung des Substantivs *smuta* 'die Verlegenheit' entstanden sind. In diesem Fall handelt es

sich um die Form und nicht um die Wortbildung. In einem Wortbildungsprozess erscheint das AKV nicht nur grammatisch, sondern vor allem lexikalisch-semantisch in Bezug auf das Basisverb modifiziert. In den Fällen, in denen AKV sich nur durch den imperfektiven und perfektiven Aspekt unterscheiden, wurden AKV des imperfektiven Aspekts in das Korpus aufgenommen (Stupak 2017: 19). Wenn sich die Bedeutung eines AKVs des imperfektiven Aspekts von dem AKV des perfektiven Aspekts unterscheidet, dann wurden beide AKV in das Korpus aufgenommen: *pozasmuchuvaty* 'alle oder viele Menschen in Verlegenheit bringen'.

Die zahlreichen Wortbildungsuntersuchungen (Erben 1993: 101; Hinderling 1982; Kaliuščenko 1988; 2004; Ginzburg 1979) führten nicht zu einheitlichen Bestimmungsprinzipien der motivierenden und motivierten Wörter, sondern zur Mannigfaltigkeit bei der Bestimmung des Charakters dieser Beziehungen. In der vorliegenden Arbeit wurde die strukturelle und semantische Motivation der abgeleiteten Verben dem Kriterium der Bestimmung der motivierenden Basis (MB) von AKV zugrunde gelegt. AKV und jeweilige MB können in einem der folgenden strukturell-semantischen Verhältnisse zueinander stehen:

● die MB ist die Grundlage der lexikalischen Bedeutung der AKV. Das heißt, dass die MB in der Definition des AKVs ein Teil des Prädikats darstellt. Die Bedeutung des AKVs kann auf Grund der MB und des Präfixes hergeleitet werden, wenn zwischen ihnen ein deutlicher Motivationszusammenhang besteht: dt. das deverbale AKV *be-drücken* 'auf jmdm. lasten, traurig machen' ist vom BV *drücken* abgeleitet; ukr. das denominale AKV *gniv-y`-ty`* 'Zorn erregen' ist vom BS *gniv* abgeleitet;

● das AKV ist strukturell komplizierter als die MB. Das AKV besteht aus der MB und Wortbildungsmitteln: dt. im AKV *be-drücken* wird das VB *drücken* mit *be-* präfigiert. Aufgrund der Umformproben kann man für das AKV *be-drücken* folgendes Strukturschema postulieren: Präfix (*be-*) – BV (*drücken*). Das ukr. denominale KV *gniv-y`-ty`* 'Zorn erregen' weist das Strukturschema: BS (*gniv* 'Zorn') – Suffix (*-y`-*) – ( *-ty`*) auf.

Das Korpus zum Deutschen besteht aus folgenden Psych-AKV:

● denominale AKV (25,2%): *das Interesse → interess-ier-en* 'Interesse erwecken';

● deverbale AKV (34,8%): *zürnen → er-zürnen* 'zornig machen';

● deadjektivale AKV (40%): *öde → an-öden* 'öde machen'.

Im Deutschen entstehen sie mithilfe folgender Wortbildungsmittel:

● *Ø*: *das Wunder → wundern* 'in Erstaunen versetzen'; *zahm → zähmen* 'zahm machen';

● Präfixe *ab-, auf-, be-, er-, an-, ver-, ent-, zer-: wiegeln → ab-wiegeln* 'jmdn. beschwichtigen'; *munter → auf-muntern* 'munter machen'; *das Glück → be-glücken* 'mit großem Glück erfüllen'; *zürnen → er-zürnen* 'zornig machen'; *unsicher → ver-unsichern* 'unsicher machen'; *rüsten → ent-rüsten* 'jmdn. zornig machen und dadurch in Empörung versetzen'.

Bezogen auf die nominalen und verbalen MB der Psych-AKV dominieren Erstere im Sprachsystem des Deutschen prozentual mit ca. 74,8% gegenüber ca. 25,2% deverbalen Psych-AKV. Bezeichnend für Psych-AKV des Deutschen ist die hohe Anzahl an polysemen deverbalen AKV (76 von 87), die sowohl eine Lesart, die einen Sachverhalt der physischen Domäne denotiert, als auch eine Lesart aufweisen, die einen Sachverhalt der psychischen Domäne denotiert.

3. Semantische Analyse der Komponenten von Psych-AKV-Ausdrücken

Die vorliegende kontrastive Untersuchung ist empirisch angelegt. Die für die vorliegende Arbeit zusammengestellten Psych-AKV-Ausdrücke (173) stammen aus folgenden literarischen Werken: Becker J., *Irreführung der Behörden* (1981), Berger K. H., *Geschäftsrisiko* (1982), Böll H., *Die Ansichten eines Clowns* (1985), Frisch M., *Stiller* (1994), Hesse H., *Narziß und Goldmund* (1982).

3.1. Deutsch

Ein Psych-AKV bezeichnet eine Situation, die eine komplexe Ereignisstruktur aufweist: Das kausale Ereignis besteht aus einem kausierenden ersten Teilereignis ([x ACT] CAUSE), das eine Aktivität darstellt, und einem kausierten Teilereignis ([BECOME [y Cond]), das das psychische Merkmal des Causees (y) bezeichnet:

(3) *Der Bieratem ekelte mich an*.
(*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 125)

Das Psych-AKV *anekeln* ‘jmds. Ekel, Abscheu, Widerwillen erregen’ in (3) hat die komplexe Ereignisstruktur [[x ACT] CAUSE [BECOME [y Cond]]. Das erste Element (*Bieratem*), das durch eine Situation wiedergegeben ist, wird als Abkürzungsausdruck eines Ereignisdenotats angesehen: Herr Zohnerer hat viel Bier getrunken und wenn er spricht, kriegt sein Geschprächspartner (Y *mich*) sein Bieratem ins Gesicht[2]. Die Situation des ersten Teilereignisses verursacht bei Y (*mich*) eine negative Verfassung Cond (*Ekel*), d.h. als Folge empfindet Y Ekel.

3.1.1. Semantische Rolle der ersten Ereignisstruktur

Die erste kausierende Ereignisstruktur ([x ACT] CAUSE) stellt verschiedene Situationen dar, die zum kausierten Teilereignis ([BECOME [y Cond]) führen, unter anderem:

- ereignisbezeichnende; s. (4a) → ca. 43 % der Verben im Korpus (74 von 173)
- lebewesenbezeichnende[3]; s. (4b) → ca. 33 % der Verben im Korpus (57 von 173)
- unbestimmte[4] ; s. (4c) → ca. 14 % der Verben im Korpus (25 von 173)

● personenbezeichnende[5]; s. (4d) → ca. 3 % der Verben im Korpus (6 von 173)
● naturbezeichnende; s. (4e) → ca. 3 % der Verben im Korpus (5 von 173)
● gegenstandsbezeichnende; s. (4f) → ca. 2 % der Verben im Korpus (4 von 173)
● sachverhaltsbezeichnende; s. (4g) → ca. 1 % der Verben im Korpus (2 von 173)

(4) a. *...**jede andächtige Meditation** konnte das Herz beruhigen.*
(*Narziß und Goldmund* 1982: 98)
b. *Deswegen behelligte **sie** mich auch nicht damit.*
(*Irreführung der Behörden* 1981: 68)
c. ***Das** beruhigt mich*. (*Geschäftsrisiko* 1982: 46)
d. ***Sein Lächeln** ärgerte mich schon lange…* (*Stiller* 1994: 249)
e. *Eine kleine Weile hatte vielleicht **das Idyll im Bambusgehölz** ihn beruhigt.*
(*Das Glasperlenspiel* 1998: 11)
f. *…**das Foto** hat mich erschreckt **wegen deiner derzeitigen Magerkeit**…*
(*Stiller* 1994: 34)
g. *Mir war kalt, und **die Schäbigkeit von Maries Zimmer** bedrückte mich.*
(*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 51)

Psych-AKV, die sowohl syntaktisch als auch semantisch zwei Argumente zu sich nehmen, verteilen sich auf eine Reihe unterschiedlicher Konstruktionstypen. Wenn man sich an der semantischen Rolle der ersten Ereignisstruktur des Psych-AKV-Ausdrucks orientiert, lassen sich Letztere zunächst in zwei Hauptgruppen unterteilen: Cause-Exp-Cond und Ag-Exp-Cond. In der ersten Hauptgruppe (116 von 173) wird das Cause-Argument in der Subjekt-Position repräsentiert; s. (4a), (4c), (4d) und (4f).

3.1.1.1. Das Cause-Argument der Psych-AKV-Ausdrücke

Das obligatorische Cause-Argument eines Psych-AKVs kann auf verschiedene Weisen realisiert werden, unter anderem als:

● Pronomen (49 von 116)
● NP (44 von 116)
● Satz (25 von 116)

Ausdrücke, die ein pronominales Cause-Argument enthalten, verteilen sich auf zwei Konstruktionstypen: Cause/Pron-Exp/Pron (40 von 49) und Cause/Pron-Exp/EigN (9 von 49). Das kennzeichnende Merkmal dieses Konstruktionstyps ist die Realisierung eines expletiven Causes. In Satz (5) wird die semantische Rolle Cause durch das expletive Pronomen *es* realisiert (21 von 116), das syntaktisch die Subjektstelle bei Verben besetzt, die lexikalisch jedoch keine Subjektstelle zuweisen. Bei dieser Art der Konstruktion handelt es sich um einen besonderen Typ sogenannter Expletivkonstruktionen (Hentschel 2003; Kutscher 2009: 159-160).

Expletivkonstruktionen sind typischerweise Konstruktionen, die das expletive Subjekt *es* enthalten:

(5) ***Es*** (Cause/NP:Pron) *ärgert* ***Julika*** (Exp/NP:EigN) *in einem unverhältnismäßigen Grad*... (*Stiller* 1994: 79)

Wie in Satz (4c) illustriert, führt nicht nur das expletive Pronomen *es*, sondern auch das Demonstrativpronomen *das* (14 von 116) zu einer mangelhaften Explizität der Aussage. In diesem Fall ist das Demonstrativpronomen *das* als Stellvertreter eines Subjektes auf syntaktischer Ebene und als referentiell leeres Subjekt auf der semantischen Ebene anzusehen. Zu beachten ist, dass es kein Psych-AKV im Deutschen gibt, das das Cause-Argument auf der syntaktischen Ebene nicht realisiert, während es umgekehrt eine Reihe von Psych-AKV gibt, die auf der semantischen Ebene dieses Argument nicht realisieren; s. (4c), (5), (6).

(6) ***Das*** (Cause/Pron) *interessierte eigentlich auch* ***die anderen*** (Exp/Pron). (*Stiller* 1994: 141)

Der zweite Konstruktionstyp Cause/NP-Exp (44 von 116) ist in (7) illustriert: der Cause wird durch die NP ***ein Film*** und der Experiencer durch das Pronomen ***mich*** repräsentiert. Beim Strukturmuster Cause/NP-Exp/Pron (35 von 44) wird das Cause-Argument als Substantiv (19 von 28), als zusammengesetztes Substantiv (2 von 28) oder als Possessivphrase (14 von 34) realisiert. Die Realisation der semantischen Rolle 'Cause' durch die possessive Gruppe *ihr Gesicht* in (7b) führt dazu, dass ein strukturell einfacher Satz durch zwei Situationen darstellt wird: die erste Situation – *sie ist eine schöne Frau*, die zweite – *das fesselte und beunruhigte mich*. Das Gleiche gilt für das zusammengesetzte Substantiv *der Bieratem* (Cause/NP: zusamenngesetzes Substantiv) in (3).

(7) a. ... ***ein Film*** (Cause/NP:Subst), *der* ***mich*** (Exp/Pron) *interessiert hätte, ...* (*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 131)
b. ... ***ihr Gesicht*** (Cause/NP:Possessivkonstruktion)*, das ich von der Seite sah, fesselte und beunruhigte* ***mich*** (Exp/Pron) *im gleichen Maß ...* (*Stiller* 1994: 401)

Psych-AKV können statt eines Cause-Arguments auch einen Emotionsausdruck als Argument aufweisen (2 von 116). Außerhalb dieses Konstruktionstyps hat das AKV eine konkrete physische Lesart (z.B. *schnüren* 'mit Hilfe einer Schnur zusammenbinden'), aber durch die Kombination mit einem Emotionsausdruck erhält die AKV-Konstruktion eine psychische Lesart[6]:

(8) ***Todesangst*** (Cause/NP:Nominal:Empfindungszustand) *schnürte* ***ihm*** (Exp/Pron) *Kehle und Magen.* (*Narziß und Goldmund* 1982: 51)

Im Deutschen ist vereinzelt auch eine Realisierung der Konstruktion als Cause/NP-Exp/EigN (9 von 49) möglich:

(9) ***Die Bemerkung*** (Cause/NP:Substantiv) *löste Empörung in* ***Frank*** (Exp/NP:EigN) *aus*. (*Geschäftsrisiko* 1982: 31)

Die dritte Hauptgruppe Cause/Satz-Exp (25 von 116) verteilt sich auf zwei Konstruktionstypen: Cause/Satz-Exp/NP (21 von 25) und Cause/Satz-Exp/EigN (4 von 25). Solche Konstruktionen lassen das expletive Pronomen *es* oder das Demonstrativpronomen *das* in Subjektposition zu, während der Cause als Nebensatz realisiert wird; s. (10). Aufgrund dieser Verwendungsmöglichkeiten werden solche AKV-Ausdrücke als volle Konstruktionen auf syntaktischer und semantischer Ebene betrachtet.

(10) a. *Es* (Subjekt) *kränkt* ***mich*** (Exp/NP:Pron) *nicht,* ***daß Sie mich nicht danach fragen*** (Cause/Satz). (*Stiller* 1994: 175)
b. ... *es* (Subjekt) *empörte* ***sie*** (Exp/NP:Pron)*,* ***wenn Stiller nur fragte*** (Cause/Satz) ... (*Stiller* 1994: 92)
c. *Das* (Subjekt) *ärgerte* ***mich*** (Exp/NP:Pron) *wieder,* ***denn der alte Derkum hatte mir erzählt*** (Cause/Satz) ... (*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 94)

Bei dem Konstruktionstyp Cause-Exp-Cond wird das Cause-Argument durch demonstrative Pronomen (44 von 116), NP (34 von 116), Sätze (22 von 116), Substantive (12 von 116) und Possessivgruppen (4 von 116) repräsentiert. Die Hauptgruppe Cause-Exp-Cond lässt sich nach der Kennzeichnungsform des Cause-Argumentes in zwei Modellierungstypen unterteilen: Cause/Nom-Exp/Akk; s. (1), (7a), (7b), (8), (9), und Cause/Dat-Exp/Akk; s. (11). In fast allen Fällen (114 von 116) steht der Cause im Nominativ. Unter dem Strich lässt sich festhalten, dass der Stimulus bei Psych- AKV nur als Subjekt erscheint[7].

(11) ... *und wieder kam er ...* ***zu einem Exkurs*** (Cause/Dat), *der* ***Sibylle*** (Exp/Akk) *unmittelbar interessiert.* (*Stiller* 1994: 266)

Bezogen auf statistische Daten prävaliert bei deutschen Psych-AKV-Ausdrücken das Argument Cause prozentual mit ca. 67% gegenüber ca. 33% Konstruktionen mit einem Agens-Argument.

3.1.1.2. Das Agens-Argument der Psych-AKV-Ausdrücke

Das Ag-Argument kann auf sehr verschiedene Weisen realisiert werden, unter anderem als:

- Pronomen (45 von 57)
- Substantiv (7 von 57)
- Eigenname (5 von 57)

Die Ausdrücke, die ein Ag-Argument enthalten (57 von 173), stellen verschiedene Konstruktionstypen dar: Ag/Pron-Exp/Pron (36 von 57), Ag/EigN-Exp/Pron (7 von 57), Ag/Subst-Exp/Pron (7 von 57), Ag/Pron-Exp/EigN (4 von 57), Ag/Pron-Exp/Subst (2 von 57), Ag/Subst-Exp/Subst (1 von 57):

(12) a. ***Ich*** (Ag/Pron) *bewunderte* ***sie*** (Exp/Pron). (*Stiller* 1994: 32)
b. … ***Karl*** (Ag/EigN) *kränkte* ***mich*** (Exp/Pron) *mehr als Sabine.* (*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 190)
c. *...gerade* ***Ihre Frau*** (Ag/Subst) *hat* ***Alex*** (Exp/EigN) *oft ermuntert.* (*Stiller* 1994: 237)
d. *Hätte er damals* ***einen Menschen*** (Ag/Subst) *getroffen, der* ***ihn*** (Exp/Pron) *ermunterte* ***mit Wörtern und Erwartungen*** (Mode/PP^{mit}). (*Stiller* 1994: 240)
e. ***Ich*** (Ag/Pron) *beruhigte* ***den knuttigen Taxifahrer*** (Exp/Subst). (*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 11)
f. ***Der Graf*** (Ag/Subst) *habe der* ***Bürgerschaft*** (Exp/Subst) *manches zugemutet.* (*Narziß und Goldmund* 1982: 241)

Wie in obigen Beispielen zu sehen ist, führt eine Realisation des Agens als Personalpronomen (12a), Eigenname (12b) oder belebtes Substantiv (12c) in Subjekt-Position wie bei den Expletivkonstruktionen in (10) zur mangelhaften Explizität der Aussage. Dieser Konstruktionstyp wirft die Frage auf: Was genau *bewundert* (12a), *kränkte* (12b) oder *hat ermuntert* (12c) den Experiencer (*sie/mich/Alex*)? Das Äußere oder die Handlung?

Bei den AKV-Konstruktionen in (13) wird neben dem Ag-Argument auch ein explizites Mode-Argument gesetzt. In diesen Fällen wird die Mode-Position durch eine PP^{mit} (12d), eine PP^{wegen} (13a) oder einen *weil*-Satz (13b) repräsentiert. Die Realisation der fakultativen semantischen Rolle 'Mode' führt zur vollen Explizität der Aussage. Im Korpus sind verschiedene Typen von gespaltenen Agenzien vorzufinden: die Präpositionen *mit, wegen, durch, an, bei* oder *weil-* und *dass*-Sätze[8]. Aufgrund dieser Verwendungsmöglichkeiten sind solche AKV-Ausdrücke als volle Konstruktionen auf semantischer Ebene anzusehen.

(13) a. *Übrigens kann* ***ich*** (Ag/Pron) ***dich*** (Exp/Pron) ***wegen des Galgens*** (Mode/PP^{wegen}) *beruhigen.* (*Narziß und Goldmund* 1982: 267)
b. ***Sie*** (Ag/Pron) *freuen* ***mich*** (Exp/Pron) *auch:* ***weil sie von Julika kommen*** (Mode/^{weil}Satz). (*Stiller* 1994: 235)

In fast allen Fällen (56 von 57) steht das Ag eines AKVs im Nominativ; s. (12a – 12e), (13). Im Einzelfall kann es auch als Akkusativ-; s. (12d): ***einen Menschen*** (Ag/Subst:Akk), oder als Dativargument; s. (12f): ***der Bürgerschaft*** (Exp/Subst: Dat), dargestellt werden.

3.1.2. Die semantische Rolle der zweiten Ereignisstruktur

Das kausierte Teilereignis ([BECOME [y Cond]) bezeichnet den Experiencer (y) und sein psychisches Merkmal (Cond).

3.1.2.1. Das Experiencer-Argument wird in der Objekt-Position auf folgende Weisen repräsentiert:

- Pronomen (157 von 173) → (11b) ***Sie*** (Ag/Pron) – ***mich*** (Exp/Pron)
- Eigenname (11 von 173) → (10c) ***Ihre Frau*** (Ag/Subst) – ***Alex*** (Exp/EigN)
- Substantiv (5 von 173) → (10f) ***Der Graf*** (Ag/Subst) – ***Bürgerschaft*** (Exp/Subst)

Im Korpus lassen sich Psych-AKV-Konstruktionen finden, in denen das Exp-Argument in einer Possessivgruppe als Dativ-NP (*ihm Kehle und Magen*) oder als Possessivpronomen; s. (14), realisiert wird (5 von 173). Der als Dativ-NP oder Possessivpronomen dargestellte Experiencer ist in einer Körperteilkonstruktion obligatorisch. Die dem körperlichen Empfindungszustand zugeordnete Emotion kann in einer Konstruktion mit Dativ-NP zusätzlich durch ein Substantiv als Emotionsausdruck, wie *Todesangst* in (6), denotiert werden[9].

(14) ***Er*** (Ag/Pron) *bändigte* ***sein Herz*** (Exp/Possessivpronomen).
(*Narziß und Goldmund* 1982: 267)

In der Mehrzahl der Fälle steht der Experiencer im Akkusativ; s. (11), (12), aber in einigen Fällen (3 von 173) wird er nicht als Nominativ-, sondern als Dativargument realisiert:

(15) ... ***ich*** (Ag/Pron:Nom) *konnte* ***ihr*** (Exp/Pron:Dat) *wohl nicht zumuten ...*
(*Die Ansichten eines Clowns* 1985: 90)

3.1.2.2. Der kausierte Psych-Zustand

Psych-AKV können auf Grund der Ähnlichkeit mit der Paraphrase oder Deutungsformel in lexikalisch-semantische Untergruppen gegliedert werden. Je nach der Semantik des kausierten Zustandes (Cond) lassen sich Psych-AKV weiter einteilen. Sie werden nach thematischen Gruppen mit den Deutungsformeln "X cause Y $_{\text{positive}}$ psychische Cond haben", "X cause Y $_{\text{negative}}$ psychische Cond haben", "X cause Y $_{\text{neutrale}}$ psychische Cond haben", "X cause Y GRADUELL psychische Cond haben" und "X MODE cause Y psychische Cond haben" ausgesondert.

In meinem Korpus zum Deutschen verteilen sich die Psych-AKV nicht gleichmäßig auf den kausierten Psych-Zustand. Vielmehr bezeichnen 102 von 173 (= ca. 59%) der Psych-AKV negative Gefühle. Nur 38 von 173 Psych-AKV (= ca. 22%) signalisieren einen positiven kausierten Psych-Zustand.

Psych-AKV mit der Deutungsformel "X cause Y GRADUELL psychische Cond haben" umfassen 16,2% (28 von 173) der Gesamtzahl deutscher Zustands-

AKV-Ausdrücke. Psych-AKV dieser Untergruppe bezeichnen eine KS, die das zusätzliche semantische Merkmal GRADUELL zum zweiten kausierten Zustandsereignis darstellt. Das zusätzliche semantische Merkmal GRADUELL kann durch die Semantik des Psych-AKVs (2 von 28) oder durch lexikalische Mittel ausgedrückt werden (26 von 28).

(16) a. *aufheitern* 'jmdn., der bedrückt ist, froher, heiterer stimmen'; *erregen* 'in einen Zustand heftiger Gefühls-, Gemütsbewegungen versetzen'
b. *..., und es* ***enttäuscht*** (Vcause) ***mich*** (Exp) ***sehr*** (Graduell), ***wie der brave Knobel sich beim bloßen Gedanken an meine mögliche Rüge verhält*** (Cause). (*Stiller* 1994: 344)

Psych-AKV mit der Deutungsformel "X MODE cause Y psychische Cond haben" umfassen 7,5% (13 von 173) aller Zustands-AKV-Ausdrücke. Das zusätzliche semantische Merkmal MODE kann nur durch lexikalische Mittel dargestellt werden; s. (12d): *mit Wörtern und Erwartungen* (Mode/PP^{mit}) oder (13a): *wegen des Galgens* (Mode/PP^{wegen}).

3.2. Ukrainisch

Die im vorliegenden Beitrag angeführten Sprachbelege stammen aus acht von mir ausgewerteten literarischen Quellen: Zemlyak V., *Lebedy`na zgraya* (2002), Ivany`chuk R., *Mal`vy`* (2006), Matios M., *Solodka Darusya* (2007), Rozdobud`ko I., *G`udzy`k* (2008). Die ukrainischen Belege wurden von mir übersetzt. Insgesamt enthält das erstellte Korpus zum Ukrainischen 124 Psych-AKV-Ausdrücke.

Psych-AKV bilden im Ukrainischen eine komplexe Ereignisstruktur ab: das kausale Ereignis besteht aus einem kausierenden Teilereignis ([x ACT] CAUSE), das eine Aktivität darstellt, und einem kausierten Teilereignis ([BECOME [y Cond]), das das psychische Merkmal des Causees (y) bezeichnet:

(17) *Zamuchy`lo* ***Strajona*** (Exp) ***sumlinnya*** (Cause). (*G`udzy`k* 2008: 91)
gequält Strajon der Zweifel
'**Vom Zweifel** (Cause) wurde **Strajon** (Exp) gequält'

Das Psych-AKV *zamuchyty* 'quälen' in (17) hat die komplexe Ereignisstruktur [[x ACT] CAUSE [BECOME [y Cond]]. Das erste Element (*sumlinnya* 'der Zweifel') verursacht, dass Y (*Strajona* 'Strajon') in eine negative Verfassung Cond (Unruhe) gerät.

3.2.1. Semantische Rolle der ersten Ereignisstruktur

Die kausierende Ereignisstruktur ([x ACT] CAUSE) bezieht sich auf verschiedene Situationen, die zum kausierten Teilereignis ([BECOME [y Cond]) führen:

- personenbezeichnende → ca. 43% der Verben im Korpus (45 von 124)
- lebewesenbezeichnende → ca. 20% der Verben im Korpus (25 von 124)
- ereignisbezeichnende → ca. 17% (22 von 124)
- sachverhaltsbezeichnende → ca. 13% (16 von 124)
- unbestimmte → ca. 10% (12 von 124)
- naturbezeichnende → ca. 5% (6 von 124)
- gegenstandsbezeichnende → ca. 0,8% (1 von 124)

(18) a. *..., ta nishho ne vtishalo* ***jogo*** (Exp) *tak, yak* ***polonyanka Marusya*** (Ag).
... nichts nicht tröstete ihn so, wie Gefangene Marusya
'… nichts tröstete **ihn** (Exp) wie die **Gefangene Marusya** (Ag)'
(*G`udzy`k* 2008: 189)

b. *..., yiyi ty`xa* ***mova*** (Cause) *gasy`ly`* ***jogo*** (Exp) *lyutoshhi.*
... ihre ruhige Rede löschte aus seine Wut
'**ihre ruhige Rede** (Cause) löschte **seine** (Exp) Wut aus'
(*Solodka Darusya* 2007: 28)

c. ***Lizu*** (Exp) *dy`vuvalo j te,* ***shho vin ne pishov do opozy`ciyi*** (Cause).
Lisa überrascht, dass er nicht ging in die Opposition
'**Lisa** (Exp) war überrascht, dass **er nicht in die Opposition ging** (Cause)'
(*G`udzy`k* 2008 : 91)

d. ***rizny`x ... rechej*** (Cause), *yaki j dosi muchat`* ***mene*** (Exp) *nochamy`.*
verschiedene Dinge, die bisher quälen mich nachts
'… **verschiedene Dinge** (Cause), die **mich** (Exp) bisher nachts quälten'
(*G`udzy`k* 2008: 61)

e. *..., xoch i* ***posuxa*** (Cause) ***jogo*** (Exp) *muchy`t`.*
…, obwohl und **die Dürre**, **ihn** quält
'…obwohl **die Dürre** (Cause) **ihn** (Exp) quält'
(*G`udzy`k* 2008: 107)

f. ***Nenavy`sna shafa*** (Cause) *vy`nosy`la* ***meni mozok*** (Exp).
Verhasster Schrank nahm aus mir das Gehirn
'**der verhasste Schrank** (Cause) machte **mich** (Exp) außerordentlich nervös'
(*G`udzy`k* 2008: 136)

Gemäß den Belegen meines ukrainischen Korpus scheinen sich kausierende Ereignisse anders als im Deutschen auf die personenbezeichnende Gruppe zu beschränken. Im Ukrainischen wird die personenbezeichnende Gruppe nicht nur von NP vertreten, die Gefühle, das Äußere oder den Gesundheitszustand bezeichnen, sondern auch von NP, die Charakterzüge repräsentieren. Zu beachten ist, dass im ukrainischen Korpus die gefühlsbezeichnenden NP prävalieren (41 von 45).

3.2.1.1. Das Cause-Argument der Psych-AKV-Ausdrücke

Das Stimulus-Argument der Psych-AKV kann als Cause (85 von 124) oder als Agens (39 von 124) repräsentiert werden. Nach der semantischen Rolle der ersten Ereignisstruktur von Psych-AKV lassen sich Psych-AKV-Konstruktionen

zunächst in zwei Hauptgruppen einteilen: Cause-Exp-Cond und Ag-Exp-Cond. Das Cause-Argument kann folgendermaßen realisiert werden:

- NP (56 von 85)
- Pronomen (15 von 85)
- Satz (14 von 85)

Ausdrücke mit dem Cause-Argument in Form einer NP (56 von 85) können, wie folgende Erörterungen aufzeigen, verschiedenen Konstruktionstypen entsprechen. Der erste Konstruktionstyp Cause/NP-Exp/NP (35 von 56) ist in (18f) illustriert: der Cause wird durch die NP *Nenavy`sna shafa* 'verhasster Schrank' und der Experiencer durch eine NP in der externen Possessivkonstruktion *meni mozok* [wörtlich: 'mir das Gehirn'] repräsentiert. Neben den ukrainischen Psych-AKV lassen sich Possessivkonstruktionen (7 von 35) sowie Konstruktionen finden, in denen der Empfindungszustand durch ein Substantiv (4 von 35) denotiert wird. Satzbeispiele aus meinem Korpus belegen, dass im Ukrainischen ein Emotionsausdruck in der ersten; s. (19a), (20), zweiten; s. (19c), oder dritten; s. (28), Argumentposition stehen kann.

(19) a. ***Strax*** (Cause/Nominal) *zczupy`v* ***m'yazy`*** (Exp/NP).
Angst packte die Muskeln
(Cause/NP:Nominal:Emfindungszustand-Exp/NP:Subst)
'Angst (Cause/Nominal) ließ **meine Muskeln** (Exp/NP) erstarren'
(*G`udzy`k* 2008: 42)

b. *Ta ne zaspokoyily`* ***jogo slova*** (Cause/Possessivk.) ***Nafisu*** (Exp/NP:EigN).
Aber nicht beruhigten seine Wörter Nafisa
(Cause/Possessivk.-Exp/NP: EigN)
'Aber **seine Worte** (Cause/Possessivk.) beruhigten **Nafisa** (Exp/NP:EigN) nicht' (*G`udzy`k* 2008: 28)

c. *Vrazy`ly` dushu* (Exp/NP:Subst) ***znevaga*** (Cause/Nominal) ...
durchbohrte die Seele die Verachtung
(Exp/NP: Subst-Cause/Nominal)
'Die Verachtung (Cause/Nominal) zerstörte seine Seele'
(*G`udzy`k* 2008: 173)

Eine gleich große Gruppe von Psych-AKV-Konstruktionen weist die Struktur Cause/NP-Exp/Pron (20 von 56) auf; s. (18d), (18e): *posuxa* 'die Dürre' (Cause/NP:Subst) – *jogo* 'ihn' (Exp/Pron). In solchen Konstruktionen kann der Empfindungszustand durch ein Nominal (7 von 20); s. (20), oder durch eine Possessivkonstruktion; s. (19b), vertreten werden:

(20) ... ***strax pered nemy`nuchy`m ly`xom*** (Cause) *strusnuv ny`my`* (Exp/Pron).
… Angst vor unvermeidlichem Unglück hat gepackt sie
(Cause/Nominal:Empfindungszustand-Exp/Pron)
'… **Angst vor unvermeidlichem Unglück** (Cause) hat **sie** (Exp) gepackt'
(*G`udzy`k* 2008: 25)

Der Konstruktionstyp Cause/Pronomen-Exp ist der zweithäufigste (15 von 56) in meinem Korpus und weist zwei Ausführungen auf; s. 21: Cause/Pronomen-Exp/NP (9 von 15) und Cause/Pronomen-Exp/Pronomen (6 von 15):

(21) a. ***Ce*** (Cause/Pron) *troxy` zaspokoyilo* ***Yavtushka*** (Exp/NP:EigN).
Das ein bisschen beruhigt **Javtuschka**
(Cause/Pronomen-Exp/NP:EigN)
'Das (Cause/Pron) beruhigt **Javtuschka** (Exp/NP:EigN) ein bisschen'
(*Lebedy`na zgraya* 2002: 274)
b. ... ***cy`m*** (Cause/Pron) *mozhno rozgnivaty`* ***mene*** (Exp/Pron).
das kann ärgern mich
(Cause/Pronomen-Exp/Pronomen)
'… **das** (Cause/Pron) kann **mich** (Exp/Pron) ärgern'
(*G`udzy`k* 2008: 207)

Wie die Sätze in (21) illustrieren, führen die Demonstrativpronomen ***ce, cy`m*** 'das' zu einer mangelhaften Explizität der Aussage. In diesem Fall ist das Demonstrativpronomen ***ce*** 'das' als Stellvertreter des Subjektes auf der syntaktischen Ebene, aber als referentiell leeres Subjekt auf der semantischen Ebene zu betrachten.

Der dritte Konstruktionstyp Cause/Satz-Exp (14 von 56) verteilt sich auf die Strukturen Cause/Satz-Exp/Pronomen (8 von 14) und Cause/Satz-Exp/NP (6 von 14). Konstruktionen vom Typ Exp/Pronomen-Cause/Satz sind in (22) und die vom Typ Exp/NP-Cause/Satz in (18c) illustriert: ***Lizu*** 'Lisa' (Exp/NP:EigN) – ***vin ne pishov do opozy`ciyi*** 'er nicht in die Opposition ging' (Cause/Satz).

(22) *ne bentezhy`lo* ***jogo*** (Exp/Pron) *te,* ***shho nastorozhy`ly`sya sultans`ki sanovny`ky*** (Cause/Satz).
nicht beunruhigt ihn das, dass aufmerksam wurden Sultans Würdenträger
(Exp/Pronomen-Cause/Satz)
'es beunruhigt **ihn** (Exp) nicht, dass **die Würdenträger des Sultans auf der Hut gewesen sind** (Cause)'
(*G`udzy`k* 2008: 25)

Bei diesen Gruppen von Psych-AKV-Konstruktionen wird das Cause-Argument durch Substantive (22 von 85), Syntagmen mit einem Substantiv und einem Adjektiv (18 von 85), demonstrative Pronomen (15 von 85), Sätze (14 von 85), Fügungen aus zwei Substantiven (8 von 85) und Possessivgruppen (8 von 85) repräsentiert.

Es gibt auch einige quantitative und qualitative Unterschiede zwischen den Deklinationssystemen des Deutschen und des Ukrainischen. Die Kasuskategorie ist im Ukrainischen siebengliedrig: Nominativ, Genitiv, Dativ, Akkusativ, Instrumentalis, Lokativ und Vokativ. Der häufige Gebrauch des deutschen Nominativs im Vergleich zum Ukrainischen lässt sich darauf zurückführen, dass

das Subjekt im Deutschen nur im Nominativ auftritt, während im Ukrainischen auch der Instrumentalis in dieser Funktion vorkommen kann. Die Bedeutung des ukrainischen Instrumentalis und Lokativs wird im Deutschen durch Präpositionen mit dem Akkusativ und dem Dativ wiedergegeben.

Deshalb verfügt das Ukrainische über eine große Anzahl verschiedener Realisierungen für die Argumente Cause und Experiencer: Cause/Nom-Exp/Akk; s. (23a), Cause/Nom-Exp/Dat; s. (18f): ***Nenavy`sna shafa*** 'Verhasster Schrank' – ***meni*** 'mir', Cause/Nom-Exp/Instr; s. (19a): ***strax*** 'Angst' – ***ny`my`*** 'sie', Cause/Akk-Exp/Akk; s. (21b), Cause/Instr-Exp/Akk; s. (21b): ***cy`m*** 'das' – ***mene*** 'mich'.

(23) a. *Vaby`ly` **Mal`vu*** (Exp/Akk) ***nevidomi svity`*** (Cause/Nom).
(*Lebedy`na zgraya* 2002: 23)
locken Malva unbekannte Welten
(Exp/Akk-Cause/Nom)
'Unbekannte Welten (Cause/Nom) locken **Malva** (Exp/Akk)'

b. *Ya pokly`chu **cherkes`ky`x tancyury`stok*** (Cause/Akk), *shhob utishaly` **tebe*** (Exp/Akk). (*G`udzy`k* 2008: 188)
Ich rufe an die tscherkessen Tänzer, um trösten dich
(Cause/Akk-Exp/Akk)
'Ich rufe **die tscherkessen Tänzer** (Cause/Akk) an, um **dich** (Exp/Akk) zu trösten'

Wie aus dem Korpus ersichtlich ist, können Psych-AKV im Ukrainischen in sechs Konstruktionstypen vorkommen. Die innere Kasusreihe scheint sich als abweichende Kennzeichnung für den Cause und den Experiencer bei Psych-AKV-Konstruktionen durchzusetzen. Nach der Produktivität der Muster dominieren Cause/Nom-Exp/Akk (78,2%) und Cause/Satz-Exp/Akk (11,3%).

3.2.1.2. Das Ag-Argument der Psych-AKV-Ausdrücke

Das Ag-Argument kann im Konstruktionstyp Ag-Exp-Cond folgenderweise realisiert werden:

- als Substantiv (15 von 39)
- als Pronomen (12 von 39)
- als Eigenname (11 von 39)

Zu beachten ist, dass im Ukrainischen das Agens-Argument aller Psych-AKV auf der syntaktischen Ebene realisiert wird, während es umgekehrt eine Reihe (22 von 39) von Psych-AKV gibt, die dieses Argument auf der semantischen Ebene nicht realisieren. Wie in (24) belegt, führt die Realisation des Agens als belebtes Substantiv, Personalpronomen oder Eigenname in Subjekt-Position zur mangelhaften Explizität der Aussage:

(24) a. … *shho **odalisky`*** (Ag/Subst) *xochut` utishy`ty` vely`kogo **xana*** (Exp/Subst).

... dass die Konkubinen wünschen trösten den Großen Khan
'…, dass die **Konkubinen** (Ag/Subst) den Großen **Khan** (Exp/Subst) trösten wünschen' (*G`udzy`k* 2008: 198)

b. …, *a **vin*** (Ag/Pronomen), ... *tishy`t` **publiku*** (Exp/Subst).
…, und er, ... heitert auf das Publikum
'…, und **er** (Ag/Pronomen), … heitert **das Publikum** (Exp/Subst) auf'
(*G`udzy`k* 2008: 132)

c. ... *ale **Prisa*** (Ag/EigN) *vgamuvala jogo* (Exp/Pron)…
aber Prisa beruhigte ihn
'... aber **Prisa** (Ag/EigN) beruhigte **ihn** (Exp/Pron)...'
(*Lebedy`na zgraya* 2002: 144)

Knapp die Hälfte der Psych-AKV-Konstruktionen (17 von 39) werden aufgrund der Semantik des Agens-Substantivs; s. (23b), und der Semantik des Psych-AKVs; s. (25), als volle Konstruktionen auf syntaktischer und semantischer Ebene betrachtet. Wie im Satz (23b) illustriert, beinhaltet die Semantik des Verbalsubstantivs *tancyury`stok* 'die Tänzer' das zusätzliche Merkmal MODE und antwortet auf die Frage: *Wie? In welcher Weise trösten sie den Experiencer?*. Bei anderen AKV-Konstruktionen ist das zusätzliche semantische Merkmal MODE im MV: *govory`ty`* → *v-govor-yuva-ty`* 'durch leises Reden zur Ruhe bringen' oder im MS enthalten: *smix* → *smish-y`ty`* 'jmdn. zum Lachen bringen, um jmdn. in gute Stimmung zu versetzen'. Aufgrund dieser Wortbildungsmöglichkeiten des Verbs sind solche AKV-Ausdrücke als volle Konstruktionen auf semantischer Ebene anzusehen.

(25) a. ***Vona*** (Ag) ***mene*** (Exp**) *vgovoryuvala*** (Psych-AKV)… (*Mal`vy`* 2006: 76)
Sie mich durch leises Reden zur Ruhe brachte
'**Sie** (Ag) brachte **mich** (Exp) zur Ruhe durch leises Reden'

b. ... ***Ulyana*** (Ag) *v kuxni **lyudej*** (Exp) ***smishy`la*** (Psych-AKV) ...
(*Mal`vy`* 2006: 93)
… Uliana in der Küche die Leute lachen macht
'… **Uliana** (Ag) bringt **die Leute** (Exp) in der Küche zum Lachen'

Die Ausdrücke, die ein Ag-Argument enthalten (39 von 124), verteilen sich auf verschiedene Konstruktionstypen wie folgt:

(26)
Ag/Substantiv-Exp/Substantiv (9 von 39) → (24a): ***odalisky`*** 'Konkubinen' (Ag/Subst) – ***xana*** 'Khan' (Exp/Subst)
Ag/Pronomen-Exp/Pronomen (8 von 39) → (25a): ***Vona*** 'sie' (Ag/Pron) – ***mene*** 'mir' (Exp/Pron)
Ag/EigN-Exp/Substantiv (7 von 39) → (25b): ***Ulyana*** 'Uliana' (Ag/EigN) – ***lyudej*** 'Leute' (Exp/Subst)
Ag/Subst-Exp/Pron (6 von 39) → (23b): ***cherkes`ky`x tancyury`stok*** **'**die tscherkessen Tänzer' (Ag/Subst) – ***tebe*** 'dich '(Exp/Pron)

Ag/EigN-Exp/Pronomen (4 von 39) → (24c): ***Prisa*** 'Prisa' (Ag/EigN) – ***jogo*** 'ihn' (Exp/Pron)
Ag/Pronomen-Exp/Substantiv (3 von 39) → (24b): ***vin*** 'er' (Ag/Pron) – ***publiku*** 'Publikum' (Exp/Subst)

Im Ukrainischen steht das Ag eines AKVs fast ausschließlich (in 37 von 39 Fällen) im Nominativ; s. (24a): *odalisky`* 'Konkubinen' (Ag/Subst:Nom). Ausnahmsweise erscheint das Ag nicht im Nominativ, sondern wird als Akkusativ-; s. (23b): *cherkes`ky`x tancyury`stok* 'die tscherkessen Tänzer' (Ag/NP:Akk), oder als Lokativargument; s. (25), repräsentiert.

(27) ... *Zosyu vzhe sprovadzheno do* ***babus`*** (Ag/NP:Lok)*, yaki* ***yiyi*** (Exp/Eign:Akk) *zaspokoyily`* (*Lebedy`na zgraya* 2002: 244)
Zosia bereits geschickt wurde zu den Großmüttern, die sie beruhigten
(Ag/NP:Lok-Exp/Eign:Akk)
'…Zosia wurde bereits **zu den Großmüttern** (Ag) geschickt, die **sie** (Exp/Eign:Akk) beruhigten'

3.2.2. Die semantische Rolle der zweiten Ereignisstruktur

3.2.2.1. Der Experiencer als obligatorisches Argument von Psych-AKV kann auf verschiedene Weisen realisiert werden, unter anderem als:

- Pronomen (55 von 124) → (24c): ***Prisa*** 'Prisa' (Ag/EigN) – ***jogo*** 'ihn' (Exp/Pron)
- Substantiv (46 von 124) → (24a): ***odalisky`*** 'Konkubinen' (Ag/Subst) – ***xana*** 'Khan' (Exp/Subst)
- Eigenname (19 von 124) → (23a): ***nevidomi svity`*** 'die unbekannten Welten' (Cause/NP) – ***Mal`vu*** 'Malva' (Exp/EigN)

In fast allen Fällen (120 von 124) ist das Experiencer-Argument realisiert. Meist steht der Experiencer im Akkusativ (109 von 124), in einigen wenigen Fällen wird er als Dativargument (7 von 124); s. (18f): *Nenavy`sna shafa* 'verhasster Schrank' (Cause/Nom) – *meni* 'mir' (Exp/Dat), als Instrumentalis (3 von 124); s. (20): *strax pered nemy`nuchy`m ly`xom* 'Angst vor einem unvermeidlichen Unglück' (Cause/Nom) – *ny`my`* 'sie' (Exp/Instr) oder als Lokativ (1 von 124) dargestellt; s. (28):

(28) … ***a*** (Ag/Nom) *poselyu v* ***ny`x*** (Exp/Lokativ) *strax* ... (*G`udzy`k* 2008: 166)
… ich säe in ihr Angst …
'… **ich** (Ag) säe Angst in **ihr** (Exp)'

Im Korpus des Ukrainischen lassen sich Psych-AKV-Konstruktionen (14 von 124) finden, in denen das Exp-Argument als NP in einer externen Possessivkonstruktion (8 von 14) oder als Possessivpronomen (6 von 14)

repräsentiert ist. In Körperteilkonstruktionen ist der Experiencer als NP in einer externen Possessivkonstruktion (*matery`ns`ke serce* ‘mütterliches Herz’; *uyavu gordy`x vavy`loncev* ‘die Einbildung stolzer Babylonier’; *lyudyam golovy`* ‘die Köpfe der Leute’) oder als Possessivpronomen (*svoye emocijne zbudzhennya* ‘seine emotionale Erregung’; s. (18b): *jogo lyutoshhi* ‘seine Wut’; *moyu uyavu* ‘meine Einbildung’) nicht obligatorisch.

3.2.2.2. Der kausierte Psych-Zustand

In meinem Korpus zum Ukrainisch sind Psych-AKV von folgenden MB abgeleitet:

● denominale AKV machen 46,7% aller AKV aus: *spokusa* ‘Versuchung’→ *spokush-a-ty`* ‘Versuchung erregen’;

● deadjektivische AKV umfassen 34,1% der Gesamtzahl von AKV: *neshhasly`vy`j* ‘unglücklich’ → *u-neshhasly`v-y`-ty`* ‘unglücklich machen’;

● deverbale AKV umfassen 18,9% aller AKV: *smuty`t`* ‘verstimmen’ → *pry`-smuty`ty`* ‘ein wenig verstimmen’;

● AKV mit einer Interjektion als Ableitungsbasis sind nur im Ukrainischen in drei Fällen nachgewiesen: *cy`t`* → *za-cy`t`k-uva-ty`* ‘durch “still”-Sagen zur Ruhe bringen’; *kos`-kos`* (Rufsignal an das Pferd) → *u-kos`-k-aty`*, *v-kos`-k-aty`* ‘ein Pferd beruhigen’.

Im Ukrainischen sind Psych-AKV durch folgende Wortbildungsmittel abgeleitet:

● Suffixe: *-a-, -y`-(-yi-), -uva-(-yuva-): dy`vo* ‘das Wunder’ → *dy`v-uva-ty`* ‘in Erstaunen versetzen’; *smix* ‘das Lachen’ → *smish-y`-ty`* ‘zum Lachen bringen’;

● Präfix-Suffix-Kombinationen: *neshhasly`vy`j* ‘unglücklig’ → *u-neshhasly`v-y`-ty`* ‘unglücklich machen’; *spokijny`j* ‘ruhig’ → *za-spoko-yi-ty`, u-spoko-yi-ty`* ‘zur Ruhe bringen’;

● Präfixe: *pid-, pere-, pry`-, po-, na-: zbudzhuvaty`* ‘etw. erregen’ → *pere-zbudzhuvaty`* ‘zu viel erregen’; *zasmuty`ty`* ‘verstimmen’ → *po-zasmuty`ty`* ‘alle oder viele verstimmen’.

Bezogen auf die nominalen und verbalen MB der Psych-AKV dominieren Erstere im Sprachsystem des Ukrainischen prozentual mit ca. 81% gegenüber ca. 19% deverbalen Psych-AKV. Bezeichnend für die ukrainischen Psych-AKV ist die hohe Anzahl von polysemen deverbalen AKV (15 von 23), die sowohl eine Lesart, die einen Sachverhalt der physischen Domäne denotiert, als auch eine Lesart zulassen, die einen Sachverhalt der psychischen Domäne bezeichnet.

Psych-AKV werden auf Grund der Ähnlichkeit mit der Paraphrase oder Deutungsformel in lexikalisch-semantische Untergruppen gegliedert. Psych-AKV mit der Deutungsformel “X cause Y psychische Cond haben” können weiter in fünf Untergruppen geteilt werden:

1) “X cause Y $_{\text{positive}}$psychische Cond haben”;
2) “X cause Y $_{\text{negative}}$psychische Cond haben”;
3) “X cause Y $_{\text{neutrale}}$psychische Cond haben”;

4) "X cause Y GRADUELL psychische Cond haben";
5) "X cause VIELE Y GRADUELL psychische Cond haben".

In meinem Korpus zu ukrainischen Psych-AKV-Ausdrücken verteilen sich die Psych-AKV nicht gleichmäßig auf die kausierten Zustände. Vielmehr bezeichnen 63 von 124 Psych-AKV (= ca. 50%) negative Gefühle. Nur 13 von 124 Psych-AKV (= ca. 10%) bewirken einen positiven Psych-Zustand.

Psych-AKV mit der Deutungsformel "X cause Y GRADUELL psychische Cond haben" bezeichnen eine KS, in der beim zweiten kausierten Zustandsereignis das zusätzliche semantische Merkmal GRADUELL erscheint. Das deadjektivische Psych-AKV *pid-bad`or-y`-ty`* (← BA *bad`ory`j* 'munter') in (29) hat die Ereignisstruktur [[x ACT] CAUSE [BECOME [y GRADUELL Attr]], wo X (*zharty`* 'Witze') veranlasst, dass Y (*nas* 'uns') in den phsychischen Zustand Cond (BA *bad`ory`j* 'munter' im Komparativ) kommt. Das zusätzliche semantische Merkmal GRADUELL ist in erster Linie über die Bedeutung des Präfixes *pid*-wiedergegeben.

(29) *Yiyi postijni zharty` pidbad`oruvaly`* (Psych-AKV) *nas.* (*Mal`vy`* 2006: 7)
Ihre ständigen Witze machen munterer uns
'Ihre ständigen Witze munterten (Psych-AKV) uns auf'

Diese Untergruppe macht im Ukrainischen 13,0% (80) aller Psych-AKV aus. Die quantitative Vorherrschaft dieser Untergruppe im Ukrainischen im Vergleich zum Deutschen hängt damit zusammen, dass im Ukrainischen das zusätzliche semantische Merkmal GRADUELL mithilfe der Präfixe *pid-, pere-, pry`*-wiedergegeben wird*: vesely`j* 'glücklich' → *pid-vesely`ty`* 'glücklicher machen'; *dobry`j* 'gutherzig' → *pid-dobryuvaty`* 'jmdn. gutherziger machen'; *smuty`ty`* 'verlegen machen' → *pry`-smuty`ty`* 'ein bisschen verlegen machen'.

Zu den Psych-AKV mit der Deutungsformel "X cause VIELE Y psychische GRADUELL Cond haben" gehören distributive AKV, die das zusätzliche semantische Merkmal VIELE zum zweiten kausierten Ereignis, nämlich zu Y, darstellen. Das denominale Psych-AKV *pere-lyak-a-ty`* 'viele Ängste einjagen' (← BS *lyak* 'Schreck') in (30) hat die Ereignisstruktur [[x ACT] CAUSE [BECOME [VIELEyGRADUELLCond]], wo X (*xan* 'Khan') so handelt, dass Y (*sanovny`ky`* 'Würdenträger') in VIELE psychische Cond (*strax* 'Angst') versetzt werden, d.h. erschreckt werden. Das zusätzliche semantische Merkmal VIELE ist durch das Präfix *pere-* realisiert, das distributive und graduelle Bedeutung hat. Der negative psychische Zustand 'Angst' ist bereits in der Semantik des BSs *lyak* 'Schreck' enthalten. Distributive Psych-AKV lassen sich nur im ukrainischen Korpus finden (7,3%): *zasmuty`ty`* → *po-zasmuty`ty`* 'alle verstimmt machen'; *lyakaty`* → *pere-lyakaty`* 'viele Ängste einjagen'.

(30) *Slova xana perelyakaly`* (Psych-AKV) *sultans`ky`x sanovny`ki ...*
(*Mal`vy`* 2006: 25)
Worte Khan viele Ängste einjagen Sultans Würdenträger
'Die Worte des Khans jagen den Würdenträgern des Sultans viel Angst ein'

4. Semantisch-syntaktische Analyse der Komponenten von Psych-AKV-Ausdrücken

Die Semantik eines AKVs bestimmt Anzahl, Form und Inhalt seiner Aktanten im Satz (Shibatani 2002: 87; Stepanowa 1978: 147-148). In Anbetracht dieser Aussage besteht die vollständige KK der Psych-AKV aus drei Komponenten: Cause (Ag/Cause), Causee (Exp) und kausiertem Psych-Zustand (Cond). Wenn eine obligatorische semantische Komponente der AKV auf der syntaktischen Ebene weggelassen wird, gelten die entsprechenden Ausdrücke als elliptische kausative Konstruktionen[10]. Paducheva (1977: 89) unterscheidet einige Arten der Ellipse:

1) wenn ein sprachliches Element aufgrund syntaktischer Regeln notwendig ist, weil es schon im Satz durch einen Aktanten des Verbs realisiert wurde. Eine solche Ellipse markiert Paducheva mit dem Zeichen Øref;

2) wenn ein syntaktischer Aktant aufgrund des Kontextes notwendig ist und sich mithilfe des situativen Kontextes rekonstruieren lässt. Ein solcher elliptischer Aktant wird als ØEx gekennzeichnet;

3) wenn ein Aktant des Verbs einen verallgemeinerter Charakter hat, d.h. sich auf jeden Referenten beziehen kann. Er ist als ØAx kennzeichnet.

4.1. Deutsch

In meinem Korpus zum Deutschen sind keine Psych-AKV-Ausdrücke zu finden, in denen die semantische Komponente Cause oder Ag auf der syntaktischen Ebene nicht realisiert wurde. Lediglich eine Psych-AKV-Konstruktion mit elliptischem Experiencer (ExpØEx) ist belegt, der sich mithilfe des vorangehenden Kontextes als *Julika* rekonstruieren lässt:

(31) *Aber auch so, sehe ich, beruhigen* (Vcause) *sie* (Ag) (ExpØEx: Julika) *mehr als mein Schweigen*. (*Stiller* 1994: 239)

Bei der syntaktischen Realisierung des kausierten Zustands (Cond) sind drei Muster vertreten:

1) Die Inkorporation[11] des kausierten Zustands (CondØInc) in die Struktur der AKV beträgt 62,9% der analysierten deutschen Konstruktionen. Von diesen entfällt der inkorporierte Zustands-Ausdruck auf deadjektivische AKV in 31,0%, auf denominale AKV in 24,6% und auf Zusammensetzungen mit einem Adjektiv als erster Komponente in 7,3% der Gesamtfälle:

(32) *Sein Lächeln* (Cause) *ärgerte* (CondØInc) *mich* (Exp) *schon lange …*
(*Stiller* 1994: 249)

Das deadjektivische Psych-AKV *ärgern* ‘schlimmer, böser machen’ ist von dem Komparativ des Adjektivs *arg* abgeleitet, das den kausierten Zustand bezeichnet. CondØInc (*Ärger*) ist in den Stamm des AKVs inkorporiert. Das AKV

ärgern weist alle obligatorischen Argumente im Satz auf: Ag-Exp-Cond. Aber nicht alle diese Argumente stimmen mit den entsprechenden syntaktischen Aktanten überein: Ag-Exp-CondØInc. In diesem Fall entspricht einem vollständigen semantischen Modell eine elliptische syntaktische Konstruktion.

2) Eine implizite Realisierung des kausierten Zustands (CondØImp) findet sich in 36,9% der analysierten Konstruktionen des Deutschen. Diese enthalten meist (34,6%) deverbale AKV, wobei denominale AKV nur 2,3% der Fälle ausmachen. Eine Implikation bezeichnet bildungssprachlich die Einbeziehung einer Sache in eine andere; einen mitgemeinten, aber nicht explizit ausgedrückten Bedeutungsinhalt.

(33) ... *die Empfindung des Friedens* (Cause), *die ihn* (Exp) *tief* (Grad) *entzückte* (CondØImp) … (*Natascha* 1991: 393)

Die Bedeutung des Psych-AKVs *entzücken* ‘mit freudiger Lust erfüllen’ enthält den kausierten Psych-Zustand, der auf der syntaktischen Ebene nicht explizit, sondern implizit realisiert wird. Dem semantischen Modell des Psych-AKV-Ausdruckes Cause-Exp-Grad-Cond entspricht die elliptische syntaktische Konstruktion Cause-Exp-Grad-CondØImp.

3) Die explizite Realisierung des Cond-Argumentes macht 0,2% aller deutschen Belege aus:

(34) *Die Bemerkung* (Cause) *löste Empörung* (Cond) *in Frank* (Exp) *aus.* (*Geschäftsrisiko* 1982: 31)

Die Bedeutung des AKVs *auslösen* ‘etw. hervorrufen’ nimmt die Valenz der semantischen Rolle Cond an, die im Satz explizit im Substantiv *Empörung* repräsentiert ist. In diesem Fall stehen alle obligatorischen Komponenten des AKVs *auslösen* im Einklang mit den entsprechenden syntaktischen Aktanten: Cause-Exp-Cond.

4.2. Ukrainisch

In meinem Korpus zum Ukrainischen ist die semantische Komponente Cause immer auf der syntaktischen Ebene realisiert. Im Korpus sind lediglich einzelne Psych-AKV-Konstruktionen mit einem elliptischen Agens belegt, das sich auf jeden Referenten beziehen kann. Im Satz (35) hat der elliptische Aktant AgØAx des Verbs *vporyadkuvaty`* einen generalisierenden Charakter und ist in distributivem Sinne als ‘jeder’ zu verstehen. Die Bedeutung des AKVs *vporyadkuvaty`* nimmt die Valenz des Subjekts an, die in (35) nicht realisiert ist. Dem Satz entspricht das syntaktische Muster AgØAx-Exp-Cond:

(35) *Ale mozhna,* AgØAx *vporyadkuvaty* (V cause) *svoye* (Exp) *emocijne zburennya* (Cond). (*Mal`vy`* 2006: 26)

Aber kann, in Ordnung bringen seine emotionale Erregung
'Es stellt sich heraus, dass man seine (Exp) emotionale Erregung (Cond) bändigen kann'

In meinem Datenkorpus zum Ukrainischen sind nicht zahlreiche Konstruktionen mit einem elliptischen Experiencer (4 von 124) zu finden, der sich mithilfe des vorangehenden Kontexts (3 von 4) oder im Kontext des jeweiligen Satzes rekonstruieren lässt. Dem Psych-AKV-Ausdruck in (36a) liegt das syntaktische Muster Cause-ExpØEx-CondØInc zugrunde, in dem der Experiencer weggelassen wurde, der aber im vorangehenden Satz durch das Pronomen *sie* repräsentiert ist. Der elliptische Aktant ExpØref[12] in (36b) ist anaphorisch mit dem Objekt *z namy`* 'mit uns' des Verbs *zhartuvala* 'scherzen' verbunden und kann im Satz im Pronomen 'uns' identifiziert wird. Dem Satz in (36b) entspricht das syntaktische Modell Ag-ExpØref-CondØInc:

(36) a. *Uvaga slug* (Cause) *skovuvala* (Vcause) *i gnity`la* ExpØEx (= 'mene').
(*Mal`vy`* 2006: 96)
Die Aufmerksamkeit der Diener gefesselt und unterdrückt
'Die Aufmerksamkeit der Diener [hatte] ExpØEx (= 'mich') gefesselt und unterdrückt'
b. ... *vona* (Ag) *zhartuvala namy`, pidbad`oruvala* (Vcause) ExpØref (= 'nas').
(*Mal`vy`* 2006: 125)
... sie scherzten mit uns, munterten auf (= 'uns')
'… sie (Ag) scherzten mit uns, munterten ExpØref (= 'uns') auf'

Bei der Analyse der syntaktischen Realisierung des kausierten Zustands (Cond) lassen sich drei Ausdruckstypen feststellen:

1) Die Inkorporation des kausierten Zustands (CondØInc) in die Struktur der Psych-AKV beträgt 56,6% der ukrainischen Belege. Von ihnen entfällt der inkorporierte Ausdruck des kausierten Zustands in 33,5% auf deadjektivische AKV, in 23,1% auf denominale AKV und in 7,3% aller Fälle auf Zusammensetzungen mit einem Adjektiv als erster Komponente. Das denominale AKV *lyakaty`* 'ängstigen' ist ein Derivat mit emotiver Bedeutung vom BS *lyak* 'Angst'. Dem Satz (37) liegt das vollständige semantische Modell Ag-Exp-Cond, jedoch eine elliptische syntaktische Konstruktion mit einem inkorporierten Psych-Zustand-Aktanten (Ag-Pat-CondØInc) zugrunde:

(37) *Mabut`, my`* (Ag) *yiyi* (Exp) *zlyakaly`* (CondØInc). (*G`udzy`k* 2008: 178)
wohl wir sie erschreckt haben
'Wir (Ag) haben sie (Exp) wohl erschreckt (CondØInc)'

2) Eine implizite Realisierung des Cond-Arguments (CondØImp) kann in 43,2% der ukrainischen Konstruktionen festgestellt werden. Der implizite Ausdruck des kausierten Zustands findet sich meist bei deverbalen AKV (42,6%

der Gesamtzahl von AKV) und nur selten bei denominalen AKV (0,6%). Die Bedeutung des Psych-AKVs *pidbad`oruvala* 'aufmuntern' in (36b) enthält den kausierten Cond 'munter', der auf syntaktischer Ebene nicht explizit, sondern implizit realisiert ist. Dem semantischen Modell des Ausdrucks in (36b) entspricht die elliptische syntaktische Struktur Ag-ExpØref-CondØImp.

3) Die explizite Realisierung des Cond-Arguments macht 9,7% der Belege aus dem Ukrainischen aus. Die Bedeutung des AKVs *rozborkuvaty`* 'einflößen' nimmt die Valenz der semantischen Rolle Cond an, die im Satz durch das Substantiv *dobrist`* 'Freundlichkeit' explizit repräsentiert ist. In diesem Fall stehen alle obligatorischen Komponenten des Psych-AKV-Ausdruckes im Einklang mit den entsprechenden syntaktischen Aktanten Cause-Exp-Cond:

(38) ... *і все те* (Cause)… *розбуркує в ній* (Exp) *добрість* (Cond/Nominal).
(*Lebedy`na zgraya* 2002: 56)
… und alles das … flößte ein in ihr Freundlichkeit
'… und das alles (Cause) flößte ihr (Exp) Freundlichkeit (Cond/Nominal) ein'

5. Fazit

Der vorliegende Beitrag stellt einen ersten Versuch dar, die deutschen und ukrainischen Psych-AKV zu beschreiben. Es handelt sich um eine vergleichende Studie abgeleiteter kausativer Verben im Deutschen und Ukrainischen. Betrachtet wurden vor allem die interlinguale lexikalisch-semantische Kategorie der Kausativität, die für die deutsche und ukrainische Gegenwartssprache relevant ist, sowie deren spezifische Realisierungen in den beiden Sprachen.

Zusammenfassend ergibt sich, dass die Situationen der Stimulus-Argumente quantitativ nicht gleichmäßig auf die Psych-AKV-Konstruktionen des Deutschen und Ukrainischen verteilt sind. Im Korpus des Deutschen prävalieren ereignisbezeichnende, lebewesenbezeichnende und unbestimme Situationen. Im Gegenteil überwiegen im Korpus zum Ukrainischen personenbezeichnende, lebewesenbezeichnende und ereignisbezeichnende Situationen, die die affektiven Zustände des Experiencers hervorrufen.

Die Untersuchung der Modellierungstypen hat folgende Argumentrealisierung der Psych-AKV hervorgebracht: 67% der Belege im Korpus zum Deutschen bzw. 68% der Verben im Korpus zum Ukrainischen liegt ein Cause-Experiencer-AKV-Muster zugrunde, wobei Ag-Experiencer-AKV 33% der deutschen und 32% der analysierten ukrainischen Verben ausmachen. Bezüglich der Argumentstruktur von Psych-AKV können Psych-AKV-Ausdrücke im Deutschen und im Ukrainischen eine Vielzahl von Konstruktionstypen aufweisen. Von hoher Verwendungsfrequenz sind im Deutschen folgende Konstruktionstypen: Cause/Pron-Exp/Pron (34%) und Cause/NP-Exp/Pron (30%); im Ukrainischen sind dagegen Cause/NP-Exp/NP (41%) und Cause/NP-Exp/Pron (23%) am gebräuchlichsten. Bezogen auf die Ag-Position dominiert im Deutschen das Personalpronomen (ca. 63%); im Ukrainischen können in dieser Position sowohl

Substantive (23%) als auch Pronomen (20%) vorkommen. Obwohl die Kasuskategorie im Ukrainischen siebengliedrig ist, findet man in beiden Sprachen meist ein Argument im Nominativ als Subjekt von Psych-AKV-Ausdrücken.

Neben Psych-AKV lassen sich in beiden Sprachen Possessivphrasen (41% im Deutschen und 20% im Ukrainischen) und auch Konstruktionen finden, in denen der Empfindungszustand durch ein Nominal (2% bzw. 11%) denotiert wird. Außerdem kommt ein Emotionsausdruck im Korpus zum Ukrainischen in der ersten, zweiten oder dritten Argumentposition vor. Es lässt sich feststellen, dass der Cause in Psych-AKV-Konstruktionen beider Sprachen als Subjekt oder Objekt auftreten kann, aber eine solche Realisation des Causes besonders für das Deutsche kennzeichnend ist. In beiden zu vergleichenden Sprachen führen Konstruktionen mit einem Expletivum, Demonstrativ- und Personalpronomen, mit einem Eigennamen oder einem belebten Substantiv in Subjekt-Position zur mangelhaften Explizität der Aussage. Dabei ist zu beachten, dass die Realisation eines Mode-Arguments neben dem Cause- oder Ag-Argument in Subjekt-Position dazu führt, dass die jeweiligen Psych-AKV-Ausdrücke als vollständige Konstruktionen auf syntaktischer und semantischer Ebene betrachtet werden. Im deutschen Korpus sind verschiedene Typen von gespaltenen Cause-Ausdrücken repräsentiert, die die Präpositionen *mit, wegen, durch, an, bei* oder *weil-, dass-, wenn-, wie*-Sätze enthalten. Im Ukrainischen führt die Realisation des gespaltenen Causes als NP in einer externen Possessivkonstruktion dazu, dass solche Psych-AKV-Ausdrücke als volle Konstruktionen auf semantischer Ebene angesehen werden.

In der Experiencer-Position herrschen im Deutschen Personalpronomen (80%) vor, wobei die gleiche Rolle im Ukrainischen von Personalpronomen (44%) oder Substantiven (37%) belegt ist. Es wurde festgestellt, dass die formale Kennzeichnung des Experiencers entweder durch ein Possessivpronomen (ca. 3% im Deutschen und ca. 5% im Ukrainischen) oder durch eine NP in externer Possessivkonstruktion (0,5% bzw. 6%) erfolgt.

Der überwiegende Teil der Psych-AKV wurde in beiden Sprachen (ca. 75% im Deutschen und 81% im Ukrainischen) von nominalen Stämmen mit emotiven Bedeutungen abgeleitet. Im Psych-AKV-Wortschatz beider Sprachen ist eine hohe Zahl an polysemen deverbalen AKV (ca. 87% im Deutschen und 65% im Ukrainischen) zu finden, die eine Handlungs- und eine Psychlesart zulassen.

Die semantische Analyse der Psych-AKV hat bewiesen, dass Psych-AKV, die negative Gefühle bezeichnen, im Deutschen mit 59% der Belege vorherrschen und im Ukrainischen 50% der Belegsammlung ausmachen. Der kausierte Psych-Zustand gilt als positiv nur in 22% bzw. 10% der Fälle.

Nach einer umfassenden Untersuchung der semantischen Komponenten von Psych-AKV wurden die Besonderheiten der semantischen Struktur solcher Verben im Deutschen und im Ukrainischen festgestellt: die Realisierung von zwei Komponenten [[x] CAUSE [BECOME [y COND]] ist dem Deutschen eigen, wobei eine Ausdrucksweise mit drei Komponenten [[x ACT] CAUSE [BECOME [y COND]] typisch für die ukrainische Sprache ist. Die Zugehörigkeit des

Deutschen zu den sogenannten "Modus-Sprachen" kann zur Lexikalisierung des zusätzlichen semantischen Merkmals MODE führen. Im Gegenteil dazu verfügen ukrainische Psych-AKV implizit über zusätzliche semantische Merkmale. In den verglichenen Sprachen dominieren sowohl die explizite Realisation des Subjekts (Cause/Ag) und Objekts (Experiencer) in der kausierten Konstruktion als auch die inkorporierte und implizite Realisation des kausierten Psych-Zustandes.

Die strukturell-semantische Untersuchung von Konstruktionen mit einem Psych-AKV zeigt, dass sowohl das Deutsche als auch das Ukrainische einen sprachökonomischen Charakter aufweisen, da durch das Psych-AKV selbst die Art und Weise der Kausierung, die Konsequenz sowie zusätzliche Merkmale ausgedrückt werden können. Auf der syntaktischen Ebene ist die Sprachökonomie durch asymmetrische Verhältnisse zwischen semantischen Argumenten und entsprechenden syntaktischen Korrelaten dargestellt.

Die hier vorgeschlagene Analyse lässt aber zugleich eine Reihe von Fragen offen. Zu einem gilt es herauszufinden, nach welchen Regeln die thematischen Rollen von Psych-AKV mit bestimmten syntaktischen Positionen verknüpft werden. Zum anderen müssen Psych-AKV-Konstruktionen mit einem Expletivum, einem Personal- oder Demonstrativpronomen, einem Eigennamen oder einem belebten Substantiv in Subjekt-Position auf ihre psychologische Plausibilität in beiden Sprachen experimentell überprüft werden.

NOTES

[1] Beim morphologischen Kausativ handelt es sich um morphologische Mittel der Kausativität: dt. *sitzen – setzen*; ukr. *pyty* 'trinken' – *poyity* 'tränken'. Morphologische Kausative kommen nicht in jeder Sprache vor. Sie sind typisch für agglutinierende Sprachen wie Türkisch und Japanisch. Es muss aber berücksichtigt werden, dass die morphologische Kausativierung im Deutschen und Ukrainischen nicht mehr produktiv ist. Als analytische Kausative werden Konstruktionen angesehen, die aus einem Kausativprädikat (Hilfsverb als kausative Kopula) und einem Resultatsprädikat (Infinitiv als Konsequenz) bestehen. Analytische Kausative sind für die vorliegende Untersuchung irrelevant. Bei lexikalischen Ausdrücken stehen die kausativen Formen in Opposition zu den entsprechenden nicht-kausativen. Die kausativen und nicht-kausativen Verben stellen in den betreffenden Sprachen jeweils selbstständige Lexeme dar, die morphologisch nicht voneinander ableitbar sind: dt. *sterben – töten*; ukr. *umyraty* 'sterben' – *vbyvaty* 'töten'. Die nicht-kausativen Verben *sterben* und *umyraty* 'sterben' sind den KV *töten* und *vbyvaty* 'töten' gegenüberzustellen. Beim lexikalischen Kausativ handelt es sich um ein Verb, das sowohl den Vorgang des Bewirkens als auch den dadurch erreichten Endzustand bezeichnet. Die KV *töten* und *vbyvaty* 'töten' bezeichnen ein kausales Ereignis (machen CAUSE) sowie die von diesem Ereignis kausierte Zustandsänderung (tot sein [BECOME [y tot]): [CAUSE [BECOME [y STATE]].

[2] Stefan Engelberg (2015: 472) bezeichnet eine solche Ereignisstruktur als „gespaltener Stimulus", der auf zwei Satzteile verteilt wird.

[3] Eine lebewesenbezeichnende Situation der ersten Ereignisstruktur führt hier üblicherweise zu einer Lesart, in der das Subjekt als Personalpronomen, Eigenname oder belebtes Substantiv realisiert wird.

[4] In der unbestimmten Situation der ersten Ereignisstruktur wird die semantische Rolle Cause in Form der expletiven Pronomen *es* oder *das* ohne die zusätzliche semantische Rolle MODE realisiert; wie in (2c).

[5] Eine personenbezeichnende Situation der ersten Ereignisstruktur wird als NP realisiert, die sich auf Gefühle, Erscheinungsbild und Gesundheitszustand beziehen kann.

[6] Kutscher (2009: 162) zeigt, dass diese Konstruktionen die Theorien der Argumentalisierung vor keine größeren Herausforderungen stellen.

[7] Grimshaw postuliert den Stimulus bei psychologischen Verben mit kausativer Bedeutung als Subjekt, da er bei diesen Verben gewisse agentive Eigenschaften nachweist.

[8] Engelberg (2015: 445-480) zeigt auf, dass mithilfe der Präpositionen *mit, durch, an* und *bei* unterschiedliche semantische Typen von gespaltenen Stimuli unterschieden werden können.

[9] Kutscher (2009) weist darauf hin, dass Konstruktionen dieser Art körperliche Empfindungszustände denotieren, die als Symptome für spezifische Emotionen durch eine Präpositionalphrase (*vor Wut, vor Angst*) oder durch ein Nominal ausgedrückt werden können.

[10] In Bußmann (1990: 432) wird die Ellipse als "Aussparung von sprachlichen Elementen, die aufgrund von syntaktischen Regeln oder lexikalischen Eigenschaften (...) notwendig sind".

[11] Der inkorporierte Aktant wird syntaktisch weggelassen, wenn er in die Bildungsstruktur des abgeleiteten Wortes einbezogen ist und durch die MB repräsentiert ist (Jackendoff 1990; Kaliuščenko 1988: 51; Kiparsky 1997; Reinhaerdt 1964: 49-51). Er ist als ØInc kennzeichnet.

[12] Wenn ein sprachliches Element aufgrund von syntaktischen Regeln nicht unbedingt notwendig ist, weil es im Satz durch einen Aktanten des Verbes bereits realisiert wurde, kennzeichnet Paducheva eine solche Ellipse als Øref.

LITERATUR

Abusch, Dorit, *Verbs of Change, Causation and Time*, Stanford University, 1986. (Abusch 1986)

Agel, Vilmos, *Valenztheorie*, Tübingen, 2000. (Agel 2000)

Apresyan, Yurij, *Leksicheskaya semantika. Sinonimicheskie sredstva yazika*, Moskva, 1974. (Apresyan 1974)

Apresyan, Yurij, *Tipy sootvetstviya semanticheskih i sintaksicheskih aktantov*, Moskva, 2006. (Apresyan 2006)

Bußmann, Hadumod, *Lexikon der Sprachwissenschaft*, Stuttgart, 1990. (Bußmann 1990)

Engelberg, Stefan, *Gespaltene Stimulus-Argumente bei Psych-Verben. Quantitative Verteilungsdaten als Indikator für die Dynamik sprachlichen Wissens über Argumentstrukturen*, Tübingen, 2015. (Engelberg 2015)

Erben, Johannes, *Einführung in die deutsche Wortbildungslehre*, Berlin, 1993. (Erben 1993)

Ginzburg, Evgenij Aleksandrovich, *Slovoobrazovanie i sintaksis*, Moskva, 1979. (Ginzburg 1979)

Grimshaw, Jane, *Argument structure,* Cambridge, 1990. (Grimshaw 2003)

Hentschel, Elke, *Es war einmal ein Subjekt*, Linguistik online 13, 2003, URL: www.linguistik-online.net/13_01/hentschel.html (Zugriff: 01. März 2003). (Hentschel 2003).

Hinderling, Robert, *Tendenzen verbaler Wortbildung in der deutschen Gegenwartssprache*, Buske, 1982. (Hinderling 1982)

Jackendoff, Ray, *Semantic structures*, Cambridge, 1990. (Jackendoff 1990)

Kulikov, Leonid I., *Causatives*. *Language typology and language universals*, Vol. 2, Berlin, New York, 2001. (Kulikov 2001)

Kaliuščenko, Vladimir, *Deutsche denominale Verben*: *Studien zur deutschen Grammatik*, Bd. 30, Tübingen, 1988. (Kaliuščenko 1988)

Kaliuščenko, Vladimir D., *Typologie denominaler Verben. Linguistische Arbeiten*, Bd. 419, Tübingen, 2000. (Kaliuščenko 2000)

Kutscher, Silvia, *Kausalität und Argumentrealisierung: Zur Konstruktionsvarianz bei Psychverben am Beispiel europäischer Sprachen*, Tübingen, 2009. (Kutscher 2009)

Levin, Beth & Rappaport Hovav, Malka, *Unaccusativity: At the syntax-lexical semantics interface*, Cambridge, 1995. (Levin & Rappaport 1995)

Nedyalkov, Vladimir P., *Kauzativnye konstrukcii v nemeckom yazyke. Analiticheskij Kauzativ*, Leningrad, 1971. (Nedyalkov 1971)

Nedyalkov, Vladimir P. & Sil'nickij, Georgij G., *Tipologiya kauzativnyh konstrukcij. Morfologicheskij kauzativ*, Leningrad, 1969. (Nedyalkov & Sil'nickij 1969)

Paducheva, Elena Viktorovna, *Problemy lingvitsicheskoj tipologii i struktury yazyka*, Leningrad, 1977. (Paducheva 1977)

Paducheva, Elena Viktorovna, *Dinamicheskie modeli v semantike leksiki*, Moskva, 2004. (Paducheva 2004)

Persson, Ingemar, *Das System der kausativen Funktionsverbgefüge. Eine semantisch-syntaktische Analyse einiger verwandter Konstruktionen*, Lund, 1975. (Persson 1975)

Pustejovsky, James, *The Syntax of Event Structure,* Cognition, 41 (1-3), 1991, http://www.cs.rochester.edu/u/james/Papers/Pustejovsky-event-structure.pdf. (Pustejovsky 1991)

Rappaport Hovav, Malka, Levin, Beth, *Building Verb Meanings*. *The Projection of Arguments: Lexical and Compositional Factors*, Stanford, 1998. (Rappaport & Levin 1998)

Stepanowa, Mariia Dmitrievna & Helbig, Gerhard, *Wortarten und das Problem der Valenz in der deutschen Gegenwartssprache*, Leipzig, 1978. (Stepanowa & Helbig 1978)

Shibatani, Masayoshi, *The grammar of causative constructions*, Syntax and Semantics, V. 6, New York, 1976. (Shibatani 1976)

Shibatani, Masayoshi & Pardeshi, Prashant, *The causative continuum*, Amsterdam, 2002. (Shibatani & Pardeshi 2002)

Sil'nickij, Georgij G., *Semanticheskie i valentnostnye klassy anglijskih kauzativnyh glagolov*, Leningrad, 1974. (Sil'nickij 1974)

Stupak, Inna, *Die abgeleiteten kausativen Verben im Deutschen und Ukrainischen*, Akademiker Verlag, 2017. (Stupak 2017)

ABSTRACT

The article is devoted to the semantic components of constructions with derived causative verbs of emotions (stimulus, experiencer and the state of emotion) and means for their expression on the syntactic level (explicitly, elliptically, implicitly, incorporation) in German and Ukrainian. The central element in the argument structure of derived causative verbs of emotions is a human entity as the experiencer of the state of emotion that syntactically may be expressed as subject and object. Syntactically, the derived causative emotion verb may occur in connection with an element that expresses the cause for the state of emotion. This element can be expressed in syntax as subject, as an adjunct clause or as a complement in a subordinate clause.

Key words: derived causative verb, causative situation, semantic role

REZUMAT

Articolul discută componentele semantice ale construcțiilor cu verbe cauzative derivate care exprimă emoții (stimulul, experimentatorul și starea de emoție) și mijloacele de exprimare a acestora la nivel sintactic (explicit, eliptic, implicit, încorporare) în limbile germană și ucraineană. Elementul central al structurii argumentale a verbelor cauzative derivate care exprimă emoții este o entitate umană, ca experimentator al stării de emoție ce se poate exprima la nivel sintactic fie drept subiect, fie drept complement. La nivel sintactic verbul cauzativ derivat care exprimă o emoție poate apărea împreună cu un element care exprimă cauza stării de emoție. Acest element poate fi exprimat sintactic ca subiect, ca propoziție predicativă suplimentară sau ca un complement în subordonată.

Cuvinte-cheie: verb cauzativ derivat, situație cauzativă, rol semantic

THE LANGUAGE CONCEPTION OF PETRO MOHYLA

Nataliya TOMA
National University
of "Kyiv-Mohyla Academy", Kyiv, Ukraine
toma.natalia@gmail.com

Introduction

The interest in the creation of a particular writer is modeled by the anthropocentric principle of modern linguistics. According to it, each individual linguistic picture of the world is observed as a manifestation of psychology and cultural peculiarities of Ukrainian people (Uruson 2003: 17).

In the linguistics of the second half of the twentieth century, in the period of active study of the history of the Ukrainian literary language and its monuments, priority was given to the texts of those styles and genres that best reflect the lively elements (chronicles, letters, business documents, polemical literature, fiction) and gave an idea of the formation of a literary language on a public basis. The scientific objectivity requires an equally valuable appreciation of those high styles and genres of literary language, which have long been based on the tradition of Church Slavonic and have served the religious and scientific spheres of public life. The modern reading of the history of Ukrainian philosophy and religion and culture in general triggers the urgent need to represent the outstanding figure of Petro Mohyla in the history of the Ukrainian language.

Petro Mohyla is a polyhedral figure in the history of Ukrainian culture of the end of 16th and the first half of the 17th century. The researchers investigated his personality in various aspects: as an educator, founder of a higher school, the organizer of church life, a book publisher, a protector of Ukrainian culture, a writer and preacher. However, some aspects of his activities and scientific heritage have not been explored yet. This statement applies to the linguistic aspect of the original and translated works of Petro Mohyla.

Petro Mohyla is the author of religious teachings and liturgical works, such as «I͡evangeliie uchytelnoi͡e», «Evholohion» (Trebnik), «Katyhisis syrich ispovedaniie pravoslavnii͡a very katolicheskii͡a…», the polemical work «Λιτθος». He is also the author of preaches, including «Christ of Our Savior and every person». The works of Petro Mohyla were an important source in the elaboration of the historical dictionaries of E. Timchenko and the "Dictionary of the Ukrainian language from the 16th-first half of the 17th century".

Aims, tasks

As researcher V. Nimchuk notes, a variant of the old Ukrainian language was spoken un Ukrainian lands in the first half of the 17th century (Nimchuk 1992: 134). A characteristic feature of the linguistic situation of that time was the struggle of two trends: on the one hand, it was an active process of creating a national

language, and on the other, the affirmation of multilingualism, which was connected with the desire of Ukraine to become part of the European cultural space. The most influential in literary and written use were simultaneously four languages, which differed in terms of field of application. Latin was the language of education and science, as well as international communication; Church Slavonic language was used in the Orthodox Church; old-Ukrainian dominated in clerical and fiction literature, and chronicles were written in this language. The Polish language was functioning in all spheres of life of that time in Ukraine – governmental, educational, spiritual, religious and everyday life. Religious polemics were conducted in this language in the country, and they were taught in Orthodox educational institutions, for example, in the Kyiv-Mohyla Academy, it was used by the hetmans of the Ukrainian Cossack state and writers. We assume that the parallel existence of four languages in literary and written use deters the development of contemporary variants of the existence of the Ukrainian language, both public and literary.

The peculiarities of the contemporary linguistic tendencies are manifested in the life surrounding of Petro Mohyla. The future Metropolitan was born in Moldova, where the official business language was Ruthenian. He studied, probably in Lviv and Poland, and served at the court of hetman Stanislav Zholkevsky, where the Polish-Latin linguistic environment was dominant. Therefore, the usage of these languages is noticeable in all those works which in a certain way can be associated with his personality.

With his brother, Petro Mohyla was corresponding in Church Slavonic language. Addressing to the clergy metropolitan, he used Polonized Ukrainian and Church Slavonic languages. Addressing to members of Orthodox nobility he used Polonized Ruthenian language. His own testament was written in Polish.

There are ongoing discussions of scientists and researchers on the issue of the language Petro Mohyla used to write his works. According to the French slavist A. Martel, in the 17th century, Church Slavic language was decreasing, and its place was taken by Polish. However, the researcher could not deny that Petro Mohyla tried to use a language which was understood by the masses of the population (Zhykovskuj 1997: 21). In another place of his work, this author observed that Mohyla used a language based on the Church Slavonic, but most of its elements were borrowed from the Ukrainian and Polish languages of that time. Sermons and panegyrics were written in this language, as well as written plays from the second half of the 17th century (Zhykovskuj 1997: 21).

The Ukrainian historian D. Doroshenko argued that Petro Mohyla "published his own works either in Polish or in Greek" (Zhykovskuj 1997: 19). M. Kostomarov believed that Petro Mohyla and his pupils from the Kyiv College were working on the development of Ruthenian language and literature, although the Latin language, Greek and Polish at that time strengthened their positions significantly. The works written by students of the Kyiv College at that time were

quite distant from the people's living language through the introduction of Slavic and Polish elements (Zhykovskuj 1997: 26).

Most scientists think that the Metropolitan used mainly Ukrainian language during his correspondence with fraternities and wrote his works and preaches in that language. Of the 19 works that, as scientists believe, are Petro Mohyla's, (Peretz 1962: 117-121) only «Lithos abo Kamień ...» and two sermons – «Mowa duchovna ...» (1645) and «Kazanie o Krzyzu ...» – are written in Polish, «Sententia cuiusdam Nobilis Poloni Graecae Religionis» (1644) – in Latin (Klumov 1996: 214-215), the rest – in Old Church and Ukrainian languages. By the way, in Petro Mohyla's Polish work «Lithos, abo Kamień ...» researcher M. Karpli͡uk found many Ukrainian words: bałakać, hrubo, kazka, latopisiec, niebylica, pobratym, bezmozgi, dureń, durnagłowa, mudrahel, perekidczyk (Karpli͡uk 1992: 103).

Petro Mohyla was the organizer of the publication of «Catechism» in two editions – a shortened version in Polish language and a Ruthenian edition, with a foreword explaining why the work was first published in Polish. In this preface, negative characteristics of Polish language as a tool of disgrace of Orthodoxy were given.

In the preface to «Sluz͡hebnik», written in Old Church Slavonic, Petro Mohyla (1629) stated that «Slavic dialect and spelling» should be followed in the clerical books. That reinforced the dominant position of Old Church language in religious texts. However, in sermon «Christ of Our Savior and every person» (1632) almost all the texts of Scripture were written in Ukrainian (Zhykovskuj 1997: 20). This thinker aimed at getting Scripture closer to ordinary listeners, because there were some difficulties of perception and understanding of liturgical celebrations.

Mohyla himself participated in the writing of more than 20 books, most of which were written in the Ukrainian language of that time, which played a major role in the development of Ukrainian church dogmatics, the categorical apparatus of theology. The fact that Petro Mohyla and his academic circle, working on theological and scientific terminology, increased the usage of the words of the living spoken language in printed texts, accelerated the formation and development of the Ukrainian bookish language, which eventually became the only Ukrainian literary language (Nichyk 1997: 91). The thinker paid much attention to Ukrainianization of worship, the introduction of the Ukrainian language into church speeches, liturgical books, because he believed that the native language was most suitable for communication with God and was sacred in its essence, emphasized that God was one and everyone had the right to glorify him in his customs, in his own language (Nichyk 1997: 87).

The language of every people is a gift of God, so it is suitable for worship, for sermon, and for studying science. In order to bring the church closer to public traditions, Petro Mohyla introduced a mandatory church proclamation with elements of Ukrainian history and the promotion of cultural traditions. The church service and sermons in the Ukrainian language gathered many believers.

Results and Discussion

To find out the linguistic conception of Petro Mohyla we will analyze "Trebnik" and the sermon «Christ of Our Savior and every person».

"Trebnik", published in 1646, was a detailed collection of worship, which for a long time was a leading ecclesiastical book, and was known as the "Book of Petro Mohyla". The book contains liturgical services, prayers, blessings and instructions that are performed by a priest. It consists of 129 preaches, of which 37 new and 20 that were used earlier in the practice of the Ukrainian Orthodox Church. In "Trebnik", the author was not limited to the presentation of prayers and ordinances, but also added to this book explanations and teachings on how to behave in different situations, so that this "Trebnik" served not only as the leading book for the worship service but also it had the importance of a scientific book for clergy. The author of "Trebnik" tried to unify and reconcile the Greek scriptures with the submission of church sacraments and ordinances, but at the same time widely reflected local church customs and traditions, completing them with some ranks of service, taken from Latin liturgical books. As sources for "Trebnik", we mention Greek theology, ancient Slavic chronicles, Roman Catholic ritual, introduced by Roman Pope Paul V.

The author of "Trebnik" refers to the works of ancient authors and figures, in particular Plutarch, Seneca and Joseph Flavia. In "Trebnik" there is a reference to ancient mythology – giants, tartar, Mars (Mohyla 1988: 259). In addition, the work devotes considerable attention to its own history, including the era of Kievan Rus. The names of Metropolitans Ilarion, Cyril Turovsky, Yov Boretsky are mentioned.

Most of the work is written in the Church Slavonic language, but accompanied by prefaces, interpretations, written in literary Ukrainian language.

"Trebnik", whose influence is especially felt on the interpretation and explanation of the sacraments and ordinances, contributed to the convergence of the doctrine of the faith of the East and the West, even the enrichment of the Eastern rites, but the "Trebnik" of Petro Mohyla retains the foundations of the Orthodox faith, the expression of the Ukrainian rite, its originality. The most important task of "Trebnik" was to verify, unite and enrich the rites of the Ukrainian Orthodox Church, their approach to the practice and liturgical rites of other Christian denominations, especially the Catholic Church, in order to emphasize the union of Christian churches, ideas, which were valuable for Metropolitan of Kiev.

The purpose of the book is expressed in the introduction, where we can read: (Mohyla 1988: 5) "This book is printed not only for priests who can read and explain it to their parishioners every day, even on Sunday and holidays, but also for secular people to learn elements of Christian science, for parents to teach their children, and for all teachers in schools to make their students learn this book by heart". This work, by way of its presentation, served as an example for all books of later times.

"Trebnik" features some traits of the old Ukrainian language of the 17th century, in particular, a significant amount of borrowings from other languages – Polonisms, Latinisms and Greek words. Among these borrowings we find lexemes of Polish origin: *barzij, barzo, vuhovannja, vladza, vontplivost, vontpenja, vontplivo, doskonalost, zacnost, moc, nebezpechenstvo, penknost, pulnost, prupadok, paznokti, ospalstvo, tenkij, obecnuj, shpetnuj, utrapenja, budlo, polecat, ufat, vedlyh, panove, potrukrot, pienknaja.* A certain number of words which the Old Ukrainian language borrowed from the Polish language for the designation of unknown concepts and phenomena entered the lexical system: *zvutjazstvo, zuchluvost, moc, nathnennja, uvazhat, cnota, shljachetnuj.* Part of the borrowings were perceived as alien: *barzij, vedluh, zacnost, zvontlennuj, zezvolutu, malzhenstvo, obecnuj, ustavuchne, utrapennja, ufnost*. They did not assimilate with the further development of the Ukrainian language and were replaced by lexical units created on the basis of specific roots. The Polish language also played the role of intermediary in the borrowing of a significant number of Europeanisms, in particular words from the German language (Rusanivskuj 1983: 284).

There are many Greek and Latin borrowings in "Trebnik". For example, Greek lexemes: *anathema, apocalypse, akathist, liturgy, angel, antichrist, bis, ad, dijavol, symbol, stuhija, ladan, liturgisati, vertec, discos, hypostasis*. We found in text several sentences where the Greek word is explained by the Ukrainian: *Esli nalozhenny tebi ot duhonago vukonale epitumiu albo pokyty* (Mohyla 1988: 906).

From Latin we can notice such language units: *inaugurated, nature, figure, discourse, fantasy, purpose, sense, censor, sacrament.* In most cases the Ukrainian word is placed in postposition: *Im davano znatu, zhe inaugurowanie albo nastypenje na Carstvo, pospoly buvajet z posupanijem zemli abo popely* (Mohyla 1988: 237).

In "Trebnik" along with the Church Slavonic language, words and expressions that were heard in Kyiv magistrates, in the streets and squares of the city, are often used. In particular, these are nouns such as *spovid, pokyta, tuga, povaga, zvuchaji, vuhovannja, zvjazok, tajemnica;* adjectives *pulnuj, slushnuj, smytnuj, potyzhnuj, bezpechnuj, vlasnuj, rozmajituj, vdjachnuj, chervonuj, brudnuj, prujemnuj* (Mohyla 1988: 88).

A separate group in this book is the one of typographical and philological terms: *proofreader, scribe, censor, novel,* as well as cases of record keeping*: metric, catechist, decree,* which are of Latin origin. *Ponevazh v metruku nebesniji tuji tulko lita nashi I dni vpusani buvajut v kotoruje dobrodetel jakovoju stvorulu* (Mohyla 1988: 922), *jezhe imitu v katelogy napusanuch bolnuch* (Mohyla 1988: 509).

There are many natural terms and concepts: *frankincense, cinnamon, thyme, semen, vinegar, cypress, cedar, mousies*. Here we can find out that *mousies* is a borrowing from the Old-German language but it came through the Polish mediation of "brass", "bronze" (Melnuchyk 1987: 520).

The following categories are used to refer to the extreme-general, the foundations of life and the universe in the "Trebnik": *the spirit, the god, the beginning, the creation , the body and the soul, the essence, the essence – the carrier, nothing – something, styhia, substance, nature.*

A number of concepts denote the variability of the essence. For them, such lexical units are used: *beginning and end, movement, time, place, space, quality and number, number, unity and set, unclosed set, state, connection, relation, reason and consequence, necessity and case, basis, condition, rank, law.* A significant place in "Trebnik" is occupied the philosophical notions, in particular, Mohyla introduces into the liturgical order such concepts as *matter, form, intention.*

Thus, analyzing the language conception of Petro Mohyla, it should be noted that in "Trebnik" along with the usage of theological and scientific terminology, the author used the words of the living public language, which accelerated the formation and development of the Ukrainian bookish language, which later became the only Ukrainian literary language, replacing the Church Slavonic language.

Another work which we are going to analyse is the sermon "Christ of Our Savior and every person". As we know, the sermon (the term by I. Ohi͡enko) – a kind of oratory-preaching prose (Ohi͡enko 1995). According to its content, the preach is educational. A characteristic feature of this genre is the frequent reference to the Bible and other church books. The genre of the sermon was born in the era of the appearance of Christianity. In the 3rd-4th centuries the form of preach changed, it became one of the types of public speaking.

The main structural components of preach are explanation (revealing the content of what has happened and happens, the meaning of the event for each listener) and moral guidance (representing a call to fight against sin, to imitate Christ, perfection in virtue). A characteristic feature of the sermon is its similarity to a conversation (first, such was the form of the temple sermon) and lectures (catechetical sermon), but it is different from these genres, primarily by the involvement of a special communication – religious. There are recipients and addressees in the statement. The predecessor is a preacher, and the addressee are all the listeners. The priest who preaches speaks in the name of God, and God is one of the participants of religious discourse. We will identify the language conception of Petro Mohyla with the example of such lexical-semantic groups:

1) terms related to the basic concepts of religion: *the Law of God, the commandments of God*;

2) terms denoting the definition of God and creatures from his environment: *the Lamb of God, angels, apostles, archangels, bishops, God the Father, Bishop, Lord God, the Devil, Virgin Mary, the Holy Spirit, Evangelists, Life-giving, the Source of Life, Jesus Christ, Messiah, Mind Jerusalem, The Blessed Virgin, The Blessed Mother, The Creator, The Holy, Son of God, The Saviour, The Prophet, The Servant of God, the Seraphim, the Creatures, the Creator, the Cherubim, the Tsar*;

3) religious representations of the living creatures created by God: *non-living creatures, visible and invisible creatures, the idiom of the word-spoken and non-verbal, omniscient and odushevlennyi created, rational and sensual creature*;

4) the names of sacred books: *the Apostle, the Bible, the Gospel, the Book of Genesis, the Prayer-Word, the New Testament, the Holy Scriptures, the Psalter, the Servant, the Old Testament, the Trebnik, the Trio of Tsvitna*;

5) names of biblical heroes, prophets, apostles, holy fathers, church fathers: *Abel, Abraham, Adam, Anthony, Anthony and Theodosius of Pechersk, Blessed, divine Dionysius Aero-Pahit, David King, Jacob, Joseph, Isaac, Pharisee, Krolevich Varlaam, Cain, Father St. Gregory, Paul, Peter, King Solomon*;

6) worship, religious rituals, customs: *divine service, evening, summer fast, liturgy, alms, prayer, renewal, rite, fasting, presonation, service, confession, mystery, matinee, ceremony*;

7) the names of religious holidays: *Easter, Jordan, Baptism, First Pure, Protection of the Virgin, Birth, Trinity of the Feast*;

8) the names of church ranks and members of worship: *bishop, archbishop, archimandrite, archpastor, deacon, spiritual father, clergyman, exarch, abbot, priest, hierodeacon, hieromonk, cardinal, cleric, pastor, palamar, daddy, shepherd, patriarch, presbyter, priest, priest ruler, confessor*;

9) the names of church architectural structures, church objects, parts of the interior: *a church, a cathedral, an altar, an icon, a porch*;

10) the designation of the garments of the holy fathers: *omophor, rice, sago*;

11) the spiritual world of a religious person, the form of religious morality, *consciousness – revelation, honor, enlightenment*;

12) ritual events related to various moments of the life of a believer: *weddings, priests, confessions, baptisms, burials, revenge, anointing, communion, humble, democrats, marriages*;

13) the names of the subjects and forms of monastic life: *the belligerent, martyr, martyrdom, promise, obedience, righteousness, monk*;

14) the vocabulary of Christian morality and immorality: *bezbozhije, bezsmertije, blaguj, blagorodnuj, blagodat, blagovirniy, blagovirije, blagodarenie, blagodenstvije, blagopriyatny, blagorazymije, blud, vira, hrih, hrih pervorodnuy, dushepolezno, dushespasytelno, blazhenno, pobozhnost, poklonenie, spasenie, chudo*.

The most numerous in the preach is a group of religious concepts that have Church Slavonic origin: *blagoslovenstvo, blagochestiye, blagodat, blago, blazhenstvo, Bog, Bozhiya sila, bis, vira, voliya Bozhiya, hrih pervorodnuy, duch, dushepolezno, dushespasitelno, muchenichestvo, pobozhnost, poklonenije, poslushenstvo, spasenije, spovid, tserkva.*

The group which denotes the ethical and aesthetic sphere of human existence is also significant. It is represented either by Church Slavonic or specific Ukrainian language. Here we can mention the most frequent lexemes: *bezchestiye, vdjachnost, vuna, dobrota, dobrodijstvo, dobrovolne, dobrohotne, doskonalost,*

zlost, laska, laskavost, lubov, muka, mulost, muloserdiye, nemuloserdnuy, neshchastiye, pozhadluvost, puha, sovist, spravedluvost, stud, hvala, chest, shchastje.

The next group represents the emotional state of man: *boyazn, vesoluy, zhadaniye, zhal, zlost, nydnyst, otchayaniye, pechalovaniye, pokoy, pokora, pohot, prukrost, radost, skorb, smytok, strast, strah, tuga, tyagar, ytiha, shalenstvo, shkoda.*

In the text we can also find several language units which represent the psychic sphere of a person: *bezumiye, voliya, hniv, zabutnost, marnost, nebezpechenstvo, nesvidomost, pamyat, symneniye, trudnost.*

The level of mental activity is denoted by such words as *gadka, glupstvo, glupost, istuna, musl, mudrost, namusel, pomusel*, *premudrost, razmushleniye, razymyeniye, razum, ymusl.*

A person's traits of characters or skills are denoted by such lexical units as *zuchluvost, linivstvo, pulnost, povolnost, pozhadluvost, srebrolyubiye, staraniye, statechnost, terpeniye, terpelivost.*

On the sign of physical existence and physical states and qualities of a person we have the following words: *zhuvot, moc, sula, tyagota, tyazhkost.*

The concepts related to social life and relationships between people are widely presented in the work: *bogatstvo, vladza, vuhovannya, dostatok, zbutku, zgoda, mozhnost, nevolya, nedostatok, obicovane, pereshkoda, povaga, podvug, pozhutok, pokora, pomoch, poratovanya, potreba, pochest, praca, rozkosh, svoboda, trud, ushanovaniye.*

Among the philosophical terms used in this preach, we can mention: *materiya, syt*. For example, *Yak jeden z prorokov duvyuchusya putayet: "Gdy syt", movyachu) "knyazhata togosvitnuye I kotoruye vladnyt bestiyamu zemnumu igru otpravyut ptakamu povitrinimu; kotoruyi skarbyat zloto I srebro I v nuch ufayut, a nimash konca nabuvana ich; kotoruye robyat serebro I srarayutsya?"* (Mohyla 1914: 417).

The vocabulary of sermon "Christ of Our Saviour and every person" is represented by a bookish type of literary language with numerous Church Slavonic words. For example, Church Slavonic lexical units: *blago, blagodarhuy, blud, bluzhdeniye, Bog, hrih, vira, glupost, dobrota, zhadaniye, zhertva, istina, laskavost, linivstvo, miloserdiye, mir, musl, moleniye, molitva, mudrost, skorb, sovist, strast, strach.* Specifically Ukrainian vocabulary is also used in this sermon: *povaga, praca, smytok, sum, shchurost.*

Along with the borrowings from the Church Slavonic language in the vocabulary of the sermon we notice Greek words (*hell, angel, antichrist, apocalypse, blas, liturgy*) and Polish borrowings (*barzii, vladza, vedluh, zezvolutu, lech, mal'zhenstvo, obetsko, tenkky, utrapennja, ufnost*).

As we see, the author used the words of the spoken language in addition to the usage of the bookish language. Among them there are words with both abstract

and specific meaning. For example*: golova, likarstvo*, *serebro, tovarustvo, shchent, zhadnuy, pulnuy, svizhuy, slushnuy, ybogiy*. It was this language that was understandable for the general population, and it determined the ways of formation and development of the Ukrainian language, which later became the only literary one.

In terms of word-formation in this sermon, the method of creating lexemes by prefixation is prevalent (*nevoliya, neshchastiye, rozmushleniye, nezbozhnuy, bezpechne*), along with foundation, as well as foundation with suffixation. The most prominent example of the foundation is the word of Church Slavonic origin, which means "goodness, happiness" and its derivatives, formed by the compilation of the foundations: *blagoveriye, blagodarenie, blagodat, blagodenstviye, blagodeyaniye, blagorazumiye, blagorastvoreniye, blagorodiye, blagoserdiye, blagosloveniye, blagoytrobiye, blagouchaniye, blagochestiye* as well as complex adjectives, which are composed of two bases, accompanied by suffixation: *blagovirnuy, blagopohvalnuy, blagopriyatnuy, blagorazumnuy, blagoslovennuy, blagochestuvuy, blagochesno*.

The stylistic peculiarities of this preach relate to the characteristic features of the journalistic style. This is due to the fact that the scope of the genre of sermon is public, as in the journalistic style. In addition, the sermon is ideologically oriented – it is intended mainly for the formation of religious consciousness. In the sermon an informative function and a function of influence on the listener are accomplished.

The features of the journalistic style are clearly expressed in the main language levels: the word-building (prefixation, foundation), morphological (the usage of archaic word-forms), lexical (a large number of Church Slavonic lexemes and Greek lexical units) and syntactic level (mostly noun phrases, mostly complex sentences) For the most part, narrative designs are used. The main type of complex sentence is a complex sentence with a non-segmented structure.

Conclusions

As the researchers note regarding the development of cultural processes in Ukraine at the end of the 16th and the first half of the 17th century, "the Ukrainian spiritual life, not breaking completely with the Byzantine tradition, began to grow more and more tangibly with the spiritual values of the Western European world (...). The most characteristic feature of the formation of a new Ukrainian culture of that time was its syncretism, when the synthesis of the old Ukrainian spirituality of the Byzantine type with cultural values of West European World was intensively carried out" (Paslavskuj 2001: 223). It was manifested in the penetration of internationalisms and borrowings from the West Slavic languages to both versions of the Old Ukrainian literary language. The second consequence was the growth of the portion of the terminological apparatus of the natural sciences in the works of theological style.

Summarizing, we should emphasize that the linguistic conception of Petro Mohyla can be shown up in the usage of the old Ukrainian language, with a significant amount of borrowings of abstract words from the Old Slavonic language (first of all religious-theological and moral-ethical notions), from Greek, Latin and Polish, that is a reflection of the general tendency of the development of the Ukrainian language in the 17th century. Petro Mohyla also used the words of public spoken language, even in religious-didactic and liturgical texts.

REFERENCES

Etumologichnuj slownuk ykrayinskoi movu, 7 t., Ed. O. S. Melnichuk, K., Vol. 1-4, (1982-1989).

Istoriia ukrainskoï movy. Leksyka ta frazeolohia, [hol. red. V.M. Rusanivskuj], K., Naukova dumka, 1983. (Rusanivskuj 1983)

Karpliuk, M., "Południowo-wschodnia odmiana polszczyzny na przykładzie języka metropolity Piotra Mohyły (cechy gramatyczne)", in *Z polskich studiow slawistycznych*, SeriaVIII, Warszawa, 1992, pp. 101-106. (Karpliuk 1992)

Mohyla, P., *Trebnik*, Canberra; Munich; Paris, Part. I., 1988. (Mohyla 1988)

Mohyla, P., "Krest Hrista Spasitelya I kozhdogo chelovika", propoved, proiznesyonnaya 4 Marta 1632, Archiv Ugo-Zapadnoj Rossiyi, Part 1., T. VIII, Vup. 1, Kiev, 1914, pp. 386-421. (Mohyla 1914)

Nichyk, V. M., *Petro Mohyla v dukhovnii istorij Ukrainu*, K: Ukraïnskyĭ Tsentr dukhovnoï kultury, 1997. (Nichyk 1997)

Nimchuk, V. V., *Davnyoruska spadshchuna v leksuci ykrainskoyi movu*, K.: Naukova dumka, 1992. (Nimchuk 1992)

Ohienko, I., (Metropolyt Ilarion), *Istoriia ukrainskoï literaturnoï movy*, K.: Lybid, 1995. (Ohienko 1995)

Paslavsky, I. V., "Rozvutok filosofskoyi dymku", in *Istoriia ukrainskoï kulturu*, Y 5-TU tomah, t. 2, ukrainska kultura, 13 pershoyi polovunu 17 stolit K., 2001. (Paslavskuj 2001)

Peretz, N. V., *Kniga dyshu, naricaemaya zloto. Neizdannoye sochineniye mitropolita Petra Mohylu*, Issledovaniya I materialu po istoriyi starinnoj ukrainskoj literature XVI-XVII veka, Moskva-Leningrad, 1962, pp. 117-131. (Peretz 1962)

Phenomen Petra Mohylu, *Biografiya. Diyalnist. Pozuciya*, NAN Ykrainu, I-t philosophiji, Vid. Religiyeznavstva, [vid. red. V. Klumov], 1996. (Klumov 1996)

Uruson, E. V., *Problemu issledovaniya yazukovoj kartinu mira: analogiya v semantike*, M.,Yazuki slavyanskoy kulturu, 2003. (Uruson 2003).

Zhukovsky, A. I., *Petro Mohyla ta putannya yednosti tserkov*, K., Mustectvo, 1997. (Zhukovsky 1997)

ABSTRACT

The article deals with the works of the well-known Ukrainian religious and cultural figure, theologian, thinker, preacher and writer Petro Mohyla. The peculiarities of the language situation in Ukraine in the first half of the 17th century are examined. An overall analysis of trends in the Old Ukrainian language of this period is made and the role played by Petro Mohyla in this process, as well as and the language peculiarities in the different styles of his works are presented.

Key words: Old Ukrainian language of the 17th century, Church Slavonic language, Petro Mohyla

REZUMAT

Articolul abordează lucrările teologului, gânditorului, predicatorului și scriitorului Petro Mohyla, o cunoscută personalitate religioasă și culturală ucraineană. Sunt analizate particularitățile situației lingvistice din Ucraina din prima jumătate a secolului al XVII-lea. Se efectuează o analiză generală a tendințelor limbii ucrainene vechi din această perioadă și se prezintă rolul jucat de Petro Mohyla în acest proces, precum și particularitățile lingvistice ale diferitelor sale lucrări.

Cuvinte-cheie: limba ucraineană veche din secolul al XVII-lea, slavona bisericească, Petro Mohyla

TRANSLATION OF AMPLIFYING COMPARATIVE CONSTRUCTIONS IN MODERN FICTION

Tetiana TSEPENIUK
Iuliia GOLOVATSKA
Volodymyr KONKULOVSKYY
Valeriy PANCHENKO
Ternopil Volodymyr Hnatiuk
National Pedagogical University, Ukraine
tsepeniuk@gmail.com
yulyapashkovska@ukr.net
konkulovskyy29@gmail.com
panchenko.ukraine@gmail.com

In literary prose, amplifying comparative constructions are extremely important components because they carry a special stylistic load. These units perfectly express the "originality of the language, its specific colour", "make the artistic speech fresh, more colourful and aesthetically beautiful, increase its cognitive value, contribute to the brevity, elasticity of the description" (Zorivchak 1983: 5). Amplifying comparative constructions require much attention of a translator in terms of their reproduction in the target language in order to achieve symmetry between the target and the source texts. The issues of the translation of amplifying comparative units were covered in many scientific investigations on the material of different languages (S. V. Altukhova, K. Mizin, L. Yu. Nazarenko, V. S. Vinogradov, R. P. Zorivchak). However, there is a lack of solid scientific research where amplifying comparative constructions are considered in terms of their translation into the target language. The aim of our study is to highlight procedures, techniques, methods, strategies and tactics that prove useful to faithfully reproduce English amplifying comparative constructions in Ukrainian translations of modern English literary prose and to experimentally verify the translation algorithm for these units.

Comparative constructions are subdivided into traditional or phraseological comparative constructions and amplifying phrases coined by the authors themselves; the latter also include the authors' renewals of comparative phraseological units. Amplifying comparative constructions have a tripartite structure consisting of *topic* or *comparandum* – the entity described by the simile, *image* or *comparatum* – the entity to which the topic is compared – which is accompanied by a comparison marker and *similarity feature(s)* – the properties shared by the topic and image. In constructions *his* ***face was now as white milk*** and *його* ***обличчя було білим як молоко face*** and ***обличчя*** are topics, ***milk*** and ***молоко*** are images, ***white*** and ***білим*** are similarity features, and ***as*** and ***як*** are comparison markers (Tsepeniuk 2018). Modern English authors frequently use

comparative phraseological units and amplifying phrases coined by themselves. On the contrary, the authors' renewals of comparative phraseological units are less common in contemporary English literary prose. The translation of such constructions is carried out in two aspects: structural and semantic, although the second aspect is more important in terms of translation. After all, it is the semantics of a particular expression that reflects its functional purpose in a particular context. Thus, the translation of amplifying comparative constructions is determined by their function in the text. Other factors influencing the translator's choice in each particular case include the type of comparative construction (comparative phraseological unit, the author's renewal of a comparative phraseological unit or amplifying phrases coined by the authors themselves) and stylistic characteristics (evaluation, expressiveness, imagery). The algorithm for translation of these units consists of a sequence of the following stages on the basis of which translators build their strategies to reproduce amplifying comparative structures into the target language:

1. To determine which of the components of the connotation performs the dominant function in the text.

2. In accordance with this function, to select the best translation method for the particular situation. In this case, the comparative construction should not change the stylistic register of the source text.

3. In addition to the semantic analysis, to find out the function of comparative construction in the source text and use the means of the target language to retain this function in translation (Ryzhenkova 2009).

In order to verify the algorithm of reproducing the above-mentioned comparative constructions, we have conducted an experiment aimed at identifying the individual respondents' creative approaches to the reproduction of these units into the Ukrainian language, taking into account their translation experience, creative approach, the style of the author, the level of knowledge of the source language and the target language, their background knowledge. The novel "Impossible" by Danielle Steel (2006) served as a material for the experiment. For objective reasons respondents were informed neither about the title of the book nor the name of the author. On the basis of the analysis we will try to suggest the optimal tactics for the reproduction of amplifying comparative constructions into Ukrainian taking into account the corresponding stylistic context. For the analysis we selected 63 amplifying comparative constructions: 24 comparative proper phraseological units, 23 phraseological intensifiers, 8 amplifying phrases coined by the author herself and 8 author's renewals of comparative phraseological units. The efficiency of the applied tactics was tested through a survey of students, post-graduate students, lecturers and professional translators. Let's have a closer look at the examples and variants of their translation into the Ukrainian language.

After the last night party Liam is suffering from a terrible hangover the next day. Sasha is extremely dissatisfied with this, so in the morning, having breakfast in her kitchen, she coldly answers Liam's greeting:

He came to sit down next to her a few minutes later, and she finally looked up and said good morning. Her **tone was like ice** (Steel 2006: 305).

The author of the novel somewhat modified the original form of the simile ***cold as ice*** – she removed the adjective ***cold*** and replaced the conjunction ***as*** by ***like***. This transformation of the trite simile partially restores its expressiveness. The Ukrainian simile ***холодний, як лід*** is not used in this distribution. This Ukrainian comparative phraseological unit means *very cold*, while English ***cold as ice*** besides this meaning also expresses cold and indifferent attitude to someone or something. This is the second meaning of the comparative phraseological unit that is realized in this context. Let's consider the ways the construction is reproduced into Ukrainian. In some cases translators used comparative constructions:

1. Через декілька хвилин він зайшов і сів біля неї, і аж тоді вона підняла очі і сказала: «Доброго ранку». Тон, яким вона розмовляла, був **холодний, як крига** (Respondent 5).
2. Через кілька хвилин він підійшов, сів біля неї. Врешті, вона глянула вгору і привіталася. Її тон був **холодний, наче лід** (Respondent 1).
3. Через кілька хвилин він підійшов та сів поряд із нею, і вона нарешті подивилася на нього та сказала "добрий ранок". Її слова були **холодними, мов лід** (Respondent 12).

In most cases metaphoric expressions like ***крижаний голос***, ***крижаний тон***, ***в голосі дзвеніли крижинки*** are used in Ukrainian translations:

4. Через декілька хвилин він увійшов, щоб сісти поруч з нею. Тоді вона нарешті підняла голову і **сказала крижаним голосом**: «Доброго ранку» (Respondent 9).
5. Трохи згодом він умостився біля неї, і вона, нарешті, глянула на нього і вимовила: «Доброго ранку». **Тон був крижаний** (Respondent 7).
6. Через кілька хвилин він підійшов і сів біля неї. Вона, нарешті, глянула на нього і сказала (**вичавила з себе**) «доброго ранку» – в її голосі **дзвеніли крижинки** (Respondent 2).

In these constructions the adjective ***крижаний*** is used in its transferred meaning *ворожо-холодний, холодно-зневажливий* (hostile, scornful, indifferent) (Tlumachnyi slovnyk 2008: 925). The author of the following translation resorts to the antonymic translation of the construction:

7. За хвилю він прийшов і сів біля неї. Вона врешті-решт підвела очі і привіталася з ним, однак голос її **аж ніяк не можна було назвати привітним** (Respondent 3).

As in the previous examples, there is no comparative construction in this translation and the imagery is somewhat lostș however, expressiveness is partially reproduced by adding the particle ***аж*** and the adverb ***ніяк***.

In the example given below Danielle Steel uses the comparative phraseological unit ***sell like hotcakes***, which is fixed in English and thus is characterized by frequent use. This amplifying construction is used to show how quickly and easily the paintings of a young artist are sold, although some artists, including the main characters, do not think highly of him as an artist – he is a person without talent for them:

> According to Liam, his style was imitative, superficial, phony, and pretentious. "I can't stand him. He's a total asshole." Liam had strong opinions on most subjects. "Yes, he is", Sasha conceded. She didn't like him, either. "But his work **sells like hotcakes**, and museums like him" (Steel 2006: 134).

In the Ukrainian language the meaning *to sell something quickly and in large quantities* is conveyed in the expressions ***продаватися/йти нарозхват, користуватися попитом***, the first of them being colloquial and the second one being mostly used in the economic sphere. Very close to the original construction is the Ukrainian comparison ***продаватися, як гарячі пиріжки (взимку)*** which is used by some of the respondents:

> 1. Як каже Лайем, його стиль неоригінальний, поверховий, фальшивий та надмірний. «Я не можу стерпіти його. Він справжній осел». У Лайема були стійкі погляди на більшість речей. «Так. Він такий,» – погодилась Саша. Він їй також не подобався. «Але його роботи **продаються як гарячі пиріжки взимку**. І музеї його люблять» (Respondent 1).
>
> 2. Згідно з Ліамом, його стиль був плагіаторським, поверхневим, лицемірним і напускним. "Не можу його терпіти. Він повний придурок". На більшість тем у Ліама були стійкі переконання. "Так, справді." – поступилась Саша. Їй він теж не подобався". Але його роботи **розходяться як гарячі пиріжки**, і музеям він до вподоби" (Respondent 6).

In the next translation of this original excerpt the translator used a comparative construction with a realia ***галушки:***

> 3. Лаєм вважав його стиль неоригінальним, поверховим, фальшивим, задиркуватим. «Терпіти його не можу. От мерза!» Лаєм завжди мав про все свою власну непохитну точку зору. «Точно, мерза» – погодилась Саша. Вона його теж недолюблювала. «Але ж його робота **розлітається**, **як галушки на базарі**, і музеям він до вподоби» (Respondent 8).

This translation is unlikely to be considered satisfactory in this case since it contains the ethnospecific component ***галушки*** which, as a rule, leads to domestication in translation.

Many respondents deliberately avoid using this hackneyed expression resorting to other ways of reproduction of this comparative construction. The translation paradigm of the English expression consists of the following options: ***одразу ж розкуповують / продаються нарозхват / продаються на ура / просто змітають з прилавків/як валер'янка для кішок / миттєво (вмить) розпродуються / продаються тільки так / розхапують / продаються швидко й легко/бестселери***:

4. Лайем казав, що його стиль був штучним, поверховим, фальшивим і з претензією на пишність. «Ненавиджу його. Він справжній козел.» – Лайем мав свою чітку позицію щодо всього. «Так, це правда», – погодилася Саша. Вона також його не любила. Але його роботи **одразу ж розкуповують**, і його люблять музеї» (Respondent 5).

5. Лієм твердив, що стиль він (тут, до речі, краще вказати ім'я або прізвище того художника) має неоригінальний, неглибокий, нещирий і претензійний. «Терпіти його не можу. Йолоп і нездара». Лієм майже про все судив безапеляційно. «Твоя правда», – погодилася Саша. Вона теж не любила тамтого. – «А от картини його **продаються тільки так**, та й музеям він подобається» (Respondent 7).

6. За словами Лайема, у нього був фіктивний, поверхневий, несправжній і просто показний стиль. «Терпіти його не можу. Він цілковитий бовдур». Лайем завжди мав свою, непохитну точку зору на всі ситуації. «Так, він і справді такий», – погодилась Саша. Вона також недолюблювала його. Але його роботи **продаються на ура/просто змітають з прилавків/купують нарозхват**, крім того у музеях йому завжди раді» (Respondent 9).

7. Ліам уважав, що писав він, наслідуючи чийсь стиль, поверхово, нещиро, претензійно. На дух його не переношу. Йолоп! Ліам мав різкі судження з будь-якого приводу. «Я повністю погоджуюся», – сказала Саша. Він їй теж не подобався. «Але картини його **миттєво розпродуються – як гарячі пиріжки взимку/але його картини вмить знаходять свого покупця**, і музеї їх охоче беруть/і в музеях його люблять» (Respondent 2).

A rather unusual variant is suggested by the author of the following translation:

8. Ліам не приховував, що його стилеві бракувало справжності, глибини, відвертості й самобутності.
– Очі б мої його не бачили. От покидьок, – Ліам не боявся вживати різкого слова.
– Твоя правда, – погодилася Саша. Він їй теж не подобався. – Але його картини для колекціонерів як **валер'янка для кішок**, та й музейники його люблять (Respondent 3).

According to the author of the translation, the Ukrainian comparison ***продаються, як гарячі пиріжки*** registered in dictionaries is associated with the

image of a Soviet second-hand dealer. To avoid this stereotype in translation, she resorted to some changes in translation by substituting the image of the comparison.

One more important task of a translator is to reproduce the imagery; however, due to some factors this aim is not easy to achieve. In the following example, Liam tells about his family life: being an artist he earns very little money and his wife has to work a lot:

> He had met his wife, Beth, during a ski trip to Vermont, after he left home at eighteen and was painting in New York. He had married her at nineteen, when he was painting and starving in Greenwich Village. She had **worked like a dog**, according to Liam, and supported him ever since, much to her family's chagrin (Steel 2006: 97).

The comparative construction ***work like a dog*** is used with the meaning of *to work a lot, to work hard*. It seems impossible to preserve the image of a dog in the Ukrainian translation, as it is not used in Ukrainian to express excessive and hard work. In this meaning the Ukrainian comparisons *працювати як кінь/віл (у ярмі)/раб* are used; however, they contain a colloquial connotation and a shade of derogation and pejoration. According to the aforementioned algorithm the Ukrainian correspondence of the English comparative construction cannot violate its stylistic register. Let's consider the following Ukrainian variants of translation of this excerpt:

> 1. Він зустрів свою дружину, Бет, під час поїздки на лижі у Вермонт, після того як пішов з дому у 18 і займався малюванням у Нью-Йорку. Він одружився з нею у 19, коли малював і жив впроголодь у районі Нью-Йорка, Грінвіч Вілідж. Як казав Лайем, вона **працювала наче віл** і підтримувала його з тих самих пір на превеликий жаль своїй сім'ї (Respondent 1).
>
> 2. Катаючись на лижах у Вермонті, він познайомився зі своєю дружиною Бет, у 18 пішов з дому писати картини у Нью Йорку. Пишучи картини та голодуючи у Грінвіч Віліджі, у свої 19, він з нею одружився. Зі слів Лайема, вона **гарувала як кінь**, щоб забезпечити його, засмучуючи цим своїх батьків (Respondent 11).
>
> 3. Він зустрів свою дружину, Бет, коли катався на лижах у Вермонті після того, як поїхав з дому у вісімнадцять років та почав писати картини у Нью-Йорку. Він одружився з нею у вісімнадцять років, помираючи з голоду, але не полишивши живопис. А вона **працювала, мов у ярмі**, як розповідав Лайем, та завжди його підтримувала, що не надто тішило його сім'ю (Respondent 12).

These variants of translation of the construction ***work like a dog*** can hardly be considered adequate correspondences in this situation; moreover, the verb ***гарувати*** used in the meaning *to work a lot and hard* (Tlumachnyi slovnyk 2008: 416), is obsolete and rather rarely used in modern Ukrainian. The respondents mostly used other synonyms of the thematic group *"work hard"*: ***працювати не***

розгинаючи спину / важко працювати/працювати, як проклята / у поті чола / день і ніч / кожен божий день/як каторжна/з ранку до ночі/не покладаючи рук/за двох / надриватися за двох:

> 4. Свою дружину він уперше зустрів у Вермонті, куди вони приїхали кататися на лижах; йому було 18, він щойно покинув батьківську домівку і займався живописом у Нью-Йорку. Одружився він з нею у 19 років, коли писав картини і злидарював у Грінич-Віледж. Вона, за словами Лієма**, працювала з ранку до ночі** і відтоді завжди підтримувала його грішми, що сильно засмучувало її рідних (Respondent 7).
>
> 5. Ліам зустрів Бет, свою майбутню дружину, на лижному курорті у Вермонті, після того як вісімнадцятирічним юнаком кинув рідний дім, щоб займатися малярством у Нью-Йорку. Він одружився з нею, коли йому пішов двадцятий рік, у той час він, напівголодний, вчився малювати у богемній «столиці» Ґринвіч-Вілідж. Ліам розповідав, що **вона працювала, як проклята (важко, у поті чола, день і ніч, кожен божий день**), й з того часу він жив на її утриманні. А такий стан речей неабияк засмучував її родину. (її родині зовсім не подобався) (Respondent 3).

Though translators in most cases do not use comparative constructions, the Ukrainian variants are very close to the original amplifying comparison ***work like a dog***.

The following comparative construction is registered neither in bilingual nor explanatory dictionaries of the English language, thus we can consider it to be the author's individual amplifying comparison:

> "You're not going to confront her, are you?" Sasha sighed and looked up at him. His **face was like granite**.
>
> "Not now. I will later, if I have to. I hope I don't have to do that. She'll get used to the idea of us in time." … "She'll never accept me, if you don't make her." He looked stubborn (Steel 2006: 314).

Having learned about her mother's love affair with Liam, Tatiana cannot accept this and flatly refuses to perceive their relationship, thus causing conflict and misunderstanding in Sasha's family. Liam, on his part, is trying to persuade Sasha to talk with her daughter and explain everything to her. The girl's behaviour reminds him of a capricious and corrupted child. He does not like it and insists on Sasha's talking to Tatiana to convince her of the mistaken beliefs. The construction ***face was like granite*** in this context emphasizes the expression of full decisiveness, categoricalness and grit. Let's consider some examples containing this construction and some methods of reproduction into Ukrainian:

> 1. – Ти й не збираєшся відверто поговорити з нею, еге ж? – зітхнула Саша й подивилася на нього – **Ліамове обличчя скидалося на маску**.

– Не зараз. Якось згодом, якщо доведеться. Але сподіваюся, що до цього справа не дійде. Мине час, і вона змириться з тим, що ми з тобою – пара.

– … Вона мене ніколи не прийме, хіба що ти її змусиш.

Він стояв на своєму (Respondent 3).

2. Сподіваюсь, ти не збираєшся з нею сам зустрітися? – з тривогою спитала Саша і подивилася на нього. **Жодний м'яз не ворухнувся на його обличчі**.

Не зараз. Думаю, пізніше, якщо знадобиться. Думаю, до того не дійде. Прийде час, і вона сама звикне до нас… Вона ніколи не прийме мене, якщо ти її не змусиш. – сказав він наполегливо (Respondent 8).

3. «А ти не хочеш поговорити з нею?» – зітхнула Саша і подивилася на нього. **Його обличчя було мов з каменю**.

«Не зараз. Якщо треба буде, то пізніше. Я сподіваюсь, що мені не доведеться цього робити. З часом вона звикне до думки, що ми з тобою разом. Вона мене все одно не слухатиме/не почує, хіба що ти на неї вплинеш». По ньому було видно, що він наполягатиме на своєму (Respondent 2).

«Ти ж не збираєшся з нею сваритися?» – Саша зітхнула і поглянула на нього. **Його обличчя закам'яніло**. – «Зараз ні. Хіба що потім доведеться. Та, сподіваюся, до того не дійде. Згодом вона звикне, що ми з тобою – пара.» … «Ніколи вона мене не сприйме, якщо ти її не примусиш». Вигляд він мав упертий (Respondent 7).

The procedure to analyse the translation of the author's renewals of comparative phraseological units includes the following steps:

1. To find a comparative phraseological unit which was a source for the author's renewal of the comparative phraseological unit;

2. To define the type of the author's renewal (addition of an element, substitution of one of the components of the comparative construction, etc.).

3. To define the stylistic function of the author's renewed comparative unit in the sentence.

4. To find variants of comparative phraseological units existing in the Ukrainian language that are very close to the source comparative phraseological units and choose as many correspondences as possible including analogues and partial correspondences.

5. To determine the possibility to render the identical stylistic function of the comparison in the target language.

6. To choose the means (structural and semantic) to reproduce this stylistic effect in the Ukrainian language.

7. To assess the losses while giving preference to the transformation and, following the guidelines on reproducing the information dominant to the situation, make a translation decision (Ryzhenkova 2009).

Let us consider this model on the following example:

He had a will of iron, a mind **as sharp as a diamond**, a keen business sense, and buried far, far beneath the surface, well concealed at all times, was a kind heart (Steel 2006: 2).

The comparative unit ***as sharp as a diamond*** is the author's renewal of a comparative phraseological unit ***as sharp as a needle/knife/razor/tack/marble*** in which she substituted the image: ***needle – diamond***. The diamond, to which the author compares Simon's intellectual abilities, is the strongest natural mineral also used for cutting glass. Thus, the comparison used with the meaning of ***very clever*** fulfils the intensifying function in the sentence that has to be reproduced in the Ukrainian translation. In Ukrainian the trite metaphor ***гострий розум*** and the adjective ***кмітливий*** are close in their meanings to the source English comparative phraseological unit. Both variants can be used in translation as they fully render the denotative meaning of the English construction. However, some losses are observed on the structural level as the Ukrainian correspondences do not have the structure of a comparison, stylistic colour being thus lost:

1. Він мав незламну волю, **проникливий розум**, гострий діловий нюх, а десь дуже глибоко під цією зовнішністю було завжди майстерно приховане добре серце (Respondent 1).
2. Він мав залізну волю, **гострий розум**, тонке чуття бізнесу і – заховане дуже глибоко всередині, ніким зі сторонніх не викрите – було його добре серце (Respondent 4).
3. Taking this into consideration some authors calqued the source phraseological unit **mind as sharp as a diamond – розум, гострий як алмаз:** Він мав волю, тверду як криця, **розум, гострий як алмаз,** безпомилковий діловий інстинкт, і тільки десь дуже, дуже глибоко, добре приховане від усіх, билося добре серце (Respondent 7).

To express sharpness of objects, there are comparative constructions in Ukrainian with the following images: ***гострий як ніж (knife)/спис (spear)/бритва (razor)/сокира (axe)/стріла (arrow)/лезо (blade)***. Thus, in the translation provided below, we can observe the change of the image used by the translator – ***diamond – бритва (razor)***:

4. Вдачу він мав мов криця, **розум – гострий як бритва**, і хватцькість справжнього підприємця, а в грудях у нього, так, щоб жодна душа на світі про те не довідалася, билося добре, чуйне серце (Respondent 3).

Among the amplifying comparative constructions used in the investigated novel we came across a few phraseological intensifiers – ***like crazy, as hell, like a monster*** being most frequently used. The scheme for their translation as compared to comparative phraseological constructions, author's renewals of comparative phraseological units and author's amplifying comparative constructions is slightly simpler. The peculiar feature of phraseological intensifiers is their full desemantization – the components ***crazy, hell, a monster*** in these constructions fully lose their semantic as well as figurative meanings and serve only as

intensifiers of the action or quality. Since phraseological intensifiers belong mostly to colloquial language units, it is essential to find in the target language the counterparts belonging to the same register. At first glance, the translation of these and similar units doesn't seem to present any difficulties for a translator as they are registered in bilingual dictionaries and have correspondences in the target (Ukrainian) language. However, the context, the characters' speech features, the translator's personal taste and some other factors can influence the way phraseological intensifiers are translated. Let us consider some examples from the novel "Impossible". After divorcing his wife, Liam hasn't seen his children for a long period of time. In his conversation with Sasha Liam says he's been missing them a lot: *And I miss the kids* ***like crazy*** (Steel 2006: 107). The English construction ***like crazy*** has the following Ukrainian correspondences: ***немов божевільний, надзвичайно, у вищій мірі, до безтями*** (Anhlo-ukraiinskyi slovnyk 2006: 317). In most cases the respondents used single lexeme correspondences of this intensifier – intensifying adverbs mainly:

1. А я **страшенно** сумую за дітьми (Respondent 10).
2. Я **страшенно** сумую за своїми малими (Respondent 3).
3. Я **неймовірно** скучаю за дітками (Respondent 2).

In the translations given below, expressiveness and intensity are achieved by the use of grammatical transformation, the use of exclamatory sentences in particular: 4. *Як же я сумую за дітлахами! / Мені так бракує діток! / Я так давно не бачив своїх малих!* (Respondent 3) In the following example the amplifying comparison ***like crazy*** is translated by the Ukrainian simile ***як навіжений*** which fully renders the intensity of the feelings and emotions of the main character of the novel: 5. *Та я сумую за дітьми* ***як навіжений*** (Respondent 7).

Rather often we come across the intensifier ***as hell*** in the analysed novel. Let's consider some cases of use. Sasha decides to quit her affair with Liam because of the age difference – she is 9 years older than him, that's why she doesn't think their relationships should be further developed. Liam tries to convince her of the opposite:

> You do not look old enough to be my mother. You're a spectacular-looking woman, and you're only nine years older than I am. So fucking what? And I am not in love with my wife, anymore. Besides, she's no longer my wife. We're getting divorced. You and I are both free, unattached, lonely **as hell**, and over twenty-one. That sounds possible to me. What's your problem?" He looked mildly annoyed (Steel 2006: 117).

The Ukrainian correspondences of the phraseological intensifier ***as/like hell*** *сильно, з усієї сили, відчайдушно, навально* registered in the English – Ukrainian dictionary (Anhlo-ukraiinskyi slovnyk 2006: 634) do not seem proper in this

context. Some authors of the translations have reproduced this intensifier without breaking the stylistic register:

> 1. «І зовсім ти не годишся мені у матері. Ти принадна жінка, усього на 9 років старша за мене. Так якого дідька? І зовсім я не закоханий у свою дружину, з цим усе. Та й не дружина вона мені, ми розлучуємося. І ти, і я – ми обоє вільні, нічим не обтяжені, **до біса** самотні і давно повнолітні. Як на мене, ніяких перешкод. А в чому твоя проблема?» – Він здавався трохи роздратованим (Respondent 7).
>
> 2. ... Ми обидва вільні, без жодних обовязків, **збіса** одинокі та старші за двадцять один … (Respondent 4).

The set phrase ***до біса*** (in the meaning of *дуже, занадто, надзвичайно* (Tlumachnyi slovnyk 2008: 110) and the adverb ***збіса*** (in the meaning of *дуже, надзвичайно* (Tlumachnyi slovnyk 2008: 742), which belongs to the colloquial style, provide an expressive, stylistic and functional equivalent of the original and the translated sentences. In Ukrainian, literary writers rather often use the following similes to describe a person's loneliness: ***одинокий (-а) як перст/палець/листок/билина/тополя/вовк***. One of them is used in the following example:

> 3. «На вигляд ти занадто молода, щоб годитися мені в матері. Ти напрочуд гарна жінка, і ти всього на дев'ять років старша за мене. Але кого в біса це стосується? До того ж, я більше не люблю свою дружину. Та й не дружина вона мені більше. Ми розлучаємося. І ти і я – вільні, не маємо жодних зобов'язань, **одинокі, як вовки**, та й старші за 21. Як на мене, все можливо. А тобі що заважає?» Він виглядав роздратовано (Respondent 12).

In the Ukrainian language, unlike English, the reduplicative forms of nominal words in the Nominative Case like ***білий-білий, сам-самісінький*** are used to express the enhanced qualitative characteristics of someone/something. The reduplication of the same word in the identical grammatical form, as in case of the pronoun ***сам-самісінький***, is not only a means to express a high degree of intensity of quality, but also obtains an additional evaluative load, expressed by the suffix ***-ісіньк***:

> 4. "По роках ти не годишся мені в матері. Ти виглядаєш неймовірно і лише на дев'ять років старша за мене. Що ж тоді в біса не так? Я більше не кохаю свою дружину. Крім того, вона мені вже не дружина – ми розлучаємося. Ми з тобою вільні, ні від чого незалежні, і **самі-самісінькі**, а крім того нам вже далеко за двадцять. Я можу зробити це. А чому ти ні?". Він злегка роздратувався (Respondent 10).

The next example, in which the same intensifier is used, is also of great interest: *He was married for twenty years before he screwed it up pretty stupidly. But he's also irresponsible* ***as hell*** *... as he puts it, he's a wacky artist* (Steel 2006: 294). The phraseological intensifier ***as hell*** is used to express the character's irresponsibility and light-mindedness. Here are the suggested variants of translation:

1. Він був одружений двадцять років, а потім сам по-дурному все зруйнував/знищив. До того ж він **страшенно** безвідповідальний, як він сам каже, пришелепкуватий художник/митець (Respondent 2).
2. Він був одружений 20 років, а потім зруйнував все так по-дурному. Але він також **надзвичайно** безвідповідальний. Схиблений художник (Respondent 1).
3. Він був одруженим двадцять років, а потім пустив усе під три чорти. До того ж він **дуже** невідповідальний... як він сам себе називає, "божевільний художник" (Respondent 12).

As we can see from the given examples. the intensifying adverbs are most frequently used by the translators; however, they do not fully reproduce expressiveness and the stylistic effect, so the degree of the quality is somewhat reduced. The metaphoric expression ***вітер у голові (грає)*** with the meaning of *легковажний, несерйозний* (Tlumachnyi slovnyk 2008: 349) expresses a high degree of intensity:

4. Він жив подружнім життям двадцять років, поки з власних дурощів не пустив усе під три чорти (коту під хвіст). **У нього в голові ще й досі вітер гуляє**… він сам зізнавався, що маляр із нього трохи дивакуватий (Respondent 3).

The suggested algorithm describes the main procedures included in the process of translation of most amplifying constructions as well as the probability of use of different translation transformations. It should be noted that the scheme for the reproduction amplifying phraseological units from English into Ukrainian by no means claims to be of universal character and is not formalized. Its main objective is to describe, in terms of linguistic translation studies, some difficult and specific aspects of translator's work on the reproduction of phraseological intensifiers.

According to the result of the conducted experiment, most respondents translated the suggested excerpts strictly following the algorithm for the reproduction of amplifying comparative constructions. In the vast majority of cases, they managed to determine the dominant function of a construction and preserve it in translation. However, in some examples, especially those translated by the 2nd and 4th year students who do not yet have sufficient experience in literary translation, the Ukrainian correspondences of English amplifying comparative

constructions slightly changed the stylistic register of the source units. This should be avoided according to the given algorithm. Moreover, a significant part of the participants to the experiment resorted, in their translations, to stereotyped Ukrainian constructions, not daring to depart from the accepted models and suggest their own equivalents. According to many of them, in most cases they used correspondences registered in dictionaries. This was clearly illustrated by the examples with the following constructions: ***work like a dog*** and ***sell like hotcakes***. As for more experienced participants of the experiment, in particular professional translators, lecturers, postgraduates and most 5th year students, they went further than the accepted Ukrainian counterparts and instead they suggested their own variants of translation, thus demonstrating their individual style and translation skills.

REFERENCES

Horot, Ye. I., *Anhlo-ukraiinskyi slovnyk*, Vinnytsia, Nova knyha, 2006. (Anhlo-ukraiinskyi slovnyk 2006)

Ryzhenkova, A. A., *Avtorskiie preobrazovaniia usilitelnykh sravnenii kak obiekt perevoda*, Sankt-Peterburg, 2009. (Ryzhenkova 2009)

Steel, Danielle, *Impossible*, New York, Random House Inc., 2006. (Steel 2006)

The free dictionary: [Електронний ресурс], 19. 02. 2019. Access mode: http://idioms.thefreedictionary.com/work+like+a+dog

Tsepeniuk, Tetiana, *Translation of Similes in Lucy Maud Montgomery's Novel Anne of Green Gables*, Kropyvnytskyi, KOD, 2018. (Tsepeniuk 2018).

Yaremenko, V. V., *Novyi tlumachnyi slovnyk ukraiinskoii movy*, T. 1, Kyiv, Akonit, 2008. (Tlumachnyi slovnyk 2008)

Zorivchak, R. P., *Frazeolohichna odynytsia yak perekladoznavcha katehoriia*, Lviv, Vyshcha shkola, 1983. (Zorivchak 1983)

ABSTRACT

Amplifying comparative constructions are widely used in literary works of many authors, thus constituting an exceptional flavour of a literary work. The article aims to highlight procedures, techniques, methods, strategies and tactics that prove useful to faithfully reproduce English amplifying comparative constructions in Ukrainian translations. We have conducted an experiment aimed at identifying individual respondents' creative approaches to the reproduction of these units into the Ukrainian language, taking into account their translation experience, creative approach, the style of the author, the level of knowledge of the source language and the target language, their background knowledge.

Key words: amplifying comparative constructions, translation, comparison

REZUMAT

Construcțiile comparative amplificatoare sunt folosite pe scară largă în operele literare ale multor autori, reprezentând, dând, astfel, culoare unei opere literare. Articolul de față evidențiază procedurile, tehnicile, metodele, strategiile și tacticile care se dovedesc a fi utile pentru reproducerea fidelă a construcțiilor comparative amplificatoare din limba engleză în traducerile în limba ucraineană. Autorii prezentului studiu au efectuat un experiment menit să identifice abordările creative ale respondenților în ceea ce privește reproducerea acestor unități în limba ucraineană, ținând cont de factori precum experiența acestora în domeniul traducerilor, creativitate, stilul, nivelul de cunoaștere a limbii sursă și a limbii țintă și cunoștințele generale.

Cuvinte-cheie: construcții comparative amplificatoare, traducere, comparație

THE MESSAGE IN LINGUISTIC TERMS

Ștefan VLĂDUȚESCU
CCSCMOP, University of Craiova
vladutescu.stefan@ucv.ro

1. Introduction

The idea that the purpose of language is understanding has ancient origins. The study of language and speech later became the object of a discipline, of a science. It is well known that in ancient Greece, arithmetic and geometry, music and poetry were studied as a foundation, and oratory and philosophy (as the science of sciences) as a specialization. The school of ancient Rome brings grammar into the curriculum (Tupan and Cilea 2013). It was not until the beginning of the 19th century that the foundations of linguistics were laid. First, Franz Bopp and Rasmus Rask configure, separately from each other, the comparative method; in the same period, Wilhelm von Humboldt used the term "Linguistik" to designate the science of human language research. The finalization of linguistics as a science took place only over a century, only in 1916 (when Charles Bally and Albert Sechehaye in collaboration with Albert Riedlinger published in Paris the "Cours de linguistique générale" of Ferdinand de Saussure) (Saussure 1916). Communication as a science appears after about 30 years (Voinea et al. 2016; Voinea et al. 2017); in 1948, Claude E. Shannon published the article "A Mathematical Theory of Communication" (in Bell System Technical Journal) (Shannon 1948); the following year, together with Warren Weaver, he developed the article in "The Mathematical Theory of Communication" (Shannon and Weaver 1949). At the core of these two works lie the ideas of message and message transmission through a communication channel. In the years 1950-1960, especially through Roman Jakobson, the message is studied with priority within Linguistics. The present research shows that in Europe even in the 1970s the message is still studied in language disciplines, and in linguistic terms (Basic and Masuda 2020; Bengston et al. 2020; Stănescu 2020).

2. The linguistic message, between language and discourse

He would have written only "Le degré zéro de l'écriture" (1953) and it would still have gone down in history. With Roland Barthes we cannot get lost in Linguistics, Semiology and the Philosophy of language. A man of the order of the sign, the French semiologist with a delicate mindset who stood behind a fascinating presence, did not live the experience of the signal. He lowered the "langue" directly into the message. It is not a betrayal, but a confusion that, in order to free itself from pressures, the theory of the message really needed.

Roland Barthes accepts, in principle, that the social / individual relationship in language is the one represented by "language" and "speech". After defining

"speech" as "essentially an individual act of selecting and updating language," he admits that it could be called "discourse" (Barthes 1967: 21).

Language is a system of meaning and for any such system it is essential to "know its organization" (Barthes 1985: 172). Dynamic par excellence, language advances in "discourse" (Barthes 1987: 356). A concretization of language, discourse has a unity that gives it meaning: the functional character of the segments (Barthes 1985: 175). In his conception, the message is in the realm of language: "Language is an instrument that conveys a message" (Barthes 1987: 349). It "does not say everything with the message it sends"; moreover, "it reveals something other than what it says: it forces you to say, it is fascist." Language is assertive from the beginning", a place where "servitude and power are inevitably confused" (Barthes 1985: 348).

Roland Barthes treats the themes of Communicology with the means of Linguistics. The issue does not fall exactly on the methodology either: communication is rarely talked about. Verbal productions "involve an object of communication, which is communicated for stoic, persuasive, ritual, etc. purposes. These are by no means accidental, but are codified by society" (Barthes 1967: 581). Roland Barthes strongly believes that messages can open a position in opposition to "persuade" and "excite." He suggests that convincing requires a "logical or pseudological apparatus called probatio (the realm of evidence)" and is done by reasoning, regardless of psychological dispositions and the nature of the audience. In convincing, the evidence has its own strength, and the user relies only on the just violence of the spirit. To excite, on the contrary, is to think of the probative message not in itself, but in relation to its destination; its strength lies in the mobilization of subjective and moral evidence (Barthes 1985: 76). In turn, "discourse (as a set of sentences) is organized and through this organization it appears as a message in a language", superior to that of linguists: discourse has its units, its rules, its grammar beyond the sentence, discourse must naturally be the object of a second linguistics. This linguistics of discourse has long had a glorious name: Rhetoric (Barthes 1985: 171). The meaning is not at the end of the speech, it crosses it. To understand, thus, the discourse means first of all to recognize its "floors" and to hierarchize its "courts" (Barthes 1985: 174). Therefore, the message can also be at the level of discourse! We must not condemn Barthes for contradicting himself since he once situates the message on the level of language, and another time on the level of discourse, for thus he enlightens himself as open to newness and development. He is one of the few who unconditionally surrender to the new.

3. The semiotic message: significant practice

Initially a member of the order of the sign, Julia Kristeva reaches semiotics through the gates of linguistics. She takes the concept of significance from Émile Benveniste and launches the concept of significant practice. "By significance, she points out, we will designate that process of differentiation, stratification and

confrontation that is practiced in language and deposits on the line of the speaking subject a significant communicative, grammatically structured chain" (Kristeva 1969: 9). This chain could be the speech, but Kristeva does not dare to abandon the disappearing speech. His research remains at the level of fields of science where he imposes two mottos: the discourse on the sign is confused with that on the episteme (Kristeva 1971: 1). Semiotics is a critique of meaning (Kristeva 1969: 19), a gnoseology.

Semiotics is developed as an investigation that shows the specific combinations that support or produce the various significant practices that the subjects understand or transmit as messages in the social game. Knowing the significant practices and their classification, establishing the typologies (Popescu 2019: 197; Colhon et al. 2020: 2976), defining the transformations, finding the rules of significance taking into account that the systems manifesting it are numerous and varied, the purposes of semiotics are briefly summarized in the following.

Research on meaning therefore involves a dual approach, inductive and deductive, designed to

(a) establish the mechanism of the message in the different systems of meaning,

(b) perform a taxonomy and

(c) capture the dynamics of these significant practices, taking into account the specificity of each.

Its reason is "to think of significance" (Kristeva 1971: 5). The specificity of the semiotic place consists in the fact that the scientific discourse distances itself from what generates it, from the discourse, from the significant system and seeks its laws, the principles of organization, its structures or transformations. In other words, nowadays, the discourse of the knowledgeable subject aims at being aware of its own approaches. "A significant system," says Kristeva, "returns to the significant systems of which it is a part, that is, to some extent, leans on itself, seeks the laws of meaning and types of significance distinct and independent of the structures of its own significance" (Kristeva 1971: 6).

4. Tzvetan Todorov: meaning is message

With the co-authored dictionary of linguistics, Tzvetan Todorov (1972) asserts himself as a man of the avant-garde linguistics of his time. It applies its principles in "Literature and Significance" and "Introduction to Fantastic Literature", semiology books. On this semiological stage he meets Roland Barthes: one comes from linguistics, the other from literary criticism.

In Tzvetan Todorov's conceptual system we encounter most of today's semantic concepts. He speaks a valid language, with one exception. We find "language", "speech", "meaning", "language", "phrase", "vision", etc. Both in the dictionary and in the books, of a lower theoretical level, the message is missing. Todorov thinks in a realm that establishes the language/discourse relationship without remembering "la disparition de la parole littéraire", as Maurice Blanchot

(1959) says. Discourse is constructed in the sphere of meanings, and not in that of signs. What Tzvetan Todorov means by meaning is, in essence, the message. In other words, thinking is meaning. Meaning is a bridge concept: meaning makes visible the coincidence between message and thought. Communication is not the sharing of a message, but the sharing of a thought.

Entering the rhetorical core of the discourse, this crusader of the semantic order of meaning does not see the message there, as he does not think of looking for it there. The geometric place of the speech remains a distant moment. However, no one can get over the idea of message, no one can reason without a message, without this inexorable commitment. Todorov's message is called either "thinking" or "reference."

Tzvetan Todorov states that the figure is what highlights the discourse, making it opaque: "the discourse that makes us only know the thought is invisible, and, through it, non-existent" (Todorov 1967: 102). Instead of disappearing in its function of mediation and becoming "invisible" and "non-existent" as "thinking", discourse designates itself as discourse: "the existence of figures is equivalent to the existence of discourse" (Todorov 1967: 102). First, "transparent discourse" – which would be zero degree of rhetoric – would not have been formless from another point of view, since we are told that it would be the one that lets the meaning be visible and that it does not serve only to "make oneself understood" (Todorov 1967: 102). We must therefore be able to speak of significance in the absence of the figure. But, in a Semiology that does not want to describe the proper functioning of phrase-discourse, the very notion of meaning remains in suspension. Then, the opacity of the discourse is too quickly identified with the absence of reference: in front of the transparent discourse, we are told "there is the opaque discourse, which is so well covered with "drawings" and "figures" that it leaves nothing to be seen behind it; it is a language that does not refer to any reality, that satisfies itself". The problem of reference is thus solved without being offered a theory of the relations between meaning and reference in the discourse-sentence. It is entirely conceivable that the opacity of words implies another reference and not a null reference. However, the very precious idea remains that one of the functions of rhetoric is to "make us become aware of the existence of discourse" (Todorov 1967: 102).

The notion of "opaque discourse" in Tzvetan Todorov is at once identified with that of "discourse without reference": regarding transparent discourse, he says, "there is opaque discourse, which is so well covered by drawings and figures that it leaves no room for to see nothing behind it: it is a language that does not refer to any reality that reaches itself" (Todorov 1967: 103).

5. Conclusion

In the seventh and eighth decades of the twentieth century, Linguistics and Semiology (Semiotics) in Europe remain concerned with language as a means of communication and the linguistic message, thus replacing the momentary

impotencies of the Science of Communication (of Communicology), which is in the process of reinforcement as a discipline.

REFERENCES

Barthes, Roland, *Eléments de sémiologie*, Paris, Gonthier, 1964. (Barthes 1964)

Barthes, Roland, *L'aventure sémiologique*, Paris, Seuil, 1985. (Barthes 1985)

Barthes, Roland, *Le Degré zéro de l'écriture*, Paris, Seuil,1953. (Barthes 1953)

Barthes, Roland, *Le système de la mode*, Paris, Seuil, 1967. (Barthes 1967)

Barthes, Roland, *Mythologies*, Paris, Seuil, 1970. (Barthes 1970)

Barthes, Roland, *Romanul scriiturii*, Bucureşti, Univers, 1987. (Barthes 1987)

Basic, Goran; Matsuda, Yaka, "Inclusion and obstacles in the Swedish social pedagogical context: an analysis of narratives on working with unaccompanied refugee minors with wartime experiences in institutional care", in *Hrvatska Revija za Rehabilitacijska Istrazivanja*, 2020, 56, 1, pp. 1-18. (Basic; Matsuda 2020)

Bengtsson, Nadine; Jost Auf Der Stroth, Alexander; Victor, Philip, *(Could you please) send me the report, now (?)!: The impact of managerial communication styles on employee engagement on ISM*, 2020. (Bengtsson et al. 2020)

Blanchot, Maurice, *Le Livre à venir*, Paris, Gallimard, 1959. (Blanchot 1959)

Colhon, Mihaela; Smarandache, Florentin; Voinea, Dan Valeriu, "Entropy of Polysemantic Words for the Same Part of Speech", in *IEEE Access*, 2020, 8, pp. 2975-2982. (Colhon et al. 2020)

Ducrot, O.; Todorov, T., *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage*, FeniXX, 1972. (Ducrot; Todorov 1972)

Kristeva, Julia, *Essays in Semiotics / Essais de sémiotique*, The Hague-Paris, Mouton, 1971. (Kristeva 1971)

Kristeva, Julia, *Semeiotiké. Recherches pour une sémanalyse*, Paris, Seuil, 1969. (Kristeva 1969)

Popescu, Andrei-Dragoș, "Empowering Financial Inclusion Through Fintech", in *Social Sciences and Education Research Review*, Volume 6, Issue 2, 2019, 197. (Popescu 2019)

Shannon, Claude E., "A mathematical theory of communication", in *The Bell system technical journal*, 1948, 27, 3, pp. 379-423. (Shannon 1948)

Shannon, Claude Elwood; Weaver, Warren, *The Mathematical Theory of Communication, by CE Shannon (and Recent Contributions to the Mathematical Theory of Communication), W. Weaver*, University of Illinois Press, 1949. ((Shannon 1949)

Saussure, Ferdinand de, *Cours de linguistique générale*, Lausanne/Paris, Payot & Cie, 1916. (Saussure 1916)

Stănescu, Georgiana Camelia, "Disinformation during the cornavirus pandemic. An analysis of the types of fake news in four states", in *Social Sciences and Education Research Review* Volume 7, Issue 1, 2020, pp. 349-361. (Stănescu 2020)

Todorov, Tzvetan, *Littérature et Signification*, Paris, Larousse, 1967. (Todorov 1967)

Tupan, Maria-Ana; Cilea, Marin, *Relativism-Relativity: An Interdisciplinary Perspective on a Modern Concept*, Cambridge Scholars Publishing, 2013. (Tupan; Cilea 2013)

Voinea, Dan Valeriu, et al., "Journalism, Between an Avant-Garde Profession and a Profession in Crisis", in *Social Sciences and Education Research Review*, 2017, 4, 1, pp. 191-199. (Voinea et al. 2017)

Voinea, Dan Valeriu; Negrea, Xenia; Teodorescu, Bianca, "Journalistic Language as a Part of Romanian Language", in *Analele Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe Filologice. Lingvistică*, (1-2), 2016, pp. 284-291. (Voinea et al. 2016)

ABSTRACT

The present study is interdisciplinary, it is located at the intersection of Linguistics and Communicology, in this case, with verbal communication and Semiotics. Our investigation aims at evaluating three theses about the place of the message in language/discourse formulated by three famous European specialists in Linguistics, Semiology (Semiotics): Roland Barthes, Tzvetan Todorov and Julia Kristeva. The method used is a complex one that combines the meta-analytical approach with the history of concepts and the comparative procedure. The conclusion is that all the three scholars are aware that the purpose of language/discourse/speech is communication and that the core of communication is the linguistic message. The message is retained only in linguistic terms: the message is conceived as a form of discourse by Roland Barthes, as meaning-thinking by Tzvetan Todorov, and as a "significant practice" by Julia Kristeva.

Key words: communication, message, language

REZUMAT

Studiul de față este interdisciplinar, acesta se situează la intersecția Lingvisticii cu Comunicologia, în speță, cu comunicarea verbală și cu Semiotica. Investigația vizează să evalueze trei teze despre locul mesajului în limbă/discurs formulate de trei renumiți specialiști europeni în Lingvistică, Semiologie (Semiotică): Roland Barthes, Tzvetan Todorov și Julia Kristeva. Metoda utilizată este una complexă care îmbină demersul meta-analitic cu istoria conceptelor și cu procedura comparativă. Concluzia este că la cei trei există conștiința faptului că scopul limbii/discursului/vorbirii este comunicarea și că nucleul comunicării îl formează mesajul lingvistic. Mesajul este reținut doar în termeni lingvistici: mesajul este conceput de Roland Barthes ca formă de apariție a discursului, de către Tzvetan Todorov este văzut ca semnificație-gândire, iar de către Julia Kristeva este considerat drept "practică semnificantă".

Cuvinte-cheie: comunicare, mesaj, limbă

NON-VERBAL CODE INFORMATION IN ENGLISH TEXTBOOKS

Svitlana BODNAR
Odessa Institute of Trade and Economics,
Kyiv National University of Trade and Economics, Odessa, Ukraine
sv.bodnar@ukr.net

Formulation of the problem and its relationship with important scientific and practical tasks

The modern stage of research in the field of linguistics is characterized by a close attention of scientists to the problem of learning the language from different perspectives: a) functional – language as a means of communication (V. Bogorodsky, G. Kolshansky); b) structural – language as a collection of units and rules how to use these units (A. Meye); c) social – language as a result of the social, collective skill of "making" units from sound matter by conjugating certain sounds with a certain meaning (F. de Saussure, V. Humboldt, B. de Courtenay); d) semiotic – language as a system of signs which have the quality of denoting something that exists outside of them (Yu. S. Stepanov, F. Fortunatov); e) informational – language as a code with whose help semantic information is encoded (K. Shannon). In this work, the language is viewed from a functionally-semiotic point of view, namely: as a means of communication, and as a system of signs which have the quality to denote an object or phenomenon.

Language as a means of communication realizes its main function – the function of communication, which is considered as a complex integrated phenomenon embracing all language peculiarities that can be found in the process of serving human communication at all stages of its development.

According to the ideas of some scientists (I. Grobe, I. Zimnya, G. Kolshansky, E. Maslyko, E. Passov, V. Solntsev), primary communication can only be linguistic because the communicative process in the human society mainly takes place in the linguistic form, which constitutes the primary basis for the existence of social consciousness. However, more profound studies of the communicative process have shown that this process occurs only when a person's linguistic behaviour interacts with a variety of non-linguistic means. "The participants in the communication process subconsciously take into account the informational significance of both components: verbal and non-verbal. The part of the necessary information, which one component lacks, is compensated at the expense of another. Therefore, the verbal language and non-verbal phenomena should be investigated as mutually interacting systems that complement and enrich each other" (Chanysheva 1984: 24). This is certainly a two-way process.

The process of verbal communication always takes place in a specific situation with a large number of factors that matter to the content of the commu-

nication itself and is carried out by means of any national language (in its oral or written form). Non-verbal communication means the unity of kinetic and phonation methods of information transfer (New Webster's Dictionary 1993: 107); gestures and smiles as non-verbal acts (Kreidlin & Chuvilina 2001: 67); gestures, facial expressions, phonations that accompany speech communication and can intensify or modify the meanings transmitted by the verbal means, and sometimes can be the only means of expressing the required information (Kolshansky 1974: 17).

However, our research will be based on a much broader interpretation of the concept "non-verbal communication", considering it in the context of non-verbal oral (phonations, gestures, mimics) and non-verbal written (drawings, photographs, maps, diagrams, fonts, italics, layout) kinds of communication. The latter increases the informational potential of the text, simultaneously reducing the reader's cognitive efforts for its processing. The study of the non-verbal informational potential of the text involves a number of questions connected with the peculiarities of text organization.

In this regard, the **purpose of the research paper** is the study of non-verbal written communication peculiarities and the analysis of its main functions, singling out the kinds of non-verbal code information in the textual structure of the English textbooks and determining the frequency of their use in these texts.

Statement of the base material

First of all, it should be noted that non-verbal written means of communication have not been subjected to comprehensive profound research so far, although particular aspects of this topic were highlighted in the works of the Ukrainian and foreign scholars.

Regarding the genre of the scientific article, non-verbal means were considered by L. Strizhenko and L. Kruchinina as "a pragmatically determined content component of the text which bears a large part of factual information and contributes to the creation of structural and semantic unity" (Strizhenko and Kruchinina 1985: 101). As for the genre of fiction, non-verbal components such as maps, schemes, drawings and cryptograms, were considered by L. Buravova, in the category of documentary imitation inserts, along with official documents and private correspondence. The author defines the imitation insert as a segment of the text that "imitates the text of a foreign code, a different code system, or its definite principles and elements" (Buravova 1985). Such a documentary imitation insert is opposed to the main body of the fiction text according to the differential sign "non-fiction". A. Bolshianova considered the semantic relationship between a verbal text (in the form of a heading to the article) and a photo based on a newspaper text. The semantic relations which were singled out by her have the following forms: 1) a verbal text and a photo coincide very much in the amount of information; 2) a verbal text and a photo do not have a common informative part; 3) a verbal text and a photo have common information, but this information is scarce (Bolshiyanova 1990). The interaction of verbal and graphical means in advertising texts in order to

increase their effectiveness was considered by S. Popov, who stated that "non-verbal components are able to overcome cultural barriers, systems, differences better that verbal ones" (Popov 1986: 91). This tendency helps us to explain the minimum use of verbal elements in the advertisements in comparison with the increasing use of non-verbal elements. However, none of the works highlighted the problem of non-verbal code information (so-called in-code messages) in the English textbooks.

We find it reasonable to mention that the term "in-code message" in the work is understood as a whole-formed communicative formation, a kind of statement coded with the help of graphic icons which can have a pictorial character (a picture, a photograph) or an abstract-schematic character (a diagram, a table, a map, a formula) (Stepaniuc 2002: 5).

The text accompanied by a picture, a table, a scheme, etc., acquires the status of a special communicative unit – "linguo-visual complex", which is the most effective form of information concerning the degree of influence on the addressee. I. Kolegaeva notes that "the involvement of an additional message, in which, due to the interconnection of different codes, large-scale factual information is condensed, and the author's understanding of the relationship of the discussed phenomena is expressed not only clearly but also concisely, is one of the most effective means ..., capable of ensuring both the completeness of the idea presentation and avoiding verbosity at the same time" (Kolegaeva 1991: 86).

Results

Non-verbal means of communication in the texts of the English textbooks serve as an organic and integral part of a text message.

We analysed 25 authentic English-language textbooks aimed at teaching English as a foreign language (a total number of pages – 5191), among which textbooks for teaching English vocabulary and grammar, for example, "Vocabulary in Use" by Michael McCarthy and Felicity O'Dell (Vocabulary in Use Elementary / Pre-Intermediate / Intermediate / Advanced); "Test your Vocabulary in Use" (Pre-intermediate / Upper-intermediate); Essential Grammar in Use by Raymond Murphy and Martin Hewings (Essential Grammar in Use Elementary / Advanced). All the analysed textbooks were self-study reference and practice books, which are meant for the specialists in a certain area, but at the same time aimed at a wide range of people who have a desire to learn a foreign language.

By studying the format of the textbooks, we have noted that English-language self-study textbooks are issued in an extremely large format in terms of page size. This is important not only for the convenience of reading and aesthetic impression, but also for the perception of the material. The authors use graphic imagery: change of large / small letters, bold / thin font, specific text breakdown, layout of the material in the form of columns or tables, placement of certain parts of rules on the separate indenting lines, segmentation of text into paragraphs, using spaces between large text segments. In the practical part of the textbooks, there is a

certain number of empty pages which are intended for students to fill independently according to the learned rule. Typically, these places are marked by a number of dots or a line and indicate the missing element of the text that should be restored. All the material is located on the page in such a way that its study will be as convenient as possible for students.

Analysing the above-named textbooks, we extracted from them the non-verbal code information, namely, 7633 explicitly expressed non-verbal messages and 13020 non-verbal symbols.

The study of the non-verbal code information from the point of view of their variety has shown that they are represented by the following types: drawings (74 % of total non-verbal code information); tables / boxes / charts (18.27 %): figure tables (1%) and word tables (17 %); word and picture tables (1.1 %); word and figure tables (0.16%); photos (2.02%); comics (2.6 %); schemes (1 %); diagrams (0.7 %); graphs (0.15%); maps (0.5%); family trees (0.12 %); crosswords (0.3%); anagrams / word squares (0.14 %); scales (0.1 %). There are also spidergrams and matrices which are presented as single cases. As we see, the most frequent kinds of non-verbal code information are drawings and tables, which serve as a compressed and compact explanation of the theoretical material instead of a long and detailed verbal explanation.

It should be noted that drawings are always provided with explanatory notes which refer to the explanation of a new lexical material, to the presentation of the theory of grammar material, to exercise samples. The accompanying text in the form of a small dialogue or monologue of the character who is depicted in the drawing is usually printed in italics, which distinguishes it from the general textual layout. However, if these drawings are located in the practical part of the textbook, they do not have verbal comments. Students must add the verbal messages themselves while doing the exercises.

One of the varieties of drawings in the textbooks of foreign publications, especially in publications of Cambridge University Press and Oxford University Press, are comics. The form of the comics is a combination of both the drawing situation and the characters' speech. It means that we have a combined presentation of text and art graphics. The content of the comics is, as a rule, emotionally motivated, which finds its expression in extralinguistic means, widespread in such genre as comics. Comics represent a small story that can embrace the different areas of knowledge. They help to concentrate the attention, liquidate stress and fatigue, contribute to arising heuristic associations, guesses.

In the majority of drawings, the space parameters of the true objects have a tendency to decreasing. The images of large (for example, a house, a car, a ship) and super-large (for example, planets) objects fit in the space of a book page or even its part. The images of books, handouts, menus are also offered in a decreased variant. The exceptions are only the images of headlines of newspapers and magazines, letters, postcards, business cards, telegrams, extracts from encyclopaedias that reproduce the size of the described texts, the letters and the

signs rather accurately. In some cases, the space parameters of the true objects have a tendency to increasing. This is observed in the cases of money or the representation of buttons on the technical devices.

The peculiarity of tables as a certain type of non-verbal message is the specific location of the data presented in it. As the tables are distinguished from the general textual layout, they immediately attract attention and visually represent the information contained in them. Depending on which elements prevail in the table (numerical or verbal), the following types of tables can be chosen: digital, verbal, mixed: verbal-digital, as well as verbal-illustrative.

All these kinds of non-verbal code information in combination with the verbal means expand and make more accessible the information that the authors of the textbooks offer to a person learning a foreign language. The total quantitative representation of non-verbal messages in the texts of the English textbooks is rather large. The average frequency of the use of non-verbal messages in the textbooks is 2 non-verbal means per one page of the text.

The use of non-verbal symbols is also an effective way to ensure an accurate presentation of information with the minimal cost of verbal means. According to F. de Sosiura, a symbol is a motivated sign, that is, a sign containing the rudiment of a natural connection between the signifier and the thing that is signified [English-Russian dictionary on linguistics and semiotics 2001: 350]. According to Ch. Pirs, this is a sign that refers to the object which it denotes on the grounds of the conventional rules (Pirs 1983: 178). I. Gorelov states that “the symbol is characterized by stability, integrity and a special level of generalization: it should be short, accessible for inspection, not to "scatter" into a lot of details” (Gorelov 1991: 9).

In the texts of the English textbooks, we have distinguished the following symbols: 1) different arrows (one-direction, two-directional, multi-directional: **🡻, 🡹, 🡽, 🡼, 🡾, 🡿, ⇨, ⇦);** 2) signs of mathematical actions (+, -, =, x, <,>,}); 3) signs of logical actions (*, #, O,}); 4) equivalence sign (~); 5) intonation signs (/, / /) showing a visual representation of the surrounding reality; 6) symbols schematically depicting objects, the so-called visual metonymy: "🕮" a book means a reference to a dictionary, "🖉" a pen means a written exercise, "🎧, 📻" headphones or tapes refer to the listening exercise; 7) punctuation marks that are not written for the purpose of separating the elements in the sentence, but carry a different semantic load: the exclamation mark "!" in the texts of the textbooks warns against the possibility of making an error (a typical error) or draws the student’s attention to some information; 8) music notes: ♫, ♪ occur when the writers of the textbook introduce a song into a lesson; 9) signs that are used when demonstrating the weather forecast: ☺, ☼, ♂, ☾, ❄ are found in the thematic sections of the textbooks related to weather conditions; 10) different kinds of brackets (square, round, chain/curly, angle/diamond), each of them fulfilling another function in the text. The round brackets represent the explanation of the word mentioned earlier. In the square brackets, the accompanying information

characteristic of a particular case is given. Curly brackets contain information that is combined under one heading. Angle brackets mean a transition to another unit.

The meanings of the symbols in the texts of the textbooks are not explained, as it is assumed that they are a part of the background knowledge of the recipient. However, if necessary, the author will explain the elements of presupposition, that is, non-verbal conditions that may not be known to the recipient. The illustration is the topic "Common adjectives: people" from the textbook "Vocabulary in Use. Elementary level" (Unit 23). The entire textual part of the unit is full of non-verbal symbols – different quantities of asterisks (**, ****) denoting the emotional state of a person: neutral and highly emotional. In order to exclude misunderstandings in the interpretation of these symbols, the author provides the explanation at the unit's beginning ("In this Unit, ** = neutral, **** = very emotional).

The use of such non-verbal symbols as arrows presents a significant interest for our work. These non-verbal symbols are widespread in diagrams, drawings, schemes showing logical relations between individual parts, which are globally considered the components of the whole. The arrows are polysemous. They may denote: 1) influence, 2) order of following-up in time, 3) movement in space, 4) exact indication of a certain part of the subject. The most frequent signs are the sign of equality (47%) and one-direction arrows (20%), and the least frequent one is a symbol that shows the interdependence of two concepts – two-way arrows (4%).

The difference between non-verbal symbols and non-verbal messages lies in the fact that the non-verbal symbols do not form an independent statement, they act as nominative components that are woven into the text of the textbooks. They can specify, supplement or duplicate the text of a verbal message.

The quantitative representation of non-verbal symbols in the texts of the English textbooks is rather great. The average frequency of use of certain non-verbal symbols in the textbooks is approximately 3 symbols per one page of the text.

Another kind of non-verbal code information under analysis are paragraph markers which serve for providing completeness of material presentation with the minimal cost of language means. Among them we can distinguish: linear means (single, double, intermittent, curved, dashed, horizontal and vertical lines), space-based means (shading that covers the area of the object equally or unequally, density of shading), sign-based means (dots denoting location of certain items, ticks, crosses), colouring (grey, red, green, blue), print modification (bold, petite, italics, capital). For example, an imitation of a message along with its material exhibitor: a frame imitating a blank, a menu, a signboard, a letter; imitation of a scrap of paper (a frame with uneven edges); a piece of a newspaper or ad text (using unequal lines that surround the message itself); an imitation of handwritten symbols.

Often in the textbooks there are pictures that reproduce ads from English-language newspapers, magazines, brochures, menus, excerpts from encyclopaedias.

All of them are presented in a shadowed background, and many of them are marked in bold. There are also parts of the text stylized for a person's handwriting, especially in the case of parts of the text representing letters or ads.

The element of connection of verbal messages and non-verbal code messages in the texts of the English textbooks can also be the print style. “The modification of the print is used to rank text information. The presence or absence of a specific kind of print change means the presence or absence of a message content that, in the opinion of the author, has a definite meaning” (Kolegaeva 1991: 104). The use of the same means when creating the verbal messages and non-verbal code messages contributes to the formation of the structural and semantic unity of the texts.

It is noted that all the keywords, section names, unit names, tables names are marked in bold in the textbooks. In the diagrams, charts, schemes the thematically significant elements are also highlighted in bold (in the tables, these are column headings; in charts and diagrams, these are key elements). Graphic marking in italics mainly is applicable to the examples illustrating the rules. As for the additional information referring to another section or rule, the title of the textbook at the bottom of each page is separated from the common text in petite. The capital letters are mainly used to mark the words "UNIT" and the title of the textbook.

Thus, having analysed the paragraph markers in the texts of the English textbooks, it can be stated that the most frequent ones are framing of individual words (group of words) (40.8% of cases), framing of the educational texts (32.4% of cases), and framing of drawings (26.8%). In addition, it should be noted that each framework has the form corresponding to a certain geometric figure: a circle, a square, a rectangle, an ellipse.

The size of the geometric figures also plays an important role in expressing the non-verbal information. The arrangement of the elements in the geometric figures of different sizes indicates: a) the quantitative predominance of some objects over others, b) the inhomogeneity of the depicted elements. For example, in diagrams that represent words related to one topic, the keyword is depicted in a larger geometric figure, in particular, in a large oval or circle, and the rest of the words grouped around it are arranged in smaller geometric shapes. The most frequent one is an oval geometric figure (50 % of cases).

Among the most commonly used linear means there are horizontal and vertical lines, which serve to emphasize parts of the theoretical material, attracting the reader’s attention, distributing the material into groups. These lines are mainly solid thin lines. Bold or dotted lines are seldom found.

It is also worth analysing such paragraph markers as the background on which the parts of the material are presented. First of all, it is a grey or tinted background. The parts of the material presented on such kind of background are found in all the textbooks which were analysed. It should be noted that other background colours depend on the textbook and topic and can be represented in: black, green, blue, yellow, pink and red colours.

Findings of research and prospects of further investigations in this scientific direction

To conclude, it can be stated that non-verbal means of communication in the texts of the English textbooks serve as an organic and integral part of a text message. In the texts of the textbooks, in-code messages perform the following functions: 1) informative – the presentation of specific theoretical material; 2) pragmatic – the function of attracting and keeping the attention of the addressee; 3) text-forming functions: a) generalization or concretization of information; b) explanation or addition of the basic, verbal text by means of the in-code messages; c) creation of a cohesive text through the illustrative and verbal connection of individual fragments of the text which are united into a single content, textual and visual combination.

Consequently, the involvement of in-code messages into a verbal text, firstly, increases the informative potential of a poly-code text, and secondly, optimizes, facilitates and accelerates the decoding process. The visual, iconic representation of information helps to understand the material more profound and to perceive it better. Thus, due to the combination of different codes (verbal and non-verbal), the actual information is condensed, and the writers of the textbooks are able to provide the complete presentation of the material avoiding verbosity, while the informative potential of the material turns out to be much greater.

Thus, the obtained results confirm the informative value, communicative efficiency and structural and semantic load of non-verbal code information in the texts of the textbooks which have been analysed.

The prospects for further research can be capitalized in the study of the issue of interconnection of verbal and non-verbal messages in the texts, their influence on each other, kinds of such interconnection, explicit language marking of non-verbal code information.

REFERENCES

Baranova, A. N., Dobrovolsky, D. O., *English-Russian Dictionary of Linguistics and Semiotics*, Moscow, 2001. (Baranova, Dobrovolsky 2001)

Bolshiyanova, A. M., “Verbal'noye soprovozhdeniye fotoizobrazheniya v kontekste osnovnogo korpusa teksta”, in *Voprosy angliyskoy kontekstologii*, Leningrad, 1990, pp. 73-78. (Bolshiyanova 1990)

Buravova L.N., *Imitatsionnyye vstavki v strukture khudozhestvennogo teksta*, Kaliningrad, 1985. (Buravova 1985)

Chanysheva, Z. Z., *Vzaimodeystviye yazykovykh i neyazykovykh faktorov v protsesse rechevogo obshcheniya*, Ufa, 1984. (Chanysheva 1984)

Gorelov, I., Engalichev, V., *Bezmolvnyy mysli znak*, Moskwa, 1991. (Gorelov, Engalichev 1991)

Kolegaeva, I. M., *Tekst kak yedinitsa nauchnoy i khudozhestvennoy kommunikatsii*, Odessa, 1991. (Kolegaeva 1991)

Kolshansky, G. V., *Paralingvistika*, Moskwa, 1974. (Kolshansky 1974)
Kreidlin, G. E., Chuvilina, E. A., "Ulybka kak zhest i kak slovo (k probleme vnutriyazykovoy tipologii neverbal'nykh aktov)", in *Voprosy yazykoznaniya*, Moskwa, 2001, № 4, pp. 66-94. (Kreidlin, Chuvilina 2001)
New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language, Danbury, Ct: Lexicon Publications, Inc., 1993. (New Webster's Dictionary)
Pirs, Ch. S., "Elementy logiki. Grammatica speculativa", in *Semiotika*, Moskwa, 1983, pp. 151-210. (Pirs 1983)
Popov, S. P., "Vzaimodeystviye graficheskikh i verbal'nykh komponentov v tekste reklamy", in *Tekst i yego komponenty kak ob"yekt kompleksnogo analiza*, Leningrad, 1986, pp. 91-97. (Popov 1986)
Stepanyuk, N. V., *Sposoby integratsii inokodovykh soobshcheniyv tekst (na materiale nauchnoy i khudozhestvennoy angloyazychnoy prozy)*, Odessa, 2002. (Stepanyuk 2002)
Strizhenko, A. A., Kruchinina, L. I., *Ob osobennostyakh organizatsii tekstov, prinadlezhashchikh k raznym funktsional'nym stilyam*, Irkutsk, 1985. (Strizhenko, Kruchinina 1985)

ABSTRACT

The article provides the results of a linguistic analysis of the non-verbal code information in the textual structure of the English textbooks. It aims at: the study of the non-verbal written communication peculiarities, analysis of its main functions, singling out the kinds of non-verbal code information in the textual structure of the English textbooks and determining the frequency of their use in these texts. Such non-verbal means of communication as: non-verbal code information, non-verbal symbols, paragraph markers which serve for providing completeness of material presentation with the minimal cost of language means are highlighted in the article and the frequency of their usage is fixed.

Key words: non-verbal code information, non-verbal symbols, English textbooks

REZUMAT

Articolul prezintă rezultatele unei analize lingvistice a informațiilor non-verbale de cod din structura textuală a manualelor de limba engleză. Cercetarea vizează: studierea particularităților comunicării scrise non-verbale, analiza principalelor sale funcții, evidențierea tipurilor de informații non-verbale de cod din structura textuală a manualelor de limba engleză și determinarea frecvenței utilizării lor în aceste texte. Articolul evidențiază mijloace ale comunicării non-verbale precum informațiile non-verbale de cod, simbolurile non-verbale, marcatorii de paragraf care contribuie la prezentarea integrală a materialului cu folosirea minimală a mijloacelor lingvistice și stabilește frecvența utilizării acestora.

Cuvinte-cheie: informații non-verbale de cod, simboluri non-verbale, manuale de limba engleză

STRATEGII ALE EMFATIZĂRII ÎN DISCURSUL TELEVIZUAL ROMÂNESC ACTUAL

Luminița Hoarță CĂRĂUȘU
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" din Iași
lumicarausu@yahoo.com

Referitor la emfatizare, M. Metzeltin este de părere că „pentru a fixa anumite noțiuni sau combinații de noțiuni în reprezentarea pe care o are receptorul, emițătorul le poate coda utilizând anumite strategii de scoatere în evidență" (Metzeltin 2011: 153). Același cercetător consideră că emfatizarea unui element „este posibilă în limbile romanice prin diferite modalități, de natură lexicală, intonațională, sintactică sau semantică" (Metzeltin 2011: 153).

În studiul nostru, ne oprim asupra strategiilor prin intermediul cărora se obține *emfatizarea*, la nivel *lexical* și la nivel *sintactic*, *cu implicații pragmatice*, în limba română vorbită actuală nedialectală utilizată în emisiuni de televiziune cu tematică culturală. *Corpusul* studiului nostru înglobează patru emisiuni de televiziune de tip interacțiune mediată controlată: dezbaterea televizată *Nocturne*, TVR 1 (moderatoare Marina Constantinescu, invitat Gigi Căciuleanu); talk show-ul *Garantat 100%*, TVR 1 (moderator Cătălin Ștefănescu, invitați Gigi Căciuleanu și Răzvan Penescu); dezbaterea televizată *La vie en rose*, TVR 1 (moderatoare Monica Stan Caval, invitată Monica Davidescu) și dezbaterea televizată *La vie en rose*, TVR 1 (moderatoare Monica Stan Caval, invitată Medeea Marinescu), toate cele patru emisiuni televizate fiind încadrate în Luminița Hoarță Cărăușu (coordonator), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, p. 241-261 [= CLRVAN 2013].

A. Strategiile emfatizării la nivel *lexical*

Între stategiile emfatizării la *nivel lexical*, M. Metzeltin enumeră *repetarea cuvântului*, *folosirea explicită a pronumelor* (M. Metzeltin se referă la limbile pro-drop („pronoun dropping"), așa cum este și limba română), *folosirea anumitor adjective și adverbe: propriu*, *chiar*, *tocmai* și *folosirea interjecțiilor* (Metzeltin 2011: 155-156). Identificăm și urmărim, în continuare, în cadrul limbii române vorbite utilizate în cele patru emisiuni de televiziune (corpusul studiului nostru) care se înscriu în discursul televizual românesc actual, strategiile emfatizării la nivel *lexical* amintite de către M. Metzeltin (vezi *supra*).

A.1. Repetarea cuvântului

Locutorii implicați în interacțiunea verbală din cadrul discursului televizual analizat, în cazul nostru, invitații la emisiunile televizate analizate, repetă anumite cuvinte pe care le consideră relevante la nivel discursiv, „ceea ce poate să exprime în același timp și o anumită intensitate" (Metzeltin 2011: 155):

„GC: aveai] rolul principal ↑ + şi erai ↑ ++ ă ↑ + erai ↑ + prinţul din lacul lebedelor. ++ şi-atunci trebuia s-aştepţi în actul ***trei*** ↑ + ca să faci ***trei*** ↑ ++ ă ↑ + xxx şi ***trei*** mişcările în spatele balerinei ↑ + na↑ + nu mi se pare interesant. ++ eu vroiam să fac teatru↓ ++ vroiam să fac clown ↑ + d ↑ + de fapt făceam deja teatru de păpuşi ↑ ++ de la vârsta de zece ani ↑ +

MC: da ↑ (râde) +" (CLRVAN 2013: 243).

Referitor la relația repetare-emfatizare, găsim o opinie similară cu cea a lui M. Metzeltin la Valentina Dascălu care este de părere că „repetarea unui sunet, a unui cuvânt sau a unei structuri morfosintactice ajută vorbitorul să insiste asupra unei idei, care, altfel, ar trece neobservată de către ascultători" (Dascălu 2004: 141). La nivel retoric, repetarea unui cuvânt se regăsește în variate figuri retorice de tipul *anaforei*, care, în accepție retorică, reprezintă „repetarea unui cuvânt sau a unei expresii la începutul unor propoziții succesive" (Dascălu 2004: 142) sau de tipul *epiforei*, care, în contrast cu *anafora*, este un procedeu retoric care presupune „repetarea aceluiaşi cuvânt la sfârşitul unor propoziții succesive" (Dascălu 2004: 144):

„B: poz- personajele pozitive_s_cel mai greu de interpretat ? + [da: ↑

A: serios ?]

B: sau cele care au: partea lor de m: melodramatic așa ? spre exemplu personajul <F ana> din tache ianche și cadâr ↓ ***o fată*** foarte <F DRĂGUȚĂ> ↓ ă: ***o fată*** care ÎȘI IUBEȘTE <F TATĂL> ↓ ă: ***o fată*** care SE DUCE LA < F FACULTATE> ↓ a m ă că așa vrea tatăl ↓ ***o fată*** care se întoarce înapoi ↑ să-și ajute tatăl ↓ se îndrăgostește de vecinul ei cu care crește. ei ↑ e foarte greu să faci un astfel ↓ na ↑ de personaj poziTIV ↑ + cu totul și cu totul pozitiv ↑ care <F PLÂNGE> cînd n_o lasă tatăl să se căsătorească cu băiatul ↑ ă: m: e: <F FOARTE GREU>. preFER un personaj negativ care are <F MULTE + LUCRURI> de + ↑ de <F ASCUNS> ↓ pe care trebuie să le aduci la supraFAȚĂ . ă: prefer ↑ un personaj ↑ ă ă rrău ↓ care are ↑ ă cum să spun ↓ știi cum e. între albă ca zăpada și vrăjitoarea ↑ mi_aș dori vrăjitoarea. (*râde*) știi ? albă ca zăpada e bună ↓ e cu toți piticii. <râs e> ⊥

A: (*râde*)" (CLRVAN 2013: 254);

„B: da: ↑ + da ↑ + da .] ă ↑ uite ↓ avem parte și de: ↑ nuanțe multe de roz în teatru ↓ nu pot spune nu ↓ ă: ↑ sunt ă: ↑ clipele cele mai speciale ↓ cele de la <F APLAUZE> ↓ unde: ↑ evident ți se încununează <F MUNCA> ↓ ă: și oamenii îți mulțumesc cu acele <F APLAUZE>↓ și asta este absolut ă: înălțăTOR și într-adevăr te face să crezi că viața are și multe tonuri de roz . dar până aCOlo ↓ înseamnă foarte multe + zile de căutări ↓ pentru a ajunge la un rol ↓ ă pentru a aduce un personaj în scenă ↓ ***trebuie*** să CAuți foarte mult ↓ ***trebuie*** să: ↑ ă: ↑ uneori să te dai cu <F capul de pereți> ↓ pentru că sânt lucruri pe care nu le <F ÎNȚELEGI> ↑ din viața acelui personaj ↓ sau pe care nu ți le aSUmi ↑ așa de uȘOR . uneori ↑ ca să ajungi la: un anumit sentiMENT ↑ pe care nu-l trăiești în viața de zi cu zi ↓ și pe care nu-l împARȚI ↑ cu nimeni în viața aceea ↓ ***trebuie*** să ↑ să CAuți niște lucruri ↓ să CAlci ↓ pe anuMITE ă: m: prinCIPII pe care ↑ ți le-ai

creat + ca <F OM>↓ + știi ? să lași ușor omul + care ești + deoparte ↓ + să intri în altCEVA ↓ și atunci toate căutările [astea ↑ ca să ↑

A: o dedublare .]" (CLRVAN 2013: 253-254).

A.2. Folosirea explicită a pronumelor

În limba română, o limbă pro-drop („pronoun dropping"), pronumele subiect, de obicei, nu se exprimă, iar folosirea explicită a pronumelor „care în mod normal apar doar ca subînțelese" (Metzeltin 2011: 155) reprezintă o strategie a emfatizării la nivel lexical:

„C: sau mă rog core- corepetitor ↓ ș- <R numai că în clasa a douăsprezecea am făcut un film care se numea> ↑ un film făcut <R produs de tevere care se numea> domnișoara cristina. și + acolo jucam un rol foarte frumos ↓ simina. poate e rolul cel mai (*pocnește din degete*) spectaculos ↓ din nuvela + lui mircea eliade. și a fost momentul meu de declic în care ↑ + a trebuit (*pocnește din degete*) să_mi pun problema foarte serios <R ce vreau să fac mai departe>. e ca_n e e ca_n poezia lui lui ă ă marin sorescu ↑ simetrie. erau două drumuri. unul la dreapta și unul la stânga ↑ și mă gândesc pe care s_o apuc. ă ***eu*** cred c_am apucat_o pe drumul cel + bun ↓ și am zis ↑ vreau să fac actorie ↓ e ceea ce visez eu ↑ e ceea ce cred că POT mai bine să fac. iar muzica a rămas undeva într_un în în cercul meu intim ↑ este locul unde mă mă întorc la mine ↓ [și atunci =

A: = dar se și completează actoria cu muzica] ↓" (CLRVAN 2013: 258-259);

„GC: i-am spus ↑ + ă ↑ + cartea junglei ↑ +++ cartea junglei x ↑ + sau ↑ + gustul cotului. ++ pentru că mi-aminteam cum mușcam din cotul mătuşii ca ↑ +++ păpuşa să se mişte mai repede. + deci ↑ + ŞI ASTA era dans pe undeva. + şi-acum continui să mă muşc ***eu*** pă mine de cot ↑ + ca să-ncep să mă mişc ↑ + de exemplu în momentul când ↑ + când ↑ + DANSUL este ↑ ++ cum să spun? ++ este VIAŢĂ. +++DACĂ NU ↑ +++ (inspiră adânc şi expiră) DACĂ NU trăieşti clipa ↑ nu este adevărată. + dacă n-ai acest ↑ + acest adevăr al clipei ↑ ++ devine dansul ăla stereotipat contemporan ↑ + c-o fi modern ↑ + c-o fi clasic ↑ + [c-o fi cum o fi." (CLRVAN 2013: 243).

A.3. Folosirea anumitor adjective și adverbe: *propriu* , *chiar*, *tocmai* (Metzeltin 2011: 155). Adăugăm la cei trei termeni amintiți de către M. Metzeltin alți doi termeni, identificați în corpusul studiului de față, echivalenți semantic cu adverbul *chiar*: *realmente, literalmente*.

În corpusul studiului nostru, alcătuit din 11.748 de cuvinte, am găsit următorul ***număr*** *de ocurențe* al acestor adjective şi adverbe: *propriu*:0; *chiar*: 14; *tocmai*: 3; *realmente*: 1; *literalmente*: 1, utilizarea acestor cuvinte de către moderatorii și invitații dezbaterilor și talk show-urilor televizate analizate materializându-se în strategii ale emfatizării la nivel lexical:

„A: <R noi sântem aproape de aceeași vârstă> ↑ și + mi_ai luminat copilăria mea și <F a altor copii> de vârsta <râs noastră>. ă: am crescut cu cu filmul maria

mirabela ↑ şi: ***chiar*** nu ştiu ↓ ⊥ adică ă faptul că te v- te am acum în faţă ↑ <R e pentru prima oară când te văd> ↑ ă: =

C: = da ↑ e prima oară când ne întâlnim ?" (CLRVAN 2013: 257);

„GC: eşti în alt prezent. ++ adică nu ↑ ++ nu numai că eşti trecut ↑ + da' ↑ + treci dintr-un prezent într-altul. ++ acuma ↑ ++ ă ↑ +++ problema cu adevărul în mişcare ↑ + este o problemă care mă chinuie de foarte multă vreme şi ↑ +++ ***tocmai*** asta am descoperit la miriam răducanu. ++ în ACELASI TIMP ↑ +++ EXACT ADEVĂRUL care este în sculptura lui Brâncuşi. ++ în acelaşi timp e un adevăr esenţial. ++ este ***REALMENTE*** un SPIRIT. ++ nu numai materie ↑ + ci spirit ↑ ++ şi-n acelaşi timp ↑ + este o CIZELARE ↑ ++ o cizelare fără ↑ + fără ↑ + ă ↑ + fără sfârşit ↑ + a acestei păsări care devine la un moment dat ZBOR.

MC: ZBOR" (CLRVAN 2013: 243-244);

GC: şi nu pasăre. ++ de altfel ↑ + una din ↑ + unul din argumentele pe care doamna PAPA ↑ + miriam răducanu ↑ + mi-l dăduse-n momentul când ***tocmai*** ↑ ++ mi se spunea ↑ + de ce lucrez cu miriam ↑ + că asta nu e viitor ↑ + că ce-i aia ↑ + că aia nu-i dans ↑ ++ aia nu-i dans ↑ ++ aia nu-i dans ↑ şi ea mi-a zis ***tocmai*** atunci făcuse un dans ↑ + care se chema ZBORUL. ++ pe o muzică superbă de johnny hooker ↑ ++ în care dânsa nu fâlfâia din aripi. ++ cum fac lebedele. +++ şi aia-i frumos. ++ dar ea nu făcea asta. +++ la ↑ + la ea braţele erau lipite de corp ↑ +++ şi capul doar se ↑ + adică ↑ + axul se schimba. ++ ceea ce se-ntâmplă ↑ + ă ↑ + de fapt şi c-o pasăre când zboară ↑ ++ este ↑ + ă ↑ + ea nu fâlfâie. ++ foarte rar fâlfâie. ++ în momentul ↑ + frumosul zborului este planatul. +++ când deschizi şi planezi. ++ şi ↑ ++ ea mi-a zis dacă cineva-ţi spune altceva ↑ + nu te bate cu ei. +++ spune-le. da' ce? + pasărea lui brâncuşi are pene? +++ şi ↑ + exact ↑ + ăsta-i adevărul. + adică adevărul păsării nu e pana ↑ + e ZBORUL. +++ aşa este şi cu dansul. ++ adică ↑ ++ dacă ↑ ++ pă undeva ↑ ++ ă ↑ + ieşim din aparenţe ↓ + ceea ce-i greu. ++ pentru că începem să dansăm la oglindă. ni s-a spus ↑ + poziţia unu ↑+ poziţia doi ↑ + poziţia a cincea la picioare ↑ + ă ↑ + capu-aicea ↑ + umerii jos ↑ + nu ştiu ce. ++ deci ↑ + am fost condiţionaţi de la-nceput ↑ + băgaţi într-o ↑ + într-un fel de FORMĂ de-aia de prăjitură ↑ + şi trebuia să ieşim şi noi ↑ + ca o savarină. ++ adică la fel ↑ + toţi ↑ + cu frişca unde trebuie ↑ + cu ↑ + cireaşa în vârf ↑ + ă ↑ + aşa. + şi ↑ + mie mi se părea că-i mult mai frumos să MĂNÂNCI savarina aia ↑ + decât să o vezi la fel ↑ + înşirată pă ↑ + pă ↑ + dealtfel ↑ + era o problemă pă vremea aia să mai şi CUMPERI o savarină ↑ ++ dar ↑ + în fine. + mi se părea mai frumos s-o mănânc. + să şi muşc din ea ↑ + şi s-o simţi ↑ ++ cât e de bună. + şi cât e de bună pe dinăuntru. + pentru că pe dinafară ↑ + o fi ea frumoasă. ++ da' ↑ + copilu' ăla ↑ + care prima oară de când ↑ ++ mi-amintesc că se deschise-un magazin care se chema POLAR." (CLRVAN 2013: 244);

„GC: eu am adus un film ↑ + pe care l-am văzut ↑ + când eram copil ↑ + şi care m-a ↑ + m-a trăsnit la cap total. +++ am fost bolnav trei zile ↑ + ***literalmente*** am stat în pat ↑ + cu ↑ + cu temperatură ↑ + după ce-am văzut acest film ↑ la strada ↓ de felini. +++ aşa. ++ deci asta este ↑ cred opera de artă care m-a ↑ + zguduit. + din temelii." (CLRVAN 2013: 247).

A.4. Folosirea interjecțiilor

Interjecţia este „o clasă eterogenă reunind cuvinte neflexibile cu intonaţie exclamativă, mai rar interogativă, a căror semnificaţie este neconceptualizată şi depinde într-o măsură mai mică sau mai mare de intonaţie şi de context" (GALR 2005, I: 657). Aşa-numita, în termenii lui R. Jakobson, funcţie *emotivă* sau *expresivă* a limbii, concentrată asupra transmiţătorului de mesaj lingvistic, funcție concretizată în clasa lexico-gramaticală a interjecției, „are ca scop exprimarea directă a atitudinii vorbitorului faţă de cele spuse de el", având tendinţa de a produce „impresia unei anumite emoţii, fie adevărate, fie simulate" (Coteanu 1998: 51). Gigi Căciuleanu, balerin şi coregraf renumit, unul dintre invitații din cadrul emisiunilor televizate supuse analizei, utilizează, în numeroase părți de discurs, interjecții:

„GC: da. + acest gând ↑ m-a ↑ + m-a uluit. + mi ↑ + mi-am dat seama că se poate dansa ↑ + pe altceva decât ↑ ++ ***hai*** să-i dăm prinţesei un măr ↑ + sau *hai* să vedem că dacă ea s-a otrăvit ↑ + din acest măr ↑ + sau ↑ + ***hai*** să vedem dacă frumoasa din pădurea adormită a dormit chiar o sută de ani sau mai puţin ↑ +++ adică ↑ + deja problematica DINTR-ODATĂ ↑ ++ mi s-a urcat ↑ ++ ***hai*** să spun de la PĂMÂNT ↑ + în cer. ++ DINTR-ODATĂ ↑ + acel ↑ ++ eu aveam atuncea paispezece ani ↑ + şi ↑ + pentru c-atunci ne-a preluat dumneaei. +++ şi ↑ ++ ATUNCI am descoperit că dansul ↑ + ASTA este pentru mine. + şi ↑ ++ ATUNCI am început să lucrez cu ea ↑ şi ATUNCEA dumneaei m-a luat. + în şcoală nu eram foarte bun. +++ ă ↑ ++ nu eram ↑ +++

MC: pentru că eraţi rebel oare↑ + sau de ce?" (CLRVAN 2013: 242);

„GC: cred că nu-mi plăcea foarte mult. ++ adică nu vedeam ↑ ++ unde mă duce dansul academic ↑ + pentru că ↑ ++ ***hai*** să fim drepţi. + pentru un băiat ↑ +++ mai ales ↑ mai ales pe vremea aceea ↑ + în cel mai bun caz erai ↑ +

MC: prim solist [al ↑" (CLRVAN 2013: 242);

„GC: problema-i dublă. ori omul vede corpul într-o totalitate ↑ + ori o vede ca un doctor. ++ cu porcării. adică cu anatomi ↑ ++ cu diafragmă. + vorbim de DIAFRAGMĂ. +++ dacă te gândeşti cum arată diafragma aia ↓ o chestie plină de sânge şi scârboasă ↑ +++ nici nu-ţi mai vine să te foloseşti de ea. +++ deci eu am trecut pe undeva prin ↑ + prin gardu' ăsta. + între ceea ce ↑ +++ între blocu' ăla care-i corpu' aşa ↑ ++ care-l închipuie fiecare ↑ + ŞI ↑ ++ corpu' ăla anatomic ↑ + făcut din zgârciuri ↑ + oase şi muşchi ↑ ++ am inventat o paraanatomie aşa ↑ ++ care-i a tuturor. ++ eu găsesc de regulă un număr ↓ ++ un număr de femei de exemplu ↑ +++ nu-mi pasă că se cheamă umerus şi că ai un os un zgârci şi-un tendon. +++ acolo ↑ ++ pă umărul ăla ↑ + se-ntâmplă atâtea lucruri. ++ atâtea capete se pot pune pe-acel umăr. ++ atâta ↑ + CĂLDURĂ poate emana din acel ↑ + umăr. + deci vreau să spun că este o poezie-ntreagă. nu numai o ↑ +++ serie de + linii. ++ dar revin şi la LINII. + pentru că fără linii ↑ de exemplu ↓ + în momentul în care ↑ +++ iei un ă ↑ ++ ă ↑ ++ un desen de-ăla cu multe ↑ ++ multe feţe-aşa ↑ ++ şi cu cât reduci feţele alea devine rotund. +++ asta se-ntâmplă de exemplu cu ↑ +++ balerina aia care dansează ↑ +++ asta s-a făcut şi-acuma cu mişcarea asta. aia

care dansează ↑ + ă ↑ ++ lebădа ↑ ++ şi se mişcă cu mâinile din spate şi face-aşa. (dansează). nu? + deci mâna aia care sînt nişte ↑ + ++ axu' ăsta ↑ + axu' ăsta ↑ + ele se îmbină ↑ + şi se ↑ ++ ă ↑ + unduie. şi se ↑ ++ şi se ↑ +++ şi-au o concurenţă între ele. vreau să spun că acele axe dacă NU le ştii nu poţi să faci acest lucru. deci dacă şi tu ↑ + tu ştii că braţu' tău-i făcut ↑ ++ dacă ştii că sîntem nişte ↑ +++ ă ↑ ++ fiinţe ramificate. ++ sîntem nişte copaci. ***uite***. ***HOP*** ↑ (ridică un braţ) +++ m-am ramificat. ++ sînt ca un stejar. ++ mi s-a ramificat mâna ca o FRUNZĂ. +++ dacă ştiu că axu' fiecărei ↑ + NERVURA fiecărei frunze ↑ ++ poate dansa şi ea ↑ ++ dansez mai mult dacă ştiu că dansez cu mâna ca cu un bolovan. ++ asta-i tot." (CLRVAN 2013: 252).

B. Strategiile emfatizării la nivel *sintactic*, cu implicații pragmatice

Printre strategiile emfatizării la nivel sintactic, M. Metzeltin aminteşte *inversarea ordinii nemarcate* şi „despărţirea elementelor care în mod normal se află într-un raport imediat unul cu celălalt", *chiasmul*, „caz în care membrii cu valoare categorială egală nu sunt aşezaţi paralel, ci încrucişat", *izolarea într-o frază condensată*, *clivarea frazei printr-o construcție interogativă*, *clivarea frazei printr-o construcție condițională* şi *clivarea frazei printr-o construcție relativă* (Metzeltin 2011: 156-158).

Abordând problema organizării focale a enunțului (topic/focus), autorii GALR iau în discuție *enunțurile interogative parțiale*, de tipul *Cu cine ai vorbit la telefon? – Am vorbit* ***cu mama*** (GALR 2005, II: 886) şi *structura (pseudo)scindată (nominal generic + relativă)*, de tipul *Cel căruia îi va reveni sarcina ingrată* ***este prim-ministrul***. (GALR 2005, II: 888), amintind trei tipuri de ***operații sintactice cu rol de focalizare***: *reorganizarea sintactică în „structuri (pseudo)scindate, dislocarea lineară (schimbarea topicii „normale")* şi *dublarea ana- / cataforică* (GALR 2005, II: 893).

Ne propunem să identificăm şi să analizăm două dintre strategiile emfatizării la nivel sintactic discutate în literatura de specialitate (vezi Metzeltin 2011: 158; GALR 2005 II: 886, 888), şi anume, *clivarea frazei printr-o construcție interogativă* şi *clivarea frazei printr-o construcție relativă*.

B.1. Clivarea frazei printr-o construcție interogativă

Atunci când face referire la *clivarea frazei printr-o construcție interogativă*, M. Metzeltin oferă un exemplu de tipul: È venuto Giovanni vs. Sai chi è venuto? – Giovanni (Metzeltin 2011: 158). Întrebarea din interiorul frazei clivate reprezintă, în opinia noastră, o *presecvență* sau un *enunț preliminar* la ceea ce urmează a fi comunicat. *Presecvența* este termenul care desemnează „atât un anumit tip de intervenţie: aceea care prefigurează un mod specific de acţiune (deci un tip specific de act verbal), cât şi secvenţa din care face parte această intervenţie" (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 55). Stephen C. Levinson consideră că termenul *presecvență* reprezintă „eine gewisse Art Redebeitrag und eine gewisse Art Sequenz, die einen solchen Beitrag enthält. Wir gebrauchen jedoch die Abkürzung **Prä-S** für den

Beitragstypus und reservieren *Präsequenz* für den Sequenztypus"[1]. Presecvenţele sunt, deci, „nu numai o strategie cooperativă, ci şi un factor al coeziunii structurale a conversaţiei" (Ionescu Ruxăndoiu 1999: 62). Este important de menţionat faptul că „ein Prä-S ist nicht irgendein Beitrag, der vor irgendeinem anderen kommt – die meisten Beiträge haben diese Eigenschaft; es ist ein Beitrag, der eine spezifische Stelle in einer spezifischen Art von Sequenz mit distinktiven Eigenschaften einnimmt"[2]. Am observat, urmărind corpusul studiului de față, că, atât invitații emisiunilor televizate analizate, cât şi moderatorii acestora utilizează fraze *clivate* prin *construcții interogative*:

„MC: ce să facem] că în general ↑ ++ în general ↑ + oameni ai ↑ ++ timpului pe care-l trăim ↓ ++ un timp grăbit ↑ + un timp neatent la detaliu ↓ ++ la clipă cum spuneţi ↓ +++ ce facem ↑ ++ ***CUM FACEM să-nvăţăm chestia asta cu trăieşte clipa? +++adică bucură-te ↑ ++ de ce ţi se întâmplă***. +++ ***de obicei ↑ ++ ă ↑ ++ proiectăm totul spre viitor ↑ ++ sau ne uităm în trecut şi ratăm prezentul***.

GC: problema ↑ +++ asta este. + problema este prezentul. ++ pentru că + în fond ↑ ++ nici trecutul ↑ + nici viitorul ↑ + în momentul dansului ↑ ++ ca şi în momentul vieţii ↓ + găsesc eu ↑ +++" (CLRVAN 2013: 243); (presecvență tip *întrebare*);

„GC: bună seara.

CŞ: mulţumesc frumos pentru c-aţi acceptat invitaţia noastră ↑ +++ ă ↑ ++ să-ncep aşa. + ***cu ce să-ncep? ++ începem cu ↑ ++ un lucru foarte important*** ↓ +++ înainte de a povesti cum v-aţi cunoscut ↑ + şi ca-n [xxx] ce legături vă leagă ↑ ++ ă ↑ ++ s-aflăm ↑ + ce fel de obiecte aţi adus ↑ + pentru că ↑ +++ în noul format la garantat sută la sută ↑ + am zis că ne folosim într-un mod sublim de invitaţii din prima parte a emisiunii ↑ + domniile lor sînt rugate ↑ + să aducă ↑ + un obiect ↓ + o carte ↑ + un film ↑ + o muzică ↑ ++ ceva care la un moment dat ↑ + le-a schimbat viaţa. + şi-a însemnat ceva fundamental în viaţa lor. + o operă de artă cu care se identifică ↓ + într-o formă sau alta. +++ ă ↑ ++ ce-ai adus gigi?" (CLRVAN 2013: 247); (presecvență tip *întrebare*);

„CŞ: bun. ++ te-am întrebat gigi ceva despre carte ↑ + tu te-ai făcut că nu m-auzi ↑ + ajungem imediat la carte ↑ + ÎNSĂ ↑ +++ noi avem o rubrică nouă. + aici. + la garantat sută la sută ↑ +++ e ceva foarte scurt care ↑ + cred că se urmăreşte cu mare atenţie ↑ +++ rubrica noastră se cheamă taxi driver ↑ ++ şi e ↑ ++ în fiecare ediţie ↑ ++ e o poveste ↑ + cu câte un taximetrist din bucureşti. + care ***e-ntr-un fel sau altu' ↑ + un soi de ↑+ prim ↑+ sociolog ↑ î ↑ ++ psiholog ↑ î ↑ +++ ce să mai spun? ++ CRITIC de artă*** ↑ + de altfel ↑ î ↑ + oameni cu care se poate povesti despre toată lumea din jurul lor ↑ + dar şi despre literatură şi despre artă ↑ + vă propun să ne-ntâlnim astăzi ↑ + la taxi driver ↑ cu domnul mircea bogdan. [...]"(CLRVAN 2013: 249) (presecvență tip *întrebare*);

„CŞ: gigi ↑ ++ ă ↑ + ştiu sigur c-abia stai pe scaun ↑ ++ m-au întrebat colegii mei înainte de-a incepe emisiunea asta ↑ + ***când o să danseze domnul căciuleanu? şi le-am spus ↓ NU ŞTIU***. ++ când are chef. + când simte nevoia ↑ ++" [...]" (CLRVAN 2013: 249) (presecvență tip *întrebare*);

„CŞ: [xxx] am rămas ă↑ +++ am rămas UIMIT ↑ în mometu-n care gigi mi-a spus că ↑ +++ POATE să danseze ↑ ++ pe o poezie. ++ şi-am zis bine bine ↓ + pe-o poezie ↓ + da ↑ ++ ce-i dedesubt ↑ + *ce muzici pui dedesubt? nu nu nu* ↑ +++ *dedesubt nu-i nicio muzică*.

RP: da. pentru că poezia are un ritm." (CLRVAN 2013: 252) (presecvență tip *întrebare*).

Am identificat, în corpusul studiului, fraze *clivate* prin alte tipuri de presecvențe, diferite de presecvențele tip întrebare (referitor la *taxonomia* presecvențelor, vezi Levinson 1994: 343):

„CŞ: *e de spus neapărat următorul lucru. + gigi căciuleanu e* ↑ + *un FOARTE vechi prieten al emisiunii noastre* ↑ ++

GC: de altfel am venit prin ↑ ++ aproape prin emisiunea voastră ↑ ++ silvia gheață m-a ↑ + invitat la ↑ + acest spectacol la teatrul național ↑ de foarte multă lume m-a redescoperit ↑ şi chiar m-a descoperit. şi ↑ ++ eu am descoperit foarte multă lume." (CLRVAN 2013: 248) (presecvență tip *anunț*).

B.2. Clivarea frazei printr-o construcție relativă (fraze clivate și fraze pseudoclivate)

Autorii GALR sunt de părere că se poate vorbi despre o așa-numită „sintaxă a focalizării" (GALR 2005, II: 892) și că „enunțul focalizat poate fi considerat corespondentul emfatic al unui enunț-bază nefocalizat" (GALR 2005, II: 892).

M. Metzeltin consideră că operația de clivare a frazei printr-o construcție relativă „conduce, în principiu, la o construcție prezentativă, care este complinită printr-o frază relativă", și că „în acest caz, limbile romanice au dezvoltat diferite tipuri de scindări (fraze clivate și pseudoclivate)" (Metzeltin 2011: 158).

Frazele clivate implică, în opinia lui M. Metzeltin, „relaționarea constituenților vizați a fi emfatizați cu verbul copulativ și izolarea lor suprasegmentală, în timp ce restul frazei se atașează în calitate de frază relativă (Metzeltin 2011: 158-159). Metzeltin oferă, în acest sens, exemplul „El e acela care a spus adevărul" ((Metzeltin 2011: 159), făcând trei observații, și anume, că, în limba română, „aceste construcții au fost luate în considerare într-o foarte mică măsură până astăzi", că „aceste construcții sunt foarte rare și sunt noi" și că anumiți „constituenți vizați a fi focalizați pot sta înainte sau după verbul copulativ, într-o frază scindată" (Metzeltin 2011: 160).

Frazele clivate sau scindate și pseudoclivate reprezintă, în pragmatica lingvistică, unul dintre așa-numiții *declanșatori de presupoziții*[3], numiți și *structuri presupoziționale*[4]. Stephen C. Levinson numește frazele clivate și pseudoclivate „*Spaltsätze*": „*Spaltkonstruktion*; *Pseudo- Spaltkonstruktion*"[5], oferind drept exemple de astfel de construcții propozițiile „*Es war* [*nicht*] *Heinz, der Rosa küßte*; *Was Peter [nicht] verlor, war seine Brieftasche*"[6]. În acest sens, Dominique Maingueneau amintește între așa-zisele structuri presupoziționale *structurile emfatice*: „Cel de acolo este Paul" (Maingueneau 2007: 118). De altfel, și Liliana Ionescu Ruxăndoiu (Ionescu Ruxăndoiu 2003: 57) include în lista sa de

declanșatori de presupoziții așa-numiții „indici prozodici de tipul *emfazei* ex.: ***Ion i-a dat o carte lui Gheorghe*** („*nu altcineva*")". Am identificat, în corpusul studiului de față, câteva fraze *clivate* ce includ o construcție prezentativă, care este complinită printr-o propoziție relativă:

„B: ***poz- personajele pozitive_s_cel mai greu de interpretat ? + [da:*** ↑

A: serios ?]

B: ***sau cele care au: partea lor de m: melodramatic așa?*** spre exemplu personajul <F ana> din tache ianche și cadâr ↓" (CLRVAN 2013: 254) (frază clivată);

„C: o da ↓ <R mi s_a spus că nu m_am schimbat foarte mult ↓ și acum din fericire și fiul meu ↑> ă ă ă <R se spune că seamănă ↑ că aduce foarte mult cu mine atunci în maria mirabela ?> asta mă bucură. pe tatăl lui mai puțin ↑ da' pe mine mă bucură. știu ↓ mi s_a spus de m- foarte multe ori că nu m_am schimbat esențial. îmi place să spun ↑ parafrazând un personaj din istoria franceză ↑ care spunea l_eta_se_moa statul sânt eu ↓ să spun mirabela sunt eu. ă ++ da ↓ mirabela sunt eu și a rămas undeva în mine. sigur că vremea ↑ anii au lucrat ↓ rolurile pe care am le_am făcut ↑ întâlnirile pe care le_am făcut ↑ m m_au modificat ↓ mi_au mi_au dat încet încet un alt contur ↓ dar + dar <F ESENȚA:> ↑ + ***cea de de la care am plecat e aceea*** ↓

A: [aceea ↓ da ?

C: ***a mirabelei]***." (CLRVAN 2013: 258); (frază clivată);

„RP: nu. pentru că tot timpul am făcut ↑ + lucrurile pe care eu le-am considerat bine. +++ nu m-am considerat niciodată o instanţă ↑ ++ care să ↑ ++ dea un verdict ↑ + verdict absolut. + am dat verdictul meu. +++ uite ↑ ++ asta-mi place ↑ + asta cred eu că ↑ + merită văzut ↑ + citit ↑ ascultat în românia ↑ ++ astea sînt zonele în care eu mă simt bine. +++ încercaţi ↑ ++ asta a fost. ++ ***niciodată n-a fost ceva ↑ ++ î ↑ ++ FORŢAT*** să zic. +++ ***ceva în care*** să zic dacă vă uitaţi la mine ↑ ***[nu mai trebuie*** să vă uitaţi nicăieri." (CLRVAN 2013: 250); (frază clivată).

Exemplul pe care îl oferă M. Metzeltin pentru a ilustra existența frazelor *pseudoclivate* este următorul: „Ce ne lipseşte sunt banii" ((Metzeltin 2011: 160). Un enunț cu același model sintactic este oferit de către autorii GALR: „*Ceea ce și-a dorit întotdeauna este / a fost* ***realizarea profesională*** (focus pe al doilea termen; topic explicitat în primul – relativa)" (GALR 2005, II: 894). Am identificat, în corpusul analizat, enunțuri cu organizare de frază cu model sintactic similar:

„GC: da]. + lumea ↑ + ă ↑ + confundă foarte des ↑ ++ faptul de a DANSA ↑ + cu faptul de a DĂNŢUI. +++ şi aia-i frumos. ++ şi isaia dănţuieşte. +++ dar ↑ + dar ↑ + într-o anumită formă. + or ↑ + ***ceea ce e FOARTE frumos ↑ + şi PARADOXAL ↑ ++ este că forma nu se naşte din formă şi pentru formă.*** ++ se naşte dintr-un fel de ↑ ++ de nevoi umane ↑ + omenești. ++ nu e ceva ↑ + vai ↑ + asta-i balerina ↑ + machiată frumos ↑ + cu ochii aşa ↑ + cu ↑ cu ↑ părul strâns şi ↑ + şi face lucruri care nimeni nu poa' să le facă. + da. ++ face lucruri. +++ pe care nimeni nu poa' să le facă. ++ dar trecând PESTE ba ↑ + transcendând balerina sau

balerinul ↑ ++ deodată poţi ↑ + trecând printr-un lucru nemaipomenit ↑ + printr-un proces alchimic să zic eu ↓ + de transformare ↑ + să ↑ + să ↑ + redevii copil. ++ să redevii ↑ + ă ↑ + neaoş. ++ să redevii ↑ + ă ↑ + inocent. ++ inocenţa asta pe care-a regăsit-o miro. ++ miro nu făcea ↑ + ce făcea pentru că nu ştia să deseneze. +++ este pentru că a ↑ + a ↑ + a ↑ + A VRUT ↑ + să facă acest lucru ↑ + aşa cum ↑ + a ↑ + ai fi într-un proces al ↑ + al ↑ + integrării ↑ + al ↑ + + s-a ↑ + a mâncat realitatea. ++ a luat şi-a băgat-o pă gât pă nas pă urechi ↑ + şi dup-aia a ieşit sub [forma asta miro sau picasso.

MC: a topit-o] ↑ + cum spuneţi." (CLRVAN 2013: 245); (frază pseudoclivată);

„GC: nu. + voiam să spun că *un lucru care m-a* ↑ ++ *î* ↑ ++ *m-a chiar m-a zdruncinat* ↑ ++ *a fost că răzvan mi-a cerut să* ↑ ++ *să comentez* ↑ + *campionatul european de futbol* ↑

CŞ: da. exact." (CLRVAN 2013: 248); (frază pseudoclivată);

„GC: nu. ++ i-am spus că ↑ ++ dimpotrivă. ++ dansul nu-i o terapie ↑ + şi că ↑ +++ cred că nu există nici o zi din viaţa mea în care nu m-a durut nu numai un lucru. ++ vreo patru cinci în acelaşi timp. ++ şi ↑ î ↑ ++ ca să spun ***ceea ce este CEL MAI GREU. +++ nu-i să te SCOLI să dansezi ↑ ++ ci să te-aşezi după ce-ai dansat.*** (râde) +++ nu. ++ doamna aceea a fost minunată pentru c-a venit ca la VRACI ↓ ++ şi ↑ ++ î ↑ + chiar m-a ↑ m-a ↑ m-a ↑ ++ toată lumea a râs da' eu am fost emoţionat ↑ ++ pentru că ↑ + mi-am zis domnule ↑ ++ îmi pare rău că n-o pot ajuta. ++ probabil că dac-aş fi atins-o i-ar fi trecut umăru'. ++ atins-o frumos ↓ + vreau să spun. da." (CLRVAN 2013: 251) (frază pseudoclivată).

Concluzii

Am identificat și analizat, în cadrul studiului nostru, la nivelul limbii române vorbite utilizate în patru emisiuni de televiziune (corpusul studiului nostru) care se înscriu în discursul televizual românesc actual, strategii ale emfatizării la nivel *lexical*, cum ar fi *repetarea cuvântului*, *folosirea explicită a pronumelor*, *utilizarea anumitor adjective și adverbe* și *folosirea interjecțiilor*. Între strategiile emfatizării la nivel *sintactic*, cu implicații *pragmatice*, am urmărit și ilustrat cu exemple excerptate din corpusul studiului de față *clivarea frazei printr-o construcție interogativă* și *clivarea frazei printr-o construcție relativă (fraze clivate și fraze pseudoclivate)*.

NOTE

[1] „un anumit fel de contribuţie la conversaţie şi un anumit fel de secvenţă care conţine o asemenea contribuţie (presecvenţă tip contribuţie şi presecvenţă tip secvenţă)" (Levinson 1994: 343).

[2] „O presecvenţă tip contribuţie nu este o contribuţie oarecare, care ocură înaintea oricărei alte contribuţii (majoritatea contribuţiilor la conversaţie au această caracteristică); ea este o contribuţie care are un loc specific într-un anumit fel de secvenţă cu caracteristici distinctive" (Levinson 1994: 344).

[3] Presupoziția este un tip de implicit care se înscrie „în structura enunțului, independent de contextele sale de folosire" și care „are la bază enunțarea".„Presupozițiile pot fi identificate, în principiu, de orice locutor al unei limbi date" (Maingueneau 2007: 109-111).

[4] „Presupunerile de frază dispun de diverse suporturi lingvistice" (Maingueneau 2007: 109-117).

[5] „*Propoziții clivate*: *construcții clivate* și *construcții pseudoclivate*" (Levinson 1994: 184).

[6] „[*Nu*] *era Heinz cel pe care l-a sărutat Rosa*; *Ceea ce* [*nu*] *a pierdut Peter era servieta sa*" (Levinson 1994: 184).

SURSE

Luminița Hoarță Cărăușu (coordonator), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, p. 241-261 [= CLRVAN 2013].

BIBLIOGRAFIE

Coteanu, Ion, *Crestomație de lingvistică generală*, Bucureşti, Editura Fundaţiei „România de mâine", 1998. (Coteanu 1998)

Dascălu, Valentina, „Manipulation through Words: rhetorical Devices in political and religious Speeches", în Horia Hulban (editor), *Style in Language, Discourses and Literature*, Iaşi, Editura Lumen, 2004, vol al 2-lea. (Dascălu 2004)

GALR: *Gramatica limbii române*, vol. I, *Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005. (GALR I 2005)

GALR: *Gramatica limbii române*, vol. al II-lea, *Enunțul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005. (GALR II 2005)

Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, *Conversația. Structuri și strategii*, București, Editura All Educational, 1999. (Ionescu Ruxăndoiu 1999)

Ionescu Ruxăndoiu, Liliana, *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București, Editura All Educational, 2003. (Ionescu Ruxăndoiu 2003)

Levinson, Stephen C., *Pragmatik*, ins Deutsche übersetzt von Ursula Fries, Tübingen, Max Niemeyer Verlag, 1994. (Levinson 1994)

Maingueneau, Dominique, *Pragmatică pentru discursul literar*, traducere de Raluca-Nicoleta Balațchi, Iași, Editura Institutul european, 2007. (Maingueneau 2007)

Metzeltin, Michael, *Gramatică explicativă a limbilor romanice. Sintaxă și semantică*, traducere de Dinu Moscal, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2011. (Metzeltin 2011)

ABSTRACT

Our study entails a detailed analysis of the pragmatic communicative strategies used to obtain the effect of emphasis at the lexico-syntactic levels in spoken Romanian language. The present study focuses on the standard form of Romanian used in broadcast television

shows covering arts and culture. The corpus of our study contains four examples of video-mediated interaction (communication). All four examples are included in the volume *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală* [*Corpus of standard spoken Romanian language*], coord. Luminita Hoarță Cărăușu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, p.241-261 [= CRVAN 2013].

Key words: strategies of emphasis, cleft phrases, pseudo-cleft constructions

REZUMAT

În studiul nostru, ne oprim asupra strategiilor prin intermediul cărora se obține *emfatizarea*, la nivel *lexical* și la nivel *sintactic*, cu implicații *pragmatice*, în limba română vorbită actuală nedialectală utilizată în emisiuni de televiziune cu tematică culturală. *Corpusul* studiului nostru înglobează patru emisiuni de televiziune de tip interacțiune mediată controlată, toate cele patru emisiuni televizate fiind încadrate în Luminița Hoarță Cărăușu (coordonator), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, p. 241-261 [= CLRVAN 2013].

Cuvinte-cheie: strategii ale emfatizării, fraze clivate, fraze pseudoclivate

CHARACTERISTICS OF THE DYNAMIC PERSPECTIVE WITHIN SFL FRAMEWORK

Mădălina CERBAN
University of Craiova
mcerban15@gmail.com

I. Introduction

In the last few years, linguists have been preoccupied by the dynamic nature of language, trying to provide a model that is able to explain this aspect of language. Within systemic functional perspective, Halliday (1991) discusses the various ways in which the term "dynamic" can be used or relevant to the language, pointing out that a text can be seen as dynamic. Martin (1985) pinpoints the difference between 'dynamic' and 'synoptic'. The paper presents the way these two perspectives inter-relate in the analysis of a written or spoken text. Other authors who have tried to establish a dynamically oriented linguistic model are Berg (2009), Bateman (1989), O'Donnell (1990) and Ravelli (1995).

The paper discusses the characteristics of the dynamic perspective, identifying the differences between it and the standard perspective in the systemic functional linguistics.

The dynamic perspective was taken into account in analyses because of the dynamic nature of language, considering language more a process, rather than a product. This linguistic theory emphasizes the fact that texts are not complete or finished, but, on the contrary, they can be analysed as something in a permanent change. In order to explain this aspect of a language, the linguists needed a dynamic model.

II. General presentation of the dynamic perspective

Within the systemic functional linguistics, the dynamic perspective has been used as a tool in analysing certain linguistics phenomena, such as clause structure and how small independent clauses form larger units, taking turns and negotiations in conversation. All these phenomena are inherently dynamic. However, we cannot say that only certain aspects of language can be analysed from a dynamic perspective; on the contrary, we should use this perspective to language as a whole.

In opposition with dynamic perspective, the other approach, namely synoptic perspective, refers to the study of the written language, study which implies a static view of the text. In contrast, the analysis of spoken language implies the use of dynamic perspective. Nevertheless, we cannot say that written language is equal to synoptic perspective or that spoken language is equal to dynamic perspective.

Martin (1985) considers that dynamic approach deals with an active view of the text and the synoptic approach deals with the text as a product. Taking into account that a text is both product and process, Martin considers that a text can be

fully analysed only if we use both approaches at the same time. As a result, both perspectives bring their own contribution to the understanding of a text.

II.1. Relation between dynamic and synoptic perspective

The basic idea we start our discussion from refers to how these two perspectives, dynamic and synoptic, contribute to the development of a model of language.

The relation between these two perspectives is best viewed in the resources for making meaning, For example, the choice in English between a statement and an interrogative sentence implies a change in the word order: the Finite will either precede or follows the Subject (Halliday 2004), and the consequence is a particular structure for the clause. Another frequent choice is that between active and passive constructions (which change the entire structure of the sentence). The selection of these features (active vs. passive, interrogative vs. statement etc) determines the syntagma of the clause from a synoptic perspective.

But from a dynamic perspective, the structure of the clause is revealed as the text unfolds. The choices cannot be analysed because the whole structure cannot be seen. The relation between the paradigm and the syntagm is interpreted in a different way. "The dynamic perspective reveals the points at which, in an unfolding text, options become available, and the kinds of decisions which have to be made in order to proceed from that point. In other words, paradigms become available as the text unfolds" (Ravelli 1995: 194).

II.2. The characteristics of dynamic perspective

In this part of the paper, we are going to discuss the main characteristics of a dynamic perspective, pointing out how it works and also the differences from the synoptic perspective.

According to Ravelli (1995: 198) the dynamic perspective is: (i) progressive; (ii) active and (iii) probabilistic.

(i) the first characteristic refers to the fact that the dynamic perspective cannot interpret a text as a static one, observing all the choices that have been made in the text. These choices (between active and passive, positive and negative, declarative and interrogative) must be noticed progressively as they unfold. The purpose is to explain the next possible choice in relation with the previous one.

(ii) the active characteristic refers to the fact that the choices that have been made in the text represent an active process, each choice depending on the others, having the force to influence the choices which will be taken later in the text. In order to observe the active characteristic of the dynamic perspective, the reader needs to understand the potential of the system at a given point, and also the features that can influence the achievement of this potential with a text. "A dynamic perspective incorporates an active characterization of potential: it requires an understanding of the *possible* in terms of the potential of the system at a given

point, and of the *likely*, in terms of the factors conditioning that potential in a given text" (Ravelli 1995: 201).

(iii) the final characteristic of the dynamic perspective is its probabilistic nature; namely, all the choices are made in terms of probability; some choices appear more often in the text than others. The analysis of these probabilities is part of the dynamic perspective, and it is relative, not exact. What the reader needs is to understand what is more likely to occur in a certain clause. Choices can be marked and unmarked, the marked choices representing the typical ones, and the unmarked choices representing the untypical ones. However, there are cases in which the expected choice is in fact the typical choice for that context. As a result, we can conclude that the probability is not applied between typical and untypical choices, but to our expectations.

Other characteristics of the dynamic perspective are derived from the above-mentioned ones and include a flexible definition of choices. In an unfolding text, a word is always part of a group or clause, and expectations will be assumed in relation to the structure of the other elements of the group or clause. But, as the text unfolds, the expectations with move to the next group or phrase which sets up the potential for choices at the next point in the text. "A continuous flow is established so that each next choice becomes a current choice as the text continues to unfold" (Bateman 1989). All choices are made in relation with the previous one, then the current choice becomes the potential for the following choice and so on. This "path" (the term belongs to Bateman), having the structure current - next/current – next, has a functional development. The ways in which the points on a path (current and next) are related create the possibility of different developments of the path. In fact, the points are the ones which should be given a functional value of the dynamic perspective.

We can identify two functional roles emphasizing all possible paths. The first one keeps the path open and the second one leaves the path behind. From a dynamic perspective, the path represents a functional transition between points, leaving the potential for further development of the text available.

Several paths are possible in different types of texts, such as exchanges, descriptions and so on. In exchanges, for example, the path can be opened by initiating other exchanges or by saying nothing or by making a gesture. This choice is made by using the probabilistic nature of the dynamic perspective. From a dynamic perspective, a step represents a functional transition between points of the path, and the options have a functional value and, from a synoptic perspective, they also a pragmatic value. We have to draw a distinction between these two functions because this distinction has the advantage to emphasize the meaning potential, but we also have to notice that both functions play a role in both perspectives. "Therefore, while the terms *syntagmatic function* and *paradigmatic function* are used to distinguish the meaning potential from the different perspectives, they should not be taken to indicate that only one axis is relevant to either perspective" (Ravelli 1995: 208).

We can exemplify the concept of path steps with the structure of the Noun Phrases. In structures such as *car accident* and *mortal accident* the continuation is different. In the first case, the noun *car* sets up a path about the nominal group and the noun *accident* follows this path. In the second case, *mortal* sets also a nominal path, but the roles in these two constructions are quite different: in *car accident* both nouns have the same functional potential (juxtaposition), while in *mortal accident*, the adjective describes the head noun (adding). We can notice that the step unfolds the path according to the preceding choice.

Another way in which a path can be developed is by adding an element which can change the direction of the path. For example, with the nominal group *five car accidents,* the numeral *five* sets up a nominal path, describing the group while *car* classifies it. The noun *accident* also sustains the path, but it changes it again by defining the head noun. Apart from this, Ravelli (1995: 255) also identifies several ways of closing the path: by completion, i.e. by adding a new structure which will continue the path set before. In our case, after a noun phrase, a verbal phrase is expected in order to form a sentence. If we add a post-modifier to the noun phrase, no other path will be opened. "These choices are based on the premise that it is meaningful to move forward in *one way rather than another*, and they illustrate de *function* of a dynamic perspective" (Ravelli 1995: 256).

As a result, we can assert that a dynamic perspective involves two different types of choice: one which lays in the nature of the path and a second one which refers to how a certain path step is accomplished. The second choice involves a good knowledge of the structure of complex sentences, i.e. which type of phrases can follow a particular phrase. The choice depends firstly on the text producer, and then on what function the following step will have from a dynamic perspective. Although the text producer makes the choice from a semantic point of view, this does not mean that the function is not important; on the contrary, it is an essential element in the production of a dynamically unfolding text. For example, after initiating a path in order to achieve a certain meaning, the text producer might find himself in the situation of finishing the path by choosing from several possibilities which he had not taken into account before. Moreover, when producing a text, the producer also reads its production, in this way becoming also a text receiver. We might notice that the producer's first role is to continue the path and then to choose a possibility for the path steps.

The dynamic perspective is an option to choose what will come next in an unfolding text; these choices are related to the way to develop that text. This model of unfolding choices has some characteristics. First of all, it draws a distinction between expected and real choices. The reader expects a certain choice based on the previous one, but this is not always the case as the choice may be different within the unfolding of the text. A second feature refers to the fact that the choices which were not made always remain as a latent potential. Another characteristic of this model is the identification of boundaries at a level of text. The boundary of a unit cannot be determined until the unit is completed. The determination of the

boundaries between units from a dynamic perspective can be made only the evaluation of the previous unit. Steps between units are analysed according to their role in the next highest rank.

Conclusions

The analysis from a dynamic perspective shows us more about the development of a text than a synoptic one. As we stated before, the structure of the clause is revealed as the text unfolds, and this is possible due to the main characteristics of the dynamic perspective: its progressive, active and probabilistic nature. These characteristics are responsible for the choices made along the path, choices which lead to the development of the unfolding text.

REFERENCES

Bateman, J., "Dynamic systemic-functional grammar: a new frontier", in *Word*, no. 40, 1989, pp. 263-286. (Bateman 1989)

Biber, Douglas, *Variation across Speech and Writing*, Cambridge, CUP, 1988. (Biber 1988)

Davies, M., Ravelli, L. (eds.) *Advances in Systemic Linguistics: Recent Theory and Practice*, London, Pinter, 1992. (Davies, Ravelli 1992)

Halliday, M. A. K, Matthiensen, C., *An Introduction to Functional Grammar* (3rd eds), London, Hodder Arnold, 2004. (Halliday, Matthiensen 2004)

Halliday, M. A. K., "Towards probabilistic interpretations", in eds. Eija Ventola, *Functional and Systemic Linguistics*, De Gruyer Mouton, 1991, pp. 39-62. (Halliday 1991)

Jordan, M. P. "Pragmatic, stylistic and grammatical limitations on choice: a study of cause-effect signalling in English", in A. Sanchez-Macarro & R. Carter (eds.), *Linguistic Choice across Genres: Variation in Spoken and Written English*, Amsterdam & Philadelphia, John Benjamins, 1988, pp. 65-86. (Jordan 1988)

Martin, J. R., "Process and text: two aspects of human semiosis", in *Systemic Perspective on Discourse, Volume One,* (eds. J.D. Benson and W.S. Greaves) Norwood, Ablex, 1985, pp. 248-274. (Martin 1985)

Martin, J. R*., English Text: System and Structure*, Amsterdam, Benjamins, 1992. (Martin 1992)

O'Donnell, M., "A dynamic model of exchange", in *Word*, no. 41, 1990, pp. 293-321. (O'Donnell 1990)

Ravelli, L. J., "A Dynamic Perspective: Implications for Metafunctional Interaction and an Understanding of Theme", in *On Subject and Theme. A Discourse Functional Perspective*, no. 118, (eds. R. Hasan and P. Fries), Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, 1995, pp. 187-235. (Ravelli 1995)

Sinclair, J., *Trust the Text: Language, Corpus and Discourse*, Edited with Ronald Carter, London and New York, Routledge, 2004. (Sinclair 2004)

Swales, J., *Genre Analysis. English in academic and research setting*, Cambridge, Cambridge University Press, 1990. (Swales 1990)
Tanskanen, S. K., *Collaborating Towards Coherence*, Amsterdam, Benjamins, 2006. (Tanskanen 2006)

ABSTRACT

In the last few years, linguists have been preoccupied by the dynamic nature of language, trying to provide a model that is able to explain this aspect of language. Within systemic functional framework, the dynamic perspective, together with synoptic perspective, represents a very useful tool of analysing a text in terms of ranking. The first part of the paper presents the dynamic perspective in general terms, pointing out the differences between it and the synoptic perspective. The second part of the paper analyses the basic characteristics of the dynamic perspective, discusses the ways our choices make a text unfold itself as well as the most common means used at the level of clause in building up a text.

Key words: dynamic perspective, synoptic perspective, text choices

REZUMAT

În ultimii ani, cercetătorii lingviști au fost preocupați de natura dinamică a limbii, încercând să realizeze un model care să fie capabil să explice acest aspect al limbii. Din punct de vedere sistemico-funcțional, perspectiva dinamică, împreună cu cea sinoptică, reprezintă o unealtă foarte folositoare de analiză a textului la nivelul relațiilor funcționale. Prima parte a lucrării constă într-o prezentare generală a perspectivei dinamice, evidențiind diferențele față de perspectiva sinoptică. Cea de a doua parte a lucrării analizează caracteristicile de bază a perspectivei dinamice, subliniind modul în care alegerile noastre duc la continuarea unui text, precum si cele mai comune mijloace folosite la nivelul propoziției.

Cuvinte-cheie: perspectivă dinamică, perspectivă sinoptică, alegerile la nivelul textului

UNA MIRADA A LAS METÁFORAS DE LA TIERRA

Oana-Adriana DUŢĂ
Universidad de Craiova
oana.duta@yahoo.com

1. Introducción y objetivos de la investigación

El sistema conceptual abarca tanto conceptos no metafóricos, como conceptos metafóricos, y los últimos son aquellos que se entienden y se estructuran en términos de otros conceptos. El lexema "metáfora" se entiende, tradicionalmente, como la traslación del sentido recto de una voz a otro figurado, en virtud de una comparación tácita (Diccionario de la Real Academia Española) y procede del gr. *metaphorá*, propiamente "traslado, trasporte", derivado de metaphérō "yo trasporto" (de *phérō* "yo llevo") (Coromines 2008: 369). La metáfora involucra, pues, la conceptualización de una categoría de objetos o experiencias en términos de otra categoría de objetos o experiencias (Lakoff y Johnson 1980a: 195). Estos principios generales, que toman la forma de mapeos conceptuales, no se aplican únicamente a expresiones poéticas innovadoras, sino a una gran parte del lenguaje cotidiano común y, gracias a los resultados empíricos de las investigaciones de estudiosos como Michael Reddy, George Lakoff y Mark Johnson, la palabra "metáfora" ha llegado a designar "a cross-domain mapping in the conceptual system" (Lakoff 1993: 203). Por ende, el término "expresión metafórica" se emplea para caracterizar aquellas expresiones lingüísticas (palabras, expresiones u oraciones) que representan la realización superficial de este mapeo.

La mayoría de los conceptos son abstractos, como el tiempo, las emociones, la comunicación, etc. y, generalmente, los conceptos abstractos se definen metafóricamente en términos de conceptos que son más concretos y que tienen una estructuración más exacta, como el espacio, el movimiento, los objetos, etc. Sin embargo, no hay un concepto concreto único, no metafórico, cuya estructuración le permita definir de manera completa y precisa cualquier concepto abstracto único. Por lo tanto, los conceptos abstractos corresponden a numerosas definiciones metafóricas, cada una de ellas reflejando una parte del concepto (Lakoff y Johnson 1980: 198). Por ejemplo, el concepto abstracto del conocimiento se puede caracterizar empleando expresiones lingüísticas referentes al concepto concreto de la tierra cuando lo que interesa es el ámbito de especialización (*campo, territorio, terreno*), pero también expresiones lingüísticas que corresponden al concepto concreto de la luz cuando el propósito es resaltar la adquisición de nuevos conocimientos (*iluminarse, poner luz en un asunto, salir a la luz*). Así, la metáfora está presente al nivel de los conceptos – en el pensamiento – y se manifiesta en el lenguaje cotidiano. Si bien se han esbozado varias clasificaciones y estructuraciones de las metáforas, sus posibilidades son virtualmente innumerables, pues, como tan sugestivamente lo expresa Lakoff, "as soon as one gets away from

concrete physical experience and starts talking about abstractions or emotions, metaphorical understanding is the norm" (1993: 205).

En el presente artículo adoptaremos el método de designación de los mapeos propuesto por Lakoff y Johnson (1980b) al resaltar la sistematicidad de los conceptos metafóricos. Según Lakoff y Johnson, el dominio concreto, que tiene una estructuración más exacta y que se puede apreciar a través de la experiencia física, es el dominio-fuente, mientras que el dominio de los conceptos abstractos caracterizados a través de la metáfora es el dominio-meta. Con esta investigación seguimos la línea de las investigaciones que ya hemos realizado en años anteriores, sobre metáforas cuyo dominio-fuente estaba representado por elementos naturales, como el agua, la luz y el fuego (Duță 2017, 2018, 2019). Proponemos, esta vez, echar una mirada a las estructuras lingüísticas en las cuales el dominio-fuente está representado por términos del campo semántico de la tierra. Lo que nos interesa en este trabajo no serán, pues, las metáforas que caracterizan los elementos de la tierra (por ejemplo, la metáfora ROCKS ARE HUMAN BEINGS, investigada por Cuadrado y Durán, 2013), sino, al contrario, nos enfocaremos en el uso de términos cuyo sentido básico está asociado a la tierra para caracterizar otras nociones – generalmente, seres vivos o conceptos abstractos. Además, tampoco nos centraremos en las proyecciones metonímicas del término *tierra*, en las cuales no está involucrado un traslado de un dominio a otro. Por ejemplo, la *tierra* – para la cual el Diccionario de la Real Academia Española (DRAE) recoge, como definición primaria, "planeta que habitamos" – está interpretada, a través de una extensión metonímica del tipo TODO POR PARTE, en otras subentradas del DRAE, como una determinada superficie de terreno, bien como país o región, o como territorio o distrito constituido por intereses presentes o históricos. Cabe señalar que también en el Diccionario explicativo del rumano está presente la misma proyección metafórica, a través de la cual *pământ* pasa a significar "teritoriu, regiune, ținut; *p. ext.* țară, patrie".

2. Método de trabajo

Para obtener los términos del campo semántico de la tierra, necesarios para descubrir las expresiones lingüísticas que involucran una metáfora conceptual, hemos recurrido al Diccionario ideológico de la lengua española de Julio Casares, al Diccionario de la Real Academia Española y al Diccionario de Sinónimos y Antónimos de Mª J. Llorens Camp. Se han consultado las definiciones lexicográficas de los términos en el Diccionario de la Real Academia Española (versión actualizada disponible en línea; DRAE) y se han seleccionado los términos cuyas entradas lexicográficas recogen significados motivados por una proyección metafórica, bien más estrecha o más amplia. Estos son:

– sustantivos: *tierra, territorio, terreno, campo, barro, lodo, hacienda, cultivo, fertilidad, esterilidad, aridez, profundidad, superficialidad*;

– adjetivos: *fértil, estéril, fecundo, árido, yermo, profundo, superficial*.

Se han analizado las manifestaciones de las metáforas conceptuales asociadas a estos términos tanto en las definiciones lexicográficas (DRAE), como en otros textos del lenguaje general escritos por hablantes nativos cultos, como se verá a continuación.

3. Las metáforas UN SER VIVO ES UNA SUPERFICIE DE TIERRA y UNA NOCIÓN ABSTRACTA ES UNA SUPERFICIE DE TIERRA

Detallaremos en este apartado el mecanismo metafórico a través del cual varios de los rasgos específicos de la tierra o, más bien, de una determinada superficie de tierra, como la fertilidad, la infertilidad, la esterilidad, la fecundidad o la aridez, también se aplican a seres vivos o a nociones abstractas. La metaforización queda patente observando los adjetivos del campo léxico-semántico de *tierra*, tanto en sus definiciones lexicográficas, como en contextos. Una presentación sintética de los significados de estos adjetivos, como resultan del DRAE, se encuentra en la tabla 1. En la misma tabla hemos añadido, con subrayado de puntos, algunas menciones que no resultan de las definiciones del DRAE, pero que consideramos oportunas a raíz del análisis contextual.

lexema	**significado literal**	**significado metafórico**		
		ser vivo (personas, animales)	**periodo**	**noción abstracta (idea, asunto, ámbito)**
fértil	que produce mucho	capaz de reproducirse	abundante en producción / favorable para la procreación	favorable para la creación
estéril	que no da fruto, o no produce nada	incapaz de reproducirse	de miseria / de cosecha muy escasa	Ø
fecundo	que produce mucha vegetación o hace posible su desarrollo	que se reproduce o procrea con facilidad o abundantemente que crea abundantes obras *un escritor fecundo*	lleno, con abundancia *época fecunda en buenos escritores*	que produce buenos resultados *una idea fecunda*
árido	seco, estéril, de poco jugo y humedad	cuyas obras no transmiten mucho *un*	no favorable para la creación	falto de amenidad *asunto, estilo*

lexema	significado literal	significado metafórico		
		ser vivo (personas, animales)	**periodo**	**noción abstracta (idea, asunto, ámbito)**
		escritor árido	*época árida*	*árido, poesía, plática árida*
yermo	inhabitado, no cultivado	Ø	Ø	Ø
profundo	extendido a lo largo, o que tiene gran fondo	de entendimiento que penetra o ahonda mucho *sabio profundo*	Ø	intenso *pena profunda.* difícil de penetrar o comprender *concepto profundo* extenso, vasto, que penetra o ahonda mucho *pensamiento profundo*
superficial	perteneciente o relativo a la superficie	frívolo, sin fundamento	Ø	frívolo, sin fundamento; aparente, sin solidez ni sustancia

Tabla 1. Una presentación sintética de los significados de los adjetivos que pertenecen al campo semántico de *tierra*

La investigación de los significados de los adjetivos del nido léxico-semántico de *tierra* permite establecer parejas de sinónimos y de antónimos (fértil ≠ estéril, fecundo ≠ estéril, fecundo ≠ árido, profundo ≠ superficial) con distintos grados de intensidad.

Entre *fértil* y *fecundo* se establece una alta convergencia sinonímica, ya que los dos lexemas son intercambiables en un gran número de contextos. Parece que, en lo que concierne a las colocaciones con términos que expresan nociones abstractas (la última columna de la tabla 1), *fértil* suele seleccionar más bien lexemas que expresan un ámbito, un dominio ("ámbito fértil", "terreno fértil"), mientras que *fecundo* se aplica con más frecuencia a las nociones puntuales ("idea fecunda", "modelo fecundo", "diálogo fecundo"). Formulamos esta observación a raíz de un análisis de los contextos de uso proporcionados por el corpus CREA, pero un análisis cuantitativo está fuera del alcance de este estudio.

3.1 Fertilidad/infertilidad/esterilidad

No solo en español, sino también en muchas otras lenguas naturales, encontramos estructuras lingüísticas en las cuales se emplean términos relativos a un rasgo específico de la tierra – la fertilidad – para caracterizar a un ser vivo. De esta forma, se habla de la fertilidad de los seres humanos o de los animales, así como de sus periodos o de sus días fértiles, para señalar su capacidad de procrear. Si un terreno fértil es un terreno favorable para la germinación de las semillas, para el desarrollo de las plantas, una mujer fértil es una mujer que puede tener hijos y sus días fértiles son aquellos días en los cuales existe más probabilidad para concebir (también existen las colocaciones "periodo fértil", "ventana fértil"). Los mismos lexemas se emplean, además, para describir la capacidad de procrear de los animales (v. ejemplos 4, 5).

(1) *Las mujeres **fértiles** no tienen problemas de reproducción.*
(https://elpais.com/elpais/2013/07/24/mujeres/1374656576_137465.html/)
(2) *¿Puede una 'app' pronosticar cuáles son mis días **fértiles**?*
(https://elpais.com/elpais/2016/07/07/actualidad/1467900500_515794.html)
(3) *En estudios previos, el periodo **fértil** parecía extenderse desde tres días antes de la ovulación hasta tres días después de la misma (…)*
(https://elpais.com/diario/1995/12/11/sociedad/818636410_850215.html)
(4) *Las vacas **fértiles** ganaron más peso desde el nacimiento al destete*
(https://bibliotecadigital.fvet.edu.uy/handle/123456789/2607)
(5) Es *posible obtener más de una cría por año en las yeguas **fértiles**.*
(http://www.reproduccionequina.com.ar/servicios.php?idsec=1010)
(6) *La ventana **fértil** comprende los días previos a la ovulación, incluso inmediatamente después de la misma.*
(https://helloclue.com/es/articulos/sobre-clue/como-usar-clue-app-para-ayudarte-a-quedar-embarazada)

Cabe señalar que, si bien la noción de días fértiles siempre se emplea para caracterizar a las mujeres – puesto que las mujeres son las que presentan un ciclo menstrual – el adjetivo también aparece en contextos en los cuales se describe la capacidad de procrear de los hombres. Eso sí, con menos frecuencia (una búsqueda en Google genera 83.300 resultados para el sintagma "mujer fértil" y 12.500 resultados para el sintagma "hombre fértil"; señalamos que la proporción se mantiene para las equivalencias rumanas: 1400 resultados para "femeie fertilă" y 230 resultados para "bărbat fertil").

A raíz del uso metafórico de términos como *fértil* y *fertilidad* y, además, sus antónimos – *infértil* e *infertilidad* – han aparecido en la lengua lexemas como *subfértil* y *subfertilidad*. Al parecer, su uso está reservado para caracterizar seres vivos, bien seres humanos o animales. Solo hemos encontrado una ocurrencia para el sintagma "tierra subfértil", mientras que usos como "mujer subfértil" o "vaca subfértil" – presentes en los ejemplos 7 y 8 – son numerosos.

(7) *Prevalencia de autoinmunidad tiroidea en mujeres* ***subfértiles***
(http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_abstract&pid=S0300-90412017001000694&lng=es&nrm=iso)

(8) *Sin embargo, la concentración de progesterona fue menor en vacas fértiles (5,19 ± 1,08 ng/ml) que en vacas* ***subfértiles***
(https://bibliotecadigital.fvet.edu.uy/handle/123456789/1919)

Además, *fértil* también aparece en colocaciones con nociones abstractas y, en tales contextos, es sinónimo de "favorable". Como se puede apreciar en los ejemplos 9 y 10, un ámbito o un terreno "fértil" es el que favorece la "germinación" de ideas, la creación.

(9) *(...) la práctica de soluciones creativas genera un ámbito* ***fértil*** *para el surgimiento de la innovación.*
(https://www.ayselucus.es/noticia/d%C3%ADa-mundial-de-la-creatividad-y-la-innovaci%C3%B3n-2018-0)

(10) *Los extremistas encuentran terreno* ***fértil*** *para el reclutamiento en sociedades atrapadas en el caos y la desesperanza.*
(https://undocs.org/pdf?symbol=es/A/63/PV.5)

3.2 Fecundidad/aridez

Como señalábamos antes, *fecundo* es un sinónimo parcial de *fértil.* Si bien la definición lexicográfica no resalta la distinción entre los significados de los dos términos, los contextos sugieren que, mientras *fértil* se combina sobre todo con sustantivos con un significado más amplio, como "ámbito" o "terreno", *fecundo* se refiere a conceptos también abstractos, pero más puntuales, como "idea" o "conversación". Podemos decir, sin temor a equivocarnos, que, mientras *fértil* alude a una posibilidad, a la capacidad de reproducción, *fecundo* muestra que dicha posibilidad se ha realizado efectivamente, y en grandes números. En los ejemplos 11-14 se observa que un "escritor fecundo" ha escrito un gran número de obras, una "idea fecunda" es una idea que ha tenido muchas aplicaciones prácticas, una "época fecunda" es una época marcada por numerosas realizaciones y una "conversación fecunda" es una conversación que genera resultados importantes. Los ejemplos 15-17 presentan el comportamiento contextual del adjetivo *árido*, antónimo de *fecundo*, empleado para describir a creadores, creaciones o periodos de tiempo que no sobresalen, con una producción escasa o de baja calidad. Queremos recalcar, además, que tanto *fecundo*, como *árido*, seleccionan sustantivos con el sema [+humano] casi exclusivamente en su capacidad creadora: "escritor fecundo/árido", "poeta fecundo/árido", "productor fecundo/árido". Son muy pocos los casos en los cuales *árido* se combina con un sustantivo que no tenga marcada la capacidad creadora, como "mujer" u "hombre" y pertenecen sobre todo al lenguaje literario. Quizá el ejemplo más famoso es el "hombre árido, de huesos sólidos articulados a tuerca y tornillo", el coronel que no tiene quien le escriba, de Gabriel García Márquez.

(11) *Escritor **fecundo**, casi monstruoso, superó las treinta novelas largas, las setenta novelas cortas, cuarenta y tantas obras escénicas.*
(https://es.wikipedia.org/wiki/Augusto Mart%C3%ADnez Olmedilla)

(12) *Otra idea **fecunda** es la revisión del papel que tiene la colaboración, por encima de la competencia, en la productividad de las empresas.*
(https://revistas.unav.edu/index.php/empresa-y-humanismo/article/view/10019)

(13) *En Hispanoamérica, la novela policial vive una época **fecunda** de creación y difusión (...).*
(https://www.persee.fr/doc/ameri_0982-9237_2000_num_25_1_1486)

(14) *Piñera: Vamos a darnos un tiempo para el reinicio de una conversación **fecunda** con Bolivia.*
(http://elbolivianoenvivo.com/pinera-retomar-las-conversaciones/)

(15) *En esta época **árida** en lo relativo a la literatura, es bueno encontrar, como en este caso, novelas capaces de llevar un ritmo narrativo alto.*
(https://www.laverdad.es/ababol/libros/antiguos-amores-20171204004311-ntvo.html)

(16) *Pero el Arcipreste no se limitó a traducir la obra **árida** y descarnada de Pánfilo (...).*
(https://books.google.ro/books?id=jeFGCQAAQBAJ)

(17) *Un escritor de esta clase confía casi enteramente en el fondo de las cosas, pero cuida sin embargo de no disgustar como el escritor **árido**.*
(https://books.google.ro/books?id=xF4yhR7KKS0C)

3.3 Profundidad/superficialidad

A diferencia de la fertilidad, la esterilidad, la fecundidad o la aridez, que designaban rasgos intrínsecos de una superficie de tierra, las características de profundidad y superficialidad corresponden más bien a la orientación espacial en el eje vertical (arriba-abajo). El mecanismo metafórico que equivale la profundidad a la penetración del pensamiento o de las ideas y la superficialidad a la frivolidad también forma parte de la paleta de posibilidades metafóricas de otros elementos de la naturaleza, como el agua, y ha sido debatido extensivamente por los semanticistas cognitivos, quienes lo han clasificado dentro de la categoría de las metáforas de orientación. El uso, ya sea consciente o no, de las metáforas de orientación se basa en nuestra propia experiencia corporal y en la manera en la cual trasladamos sentidos nuevos al espacio físico y a los movimientos. Las metáforas de orientación tienen como punto de partida las experiencias corporales de estar acostado y estar de pie y su asociación a la conciencia, la salud y el poder, o sea a la verticalidad en la experiencia humana. García Jurado señala que tendemos a orientar los conceptos que nos rodean en un espacio imaginario, por lo común vertical (2003: 98). Por el hecho de tener la estructura física que tenemos, y no otra, por el hecho de "padecer" la fuerza de gravedad, metaforizamos determinados fenómenos atribuyéndoles una característica que no tienen.

Las metáforas de orientación tienen sobre todo una función evaluativa y establecen una organización interna dentro de una serie de conceptos. Díaz (2006:

51) opina que en las metáforas de orientación se nota mucho más que en las estructurales el hecho señalado por la teoría cognitiva de que las metáforas no trabajan con cualidades preexistentes, sino que aquí es la misma metáfora la que crea esas cualidades. Además, las metáforas de orientación poseen una sistematicidad global, es decir que el dominio fuente tiene una relativa uniformidad en todas sus manifestaciones culturales y establece una comprensión coherente de diversos fenómenos.

La metáfora de orientación que nos interesa en este caso, LO CONOCIDO ES PROFUNDO / LO DESCONOCIDO ES SUPERFICIAL, motiva numerosas expresiones lingüísticas, así como la famosa metáfora del iceberg de Sigmund Freud. Como se observa en los ejemplos 18 y 20, el adjetivo *profundo* y el verbo derivado, *profundizar*, sugieren conocimientos detallados y rigurosos. Una persona "profunda" (19) es una persona que se preocupa por el lado espiritual, mientras una persona "superficial" (24) es alguien que solo se interesa por las apariencias. Deseamos señalar que, si bien pudiéramos pensar que el paradigma de la superficialidad implica una evaluación despectiva (como ocurre en el caso de "persona superficial"), en algunos contextos profesionales (v. ejemplos 21, 23) el término no tiene connotación positiva o negativa.

(18) *También garantiza nociones **profundas** de legislación y mercadotecnia específicas del sector, así como de ética o derecho corporativo.*
(https://www.ceupe.com/blog/master-en-gestion-directiva-en-salud-perfil-de-ingreso.html)

(19) *Muy sensible e intuitivo, eres una persona **profunda** y de gran corazón que disfruta inspirando a otros.*
(https://www.elconfidencial.com/alma-corazon-vida/2015-12-30/asi-es-tu-personalidad-dependiendo-del-dia-del-mes-en-que-hayas-nacido_1128472/)

(20) *Por ello, este dictamen trata, en primer lugar, de **profundizar** en el análisis del criterio de estabilidad relativa (...)*
(http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:162:0079:0082:ES:PDF)

(21) *Una mirada **superficial** a ellos revela que están desarticulados, dichos fragmentados, sin narrativa o unidad.*
(http://www.cjd.org/espanol/period/fraudesp.html)

(22) *Es un argumento erróneo, fruto de un análisis **superficial** del tema.*
(https://www.diarioelpueblo.com.uy/editorial/el-riesgo-del-analisis-superficial.html)

(23) *El análisis **superficial** o chunking identifica a los constituyentes de la oración, sin especificar su estructura interna.*
(http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/22028)

(24) *El mundo está lleno de personas **superficiales**, son demasiadas y cada vez más.*
(https://www.elperiodicomediterraneo.com/noticias/contra/persona-superficial_1052781.html)

4. La metáfora LA TIERRA ES UN ÁMBITO DE CONOCIMIENTO O DE CONTROL

El mecanismo metafórico a través del cual términos empleados para designar una superficie de terreno se convierten en lexemas que describen un ámbito de especialización o de conocimiento es el que motiva la polisemia del lexema *campo* en español, así como de *field* en inglés. Los lexemas que emplearemos para analizar este mecanismo metafórico son *campo, territorio* y *terreno*.

El uso metafórico de los tres términos se refleja en varias subentradas de sus definiciones proporcionadas por el DRAE, que recopilamos a continuación. Las primeras subentradas de cada definición están reservadas a los usos sin carga metafórica.

> **campo** […] **10.** m. Ámbito real o imaginario propio de una actividad o de un conocimiento. *El campo de sus aventuras. El campo del periodismo.*
> **territorio** […] **3.** m. Circuito o término que comprende una jurisdicción, un cometido oficial u otra función análoga.
> **terreno** […] **5.** m. Campo o esfera de acción en que con mayor eficacia pueden mostrarse la índole o las cualidades de personas o cosas. **6.** m. Orden de materias o de ideas de que se trata.

Además, el uso metafórico de estos términos está presente en varias expresiones idiomáticas, que también presentamos a continuación, con sus definiciones del DRAE. A nuestro parecer, en las expresiones idiomáticas nominales cuyo núcleo es *campo* se puede hablar de un esquema de imagen, puesto que la región o el espacio a los cuales se hace referencia tienen una extensión discernible, lo cual corresponde a la definición básica de *campo* ("terreno extenso").

> **campo de medida 1.** m. Tecnol. Conjunto de los valores de una magnitud que pueden medirse con un instrumento dado.
> **campo eléctrico 1.** m. Fís. Región del espacio en cuyos puntos está definida la intensidad de una fuerza eléctrica.
> **campo electromagnético 1.** m. Fís. Asociación de un campo eléctrico y un campo magnético producidos por una carga eléctrica en movimiento.
> **campo gravitatorio 1.** m. Fís. Región del espacio en cuyos puntos está definida la intensidad de una fuerza gravitatoria.
> **campo magnético 1.** m. Fís. Magnitud vectorial que expresa la intensidad de la fuerza magnética y que se mide en amperios/metro. (Símb. H). **2.** m. Fís. Región del espacio sobre la que actúa un cuerpo magnético.
> **campo vectorial 1.** m. Fís. Región del espacio en cada uno de cuyos puntos se define un vector.
> **campo visual 1.** m. Espacio que abarca la vista manteniendo la mirada fija. **2.** m. Ópt. Extensión del espacio accesible a un instrumento óptico.

En cuanto a la expresión nominal "campo semántico" – "conjunto de unidades léxicas de una lengua que comparten un núcleo común de rasgos de significado" –, la extensión y los límites son menos discernibles a nivel físico, por lo cual apreciamos que, si bien el mecanismo subyacente sigue siendo el esquema de imagen, la distancia metafórica es más amplia.

En lo que concierne a las expresiones idiomáticas verbales, se puede apreciar que el núcleo semántico está representado, en realidad, por los sustantivos, puesto que son los que llevan la carga metafórica. Los verbos que los acompañan mantienen su significado literal.

> **dejar el campo abierto, desembarazado, expedito, libre,** etc. **1.** locs. verbs. Retirarse de algún empeño en que hay competidores.
> **descubrir campo,** o **el campo 1.** locs. verbs. Sondear a alguien, averiguar algo. **2.** locs. verbs. Mil. Reconocer, explorar la situación del ejército enemigo.
> **entrar en campo con** alguien **1.** loc. verb. Pelear con él en desafío.
> **levantar el campo 2.** loc. verb. Dicho de una persona: Dar por terminada una empresa o desistir de ella.
> **reconocer el campo 1.** loc. verb. Prevenir los inconvenientes en algún negocio.
> **sacar al campo a** alguien **1.** loc. verb. Retarlo, desafiarlo.
> **salir a campo,** o **al campo 1.** locs. verbs. Ir a reñir en desafío.
> **allanar el terreno** a alguien / **preparar el terreno** a alguien
> **1.** loc. verb. coloq. Conseguirle un ambiente favorable.
> **ganar** alguien **terreno 1.** loc. verb. Adelantar en algo. **2.** loc. verb. Irse introduciendo con arte, habilidad o gracia para lograr un fin.
> **medir** alguien **el terreno 1.** loc. verb. Tantear las dificultades de un negocio a fin de poner los medios para vencerlas.
> **minarle** a alguien **el terreno 1.** loc. verb. Trabajar solapadamente para desbaratarle sus planes.
> **perder** alguien **terreno 1.** loc. verb. Atrasar en un negocio.
> **saber** alguien **el terreno que pisa 1.** loc. verb. Conocer bien el asunto que se trae entre manos o las personas con quienes se trata.

5. La metáfora LA INMORALIDAD ES SUCIEDAD

Como lo explican Lakoff y Johnson en *Philosophy in the Flesh* (1999), una sustancia es pura cuando no está mezclada con ninguna otra. Una impuridad común es una suciedad. De esta forma, las sustancias puras suelen ser limpias y las sustancias sucias se consideran, generalmente, impuras. Esta correlación entre la pureza y la limpieza genera la metáfora LA PUREZA ES LIMPIEZA. Así, cuando la moralidad se conceptualiza como pureza y la pureza como limpieza, se obtiene la metáfora LA MORALIDAD ES LIMPIEZA, de la cual deriva la metáfora paralela LA INMORALIDAD ES SUCIEDAD.

Entre los términos que hemos seleccionado dentro del nido léxico-semántico de *tierra*, hay dos que sugieren suciedad: *barro* y *lodo*. El significado de degradación está recogido en algunas subentradas de la definición lexicográfica de *barro* y en la expresión idiomática *poner a alguien de/del lodo*:

> **barro 5.** m. Deshonra, degradación moral. *Arrastrarse por el barro.* **6.** m. Cosa despreciable, nonada.
> **poner** a alguien **de lodo,** o **del lodo 1.** locs. verbs. Enlodarlo. **2.** locs. verbs. Ofenderlo, denostarlo con palabras injuriosas.

6. Conclusiones

Consideramos que, con los ejemplos proporcionados en esta contribución, hemos puesto de relieve algunos de los mecanismos metafóricos más importantes asociados a términos pertenecientes al campo semántico de la tierra, así como la importancia de la metáfora conceptual en el lenguaje cotidiano. Visto que las metáforas actúan como universales semánticos, estamos convencidos de que las observaciones realizadas, en este artículo, para el castellano, son aplicables a muchas otras lenguas naturales y se podrían desarrollar en un análisis interlingüístico.

BIBLIOGRAFÍA

Bidu-Vrănceanu, Angela, *Câmpuri lexicale din limba română. Probleme teoretice și aplicații practice*, București, Editura Universității din București, 2008. (Bidu-Vrănceanu 2008)

Casares, Julio, *Diccionario ideológico de la lengua española*, Barcelona, Editorial Gustavo Gill S.A, 1997. (Casares 1997)

Coromines, Joan, *Breve diccionario etimológico de la lengua castellana*, Madrid, Gredos, 2008. (Coromines 2008)

Coşeriu, Eugenio, *Gramática, semántica, universales*, Madrid, Gredos, 1987. (Coseriu 1987)

Cuadrado, Georgina, Durán, Pilar, "Rocks are Human Beings: Researching the Humanizing Metaphor in Earth Science Scientific Texts", in *Global Journal of Human Social Science Geography, Geo-Sciences, Environmental Disaster Management*, Vol. 13, issue 7, 2013. (Cuadrado, Durán 2013)

Díaz, Hernán, "La perspectiva cognitivista", en Di Stefano, Mariana (coord.), *Metáforas en uso*, Buenos Aires, Biblos, 2006, pp. 41-62. (Díaz 2006)

Duță, Oana-Adriana, "Metaforizaciones conceptuales del agua en español, francés y rumano", en Mercedes López Santiago et al. (eds.), *Palabras e imaginarios del agua. Let mots et les imaginaires de l'eau. XXV Coloquio AFUE*, Valencia, Editorial Universitat Politècnica de València, 2017, pp. 239-248. (Duță 2017)

Duță, Oana-Adriana, "Metaforizaciones de la luz como conocimiento y sentimiento en español y rumano", in Lupu, C. (ed.), *Studii romanice. Omagiu profesorilor Florica Dimitrescu și Alexandru Niculescu la 90 de ani*, București, Editura Universității din București, 2018, pp. 459-477. (Duță 2018)

Duță, Oana-Adriana, „O analiză interlingvistică a metaforelor focului cu ajutorul unui corpus jurnalistic electronic", in Elena Pîrvu (a cura di), *Dal libro a stampa a internet: metamorfosi della ricerca linguistica e letteraria italiana. Atti del IX Convegno internazionale di italianistica dell'Università di Craiova, 15-16 settembre 2017*, Firenze, Franco Cesati Editore, 2019, pp. 43-56. (Duță 2019)

Duță, Oana-Adriana. "Aspectos de semántica cognitiva en el análisis de expresiones idiomáticas", in *Analele Universității din Craiova, Seria Științe Filologice. Lingvistică,* anul XXXVI, nr. 1-2, Craiova, Editura Universitaria, 2014, pp. 62-78. (Duță 2014)

García Jurado, Francisco, *Introducción a la semántica latina. De la semántica tradicional al cognitivismo*, Madrid, Universidad Complutense de Madrid, 2003. (García Jurado 2003)

Kövecses, Zoltán, *Metaphor and Emotion*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003. (Kövecses 2003)

Kövecses, Zoltán, *Metaphor. A Practical Introduction*, Oxford, Oxford University Press, 2002. (Kövecses 2002)

Lakoff, George, "The Contemporary Theory of Metaphor", in Andrew Ortony (ed.), *Metaphor and Thought (second edition)*, Cambridge, Cambridge University Press, 1993.
https://georgelakoff.files.wordpress.com/2011/04/the-contemporary-theory-of-metaphor-in-ortony-andrew-ed-metaphor-and-thought-lakoff-1992.pdf [Fecha de la consulta: 30.06.2017] (Lakoff 1993)

Lakoff, George, *Women, Fire and Dangerous Things*, Chicago, University of Chicago Press, 1987. (Lakoff 1987)

Lakoff, George, Johnson, Mark, "The Metaphorical Structure of the Human Conceptual System", in *Cognitive Science*, vol. 4, 1980, pp. 195-208. (Lakoff y Johnson 1980a)

Lakoff, George, Johnson, Mark, *Metaphors We Live By*. Chicago: Chicago University Press, 1980. (Lakoff y Johnson 1980b)

Neagu, Mariana, *Cognitive Linguistics. An Introduction*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2005. (Neagu 2005)

Neagu, Mariana, Pisoschi, Claudia, *Fundamentals of Semantics and Pragmatics*, Craiova, Editura Universitaria, 2015. (Neagu, Pisoschi 2015)

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA, Banco de datos (CREA) [en línea]. *Corpus de referencia del español actual.* <http://www.rae.es> [Fecha de la consulta: 10.07.2020]

ABSTRACT

Based on the conceptual metaphor theory, this paper reviews the target domains and the metaphorical mechanisms involved by the source domain of earth in Spanish language. We have analysed the linguistic expressions of the conceptual metaphors related to terms from the source domain of earth, both in lexicographical definitions (the Dictionary of the Spanish Royal Academy) and in other texts written by cult native speakers.

Key words: cognitive semantics, conceptual metaphor, the semantic field of earth

REZUMAT

Bazându-se pe teoria metaforei conceptuale, lucrarea de față realizează o inventariere a domeniilor-țintă și a mecanismelor metaforice implicate de domeniul-sursă al pământului în limba spaniolă. S-au analizat manifestările metaforelor conceptuale asociate termenilor din domeniul-sursă al pământului atât în definițiile lexicografice (Dicționarul Academiei Regale Spaniole), cât și în alte texte aparținând unor vorbitori nativi culți.

Cuvinte-cheie: semantică cognitivă, metaforă conceptuală, câmpul semantic al pământului

DIALECTAL VOCABULARY AS A SYSTEM

Inna GOROFYANYUK
Inna ZAVALNIUK
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi
State Pedagogical University
gorofyanyuk@gmail.com
zavalniukinna@gmail.com

Introduction

Although the assertion about the systematic character of the lexico-semantic level of the language is already perceived as an axiom, the question of the systemic nature of the dialectal vocabulary is still debatable among linguists.

Some scholars interpret the dialectal vocabulary as a system only conditionally, since instead of a stylistic differentiation of elements (Meie 1954: 55-56), there is an "approximation" of the use of words (Kohotkova 1979: 19) which causes the destruction of the established relationships between the elements of the system. Other scholars point out the diffusivity of the dialects' semantics, as the dialectal speech is generally used in the oral form (Blynova 1973: 11-12).

Their opponents argue that the system of the lexical level of the dialect is an undeniable fact. Numerous studies of the Slavic dialect vocabulary, performed on a rich empirical basis (P. Hrytsenko, N. Lukianova, M. Nykonchuk, P. Sorokolietov, etc.), convinced that "the vocabulary of the dialect and literary language is an organized set of elements connected with each other by means of established relations at any synchronous level (though the relations are dynamic in time)" (Hrytsenko 1984: 5).

In addition, solving the heuristic problem of the systematicity of the dialect's lexical level will become a decisive argument in the controversy about the types of dialect dictionaries.

Thus, the study of the systematicity of the dialect vocabulary is relevant.

The main features of the dialectal lexical-semantic system

First of all, we find out the peculiarities that distinguish the lexical-semantic system of the dialect from the same system of the literary language:

1) the lexical system of speech is more variable, dynamic and changeable, as it is influenced by other forms of the national language, especially by the literary one;

2) the connection between the lexical system of speech and the geographic location, since the dialects discovered near the state administrative border will have a higher percentage of word variation;

3) the influence of the household chores on the speakers' lexical system: each citizen of the locality with the developed craft or industry is somehow

connected to various types of work, that's why the special words of the dialect are the property of all speakers, including the limited circle of "professionals";

4) the connection between the lexical system of speech and the age differentiation of the dialect speakers: the archaic vocabulary, designating the things that are no longer used, will be known to the speakers of the older age group; the innovative lexical elements in the dialects will be typical for young speakers instead;

5) the influence of the ethno-cultural landscape upon the lexical system of speech in the populated area: the coexistence of different ethnic groups in one territory causes language assimilation and the exchange of lexical elements of dialects;

6) the large variation of lexical units due to the lack of dogmatic norms in comparison to the literary language.

The typology of relations between elements of the dialectal lexical-semantic system

In order to comprehend the systematicity of the dialectal vocabulary, we consider the typology of relations between its elements.

Fig. 1.

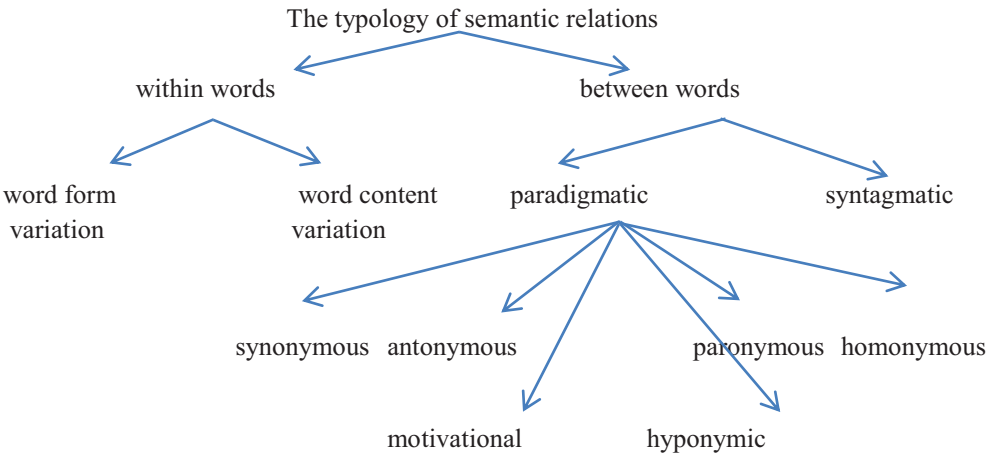

Various system relations between words in the dialect fall under two types: within words (the relations function only within a single word, within the system of its lexical meanings) and between words (words are combined into thematic groups according to the common denominator).

According to F. de Saussure, the relations between words are divided into two types: syntagmatic and paradigmatic (Kocherhan 2000: 423).

The syntagmatic relations between words are defined in terms of the potential for their connection in the stream of speech. For example, in the Podillia

dialects of the Ukrainian language the adjective *|сивий* ‘gray (about hair)’ combines with the nouns *д’ід* ‘grandfather’, *ко|рова* ‘cow’, *|кофта* ‘blouse’. In the southern Podillia dialects, the verb *покласти* ‘to put’ has syntagmatic relations with the noun *о|ц’інку* ‘mark’, whereas in the dialects of Vinnytsia it is common to use the combination of the verb *поставити* ‘to stand’ with the nouns *к|нига* ‘book’, *хл’іб* ‘bread’: *ў|з’ала к|нижку і пос|тавила на сто|л’і* ‘took a book and placed it on a table’.

There are striking examples of syntagmatic relationships within the following phraseological units that mean ‘useless’: *потрібний як на язиці прищ / як козі баян / як собаці «здрастє» / як мертвому термометр / як бублик у помиях / як булька на окропі / як макогон у космосі* (Dolenko 1975: 103)

Paradigmatic relations are the relations among linguistic units within a group, where a particular linguistic unit is selected for the use in speech (Kocherhan 2000: 423). They function in the following types:

1. Antonymic relations: in the Eastern-Slobozhan Ukrainian dialects V. V. Liesnova discovered the following antonymic lexical chains: *|ч’емний, поч’|тивий, ха|роший, |в’ежл’івий, ува|жит’і^{е}л’ний* ‘polite’, and *б’і|сов’існий, г|рубий* ‘impolite’ (Liesnova 2004: 23-24).

2. Lexical synonymy is widely developed in dialects, and it serves as a means of expressing various tones of speech, regarding content, stylistics and emotiveness. The wealth of synonyms in the lexical-semantic system of speech is due to the absence of necessity to use the word in strict accordance with the denotation, since particular words are influenced by different dialect systems and by the literary language.

Types of synonyms:

1. Absolute synonyms that have the same meaning: *кар|топл’а – бара|бол’а* ‘potatoes’, *подорож|ник – |бабка* ‘a plantain’ in the dialects of Vinnytsia region.

2. Relative (semantic) synonyms that represent the slightest differences in concepts and phenomena. So, the names of an apricot *абри|коса, му|рел’а* are absolute synonyms in the majority of the southern Podillia dialects, but in some other dialects (the village Verbovets of the Murovani Kurylivtsi distict of Vinnytsia region, the village Zabolotne of the Kryzhopil distict of Vinnytsia region and the village Kapustiany of the Trostianets distict of Vinnytsia region) these synonyms are relative: *абри|коса* ‘a grafted apricot’ – *му|рел’а* ‘a small wild apricot’.

3. Expressive-stylistic synonyms: in the eastern Ukrainian dialects V. Dvoriankin discovered the synonymic chain that means ‘a lazy and untidy woman’. The chain comprises the components that have different degrees of the negative assessment: *л’і|нива (ле^{и}|дач’а) – |лодар’ка – не^{и}акура|т’істка – не^{и}ў|добна – |лежен’ – |т’іки йази|ком – дармо|йідка – зад|рипанка – |засранка – ле^{и}|дач’а йак в·іл – ле^{и}|жиш (|вивернулас’а) йак ко|рова – ў го|род’і бур|йан та|кий / ш·ч’о воў|ки |вийут’ – га|д’уки ў |хат’і |лаз’ат’ / і ш·ч’о |хоч’еш – заг|л’ан’ у х|л’ебнику / |ч’ерви |лаз’ат’ – |д’іти го|лод’н’і йак собач’е^{и}|н’ата – |ч’орна сви^{е}|н’а*. The respondents claim that the last phrase is the most annoying and

emotionally expressive, since the meat of black / grey pigs causes people's disgust – nobody eats it (Dvoriankin 2006: 8).

There are the following sources of synonymy in the dialect:

1) the lexical system of ancient language layers. This is one of the most natural sources of synonymy, as the vocabulary of modern dialects not only contains a large number of archaisms, but it also preserves the relations that characterized these words in the past. Thus, according to our research, the dialect of central Podillia has the following synonymous pairs: *ˈгуби – гриˈби* 'mushrooms' (Gorofyanyuk 2012: 129), *пуˈз'ун'ки – суˈниц'і* 'wild strawberries' (Gorofyanyuk 2012: 89), *рож – ˈжито* 'rye'(Gorofyanyuk 2012: 17), *свер|бигуз – шипˈшина* 'brier' (Gorofyanyuk 2012: 109), etc;

2) the system of the literary language that coexists and interacts with the system of the dialect: *ˈаїстри – кампусˈтел'і* (Gorofyanyuk 2012: 187), *первоц|в'ім – зоˈзулен'і чере|вички* (Gorofyanyuk 2012: 155);

3) lexical systems of other languages. To illustrate this phenomenon, we use the description of a mushroom established in the migratory Ukrainian dialects of the village Bulaieshty, Moldova Republic: *п'істр'аˈки це таˈк'і п'іче|риц'і* (the names of mushrooms) */поˈверхи воˈни ˈб'іл'і / сˈнизу ˈжоўк'і // по ˈнашому ˈкажут л'ісичˈки на них // а п'істр'аˈки це поˈруски наˈв'ерно // а ў нас лисичˈки / ˈдзардзар'і – а чоˈму ˈдзардзар'і?* (Romanian 'apricots') *– бо воˈни таˈк'і ˈжоўк'і йак ˈдзардзар'і сп'ід //*;

4) the lexical system of the dialect is the main source of synonymy, since there is the necessity to satisfy the people's need of the everyday communication within different spheres. Thus, the Podillia dialect (the village Stanislavchyk of the Zhmerynka district of Vinnytsia region) includes the following synonymous pair denoting a celandine: *чистоˈт'іл – глаˈдушник* 'Chelidonium majus L.'*: чистоˈт'іл / глаˈдушник ў на ше ˈкажут / коˈлис' йа зˈнайу / ми збиˈрали йоˈго і ˈпарили глаˈдушчики //* (Gorofyanyuk 2012: 150).

3. The paronymic relations between words imply the existence of dialect words that are different in lexical meaning, but almost identical in sound. Compare the meanings of the lexemes discovered in the Bukovyna dialects: *ˈопруд* 'the brim of a barrel' and *ˈопуд* 'a scarecrow', 'to be dressed in bad taste' (Slovnyk 2005: 368); *ˈрот'ійа* 'a dress', *ˈроф'ійа* 'diathesis' and *ˈрох'ійа* 'scrofula' (Slovnyk 2005: 468).

4. Homonymic relations arise between words that are identical in sound, but different in the meaning. According to the research of A. Konchakova, such relations are quite frequent: "In the first volume of the analyzed dictionary "Slovar ukrainskih govorov Voronezhskoy oblasti" by M. Avdieieva (Voronezh, 2008) there are 184 multivalent words and 36 groups of homonyms", in particular: *анˈчутка* 'malaria' and 'an imp', *ˈкуж'іл'* 'a thick stick with a fork-end used to fix a tow' and 'the cloud of dust' (Konchakova 2011: 73, 80).

5. Hyponymic relations – the relations of gender and aspect: *гриб* 'a mushroom Boletus edulis Bull. ex Fr.' *– кв'ітоˈвий гриб*, *жниво|вий гриб*, *оˈс'ін'ій*

гриб ‘the varieties of Boletus edulis Bull. ex Fr. according to the germination time’ (the village Vasylivka of the Illintsi district of Vinnytsia region).

6. Motivational relations assume a connection between words on the ground of a shared feature of the objects, which is linked to the derivative name by a dialect speaker. Motivational nomination is used to denote the names of objects and phenomena, which preserve the semantic connection with the derivative word. A lot of plant names have a clear motivational feature, for example, the curative property of a plant is a motivational feature of the Podillia folk plant names, such as *раˈн:ик* ‘Aloe arborescens’, *кроˈпива в’ід ˈсерц’а* ‘Leonurus’, *глистˈник* ‘Tanacetum vulgare’, etc. By collecting the folk names of one plant, we reproduce the notion of people about the various plant properties. The versatile perception of the object by the dialect speakers creates a nominative variation within the whole area: one and the same thing may be named differently. For instance, there are 22 plant names of the Echium vulgare, which were formed on the basis of 8 motivational attributes: *сиˈн’ак, син’огоˈлоўник, сиˈнен’к’і кв’іточˈки, сл’іпоˈта* (the colouring), *фаˈцел’ійа, г’іˈсоп, з’ібˈр’ій,* Vˈ*воники, іˈван-чаї, р’іпл’аˈхи, буˈд’ак, буд’аˈки* (the similarity to other plants), *меˈд’аник*, *медоˈвик*, ˈ*мутлики беˈрут з* ˈ*н’ого мед* (the melliferous properties), *коˈл’уча к’ˈв’ітка, коˈл’учиї буˈран, жаˈрило* (the tactile properties), ˈ*к’інс’кий ф’ість* (the similarity to the animal body part), ˈ*пан’ікаˈд’ило* (the similarity to the cult object), *шаˈрило* (the morphological peculiarities), *буˈран* (a low-grade evaluation) (Gorofyanyuk 2012: 179).

Within-word relations reflect the potential possibility of a word to vary. Since the word is the unity of two parts – the expression level (the sound of the word) and the content level (the system of meanings of a particular word) – both parts of a word may vary.

The variability of a word in terms of expression is the ability to express one and the same meaning by different formal means. Such linguistic units of the dialect coexist not as separate independent words, but as lexical variants of one and the same word, for example: *гли*ˈ*бокиї – гл’*ˈ*бокиї* ‘deep’, *шчедруˈвати – шче**н**д*ˈ*рувати* ‘to sing ritual songs for Christmas’, *коˈло**т**ка – коˈло**д**ка* ‘lock’, *жиˈ**й**ут – жиˈ**в**ут* ‘live’, *моло*ˈ*ч’**ії** – моло*ˈ*ч**аї*** ‘Euphorbia’.

The variability of the word in terms of content is a modification by a semantic change (generally, this phenomenon is called polysemy). In the Hutsul dialect, there are the following cases of polysemy: ˈ*коливо* 1) a ritual dish served at funeral repast; 2) sliced white bread (Hutsulski 1997: 99); *незгодˈн’іти* 1) to fall ill; 2) to be exhausted (Hutsulski 1997: 132).

Thus, the lexical or lexical-semantic dialect system is an internally organized whole, which is created due to the unity of relations between the words and their variants. Modern Ukrainian dialects provide a lot of information for the analysis of the relations between words. Each type of such relations may be the subject of a separate analysis, and it will approximate an attentive researcher to the substantiation of the dialects’ lexical system.

The systematic study of the dialectal vocabulary

In modern Slavic dialectology there is the idea of the systematic vocabulary study, which was outlined by L. Shcherba, O. Smyrnytskyi, A. Ufimtseva, D. Shmelov and P. Hrytsenko. The advantage of the systemic description of the regional vocabulary is the ability to present the entire vocabulary of the dialect as an inseparable unit, which contains such names as primary and derivative, autochthonous and borrowed, simple and complex, dialectal and used in the literary language.

The vocabulary systematicity is manifested through word combinations, united in thematic groups according to the common denoted concepts. The vocabulary description according to thematic groups has a lot of advantages, since it allows establishing the connection between the words and the denoted objects. The following categorization simplifies the research of the motivation phenomenon, it determines the place, extension or reduction of thematic language groups (depending on extralinguistic factors), and it also provides the opportunity to reproduce the linguistic world picture of the dialect speakers. In practice, the division of words within thematic groups (which are also divided into smaller subgroups) "is manifested through the accurate vocabulary clustering. The classification enables scholars to study dialects as the structurally organized unity, and it simplifies the analysis of the system" (Hrytsenko 2005: 9-10).

The system description of the TLG involves establishing the structure of the described vocabulary group, the highlight of the main lexico-semantic units, the outline of the names of phenomena and objects, the description of the nomination types according to the structure (e.g. lexical, analytical, suggestive and discursive nominations), and the representation of various correlations: 1) between colloquial, universal and specific nominations; 2) between primary and secondary nominations; 3) between the nomination of objects, actions and characteristics; and 4) between borrowed, Slavic and Ukrainian lexical units.

Thus, the analysis of the dialectal vocabulary system enables the study of the urgent lexicological and semasiological issues.

Conclusions

On the whole, we state that the vocabulary of any territorial language formation is the branched system of the semantic relations arising inside and between words. The typology of these relations is equal to the system relations between the words of the literary language. At the same time, the lexical-semantic dialect system has a wide range of features, which, on the one hand, makes it distinctive in the literary language, and, on the other hand, creates a higher heuristic potential for the word recognition in terms of the system approach to the vocabulary description. These heuristic means will approximate the researcher to language existence and variability in time and space.

REFERENCES

Blinova, Olga, *Vvedenie v sovremennuyu regionalnuyu leksikologiyu*, Tomsk, Tomsk University Press, 1973. (Blinova 1973)

Gorofyanyuk, Inna, *Botanichna leksyka tsentralnopodilskykh hovirok:* Materialy do Leksychnoho atlasu ukrainskoi movy, Vinnytsia, PP I. B. Baliuk, 2012. (Gorofyanyuk 2012)

Hrytsenko, Pavlo, Ukrainska dialektna leksyka: realnist i opys (deiaki aspekty), v *Dialektna leksyka: leksykolohichnyi, leksykohrafichni ta linhvoheohrafichnyi aspekty. Materialy dopovidei Mizhnarodnoi naukovoi konferentsii,* Hlukhiv, RVV HDPU, 2005, pp. 5-23. (Hrytsenko 2005)

Hrytsenko, Pavlo, *Modeliuvannia systemy dialektnoi leksyky*, Kyiv, Naukova dumka, 1984. (Hrytsenko 1984)

Hutsulski hovirky: Korotkyi slovnyk / Yaroslava Zakrevska (Ed.), Lviv, 1997. (Hutsulski 1997)

Dvoriankin, Viktor, *Nominatyvni protsesy v ukrainskykh skhidnostepovykh hovirkakh:* the abstract of the Candidate's dissertation, the specialty 10.02.01. – Ukrainian language, Luhansk, Luhansk National Taras Shevchenko Unversity, 2006. (Dvoriankin 2006)

Dolenko, Mytrofan, Iz sposterezhen nad dialektnoiu frazeolohiieiu Podillia, v *Ukrainske movoznavstvo*, Kyiv, 1975, 3rd ed., pp. 102-107. (Dolenko 1975)

Kogotkova, Tamara, *Russkaya dialektnaya leksikologiya: Sostoyanie i perspektivy,* Moscow, Nauka, 1979. (Kogotkova 1979)

Konchakova, Elena, Omonimiya i polisemiya v "Slovare ukrainskih govorov Voronezhskoy oblasti" M. T. Avdeevoy, v *Lingvistika*, 2011, №3 (24), p. 1, pp. 73-81. (Konchakova 2011)

Kocherhan, Mykhailo, Paradyhmatyka, v *Ukrainska mova: entsyklopediia,* Kyiv, Ukrainska entsyklopediia, 2000, p. 432. (Kocherhan 2000)

Liesnova, Valentyna, *Nominatsiia rys liudyny v ukrainskykh skhidnoslobozhanskykh hovirkak*h, Luhansk, Alma-mater, 2004. (Liesnova 2004)

Meye, Antuan, *Sravnitelnyiy metod v istoricheskom yazyikoznanii*, Moscow, Foreign Literature Press, 1954. (Meye 1954)

Slovnyk bukovynskykh hovirok / Nina Huivaniuk (Ed.), Chernivtsi, Ruta, 2005. (Slovnyk 2005).

ABSTRACT

The article is devoted to the phenomenon of dialectal vocabulary as a system of interrelated elements – from the perspective of semantic relations arising either within words (word form variation and word content variation) or between words (paradigmatic and syntagmatic relations). The main features of the dialectal lexical-semantic system are outlined. The typology of relations between elements of the dialectal lexical-semantic system is also detailed and it is illustrated with examples of contemporary Ukrainian dialects.

Key words: vocabulary, lexical-semantic system, Ukrainian dialects

REZUMAT

Articolul abordează fenomenul vocabularului dialectal ca sistem de elemente interdependente – prin prisma relațiilor semantice care se stabilesc fie la nivelul unui singur cuvânt (variația formei sau a conținutului unui cuvânt), fie între cuvinte (relații paradigmatice și sintagmatice). Sunt evidențiate principalele trăsături ale sistemului lexico-semantic dialectal. De asemenea, articolul prezintă tipologia relațiilor dintre elementele sistemului lexico-semantic dialectal și o ilustrează cu exemple din dialectele contemporane ale limbii ucrainene.

Cuvinte-cheie: dicționar, sistem lexico-semantic, dialecte ucrainene

IL LINGUAGGIO POLITICO ITALIANO DURANTE LA CRISI PANDEMICA DA COVID-19. L'IBRIDAZIONE TRA *GENTESE* E *BUROCRATESE* NELL'OSCURITÀ INCANTATORIA POPULISTA

Nicola GUERRA
University of Turku, Finland
nicola.guerra@utu.fi

1. Il *politichese* e la retorica dell'oscurità

Dagli anni Cinquanta fino agli anni Novanta, caratterizzati in modo predominante dalla forte contrapposizione ideologica tra i due principali partiti nazionali, la Democrazia Cristiana (DC) e il Partito Comunista Italiano (PCI), il linguaggio che domina la scena politica italiana è noto come *politichese* e ha la sua caratteristica principale nella sistematica tendenza a mascherare anziché chiarire i contenuti (Afeltra 1989: 5). È un linguaggio che denota un 'uso della parola che ha un significato soprattutto interno al sistema' (Prospero 2004: 184) e che vede protagoniste le segreterie di partito, impegnate in ponderate scelte lessicali funzionali al raggiungimento di continui compromessi politici. Un cripticismo che si fonda sul paradigma della superiorità dei politici nel rapporto linguistico instaurato con i destinatari dei loro messaggi e che consente di non dover giustificare il disattendimento delle promesse elettorali (Antonelli 2000: 211-234).

Umberto Eco (1983: 105) esamina la questione della chiarezza del discorso politico, della sua trasparenza rispetto agli obbiettivi e dell'uso strumentale della persuasione, arrivando a definire il discorso politico nella prassi del *politichese* come un discorso autoritario, capace di ottenere consenso attraverso una 'sottomissione magica' dovuta a 'formule incantatorie'. Lo stesso Eco fa notare come si debba distinguere tra un uso creativo, cioè corretto, ed un uso degenerato della retorica politica. La retorica come tecnica persuasiva è uno strumento di conoscenza, ma esiste un'altra accezione della retorica intesa come discorso che maschera, sotto forme magniloquenti, una sostanziale vacuità argomentativa. Eco, inoltre, identifica un modo di usare abbondantemente le figure retoriche che non è solo esempio di retorica degenerata, ma di vera e propria 'sopraffazione verbale'. Un uso esagerato di figure, un intricarsi di premesse ed argomenti di cui si perde il filo, l'avvolgersi di un discorso che ha tutte le apparenze della scientificità e quindi dell'autorevolezza, ma il cui unico fine è impedire all'auditorio di capire quello che viene detto (Eco 1983: 93). Una descrizione calzante dell'intima natura del *politichese*.

Il *politichese* si caratterizza per l'uso ricorrente di formule ad hoc impenetrabili al grande pubblico; l'uso di un lessico specialistico che conferisce autorevolezza al linguaggio; la tendenza ad adoperare termini astratti piuttosto che concreti e forme nominali piuttosto che verbali; l'abuso di frasi fatte, figure

retoriche, eufemismi che schermano il contenuto del messaggio per i non addetti ai lavori; la formulazione di costrutti sintatticamente complessi, ma tautologici e privi di reale contenuto informativo (Fedel 1994: 36). Un linguaggio contraddistinto, dunque, da frasi dalla struttura molto intricata e dalla sintassi piuttosto complessa che mira ad oscurare il significato delle affermazioni principali (Croci 2001: 350). Aspetti che hanno portano a considerare il *politichese* come un linguaggio che contribuisce a creare una disaffezione e un disinteresse dei cittadini verso le parole dei politici (Afeltra 1989: 5). Il *politichese* scoraggiava la partecipazione di massa alla politica, facendola apparire come un difficile gioco che solo gli iniziati, una élite professionale che viene chiamata la 'classe politica', sarebbero stati in grado di dominare. Il *politichese* era un 'linguaggio curiale', non pensato per essere compreso completamente dai profani, ma concepito come strumento per un'arcana comunicazione tra adepti. La partecipazione politica era così ridotta ad un periodico e affidabile rinnovo di delega del potere di scelta dagli elettori a una élite di partito politico, tanto che l'elettorato italiano è stato il più stabile tra tutti quelli dell'Europa occidentale per oltre quarant'anni (Croci 2001: 353).

Bettino Craxi, segretario del Partito Socialista Italiano (PSI), rappresenta la vera novità degli anni Ottanta non solo dal punto di vista politico, ma anche linguistico. Il suo è uno 'stil novo' nel panorama fossilizzato del *politichese* che, per la prima volta, grazie al ritmo, alle pause e perfino ai silenzi, conferisce importanza non solo al messaggio ma anche a chi lo pronuncia, concentrandosi sulla messa in scena elocutiva del sé attraverso efficaci mezzi discorsivi strutturati in una fitta rete di autodefinizioni, autocitazioni, autonarrazioni e autodescrizioni miranti a trasformare la propria persona nel reale oggetto del discorso (Desideri 1987: 5). Il leader socialista è l'ultimo esponente politico a rifarsi al 'paradigma della superiorità', quello che Benvenuto Terracini sintetizza così: 'tutti sanno il fascino che hanno per il volgo le parole difficili: non le intende, ma sono di moda, piene di possibilità impensate, quindi tanto più attraenti quanto più avvolte nella nebbia' (Antonelli 2000: 215). Da quel momento, con l'arrivo sullo scenario politico di Umberto Bossi, Silvio Berlusconi e, successivamente, Antonio Di Pietro, si attua, invece, il 'paradigma del rispecchiamento' (Antonelli 2000: 215), sintetizzabile in 'forme espressive immediatamente comprensibili e registri informali in grado da un lato di attivare nei destinatari potenti sistemi di rispecchiamento, molto efficaci per la crescita del consenso, dall'altro di canalizzare il disagio e indirizzare la protesta' (Desideri 1993: 18).

2. Il *gentese*, l'oscurità nella variante della vaghezza

Nel 1994 il *Corriere della Sera* (1994: 2) annuncia l'avvenuta sopraffazione del *gentese* sul *politichese*, anche in conseguenza della funzione di supplenza svolta dai media nei confronti del mondo politico dell'epoca (Morcellini 1995: 7), allo sbando in seguito agli scandali emersi e alle numerose inchieste che costituiscono il cosiddetto fenomeno di *Tangentopoli* (Waters 1994; Maiolo 2011).

In realtà la prima picconata alla stabilità del *politichese* avviene prima del 1994 ad opera di Umberto Bossi, eletto Senatore nel 1987, e della Lega Lombarda. Bossi adotta un idioletto caratterizzato da lessico erotico, metafore zoomorfe e paronomasie insultanti che viene definito come 'priapismo linguistico' (Desideri 1994: 24). È un nuovo tipo di linguaggio, immediato, colorito, anche brutale, che appartiene al serbatoio lessicale e retorico dell'uomo della strada (Desideri 1993: 28) e ha nel linguaggio della gente il suo fulcro, proponendo una comunicazione che si articola attorno all'interesse per il territorio politico di appartenenza, la Padania. Ne risulta un amalgama tra appartenenza al territorio, lingua dialettale, concezione autarchica dell'economia e ritualismo (Garofalo 2005: 142).

La scomparsa repentina di partiti, uomini e ideologie, dovuta a *Tangentopoli* e al mutamento degli scenari geopolitici internazionali, schiude opportunità a nuovi, o apparentemente tali, partiti e uomini che, nel rifiuto del vecchio e nell'ansioso desiderio di affermazione del nuovo, eleggono il sistema dei media ad unica arena all'interno della quale elaborare strategie di posizionamento tese ad attivare reti di relazioni con la 'gente' che è stufa del vecchio e curiosa del nuovo. In questo nuovo contesto, il sistema dei media non si limita più ad offrire spazi, opportunità e modalità comunicative in risposta alle richieste provenienti dal sistema politico, ma al contrario, elabora e anticipa modelli comunicativi ai quali nessuno vuole/può sottrarsi (Bentivegna 1996: 8-9). Si afferma così il *gentese* che si caratterizza per una comunicazione politica animata dalla dominante adozione di un linguaggio di tipo pubblicitario nel quale si assiste al prevalere della messa in scena sui contenuti (Giacché 2008: 210). Gli esponenti politici si rivolgono ai cittadini attraverso le immagini e assomigliano sempre più a produttori di merci che mirano a creare rapporti di appartenenza e fiducia col pubblico attraverso meccanismi tipici del marketing (Gundle 2004: 39; Ottaviano 2004: 301). La questione dell'oscurità del linguaggio viene assunta per la prima volta programmaticamente come tema di campagna elettorale in una battaglia contro le astrusità del *politichese* nel contesto della dinamica nuovo contro vecchio. Il *gentese* si muove in un terreno di contrapposizione tra la gente, che è onesta e laboriosa, e i politici che sono tutto il contrario e pertanto lo stesso politico deve dichiararsi e dimostrarsi vicino alla gente facendo ricorso a numerose frasi fatte e luoghi comuni: 'così non si può più andare avanti'; 'ne vedremo delle belle'; 'qui ci stanno prendendo in giro (Forconi 1997: 34). Ne risulta una genericità e vaghezza che consentono di affermare che la categoria chiave nella quale iscrivere il *gentese* sia quella dell'indeterminatezza, in cui semplicismo e genericità divengono strategie persuasive che trovano nella televisione il coerente strumento di comunicazione ai fini di orientamento dell'elettorato (Livolsi 1995: 15). Il *gentese* diventa, a suo modo, artefice di una nuova forma di vaghezza e oscurità in cui personalizzazione e spettacolarizzazione fungono da potenziatori (Gualdo 2004: 25).

È un quadro nel quale si inseriscono rilevanti mutamenti politici, non ultimo quello della semplificazione parlamentare che, in nome della 'governabilità', trova

codificazione nei frequenti appelli dei leader di partito agli elettori affinché si eviti il rischio del 'frazionamento'. Di pari passo si accentua la tendenza ad una maggiore forza del potere esecutivo, all'elezione diretta dei capi, che diventano 'governatori' e 'premier', e alla personalizzazione del potere, funzionale al messaggio televisivo, che sfocia nel leaderismo (Calise 2006: 77). È in questo quadro che emerge la figura dell'ex comico Beppe Grillo che coniuga i nuovi media, in particolare il suo blog, e il tradizionale comizio di piazza in una strategia che crea una connessione tra realtà e realtà virtuale. Predomina la lingua del web che si caratterizza per una tendenza alla commistione di tratti tipici della modalità comunicativa orale e scritta, per una rilassatezza formale e la presenza di tratti propri della colloquialità e dell'oralità (Sebastiani 2007: 524). Si manifesta un nuovo sentire nei confronti delle nuove tecnologie che, presentate come un nuovo luogo virtuale di incontro per i cittadini che desiderano discutere argomenti di rilevanza pubblica, divengono centrali nell'attuale fase della comunicazione politica che viene indicata come 'campagna permanente', in quanto le strategie comunicative non si esauriscono nel corso della campagna elettorale, o prevalentemente durante essa, ma proseguono e accompagnano la dimensione politica nella quotidianità (Bentivegna 2002: 76). Nonostante una formale distacco del *gentese* dal *politichese*, e nel quadro delle dinamiche della crescente personalizzazione e spettacolarizzazione della politica nella quotidianità, la retorica dell'oscurità, e della vaghezza come sua variante, non viene abbandonata dai politici italiani.

3. Il linguaggio politico durante la crisi pandemica

È interessante analizzare quali traiettorie abbia assunto il linguaggio politico durante la recente crisi pandemica dovuta al Covid-19. La crisi pandemica ha colpito l'Italia in un momento di grande effervescenza politica che, a seguito delle elezioni politiche del 2018, ha visto prima la creazione di un governo dei populismi (Il Fatto Quotidiano 2018; Canonico 2018; Il Foglio 2019), generalmente noto come governo giallo-verde (Sesto 2019; ADN Kronos 2019; Secolo d'Italia 2019), perché costituito dall'unione del populismo di destra della Lega (verde) e di quello del Movimento 5 Stelle (giallo), e poi, dopo la caduta di questo, il costituirsi di un governo, denominato giallo-rosso (ANSA 2019; Cavalli 2019), frutto di una alleanza tra Partito Democratico (PD) e Movimento 5 Stelle. Elemento di continuità, oltre alla presenza nella maggioranza del Movimento 5 Stelle, la figura di Giuseppe Conte, presidente del Consiglio di entrambi i governi. La crisi pandemica da Covid-19 ha comportato un ampliamento del discorso politico alle tematiche sanitarie, a quelle sul funzionamento delle istituzioni in un momento di pandemia, e anche a tematiche di materia finanziaria legate alle modalità di finanziamento del superamento della crisi pandemica. Un ampliamento delle tematiche al centro del dibattito politico a favore di materie prettamente tecniche e con la forte necessità di condivisione e illustrazione ai cittadini che in ambito

sanitario erano tenuti a comprendere e rispettare le restrizioni previste e, allarmati dalla caduta del reddito famigliare, mostravano un forte interesse a comprendere le strategie economiche e finanziarie atte a favorire la 'ripartenza' al termine della crisi pandemica.

L'ampliamento del discorso politico a tematiche tecniche ha impattato il linguaggio politico in maniera evidente. Dalla vaghezza del *gentese*, nella sua declinazione populista sempre più permeata di personalizzazione e spettacolarizzazione, si è passati ad un linguaggio che ha palesato, oltre alla tipica indeterminatezza, punte di estrema oscurità. Non un'oscurità alla maniera del *politichese*, non da linguaggio inziatico dalle sofisticate architetture linguistiche, ma piuttosto mutuata del *burocratese*. Cioè di quel linguaggio inutilmente complicato ed ermetico in uso nella pubblica amministrazione caratterizzato da una nebbia linguistica che ammanta e confonde le comunicazioni sino a renderle incomprensibili e sino a generare smarrimento nel cittadino (Cortelazzo; s.d.). Durante la crisi pandemica le tematiche sanitarie, istituzionali e finanziarie sono state affrontate dai politici in modo vago ed oscuro, ricorrendo ad un linguaggio che può essere definito come ibridismo *gentese-burocratese* e che ha lasciato sovente i cittadini nell'incapacità di comprendere. Cortelazzo fa notare come in un momento di emergenza, nel quale si devono imporre ai cittadini comportamenti che contrastano con esigenze primarie della vita umana e sociale, come la mobilità e la possibilità di incontrare parenti e amici, la chiarezza, oltre che la ragionevolezza, delle informazioni dovrebbe essere uno degli ingredienti fondamentali dell'azione di chi governa una situazione così difficile, ed invece si è verificato un disastro, da diversi punti di vista, un disastro che, fin dalle prime apparizioni, ha fatto emergere appelli a cambiare rotta (Cortelazzo 2020). È dovuto intervenire anche il Presidente della Repubblica, Sergio Mattarella, che in occasione della Festa del Lavoro, 1° maggio 2020, ha lanciato un appello alla chiarezza: 'Sono necessarie indicazioni – ragionevoli e chiare – da parte delle istituzioni di governo' (Il Sole 24 Ore 2020). Ma nonostante le tante critiche e raccomandazioni, governanti e alti funzionari non hanno mutato indirizzo ed anzi la pletora di parole e le ambiguità dei testi governativi hanno fatto scuola anche ai livelli minori, nelle ordinanze di presidenti di regione e di sindaci (Cortelazzo 2020). Del resto, le situazioni di stress come questa non fanno che evidenziare le carenze strutturali di un sistema e certamente tra le criticità irrisolte del sistema legislativo e di quello burocratico c'è l'assoluta incapacità di scrivere in maniera adeguata alle esigenze e alle capacità di lettura del proprio uditorio ('il popolo italiano') e, spesso, un assoluto disinteresse a superare questa incapacità (Cortelazzo 2020).

Innanzi tutto, i decreti del presidente del Consiglio, con le sue indeterminatezze semantiche. Esemplificativo il complesso tentativo di dare una definizione chiara al termine 'congiunto' usato nel decreto del presidente del Consiglio del 26 aprile; senza però alcun analogo sforzo per fare capire chi fossero le 'persone anziane' alle quali, nello stesso decreto, si faceva 'espressa raccomandazione (…) di evitare di uscire dalla propria abitazione o dimora fuori

dai casi di stretta necessità' (Cortelazzo 2020). Poi, i decreti legge, come il n. 23 dell'8 aprile 2020, che prevede prestiti garantiti dallo Stato per le piccole e medie imprese con queste precisazioni: 'il soggetto richiedente applica all'operazione finanziaria un tasso di interesse, nel caso di garanzia diretta o un premio complessivo di garanzia, nel caso di riassicurazione, che tiene conto della sola copertura dei soli costi di istruttoria e di gestione dell'operazione finanziaria e, comunque, non superiore al tasso di Rendistato con durata residua da 4 anni e 7 mesi a 6 anni e 6 mesi, maggiorato della differenza tra il CDS banche a 5 anni e il CDS ITA a 5 anni, come definiti dall'accordo quadro per l'anticipo finanziario a garanzia pensionistica di cui all'articolo 1, commi da 166 a 178 della legge 11 dicembre 2016, n. 232, maggiorato dello 0,20 per cento'. Cortelazzo fa notare come la pluriaggiornata autodichiarazione per gli spostamenti dalla propria casa, un 'piccolo foglio di carta', come ha minimizzato il capo della polizia, che, se è stato esibito anche solo in una parte dei quasi 9 milioni di controlli effettuati dal 28 marzo al 1° maggio, è certamente il bestseller editoriale dell'anno e rappresenta la quintessenza della incomunicabilità burocratica che per di più è stata fatta passare per una dichiarazione del cittadino che, circa nel 60% dei casi, non è in realtà in grado non solo di averla scritta, ma neppure di averla compresa con facilità (Cortelazzo 2020). Scrive ancora Cortelazzo (2020): 'in questo quadro così sconfortante, mi permetto di glissare sulle conferenze stampa del presidente del Consiglio (che potrebbero aprire il capitolo delle debolezze della comunicazione politica odierna)'.

Aldilà delle polemiche tra maggioranza e opposizione, acuitesi ulteriormente durante la gestione pandemica, dal punto di vista delle considerazioni linguistiche appare interessante una dichiarazione precedente la pandemia di Brunetta, capogruppo di Forza Italia alla Camera, sul linguaggio del presidente del Consiglio. Il politico di centro-destra attacca dicendo che 'Conte con il burocratese offende gli italiani' e precisa: 'mi aspettavo da lei, signor presidente del Consiglio, parole di verità a questo riguardo, magari anche una qualche autocritica. Ho ascoltato, invece, un incomprensibile lessico burocratese, da azzeccagarbugli, fatto per non far capire nulla a nessuno' (Pavesi 2018). Tralasciando le dimensioni politiche e polemiche delle affermazioni, non si può non notare come esse rimandino proprio alla funzione di nascondimento dell'ibrido linguistico *gentese-burocratese* manifestatosi durante la comunicazione politico istituzionale legata alla gestione della pandemia. Anche il mondo del calcio reagisce alla comunicazione del presidente del Consiglio, attraverso il giornalista sportivo Xavier Joacobelli, con una critica mirata: 'Nulla. Ieri sera, nel consueto sermone a reti unificate, il capo del Governo ha riservato 45 secondi di nulla alla ripartenza della Serie A, motore di una fra le più importanti aziende del Paese che registra 4,8 miliardi di euro di fatturato annuo; costituisce l'1 per cento del prodotto interno lordo; paga ogni anno tasse per 1,250 miliardi di euro, cioè il 70 per cento del gettito fiscale assicurato dall'intero sport italiano; conta oltre 4 milioni di praticanti

e, grazie all'indotto, dà lavoro a 300 mila persone' (Arena Calcio 2020). Da notare l'uso del lessema 'sermone', ossia di un componimento di carattere moralistico e didascalico, di tono discorsivo e semplice, correlato al 'nulla'. Una descrizione che, per certi aspetti, coglie le radici del *gentese*, della semplicità formale che copre un vuoto sostanziale. Il presidente del Consiglio, durante la crisi pandemica, diventa il punto di riferimento degli italiani e avrebbe il compito di chiarire, nelle dirette televisive e facebook, l'oscurità delle norme in materia di gestione della pandemia, ma all'incomprensibilità del *burocratese* dei testi si aggiunge l'indeterminatezza e la vaghezza del *gentese*. Un ulteriore aspetto da considerare è il fatto che la grande esposizione mediatica del presidente del Consiglio, secondo alcuni analisti, 'ne ha moltiplicato la fama da sex symbol' (Dara 2020). La storia di un Conte sex symbol rientra in quella fenomenologia dei social network fatta di abitudini degli utenti, linguaggi, grammatiche tipiche di ogni piattaforma e trend virali. Il presidente del Consiglio appare agli occhi delle 'contine' – così hanno preso a chiamarsi, sugli appositi gruppi facebook, le fan del premier – ora come il tenebroso Christian Grey delle *Cinquanta Sfumature di grigio*, ora come l'innamorato Jack di *Titanic* e, ancora, balla come Patrick Swayze in *Dirty Dancing*, non manca del fascino di Milord di *Sailor Moon*, è pronto a salvare l'Italia e i suoi cittadini nei panni di Capitan America (Dara 2020). La grande mole di contenuti virali con protagonista il presidente del Consiglio riserva anche con una certa nota critica, ad esempio quando il premier assume le vesti del protagonista de *Il segreto*, così, l'allusione non può che essere al numero di decreti diversi emanati, alto come quello di puntate dell'infinita telenovela di Canale 5 (Dara 2020). E qui entra in gioco proprio quella dimensione di leaderismo e personalizzazione che caratterizza il *gentese* e che ci offre un quadro completo del linguaggio politico ai tempi del coronavirus: un ibridismo linguistico *gentese-burocratese* al quale si accompagnano forti elementi di personalismo, con il risultato finale di una lingua dell'oscurità e della vaghezza che differisce in modo netto dal politichese, dalle architetture linguistiche sofisticate e atte a occultare complesse dinamiche politiche, e unisce due registri diversi, per certi versi anche opposti come quelli del *gentese*, semplice e vicino all'italiano comune, e del *burocratese*, oscuro e quasi incomprensibile rispetto all'italiano comune. La politica trovatasi nella necessità di dover illustrare tematiche tecniche si indirizza ancora una volta verso la strada dell'oscurità, ottenuta questa volta unendo l'indeterminatezza del *gentese*, funzionale al rasserenamento, e l'oscurità del *burocratese* che si fondono e amalgamano anche attraverso il personalismo seduttivo del leader.

Non è andata diversamente con le misure finanziarie per il superamento della crisi pandemica. La richiesta italiana di aiuto all'Unione Europea non è mai stata illustrata dalla maggioranza e dal presidente del Consiglio nelle sue dirette televisive, e neppure l'opposizione ha provveduto a chiarire cosa, in concreto, l'Italia avrebbe dovuto e potuto chiedere. Ne è conseguito un dibattito politico, a colpi di tweet e di post, con un linguaggio vago e infarcito di slogan e di acronimi finanziari. Il presidente del Consiglio si è esposto con un secco no al MES

(Meccanismo Europeo di Stabilità), perché 'il fondo salva Stati è un prestito e se chiedo in banca 37 miliardi poi li devo restituire' (Huffpost 2020), per poi persistere, senza spiegazione e chiarimento, nella preferenza per gli Eurobond, con lo slogan 'No al MES, Eurobond o non firmo' (Rubino 2020; Il Messaggero 2020), Eurobond che sono poi diventati Coronabond, grazie ai quali 'la Germania non finirà per pagare il debito italiano' (AGI Agenzia Italia 2020), e passando attraverso un ipotetico MES Light, che ricorda la pubblicità di un noto formaggio spalmabile, al quale si sarebbe rinunciato perché sgradito a Conte e ai 5 Stelle (Colombo 2020), mentre vi era la disponibilità dell'alleato di governo, il Partito Democratico (Radio Radio 2020). Ancora oggi restano misteriose le richieste italiane, e misteriose le proposte delle opposizioni, ma il dibattito impazza sui social network dove gli elettori degli opposti schieramenti si affrontano, e insultano, in una fideistica adesione alle posizioni oscure dei partiti di riferimento dei quali ripetono gli slogan che oscurano e coprono la mancata conoscenza dei contenuti. Data la presenza di uno scetticismo europeo, da parte di più Paesi, a finanziare l'Italia incondizionatamente è emersa persino la forte tendenza a una retorica nazionalista rancorosa e priva di contenuti. Una figura, di un certo peso istituzionale, come Prodi ha tuonato contro le resistenze olandesi, offrendo di quel paese un ritratto demagogico e infantile: 'L'Olanda non se la caverà da sola con i suoi tulipani' (ADN Kronos 2020). Il vicepresidente della Camera, Rampelli, del partito di opposizione di destra Fratelli d'Italia, alle preoccupazioni tedesche di un finanziamento incondizionato che potesse finire al centro delle attenzioni mafiose, ha risposto rispolverando la Seconda guerra mondiale: 'vedremo se sono più i nazisti in Germania o i mafiosi in Italia' (Libero Quotidiano 2020). Un nazionalismo gridato, goffo, e dai contenuti popolari che si è aggiunto alle leve del mascheramento linguistico già evidenziatesi relativamente alle tematiche sanitarie. Nel complesso un linguaggio politico che ha unito e fuso in una miscela di massimo oscurantismo il *gentese*, il *burocratese*, il leadersimo ed anche la vuota retorica nazionalistica.

Durante la pandemia la restrizione degli spazi di confronto parlamentare ha, inoltre, accelerato quel fenomeno di campagna elettorale permanente che nell'ultimo decennio, con la fase dei social media, ha trasformato la politica in quotidiano ping-pong di presunte proposte e controproposte, in realtà spesso piuttosto prive di reale contenuto e finalizzate piuttosto ad incrementare la presenza nei media, e di ben chiari insulti 'da strada'. Questa velocità, questa necessità di comunicare quotidianamente, o forse sarebbe più appropriato dire di farsi notare, si è acuita durante la crisi pandemica non senza conseguenza, portando i politici a perdere il controllo nel tempo delle proprie affermazioni. Guardando, ad esempio, ai messaggi di due politici come Salvini (Lega) e Zingaretti (PD), il primo a capo del principale partito di opposizione e il secondo di un partito di governo, assistiamo, nel breve arco della pandemia, a prese di posizioni gridate nella chiara incoerenza. Salvini esporrà prima proposte di ferree chiusure poi seguite da slogan

inneggianti alla riapertura (Boldi 2020; Mari 2020). Zingaretti passerà dalla banalizzazione del virus con incitamento agli aperitivi antirazzisti al proporre una mascherina per tutta l'estate come oggetto fashion (Verdi 2020; La Repubblica 2020; Fanpage 2020). Ad una attenta riflessione la mascherina è un oggetto entrato a far parte dell'iconografia pandemica, ma che ben rappresenta anche politici dal linguaggio sempre più oscuro e dalle idee sempre più ignote.

Una notazione non secondaria riguarda il ruolo del Parlamento all'interno del dibattito politico. In Parlamento sin dal passato non erano esclusi i colpi bassi, ma la rudezza dello scontro nasceva proprio dalla convinzione che in quella sede si facesse la sostanza della politica, per quanto le sue dinamiche fossero congiunte a doppio filo alla vita dei partiti. Nell'arco di un ventennio, in maniera sempre più chiara, la discussione parlamentare ha perso invece qualsiasi significato reale. L'attività legislativa si traduce nel recepimento dei decreti, aspetto inaspritosi durante la crisi pandemica, le leggi di bilancio spesso si sono limitate a definire clausole di salvaguardia per rispettare i vincoli europei, le maggioranze sono cambiate a prescindere dal voto elettorale per effetto delle scelte dei singoli parlamentari e dei loro gruppi, non certo in seguito a vere discussioni di natura programmatica. Così, fa notare Volpi (2020), il Parlamento è diventato uno dei social media e neppure il più importante. Gli interventi hanno assunto la struttura didascalica dei post e il tono esclamativo dei tweet con espressioni mai verificate e, non di rado, verificabili, il cui obiettivo è catturare e condizionare un'attenzione distratta o, come in questa fase, estremamente arrabbiata. In un simile consesso, purtroppo, la violenza, quella verbale e quella fisica, tende a divenire il comportamento più frequentato perché il Parlamento ha perso non solo la propria autorevolezza istituzionale ma anche il senso di una qualche utilità (Volpi 2020).

4. Conclusioni: l'oscurità incantatoria dell'ibrido *gentese-burocratese*

Il linguaggio politico durante la crisi pandemica da Covid-19 risulta caratterizzato da un registro che unisce caratteristiche del *gentese* con quelle del *burocratese*, imputabili alla necessità di trattare argomenti strettamente tecnici, e che attinge agli elementi del leaderismo e alla retorica nazionalistica, con un elevato intento di mascheramento acuito da elevata oscurità linguistica dovuta all'uso sloganistico e talvolta decontestualizzato di terminologie tecniche. Ne emerge, come fa notare Cortelazzo, una incapacità di chiaro indirizzo ai cittadini su tematiche sanitarie (Cortelazzo 2020) ed anche una elevata indeterminatezza e mancanza di chiarezza su come la politica concepisca l'uscita, dal punto di vista del rilancio economico e del suo finanziamento, dalla crisi pandemica.

Un linguaggio, quello ibrido *gentese-burocratese*, che contribuisce anche a oscurare la grande distanza tra la narrativa interna, nazionale, della gestione pandemica e quella internazionale. Mentre il presidente del consiglio afferma che il mondo guarda all'Italia come esempio di eccellente gestione pandemica (ANSA 2020b), in realtà alcuni clinici italiani pubblicano articoli su importanti riviste scientifiche per illustrare il dramma organizzativo italiano (Armocida et al. 2020;

Nocati et al. 2020) che porterà l'Italia ad avere una delle più alte percentuali di decessi in rapporto alla popolazione (decessi per milione di abitanti) (Per i dati statistici si veda la pagina: https://www.worldometers.info/coronavirus/). In realtà l'esempio internazionale di gestione pandemica è quella Germania (Bennhold 2020; DW Made for Minds 2020) verso la quale i politici italiani di maggioranza e opposizione indirizzano strali sciovinisti. Il linguaggio politico italiano opera un mascheramento della realtà pandemica, un mascheramento rivolto all'interno, all'elettorato, ma impotente all'esterno dove viene analizzata la malagestione italiana e l'eccellenza organizzativa tedesca. Anche a livello di informazione sul finanziamento della ripresa economica post pandemica la muscolarità italiana ostentata dal linguaggio politico del presidente del Consiglio (Il Sole 24 Ore 2020b, La Repubblica 2020b) appare funzionale verso l'elettorato nazionale, mentre i paesi dell'Unione Europea continuano a condizionare gli aiuti all'Italia a riforme strutturali e l'Italia rimane isolata e comunque relegata in un ruolo secondario (Fittipaldi 2020).

Lidia Baratta, mettendo in risalto che nei media stranieri quando si citano esempi di ottima gestione della pandemia l'Italia non appare ed anche delle politiche finanziarie esposte da Conte non si trova traccia, parla di 'favola populista del governo Conte' (Baratta 2020). Si può, senza dubbio, concludere che il linguaggio politico ibrido *gentese-burocratese*, caratterizzato da personalismo e incitamenti al nazionalismo di carattere basso, che ha contraddistinto la fase pandemica abbia assolto ad una funzione incantatoria verso l'elettorato e di nascondimento delle inefficienze politiche e amministrative nella gestione della pandemia, oltre che nell'occultamento del ruolo marginale dell'Italia nella definizione europea delle politiche di rilancio.

BIBLIOGRAFIA

ADN Kronos, *La lunga notte del governo giallo-verde*, in AND Kronos, 8 agosto 2019. (ADN Kronos 2019)

ADN Kronos, *Prodi: "L'Olanda non se la caverà da sola con i suoi tulipani"*, in ADN Kronos, 20 maggio 2020. (ADN Kronos 2020)

Afeltra, G., *Oscurità programmata*, in *La comunicazione politica in Italia*, ed. J. Jacobelli, Roma-Bari, Laterza, 1989. (Afeltra 1989)

AGI Agenzia Italia, *Conte: "Con i coronabond la Germania non finirà per pagare il debito dell'Italia"*, in AGI Agenzia Italia, 31 marzo 2020. (AGI Agenzia Italia 2020)

ANSA, *Rousseau dice sì all'accordo, via libera al governo giallo-rosso*, in ANSA, 4 settembre 2019. (ANSA 2019)

ANSA, *Conte: 'Il Mes non è il mio obiettivo. Vera svolta è piano 500 miliardi'*, in ANSA, 22 maggio 2020. (ANSA 2020)

ANSA, *Conte, su Coronavirus modello italiano*, in ANSA, 16 marzo 2020. (ANSA 2020b)

Antonelli, G., *Sull'italiano dei politici nella Seconda Repubblica*, in L'italiano oltre frontiera, V Convegno Internazionale, Lovanio, 22-25 aprile 1998. Vol. I, ed. S. Vanvolsem, D. Vermandere, F. Musarra e B. Van den Bossche, Firenze, Leuven University Press, 2000. (Antonelli 2000)

Arena Calcio, *Xavier Jacobelli al Premier Conte: "In conferezza stampa 45 secondi di nulla sulla ripartenza della Serie A. Vogliamo sapere quando finirà questa esasperante manfrina"*, in Arena Calcio, 17 maggio 2020. (Arena Calcio 2020)

Armocida, B., Formenti, B., Ussai, S., Palestra, F., Missoni, E., *The Italian health system and the COVID-19 challenge*, in The Lancet, Volume 5, Issue 5, e253, May 01, 2020. (Armocida et al. 2020)

Baratta, L., *Fake Corona News. Il modello italiano, storia della favola populista del governo Conte*, Linkiesta, 28 aprile 2020. (Baratta 2020)

Bennhold, K., *A German Exception? Why the Country's Coronavirus Death Rate Is Low*, in The New York Times, April 4 2020. (Bennhold 2020)

Bentivegna, S., *Comunicare politica nel sistema dei media*, Genova, Costa&Nolan, 1996. (Bentivegna 1996)

Bentivegna, S., *Politica e nuove tecnologie della comunicazione*, Roma-Bari, Laterza, 2002. (Bentivegna 2002)

Boldi, E., *Salvini: «Chiudere tutto, lo dico da settimane». Ma il 27 febbraio diceva di riaprire tutto*, in Giornalettismo, 12 marzo 2020. (Boldi 2020)

Calise, M., *La Terza Repubblica. Partiti contro Presidenti*, Roma-Bari, Laterza, 2006. (Calise 2006)

Canonico, N., *«L'Italia soccombe ai populisti»: crescono i timori all'estero per il patto tra Lega e 5 Stelle*, in L'Espresso, 11 maggio 2018. (Canonico 2018)

Cavalli, G., *Effetto Conte Bis: perché il governo giallorosso potrebbe fare bene a Pd e Cinque Stelle*, in Linkiesta, 29 agosto 2019. (Cavalli 2019)

Colombo, A., *Neanche light: Conte e il M5S non vogliono il Mes*, in Il Manifesto, 9 maggio 2020. (Colombo 2020)

Corriere della Sera, *"gentese" batte "politichese". Secondo il massmediologo Gilberto Tinacci Mannelli, Berlusconi è il primo presidente del consiglio che usa un linguaggio chiaro e semplice*, in Corriere della Sera, 19 maggio 1994. (Corriere della Sera 1994)

Cortelazzo, M. A., *Il burocratese*, in Treccani – Lingua Italiana (www.treccani.it), s.d., consultato il 19 maggio 2020. (Cortelazzo s.d.)

Cortelazzo, M. A., *Senza sintesi, senza chiarezza: il cattivo servizio delle istituzioni nella comunicazione sulla pandemia*, in Treccani – Lingua Italiana (www.treccani.it), 2020, consultato il 20 maggio 2020. (Cortelazzo 2020)

Croci, O., *Language and politics in Italy: from Moro to Berlusconi*, in Journal of Modern Italian Studies, N. 3, 2001. (Croci 2001)

Dara, V., *Non solo il gradimento di Giuseppe Conte, l'emergenza coronavirus ne ha moltiplicato la fama da sex symbol*, in Inside Marketing, 23 maggio 2020. (Dara 2020)

Desideri, P., *Il potere della parola. Il linguaggio politico di Bettino Craxi*, Venezia, Marsilio, 1987. (Desideri 1987)

Desideri, P., *L'italiano della Lega/1*, in Italiano e oltre, N.5, 1993. (Desideri 1993)

Desideri, P., *L'italiano della Lega/2*, in Italiano e oltre, N.1, 1994. (Desideri 1994)

DW Made for Minds, *Coronavirus and Germany: Why the world is looking to Angela Merkel*, in DW Made for Minds, April 25, 2020. (DW Made for Minds 2020)

Eco, U., *Il linguaggio politico*, in *I linguaggi settoriali in Italia*, ed. G.L. Beccaria, Milano, Bompiani, 1983. (Eco 1993)

Fanpage, *Zingaretti: "La mascherina diventi la moda dell'estate, la metteremo fino al vaccino"*, in Fanpage, 20 maggio 2020. (Fanpage 2020)

Fedel, G., *Sul linguaggio politico*, in Quaderni di scienza politica, N.1, 1994. (Fedel 1994)

Fittipaldi, E., *Sul coronavirus non c'è partita: Italia - Germania finisce 0-4*, in L'Espresso, 21 aprile 2020. (Fittipaldi 2020)

Forconi, A., *Parola da Cavaliere*, Roma, Editori Riuniti, 1997. (Forconi 1997)

Garofalo, P., *Dalla propaganda allo spettacolo. Un approccio alla comunicazione politica*, Troina, Città Aperta Edizioni, 2005. (Garofalo 2005)

Giacché, V., *La fabbrica del falso. Strategie della menzogna nella politica Contemporanea*, Roma, Derive Approdi, 2008. (Giacchè 2008)

Gualdo, R., *La comunicazione politica: novità e continuità*, in *La faconda Repubblica*, ed. R. Gualdo & M. V. Dell'Anna, Lecce, Manni, 2004. (Gualdo 2004)

Gundle, S., *Le origini della spettacolarità nella politica di massa*, in *Propaganda e comunicazione politica. Storia e trasformazioni nell'età contemporanea*, ed. M. Ridolfi, Milano, Mondadori, 2004. (Gundle 2004)

Huffpost, *Conte: "No al Mes"*, in Huffpost, 22 maggio 2020. (Huffpost 2020)

Il Fatto Quotidiano, *Governo M5s-Lega, è populismo all'italiana. Come reagisce l'economia mondiale*, in Il Fatto Quotidiano Blog, 13 maggio 2018. (Il Fatto Quotidiano 2018)

Il Foglio, *L'Italia è il "teatro popolare" del populismo*, in Il Foglio, 1 marzo 2019. (Il Foglio 2019)

Il Messaggero, *Coronavirus, Conte: "No al Mes, Eurobond o non firmo"*, in Il Messaggero, 11 aprile 2020. (Il Messaggero 2020)

Il Sole 24 Ore, *Mattarella: il Paese riparta dal lavoro, il governo dia indirizzi chiari e ragionevoli*, in Il Sole 24 Ore, 1 maggio 2020. (Il Sole 24 Ore 2020)

Il Sole 24 Ore, *Conte: ammorbidire le regole o faremo senza la Ue. Oggi l'Eurogruppo*, in Il Sole 24 Ore, 8 aprile 2020. (Il Sole 24 Ore 2020b)

La Repubblica, *Coronavirus, Zingaretti aperitivo pubblico a Milano: "Niente panico, isolare i focolai. Il governissimo? Non c'è la crisi"*, in La Repubblica, 27 febbraio 2020. (La Repubblica 2020)

La Repubblica, *Coronavirus, Conte alza i toni: "Allentare le regole di bilancio o è la fine dell'Europa"*, in La Repubblica, 8 aprile 2020. (La Repubblica 2020b)

Libero Quotidiano, *Fabio Rampelli risponde a tono a Die Welt: "Vedremo se sono più i nazisti in Germania o i mafiosi in Italia*, in Libero Quotidiano, 9 aprile 2020. (Libero Quotidiano 2020)

Livolsi, M., *Appunti per un discorso sulla comunicazione politica nel nuovo scenario dell'Italia contemporanea*, in *La comunicazione politica tra Prima e Seconda Repubblica*, ed. M. Livolsi & U. Volli, Milano, Franco Angeli, 1995. (Livolsi 1995)

Maiolo, T., *Tangentopoli*, Soveria Mannelli, Rubbettino, 2011. (Maiolo 2011)

Mari, L., *"Chiudere tutto, anzi no". Salvini e il Covid 19, la confusione del leader leghista sulla gestione dell'epidemia*, in La Repubblica, 16 aprile 2010. (Mari 2020)

Morcellini, M., *e-Lezioni di Tv. Televisione e pubblico nella campagna elettorale '94*, Milano, Costa&Nolan, 1995. (Morcellini 1995)

Nocati, M., Ciocca, A., Giupponi, A., Brambillasca, P., Lussana, F., Pisano, M., Goisis, G., Bonacina, D., Fazzi, F., Naspro, R., Longhi, L., Cereda, M., Montaguti, C., *At the Epicenter of the Covid-19 Pandemic and Humanitarian Crises in Italy: Changing Perspectives on Preparation and Mitigation*, in NEJM Catalyst, March 21, 2020. (Nocati et al. 2020)

Ottaviano, C., *Ricorrenze e novità nella comunicazione politica. Manifesti e slogan nelle campagne elettorali all'alba del nuovo secolo*, in *Propaganda e comunicazione politica. Storia e trasformazioni nell'età Contemporanea*, ed. M. Ridolfi, Milano, Mondadori, 2004. (Ottaviano 2004)

Pavesi, G., *Brunetta: "Conte con il burocratese offende gli italiani"*, in Il Giornale, 23 novembre 2018. (Pavesi 2018)

Prospero, M., *Politica e società globale*, Roma-Bari, Laterza, 2004. (Prospero 2004)

Radio Radio, *Il PD vuole il Mes 'light': alla fine l'accordo si farà, con buona pace di Conte*, in Radio Radio, 19 aprile 2020. (Radio Radio 2020)

Rubino, M., *Conte: "Lotteremo fino alla fine per gli eurobond". E sul Mes: "Non è adeguato, l'Italia non ne ha bisogno. Falsità da Salvini e Meloni"*, in La Repubblica, 10 aprile 2020. (Rubino 2020)

Sebastiani, A., *La blogosfera degli elettori: la community di Grillo*, in L'Italiano al voto, ed. R. Vetrugno, C. Panzieri, C. De Santis, F. Della Corte, Firenze, Accademia della Crusca, 2007. (Sebastiani 2007)

Secolo d'Italia, *Nasce il governo giallo-verde, Conte e i 18 ministri hanno giurato*, in Secolo d'Italia, 1 giugno 2019. (Secolo d'Italia 2019)

Sesto, M., *Dal contratto alla crisi: il film dei 14 mesi di governo giallo-verde*, in Il Sole 24 Ore, 20 agosto 2019. (Sesto 2019)

Verdi, C., *Quando Zingaretti diceva: "Coronavirus? L'allarmismo è infondato"*, in Il Giornale, 9 marzo 2020. (Verdi 2020)

Volpi, A., *Senza troppa nostalgia ma con una certa amarezza*, post consultato in data 22 maggio 2020 all'indirizzo facebook personale di Alessandro Volpi, professore associato di Storia contemporanea presso la Facoltà di Scienze Politiche dell'Università di Pisa (Volpi 2020)

Waters, S., *'Tangentopoli' and the Emergence of a New Political Order in Italy*, in West European Politics, N. 17.1, 1994. (Waters 1994)

ABSTRACT

This article focuses on the Italian political language during the recent Covid-19 crisis, examining its key characteristics and its mechanisms of linguistic obscurity. The Italian political language during the pandemic crisis has been analysed in relation to *politichese*, *gentese* and *burocratese*. The analysis identifies new hybrid mechanisms of linguistic obscurity.

Key words: Italian political language, gentese, politichese

REZUMAT

Articolul de față discută limbajul politic italian în timpul recentei crize de Covid-19, examinându-i principalele caracteristici și mecanismele de obscuritate lingvistică. În perioada crizei pandemic, limbajul politic italian a fost analizat prin prisma așa-numitelor *politichese*, *gentese* și *burocratese*. Analiza identifică noi mecanisme hibride de obscuritate lingvistică.

Cuvinte-cheie: limbajul politic italian, gentese, politichese

THE SEMANTIC STRUCTURE OF THE CONCEPT *BREAK* AND ITS LEXICAL REPRESENTATION IN ENGLISH

Mariia IVANCHENKO
Lviv State University of Life Safety, Ukraine
ivanchenkomaria05@gmail.com

The concept is the object of philosophical, psychological, linguistic, literary and cognitive study. It is understood as "a complex multidimensional socio-psychological and cultural-significant entity that correlates both with the collective and individual consciousness and is related to the science and art, the sphere of life and the social environment in which the speaking subject exists" (Kovalyova 2000: 16).

S. Vorkachev notes, within the framework of the philosophical theory of perception and reflection of reality, that the definition of a concept varies from a broad (complex mental formations such as thought, knowledge, faith) to a narrower view (the meanings that a person operates in the process of interiorization, and which are stored in the format of quantum – life, death), that is, in philosophical comprehension, the concept is interpreted as the curtailed knowledge of man about the world, as a component of the worldview, a conceptual world picture, which is expressed in the process of definition by linguistic means (Vorkachev 2004).

Undoubtedly the study of the concepts is important for understanding the linguistic worldview and its influence on thinking (Beliehova 2002: 116), since the concept is "a cognitive entity that replaces an indefinite plurality of objects of the same kind in the process of thinking" (Askoldov 1997: 267-279). It is formed during the information processing, which involves the identification of analogies, the associative relationships formation, analysis, synthesis, that is, the concept – is "embryo of thinking operations" (Pinezhaninova 1999).

So, with the help of concepts as descriptive units of the subject's intelligence, we can describe the dynamics of the structural-functional organization of intelligence as formation and development, that is, the process of conceptualization. Consequently, the main descriptive unit of the subject's intelligence organization are concepts as a combination of policies the person operates.

One of the most important person's cognitive capabilities is the ability to distinguish from the general flow the information that is necessary to meet its own needs and to correlate it with the surrounding world and the state of things (Prikhodko 2008: 20). The ability to form concepts and categories, which, in fact, is called conceptualization and categorization of the world, is an important part of human mind cognitive composition (Kubryakova 1997: 3). The surrounding world is being "sifted" in consciousness through the network of conceptual models and accordingly categorized and interpreted (Pocheptsov 1990: 112).

The category of quality is understood by scientists as "... the unity of elements and structure" (Ilyin 1969: 6). N. Ovchinnikov understands the quality as the corresponding material structure. Firstly, quality is the unity of elements and structures, and then the structure itself (Ovchinnikov 1980: 34). V. Tyukhtin puts forward the following understanding of the category "quality": "a coherent characteristic of things and phenomena quality, their nature is the characteristic of things as systems with a certain structure", so the understanding of quality is expressed as: "... the quality of things (their structure) ..." (Tyukhtin 1964: 303-310).

Cognition at the quality level involves analysis of the object structure. So, we regard a certain object of surrounding reality as a generalization, and while analyzing the same subject we draw its structure on the cutting aspects of consideration, and thus we directly establish qualitative characteristics.

The concept of BREAK belongs to the quality category, since most of its verbalizers express the basic idea of a structural change, that is, *separation, ruin, destruction, explosion, fracturing, splitting, breakdown, breakage, violation, cracking, damage, tearing, crushing,* etc. Consequently, we can state that the idea of structural change is the basis of the concept BREAK and belongs to the subject of our study.

At the very beginning of this research, we have to point out a keyword: the lexical unit, which most fully substitutes the investigated concept. The criteria for selecting the keyword of the conceptual field coincide with the criteria for the allocation of the dominant (name) of the semantic field, the so-called word-identifier. In the role of such a word, the most commonly used name is selected (it can be checked by the frequency dictionary), quite generalized in its semantics (the average degree of abstraction), preferably a stylistically neutral, invaluable term; additional criterion is the principle of polysemy – keywords that have many meanings (which can be distinguished with the help of explanatory dictionaries), immediately give the researcher a sufficiently rich material for cognitive interpretation (Popova, Sternin 2007: 178).

In accordance with the criterion of usage frequency, sufficient abstract meaning, general knowledge and significance for the native speaker, the key words representing the linguistic-cultural concept of BREAK in English are the word *break (v)* and its derivation variants – *break (n), broken (adj),* which receive the status of the concept name – the linguistic sign, which conveys the content of the concept fully and adequately (Vorkachev 2004: 210).

The determination of the semantic structure of key lexemes was carried out by analysing their vocabulary interpretations and recording all possible characteristics. To determine the semantic structure of the keywords, it is necessary to identify the maximum number of sememes they are able to mark (Tron 2007). I. Sternin defines the sememe as each individual meaning that a lexeme can express as a material component of a word; the total of sememes forms the semanteme, as a way of linguistic implementation of the basic conceptual features of the

investigated concept (Sternin 1985). It is important when we describe the concept, while it presumes the interpretation of its name meaning and the closest symbols (Karasik 2002: 110).

The analysis of the interpretation of the lexical representations of the concept BREAK was carried out on the material of modern English language dictionaries (CED, DWPO, LDC, NED, OLD, OPT, RHD, RTEWP, WIP, WNWT). Since dictionaries differ significantly in the number of lexical-semantic variants registered in them, it is expedient to study, combine and systematize the data of different dictionaries. This discrepancy is caused by the fact that no dictionary is capable to reflect all changes in the living language. Therefore, in one case, several lexical-semantic variants are combined in one dictionary definition, while, in other cases, they are not established at all.

The procedure of determination of the semantic structure of keywords in the concept BREAK included the following main steps: the creation of a source lexeme list based on dictionaries and the definition of group boundaries using ideographic dictionaries. The selection of words was carried out according to the following criteria: two words are semantically related to each other, if at least one common component is found in the interpretation of these words (Levitsky, Sternin 1989: 36). In the role of semantic components, lexemes that are part of the definition of a registered word can be used, that is, each element of the interpretation is reduced to one word and equates to the semantic component (Levitsky, Sternin 1989: 87).

Consequently, a list of lexemes was formed, which was subjected to further verification until there were only those lexemes which are interpreted with the help of the words-components *break (n), broken (a) or break (v)*, that is, those which are semantically related to the keywords.

Despite the complexity of the semantic relations between the members of the semantic structure of the outlined concept BREAK, we tried to distinguish the microgroups in which the words are more closely related to each other, because "... the inalienable feature of language development is the combinatorial principle that manifests itself in the regrouping of fields, functional groups of elements and system transformations" (Shchur 1967: 69). This method is widely used by scholars (Bloch Ya., Ilyina N., Bystrova L., Verdiyeva Z., Kyjko Yu., Kuznetsova V., Nizhegorodtseva-Kirichenko L., Rusanivsky V., Tron A.) and allows to reveal the internal organization of certain lexical groups, the nature of paradigmatic ties between constituents and, finally, to clarify (confirm) their amount.

The members of each microgroup are united by a common seme, which is an obligatory element of the meaning structure of the corresponding group members. The meaning of a seme is projected onto the entire microgroup, and thus forms a certain semantic zone. For example, *discontinue, intermit, interrupt, suspend, stop, intercept, finish, fail*, according to data from English dictionaries (CED, DWPO, LDC, NED, OLD, OPT, RHD, RTEWP, WIP, WNWT), are united by the common seme "to stop, to bring to an end":

Discontinue – to interrupt the continuance of; to intermit; to put to an end, to stop, to cause, to cease (RHD: 744);

Intermit – to discontinue temporality; suspend; to stop or pause at intervals; be intermittent (WID: 743);

Interrupt – to cause or make a break in the continuity or uniformity of; to stop in the midst of doing o saying smth (WID: 744);

Suspend – to come to a stop, usually temporarily; cease from operation for a time (WID: 1433);

Stop – to cease from, to discontinue, to put to an end to; to interrupt; to cut off; to intercept (RHD: 1401);

Intercept – to stop the natural course of (light; water); to stop or interrupt the course (RHD: 2484);

Finish – to bring to an end or to complete (WID: 532); to bring to an end (RHD: 950)];

Fail – to break, bend, crush or be otherwise destroyed or made useless through an excessive load; to stop functioning or operating (RHD: 510).

The unifying seme of the noun microgroup *breach, rupture, crack, fracture, chasm, fissure, flaw, split, rift* is seme "crack, breach", as evidenced by the following data:

Breach – the act or a result of breaking; break or rupture; a gap made in a wall; rift, fissure (RHD: 181);

Rupture – the act of breaking or bursting; a breach of peace or concord (RHD: 1254);

Crack – a break, without complete separation of parts, a fissure (RHD: 338);

Fracture – act of breaking, or state of being broken; rupture, as of material, by a break through the entire thickness, breach; that, which is produced by breaking; crack, cleft (WID: 1000);

Chasm – a break marking a divergence, or a wide and profound difference of character or position, a breach of relations, feelings, interests, etc. (NED: 298);

Fissure – a narrow solution of continuity produced by injury or by ulceration; a break, an incomplete fracture of a bone, without separation of parts (NED: 260);

Flaw – a crack, breach, break, fissure, rent, and rift (NED: 302);

Split – a narrow break or opening made by splitting; a cleft, crack, rent or chink; a fissure (NED: 642);

Rift – a cleft, fissure, or chasm in the earth or rock; an opening or break in clouds or mist; a split, crack, rent or chink in any abject or article (NED: 665).

The seme "violated" was what brought together the next adjectives: *infringed, violated, transgressed*:

Infringed – broken, shattered (in physical sense); broken down, crushed, destroyed, broken terms (of a law, agreement) (NED: 278);

Violated – broken, infringed, or transgressed unjustifiably (an oath or promise, one's faith etc.) (NED: 220);

Transgressed – broken, violated (law, rule); passed over (limits, boundaries) (WID: 2691).

In this way, we analysed all the inventoried constituents and obtained the following results. The group of verbs is divided into semantic zones, named according to the unifying seme: the zone "to separate", "to destroy", "to damage with a sharp sound", "to stop", "to damage with explosion", "to strike", "to split", "to break the structure (nature)", "(force) to leave", "to change location", "to break into", "to break through", "to betray", "to bankrupt" for verbs; the group of nouns is divided into semantic zones "separation", "violation", "breakdown", "fracture", "stop (break)", "sharp sound"; the group of adjectives are "disjointed", "spoiled", "disconnected from the whole", "ruined", "powerless", "betrayed".

In all microgroups, words are in synonymy relationships. The study of the synonymic potential of the language deals with a large number of linguistic works in which this problem was studied from different angles: from the point of view of form and content, to the level of interchange and identity, the influence of contextual factors, stylistic colouring, the definition of the basic element of meaning, etc. These and other questions were highlighted in the works of such scholars as P. Aleksandrov, Y. Apresyan, M. Bilinsky, V. Vilyuman, A. Gorlatov, A. Yevgenyev, S. Katsnelson, M. Nikitin, L. Novikov, K. Smolin, A. Ufimtseva, D. Cruz. Synonymy is one of the most important types of semantic relations in language (Kosyakova 1982: 36). The main criteria of synonymy of two or more words is the presence of at least one common component of meaning, the same lexical-semantic variant, and the ability to replace each other in some contexts without significant change in the text meaning.

As a result of synonymic analysis, we revealed discovered 15 microgroups of verbs.

One of the most numerous groups consists of verbs with a common seme, "to break into pieces": *crack, shatter, craze, smash, crumble, fragment, shiver, crash, spring, fall, chip, diminish, knap.* The predicates mentioned above mean "to break (violently) into (many) (very small) pieces, fragments, elements" etc.

"We shall see you at our party to-night?" where upon Lady Bruton resumed the magnificence which letter-writing had **shattered** (Woolf 1996: 72).

'Ha! ha! ha!' roared the studious young gentleman, throwing the large book up into the air, and catching it with great dexterity at the very moment when threatened to **smash** to atoms all the bottles on the counter (Dickens 2000).

The society was **fragmented** into several parts (LDC: 638).

… second by second, the idea of her **diminished**, how hatred (which was for ideas, not people) **crumbled**, how she lost her malignity, her size, became second by second merely Miss Kilman, in a mackintosh, whom Heaven knows Clarissa would have liked to help (Woolf 1996: 81).

He **chipped** a bone in his knee and was carried off the pitch (WID: 116).

He picked up a piece of rock and **cracked** it in half (LDC: 40).

The seme "to separate" is expressed by the predicate *separate* and its synonyms *divide, analyse, sever, cut, rend, comb, depart, disperse, dissolve, disintegrate, part, disband* and *tear*. These verbs mean "the action of dismemberment into parts or elements, breaking, cutting into parts or removing portions with the help of an acute tool, separation, dispersal, disorganization, destruction", etc. Example:

The Lighthouse **is separated** from the land by a wide channel (Woolf 1997: 72).

She had severed all contact with her ex-husband (LDC: 1485).

… every man in Eatanswill, conscious of the weight that attached to his example, felt himself bound to unite, heart and soul, with one of the two great parties that **divided** the town—the Blues and the Buffs (Dickens 2000).

He **rent** the vase violently on the floor (DC).

She sat **combing** her hair in front of the kitchen mirror [13, 163].

A few clouds formed briefly before **dissolving** again (LDC: 301).

If two moments, however, can surround with difficulties, a third can **disperse** them; and before she had opened the letter, the possibility of Mr. and Miss Crawford's having applied to her uncle and obtained his permission was giving her ease (Austen 1992: 314).

The society of old women and children was **disintegrating** under economic pressure (LDC: 448).

The financial director decided to **disband** the organization (WID: 87).

When she **parted** the curtains the sunlight flooded into the room (Woolf 1996: 45).

Tear off the slip at the bottom of this page and send it back to us (RHD: 1450).

The microgroup of verbs sharing the seme "to destroy": *destroy, demolish, wreck, degrade, kill, disturb, reduce*, can realize the following meaning: "to destroy a building or other structure" etc.

"I knew," said he, "that what I wrote must give you pain, but it was necessary. I hope you have **destroyed** the letter" (Austen 2013: 119).

… when Evans was **killed**, just before the Armistice, in Italy, Septimus, far from showing any emotion or recognising that here was the end of a friendship, congratulated himself upon feeling very little and very reasonably (Woolf 1996: 55).

Next, days-old worker bees beat their wings to ventilate the open honeycombs, in order **to reduce** the substance to a purer sugar (OLD).

The microgroup of verbs denoting the action "to damage with a sharp sound" as a result of the splitting process, shredding, cracking, for which the semantic components are "sharp", "crack", "noise": *snap, crash, crack, crackle, knap, knack.*

… that particular angle of the bag where a good thick hairbrush happened to be packed, **crashed** to be heard throughout the kitchen, and brought him at once to the ground (OLD).

Twigs were **snapped** off trees and one twig broke free from its limb and flew straight at spot and took his eye right out (OLD).

Simply **crack** a fresh egg over our chopped veggies, shredded cheese, hearty meats, then stir, microwave, and enjoy (OLD).

The verbs with the common seme "to stop": *stop, discontinue, interrupt, intermit, suspend, finish, intercept, fail.* These verbs denote the process of "stop, interruption, finish," etc.

A sound **interrupted** him; a frail quivering sound, a voice bubbling up without direction, vigour, beginning or end, running weakly and shrilly (Woolf 1996: 51).

... a third, almost as well known as Willoughby's, joined them in begging her to **stop**, and she turned round with surprise to see and welcome Edward Ferrars (Austen 2015: 43).

One hand hovered over the page as if to be in readiness to turn it the very instant he had **finished** it (Woolf 1997: 117).

Whatever cross-accidents had occurred to **intercept** the pleasures of her nieces, she had found a morning of complete enjoyment (Austen 1992: 5143).

The verbs with the meaning "to damage with explosion": *burst, explode,* and *erupt* mean "suddenly, strongly explode as a result of internal pressure, which is usually accompanied by a loud sound".

The pipes had **burst** and the house was under two feet of water (LDC: 199).

Scientists are predicting that **Gorely** volcano might soon **erupt** for the first time in twenty two years (www.volcanolive.com).

The predicates *beat, bruise, kick, dash, knap* form a microgroup of verbs with the common seme "to strike". The lexemes of this group are united by the meaning "to strike hard, desperately, in order to break, destroy, wound" and so on.

No use; nothing but queer chairs danced before his eyes, **kicking up** their legs, jumping over each other's backs, and playing all kinds of antics (Dickens 2000).

The wind roared round the house, and the rain **beat** against the windows (Austen 2015: 158).

The verbs with the common seme "to split", which means "to split, separate, split from one end to the other into thin, sharp parts", etc.: *fracture, fissure, split, splinter.*

Found the second-hand wooden legs **split** and rot very quickly; is firmly persuaded that their constitution was undermined by the gin-and-water (prolonged cheering) (Dickens 2000).

The immense pressure causes the rock to fracture (LDC: 638).

The verbs united by the seme "to break the structure (nature)" denote "violation of integrity, sequence, change, restraint, adaptation", etc.: *change, turn, cultivate, gentle, turn, tame, graze, dislocate, vary.* The predicate *dislocate*, at first glance, must be attributed to the microgroup of verbs with a common seme "to change location", but it was included into list of verbs which verbalize the concept of BREAK because of its lexical semantic variant *"to break the continuity of (strata)"* (WID: 272).

But in general and ordinary cases between friend and friend, where one of them is desired by the other to **change** a resolution of no very great moment, should you think ill of that person for complying with the desire, without waiting to be argued into it? (Austen 2015: 20).

We **cultivated** maize and watermelons (NED: 587).

'She's kept tolerably well under, ain't she?' he asked as he resumed his seat: in the tone of a keeper who had **tamed** some wild animal (Dickens 1990: 39).

Such were Elizabeth Elliot's sentiments and sensations; such the cares to alloy, the agitations to **vary**, the sameness and the elegance, the prosperity and the nothingness of her scene of life (Austen 1995: 5).

Predicates *cashier, dismiss, expel,* are united by the seme "(force) to leave" and mean "removal of anything from a previous place of stay, release, rejection, liquidation".

Their manner of living, even when the restoration of peace **dismissed** them to a home, was unsettled in the extreme (Austen 2013: 161).

He tried to reason himself out of fears, which the different judgment of the apothecary seemed to render absurd; but the many hours of each day in which he was left entirely alone, were but too favourable for the admission of every melancholy idea, and he could not **expel** from his mind the persuasion that he should see Marianne no more (Austen 2015: 154).

Close in meaning to the microgroup "(force) to leave" are verbs that form a group with the common seme "to change location": *replace, start, liquidate*. These lexemes denote the process aimed at "changing the location, moving, shifting from the starting position".

The stock was **sold to liquidate** the loan (LDC: 943).

They traversed the lower room, slowly, and with caution; for Monks **started** at every shadow (Dickens 1990: 181).

I'll **replace** the vase I broke as soon as possible (OLD).

The microgroup of verbs with the common seme "to break into" unites predicates: *housebreak, open, enter, force*, which denote the processes of "invasion, breaking in lodging". Close in meaning to this microgroup are verbs that form a group with the seme "to break through": *breach, stave, drill*. These lexemes denote the process of "breaking through, drilling the opening".

"You brute! You brute!" cried Septimus, seeing human nature, that is Dr. Holmes, **enter** the room (Woolf 1996: 60).

She tried to keep the door shut but the man **forced it open** (OLD).

He accidentally **drilled** into a water pipe (RHD: 367).

The storm had **breached** the sea wall in two places (LDC: 64).

The predicates *infringe, infract, violate, exceed, transgress*, united by the common seme "to betray" mean "breaking, not keeping to words, laws, promises, generally accepted norms of conduct", etc.

No principle of either would be **violated** by my marriage with Mr. Darcy (Austen 2013: 139).

Some students argued that the rule **infringed** on their right to free speech (LDC: 834).

His play **transgressed** accepted social norms (LDC: 218).

The smallest in number is the microgroup of verbs united by the seme "to bankrupt", which counts only two lexemes: *bankrupt* and *bust*. These predicates denote "financial ruin, bankruptcy".

This wedding party will probably **bust** our budget (OLD).

He had been nearly **bankrupted** through a failed business venture (WID: 89).

Taking to the account the semantic relationships we have distinguished 6 microgroups of nouns.

The most numerous is a group of nouns, united by the common seme "separation": *abruption, discontinuity, intermission, interruption, rip, recess, tear, fault, leave, quarrel, separation, chip, disintegration, short*. These nouns denote "rupture, separation, isolation, interruption of integrity, gaps, frustration, discord", etc.

He then told her of Georgiana's delight in her acquaintance, and of her disappointment at its sudden **interruption**… (Austen 2013: 144).

One moment she feared that no serious design had ever been formed on his side; and the next that some unfortunate **quarrel** had taken place between him and her sister [13, 38].

This was a delicate veiling of the fact that Mrs. Pott, acting upon her often-repeated threat of **separation**, had, in virtue of an arrangement negotiated by her

brother, the lieutenant, and concluded by Mr. Pott, permanently retired with the faithful bodyguard… (Alcott).

Her dejection had no abatement from anything passing around her; a friend or two of her father's, as always happened if he was not with them, spent the long, long evening there; and from six o'clock till half-past nine, there was little **intermission** of noise or grog (Austen 1992: 209).

There sat the man who had traced to their source the mighty ponds of Hampstead, and agitated the scientific world with his Theory of Tittlebats, as calm and unmoved as the deep waters of the one on a frosty day, or as a solitary specimen of the other in the inmost **recesses** of an earthen jar (Dickens 2000: 198).

The microgroup of nouns *violation, infringement, offense* united by a common seme "violation" denotes "not keeping to law, agreement, principles, rules; sin, crime".

… that there might be some ground of **offence**, that there might be some reason for the glance his father gave towards the ceiling and stucco of the room; and that when he inquired with mild gravity after the fate of the billiard-table, he was not proceeding beyond a very allowable curiosity (Austen 1992: 83).

I should have thought it a gross **violation** of duty and respect (Austen 1992: 67).

Nouns with a common seme "breakdown" (*breakage, breaking, burst, eruption, damage, decay, dissolution, irruption, outburst, roughness*) mean "breakage, breaking off, dissolving, rotting, physical damage", etc.

For so it had always seemed to her, when, with a little squeak of the hinges, which she could hear now, she had **burst** open the French windows and plunged at Bourton into the open air (Woolf 1996: 1).

It was total **dissolution** of sugar in hot tea (OLD).

All **breakages** must be paid for (WID: 89).

It was an **irruption** of people into the room (OLD).

Insinuating, too, as she did the greatness of man's intellect, even in its **decay**, the subjection of all wives–not that she blamed the girl, and the marriage had been happy enough (Woolf 1997: 5).

The group of nouns *breach, crack, chasm, rupture, fracture, fissure, split, flaw, rift* united by the common seme "crack, breach" denotes "a break without complete separation of parts, a gap in the wall, a fracture, the result of a split, a gorge" etc.

The ground opened beneath the prince's feet; he sank into the **chasm**; and instantaneously it closed upon his head for ever, save where his hot tears welled up through the earth, and where they have continued to gush forth ever since (Dickens 2000: 332).

There was a **breach** between two old trees (WID: 90).

The wall of that old house was covered with the **cracks** (OLD).
The liquid found the **flaw** and began to leak (LDC: 18).
After the earthquake the field was covered with the **fissures** (LDC: 602).

The nouns *caesura, pause, breather, hiatus, gap, interval, stop* form the microgroup "stop (break)" and denote "metric separation, pause, caesura, interval, space, break, stop", etc.

There was a solemn **pause** – a shout – a flapping of wings – a faint click (Dickens 2000: 97).
'I have been a liar, and among liars from a little child,' said the girl after another **interval** of silence, 'but I will take your words.' (Dickens 1990: 112).
They then talked on for a few minutes longer without her catching a syllable, when another lucky **stop** in Marianne's performance brought her these words in the Colonel's calm voice, – (Austen 2015: 140).
He took a **breather** at the PE, because he felt himself bad (LDC: 180).

The smallest in number is the microgroup of nouns "sharp sound", which counts only two lexemes: *crack* and *snap*.

We could hear **the crack** of gunfire in the distance (OLD).
So it is, so it is, he thought, shutting his knife with a **snap** (Woolf 1996: 25).

Among the lexemes which actualize the concept BREAK in English we have identified 8 microgroups of adjectives, united by common semes.

The most numerous is a group of adjectives with the common seme, "disjointed": *disrupted, intermittent, ruptured, divided, routed, interrupted, disconnected, dispersed, severed*. Such adjectives denote "separation, cutting, spreading in different directions, disorder", etc.

His son saw his **ruptured** bloodvessel, and he was a dead man before his son could raise him (Dickens 2000: 60).
Both the doubling means and substracting mens would operate in an **interrupted** manner as does the switching means 25 of the embodiment of fig. 1. (FD).
A flat slab of the stuff would focus **dispersed** light as normal materials would (OLD).
Thailand's revered king called on the politically **divided** nation to unite Saturday, during a brief public excursion from hospital to mark his 82th birthday (FD).
The violations included exposed wiring, fire doors off their hinges and a **disconnected** smoke-alarm system (OLD).

The microgroup of adjectives with the common seme "spoiled" consists of four subgroups:

– a subgroup with the seme "spoiled": *beaten, burst, crushed*, which means "torn, crumpled; shapeless; beaten".

The **beaten** workers were among 57 who went on strike against the Han Young factory in 1998 (OLD).

Suppose he had seen the foot first, in the grass, smooth, and whole; then the wheel; and the same foot, purple, **crushed** (Woolf 1997: 107).

– "discontinuous": *discontinuous, stammering*, denoting "violation of the sequence, interconnection between parts":

It has flowered; flowered from vanity, ambition, idealism, passion, loneliness, courage, laziness, the usual seeds, which all muddled up (in a room off the Euston Road), made him shy, and **stammering**, made him anxious to improve himself (Woolf 1996: 54).

– "worn out": *knackered* and *frayed*, denoting "spoilage due to long use":

Mr. Pell was waiting at the usual place of meeting at the appointed time; even he wore a pair of gloves and a clean shirt, much **frayed** at the collar and wristbands by frequent washings (Dickens 2000).

– a subgroup with the seme "cracked": *cracked, defective, fractured*; denote "damaged partially, cracked, but not completely spoiled, imperfect":

The lips were parched, and **cracked** in many places; the hard, dry skin glowed with a burning heat… (Dickens 2000).

She suffered a **fractured** skull in the accident (LDC: 638).

Adjectives of the subgroups "discontinuous", "worn out", "cracked" denote partial damage to the structure, but the object retains its functional properties.

The adjectives with the common seme "disconnected from the whole": *chipped, peeling, fractional, fragmented, fragmentary* mean "broken from something off, torn off, detached from the whole", etc. This microgroup is also related to a subgroup of adjectives with the common seme "torn up": *stripped* and *ripped*, which means "wrench, torn up (screw thread), ripped off, taken away".

But to go deeper, beneath what people said (and these judgements, how superficial, how **fragmentary** they are!) in her own mind now, what did it mean to her, this thing she called life? (Woolf 1996: 79).

Only the **peeling** paint and the crumbling walls hinted that, for these students, a different reality lay outside. (FD).

A few minutes after arriving, I stood, **stripped** of everything, my clothes neatly folded on the floor next to me. (DC).

There are young rock chicks and rock-boys and arty-looking men and women, in plaid, denim, **ripped** and stretched cardigans (DC).

Tired of the classical sculptures, impressionist paintings, and **chipped** ancient relics you stroll past at your local art museum? (DC).

The microgroup of adjectives united by the common seme "broken into pieces": *shattered, shivered, torn,* implements the meaning "broken down into small pieces, torn into fragments", and others like that.

Torn clothes, lacerated faces, dusty shoes, exhausted looks, and, above all, the horse (Dickens 2000).

The **shattered** plate was lying on the floor in the kitchen (OLD).

The adjectives *rough, uneven* form a microgroup with the seme "not level" and have the meaning "rough, uneven (about the ground), stormy (about the sea)".

The lanterns glimmered, as the men ran to and fro; the horses' hoofs clattered on the **uneven** paving of the yard; the chaise rumbled as it was drawn out of the coach-house; and all was noise and bustle (Dickens 2000).

The ship went down in the **rough** seas (RHD: 1433).

The common seme "ruined" is shared by the following adjectives: *demolished, destroyed, disturbed*, indicating "destruction, decomposition, dissolution, destruction of the essence, integrity of the object", etc.

Mr. Grummer, in the then **disturbed** state of public feeling (for it was half-holiday, and the boys had not yet gone home), as resolutely protested against walking on the opposite side of the way … (Dickens 2000).

Her **destroyed** comfort in that day's dinner prevented her from drinking, she could hardly eat anything (FD).

The adjectives *tamed, weak* and *bankrupt* are united by the seme "powereless" and denote "physical and moral imperfections".

These are two cut-throats from London, who have come down here to destroy his Majesty's population, thinking that at this distance from the capital,the arm of the law is **weak** and paralysed (Dickens 2000).

Oh! mama, how spiritless, how **tamed** was Edward in reading to us last night! (Austen 2015: 8).

Adjectives *infringed, transgressed, violated* form the microgroup of adjectives with the common seme "betrayed" and denote "violation (laws, rules), ignorance (norms, duties), betrayal (oaths, promises), destruction (in the moral sense)".

The forgiveness, at first, indeed, as was reasonable, comprehended only Robert; and Lucy, who had owed his mother **transgressed** duty, still remained some weeks longer unpardoned (Austen 2015: 253).

Without doubt, victims of burglars are **violated** people (OLD).

Consequently, the semantic structure of concept BREAK consists of the following semes: separation, destruction, betrayal, breakage, fracture, damage, interruption, breakthrough, disconnection from the whole, sharp sound, explosion, break into, bankruptcy, change of location, stop, violation, powerlessness, ruin, splitting, strike, etc. Each seme is identified by a number of semantically connected lexical units, which are the linguistic expression of the investigated concept.

REFERENCES

A New English Dictionary on Historical Principles, [ed. by J.A.Murray], Oxford, 1888-1933 (Vol. I-XII). (NED)

Askoldov, Sergey, "Concept and the word", in *Russian Literature: From the theory of literature to the structure of the text*, Moscow, Academy, 1997, pp. 267-279. (Askoldov 1997)

Beliehova, Larisa, *Image space of American poetry: linguistic and cognitive aspect*, Kiev, 2002. (Beliehova 2002)

Collins Cobuild English Language Dictionary, London, Harper Collins Publishers, 1991. (CED)

Dictionary of Word and Phrase Origins, [ed. by Nigel Rees], New, 1994. (DWPO)

Dictionary.com., Meanings and Definitions of Words at Dictionary.com, URL: http://www.dictionary.com/ (DC)

Ilyin, Victor, *Ontological content and epistemological function of categories of quality and quantity*, Leningrad, 1969. (Ilyin 1969)

Karasik, Vladimir, *Language Circle: Personality, Concepts, Discourse*,Volgograd, Peremena, 2002. (Karasik 2002)

Kosyakova, Nataliya, "Structural-semantic links of words in synonymic-anthonymic groups (based on verbs of the English language)", in *Structural and semantic aspects of the lexical system of the English language. Collection of scientific works of the Moscow M. Thorez State Pedagogical University*, Issue.199, Moscow, 1982, pp. 36-48. (Kosyakova 1982)

Kovalyova, Tatiana, "On the meaningful context of the concept concept: from V. Humboldt and A. A. Potebni to A. Wezhbitskaya and Yu.S. Stepanov", in *Language. Human. Picture of the world*, Omsk, Omsk state University, 2000, pp. 16-19. (Kovalyova 2000)

Kubryakova, Elena, *Categorization of the world: space and time*, Moscow, MSU, 1997. (Kubryakova 1997)

Levitsky, Victor, Sternin, Josef, *Experimental methods in semasiology*, Voronezh, Publishing House of Voronezh University, 1989. (Levitsky, Sternin 1989)
Longman Dictionary of Contemporary English, London, Longman, 1993. (LDC)
New Webster's Dictionary and Thesaurus of the English Language. New York, 1993. (WID)
Ovchinnikov, Nikolay, "Quality and Property", in *Questions of Philosophy*, 1980, № 6, pp. 31-35. (Ovchinnikov 1980)
Oxford living dictionaries, [online] URL: https://en.oxforddictionaries.com (OLD)
Pinezhaninova, Natalia, Concept "wing" in Marina Tsvetaeva poetry, SPB, 1999. URL: http://tatooine.fortunecity.com/farmer/54/natalia/koncept.htm. (Pinezhaninova 1999)
Pinker, Steven, *How the Mind Works*, New York, Associated Press, 1997. (Pinker 1997)
Pocheptsov, Georgiy, "Linguistic mentality: a way of representing the world", in *Questions of linguistics*, No. 6, 1990, pp. 110-122. (Pocheptsov 1990)
Popova, Zinaida, Sternin, Josef, *Cognitive Linguistics*, Moscow, AST, East-West, 2007. (Popova, Sternin 2007)
Prikhodko, Anatoly, *Concepts and conceptual systems in the cognitive-discursive paradigm of linguistics*, Zaporozhye, Premier, 2008. (Prikhodko 2008)
Roget's Thesaurus of English Words and Phrases, London, Penguin Books, 1978. (RTEWP)
Shchur, Georgios, *On the correlation of system and field in language*, Moscow, Nauka, 1967. (Shchur 1967)
Sternin, Joseph, *Lexical meaning of a word in speech*, Voronezh, Voronezh Publishing House Un-ta, 1985. (Sternin 1985)
The Free Dictionary by Farlex, URL: http://www.thefreedictionary.com (FD)
The Oxford Paperback Thesaurus, Oxford, Oxford University Press, 1994. (OPT)
The Random House Dictionary of the English Language, New York, 1990. (RHD)
Tron, Andrew, "Lexico-semantic group of verbs of multiplicity with a sem, «a sharp oscillation of the body or parts of the body»", in *Language and Culture*, Kiev, Publishing House of Dmitry Burago, 2007, pp. 173-178. (Tron 2007)
Tyukhtin,Victor, "The Law of the Transfer of Quantity to Quality in the Light of the Data of Modern Science", in *Problems of the Scientific Method*, Moscow, 1964, pp. 306-307. (Tyukhtin 1964)
Vorkachev, Sergey, *Happiness as a linguistic culture concept*, Moscow, ITDGK "Gnosis", 2004. (Vorkachev 2004)
Webster's New World Thesaurus, New York, 1971. (WNWT)

REFERENCES: ILLUSTRATIVE MATERIAL

Alcott, L. M., Eight Cousins. URL: www.free-ebooks.net/Eight_Cousins.html (Alcott)
Austen, Jane, *Sense and Sensibility*, London, Wordsworth classics, 2015. (Austen 2015)

Austen, Jane, *Persuasion*, London, Penguin Popular Classics, 1995. (Austen 1995)
Austen, Jane, *Pride and Prejudice*, Hachette UK, 2013. (Austen 2013)
Austen, Jane, *Mansfield Park*, Wordsworth Editions, 1992. (Austen 1992)
Dickens, Charles, *Oliver Twist, or the Parish Boy's Progress*, penguin readers, 1990. (Dickens 1990)
Dickens, Charles, *The Posthumous Papers of the Pickwick Club*, London, Penguin Popular Classics, 2000, URL: http://www.victorianlondon.org/-etexts/dickens/pickwick-0038.shtml (Dickens 2000)
Woolf, Virginia, *To the Lighthouse*, New York, Penguin Putnam Inc., 1997. (Woolf 1997)
Woolf, Virginia, *Mrs Dalloway*, New York, Penguin Putnam Inc., 1996. (Woolf 1996)

ABSTRACT

The article deals with the lexical means to represent the concept BREAK. The lexical representatives of the concept under analysis and the semantic structure of the key words have been determined. The maximum amount of sememes which they are able to mark is detected. Lexical units having direct semantic relations with the key words are inventoried.

Groups of lexemes in which words are closer connected to each other have been distinguished, which made it possible to point out the semantic zones of the concept structure.

Key words: concept, seme, group

REZUMAT

Articolul abordează problema mijloacelor lexicale folosite pentru reprezentarea conceptului RUPERE. Au fost stabilite cuvintele reprezentative pentru conceptul analizat, precum și structura semantică a cuvintelor-cheie. A fost stabilit numărul maxim de sememe pe care le pot marca acestea. Sunt trecute în revistă unitățile lexicale care au relații semantice directe cu cuvintele-cheie.

Au fost stabilite grupurile de lexeme în care cuvintele sunt mai strâns legate unul de celălalt, ceea ce a permis evidențierea zonelor semantice ale structurii conceptuale.

Cuvinte-cheie: concept, sem, grup

THE ROLE AND IMPORTANCE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF SPEECH OF STUDENTS IN PRACTICAL CLASSES OF RUSSIAN AS A FOREIGN LANGUAGE*

Larisa KATSYUBA
Peoples' Friendship University of Russia (RUDN University)
Yulia ANISINA
Moscow State University of Civil Engineering (National Research University)
Olga FISENKO
Peoples' Friendship University of Russia (RUDN University)
larrakatz@yandex.ru

1. Introduction

The modern system of education is unthinkable without the inclusion in the educational process of innovative interactive techniques to ensure the successful creation of knowledge and skills. The Federal State Educational Standard of Higher Professional Education of the Russian Federation, based on the functional-communicative approach to teaching in a multicultural world, is meant to include in the process of learning new teaching techniques, which are based on direct interaction between teacher and students (Matveenko 2016: 25-26), (Tsupikova, Fisenko 2016: 70), resulting in a special educational environment conducive to effective learning. The new pedagogical model implemented by higher education, is based on interactive communication between students and teachers. This is the interaction of subjects. Thus, the atmosphere will be the interaction between the teacher and the student and it depends on the success of the development of speech.

2. Materials and methods

The material of this research is a literary text of a small format. It is based on the demonstrated training in “reading directions” for interactive capabilities. An educational situation arises as a part of the interactive learning modelling. Teaching has an importance for interactive learning. These are the dialogue, the interaction of students with each other, with the teacher, with the teaching materials. Language development is due to the increased use of interactive methods of “directed reading” on the semantic, lexical, grammatical and textual levels.

3. Results and discussion

3.1. The role and importance of the personality-oriented model in the formation of the secondary language student

Special attention is paid to its educational programmes which actively introduce into the educational process within the framework of student-centred approach proven in the Russian system of education (Galperin 1966: 26-30,

Kazartseva 1999, *Pedagogics and psychology of the higher school: manual* 2002) interactive training techniques designed to "dose aid" and develop a "hint system" to develop the personality and cognitive abilities of students. This student-based model significantly expands the challenges faced by the theory and practice of training and education at the university. The didactic possibilities of interactive methods of teaching Russian as a foreign language in the formation of secondary language students helps the latter be capable of verbal interaction on the intercultural level and get ready to dialogue in another language in communicative situations of professional work. Interactive technology can make the learning process more productive, individualizing the teaching and cognitive activity of students, allowing to eventually create a database to solve problems after graduation. Due to the interactive methods of teaching Russian as a foreign language, foreign students master Russian in a relaxed atmosphere communication.

3.2. General provisions for "Directed reading"

The use of a group of foreign students in linguistically mixed and technology-based "directed reading" promotes a more rapid entry into communicative competence as a prerequisite for teaching Russian as a foreign language. Through technology, "directed reading" foreign students learn to listen and hear Russian speech, to engage in dialogue. Note that this belongs to the primacy of dialogue as a form of communication. "The only adequate form of verbal expression of real life is unfinished dialogue. Live means to participate in the dialogue: to inquire, to listen to, responded to agree, etc." (Tretyakov 1999: 70). Three aspects are distinguished in pedagogical communication: perceptive, communicative and interactive (Goykhman, Nadeina 2004, Zimniaia 2005, Smelkova 1999). Teacher communication is not limited to the transfer of knowledge, but also acts as an emotional infection, interest, arousal, motivation to work together, etc. This approach is implemented for the form of communication based on learning in dialogue. Dialogue begins from the development of the speech intention and motivation to the speech activity. Educational dialogue is not an exception. In this regard, Z. S. Smelkova believes that "The main thing is the creation of an internal motivation for the upcoming joint work, the provision of psychological comfort for the active search for and acquisition of new knowledge" (Smelkova 1999: 154). Emphasis should be placed on the three conditions that create a "design" of intrinsic motivation, psychological comfort and installation for dialogue. Intrinsic motivation is the need to enter into dialogue emanating from the speaker, "due to the significance of information" (Zimniaia 2005: 232). Working with the use of technology, the "directed reading" of the text forms the students' linguistic and lexical competence, on the basis of which they develop the communicative speech abilities that serve as a basis for the development of communicative competence in teaching and scientific and socio-cultural spheres of communication. The technique of "directed reading" appears as an effective

method of formation of motivation for learning, stimulating cognitive activity as related to the creation of problematic situations. It promotes the formation of verbal communication. We see an improvement of vocabulary and foreign students are allowed to become active participants in foreign language communication.

3.3. Description of the "directed reading" interactive technology with the example of the text "Voice and Eyes"

The starting point for the work on the method of "directed reading" is a very detailed task, which reflects the accommodation of the subject, and local goals that relate to individual fragments of text. The logic of the learning process in this case is realized in the unity of the substantial and remedial components. Psychological comfort and dialogue largely depend on the contact between teacher and student. Therefore, it was noted that the logic of the dialogue depends on both sides of the educational dialogue – learning and learner. Before both participants enter communication, they must have an idea on the purpose and method of building communication. For a practical lesson in Russian, a teacher should create an internal motivation to the conversation: How do you understand the expression 'beauty of the soul'"?; What kind of person can we describe as, "A man with a beautiful soul"?; Have you ever met in your life someone you can describe as "he/she has a beautiful soul"?. Students are encouraged to write in their notebooks characteristics of a person with a beautiful soul. The students may point out several characteristics. Possible answers are tolerance, love for others, caring for older and younger patients, etc. Then the students are asked: "What do you think will be discussed in a story titled 'Voice and Eyes'"? Students are given 2-3 minutes to think about the answer. In the course of deliberation, students express their own versions. The teacher listens carefully to the students' answers, without rejecting any of the proposed opinions. The teacher recognizes the student's right to make a mistake when he tries to understand himself in any complex process, even offering ways of solving problems that are not always effective and accurate. The learner expresses his own understanding and his own idea in an attempt to find new approaches. If the teacher wants to bring up the students' creative, independent thinking and decision-making personality, the teacher has to encourage them, to stimulate their independent work, to give them the chance to make mistakes, to make decisions and to be responsible for the decisions. Only this way the student gains the required personal and professional skills without which success in the modern world would be impossible. The main function of the teacher is to be a guide. The student and the teacher act as equal partners in the educational process. The story "Voice and Eyes" is divided into six logical units, each ending in an intriguing moment. In addition to the text of the story, each student is provided with a blank sheet of paper, with which they are invited to cover the text and read it only according to the teacher's instructions.

After each part of the text is read, exercises are done on that part. For each part, the last question is "In your opinion, what do you think will happen next?".

Psychological comfort is achieved not only by means of the wording of the question, but also through the fact that the students are given the time to think about the answer. This is an important factor in building a dialogue. In the dialogue, each participant's speech behaviour can be divided into cycles: one cycle is speech, the other is the silence. These cycles continuously succeed one another, so that a dialogue becomes a rhythmic process (Tretyakov 1999: 131). The comfort of the classroom is created, if the question is set up clearly, if the issue is related to the previous question, if the question is correct, if the question is asked in a friendly manner. The information provided to students during practical training in a dialogue should be selected based on their existing experience and should contribute to the achievement of comfort in the gap between knowledge and ignorance. It will form the internal motivation for the upcoming speech activity. We will consider stages of work on the text. At the stage of justification of the purposes of training and selection of the training text material, one must consider the follow-up activity of the teacher and the achievement of the relevant goals. The teacher's goal is: Now we will read the story "Voice and Eyes", but we will read in the following way. My text is divided into several stops (parts). Initially, we will read the text to the first stop. I ask you questions and you answer them. Then we read the text before the second stop. Again, I ask you a question and you answer them. Do you understand how we work? Please prepare the sheets of paper; you will cover a certain part of the text with these sheets. Ready? I read the text before I stop."

Слепой тихо лежал с повязкой на глазах. Ему нельзя было двигаться после операции. Рабид, так звали слепого, волновался, думая, что скоро снова сможет видеть. Профессор сказал ему, что операция прошла удачно. Каждый день, уходя из клиники, профессор говорил Рабиду:
– Не волнуйтесь, я сделал для вас всё, что возможно.

After reading a specific part, students are asked to answer questions on it. At this stage, on the one hand, the degree of mastery of the material is carried out by checking the students. Furthermore, the simple, easy questions contribute to the inclusion of students in the learning process. The task of the teacher is to establish a goal for students to complete focusing on communicative language proficiency, rather than relying on monosyllabic answers. If it is possible, the teacher should have the opportunity to speak to each student. Already at this stage, it is necessary to demonstrate to students that any opinion is adopted. There are no wrong answers.

Questions to the text: *Who is referred to in this paragraph?; Why was he in the hospital?; Why couldn't the patient move?; What was the name of the patient ?; Why did Rabid worry?; What did professor say to Rabid when leaving the clinic?*

The "directed reading" technique allows students to quickly understand the sense of the work and to get involved in the process. The following part of the text

will be read until “Stop 2”. The material should be fed simultaneously with the vocabulary, which may cause difficulties.

I ОСТАНОВКА
Почти месяц Рабид ждал операцию, и всё это время за ним ухаживала Дези, девушка, работавшая в клинике. В первый день, когда Рабида привезли в клинику, он услышал молодой женский голос, звонкий и нежный. Этот чудесный голос уверенно и спокойно говорил кому-то, куда положить нового пациента, заботливо спрашивал Рабида, удобно ли ему. И Рабид сразу поверил этому голосу. Этот тёплый голос дарил ему надежду. Девушку, чей голос делал Рабида счастливым, звали Дези. Три недели Рабида готовили к операции, и каждый день начинался для него с прихода Дези. Добрая и весёлая, она помогала ему ждать и надеяться. Сделав всё, что нужно для больного, она садилась около его кровати, и они подолгу разговаривали. Рабид рассказывал ей о своей жизни, Дези говорила о том, что происходит сейчас. Жизнь в рассказах Дези была такой же доброй и чистой, как она сама.

Further, the students are asked to answer the following questions: *How long did Rabid wait for surgery? Who cared of him all this time? What did Rabid hear on the first day, when he was brought to hospital? Why did he pay attention to the voice? What was the voice that Rabid heard? Pay attention to the characteristics of the voice:* ***a young woman’s voice, clear and gentle.*** *How else is the voice of Daisi characterized?; Do you think that this is the voice of Daisi or it actually transmits impressions on his voice? What did Rabid believe? What did the voice of Daisi suggest to Rabid? How long was Rabid prepared for surgery? How did each morning of Rabid begin at clinic?; What character did Daisi have?; How did Daisi help the patient?; What did Daisi and Rabid talk about?* This is followed by the question: *do you want to know what happens next time? Do we read to the second stop?*

II ОСТАНОВКА
Рабид давно понял, что любит эту девушку, но не мог сказать ей о своей любви. Он считал, что у слепого нет права говорить молодой девушке о любви. Для нее, для Дези, он хотел снова стать здоровым, снова видеть. В своих мечтах он видел её молодую, прекрасную, как тёплое летнее утро. Он слушал её милый голос, как лучшую музыку.
И сейчас, после операции, он больше всего боялся, что никогда не увидит Дези. Конечно, он верил профессору, но в душе его жил страх.

Questions for this part: *Why did Rabid love Daisi? Why did he think that he has no right to tell a young girl about love?; For whom did he want to become healthy?; What did Daisi see in her dreams?; What is Daisi’s voice compared to? What was Rabid most afraid of after surgery? What do you think, why did Rabid have fear in his soul?* The call to the next part*: What do you think will happen next? Do you want to know what will happen next? Read until the third stop.*

III ОСТАНОВКА

Рабид не знал, что девушка, которую он так хотел поскорее увидеть, ждала этого момента со страхом и грустью. Она была некрасива.

Дези знала, что Рабид любит её, и боялась, то чувство его исчезнет, когда он её увидит. Их дружба, их долгие разговоры нужны ей, она поняла, что тоже любит его. И вот теперь она смотрела на себя в зеркало и со страхом думала, что будет.

Questions for this part: *What did not Rabid know?; Why was Daisi waiting for the moment with fear and sadness when she would be able to see Rabid?; Did Daisi know that Rabid love her?; What scared Daisi?;* Call: *What do you think will happen next?*

IV ОСТАНОВКА

Но её честное любящее сердце говорило ей: «Пусть кончится этот хороший месяц, Рабид должен видеть, и будь что будет!»

И вот наступил этот день. Сегодня наконец снимут повязку. Рабид волновался, как никогда: сегодня он может увидеть Дези.

Врачи сняли повязку, и Рабид услышал голос профессора:

– Откройте глаза!

Рабид открыл глаза и увидел какую-то занавеску, которая мешала ему.

– Уберите занавеску, – сказал он, – она мешает.

И тут он понял, что снова видит. От волнения ему трудно было говорить, слезы текли по его лицу. Когда первые минуты волнения прошли, Рабид внимательно осмотрел комнату. Ему хотелось скорее увидеть Дези. В комнате были врачи, профессор, не было.

Questions for this part: *Why did Daisi still want to see Rabid again? Why did Rabid worry before meeting with Daisi? When doctors removed the bandage, whose voice did Rabid hear? What did Rabid see? What did Rabid understand? What happened the next moment? Why did Rabid begin to look around the room?; Who would he like to see more?; Who was at the time in the room?; Who was not in the room?; What do you think, why?* Call: *What do you think will happen next? We read to fifth stop.*

V ОСТАНОВКА

А Дези, узнав результат операции, вернулась в свою маленькую чистую комнату. Она знала, что эта встреча будет последней. Надев красивое летнее платье, она причесала свои прекрасные тёмные волосы, открыв розовое от волнения лицо. С улыбкой на лице и болью в душе она вышла из комнаты.

Около двери в палату Рабида она остановилась, сейчас она почти хотела, чтобы всё осталось по-старому. Наконец она дверь.

Questions for this part: *How did Daisi know about the operation result?; Why did she go to meet Rabid "with a smile on her face and a heavy heart"?; Why*

did she stop near the ward of Rabid?; Why did she almost want everything to remain as before? Call: *What do you think will happen next? Do you want to know what happens next? Read to the sixth stop.*

VI ОСТАНОВКА

Рабид смотрел на неё.

– Кто вы? – улыбаясь, спросил он.

– Правда, я как будто новый человек для вас? – сказала она.

Звук её голоса сразу вернул Рабиду всё их короткое прошлое. В его чёрных глазах Дези увидела огромную радость, и боль ушла из её сердца. Нет, чуда не произошло, но вся её любовь, её волнение отразились в такой улыбке, что она показалась Рабиду прекрасной. Её стройная фигура в лёгком платье, розовое от волнения лицо, нежная улыбка, её голос – всё это было для Рабида чудесной музыкой. Она была хороша в свете любви.

– Теперь, только теперь, – сказал Рабид, – я понял, почему у вас такой голос. Я любил его слушать даже во сне. Простите меня, но сегодня мне можно разрешить говорить всё.

Questions to the part: *Why did not Rabid immediately recognize Daisi?; What happened after Rabid heard the voice of Daisi?; What did Daisi see in his black eyes?; Why was Rabid delighted to see Daisi and was not disappointed in her?*

The work on the text with the technique of "directed reading" ends with questions aimed at reflection: *Why was the story called "Voice and Eye?" Let's think about what is, in your opinion, the "beauty of the soul". What do you think is this story in the end?* The outcome of this work can be a summary – essay. At the end of the lesson, the teacher can ask students to share their opinions (essays are read out by 2-3 students).

The feedback outlines the effectiveness of interactive methods and the development of the students' learning skills. They allow you to personalize the educational and cognitive activity, creating conditions for the differentiation of the learning process.

4. Acknowledgments

Thus, the interactive methods of teaching Russian as a foreign language in the framework of the functional-communicative approach help develop the students' interest for Russian. They set a new level of interaction between students and teachers and between students in the group. One of the interactive methods that should be implemented in the educational system of foreign student's Russian is the technique of "directed reading". It allows you to develop a heuristic activity for foreign language students. The stages of call, discussion and thinking are searching for solutions to the training task set by the teacher. Its cyclical nature allows students to quickly grasp the sense of the work and be involved in the educational process.

REFERENCES

Galperin, P. Ya., "Psychology of thinking and the doctrine about stage-by-stage formation of intellectual actions", in *Thinking Research in the Soviet psychology*, 1966, pp. 26-54. (Galperin 1966)

Goykhman, O. Ya., Nadeina, T. M., *Speech communication*, Moscow: INFRA-M, 2004. (Goykhman, Nadeina 2004)

Kazartseva, O. M., *Culture of speech communication. Theory and practice of training*, Moscow: Flint, Science, 1999. (Kazartseva 1999)

Matveenko, V. E., "Key competences of the foreign student philologist", in *Sociocultural researches: history and present. Collection of scientific, educational, and methodical articles*, Moscow: Feather, 2016, pp. 25-26. (Matveenko 2016)

Pedagogics and psychology of the higher school: manual, Rostov N/D.: Phoenix, 2002.

Smelkova, Z. S., *Pedagogical communication. The theory and practice of educational dialogue at literature lessons*, Moscow: Flint, Science, 1999. (Smelkova 1999)

Tretyakov, V. P., *Communication grammar*, 2nd ed., Moscow: Sense, 1999. (Tretyakov 1999)

Tsupikova, E. V., Fisenko O. S., "Integration of sciences in search of sense within modern semasiology", in *Science about the person: humanitarian researches*, 1 (23), 2016, pp. 70-71. (Tsupikova, Fisenko 2016)

Zimniaia, I. A., *Pedagogical psychology*, Moscow: Lagos, 2005. (Zimniaia 2005)

NOTE

* This paper has been support by the RUDN University Strategic Academic Leadership Program.

ABSTRACT

In the context of Russia's integration, the modernization of the entire educational process is required on a global level. Directive, authoritarian training methods and techniques yield in front of new, democratic education principles. The system of training on Russian as a foreign language makes no exception. This article demonstrates how Russian can be studied as a foreign language in the new format through interactive methods and techniques of training. It is proved that the use of interactive methods in Russian language class promotes effective learning of Russian. The students are not afraid to express their opinion; they are not afraid to make a mistake and be ridiculed. They learn to listen to each other, they are willing to write out their thoughts and share them, to write an essay on the topic, to read them to the group, to perform independent work.

Key words: Russian as a foreign language, modern system of education, interactive methods and techniques of training

REZUMAT

În contextul integrării Rusiei, este nevoie de modernizarea întregului proces educațional la nivel global. Metodele și tehnicile de formare autoritare și bazate pe dominația profesorului încep să dispară, în favoarea noilor principii educaționale democratice. Sistemul predării limbii ruse ca limbă străină nu este o excepție. Articolul de față demonstrează în ce mod poate fi studiată limba rusă ca limbă străină în acest nou format, cu ajutorul unor metode și tehnici interactive de formare. Se arată că utilizarea metodelor interactive la ora de limba rusă promovează învățarea eficace a limbii ruse. Studenților nu le este teamă să își exprime opinia, nu le este teamă să facă greșeli sau să fie ridiculizați. Ei învață să se asculte reciproc, sunt dispuși să își exprime părerile și să le împărtășească, să scrie un eseu pe o temă dată, să citească eseurile în fața întregului grup, să lucreze în mod independent.

Cuvinte-cheie: Russian as a foreign language, the modern system of education, interactive methods and techniques of training

CAP. XII DEI «PROMESSI SPOSI»: PROPOSTA DI UN'UNITÀ DIDATTICA PER IL BIENNIO DELLA SCUOLA MEDIA SECONDARIA DI SECONDO GRADO

Simona LOMOLINO
Università Cattolica del Sacro Cuore
simona.lomolino@unicatt.it

Il romanzo manzoniano, per la sua polifonia, la variegata rappresentazione della realtà e l'inesauribile quantità di sollecitazioni offerte, è uno straordinario 'laboratorio testuale' che ben si presta a svariate chiavi di lettura (i personaggi, la storia del Seicento, la giustizia, i rapporti fra le classi sociali, la geografia e il paesaggio, le tecniche narrative, la lingua) e a plurimi percorsi di approfondimento, anche nella scuola secondaria di secondo grado (licei ed istituti tecnici e professionali).

I Promessi sposi sono lettura obbligatoria nella scuola italiana fin dalla fine dell'Ottocento. In più di un secolo però l'istituzione scolastica e gli studenti sono cambiati profondamente e il testo, pur mantenendo inalterata la capacità di parlare a pubblici diversi e di veicolare una pluralità di messaggi, oggi ha bisogno di un apparato di note e paratesto sempre più consistente per essere pienamente intellegibile a tutti gli allievi. Infatti, a fronte del generale impoverimento del lessico e della semplificazione della sintassi, molti termini e concetti non possono più essere dati per scontati, così come numerosi riferimenti storici, mitologici e religiosi. Inoltre, occorre tenere conto della nuova impostazione didattica per competenze, maggiormente euristica e laboratoriale: la competenza letteraria è infatti una competenza complessa di tipo critico-interpretativo, in cui si integrano lingua, letteratura, storia, lettura/interpretazione, scrittura/rielaborazione, attualizzazione. Nonostante la disciplina sia a rischio di marginalizzazione nei programmi della scuola secondaria e perfino in alcuni corsi di laurea umanistici, rimane il valore insostituibile della letteratura nella formazione di un giovane, perché educa alla complessità, alla comprensione dell'altro e di ciò che è diverso, all'immaginazione e al sentimento.

Nel biennio della scuola secondaria di secondo grado di oggi la lettura integrale del romanzo non è più la regola e spesso, soprattutto negli indirizzi tecnici e professionali, si opta per una scelta di capitoli o un'antologia di brani, non necessariamente coincidenti con i singoli capitoli, per fornire agli allievi un'idea dei *Promessi sposi* ripercorrendo i nodi principali della *fabula*.

Intento di questo contributo, frutto dell'esperienza personale dell'autrice come docente di lettere nelle scuole di secondo grado (sia in licei che in istituti tecnici e professionali) e come conduttrice di laboratori di letteratura all'università, è offrire un esempio di fruizione didattica del cap. XII in una classe seconda di un

istituto di istruzione superiore non liceale. In questo caso è ancor più necessaria una esaustiva guida alla lettura che aiuti il discente a cogliere tutta la ricchezza semantica del testo, attraverso l'analisi dei modelli letterari, degli aspetti stilistici e retorici e del lessico. Le note al testo rivestono un'importanza non secondaria, in quanto aiutano a comprendere appieno ciò che si legge e colmano eventuali lacune lessicali; d'altro canto però sussiste il rischio che un numero eccessivo di note faccia perdere il piacere della lettura e dell'immersione nel mondo del romanzo. A mio avviso bisognerebbe puntare a una competenza applicata all'esperienza concreta, ad esempio facendo dedurre il significato di un lemma o di una locuzione sconosciuta dal contesto e dalle conoscenze pregresse dello studente, per allenarne l'elasticità mentale.

Il capitolo prescelto si presta a numerose riflessioni: il comportamento della folla e delle autorità, la violenza, la storia del Seicento milanese, ma anche l'atteggiamento del narratore e le sue convinzioni politico-sociali. I requisiti a livello di conoscenze che lo studente deve possedere per affrontare la lettura del brano sono le caratteristiche principali dell'autore e dell'opera, i tratti essenziali del Romanticismo, le peculiarità del romanzo storico in Italia e in Europa nell'Ottocento, le nozioni-base della narratologia (spazio, tempo, posizione del narratore, sistema dei personaggi, figure retoriche). A livello di competenze è invece richiesta l'abilità di saper leggere e interpretare un testo letterario nei suoi tratti essenziali. Tra gli obiettivi formativi si annoverano lo sviluppo della capacità di lettura attiva e consapevole dei testi letterari, dell'attenzione e della partecipazione al processo di insegnamento/apprendimento e della collaborazione con il docente.

Gli obiettivi disciplinari a livello di conoscenze consistono invece nell'approfondimento del genere romanzo storico e dell'opera manzoniana, della trama e delle caratteristiche essenziali dei personaggi, dei lineamenti fondamentali della storia del Seicento e della società lombarda del tempo, nonché delle tecniche narrative. Gli obiettivi disciplinari a livello di abilità comprendono il saper mettere a confronto le caratteristiche dei personaggi e dello spazio descritto, riconoscere le principali figure retoriche e le caratteristiche stilistiche, individuare la tecnica narrativa utilizzata, elaborare un commento personale a partire dalle vicende dei protagonisti.

Si potrà rendere più piacevole e proficua la lezione arricchendo la lettura in classe con l'ascolto di brani letti da voci professionali (ad esempio, il programma *Ad alta voce* di Rai Radio 3, facilmente accessibile sul web, propone l'intero romanzo letto da grandi attori e attrici), eventualmente con sottofondo musicale *ad hoc*. Non va infine dimenticato che Manzoni scelse personalmente le immagini di Gonin da inserire nel testo, pensando a una fruizione intergrata di testo e immagine. Purtroppo la maggior parte delle edizioni scolastiche tralasciano le immagini per ragioni economiche, ma è possibile trovare in rete tutte le illustrazioni originali (http://www.braidense.it/dire/immpsposi/index_2.htm) da mostrare ai ragazzi durante la lettura dei passi relativi.

Di seguito si proporrà un'intera unità didattica incentrata sul cap. XII, composta dal testo con note (tralasciato in questa sede per ragioni di spazio), da un riassunto focalizzato sui principali nuclei narrativi ("che cosa dice il testo"), da un'analisi stilistica e narratologica ("come è costruito il testo"), da qualche spunto di attualizzazione ("il testo e noi"), da un paio di box di approfondimento storico e di curiosità.

A completamento dell'unità vengono offerti diversi esercizi originali, sia risposta chiusa che aperta, di comprensione, di analisi, di lingua e stile, di produzione scritta e orale, con indicazioni delle risposte corrette (in sottolineato).

Che cosa dice il testo

LA CARESTIA E L'ASSALTO AL FORNO DELLE GRUCCE. Il popolo milanese, in rivolta a causa della carestia, si riversa nel Forno delle Grucce, portando via quello che può, farina e pane soprattutto, e distruggendo il resto, in preda a una cieca violenza. La carestia era causata sì da eventi naturali, come lo scarso raccolto delle ultime annate, ma anche dal comportamento avventato delle autorità spagnole: il cancelliere Ferrer dapprima fissa un tetto massimo per il prezzo del pane, provvedimento che però non risolve il problema della carenza di farina, anzi lo acuisce, perché tutti fanno incetta di pane a buon mercato. Di fronte alle proteste dei fornai, il provvedimento viene revocato, provocando la rabbia del popolo, che inizia ad assaltare i forni.

RENZO E MILANO. Renzo, che si ritrova nel bel mezzo del tumulto senza rendersene conto, non approva la violenza (si contano due morti e parecchi feriti) e la distruzione fine a sé stessa, che certamente non risolverà il problema della scarsità di pane, ma è incuriosito dall'evento fuori dall'ordinario e si lascia trascinare dalla massa verso la vicina piazza Cordusio, dove si preparano altri assalti ai forni. Milano non è solo lo sfondo, lo spazio neutro in cui l'autore pone gli eventi, ma in un certo senso è anche personaggio, con la sua folla in tumulto e i vari tipi umani che la situazione fa emergere. Tutto il testo è ambientato all'esterno, per le vie del centro, sconvolte dalle urla e dalla violenza della massa. Il narratore, pur focalizzato sui comportamenti dei rappresentanti del potere da un lato (capitano di giustizia e alabardieri) e del popolo dall'altro, ci dice che per un attimo Renzo guarda il Duomo (r. ***-***), la cui facciata non è ancora ultimata, e ne rimane incantato.

Come è costruito il testo

I DISCORSI DELLA FOLLA. Renzo, trovatosi in mezzo al tumulto, ascolta i vari discorsi: c'è chi ingenuamente crede che la carestia sia finita, chi si atteggia a uomo di grande esperienza e sa già come andrà a finire, chi è diffidente e mette in guardia dalle spie, chi usa lo *status* di padre di famiglia per farsi largo nella calca. Le opinioni divergono anche sul ruolo che le autorità hanno rivestito nel diffondersi

della carestia. Il narratore riporta stralci di discorsi ora con il discorso diretto («Ora è scoperta – gridava uno – l'impostura infame...», r. 118; «Vi dico io che tutto questo non serve a nulla» r. ***), ora con il discorso indiretto libero («Viva l'abbondanza! Moiano gli affamatori! r. ***).

L'IRONIA. Manzoni non rinuncia all'ironia neppure in frangenti drammatici come questo, anzi la usa per far riflettere il lettore su quello che sta narrando, ad esempio alle righe 194-203, quando definisce "sottigliezze metafisiche" la semplice constatazione che distruggendo i forni non si saprà più dove cuocere il pane, pensiero attraversa anche la mente ingenua di Renzo. Manzoni non prova solidarietà o comprensione per un popolo che, pur stremato dalla carestia, non riconosce le verità più elementari e si abbandona alla violenza, ma anche le autorità sono messe sotto accusa: il comportamento del capitano, prima falsamente conciliante e paternalista, poi aggressivo non può che irritare una folla affamata e sbandata.

L'ironia si manifesta anche nella descrizione accurata delle azioni criminose della folla, che ricordano in tono minore e popolare quelle degli eroi in battaglia (r. **-**), nella fuga precipitosa dei soldati in soffitta (r. ***-***) e nelle opinioni del popolo, che semplifica e banalizza questioni complesse e di difficile soluzione come la scarsità del raccolto e l'aumento del prezzo della farina.

Il testo e noi

Il brano proposto permette la riflessione su tematiche ancora attuali: la povertà e la fame che derivano da una carestia, l'aumento dei prezzi, le rivolte popolari, il comportamento dei governi.

Ancora oggi, in alcune zone del pianeta, un raccolto inferiore alle aspettative, i cambiamenti climatici e i fenomeni naturali estremi (piogge torrenziali, trombe d'aria, uragani) possono peggiorare il tenore di vita di un popolo in modo drammatico e metterne a rischio la sopravvivenza stessa, spingendo spesso milioni di persone a migrare.

Quando la disponibilità sul mercato di un bene o di un prodotto diventa scarsa, come nel caso della Milano del 1628 per un raccolto insufficiente, il prezzo di quel bene o prodotto aumenta e può accadere che una parte della popolazione non possa più permetterselo: per i beni di primaria necessità (come nel caso del pane) i governi intervengono per calmierare, ovvero per regolare, i prezzi. Solitamente questa manovra non sortisce l'effetto sperato se non nel breve periodo, ma al contrario fa sì che il bene sparisca dalla circolazione e si crei un mercato parallelo (il cosiddetto mercato nero), in cui il bene è a disposizione a prezzi altissimi.

Strettamente legato a questi due problemi (scarsità di un bene e aumento dei prezzi) è quello delle rivolte, che nate da giuste rivendicazioni rischiano di generare disordini e violenza, soprattutto se chi governa mira più alla conservazione del potere personale che al benessere generale.

ESERCIZI

COMPRENSIONE

1. Indica quali delle seguenti affermazioni è vera e quale falsa:

a. Il Forno delle Grucce si trova in Corsia dei Servi. V/F

b. I soldati del capitano di giustizia attaccano la folla.V/F

c. Renzo, alla vista del tumulto, cerca di tornare indietro.V/F

d. Il vicario di provvisione si occupa dell'approvvigionamento dei viveri. V/F

e. Dopo aver dato l'assalto al Forno delle Grucce, la folla si dirige verso Cordusio. V/F

2. Qual tattica adotta il capitano di giustizia con la folla?

Il capitano di giustizia cerca di calmare la folla con parole di comprensione e di elogio.

3. Renzo sente diverse opinioni riguardo il tumulto. Quale fra le seguenti non è stata espressa?

a. finalmente non mancherà più il pane

b. le autorità avveleneranno il pane per far diminuire la popolazione

c. fra la folla si nascondono parecchie spie, che riferiranno tutto alle autorità

d. il prezzo del pane aumenta perché la farina scarseggia

e. il vicario di provvisione protegge i fornai

4. Che cosa pensa Renzo dell'assalto ai forni?

Renzo giudica negativamente l'assalto ai forni perché pensa che se devastano i forni non sapranno più dove cuocere il pane.

ANALISI

1. Dividi il brano in sequenze e dai un titolo a ciascuna di esse.

L'assalto al Forno delle Grucce

Il saccheggio

I discorsi della folla

Renzo nel tumulto

2. IL GIUDIZIO DEL NARRATORE. Rileggi le righe .... e sottolinea i termini che esprimono l'opinione del narratore su quello che sta accadendo. Quindi, sintetizza in un paragrafo il giudizio del narratore.

3. FIGURE RETORICHE. «Uh, che formicolaio!» (r. ***) è una:

a. metafora

b. similitudine

c. accumulazione

d. perifrasi

4. Individua una similitudine alle r. **-** (come flutti da flutti) A che cosa è riferita? Che cosa significa?

RIFLESSIONE SULLA LINGUA

1. METAFISICO. La parola ricorre tre volte nel brano (r. **-): le prime due volte come aggettivo, la terza come sostantivo. Cerca sul vocabolario il suo significato principale e annotalo. Con quale significato è usata nei tre casi elencati?**

a. parte della fronte
b. astruso
c. filosofo

2. MONDO. Spiega il significato delle seguenti locuzioni contenenti la parola 'mondo':

a. uomo di mondo (uomo di grande esperienza)
b. frequentare il bel mondo (gente ricca)
c. non c'è niente al mondo di più divertente (nulla)
d. andare all'altro mondo (morire)
e. cose dell'altro mondo! (cose assurde)

3. SBALORDITO (R...). Quale tra questi termini è sinonimo di 'sbalordito'?

a. intontito
b. innamorato
c. sballottato
d. ottuso

4. SCORTA. Cerca sul vocabolario il termine 'scorta' (r.*). Spiega i diversi significati con cui è usata la parola 'scorta' nelle seguenti frasi:**

a. Ho fatto un'abbondante scorta di biscotti. (rifornimento)
b. L'onorevole è arrivato in città con tutta la sua scorta. (seguito)
c. Per imparare il tedesco mi sono messo sotto la scorta (guida) di un bravo insegnante.
d. Tutti i soldati erano impegnati a fare da scorta (protezione) al convoglio.

PRODUZIONE SCRITTA: SCRIVERE UN ARTICOLO DI CRONACA.

Immagina di essere l'inviato di un giornale a una manifestazione di piazza in cui si sono avuti scontri con la polizia. Inizia l'articolo spiegando cosa è successo, dove e quando; racconta poi di che tipo di manifestazione si è tratto, che cosa hai visto e riporta le voci raccolte fra i manifestanti, le forze dell'ordine e i passanti.

PRODUZIONE ORALE: DISCUTERE IN CLASSE CON COMPAGNI E INSEGNANTE.

Concordi con il giudizio del narratore sul tumulto? Secondo te, in quale altro modo il popolo avrebbe potuto manifestare il proprio malcontento al governo? Cerca informazioni in rete sul tumulto di san Martino; immagina, una possibile soluzione al problema del pane e prepara un testo con cui sostenere la tua opinione in classe.

BOX Le teorie liberiste di Manzoni

Manzoni è fautore del libero mercato, ovvero ritiene che le autorità non debbano intervenire nell'economia e nei commerci, in quanto la domanda e l'offerta dei beni devono trovare da sé un punto di incontro, in corrispondenza di un prezzo ritenuto equo da entrambe le parti.

Manzoni, che risente delle teorie settecentesche a favore del libero mercato, giudica negativamente gli interventi pubblici per regolare il costo del pane poiché si sono rivelati inefficaci e anzi dannosi. La sua visione liberista dell'economia viene però temperata dagli ideali cristiani, per cui i più deboli o sfortunati devono essere soccorsi e tutelati e il profitto non deve essere fine a sé stesso, ma funzionale al benessere dell'intera società.

BOX Lo sapevi che...

Nel 1870, quando il Forno delle Grucce fu restaurato, il proprietario mandò un assaggio di dolci a Manzoni con questa dedica: «Il celebre Forno delle Grucce – di nuova vita ringiovanito – a grata testimonianza – questo saggio divotamente offre.» E Manzoni rispose, ironico come sempre: «Al Forno delle Grucce – ricco ormai di nova fama propria – e non bisognoso di fasti genealogici – Alessandro Manzoni – solleticato voluttuosamente con un vario e squisito saggio nella gola e nella vanità, due passioni che crescono con gli anni, presenta i più vivi e sinceri ringraziamenti.»

Tra i n. 3 e 5 del Corso Vittorio Emanuele a Milano una targa ricorda che qui sorgeva il Forno delle Grucce, anche se della bottega non rimane nulla.

REFERENCES

AA. VV., «Nuova Secondaria», dicembre 2017.

Agovino, Teresa, *Manzoni e i Millenials. Una modesta proposta per attirare la generazione Y alla lettura di un bigotto milanese morto quasi 150 anni fa*, https://www.laletteraturaenoi.it/index.php/scuola_e_noi/817-manzoni-e-i-millennials-una-modesta-proposta-per-attirare-la-generazione-y-alla-lettura-di-un-bigotto-milanese-morto-quasi-150-anni-fa.html

Bacthin, Michail, *L'autore e l'eroe. Teoria letteraria e scienze umane*, trad. di C. Janovic, Torino, Einaudi, 1988. (Bacthin 1988)

Balboni, Paolo, *Introduzione allo studio della letteratura italiana*, Perugia, Guerra, 2006. (Balboni 2006)

Barucci, Guglielmo, "L'ingresso nella città stravolta: pane, idee e violenza in «Promessi sposi» XI-XII", in *Rivista di Studi manzoniani*, III, 2019, pp. 71-92. (Barucci 2019)

Bricchi, Mariarosa, *Grammatica del buio. Strategie testuali di Manzoni saggista*, Milano, Ed. Centro Nazionale Studi manzoniani, 2017. (Bricchi 2017)

Brogi, Daniela, "Commentare «I promessi sposi» in una classe multietnica", in *La pratica del commento*, a cura di D. Brogi – T. De Rogatis – G. Marrani, Pisa, Pacini, 2015, pp. 115-125. (Brogi 2015)

Bruner, Jerome, *La fabbrica delle storie. Diritto, letteratura e vita*, trad. di M. Carpitella, Roma-Bari, Laterza, 2006. (Bruner 2006)

Calvino, Italo, "«I promessi sposi»: il romanzo dei rapporti di forza", in *Una pietra sopra*, Torino, Einaudi, 1980. (Calvino 1980)

Colombo, Loredana, "«I promessi sposi»: percorso didattico in una classe interculturale", in *Italiano LinguaDue*, I, 2012. (Colombo 2012)

Eco, Umberto, *La storia dei «Promessi sposi» raccontata da Umberto Eco*, Milano, L'Espresso, 2010. (Eco 2010)

Frare, Pierantonio, *Leggere «I promessi sposi»,* Bologna, Il Mulino, 2016. (Frare 2016)

Gadamer, Hans-Georg, *Verità e metodo*, trad. di G. Vattimo, Milano, Bompiani, 1983. (Gadamer 1983)

Getto, Giovanni, *Letture manzoniane*, Firenze, Sansoni, 1964. (Getto 1964)

Grassilli, Bianca-Fabbri, Loretta, *Didattica e metodologie qualitative. Verso una didattica narrativa*, Brescia, La Scuola, 2003. (Grassilli-Fabbri 2003)

Lejeune, Philippe, *Il patto autobiografico,* trad. di F. Santini, Bologna, Il Mulino, 1986. (Lejeune 1986)

Luperini, Romano, "L'interpretazione dei testi letterari: la parte del commento", in *Il commento dei testi letterari. Atti del Convegno di Studi, Perugia 14-15 aprile 2005*, a cura di S. Gentili, Roma, Edizioni di Storia e Letteratura, 2006, pp. 1-8. (Luperini 2006)

Malagnini, Francesca, "Dal continuo narrativo al discreto dell'immagine: Manzoni e Gonin", in Pîrvu, Elena, a cura di, *Il tempo e lo spazio nella lingua e nella letteratura italiana, Atti dell'VIII Convegno internazionale di italianistica dell'Università di Craiova, 16-17 settembre 2016*, Firenze, Franco Cesati Editore, 2018, pp. 155-156. (Malagnini 2018)

Manzoni, Alessandro, *I promessi sposi*, a cura di F. De Cristofaro, Milano, BUR, 2014. (Manzoni 2014)

Manzoni, Alessandro, *I promessi sposi*, a cura di E. Raimondi - L. Bottoni, Milano, Principato, 1987. (Manzoni 1987)

Manzoni, Alessandro, *I promessi sposi*, a cura di R. Luperini - D. Brogi, Torino, Einaudi scuola, 1998. (Manzoni 1998)

Petronio, Giuseppe, *Formazione e storia della lirica manzoniana*, Firenze, Sansoni, 1947. (Petronio 1947)
Polimeni, Giuseppe, *La similitudine perfetta. La prosa di Manzoni nella scuola italiana dell'Ottocento*, Milano, Franco Angeli, 2011. (Polimeni 2011)
Prada, Massimo, "Non solo parole. Per una didattica del lessico nelle scuole secondarie di secondo grado", in *Italiano LinguaDue*, V, 2013, 2, pp. 1-140. (Prada 2013)
Raimondi, Ezio, *Il romanzo senza idillio*, Torino, Einaudi, 1975. (Raimondi 1975)
Ricoeur, Paul, *Tempo e racconto,* Milano, Jaca Book, 1988. (Ricoeur 1988)
Spinazzola, Vittorio, *Il libro per tutti: saggio sui «Promessi sposi»*, Roma, Editori riuniti, 1983. (Spinazzola 1983)
Toni, Elena, "«I promessi sposi» a scuola: per un confronto tra commenti", in *Rivista di Studi manzoniani*, II, 2018, pp. 107-124. (Toni 2018)

ABSTRACT

This contribution is the result of the author's personal experience as a teacher in secondary schools and as a host of literature workshops at the university. Its purpose is to offer an example of a didactic use of *Promessi sposi*, chap. XII, in the second course of the high school level. Below there is an entire teaching unit focused on the chap. XII: a summary focused on the main narrative topics, a stylistic and narrative analysis, some ideas of actualization, a couple of boxes of historical analysis and curiosities, several original exercises, both closed and open, of comprehension, analysis, language and style, with indications of the correct answers.

Key words: Alessandro Manzoni, *Promessi sposi*, didactics

REZUMAT

Articolul de față este rezultatul experienței personale a autoarei, ca profesor de gimnaziu și ca organizator de ateliere literare la nivel universitar. Scopul este acela de a oferi un exemplu de utilizare didactică a capitolului al XII-lea din romanul *Promessi sposi*, la anul al II-lea dintr-o instituție de învățământ superior. Articolul conține o întreagă unitate didactică axată pe capitolul al XII-lea: un rezumat care vizează principalele aspecte narative, o analiză stilistică și narativă, idei de actualizare, câteva rubrici de analiză istorică și curiozități, mai multe exerciții originale, atât închise, cât și deschise, care vizează înțelegerea, analiza, limbajul și stilul, precum și răspunsurile corecte.

Cuvinte-cheie: Alessandro Manzoni, *Promessi sposi*, didactică

ANUL 1848 ÎN EVOLUȚIA STUDIULUI GRAMATICAL ROMÂNESC

Mihaela MARCU
Universitatea din Craiova
mihaela_marcu2007@yahoo.com

1. Cunoscut în evoluția societății românești ca un moment crucial al trecerii de la feudalism către capitalism, anul 1848 marchează, alături de revoluția burghezo-democratică, schimbări importante și în domeniul, încă incipient, al studiului gramatical românesc. Acum are loc procesul complex al căutărilor, al efervescenței și al controverselor filologice, care însumate, aveau să găsească căile de modernizare a limbii literare. La realizarea acestui obiectiv vor contribui, fără îndoială, și lucrările de gramatică redactate în limba română. Căci,

> noul curent nu era decât reflexul unor stări de lucruri cu care se confrunta societatea românească la începuturile istoriei moderne. Învăţământul, presa, teatrul, societăţile literare sunt puse în slujba realizării idealurilor de emancipare şi înnoire care nu se puteau împlini decât prin răsturnarea stării de lucruri existente (Marcu 2018: 330-338).

Până la această dată istoria gramaticală românească înregistrase apariția câtorva scrieri normative importante în limba română, chiar dacă unele dintre ele rămăseseră încă la stadiul de manuscris. Prima gramatică a limbii române cunoscută, dar aflată până în 1969 în manuscris, datează din anul 1757, este intitulată *Gramatica rumânească* și-l are ca autor pe Dimitrie Eustatievici Brașoveanul. O altă operă de pionierat în domeniu, care nu a văzut lumina tiparului, a fost elaborată la schitul Sihla, în 1772, de părintele arhimandrit Macarie. Manuscrisul acestei lucrări se găsește la Biblioteca Academiei Române și cuprinde 142 de pagini, divizate în trei părți.

Cea dintâi gramatică tipărită în limba română este lucrarea lui Ienăchiță Văcărescu, *Observații sau băgări de seamă asupra regulelor și orînduielilor gramaticii românești*. Publicată în același an, 1787, la Râmnic și la Viena, această scriere normativă se înscria dezideratului epocii de a transforma limba română într-un instrument capabil să exprime știința și cultura unei națiuni, aflate în plin proces de modernizare.

Editarea cărții lui Ienăchiță Văcărescu a fost urmată, în anul 1789, de apariția gramaticii intitulate *Lecțione*, alcătuite de Toader Școleriu, în colaborare cu animatorul cultural al Moldovei din acea vreme, Mihail Strilbițki.

Mergând pe linia deschisă de corifeii Școlii Ardelene, dar de un latinism mai moderat, Radu Tempea publică la Sibiu, în 1797, *Gramatica românească*, o lucrare care cuprinde 218 pagini, cu o prefață de 9 pagini. Această prefață este transformată de Tempea într-o sinteză a tot ceea ce apăruse în domeniu până

atunci, prin prezentarea scrierilor normative semnate de Samuil Micu – Gheorghe Șincai, de Ienăchiță Văcărescu, de Ioan Piuariu Molnar.

O altă coordonată a procesului evolutiv parcurs de studiul gramatical românesc este reprezentată de publicarea, în 1799, a lucrării lui Paul Iorgovici, intitulate *Observații de limbă românească*. Cartea, scrisă cu alfabet chirilic, cuprinde importante teze folosite ca argumente privitoare la necesitatea și la posibilitățile de normare și îmbogățire a limbii române literare.

În perioada imediat următoare, semnalăm apariția celor două tratate gramaticale ale lui Ion Budai-Deleanu, rămase până în zilele noastre, la stadiul de manuscrise: *Fundamenta grammatices linguae Romaenicae seu ita dictae Valachicae* (1812) și *Temeiurile gramaticii românești* (1815), aceasta din urmă fiind o prelucrare, cu unele îmbunătățiri, a gramaticii scrise în limba latină.

Folosirea limbii vorbite, expunerea clară a materialului lingvistic, dar și respectarea normelor literare reprezintă bazele *Gramaticii românești pentru îndreptarea tinerilo*r, tipărite, în 1822, la Buda, de bănățeanul Constantin Diaconovici-Loga.

O ultimă etapă parcusă de studiul normativ de la noi, înaintea anului 1848, este marcată de publicarea la Sibiu, în 1828, a *Gramaticii românești* a lui Ion Heliade Rădulescu. Considerată de Lazăr Șăineanu, „fructul învățământului său asupra limbei naționale” (Șăineanu 1895: 143), lucrarea lui Heliade va susține modernizarea științei gramaticale românești.

2. În anul 1848 sunt publicate cinci scrieri normative, dintre care doar cele ale lui Nicolau Bălășescu și P. M. Cîmpeanu se vor caracteriza prin originalitate, intrând în categoria acelor lucrări care au drept scop popularizarea noțiunilor gramaticale și care reprezintă o etapă semnificativă în conturarea terminologiei de specialitate.

Celelalte trei au rămas la stadiul de simple compilații, de traduceri ale altor gramatici, lipsite de originalitate. Astfel, Ioane Germaniu Codru publică la București, lucrarea de dimensiuni reduse (doar 95 de pagini), intitulată *Rudimentele gramaticei române, esterase din Tentamen criticum cu adausu de regule simple și diverse anotăciuni pentru usulu școlarilor începători*. Așa cum reiese și din titlu, această lucrare are drept principal obiectiv popularizarea, în Muntenia, a operei lui August Treboniu Laurian, *Tentamen criticum in originem derivationem et formam linguae romanae in utraque Dacia vigentis vulgo valachicae*, publicată la Viena, în anul 1840.

La Iași, Neculae G. Măcărescu publică o *Gramatică românească pentru clasele normale prelucrată după D. P. M. Cîmpeanu*, care ulterior va primi titlul de *Gramatică română pentru școalele primare*.

Ioan Pop publică la București câteva *Lecții de analisă logică ...culese și așezate românește*.

Cu toate că nu se caracterizează printr-un conținut original, cele trei lucrări normative menționate anterior au servit ca manuale, ca instrumente folosite de

elevi pentru receptarea unor noțiuni științifice care începeau să prindă contur și în țările române.

3. Gramaticile românești de referință ale anului 1848 rămân cele scrise de Nicolau Bălășescu și P. M. Cîmpeanu.

Lucrarea lui Nicolau Bălășescu cunoaște două ediții: prima, intitulată, *Gramatica română pentru seminarii și clase mai înalte*, este tipărită la Sibiu, în mare parte cu alfabet chirilic (de la pagina 157 are și exemple tipărite cu alfabet chirilic mixt), conține 223 de pagini și este însoțită de o prefață de 30 de pagini. Cea de-a doua ediție apare în anul 1850, este o sinteză a celei dintâi, întrucât numără doar 190 de pagini, și este intitulată *Elemente de gramatică română pentru școlarii începători*.

În descrierea acestei scrieri normative, ne alăturăm afirmațiilor lui Romulus Ionașcu:

> această gramatică este scrisă în un stil ușor, autorul trecând de la chestiunele cele mai simple la cele mai grele și introducând termenii noi gramaticali, de unde se poate vedea că Bălășescu era un bun pedagog. El greșește când caută să stabilească reguli gramaticale individuale, după cari să se dezvolte limba română în viitor (Ionașcu 1914: 168).

Într-adevăr, autorul însuși mărturisește că unele părți ale acestei lucrări au fost tratate cu mai multă intenție: verbele, derivarea și compunerea lor, prepozițiile, precum și noțiunile de ortografie și punctuație. În capitolul intitulat *De formarea limbei române*, Bălășescu oferă un tabel de cuvinte formate în limba română prin derivare și compunere, căutând să specifice de fiecare dată rădăcina de la care s-a pornit în obținerea derivatelor. Dacă această rădăcină nu se regăsea în limba română, autorul gramaticii afirmă că trebuie căutată în latina clasică.

Semnalăm că, prin această orientare, chiar dacă ea alunecă uneori către etimologism, lucrarea lui Nicolau Bălășescu aduce un element de noutate, pozitiv, în evoluția studiului gramatical românesc.

Secțiunea consacrată morfologiei cuprinde o semnificativă descriere a părților de vorbire.

În cazul *articolului*, Bălășescu recunoaște existența în limba română doar a articolului hotărât, iar despre cel nehotărât are următoarea părere:

> unii adaogă aici și *unu*, *una* ca articlu nehotărât sau nedefinit, dar însă sânt forte greșiți, căci limba română n-are astfel de articlu: cu *unu* (*unus, ein*) la singurit este adgectiv numeral, iar la înmulțit *unii* (*nonnulli, einige*) este pronume nedefinit (Bălășescu 1848: 13).

Desigur, este vorba de ezitări ale gramaticianului în privința valorilor morfologice ale cuvântului *un* în limba română.

Substantivele sunt împărțite în *concrete* și *abstrase*, iar cele *concrete* au mai multe subdiviziuni: *proprii, comune ori apelative, colective* și *materiale*. Este un amestec de clasificări, fără a se ține cont de criteriul care a generat respectiva împărțire a substantivelor. Mai mult, Bălășescu recunoaște limbii române doar două genuri, criticându-i pe cei care admit existența genului neutru. În funcție de această afirmație, declinarea substantivelor nu cunoaște decât două tipuri: cea a numelor bărbătești și cea a numelor femeiești.

Adjectivele sunt împărțite în adjective cu două „terminăciuni" (*bunu, bună*) și cu o singură „terminăciune" sau *adjective comune* (*mare*). În categoria adjectivelor, Bălășescu include și numeralele, pe care le numește *adjective numerale*. Gramaticianul a simțit schimbarea valorii gramaticale pentru unele categorii de numerale, atunci când determină substantive.

Nicolau Bălășescu recunoaște *pronumele* ca o altă parte de vorbire a limbii române, dar sunt pasaje în această lucrare în care pronumele intră în sfera unor confuzii, mai ales în tipologizarea lui. Numeralul colectiv *amândoi*, precum și pronumele interogative sunt incluse în categoria pronumelor nedefinite compuse.

Verbul este împărțit, după model latin, în patru conjugări, și i se recunosc, la fel ca în gramatica lui Heliade Rădulescu, cinci moduri: indicativ, imperativ, condițional, conjunctiv și infinitiv. Timpurile verbale sunt: prezent, imperfect, perfect simplu, perfect compus, mai mult ca perfect, *viitoriu simplu* și *viitoriu trecut*, la indicativ, iar la celelalte moduri, cu excepția imperativului, apar două timpuri: prezent și trecut. Este o clasificare apropiată de cea existentă în gramaticile actuale ale limbii române.

Mergând pe linia lucrărilor normative de până la 1848, *participiul* nu este considerat de Nicolau Bălășescu un mod verbal, ci o parte de vorbire hibridă care ia genul și declinarea de la adjectiv, iar semnificațiile active (*lăudându*) și pasive (*lăudatu*) de la verb.

Pentru părțile de vorbire neflexibile, Nicolau Bălășescu dezvoltă un capitol referitor la prepoziții, fiind interesat în mod special de regimul lor cazual, de compunerea cu ajutorul unor forme verbale.

Secțiunea consacrată sintaxei are o cuprindere redusă în această gramatică, ca în majoritatea scrierilor normative de până la acea dată. Părțile de propoziție recunoscute sunt: *subieptul, prezisul, legătorea* și *obieptul*.

În textul primei ediții a gramaticii lui Nicolau Bălășescu există și un capitol consacrat prozodiei, pe care autorul o definește astfel:

> prosodia este știința ce ne învață măsura silabelor, adecă la care silabe, cuvinte și ziceri să rădicamu sau să apăsămu tonul; de aseminea, ne arată apăsarea tonului în ziceri sau în frasuri ori la încheieri (Bălășescu 1848: 193).

Chiar dacă observăm o limitare a rolului prozodiei la măsura versurilor și la locul accentului, Bălășescu nu mai introduce în această secțiune din lucrarea sa

termeni prozodici, asemenea înaintaşilor săi, preluaţi din gramatici şi manuale de retorică greceşti.

Este o formă de manifestare a unei evidente libertăţi faţă de modelele străine, libertate sub semnul căreia stă gramatica lui Nicolau Bălăşescu.

În prefaţa primei primei ediţii a gramaticii, dedicată episcopului Andrei Şaguna, Bălăşescu susţine independenţa cu care şi-a redactat lucrarea:

> înmulţită, înavuţită cu propriile sale băgări de seamă şi fundamente, cu îndreptări ale greşalelor celor până acum neprevăzute într-alte gramatici, cu articlii noi şi foarte întinşi, ba cu părţi întregi ale Gramaticii prelucrate româneşte cu totul de nou (Bălăşescu 1848: IX-X).

Prin intervenţii de acest fel, autorul conştientizează necesitatea desprinderii de modelele străine, dorinţa de prelucrare creatoare, obiectivă a materialului faptic, într-un cuvânt, se înscrie unui veritabil realism lingvistic, într-o epocă de frecvente ezitări în ceea ce priveşte fundamentarea sistemelor normative ale limbii române literare.

4. În acelaşi an, 1848, este publicată *Gramatica românească* (cuprinzând 250 de pagini), scrisă de latinistul transilvănean P. M. Cîmpeanu. Având, în mod firesc, tot o destinaţie didactică, această lucrare ni se dezvăluie printr-un profil propriu, caracterizat de atenţia specială acordată problemelor de lingvistică generală, legăturii dintre gramatică şi logică, distincţiei permanente dintre gramatica generală (limba şi vorba în genere) şi cea specială (limba şi vorba în specie, limba în specie fiind româna).

Cîmpeanu abordează noţiunile ştiinţifice din punct de vedere filosofic şi din punct de vedere logic. Părţile mari ale lucrării sale sunt: *analitica* (adică morfologia), *sintetica* şi *ortografia*, construite pe aceeaşi distincţie între general şi particular.

În secţiunea de morfologie, părţile de vorbire sunt aceleaşi ca în gramatica lui Nicolau Bălăşescu, cu excepţia participiului care este interpretat de Cîmpeanu ca un mod verbal şi nu ca o parte de vorbire distinctă. Nu este vorba de o întâietate, căci în epocă A. T. Laurian făcuse această separare în 1840, în al său *Tentamen criticum*.

Flexiunea verbală este mai abundentă decât în gramatica lui Bălăşescu, deoarece Cîmpeanu propune mai multe timpuri la modul indicativ: *presentul, netrecutul, trecutul, prea-trecutul I, prea-trecutul II, prea-trecutul III, fiitorul I, fiitorul presentu, fiitoru trecutu I, fiitoru trecutu II*.

Supus doar celor două declinări (cea a numelor feminine şi cea a numelor masculine), substantivului românesc Cîmpeanu îi recunoaşte numai cazurile nominativ, genitiv, dativ,

> pentru că numai atâtea casuri are şi persoana a treia a pronumelui personel, din care se formează articulii, eară prin trânşii şi cazurile declinaţiilor (Cîmpeanu 1848: 30).

În *Gramatica românească* pronumele este de trei tipuri: personal, relativ, demonstrativ, iar, la rândul lor, acestea cunosc mai multe subdiviziuni. În categoria adjectivelor determinative sunt introduse atât forme pronominale, cât și numeralele care-și modifică valoarea morfologică, la fel ca în lucrarea lui Nicolau Bălășescu.

Secțiunea de morfologie din gramatica lui P. M. Cîmpeanu se încheie cu sârguincioase definiții și ample clasificări ale părților de vorbire neflexibile.

Același principiu al tratării problemelor de la general către particular stă la baza construirii cuprinsului sintaxei, definită de Cîmpeanu astfel: „sintetica, sintesul, sintacsul de la synthesis, este o învățătură care ne arată cum să aplicăm graiul în vorbire sau cum să formăm vorba din cuvinte" (Cîmpeanu 1848: 130). Prin noțiunile de sintaxă expuse, prin exemplele pe care le oferă, gramaticianul transilvănean propune o rupere de modelele străine:

> să ne părăsim odată de sintacsul latinu și germanu și să ne ținem de al nostru, ca de un productu firescu al înțelegerii și al simțirei, prin urmare ca de o autonomie a nației întregi (Cîmpeanu 1848: 131).

Afirmația pare paradoxală în contextul în care același gramatician urma îndeaproape scrierile normative latinești și recunoaşte verbului din limba română patru conjugări, delimitate după terminația infinitivului: conjugarea I în *a*, a II-a în *e apăsat*, a III-a în *e scurt*, iar cea de-a IV-a în *i sau î lung*.

Impresia generată de parcurgerea *Gramaticii românești* scrise de P. M. Cîmpeanu și rămase, după cum știm, până astăzi în ediția ei princeps, este aceea a unui interesant tratat de lingvistică generală. Pornind de la problematica generală a limbajului, învățatul transilvănean caută să dezvăluie noțiunile specifice limbii române, mergând chiar spre compararea acesteia cu alte limbi. Sunt, așadar, explicații de gramatică istorică, care subliniază ancorarea în context european și ridică valoarea acestei lucrări normative din anul 1848.

5. Anul 1848 marchează un moment de evoluție pentru știința gramaticală din limba română, completând sfera dificilă a frământărilor, căutărilor, ezitărilor care au condus la fixarea, în timp, a unor norme gramaticale. Fiecare pas făcut, fiecare element de noutate reprezintă o muncă asiduă, o dorință de a da limbii române unul dintre instrumentele de bază ale exprimării ei, anume o scriere normativă. Fără a cunoaște o ediție modernă și deci, fără posibilitatea de a fi accesate de un public mai larg, interesat de domeniu, gramaticile semnate de Nicolau Bălășescu și de P. M. Cîmpeanu rămân un punct de reper în evoluția studiului gramatical românesc, contribuind la modernizarea lui.

BIBLIOGRAFIE

Bălășescu, Nicolau, *Gramatica română pentru seminarii și clase mai înalte*, Sibiu, Tipografia lui Gheorghiu de Clozius, 1848. (Bălășescu 1848)

Cîmpeanu, P. M., *Gramatică românească*, Iași, Tipografia Institutului Albinei, 1848. (Cîmpeanu 1848)
Ionașcu, Romulus, *Gramatici români. Tractat istoric. Despre evoluția studiului gramaticii române de la 1757 până astăzi*, Iași, 1914. (Ionașcu 1914)
Marcu, Mihaela, „Repere istorice și culturale ale dezvoltării limbii române literare în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea", în *Analele Universității din Craiova. Seria Ştiinţe Filologice. Lingvistică*, Anul XL, nr. 1-2, 2018, pp. 330-338. (Marcu 2018)
Șăineanu, Lazăr, *Istoria filologiei române*, ediția a II-a, București, Editura Librăriei Socecu, 1895. (Șăineanu 1895)

ABSTRACT

Known in the evolution of Romanian society as a crucial moment of transition from feudalism to capitalism, the year 1848 marks, alongside the bourgeois-democratic revolution, important changes in the study of Romanian grammar. It is a moment for research, for effervescence and philological controversy which, taken together, had to find ways to modernize the literary language.

Five grammars are published in 1848, of which the most important are those of Nicolau Bălășescu și P. M. Cîmpeanu. They fall into the category of those works which aim at popularizing grammatical concepts and represent a significant step in determining specialized terminology.

Key words: bourgeois-democratic revolution, grammatical study, terminology

REZUMAT

Cunoscut în evoluția societății românești drept un moment crucial al trecerii de la feudalism către capitalism, anul 1848 marchează, alături de revoluția burghezo-democratică, schimbări importante în studiul gramatical românesc. Acum are loc procesul de cercetare, efervescență și controversă filologică, care împreună au trebuit să găsească modalități de modernizare a limbii literare.

În 1848 sunt publicate cinci gramatici, dar cele mai importante sunt cele ale lui Nicolau Bălășescu și P. M. Cîmpeanu. Acestea intră în categoria acelor lucrări care urmăresc popularizarea conceptelor gramaticale și reprezintă un pas semnificativ în determinarea terminologiei de specialitate.

Cuvinte-cheie: revoluție burghezo-democratică, studiu gramatical, terminologie de specialitate

ATTITUDES TO A PRESTIGIOUS VARIETY AND LANGUAGE CHANGE (THE CASE OF A SOUTHERN RUSSIAN VERNACULAR)

Alexander PAVLENKO
A. P. Chekhov Institute of Taganrog
(branch of) Rostov State University of Economics (RINH)
alex_pavlenko@inbox.ru
Galina PAVLENKO
Taganrog Institute of Management and Economics
galina21c@inbox.ru
Olga STROGANOVA
Institute of Humanities
Higher School of Foreign Languages
Peter the Great St. Petersburg Polytechnic University
stroganova.olga88@gmail.com

1. Introduction

The Russian language (as most other languages) has been affected by language contact since the earliest stage of its history. Invasions, migrations and modernizations were the social processes behind the language changes in question (Weinreich 1979, Haugen 1957). Therefore, Russian is obliged, for vast layers of lexis, to the languages and cultures it has come in contact with. Among the latter one may mention the ancient Scandinavian dialects (e.g. *yabeda, varezhki, yaschik*, etc.), the Turkic languages (*baraban, bashmak, chemodan*, etc.), German (*yarmarka, shakhta, pochtamt, shpagat*, etc.), more recently English (*bizness, ofiss, menedzher, gamburgher,* etc.), and some others. Of course, influences of this kind were not confined to borrowing lexis – certain types of language contact could and did provoke phonological if not grammatical changes as well (Kostomarov 1999, Krysin 1996, Sologub 2002). Some cases of language contact, which took place on the vast territory of historical Russia at one time, may be much less known even to linguists as compared to, for example, those related to the German and English languages.

Foreigners have always been numerous in Russia especially since the late 17th century, i.e. the time of the Petrine reforms. Some of them proved to be very successful in adjusting to the Russian way of life. They could lose their foreignness altogether, especially those belonging to the nobility. Even their names might have been Russified beyond recognition, thus there appeared such surnames as *Fonvizin* (from German *Von Wiesen*) and even very Russian *Khomutov* (from Scottish *Hamilton*). Numerous other examples of this kind can also be cited.

Russia has always been a place to try and make a fortune, to make a career or to seek refuge. Immigration has always been the case (even in the Soviet epoch) so there was no shortage of newcomers – people who have not lost their foreign accent or strange (in the Russian surroundings) habits and ways.

Russians have, in turn, been present abroad for centuries. Let us mention Prince Andrey Kurbsky who fled from Ivan the Terrible's court to the Great Duchy of Lithuania. So, the Moscovite Rus' and later the Russian Empire have always communicated with their neighbours near and far.

This paper represents a project which has been carried out in a field which can be designated as diachronic sociolinguistics. The project deals with the history of the Greek speech communities of the Northern Sea of Azov coast, especially that of the port-town of Taganrog [Fig.1]. We focus on the outcome of the Greek-Russian language contact in the area which had been developing since the late 18th century to approximately the early 20th century.

Figure 1: The Sea of Azov

A peculiarity and a difficulty of the research consists in the fact that no Greek speech community exists in Taganrog any longer. The local Greeks partly immigrated and partly got assimilated having lost their language altogether. That is why the data to be collected is primordially scanty and is being obtained from the censuses carried out before 1917, very scarce traces of the Greek influence in the local Russian speech, if at all, reminiscences of the old-timers, works of belles-lettres and literary memoirs.

The major aim of the project is to reconstruct the development of linguistic situation in Taganrog from the late 18th to the early 20th c. focusing on the interaction between the Greek and Russian communities. It is supposed to compare the social functions of the languages in question as well as to study the nature of the Greek-Russian language contact and its effect on local Russian.

2. Social history

On March 28 1775 Russian Empress Catherine II issued an order acknowledging the Greeks' and Albanians' contribution into the recent victory over the Ottoman Empire. It was also stated that Count Orloff was to organize the settling of Greeks and Albanians in the towns of Kerch and Yenikale in the Crimea as well as in Taganrog on the northern coast of the Sea of Azov (Phielevsky 1898: 92-93). It was not only for the considerations of tribute and gratitude to the Greek allies but also for the necessity to provide the newly acquired lands with reliable and industrious population that made the Russian authorities to admit the settlers. The settling of these immigrants was by all means desirable for the empire. This incentive also combined with the long-term plans to re-establish the Greek Empire with its capital in Constantinople to be headed by a member of the Russian Royal family.

The Greek and Albanian settlers arrived on board their ships and first started to settle in Kerch and Yenikale as the nearest destination. However, the Crimea was not yet under the Russian rule at that time, so the newcomers could not find sufficient land and supplies they needed for a living. Thus, it was decided to settle both Greeks and Albanians homogeneously on the northern Azov coast and to provide them with a considerable amount of money to cover the first needs. Taganrog, which had been re-established in 1769 after being under the Turkish rule and in ruins for 57 years, became the centre of the settlement as the only urban centre in the whole area.

This resettlement started in 1776. The Greeks occupied most lands along the coastline and soon monopolized all the economic activities in the area. That situation was also caused by the fact that the Don Cossacks seized the most fertile lands lying further north of the Sea of Azov thus blocking the way to the sea for the settlers from the inner Russian territories. Therefore, Greeks did not have any competitors belonging to other ethnic groups of the area [*ibid.*].

In the reign of Catherine II, the Greeks first settled in Kerch and Taganrog and later in Mariupol. However, the latter by large became the home for the Crimean Greeks who were mostly the native speakers of the Crimean Tartar language and who acquired the Tartar culture. Only few of the Crimean Greeks were present in the Taganrog inhabited by richer settlers of higher social status belonging to military and merchant classes who originated from the Aegean archipelago and continental Greece. Most of them arrived at Taganrog via Kerch, the poorer of them, mainly fishermen by their occupation, having remained in the Kerch area.

The population of Taganrog before 1917, what is quite natural for a port-town, was ethnically and linguistically quite heterogeneous. Historically the Greek community was an important and authoritative one in economic and social life. The very physical appearance of the town was formed by the architectural tastes cultivated by the Greek population.

According to the census of 1872 there were 1807 merchants in Taganrog in those days, among which 334 – Russians and Ukrainians, 481 – Greeks, 242 – Jews, 30 – Germans, etc. The Greek minority gave quite a number of famous tycoons, who made their fortune in and around Taganrog, efficient civil servants, and intellectuals (e.g., G. Depaldo, I. Varvatsi, N. Alferaki, I. Skaramanga, F. Katopuli, G. Kambitsi to name only a few).

Judging by the considerable number of local Greeks and the important part they used to play in life of the area it can be taken for granted that there must have appeared numerous Greek-Russian bilinguals in those days. No doubt, this condition was both a result and a motive force of intensive language contact.

3. Linguistic evidence

As it is known, urban dialects can be seriously affected by either cultural or economical predominance of some social elements over the others. The prestige of a dominating ethnic group's speech may cause imitation on behalf of other ethnic groups. Illustrating this phenomenon, A. A. Shakhmatov (1864-1920) mentions some peculiar language developments within the regional varieties of Russian. Thus he mentions that in South Russia, namely in the towns of the Northern coast of the Sea of Azov and in Taganrog in particular, one could come across the examples of transition from affricate [ts] to sibilant [s] in the words like Rus. tsar' (czar) pronounced as [sar′] instead of common Russian [ˈtsar′] (Shakhmatov 1916: 83-84). This and other phonetic changes can be attributed to imitation of the Russian speech of the Greek population, which used to dominate the economic life of the area for about a century.

In the case of the Northern Azov coast varieties of Russian we deal with an example of mixed urban dialect constituted by the idiom of a quantitative majority (i.e. Russians) on the one hand and that of a minority (i.e. local Greeks) on the other. As is known the local Greeks found it difficult to pronounce the Russian hushing sounds substituting them by sibilants thus producing a "lisping" effect, this feature being sometimes used as a label by the Russian authors (e.g. Anton Chekhov) making the speech of their Greek characters more verisimilar.

From "The Wedding" by A. Chekhov (translated into English by Julius West)
CHARACTERS
• EVDOKIM ZAHAROVITCH ZHIGALOV, a retired Civil Servant.
• HARLAMPI SPIRIDONOVITCH DIMBA, a Greek confectioner
The scene is laid in one of the rooms of Andronov's Restaurant
ZHIGALOV [To DIMBA]… And do you have tigers in Greece?
DIMBA. Yes.
ZHIGALOV And lions?
DIMBA. And lions too. In Russia Zere's nuSSing, and in Greece Zere's everySing – my faZer and uncle and broZeres – and here Zere's nuSSing.

(Russian version)
Жигалов (Дымбе). А тигры у вас в Греции есть?
Дымба. Есть.
Жигалов. А львы?
Дымба. И львы есть. Это в России ниЦего нету, а в Греции все есть.
Там у меня и отец, и дядя, и братья, а тут ниЦего нету.

In Dimba's speech in the original Russian version the correct Russian /tɕ/ is substituted by /ts/, while the English translator substitutes /θ/ by /s / and /d/ by /z/. The imitation of this "Greek Russian" variety caused some obvious changes both of consonants and of vowels (to a less extent) in the speech of the local Russian population. The most conspicuous changes are as follows:

1) some consonants, which are usually hard in other varieties of Russian, in the Russian speech of the Greek community get palatalized, as in pyshka [ˈpɨʃka] (Eng. a puff; a bun) – [ˈpʹiʃka]; rynok [ˈrɨnak] (Eng. a marketplace) – [ˈrʹinak]; ryba (Eng. fish) [ˈrɨba] – [ˈrʹiba];

2) hushing sounds are substituted by sibilants as in krysha (Eng. roof) [ˈkrɨʃa] – kryssa [ˈkrɨsa]; Masha (diminutive of Mariya – a female name) [ˈmaʃa] – Massa [ˈmasa], etc.

3.1. Summing up Phonetic Features

According to the available data, some peculiarities of the variety of the Russian language, which used to be spoken by the Greeks of Taganrog and some other Southern Russian towns are as follows:

1) soft post-alveolar affricate /tɕ/ (represented in Russian by letter «ч») turns into hard alveolar affricate /ts/ (represented by letter «ц»);

2) hard alveolar affricate /ts/ (represented by letter «ц») turns into hard alveolar voiceless fricative /s/ (represented by letter «с»);

3) hard post-alveolar voiced fricative /ʐ/ (represented by letter «ж») turns into hard alveolar voiced fricative /z/ (represented by letter «з»);

4) hard post-alveolar voiceless fricative /ʂ/ (represented by letter «ш») turns into hard alveolar voiceless fricative /s/ (represented by letter «с»);

5) Russian close central vowel /ɨ/, which indicates hardness of the previous consonant is substituted by close front /i/ indicating palatalization of the previous vowel;

6) Palatalization might occur also in certain contexts.

4. Discussion

The collected evidence shows that at one time, quite in accordance with W. Labov's theory, South Russian town-dwellers, especially women, might have started to imitate the abovementioned phonetic features of the local Greeks' speech considering it prestigious (Labov 1990: 250). These features spread in the varieties of Russian all along the Northern Azov coast as well as in the Cossack towns of the

Lower Don area (Savelyev 1908: 11-12). Quite soon the features in question turned into characteristic peculiarities of the local accents, i.e. they were not mere imitation any longer.

In the late 19th century some Russian scholars considered the said features to be the direct heritage of the local language contact during the Greek colonization in the ancient times.

However, this hypothesis seems to be hardly probable as language continuity in the Southern Russian steppe region had been broken intermittently because of massive migrations and long periods of devastation and abandonment.

5. Conclusion

Some locals of Taganrog, who are in their fifties, may remember their elder relatives, predominantly women (sorrowfully, mostly deceased), speak with the accent described above. That accent resulted from the process which may be considered as indirect or secondary language contact, because the local Russian language was affected not by Greek itself, but by the corrupt variety of Russian the local Greeks used to speak.

A retrospective study of age, sex, and occupational variation as regards the features of Russian attributed to the Greek influence could be conisdered. An approximate estimation of the time by which this accent had formed would also be quite tempting. These goals are quite a challenge as most peculiarities under consideration are extinct by now, and we have to rely mostly on secondary sources. Still, it is not at all impossible to try and detect some residual accent with the locals of the eldest generation and to collect some primary data by means of field work. Indeed, the whole issue is, definitely, too exciting and promising to abandon it.

REFERENCES

Haugen, E., *Language Contact, Reports for the 8th International Congress of Linguists, Oslo, 5-9 August 1957*, II, pp. 253-267. (Haugen 1957)

Kostomarov, V. G., *Yazykovoy vkus epokhi: Iz nabliudeniy nad rechevoy praktikoy mass-media* (The linguistic taste of the epoch: Observations on the speech practice of the media), 3rd printing, S.-Petersburg, Zlatoust Publishers, 1999. (Kostomarov 1999)

Krysin, L. P., *Inoyazychnoye slovo v kontekste sovremennoy obschestvennoy zhizni* (The foreign word in the context of modern social life), in *Russkiy yazyk kontsa dvadtsatogo stoletiya (1985-1995)*, Moscow, Yazyki Russkoy Kultury Publishers, 1996. (Krysin 1996)

Labov, W., *The intersection of sex and social class in the course of linguistic change*, in *Language Variation and Change*, 2, 1990, pp. 205-254. (Labov 1990)

Phielevsky, P. P., *Istoriya goroda Taganroga* (A history of Taganrog-city), Taganrog, Sfinks, 1898. (Phielevsky 1898)

Savelyev, E. P., *Tipy donskikh kozakov i osobennosti ikh govora* (The Types of the Don Cossacks and the Peculiarities of Their Speech), Novocherkassk, Publishing house of the Don Host, 1908. (Savelyev 1908)

Shakhmatov, A. A., *Vvedenie v kurs istorii russkogo yazyka. Chast' I* (An Introduction to the course of history of the Russian language. Part I), Petrograd, Faculty of History and Philology of Petrograd University, 1916. (Shakhmatov 1916)

Sologub, O. P., *Usvoyenie inoyazychnykh strukturnykh elementov v russkom yazyke* (Acquisition of foreign structural elements by the Russian language), in *Nauka. Universitet. 2002. Materialy Tretyey Nauchnoy Konferentsii*, Novosibirsk, 2002, pp. 130-134. (Sologub 2002)

Weinreich, U., *Languages in Contact*, 9th printing, The Hague – Paris – New York, Mouton Publishers, 1979. (Weinreich 1979)

ABSTRACT

This paper introduces a research carried out in the field of diachronic sociolinguistics. The research deals with the history of the Greek speech communities of the Northern Azov sea coast, especially that of the port-town Taganrog. The outcome of the Greek-Russian language contact in the area since the late 18th century to approximately early 20th century is in focus. The major aim of the research is to reconstruct the development of linguistic situation in Taganrog from the late 18th to the early 20th century focusing on the interaction between the Greek and Russian communities. The social functions of the languages in question are compared, and the study into the Greek-Russian language contact and its effect on local Russian is carried out.

Key words: language contact, Russian, Greek

REZUMAT

Lucrarea de față prezintă o cercetare în domeniul sociolingvisticii diacronice. Cercetarea abordează istoria comunităților vorbitoare de limba greacă de pe coasta de nord a Mării Azov, în special din orașul-port Taganrog. Analiza vizează rezultatul contactului lingvistic între limbile rusă și greacă în această zonă, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea până la începutul secolului al XX-lea. Principalul scop al cercetării este acela de a reconstrui dezvoltarea situației lingvistice din Taganrog, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și până la începutul secolului al XX-lea, punând accentul pe interacțiunea dintre comunitatea greacă și cea rusă. Sunt comparate funcțiile sociale ale limbilor în cauză și este analizat contactul dintre limbile greacă și rusă și efectul acestuia asupra dialectului rusesc local.

Cuvinte-cheie: contact lingvistic, rusă, greacă

GLI AGGETTIVI DIMOSTRATIVI IN ITALIANO E IN ROMENO

Elena PÎRVU
Università di Craiova
elena_pirvu@outlook.com

0. Un lavoro contrastivo italiano – romeno, qualunque fosse l'argomento affrontato, sembrerebbe molto facile, dato che si tratta delle lingue romanze più vicine. Ciononostante, i problemi sono tanti, innanzitutto a causa dell'inesistenza degli stessi fenomeni linguistici o delle stesse categorie grammaticali nella lingua di base e la lingua di arrivo, e poi, a causa di terminologie diverse nella descrizione degli stessi fatti di lingua (cfr. Istrate 2004: 171).

Alcuni dei tanti problemi appaiono anche nel caso degli aggettivi dimostrativi, per cui l'obiettivo principale del presente lavoro è quello di dare un quadro sintetico delle forme e delle caratteristiche degli aggettivi dimostrativi in italiano e in romeno e di presentare le equivalenze fra le forme degli aggettivi dimostrativi italiani e degli aggettivi dimostrativi romeni.

1. Gli aggettivi dimostrativi determinano una persona o una cosa e si distinguono a seconda del modo in cui il parlante percepisce le coordinate spazio-temporali, discorsive e cognitive (cfr. Serianni 1989: 273; Dardano - Trifone 1995: 225; Patota 2003: 240; GALR I 2005: 241; GBLR 2010: 133).

Così, in italiano gli aggettivi dimostrativi sono usati per indicare che la persona o la cosa determinata:

– è vicina a chi parla (*questo*);
– è lontana da chi parla e da chi ascolta (*quello*);
– è lontana da chi parla e vicina a chi ascolta (*codesto*);

o per indicare qualcuno o qualcosa di cui si è parlato o comune a più persone o cose: gli aggettivi dimostrativi di identità (*stesso*, *medesimo*) (cfr. Dardano - Trifone 1995: 225-226; Serianni 1989: 273, 275; Patota 2003: 240-245).

In romeno, gli aggettivi dimostrativi si dividono in (cfr. GLR I 1966: 167; GALR I 2005: 241-248):

– aggettivi dimostrativi di vicinanza (*acest(a)*, *ăsta*);
– aggettivi dimostrativi di lontananza (*acel(a)*, *ăla*)[1];
– aggettivi dimostrativi di identità (*același*);
– aggettivi dimostrativi di differenziazione (*celălalt*).

In italiano, gli aggettivi dimostrativi si usano sempre anteposti al nome determinato o all'aggettivo che eventualmente lo precede:

(1)
Questa camicia non è della mia misura.

Non sciupare **queste** belle occasioni.

Ad eccezione degli aggettivi dimostrativi di identità *stesso* e *medesimo*, non sono mai preceduti dall'articolo, sia esso determinativo[2] o indeterminativo. Tale incompatibilità si estende anche alle preposizioni articolate (Calabrese 1988: 619):

(2)
Ogni giorno abbiamo **lo stesso** programma.
Questa lontananza mi pesa molto.
Per ulteriori informazioni deve rivolgersi a **quello** sportello.

In romeno, l'aggettivo dimostrativo di identità può solo precedere il nome non articolato determinato:

(3)
Zilnic avem **același** program.

Gli altri aggettivi dimostrativi del romeno possono essere sia anteposti sia posposti al nome determinato.

Quando sono anteposti al nome non articolato o all'aggettivo che eventualmente lo precede, gli aggettivi dimostrativi si trovano, come in italiano, in distribuzione complementare con l'articolo.

(4)
Acest frumos copil e foarte inteligent.
Acel băiat a sosit primul.
Celălalt inel mi se pare mai interesant.

Quando sono posposti, stanno subito dopo il nome determinato e questo è obbligatoriamente articolato con un articolo determinativo:

(5)
Copilul **acesta** blond e foarte inteligent.
Băiatul **acela** a sosit primul.
Inelul **celălalt** mi se pare mai interesant.

Come si osserva, in romeno, nel caso degli aggettivi dimostrativi che possono essere sia anteposti sia posposti al nome determinato, la posizione dell'aggettivo dimostrativo determina anche la sua forma. Quando sono anteposti, gli aggettivi dimostrativi presentano forme brevi, mentre quando sono posposti presentano forme lunghe.

In italiano gli aggettivi dimostrativi concordano in genere e in numero con il nome a cui si riferiscono, mentre in romeno gli aggettivi dimostrativi concordano in genere, numero e caso con il nome a cui si riferiscono:

(6)
A **questa regina** sono stati dedicati molti volumi.
Acestei regine i-au fost dedicate multe volume.

2. Vediamo in seguito gli aggettivi dimostrativi italiani e romeni in chiave contrastiva.

2.1. All'aggettivo dimostrativo italiano di vicinanza[3] *questo* corrispondono gli aggettivi dimostrativi romeni *acest(a)*, *ăsta*:

(7)
a) Di chi è **questo** libro? (vicinanza nello spazio)
A cui e **această** carte / cartea **aceasta** / cartea **asta**?
b) **Questa** settimana sta per finire. (vicinanza nel tempo)
Această săptămână / săptămâna **aceasta** / săptămâna **asta** e pe sfârşite.
c) Ricordati **queste** mie parole. (vicinanza nel discorso)
Aminteşte-ţi **aceste** cuvinte ale mele / cuvintele **acestea** ale mele / cuvintele **astea** ale mele.

Le forme dell'aggettivo dimostrativo italiano *questo* sono:

Singolare		Plurale	
Maschile	Femminile	Maschile	Femminile
questo, *quest'*	*questa*, *quest'*	*questi*	*queste*

Al maschile e femminile singolare *questo* si può elidere davanti a vocale, ma al plurale non si elide mai:
quest'anno / *questo anno* - *questi anni*
quest'amica / *questa amica* - *queste amiche*

In alcuni composti la forma femminile *questa* diventa *sta*: *stamattina, stasera, stanotte, stavolta* (cfr. Dardano - Trifone 1995: 226; Serianni 1989: 275).

Spesso, nella lingua parlata, *questo* viene rafforzato con gli avverbi di luogo *qui* e *qua*, che caratterizzano meglio la posizione spaziale dell'oggetto o della persona da identificare, sempre collocati dopo il nome cui l'aggettivo dimostrativo si riferisce (cfr. Dardano - Trifone 1995: 226; Calabrese 1988: 619; Patota 2003: 241):

(8)
Questo ragazzo **qui** è il mio unico aiuto.

Con **questa** gente **qua** c'è poco da fidarsi.

Gli aggettivi dimostrativi romeni *acest(a)* e *ăsta* si distinguono in funzione del registro stilistico e dell'origine. Le forme *acest*, *această* sono etimologicamente composte, da elementi latini: *ecce-istu*, *ecce-ista*, mentre le forme *ăsta*, *asta* provengono dalle forme latine *istum*, *ista* (cfr. GBLR 2010: 134).

L'aggettivo dimostrativo *acest(a)* si usa nella lingua letteraria e distingue la forma lunga dalla forma breve attraverso la vocale finale *-a*.

Le forme lunghe (omonime a quelle del pronome corrispondente) dell'aggettivo dimostrativo *acest(a)* sono (cfr. GLR I 1966: 168-169; GALR I 2005: 243; GBLR 2010: 134):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*acesta*	*aceasta*	*aceştia*	*acestea*
G = D	*acestuia*	*acesteia*	*acestora*	*acestora*

Le forme brevi di questo aggettivo dimostrativo sono (cfr. GLR I 1966: 169; GBLR 2010: 135):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*acest*	*această*	*aceşti*	*aceste*
G = D	*acestui*	*acestei*	*acestor*	*acestor*

L'aggettivo dimostrativo *ăsta*, all'origine variante popolare dell'aggettivo dimostrativo di vicinanza, si è imposto nella lingua letteraria parlata; *ăsta* è usato più frequentemente al nominativo e all'accusativo. A differenza dell'aggettivo *acest(a)*, nel romeno attuale, l'aggettivo *ăsta* appare solo posposto al nome determinato. Il suo paradigma è il seguente (cfr. GLR I 1966: 170; GALR I 2005: 244; GBLR 2010: 135):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*ăst**a***	*ast**a***	*ăşti**a***	*aste**a***
G = D	*ăstui**a***	*ăstei**a***	*ăstor**a***	*ăstor**a***

2.2. All'aggettivo dimostrativo italiano di lontananza *quello* corrispondono gli aggettivi dimostrativi romeni *acel(a)*, *ăla*:

(9)
a) Conosci **quel** ragazzo? (lontananza nello spazio)
Îl cunoşti pe **acel** băiat / pe băiatul **acela** / pe băiatul **ăla**?
b) In **quell'**anno sono cambiate tante cose. (lontananza nel tempo)
În **acel** an / în anul **acela** / în anul **ăla** s-au schimbat atâtea lucruri.
c) Ti potrei ripetere **quel discorso** parola per parola. (lontananza nel discorso)
Aş putea să-ţi repet **acel** discurs / discursul **acela** / discursul **ăla** cuvânt cu cuvânt.

Le forme dell'aggettivo dimostrativo italiano *quello* sono:

Singolare		Plurale	
Maschile	Femminile	Maschile	Femminile
quello, *quel*, *quell'*	*quella*, *quell'*	*quegli, quei*	*quelle*

Al maschile, sia singolare sia plurale, *quello* presenta forme diverse a seconda di come inizia il nome cui è legato, comportandosi in modo del tutto analogo all'articolo determinativo: ***il*** *silenzio* - ***quel*** *silenzio*, ***lo*** *studente* - ***quello*** *studente*, ***l'****amico* - ***quell'****amico*, ***i*** *ragazzi* - ***quei*** *ragazzi*, ***gli*** *scolari* - ***quegli*** *scolari*, ***gl****i abiti* - ***quegli*** *abiti*.

L'elisione della forma femminile *quella* davanti a vocale è facoltativa: *quell'amica* / *quella amica* - *quelle amiche*.

Il plurale femminile, la forma *quelle*, non si elide mai: *quelle enciclopedie*.

Al plurale maschile l'elisione è ammessa davanti a nomi che cominciano per *i*: *quegl'individui* (cfr. Dardano - Trifone 1995: 226).

A volte, nella lingua parlata, *quello* viene rafforzato dagli avverbi di luogo *lì* e *là*, sempre posposti al nome cui l'aggettivo dimostrativo si riferisce (cfr. Dardano - Trifone 1995: 226; Calabrese 1988: 619; Patota 2003: 241):

(10)
Quel palazzo **lì** dev'essere restaurato.
Non toccare **quei** libri **là**.

Anche gli aggettivi dimostrativi romeni di lontananza *acel(a)* e *ăla* si distinguono in funzione del registro stilistico şi dell'origine. Le forme *acel*, *acea* sono etimologicamente composte, da elementi latini: *ecce-illum*, *ecce-illa*, mentre le forme *ăla*, *aia* provengono dalle forme latine *illum*, *illa* (cfr. GBLR 2010: 135).

Le forme lunghe (omonime a quelle del pronome corrispondente) dell'aggettivo dimostrativo di lontananza *acel(a)* sono le seguenti (cfr. GLR I 1966: 169; GALR I 2005: 245; GBLR 2010: 135):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e	Femminile	Maschile	Femminile e

	Neutro			Neutro
N = A	*acel**a***	*acee**a***	*acei**a***	*acele**a***
G = D	*aceluia*	*aceleia*	*acelor**a***	*acelor**a***

Le forme brevi di questo aggettivo dimostrativo sono (GLR I 1966: 169; GBLR 2010: 136):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*acel*	*acea*	*acei*	*acele*
G = D	*acelui*	*acelei*	*acelor*	*acelor*

La variante popolare dell'aggettivo dimostrativo di lontananza, *ăla*, si usa solo posposto al nome determinato, quindi ha solo forme lunghe. Il suo paradigma è il seguente (GLR I 1966: 171; GBLR 2010: 136):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*ăla*	*aia*	*ăia*	*alea*
G = D	*ăluia*	*ăleia*	*ălora*	*ălora*

2.3. L'aggettivo dimostrativo italiano *codesto* è usato per indicare ciò che è lontano da chi parla (o scrive) e vicino a chi ascolta (o legge); il suo uso è limitato alla Toscana e al linguaggio letterario e burocratico (cfr. Dardano - Trifone 1995: 226; Patota 2003: 244).

Le forme di *codesto* sono:

Singolare		Plurale	
Maschile	Femminile	Maschile	Femminile
codesto	*codesta*	*codesti*	*codeste*

Nella lingua comune *codesto* viene sostituito da *questo* o da *quello* (cfr. Serianni 1989: 276). All'aggettivo dimostrativo italiano *codesto* in romeno corrispondono appunto le forme corrispondenti alle forme *questo* e *quello*, cioè gli aggettivi dimostrativi romeni *acest(a)*, *ăsta* e *acel(a)*, *ăla*:

(11)
a) Portami **codesto** foglio che hai in mano.
Adu-mi **acea** foaie / foaia **aceea** / foaia **aia** pe care o ai în mână.
b) **Codeste** tue parole mi hanno commosso.
Aceste cuvinte / cuvintele **acestea** / cuvintele **astea** ale tale m-au emoționat.

2.4. Gli aggettivi dimostrativi di identità dell'italiano sono *stesso* e *medesimo*[4]. Fra *stesso* e *medesimo*, il secondo è meno comune e di tono più letterario. Diversamente dagli altri aggettivi dimostrativi dell'italiano, possono essere preceduti dall'articolo. A questi due aggettivi dimostrativi in romeno corrisponde l'aggettivo dimostrativo di identità *același*.

(12)
a) Ho **lo stesso** posto dell'anno scorso.
Am **același** post de anul trecut.
b) Mario e Gino dicono sempre **le medesime** cose.
Mario și Gino spun mereu **aceleași** lucruri.

Le forme degli aggettivi dimostrativi di identità dell'italiano sono:

Singolare		Plurale	
Maschile	Femminile	Maschile	Femminile
stesso	*stessa*	*stessi*	*stesse*
medesimo	*medesima*	*medesimi*	*medesime*

L'aggettivo dimostrativo di identità romeno *același* si compone dal dimostrativo di lontananza *acela* + la particola invariabile *și*. Si usa solo come aggettivo dimostrativo anteposto. Come gli aggettivi dimostrativi popolari *ăsta* e *ăla*, ha una sola serie di forme (omonime a quelle del pronome corrispondente). Indica il genere, il numero e il caso all'interno del composto, al primo degli elementi componenti (*acela*). Il suo paradigma è il seguente (cfr. GLR I 1966: 171; GALR I 2005: 248; GBLR 2010: 136):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*același*	*aceeași*	*aceiași*	*aceleași*
G = D	*aceluiași*	*aceleiași*	*acelorași*	*acelorași*

2.5. All'aggettivo dimostrativo di differenziazione del romeno *celălalt* in italiano corrisponde l'aggettivo indefinito *altro* preceduto sempre dall'articolo determinativo:

(13)
Celălalt băiat a luat examenul.
L'altro ragazzo ha superato l'esame.

L'aggettivo dimostrativo di differenziazione del romeno *celălalt* è una forma composta dal dimostrativo di lontananza (ridotto foneticamente) *(a)cel(a)* + l'aggettivo indefinito *alalt* (sparito dalla lingua letteraria all'inizio del XIX secolo,

conservato solo in questo composto), e si usa sia come aggettivo dimostrativo anteposto sia come aggettivo dimostrativo posposto al nome determinato, ma ha una sola serie di forme (omonime a quelle del pronome corrispondente). Il suo paradigma è il seguente (cfr. GLR I 1966: 170; GALR I 2005: 248; GBLR 2010: 137):

Caso	Singolare		Plurale	
	Maschile e Neutro	Femminile	Maschile	Femminile e Neutro
N = A	*celălalt*	*cealaltă*	*ceilalți*	*celelalte*
G = D	*celuilalt*	*celeilalte*	*celorlalți*	*celorlalte*

3. Abbiamo cercato di dare, in questo contributo, uno schematico quadro degli aggettivi dimostrativi dell'italiano e del romeno. Dopo avere descritto brevemente l'uso degli aggettivi dimostrativi italiani e romeni, abbiamo presentato in chiave contrastiva l'inventario degli aggettivi dimostrativi italiani e romeni e le corrispondenze fra gli aggettivi dimostrativi dell'italiano e gli aggettivi dimostrativi del romeno.

NOTE

[1] Il dimostrativo semiindipendente *cel*, che nella tradizione grammaticale romena è considerato "articolo dimostrativo (o aggettivale)" (cfr. GBLR 2010: 138), ma nella GALR I (2005: 245-247) e nella GBLR (2010: 138-141) è considerato, fra l'altro, sia pronome dimostrativo sia aggettivo dimostrativo, costituirà l'argomento di un lavoro separato, dato che in parte corrisponde all'articolo determinativo dell'italiano (cfr. *Vinul* ***cel*** *vechi e în pivniță.* / ***Il*** *vino vecchio è nella cantina.*; ***Cei*** *doi au sosit.* / ***I*** *due sono arrivati.*; ***Cel*** *de-al doilea a sosit.* / ***Il*** *secondo è arrivato.*) e in parte al pronome dimostrativo italiano (cfr. *În vază sunt două garoafe.* ***Cea*** *roșie e a Mariei.* / *Nel vaso ci sono due garofani.* ***Quello*** *rosso è di Maria.*).

[2] Infatti, come affermano Dardano - Trifone (1995: 225), "[l]a funzione degli aggettivi dimostrativi è per molti versi simile a quella dell'articolo determinativo. Per questo motivo i membri delle due classi occupano la medesima posizione nel sintagma nominale (precedono il nome) e sono in **distribuzione complementare**, cioè la presenza dell'uno esclude la presenza dell'altro".

[3] L'indicazione di vicinanza o lontananza data dall'aggettivo dimostrativo può essere non solo materiale ma anche psicologica. Un parlante che dice:
Quell'uomo non mi piace affatto. / *Acel om* / *omul acela nu-mi place deloc.*
usando l'aggettivo dimostrativo di lontananza *quello*, può alludere al fatto che l'uomo a cui si riferisce è psicologicamente lontano da lui, che non condivide il suo modo di fare o di pensare (cfr. Patota 2003: 240; da qui anche l'esempio in italiano).

[4] *Stesso* e *medesimo* possono essere usati anche come rafforzativi, per mettere in rilievo qualcuno o qualcosa; in questo caso si pospongono generalmente al termine cui si riferiscono e significano "perfino, proprio lui, lui in persona" (cfr. Patota 2003: 244). Il corrispondente romeno degli aggettivi rafforzativi *stesso* e *medesimo* è l'aggettivo rafforzativo *însuși*:
Il suo valore è riconosciuto dagli avversari ***stessi****.* / *Valoarea sa e recunoscută de adversarii* ***înșiși****.*
Il presidente ***medesimo*** *si congratulò con loro.* / *Președintele* ***însuși*** *i-a felicitat.*

BIBLIOGRAFIA

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi*, Ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Humanitas, 2001. (Avram 2001)

Calabrese, Andrea, *I dimostrativi: pronomi e aggettivi*, in Renzi, Lorenzo, a cura di, *Grande grammatica italiana di consultazione*, I: *La frase. I sintagmi nominale e preposizionale*, Bologna, il Mulino,1988, pp. 617-631.

Dardano, Maurizio - Trifone, Pietro, *Grammatica italiana con nozioni di linguistica*, Terza edizione, Bologna, Zanichelli, 1995. (Dardano - Trifone 1995)

GLR: *Gramatica limbii române*, vol. I, Ediţia a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1965. (GLR I 1965)

GALR: *Gramatica limbii române*, vol. I, *Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005. (GALR I 2005)

GBLR: Pană Dindelegan, Gabriela, a cura di, *Gramatica de Bază a Limbii Române*, Bucureşti, Univers encliclopedic gold, 2010. (GBLR I 2010)

Istrate, Mariana, *Gramatica italiană. Italiana comună şi literară de Luca Serianni cu colaborarea lui Alberto Castelvecchi; traducere de Elena Pîrvu, Cluj-Napoca, Editura Echinox, 2004*, in "Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Philologia", XLIX, 3, 2004, pp. 170-172. (Istrate 2004)

Patota, Giuseppe, *Grammatica di riferimento della lingua italiana per stranieri*, Firenze, Società Dante Alighieri-Le Monnier, 2003. (Patota 2003)

Serianni, Luca (con la collaborazione di Alberto Castelvecchi), *Grammatica italiana. Italiano comune e lingua letteraria*, Torino, UTET-Libreria, 1989. (Serianni 1989)

ABSTRACT

The article is a synthetic presentation of Italian and Romanian demonstrative adjectives, as well as of the correspondences between them. Its purpose is to provide Italian and Romanian researchers with a range of guidelines for a detailed presentation of Italian and Romanian demonstrative adjectives.

Key words: demonstrative adjectives, Italian, Romanian

REZUMAT

Articolul este o prezentare schematică a adjectivelor demonstrative din italiană şi română, precum şi a corespondenţelor dintre adjectivele demonstrative italiene şi cele româneşti. Scopul său este acela de a oferi cercetătorilor italieni şi români câteva puncte de plecare pentru o prezentare detaliată a adjectivelor demonstrative italiene şi româneşti.

Cuvinte-cheie: adjective demonstrative, italiană, română

LE CONDITIONNEL DES LANGUES ROMANES: UNE QUESTION DE MODE OU DE TEMPS?

Cecilia Mihaela POPESCU
Université de Craiova, Roumanie
cecilia99_ro@yahoo.com

1. Introduction

Les emplois du conditionnel (désormais: COND) des langues romanes occidentales (le portugais, l'espagnol, le français et, partiellement, l'italien) continuent à être catégorisés dans la littérature de manière plus ou moins dichotomique, étant divisés entre la zone de *la modalité* et/ou le domaine de *la temporalité*. Il y a pourtant bien des voix (v. Dendale 2001: 9) qui attirent l'attention sur la nécessité d'opérer une certaine réduction, plutôt méthodologique, à une invariante sémantique unique de ces deux grandes catégories d'emplois du COND (temporels et/ou modaux), aussi bien que de la multitude d'effets de sens qui en dérivent.

Nous nous proposons ici de démontrer que la valeur sémantique primordiale de toute forme (simple / de présent) du COND roman est l'*anaphoricité*, c'est-à-dire*, l'aptitude d'actualiser une relation sémantique d'ultériorité par rapport à un ensemble référentiel, sans placer rigoureusement le procès affecté sur l'axe temporelle par rapport aux repères standard de la situation de communication*. Sans opérer une distinction nette entre la *temporalité* et *la modalité,* cette vision sur le COND (en fait, une version corrigée et retouchée par rapport à celle exposée in Popescu 2013a et b) nous permet la justification de tous les emplois et les effets de sens, qu'on attribue déjà de manière traditionnelle à ce paradigme dans la littérature.

Notre approche se veut donc une démarche théorique empirique configurée autour de deux étapes constitutives. Ainsi, la première partie va-t-elle essayer d'esquisser une grille d'étude propre, centrée sur certaines particularités du paradigme analysé, qui, toutes corroborées, convergent vers la signification intrinsèque du COND roman.

La partie seconde de notre intervention essaie de compléter la grille d'analyse proposée *supra* avec quelques données supplémentaires (en fait, des arguments favorables), tout en changeant la perspective méthodologique, du niveau intralinguistique au niveau interlinguistique. Dans l'aire des langues romanes analysées, de l'ouest à l'est, on observera un processus de regrammation des formes du COND, se trouvant dans de différents stages d'évolution.

2. Un modele d'analyse possible au niveau intralinguistique

Des solutions possibles à cette problématique, il y en a multiples et variées dans la littérature. On rappelle brièvement à ce propos *la perspective aspectuelle et temporelle*, représentée dans la linguistique française, par exemple, par Wilmet

(2001), Gosselin (2001), Vet et Kampers-Menhe (2001), Vetters (2001), Korzen et Nølke (2001), Caudal et Vetters (2005) ou Bres (2012), qui considèrent que ce tiroir verbal n'est pas un mode *sui generis*, mais un temps de l'indicatif; *la perspective polyphonique*, représentée par Vuillaume (2001) ou bien par Korzen et Nølke (2001), dont le principe fondamental repose sur le fait que dans un énoncé construit avec un COND il y a plusieurs voix qui appartiennent aux plusieurs locuteurs distincts; *la perspective modale*, soutenue par Moeschler et Reboul (2001), qui considèrent que, dans tout énoncé au COND, il y a implicitement ou explicitement, une structure conditionnelle du type *si p, q* généralisée.

Tout d'abord, il est important à retenir le fait que la plupart des modèles d'analyse du COND français (mais aussi des paradigmes correspondantes de l'espagnol et de l'italien) ont comme point de départ des données de nature étymologique, qui attestent:

– la relation (de nature aspectuelle) entre le COND et l'imparfait de l'indicatif, due à leur morphème désinentiel commun, issu par la grammaticalisation de la forme de l'auxiliaire modal latin HABEBAM (HABUI – pour l'italien contemporain) ;

– la relation entre le COND et l'infinitif, due à leur indice commun *-r-*, comme marque particulière de transposition linguistique d'une action *non-réelle*, *possible* ou *probable* ;

– la relation entre le COND et le FUT, due à la racine infinitive, dans les deux cas, faible, non tonique. Ces deux tiroirs sont apparentés aussi par leur sémantisme: l'un et l'autre actualise *l'hypothétique, le virtuel*.

De toutes ces approches nous semble particulièrement intéressant le modelé proposé par Caudal et Vetters (2005) qui a le mérite de faire une synthèse des recherches antérieures et de désambiguïser deux éléments extrêmement importants de la définition noématique du COND, tels que : la nature de la relation entre p_{COND} et l'ensemble référentiel R, d'un côté, et, de l'autre côté, la nature de cette dernière composante (R). Ainsi, Caudal et Vetters (2005) considèrent que de l'intersection formelle du FUT et du COND dérive une certaine composante commune qui fonctionne comme « un opérateur de consécution » et par « consécution », ils comprennent une relation de nature *temporelle, logique* et/ou *causale* qui s'institue entre le procès *q* au COND (ou bien au FUT) et un point de repère *p,* toujours *inactuel*, « […] soit qu'il s'agisse d'un élément co(n)textuel relevant, soit qu'il s'agisse d'un élément co(n)textuel relevant du plan du fictif (de l'irréel) » (Caudal / Vetters 2005 : 122).

Une telle relation de « postériorité conceptuelle », appelée cette fois-ci, *ultériorité*, se trouve mentionnée chez Vetters (2001 : 169-207) ou Bres (2012 : 1719-1730), qui identifient la prédication affectée par la forme de COND toujours par rapport à un point / à un intervalle-repère situé dans le [PASSÉ], antérieur donc face à la Sit_0[1].

On retient donc tous ces aspects, mais on ne peut pas accepter pour le moment – il serait d'ailleurs une attitude prématurée – un tel point de vue. Et cela

parce qu'il y a pourtant quelques objections qu'on pourrait apporter à la perspective temporelle. Il s'agit en fait des contre-arguments qui mettent en exergue le fait que l'analyse étymologique (il est vrai, assez transparente dans le cas du FUT et du COND des langues romanes occidentaux et non pas opaque comme dans le cas du COND roumain!) a déterminé des parallélismes peut-être trop étroits entre le COND et tous les autres tiroirs verbaux mentionnés auparavant (l'imparfait et, notamment, le FUT).

Par exemple, lorsqu'on essaie d'argumenter la nature temporelle du COND français à partir de sa configuration morphématique il faut prendre en considération que le morphème *-r-* ne dérive pas directement du FUT, comme on a vu *supra*, mais de l'infinitif du verbe lexical. Une corrélation entre le FUT et le COND à partir de cet indice morphologique, doit être conçue plutôt selon leurs aptitude commune de « concevoir/traduire linguistiquement (matériellement) » le *virtuel*.

D'autre part, un parallélisme extrêmement étroit entre le comportement sémantique et syntaxique du FUT et celui de la forme simple du COND (français) est en quelque sorte dangereux, car une telle optique nous détermine à voir ce dernier paradigme fonctionner dans la langue actuelle, dans tous les types d'emplois, comme un équivalent du FUT pour la zone du [PASSÉ], ce qui ne se justifie que partiellement (*cf.* les occurrences à valeur de « futur dans le passé » (désormais : FdP) avec l'expression d'une conjecture dubitative ou bien avec les emplois atténuatifs, où l'état des choses décrit par la prédication au COND n'appartient pas au [PASSÉ], mais elle se trouve en concomitance avec le T_0).

Enfin, le soi-dit placement de la forme simple du COND français exclusivement dans la zone du [PASSÉ] – par sa corrélation morphématique avec l'imparfait de l'indicatif – ne se justifie non plus. On va voir en ce qui suit que même dans les occurrences purement temporelles, c'est-à-dire, dans l'actualisation du FdP, le procès rendu par la forme simple de COND ne fait pas toujours référence au [PASSÉ], mais il peut être repéré aussi par rapport au [PRÉSENT] ou au [FUTUR] de la Sit_0.

En conclusion, à la suite de tous ces types d'approches du COND français, on peut déjà esquisser une grille d'analyse propre basée sur les éléments noématiques suivants (v. aussi Popescu 2013a et b):

– le COND représente, tout comme le FUT, une forme linguistique d'actualisation du *virtuel*, du *prospectif*;

– le procès marqué par une forme de COND est repéré comme *ultérieur* (du point de vue temporel, logique et/ou causal) par rapport à un ensemble référentiel R, qui peut désigner un acte illocutoire ou purement et simplement un procès soit situé dans le [PASSÉ], soit rendu comme une situation hypothétique ou spéculative en T_0, relation qui peut être schématisée de la manière suivante: [*R inactuel* → [relation d'ultériorité] *procès*$_{CONDITIONNEL}$];

– si, dans le cas du FUT, le repérage se fait directement par rapport à la Sit_0, dans le cas du COND, le repère est soit *inactuel,* situé dans le [PASSÉ], soit *non-actuel,* placé dans un univers fictif (*potentiel* ou *irréel*);

– le procès actualisé par la forme (simple/de présent) du COND n'exprime pas toujours le [PASSÉ], mais il peut être repéré aussi par rapport au [PRÉSENT] ou au [FUTUR] de la Sit_0.

3. De la langue au discours: la configuration des valeurs du conditionnel dans l'aire des langues romanes

Quelques informations supplémentaires (en fait, des arguments favorables) pour la grille d'analyse proposée *supra* peuvent être obtenues par le changement de la perspective de recherche du paradigme étudié, du niveau intralinguistique au niveau interlinguistique.

Premièrement, il faut souligner que la dichotomie fonctionnelle entre les emplois temporels et les emplois modaux du COND est un trait spécifique non seulement au français, mais aussi à toutes les langues romanes occidentales (le portugais, l'espagnol et, partiellement, l'italien).

Secondo, il faut intégrer dans ce cadre analytique (dans cette grille) la position que le COND a dans la langue roumaine, où le paradigme verbal correspondant n'exprime plus le FdP, mais il fonctionne seulement avec de différentes valeurs modales, dans la plupart des cas, identiques à celles du français, par exemple. Mais, il faut ajouter que dans une série de textes écrits entre le 16e siècle et le 18e siècle (tels que *Palia de la Orăştie, Noul Testament de la Bălgrad, Sicriul de Aur, Biblia de la Bucureşti,* ou dans les œuvres de N. Costin, D. Cantemir et Gh. Şincai), ce tiroir verbal apparait fréquemment soit comme un substitut du FUT déictique, soit avec la valeur de l'imparfait, du parfait ou du plus-que-parfait indicatif (v. Avram 1976 : 353-358), notamment dans les subordonnées temporelles, mais aussi dans les complétives directes. Autrement-dit, le COND du roumain a subi un processus de regrammation (v. Lindschouw 2011: 57-63; 2013: 93-96), à la suite duquel il est arrivé à fonctionner dans la langue actuelle comme un tiroir verbal autonome, ayant des valeurs particulières, mais il n'a pas été un mode *sui generis*. De plus, si, dans l'ancien roumain, le COND était équivalent à un FUT déictique aussi bien qu'à un temps de passé, cela démontre l'habilité de ce morphème verbal de pouvoir se plier dans toutes les trois tranches temporelles ([PASSÉ] – [PRÉSENT] – [FUTUR]), sans que – tout à fait paradoxal ! – le procès désigné soit placé de manière rigoureuse sur l'axe du temps.

Un autre ajout extrêmement important vient de la part des langues ibéro-romanes (dans notre cas, de l'espagnol), où la forme simple en *-ría* fonctionne vraiment comme une sorte de doublure du FUT (la forme simple), pour la zone du [PASSÉ] (v. Squartini 2004 : 73), non seulement dans les occurrences temporelles qui actualisent le FdP, mais aussi dans les emplois modaux, inférentiels, dubitatifs ou concessifs – comme on peut l'observer des exemples suivants :

(1) a. *Manuel* ***vendrá*** *el lunes a las diez* (apud Squartini 2004: 73) [FUT à valeur déictique].

b. *Manuel me dijo que* ***vendría*** *el lunes a las diez* (apud Squartini 2004: 73) [COND à valeur de FdP].

(2) a. *Ernesto* ***tendrá*** ahora *unos cincuenta años* (Cartagena 1999: 2959, cité par Squartini 2004: 73) [FUT à valeur modale, inférentielle].
b. *Ernesto* ***tendría*** en aquel tiempo *unos veinte años* (Cartagena 1999: 2959, cité par Squartini 2004: 73) [COND à valeur modale, inférentielle par rapport à un moment de référence situé dans le PASSÉ].

(3) *¿Qué* ***haría*** *ella a tales horas?* (Togeby 1953:128, cité par Squartini 2004 : 73) [COND à valeur modale, dubitative par rapport à un moment de référence situé dans le PASSÉ].

(4) *Muy bondadoso* ***sería****,* pero *bien podía ser absolutamente imaginario* (RAE 2010: 450) [COND à valeur modale, concessive, par rapport à un moment de référence situé dans le PASSÉ].

À la suite de toutes ces données, notre opinion est que la problématique interprétative et l'analyse des formes de COND doivent se placer non seulement au niveau noématique, conceptuel (comme dans le cas du FUT), mais plutôt, au niveau fonctionnel. Cette affirmation est soutenue par le statut différent dont ce compartiment verbal dispose à l'intérieur de chacun des quatre systèmes linguistiques romans analysés.

Par conséquent, notre point de vue est que la valeur sémantique primordiale de toute forme (simple / de présent) du COND roman est l'*anaphoricité*, c'est-à-dire*, l'aptitude d'actualiser une relation sémantique d'ultériorité par rapport à un ensemble référentiel, sans placer rigoureusement le processus affecté sur l'axe temporelle face aux repères standard de la situation de communication*. Cette manière de compréhension du COND se superpose en quelque sorte sur la définition noématique du soit-dit « futur dans le passé » (FdP), qui se trouve grammaticalisé au niveau du fonctionnement syntaxique dans les langues romanes actuelles, sauf le roumain.

Ainsi, l'absence d'un repère plus ou moins explicite dans la zone du [PASSÉ] bloque-t-il la valeur de FdP (v. aussi Martin / Wilmet 1980 : 94 sau Korzen / Nolke 2001 : 129) et la forme verbale analysée exprime, tout comme le FUT, *l'ultériorité,* mais de manière anaphorique, par rapport à un ensemble référentiel *non-actuel* face à la Sit_0, conduisant à l'apparition de nombreuses valeurs modales (v. l'ex. (5a) repris sous (5b et c)) :

(5) a. *L'été 43 chassa la petite famille de la maison aux toits d'ardoise.* Beaucoup plus tard, *les enfants* ***regretteraient*** *les cerisiers, les buissons drus où ils enfouissaient des cabanes,* […]. Beaucoup plus tard*, ils* ***retraceraient****, nostalgiques, les contours de la maison d'enfance* (Chaix, *Les Lauriers du lac de Constance*, 1974, apud Bres 2012: 1723).
b. *Les enfants* ***regretteraient*** (aujourd'hui / dans les prochaines années) *les cerisiers* [*d'antan*], [s'ils n'en avaient pas beaucoup sur leur pelouse].
c. *Les enfants* ***regretteraient*** *les cerisiers*, [selon le témoignage de leur mère].

Par conséquent, dans les contextes hypothétiques (v. *infra* 6), le fonctionnement du COND dans l'apodose ne fait qu'activer la relation d'ultériorité par rapport à une protase en *si* (v. *si* $p_{IMPARFAIT}$ → [ultériorité$_{\text{hypothétique}}$] p_{COND}) non-intégrée à la réalité du locuteur et dont la valeur de vérité est pourtant prise en charge de manière provisoire au moment du nunc énonciatif. Dans les contextes citationnels (v. l'ex. 7), p_{COND} a la fonction méta-représentative d'une séquence telle que « Quelqu'un dit : *Le Pape est à Paris* (*en ce moment*) ». Autrement-dit, dans ce type d'énoncés, il s'agit d'une inférence faite en T_0 à partir d'un repère énonciatif secondaire, plus ou moins explicite (v. repère énonciatif secondaire → [ultériorité$_{\text{inférée}}$] p_{COND}), qui n'est pas pris en charge par le locuteur-énonciateur. Dans les contextes atténuatifs, (v. l'ex. 8), l'emploi du COND résulte à la suite d'une opération de réévaluation au niveau illocutionnaire sur la possibilité d'affirmer : « Je veux vous demander quelque chose », énonciation réfutée par le locuteur-énonciateur (v. repère énonciatif primaire → [ultériorité$_{\text{de l'acte de dire}}$] p_{COND}).

(6) *Si j'étais riche, j'**achèterais** une Rolls Royce*.
(7) *Le Pape **serait** à Paris* en ce moment (apud Caudal / Vetters 2005: 121).
(8) *Je **voudrais** vous demander quelque chose.*

Voilà pourquoi, en français, dans des énoncés tels que *infra* sous (9) et (10), l'interprétation de ce paradigme verbal reste ambiguë en dehors d'un contexte plus élargi :

(9) *Il* a répondu que s*'il n'obtenait pas le remboursement intégral, il **saisirait** les tribunaux* (Haillet 2003: 45) [FdP ou COND hypothétique ?].
(10) Le « Monde » du 4 septembre indiquait que *les impôts **seraient** simplifiés – plutôt que les réformes – l'année prochaine* (Haillet 2003: 45) [FdP ou COND citationnel?].

4. Bilan provisoire

Si l'on se place au niveau interlinguistique, c'est-à-dire, dans l'aire des langues romanes analysées, de l'ouest à l'est, on observe un procès de regrammation (se trouvant dans des étapes d'évolution différentes), par lequel on essaie une *re-analyse* du positionnement de l'ensemble référentiel du [DÉPASSÉ] vers le [NON-ACTUEL] et, en même temps, une évolution sémantique de l'*objectif* vers le *subjectif*.

Essayons d'expliquer ces affirmations!

Nous avons retenu qu'en espagnol, le COND (la forme simple / la forme en *-ría*) apparait dans des occurrences où il exprime le FdP et aussi dans celles où il transpose au [PASSÉ] les valeurs (épistémiques, concessives) du FUT, fonctionnant ainsi comme une forme verbale quasi équivalente au FUT antérieur. Cela ne veut pas dire que le paradigme analysé ne peut pas exprimer une *éventualité* rapportée au [PRÉSENT-FUTUR]. De plus, le COND apparaît en

castilien actuel avec des valeurs argumentatives, illocutionnaires et (rarement) évidentielles qui décrivent un état de faits rapporté justement à cet intervalle temporel, c'est-à-dire, au [PRÉSENT-FUTUR]. Par conséquent, le COND espagnol ne se limite pas seulement à l'actualisation d'une action réelle ou potentielle probable située dans le [PASSÉ], mais il a aussi de différentes valeurs modales, qui peuvent être repérées dans l'intervalle [PRÉSENT-FUTUR], équivalentes à celles des paradigmes correspondants du français, de l'italien ou du roumain. La situation de l'espagnol nous conduit donc aux conclusions suivantes :

– la distinction nette entre la *temporalité* et la *modalité* apparait, une fois de plus, comme un problème plutôt méthodologique, moins esquissé au niveau des langues analysés[2] ;

– le COND est un tiroir verbal intrinsèquement et prévalent anaphorique et cette valeur est dérivée de sa compatibilité avec la zone de référence du [+PASSÉ] ;

– le processus de *ré-analyse* de l'ensemble référentiel du [DÉPASSÉ] au [NON-ACTUEL] est assez difficile à être saisi en espagnol moderne, cette situation étant déterminée par le rôle encore très important que certains tiroirs du subjonctif aient dans l'actualisation du *potentiel* et de l'ir*r*éel (v. l'ex. 11b ; *cf.* 11a), aussi bien que par l'ancrage assez fort dans la zone du [+PASSÉ] du paradigme analysé.

(11) a. ***Serian*** *las ocho cuando los robaron*.
b. Es posible *que* ***fueran*** **[**subjonctif] *las ocho cuando los robaron* (apud Lozano 1988: 679).

La possibilité de choisir nettement entre la *modalité* et la *temporalité* pourrait avoir de la pertinence seulement en français à cause de la diminution des emplois du COND dans la zone référentielle du [PASSÉ], où ce paradigme verbal s'est grammaticalisé en tant que morphème d'actualisation du FdP. Pourtant, l'affaiblissement du degré de variété des occurrences dans cette zone de référence temporelle ne signifie pas que le paradigme analysé a perdu l'aptitude de se rapporter au [PASSÉ] (v. les ex. (12) et (13)), ce qui s'est passé en italien (v. l'ex. (14)) ou en roumain (v. l'ex. (15)):

(12) *Elle* ***serait*** *malade,* pensait-il (Schogt 1968: 45, cite par Squartini 1999: 75).
(13) *Marie m'a promis avant-hier, dimanche, qu'elle* ***viendrait*** *?*hier/le lendemain*, lundi, ou aujourd'hui/le surlendemain, mardi, ou encore demain, mercredi* (Wilmet 2001: 37).
(14) **Paolo* ***verebbe*** *ieri, se posse* (Squartini 1999: 70).
(15) **Dacă* ***ar veni*** (*ieri*)*,* ***ar câştiga*** *ieri toţi banii puşi în joc*.

C'est à cause de la conservation de l'aptitude de se plier dans la zone référentielle du [PASSÉ], corroborée avec la position faible que le subjonctif (notamment l'imparfait du subjonctif) a dans la langue actuelle, que nous

considérons que le processus de grammatisation et de ré-analyse du COND (la forme simple) français ne s'est pas fini, mais il se trouve dans une étape supérieure par rapport à la situation du paradigme équivalent de l'espagnol.

Dans une situation toute à fait spéciale se trouve aussi l'italien, dont la forme (simple) de COND n'actualise plus le FdP, mais elle a perdu aussi la référence au [PASSÉ] (v. *supra* l'ex. (14)) et elle apparait fréquemment employé avec des valeurs argumentatives (hypothétiques), illocutionnaires ou évidentielles rapportées au [PRÉSENT-FUTUR]. Mais, ni dans le cadre de ce système linguistique, on ne peut pas parler de l'accomplissement du processus de grammaticalisation (au sens de regrammation, proposé par Andersen 2006)), car, si la forme simple fonctionne seulement avec valeur anaphorique par rapport à un repère *non-actuel*, la forme composée a un double positionnement référentiel, se situant soit par rapport à un R dépassé, soit par rapport à un R non-actuel (v. *infra* l'ex. 16). Cela est vraiment en accord avec les caractéristiques temporelles et aspectuelles de ce paradigme, mais conduit à une spécialisation qui se produit même à l'intérieur du système du COND et, par conséquent, à un nouveau type de *regrammation*.

(16) *Paolo* mi disse *che* ***sarebbe venuto*** *ieri/oggi/domani* (Squartini 1999: 68).

5. En guise de conclusion

Au cas où il devrait faire (même forcement) une catégorisation nette du point de vue de la dichotomie *mode / temps* en ce qui concerne les paradigmes du COND roman, notre point de vue est qu'on pourrait considérer le COND de l'espagnol comme un temps de l'indicatif, la forme équivalente du français comme un paradigme transitoire entre l'Indicatif et « Un Mode proprement-dit ». En italien, il est obligatoirement de faire la distinction entre la forme simple – un mode à part, et celle composée, dont le statut est semblable au COND du français. Enfin, mais sans aucun doute, le paradigme du COND du roumain est un Mode spécifique qui recouvre deux grandes zones de modalité, à savoir le *désidératif* et *l'éventualité*.

NOTES

[1] Par « Sit_0 », on désigne « la configuration des éléments propres à une situation de communication » et par T_0, on comprend « le moment d'origine dans la production d'un énoncé ».

[2] En fait, nous ne sommes pas d'avis qu'au niveau diachronique une évolution du type TEMPOREL > MODAL s'est produite, mais on considère que les deux valeurs ont coexistées de manière latente au niveau des structures originaires du FUT et / ou du COND roman. L'une ou l'autre valeur est focalisée par certaines matrices discursives, fait qui a contribué à travers le temps au développement du processus de grammaticalisation, qui est similaire, à notre avis, à ce qui s'est passé avec le FdP de la langue française. Une hypothèse pareille est soutenue par Jan Linschouw (2011: 79) en ce qui concerne le FUT synthétique du français : « […] la valeur modale n'a pas évolué à partir de la valeur temporelle ; les deux valeurs ont été présentes dès le départ, bien que la valeur temporelle l'ait emporté majoritairement sur la valeur modale. Bertinetto (1986: 484-487) parvient à une conclusion similaire pour le futur synthétique en italien moderne, en affirmant que dans ses emplois temporels […], il existe souvent des nuances modales comme le doute, la concession, la volition, l'obligation, l'hypothèse, etc.. » (Linschouw 2011: 79) (v. aussi Squartini 2001: 195-196).

REFERENCES BIBLIOGRAPHIQUES

Andersen, Henning (ed.), "Grammation, regrammation and degrammation: tense loss in Russian", in *Diachronica*, 23, 2, 2006, pp. 231-258. (Andersen 2006)

Avram, Mioara, „Condiţionalul cu valoare de indicativ trecut în texte vechi româneşti", in *Studii şi Cercetări Lingvistice*, 4, XXVII, 1976, pp. 353-358. (Avram 1976)

Bertinetto, Pier Marco, *Tempo, Aspetto e Azione nel verbo italiano. Il sistema dell'indicativo*, Firenze, Presso l'Accademia della Crusca, 1986. (Bertinetto 1986)

Bres, Jacques (2012), « Conditionnel et ultériorité dans le passé: de la subjectivité à l'objectivité », in *SHS Web of Conferences*, Volume 1, 3ème Congrès Mondial de Linguistique Française, 2012, in Internet: <http://www.linguistiquefrancaise.org/index.php?option=com_article&access=standard&Itemid=129&url=/articles/shsconf/pdf/2012/01/shsconf_cmlf12_000037.pdf>, p. 1719-1730, 2012. (Bres 2012)

Cartagena, Nelson, "Las construcciones sintácticas fundamentales. Relaciones temporales, aspectuales y modales", in Demonte, Violeta, Bosque, Ignacio (coord.), *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. 2, Espesa Calpe, Madrid, 1999, pp. 2935-2976. (Cartagena 1999)

Caudal, Patrick, Vetters, Carl, « Un traitement conjoint du conditionnel, du futur et de l'imparfait : les temps comme des fonctions d'actes de langages », in *Cahiers Chonos* [Arie Molendijk / Co Vet (ed.), *Temporalité et attitude: Structuration du discours et expression de la modalité*], 12, 2005, pp. 109-124. (Caudal /Vetters 2005

Dendale, Patrick, « Les problèmes linguistiques du conditionnel en français », in Dendale, Patrick / Liliane Tasmowski (ed.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 7-18. (Dendale 2001)

Dendale, Patrick, Liliane Tasmowski, Liliane (eds.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001. (Dendale / Tasmowski)

Gosselin, Laurent, « Relations temporelles et modales dans le «conditionnel journalistique », in Patrick Dendale, Tasmowski, Liliane (eds.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 45-66. (Gosselin 2001)

Haillet, Pierre Patrick, « Représentations discursives, point(s) de vue et signifié unique du conditionnel », in *Langue française*, 138, 2003, pp. 35-47. (Haillet 2003)

Korzen, Hanne, Nølke, Henning, « Le conditionnel : niveaux de modalisation », in Dendale, Patrick / Liliane Tasmowski (ed.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 125-167 ; reluat in Nølke, Henning (ed.) (2001), *Le regard du locuteur. 2. Pour une linguistique des traces énonciatives*, Paris, Editions Kimé, 2001, pp. 35-58. (Korzen / Nølke 2001)

Lindschouw, Jan, « L'évolution du système du futur du moyen français au français moderne: la réorganisation comme un cas de régrammation », in *Revue de Linguistique Romane*, vol. 75, 297-298, 2011, pp. 51-98. (Lindschouw 2011)

Lindschouw, Jan, « Passé simple et passé composé dans l'histoire du français. Changement paradigmatique, réorganisation et régrammation », in *Revue de Linguistique Romane*, tomul 77, 305-306, 2013, pp. 87-120. (Lindschouw 2013)

Martin, Robert, Wilmet, Marc, *Manuel du français du Moyen Âge. 2. Syntaxe du Moyen Français*, Bordeaux, Editions Bière, 1980. (Martin / Wilmet 1980)

Lozano, Anthony G., "The Semantics of the Spanish conditional in discourse", in *Hispania*, 71, 3 1988, pp. 675-680. (Lozano 1988)

Moeschler, Jacques, Reboul, Anne, « Conditionnel et assertion conditionnelle », in Dendale, Patrick / Liliane Tasmowski (ed.), *Le conditionnel en français*, Paris, Klincksieck, 2001, pp. 145-167. (Moeschler / Reboul 2001)

Popescu, Cecilia-Mihaela, « Conditionnel ou futur dans le passé? L'histoire d'un marqueur de relation anaphorique », in *Zeitschrift für französische Sprache und Literatur* (ZfSL), vol. 123, nr. 1/2013, Berlin, ISSN 0044-2747, FRANZ STEINER VERLAG Wiesbaden GMBH, 2013, pp. 12-32. (Popescu 2013a)

Popescu, Cecilia-Mihaela, *Viitorul şi condiţionalul în limbile romanice. Abordare morfosintactică şi categorizare semantică din perspectivă diacronică*, Craiova, Editura Universitaria, 2013. (Popescu 2013b)

Real Academia Española / Asociación de Academias de la Lengua Española, *Nueva gramática de la lengua española*. *Manual*, Madrid, ESPASA, 2010. (RAE 2010)

Renzi, Lorenzo, Salvi, Giampaolo, Cardinaletti, Anna (eds.), *Grande Grammatica italiana di consultazione*, 3 vol. [vol. 1: 1988, vol. 2: 1991, vol. 3: 1995], Bologna, Il Mulino 1988-1995. (Renzi *et al.* 1988-1995)

Riegel, Martin, Pellat, Jean-Christophe, Rioul, René, *Grammaire méthodique du français*, Paris, Presses Universitaires de France, 1994. (Riegel *et al.* 1994)

Squartini, Mario, "Riferimento temporale, aspetto e modalità nella diacronia del condizionale italiano", in *Vox Romanica*. *Annales Helvetici Explorandis Linguis Romanics Destinati*, 58, 1999, pp. 57-82. (Squartini 1999)

Squartini, Mario, "The internal structure of evidentiality in Romance", in *Studies in Language*, 25, 2001, pp. 297-334. (Squartini 2001)

Squartini, Mario, "La relazione semantica tra futuro e condizionale nelle lingue romanze", in *Revue Romane*, 39, 1, 2004, pp. 68-96. (Squartini 2004)

Togeby, Knud, *Mode, aspect et temps en espagnol*, Copenhaga, Ejnar Munksgaard, 1953. (Togeby 1953)

Vet, Co, Kampers-Manhe, Brigitte, « Futur simple et futur du passé: leurs emplois temporels et modaux », in Patrick Dendale, Tasmowski, Liliane (eds.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 89-105. (Vet / Kampers-Manhe 2001)

Vetters, Carl, « Le conditionnel: ultérieur du non-actuel », in Patrick Dendale, Tasmowski, Liliane (eds.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 169-207. (Vetters 2001)

Vuillaume, Marcel, « L'expression du futur dans le passé: en français et en allemand », in Patrick Dendale, Tasmowski, Liliane (eds.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 105-123. (Vuillaume 2001)

Wilmet, Marc, « L'architectonique du « conditionnel », in Patrick Dendale, Tasmowski, Liliane (eds.), *Le conditionnel en français*, Paris, Librairie Klincksieck, 2001, pp. 21-44. (Wilmet 2001)

ABSTRACT

The article aims at analysing and defining the prototypical semantic value of (present) conditional forms in Romance languages, based on their anaphoric expression capacities. In other words, the study starts from the assumption that any form of Romance conditional is able to convey a *semantic relation of posteriority* [ultériorité] *compared to a referential group, without specifically placing the process expressed by the predication on the temporal axis, and compared to the standard benchmarks of the communication situation.* Such a way to define conditional, which does not strike a clear distinction between the scope of *temporality* and *modality*, allows to justify all the uses and meaning effects of these verbal forms in the Romance area (Spanish, Italian, French and Romanian).

Key words: Conditional Mood, temporality, modality

REZUMAT

Articolul își propune să analizeze și să definească valoarea semantică prototipică a formelor de (prezent) condițional din limbile romanice, pe baza aptitudinilor lor anaforizante. Cu alte cuvinte, ipoteza acestui studiu este aceea că orice formă de condițional romanic are capacitatea de a actualiza *o relație semantică de ulterioritate în raport cu un ansamblu referențial, fără să plaseze în mod riguros procesul exprimat de predicație pe axa temporală și în raport cu reperele standard ale situației de comunicare.* O astfel de manieră de definire a condiționalului, care nu operează o distincție tranșantă între domeniul *temporalității* și cel al *modalității*, permite justificarea tuturor utilizărilor și efectelor de sens ale acestor forme verbale din arealul romanic (spaniolă, italiană, franceză și română).

Cuvinte-cheie: condițional, temporalitate, modalitate

THE SEMANTICS OF SINGAPORE BRAND NAMES: A CASE STUDY OF 50 BRANDS

Shaun LIM Tyan Gin
Nanyang Technological University (NTU), Singapore
L170002@ntu.edu.sg
Francesco PERONO CACCIAFOCO
Nanyang Technological University (NTU), Singapore
fcacciafoco@ntu.edu.sg

Introduction

In modern consumerist societies, brands and brand names abound in people's lives. From the phones they hold in their hands such as *Apple iPhones*, *Samsung*, *Huawei*, *Oppo*, to the type of cars they drive like *Toyota*, *Honda*, *Nissan*, *Mercedes-Benz*, and *BMW*, and even the ubiquitous fast food chains that have satisfied millions of diners worldwide, for instance, *McDonalds*, *Burger King*, *Kentucky Fried Chicken*, *Pizza Hut*, and *Subway*, it is evident that brands are everywhere.

What then, is a brand? Kotler's definition is especially useful in this essay. A brand, as Kotler outlines, is a name, term or a combination of both created to identify the seller's assets or services or their group and distinguish them from the competition (Kotler 2003).

Brands have existed since the Antiquity. The first brands were used to mark pottery products in the Greek, Roman, and Etruscan civilisations (Clifton 2009). Back then, brands sought to safeguard buyers from making bad purchases. The word itself comes from the Old English word *brand* "fire, flame, destruction by fire; piece of burning wood", from Proto-Germanic **brandaz* "a burning", from the Proto-Indo-European root **gwher-* "to heat, warm" (Online Etymological Dictionary n.d.). The English word "brand" is also cognate with an old Scandinavian word, *brandr* "burning". In turn, *brandr*, has clear links to burning since livestock in the past would be marked with a hot brand to identify the owner (Veljković and Đorđević 2009).

Today, brands play an integral role for both consumers and companies, especially from a business perspective. For consumers, brands trigger their thoughts and emotions about a product and its performance. Since brands are always in the minds of customers (Karadeniz 2010), companies are driven to create a strong brand which will get consumers to select and repeatedly purchase the brand's products. As Kapferer (2008: 12) correctly concludes, "a brand is a name that influences buyers". Ultimately, companies must ensure that the brand shapes consumer decisions by showcasing the seller's individuality and differentiating itself from its rivals (Zaba-Nieroda 2010).

The linguistic importance of brands is also noteworthy. Brand names can be regarded as linguistic signs with three components: sound (phonetics and phonology), form (morphological and orthographic), and meaning (semantics) (He 2003). These linguistic factors, when masterfully harnessed, can enhance brand naming and marketing. Companies can use linguistic traits to create linguistically desirable names that disclose appealing and appropriate information about the products. At the same time, linguistic characteristics enable consumers to make inferences about the brand's products and entice them to purchase these items (He 2003). Of all the linguistic features utilised in producing good brand names and strengthening communication about brand names, Vanden Bergh, Adler, and Oliver argue that the most commonly utilised and most crucial trait is the semantic component (Vanden Bergh, Adler, and Oliver 1987), which this paper will focus on.

The Commodification of Brands

Brand names are important in commodification, defined as the process where "a thing previously circulated outside monetary exchange is brought into the nexus of a market" (Page 2005: 295). Brands are inextricably linked to the process of commodification; a brand, which sells things like goods and services, needs to attract customers to buy these products (otherwise these items would either be distributed informally for no monetary value or not manufactured at all). The customers will then purchase the commodities with money, producing a market whereby customers buy and companies sell these products.

Crucially, the strength of a brand name motivates consumers to buy the brand's products and engage in market exchange. A good brand results in customers noticing the products and increases the speed at which consumers decide to purchase these items (Shehzad et. al 2014). Moreover, if the customer has already heard of the brand name, he/she will be at ease when making the decision to purchase the product (Shamsuddoha *et al.* 2010). In short, a good brand name is a winning marketing strategy because it enjoys high levels of consumer brand awareness and commands strong consumer preference (Chan and Huang 1997).

The role of linguistics in commodification of the brand cannot be ignored as well. Language features embedded in the brand's name shape consumer perceptions, evaluations, and decisions (Luna and Peracchio 2001), in turn increasing demand for, reliance on, and purchase of the brand's product. Ultimately, this creates a market for the brand and its products, hence driving commodification.

Singapore Profile

1. Market and Brands

Singapore is a high-income economy; its gross national income in 2017 was US$54, 530 per capita (The World Bank 2019), one of the highest globally. Much of Singapore's economic success can be credited to its business-friendly

environment and openness to trade. Singapore was ranked second among 190 economies by the World Bank in 2018 for its ease of doing business (Heng 2018). Meanwhile, Singapore is regarded as "one of the most market-oriented and open economies" (World Trade Organisation 2012: vii). These factors, along with the high spending power of Singaporean consumers, have attracted Multi-National Corporations (MNCs) and brands like *Sony Corporation*, *Panasonic*, *Philips*, *Facebook*, and *Google*, to establish their bases here.

Notwithstanding, some Singaporean brands have done exceedingly well and placed Singapore on the world map. A 2018 article by *The Weekender*, a Singaporean magazine, details ten of these brands, including *Charles and Keith*, *Jumbo Seafood*, *Bee Cheng Hiang*, and *Tiger Balm*, among others (The Weekender 2018).

2. Linguistic Situation

Singapore is a multi-ethnic and multilingual society. As of end-June 2019, its total population was about 5.70 million (SingStat 2019). Of those listed as Residents (i.e. Singapore Citizens and Permanent Residents), 74.4% are Chinese, 13.4% are Malay, 9% are Indians, and 3.2% are Others. Singapore also has a multilingual population which speaks English, Mandarin Chinese, Chinese Dialects, Malay, Tamil, and other languages[1]. English remains the language most frequently spoken at home by Singaporeans although Mandarin and Malay are used more commonly at home among the Chinese and Malay ethnic groups respectively (SingStat 2015). The multitude of languages spoken in Singapore has invariably influenced the naming of home-grown brands, as evident in this study.

Current Status of the Available Research

There have been efforts to analyse the linguistics of brand names across various countries. Chan and Huang's studies (1997, 1999, and 2001) analysed linguistic patterns of Chinese brands according to four classifications: syllables, tones, compounding (morphology), and semantics. He Chuansheng's 2003 article illustrated how successful high-tech global brands in Silicon Valley employed linguistic characteristics such as semantic appositeness and multilingual communication to ensure persuasive and purposeful communication with their global customers (He 2003). Another interesting study conducted a linguistic analysis on Korean clothes brands. It evaluated the type of language used, the number of words, the word class and word length of 66 formal male apparel brands in Korea (Kwon 2010). Taşkin and Sarioğlu, in their 2011 study, compared how linguistic elements in Turkish brand names impacted brand perceptions (Taşkin and Sarioğlu 2011). Malik's 2015 study looked at derivational morphological processes (for instance, derivation, compounding, and blending) in Pakistani brands (Malik 2015). Pires, Cavaco, and Vigário (2017), studied the word shape (i.e. number of words, syllables, and letters) of 474 Portuguese brands selling medicine to identify the combinations of letters not found in Portuguese words and to note patterns in the use of capital letters in these names. Some studies also

evaluate how sound symbolism, or the relationship between sound and meaning, can influence brand performance and consumer behaviour (Yorkston and Menon 2004; Pogacar et al. 2015). Other studies have also looked at how linguistic factors affect the success of brand names (Lowrey, Shrum, and Dubitsky 2003; Usunier and Shaner 2002; Berende and Kredig 2012).

Although there are linguistic analyses of brands in places like China, America, and Turkey, there has yet to be a study on linguistic features of Singapore's brand names. This is despite Singapore's economic importance and being home to many brands – both local and international ones. Therefore, a linguistic analysis of Singaporean brand names is worth studying.

While the semantic aspect is known to be decisive in conceiving excellent brand names and fostering efficacious brand communication (Vanden Bergh, Adler, and Oliver 1987), most research on the semantics of brand names is often combined with other linguistic characteristics (Chan and Huang 1997, 1999, and 2001; Nacchia and Massaro 2017) or with psychological and marketing perspectives (Robertson 1989), and even sociocultural and legal findings (Berende and Kredig 2012). He's study of global high-tech brand names in Silicon Valley is probably one of the few studies angled from a semantic perspective, something which should be done more given the significance of semantics in brand-naming studies. Consequently, this study aims to analyse the semantic features of a list of fifty generic Singaporean brand names.

Methodology

A total of 50 generic Singaporean brand names across five categories were collected as a sample for analysis. There appears to be a lack of public data documenting officially registered local Singaporean brands other than two pages.

The first is a directory of the top 100 brands in Singapore ranked on their yearly earnings since 2010, accessible at https://brandirectory.com/rankings/singapore-100-2019/. While it is a useful website, analysing the semantic structure of Singapore's best-performing brand names runs the risk of adding the dimension of "what are the semantic features of *high-achieving* brand names in Singapore?" – which is not the objective of this study.

The second relates to a "Singapore brands" category page on Wikipedia, accessible at https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Singaporean_brands. The 50 brands selected in this paper were identified from this Wikipedia page. To ensure adequate scope and coverage of brands, the authors selected brands selling six different types of goods and services: real estate and hotels (6 brands), banking and insurance (6), telecommunications (5), food and beverage (17), transport and airlines (9), and media (7).

The full list of brand names and their respective classes are found in Table 1.

Real Estate Services and Hotels	01. The Ascott 02. Banyan Tree Holdings

	03. CapitaLand 04. Far East Organization 05. Mapletree 06. Wheelock Properties (Singapore)
Banking and Insurance	07. DBS Bank (Development Bank of Singapore) 08. Great Eastern Life 09. NTUC Income (National Trade Union Congress Income) 10. OCBC Bank (Oversea-Chinese Banking Corporation) 11. POSB Bank (Post Office Savings Bank) 12. United Overseas Bank (UOB)
Telecommunications	13. Circles.Life 14. M1 Limited (Mobile One Limited) 15. MyRepublic 16. Singtel (Singapore Telecommunications) 17. StarHub
Food and Beverage	18. Archipelago Brewery 19. Ayam Brand 20. Bee Cheng Hiang 21. Bengawan Solo 22. BreadTalk 23. Eighteen Chefs 24. Jumbo Seafood 25. Killiney Kopitiam 26. Koka 27. Long Beach Seafood Restaurant 28. Mr Bean 29. O'Coffee Club 30. Old Chang Kee 31. Pastamania 32. Sakae Sushi 33. Thai Express 34. Ya Kun Kaya Toast
Transport and Airlines	35. ComfortDelGro 36. Go-Ahead Singapore 37. Jetstar Asia Airways 38. SBS Transit (formerly known as Singapore Bus Service) 39. Scoot 40. SilkAir 41. Singapore Airlines 42. SMRT Corporation (formerly known as Mass Rapid Transit Corporation) 43. Tower Transit Singapore
Media and Publishing	44. Singapore Press Holdings (SPH) 45. Mediacorp 46. Marshall Cavendish 47. Times Bookstores 48. Page One

	49. World Scientific 50. Popular Holdings

Table 1: The full list of 50 Singaporean brands analysed in this paper, according to five categories

These 50 brand names were thoroughly analysed according to a framework incorporating earlier research by Chan and Huang (1997) and He (2003). The brands were analysed according to two categories:

1. Semantic structure. Following Angus and Oppenheim's 2004 study, semantic structure studies the word class of a brand name. The following aspects were considered: (1) is the name a noun, verb, or adjective? (2) Has this word existed before or is an invention?

2. Semantic appositeness. He (2003) defines semantic appositeness as whether a brand name is semantically meaningful and can provide information about the brand, product, or service to buyers and its target audience. Consequently, these questions were asked: (1) what does the brand name communicate about the brand, product, or service? (2) Is the information relevant to the brand, product, or service?

At the same time, to ensure the accuracy of the brand names, the origins of the brand names were counter-checked in different sources, including references on the brand website and information gleaned from newspapers and online sources. Thereafter, the details to the above-mentioned questions were tabulated before deducing semantic patterns of these brand names.

Results and Discussion

1. Real Estate Services and Hotels

	Semantic structure		Semantic appositeness	
	Word class	Existing or invention?	What does the brand name communicate?	Relevance?
The Ascott	Noun	Invention	Upper-class, sophisticated	Yes
Banyan Tree Holdings	Noun	Makes use of 2 existing words/phrases, Banyan Tree + Holdings	Banyan tree, greenery, eco-friendly, comfort, large company	Yes
CapitaLand	Noun	Makes use of 2 existing words, Capital + Land	Capital, land, rich, owns great capital and many properties	Yes
Far East Organization	Noun	Makes use of 2 existing words/phrases, Far East + Organization	Organization operating in countries of the Far East	Yes
Mapletree	Noun	Makes use of 2 existing words, Maple + Tree	Maple tree, Canada, autumn, strength,	Yes

			endurance	
Wheelock Properties (Singapore)	Noun	Makes use of 3 existing words: Wheelock + Properties + Singapore	Property developer/ owner, upper-class, sophisticated	Yes

Table 2: Analysis of Singaporean real estate services and hotel brands

Table 2 analyses home-grown real estate services and hotel brands. All brands reflected in Table 2 are nouns. Additionally, with the exception of *The Ascott*, all other brands rely on existing words and phrases to coin their brand names. It is worth noting that brands like *CapitaLand* and *Mapletree*, in forming a blend, defined by Plag (2003) as a combination of two words (or more) into one while deleting material from one or both of the source words, have removed the space between both words. This pattern of space deletion is a trend observed in other Singaporean brands as well.

Most of these brands exhibit semantic appositeness as their names communicate relevant information about their products and services. Nevertheless, of the six brands surveyed, the brand names *CapitaLand* and *Wheelock Properties (Singapore)* provide the clearest indicator that their companies are in the real estate or property sector.

Some of these brand names also have positive connotations which are connected to the company's products and services. For instance, brand names like *The Ascott* and *Wheelock Properties (Singapore)* evoke notions of sophistry and the upper-class. These concepts are evident in their products and services; award-winning *The Ascott* has carved a name for itself in serviced apartments which appeal to business travellers and expatriates, evidenced by the brand's winning of the "Best Serviced Residence Brand" at the 2019 Business Traveller Asia-Pacific Awards for the 16th consecutive year (The Ascott n.d.). Similarly, *Wheelock Properties (Singapore)* focuses on developing luxury residences. Evidently, ideas that the brand name communicate are intertwined with the brand's products, goods, and services.

In other cases, the brand name relates to where their target audience are located at. For example, as the term "Far East" in *Far East Organization* suggests, the company operates in the Far East – defined as former British colonies east of India, China, Japan, and other countries in East Asia (Dictionary.com n.d.). Unsurprisingly, the company targets customers and has operations in Far Eastern countries like Singapore, Malaysia, Australia, Hong Kong, and China (Far East Organization n.d.).

Banyan Tree Holdings is a unique case as it is the only company of the six in Table 1 with an explanation for its brand name. The company notes that the Banyan tree sheltered tired travellers in the past. In the same vein, the company picked this name as it offers "rest and relaxation to the world-weary" (Banyan Tree Holdings n.d.). The name is also consistent with the brand's commitment to "provide naturally-luxurious, ecological, culturally-sensitive experiences" for

travellers (Banyan Tree Holdings n.d.). Hence, the brand's name also highlights the organisation's Corporate Social Responsibility[2] – to serve its customers in an environmentally sustainable manner.

Mapletree seemed rather peculiar initially; the name elicits mental images of maple trees, Canada, and autumn which are unrelated to the company. However, upon further research, it was found that maple tree is a symbol of strength and endurance (Bios Urn 2014). Some links could be drawn to *Mapletree* as the company has a strong business strategy combining "real estate development, investment, capital and property management", therefore generating "consistently good returns to its stakeholders" (Mapletree 2019).

2. Banking and Insurance

	Semantic structure		Semantic appositeness	
	Word class	Existing or invention?	What does the brand name communicate?	Rele-vance?
DBS Bank (Development Bank of Singapore)	Noun	Makes use of existing words; DBS is the shortened version of Development Bank of Singapore	Bank in Singapore, developmental, nurturing, contributes to Singapore	Yes
Great Eastern Life	Noun	Makes use of 3 existing words; Great + Eastern + Life	Strong, focus on Eastern countries	Yes
NTUC Income (National Trade Union Congress Income)	Noun	Makes use of existing words; NTUC is the shortened version of National Trade Union Congress Income	National outlook, associated with the union, money, working class, income, patriotic	Yes
OCBC Bank (Oversea-Chinese Banking Corporation)	Noun	Makes use of existing words; OCBC is the shortened version of Oversea-Chinese Banking Corporation	Bank serving overseas Chinese (i.e. not living in mainland China)	Yes
POSB Bank (Post Office Savings Bank)	Noun	Makes use of existing words; POSB is the shortened version of Post Office Savings Bank	Bank, encourages savings, stores people's savings, post office, blue-collar, convenient, efficient	Yes
United Overseas Bank (UOB)	Noun	Makes use of existing words; UOB is the shortened version of United Overseas Bank	Bank, united, global outlook	Yes

Table 3: Analysis of Singaporean banking and insurance brands

Table 3 analyses Singaporean banks and insurance companies. These brands are nouns and employ existing words to form their brand names.

In terms of semantic appositeness, all companies in Table 3 clearly communicate their products and services. Moreover, all banks listed in Table 3 contain the word "bank", a self-evident term referring to the banking and financial services offered by these companies.

Some brand names in Table 3 have imparted information about their aims. *DBS Bank*, which is an abbreviation for the *Development Bank of Singapore*, was formed in 1968 to finance Singapore's development and industrialisation projects (Seah and Gupta 2018) – objectives that are very much reflected in the bank's name. *NTUC Income* was an insurance co-operative formed in 1970 by the National Trade Union Congress (NTUC). Thus, *NTUC Income's* roots can be traced to the NTUC, which its name clearly denotes. Besides, *NTUC Income* aims to "make essential insurance accessible to all Singaporeans" (NTUC Income n.d.), a goal mirroring the NTUC's objective to improve the social status and well-being of its members and Singaporeans in general (NTUC n.d.).

Brand names are also telling about the company's target audience and markets where they operate in. For example, *OCBC Bank*, or the *Oversea-Chinese Banking Corporation*, lists its key markets as Singapore, Malaysia, Indonesia and Greater China (OCBC Group n.d.) – areas with large populations of overseas Chinese. *Great Eastern Life*, whose name denotes a focus on Eastern countries and customers, is the largest insurance company in South-East Asia in terms of assets and market capitalisation (Wikipedia 2019).

Some brands have undergone renaming and a shift in focus. *United Overseas Bank* or *UOB*, formerly known as the *United Chinese Bank*, served mostly Chinese migrants from Fujian, China (UOB Group n.d.). However, with the renaming to *UOB* in 1965, the bank set its sights on the world whilst maintaining a strong presence in Asia. Today, it has over 500 offices in 19 countries in Asia-Pacific, Western Europe and North America (UOB Group n.d.). The *UOB* example highlights how some Singaporean brands have renamed and rebranded themselves over the years to encompass a wider customer and market base. In *POSB*, while the focus of the bank has modified over time, the name remains unchanged. *POSB* was set up by the British Colonial Government in 1877 to provide banking facilities for lower-income groups (Lee 2016). Today, although it serves Singaporeans across all segments of society, it retains its original name. However, it now markets itself as efficient (since post offices should separate and distribute letters as quickly and efficiently as possible), convenient, friendly, and family-oriented, as seen in its slogan, "Neighbours First, Bankers Second" and the myriad of advertisements on *POSB* services targeted at families (see Figures 1 to 3). Therefore, while a meaning associated with the name might have been gone, the brand can still capitalise on other positive connotations linked to its name.

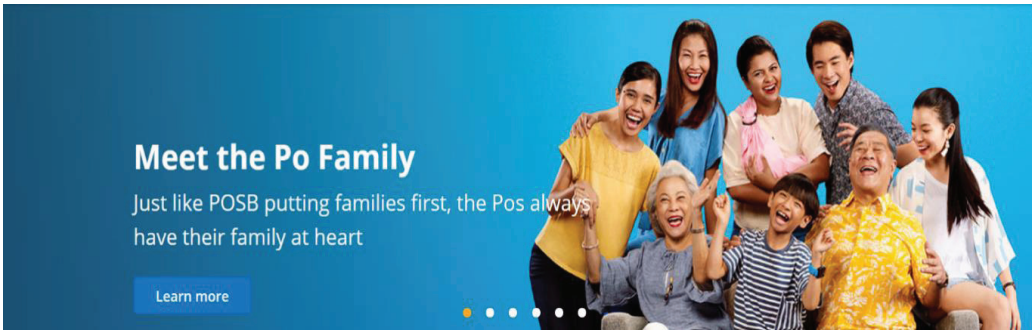

Figure 1: An advertisement found on the *POSB* website

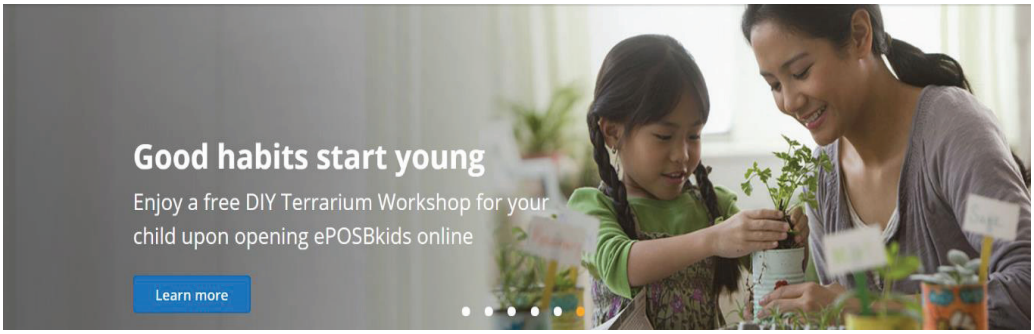

Figure 2: An advertisement encouraging parents to open an account with *POSB*

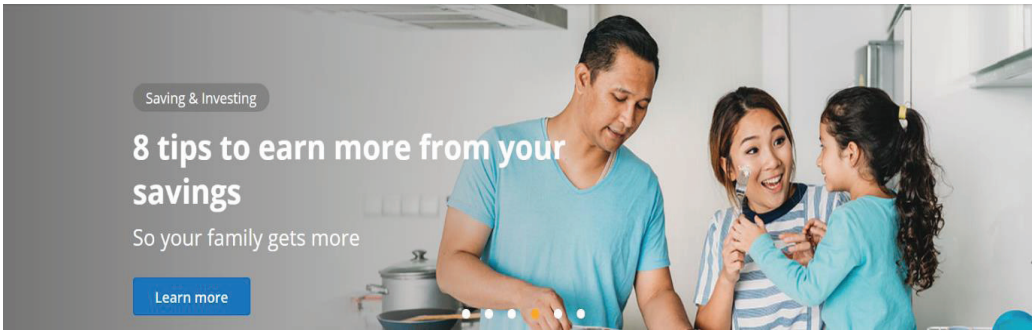

Figure 3: *POSB* also provides tips on saving and investing for young families, showing its family-oriented focus

3. Telecommunications

	Semantic structure		Semantic appositeness	
	Word class	Existing or invention?	What does the brand name communicate?	Rele-vance?
Circles. Life	Noun	Makes use of 2 existing words: Circles + Life	Creative, chic, innovative, disruptive, urbane	Yes

M1 Limited (Mobile One Limited)	Noun	Makes use of 3 existing words: Mobile + 1 (One) + Limited	Telecommunications, mobile phone/ number, mobile, adaptable, agile, united as one, first	Yes
MyRepublic	Noun	Makes use of 2 existing words: My + Republic	Local outlook, individualistic, user-oriented	Yes
Singtel (Singapore Telecommuni-cations)	Noun	Makes use of 2 existing words: Singapore + Telecommunications	Telecommunications company in Singapore	Yes
StarHub	Noun	Makes use of 2 existing words: Star + Hub	Shining, bright, thriving, busy, well-connected	Yes

Table 4: Analysis of Singaporean telecommunication brands

Table 4 shows a list of local telecommunication companies analysed. All five brands are nouns that utilise existing words in their brand names.

Similar to other Singaporean brands, *Singtel*, *StarHub*, and *MyRepublic* have omitted the spaces when merging two existing words. *Circles.Life* is an oddity as it has a full stop joining both words together. The brand admits receiving many questions about this. Its reply? "Try typing *Circles.Life* into the Address Bar at the top of your browser and it goes straight to our website", before remarking, "sneaky right?" (Circles.Life n.d.). This tongue-in-cheek marketing tactic, almost reeking with a tinge of shrewdness, reflects *Circles.Life's* branding strategy to distinguish itself from other telecommunication brands. Founded in 2016, the telecommunication company aspires to transform the telecommunications sector. The terms and phrases on its website such as "game-changing digital products", "revolutionizing the digital services industry" (Circles.Life n.d.) allude strongly to this notion. Therefore, the use of orthographic features like a period can shape meaning; in *Circles.Life*, the dot signifies the brand's attempts at differentiating itself from competitors (clearly reflected in its naming process) and its desire to shape up Singapore's telecommunication industry.

It is worth noting that of these telecommunication providers, only two – *Singtel* and *M1 Limited* – refer to the products they offer or industry they function in (the 'tel' in *Singtel* stands for telecommunication while the 'M' in *M1* is mobile). While the other companies do not do so in their name, they communicate affirmative aspects about their company and products. For *StarHub*, the brand communicates essential ideas like being a star, brightness, well-connectedness, a thriving centre, among others. With *StarHub's* strong emphasis on creativity, digital innovation, and digital transformation, the brand can be seen as a shining star in the telecommunications industry and its name signals that its products

enhance (network) connectivity in Singapore. Likewise, the determiner "my" in *MyRepublic*, possibly a reference to the speaker or customer, brings about impressions of customer or an individual focus – reflecting the company's values to bring a personal and people-centric approach to both their products and every opportunity they have to interact with their customers (MyRepublic n.d.). Therefore, although the brand name may not necessarily disclose information about what the company sells or the services rendered, the brand name conveys information about the brand's values, identity, and aims.

4. Food and Beverage

	Semantic structure		Semantic appositeness	
	Word class	Existing or invention?	What does the brand name communicate?	Rele-vance?
Archipelago Brewery	Noun	Makes use of 2 existing words: Archipelago + Brewery	Brewery, making beer, island, group of islands	Yes
Ayam Brand	Noun	Makes use of 2 existing words: Ayam (Malay for chicken) + Brand	Sells chicken or chicken-related products, quality products	Yes
Bee Cheng Hiang	Noun	Invention	Beautiful, treasure, high quality, fragrant	Yes
Bengawan Solo	Noun	Existing word	Sells Indonesian food, Indonesian origins	Yes
BreadTalk	Noun	Makes use of 2 existing words: Bread + Talk	Sells bread, personal, personification of bread	Yes
Eighteen Chefs	Noun	Makes use of 2 existing words: Eighteen + Chefs	Sells Western food, casual	Yes
Jumbo Seafood	Noun	Makes use of 2 existing words: Jumbo + Seafood	Sells seafood, huge, big portions	Yes
Killiney Kopitiam	Noun	Makes use of 2 existing words: Killiney + Kopitiam	Traditional, selling kopitiam fare like toast, named after a place in Killiney Road	Yes
Koka	Noun	Invention	Tasty	Yes
Long Beach Seafood	Noun	Makes use of existing words/phrases: Long	Sells seafood, located along a	Yes

Restaurant		Beach + Seafood + Restaurant	long beach	
Mr Bean	Noun	Makes use of 2 existing words: Mr + Bean	Selling bean products, funny like the comedian character Mr. Bean	Yes
O'Coffee Club	Noun	Makes use of 3 existing words: O' + Coffee + Club	Selling coffee and Western food, Irish (sounds like an Irish surname)	Yes
Old Chang Kee	Noun	Invention	Traditional	Yes
Pastamania	Noun	Makes use of 2 existing words: Pasta + Mania	Selling pasta, great excitement, euphoria	Yes
Sakae Sushi	Noun	Makes use of 2 existing words: Sake (growth in Japanese) + Sushi	Selling sushi, growth, good business	Yes
Thai Express	Noun	Makes use of 2 existing words: Thai + Express	Selling Thai food, convenient, fast, reliable	Yes
Ya Kun Kaya Toast	Noun	Makes use of a person's name and the words Kaya Toast	Sells kaya toast, associated with a person called Ya Kun	Yes

Table 5: Analysis of Singaporean food and beverage brands

Table 5 analyses some Singaporean food and beverage brands. All of these brands are nouns and although some utilise existing words to concoct their brand names, the number of invented brand names is significantly higher than other categories. Some of these inventions are created on the basis of Chinese words. In the case of *Bee Cheng Hiang*, it is recorded that the brand's founder, Mr Teo Swee Ee, through his interest in calligraphy and divination, conceived the brand name *Bee Cheng Hiang*. The Chinese name of *Bee Cheng Hiang* is美珍香měi zhēn xiāng and each of these characters has a positive connotation that the brand seeks to reproduce in its signature product, *bakkwa* (Chinese barbequed meat); 美měi refers to *bakkwa* being beautiful to the eyes and stomach, 珍 zhēn denotes the tantalising taste of *Bee Cheng Hiang's bakkwa*, and 香xiāng alludes to the wonderful aroma that accompanies *bakkwa* (Bee Cheng Hiang n.d.). As another example, the brand name *Koka* sounds like (and can be translated literally into) the Chinese word for delicious, 可口kě kǒu, a reflection of the brand's commitment to and track record in making appetising instant noodles. Thus, it can be concluded that Mandarin, a language spoken in Singapore, has shaped the naming of some brands. There are also brands with Malay-sounding words like *Ayam Brand* and

Bengawan Solo. This bears testament that the languages spoken in Singapore have shaped the naming of brand names.

In terms of semantic appositeness, majority of the brands allude to the type of food and beverage item that they are selling. Brands like *Archipelago Brewery*, *BreadTalk*, *Killiney Kopitiam*, *Jumbo Seafood*, *Long Beach Seafood Restaurant*, *Mr Bean*, and *Ya Kun Kaya Toast* contain words or terms in their brand name describing the food product sold or key ingredient used to make their foodstuffs. It is also worth noting that Singaporean brands whipping up foreign cuisines like *Eighteen Chefs*, *O'Coffee Club*, *Pastamania*, *Sakae Sushi*, and *Thai Express* often contain a word in their brands expressing the grub they serve.

In companies where the relationship between the brand name and their food items are less obvious, the brand name communicates qualities of the brand's products. Other than *Bee Cheng Hiang* and *Koka*, another example is evident in *Ayam Brand*. Although *ayam* is the Malay word for chicken, the brand does not sell chicken or chicken-related products. However, the word "brand" is often linked to concepts like reliability, high-quality, and being established. These elements are witnessed in *Ayam Brand*, a brand which offers "healthy and natural products which are of superior quality" since 1892 (Ayam Brand n.d.). Likewise, *Old Chang Kee* markets its products, especially its signature curry puff, as traditional favourites among Singaporeans. At the same time, the brand promises to retain the classic taste of *Old Chang Kee's* piquant snacks. As the brand's homepage states "for over half a century, Singaporeans from all walks of life have enjoyed *Old Chang Kee's* delectable hot snacks and lip-smacking quick bites. We embrace the wonderful traditions and noble heritage of our proud nation, and will always strive to be your *Old Chang Kee*, bringing you the good old tastes that we have all come to love since 1956" (Old Chang Kee n.d.).

Additionally, brand names of Singaporean food and beverage companies can be named after people or places. *Ya Kun Kaya Toast* was named after its founder, Loi Ah Koon; *Ya Kun* is the hanyu pinyin equivalent of Ah Koon (Loi 2002). *Killiney Kopitiam* was named after the coffee chain's first shop at 67 Killiney Road. Similarly, the brand name *Long Beach Seafood* is derived from its location along the beach. Occasionally, the brand name can indicate the nationality of its owner. For instance, the name *Bengawan Solo* is reminiscent of a popular Indonesian folk song of the same name. It is no coincidence that the brand's founder, Tjendri Anastasia, hailed from Indonesia which might explain the Indonesian-sounding name.

5. Transport and Airlines

	Semantic structure		Semantic appositeness	
	Word class	Existing or invention?	What does the brand name communicate?	Rele-vance?
ComfortDelGro	Noun	Makes use of 2 existing words/phrases: Comfort + DelGro	Comfortable, customer-oriented, posh	Yes

Go-Ahead Singapore	Noun	Makes use of 2 existing words/phrases: Go-Ahead + Singapore	Singapore company, green light, travel, move from one place to another	Somew hat
Jetstar Asia Airways	Noun	Makes use of 4 existing words: Jet + star + Asia + Airways	Airline company operating in Asia, jet aircrafts, bright, shining	Yes
SBS Transit (formerly known as Singapore Bus Service)	Noun	Makes use of 2 existing words/phrases: SBS + Transit	Bus company, carries people from one place to another	Yes
Scoot	Noun, Verb	Makes use of an existing word: Scoot	Scooter, motorcycle, go or leave somewhere quickly	Yes
SilkAir	Noun	Makes use of 2 existing words: Silk + Air	Airline company, exquisite, high-quality	Yes
Singapore Airlines	Noun	Makes use of 2 existing words: Singapore + Airlines	An airline company in Singapore	Yes
SMRT Corporation (formerly known as Mass Rapid Transit Corporation)	Noun	Makes use of 2 existing words/phrases: SMRT + Corporation	Company dealing with railway network operations and/or trains, a big organisation	Yes
Tower Transit Singapore	Noun	Makes use of 3 existing words: Tower + Transit + Singapore	Relating to carrying people from one place to another, stopover, towers, tall and huge buildings	Yes

Table 6: Analysis of Singaporean transport and airline brands

Table 6 details Singaporean transport and airline brands. These brands appropriate existing words to create their brand names. With the exception of *Scoot*, all other brands are nouns. *Scoot* offers a particularly interesting analysis as the brand uses its name as both a noun and a verb (see Figures 4 and 5).

Figure 4: An advertisement on the Scoot website

In Figure 4, *Scoot* functions as a brand name, i.e. a proper noun, in the sentence "*Scoot* is now at Terminal 1". The advertisement seeks to inform customers of the airline's new location at Terminal 1 in Singapore's Changi Airport.

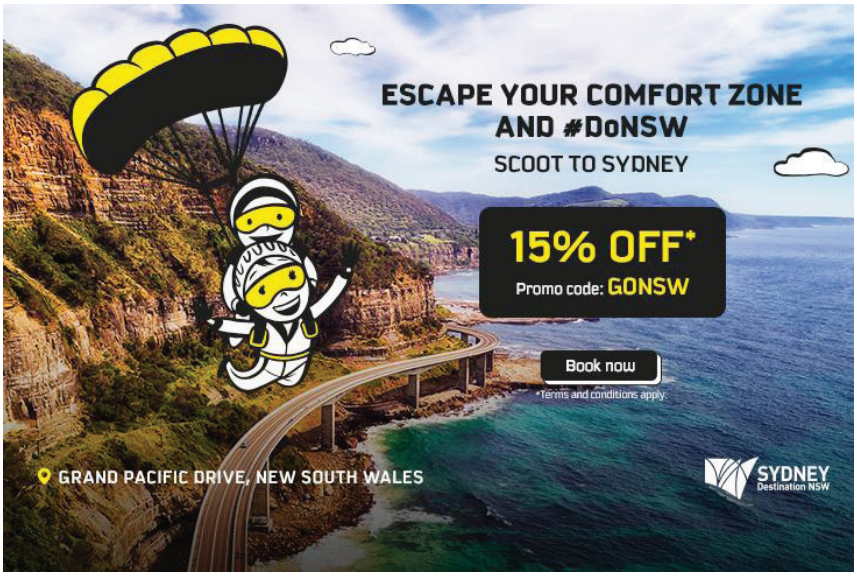

Figure 5: Another advertisement on the Scoot website

In other instances, the company markets its brand name as a verb. Figure 5 records such an instance in the sentence "Scoot to Sydney". Here, *Scoot* notifies viewers of the advertisement of its 15% discount on flights to Sydney. Such a promotion could attract customers to fly with *Scoot* to Sydney, thereby engaging in the action to "Scoot" to Sydney.

Many brands in Table 6 communicate information about the industry they operate in. Most Singaporean airlines in Table 6, namely *Jetstar Asia Airways*, *SilkAir*, and *Singapore Airlines* contain the word "air" in their brand name, testifying that these companies are airlines. Additionally, the presence of "jet" in *Jetstar Asia Airways* may tell people that the company is involved in some type of jet aircraft operations. The principle exception is *Scoot* which does not have terms like "air" or "jet" in its name. However, the brand name conveys its promise to customers – to deliver a great flight for every customer so that they can "Scoot" with a peace of mind (Scoot n.d.). The brand also explicitly states their target audience on their website: "we are an airline for the young, the young-at-heart and the value-seeking" (Scoot n.d.). The phrases "young" and "young-at-heart" evoke the impressions of mobility, people constantly on the go, and having a zest for life – concepts that are concomitant with the verb "scoot" – to go somewhere quickly.

Most of Singapore's bus (*SBS Transit* and *Tower Transit Singapore*) and rail companies (*SMRT Corporation*) also allude to their core functions in their brand names. Singapore's bus companies often contain the word "transit" which is consistent with the function of buses to transit or move people from one place to another. *Go-Ahead Singapore* is the anomaly to this trend. Yet, the brand name has a positive connotation associated with it, stemming from the phrase "go ahead" – to proceed or do something. In *Go-Ahead Singapore's* case, this task is to deliver safe, reliable, and friendly journeys as Singapore's fourth public bus operator since 2016.

ComfortDelGro provides an example of what happens to the names of merged companies. The brand was formed in 2003 through the merger of two transport companies – *Comfort Group* and *DelGro Corporation*. The new brand adapted the names of both companies in coming up with the name of the new entity (Hodgson 2018). Such an example represents a fusional approach where the names of two companies are combined, a sound strategy given that both *Comfort Group* and *DelGro Corporation* had similar purposes as land transport organisations.

6. Media and Publishing

	Semantic structure		Semantic appositeness	
	Word class	Existing or invention?	What does the brand name communicate?	Rele-vance?
Singapore Press Holdings (SPH)	Noun	Makes use of 3 existing words/phrases: Singapore + Press + Holdings	A big media company that operates in Singapore	Yes

Mediacorp	Noun	Makes use of 2 existing words: Media + Corp(oration)	A media corporation	Yes
Marshall Cavendish	Noun	Makes use of 2 existing words: Marshall + Cavendish	Western sounding name	Somew hat
Times Bookstores	Noun	Makes use of an existing brand, Times	Western sounding name, bookstore (sells books)	Yes
Page One	Noun	Makes use of 2 existing words: Page + One	Related to publishing or writing, writing a new chapter, paper, a fresh start, the beginning, first page	Yes
World Scientific	Noun	Makes use of 2 existing words: World + Scientific	Global outlook, scientific, scientifically proven, research	Yes
Popular Holdings	Noun	Makes use of 2 existing words: Popular + Holdings	A big company, well-liked, popular	Yes

Table 7: Analysis of Singaporean media and publishing brands

Table 7 contains a list of Singaporean media and publishing brands. All brands are nouns and rely on existing words for their brand names.

Most brands disclose information in their names about their products or operations, evident in *SPH*, *Mediacorp*, *Times Bookstores*. The links between the brand names and the products and services is slightly indirect for *Page One* and *World Scientific*. However, both brand names suggest some notions of media and publishing. The name *Page One* relates to ideas like the first page of a book or the beginning of a chapter – concepts which are connected to *Page One's* bookstore and printing operations. *World Scientific* expresses a global outlook, science and scientific methods, research, and being scientifically proven. These terms are coherent with the brand's printing of scientific journals and articles, as well as its reputation as being "one of the leading academic and professional publishers in the world, and the largest international scientific publisher in the Asia-Pacific region" (World Scientific n.d.).

The brand name *Marshall Cavendish* marks a departure from the above. The name does not contain obvious information about the brand's products or services. Neither does it bring out abstractions applicable to the industry or positive meanings. It can be postulated that the Western-sounding name of *Marshall Cavendish* may benefit the publisher in Western markets, especially when the brand markets itself as "a major international content provider" (Times Publishing Group n.d.).

The brand *Popular Holdings* is refreshing in the Singapore context. The name *Popular*, is an acronym named after the brand's seven values – People,

Objectivity, Product, Unity, Leadership, Action, and Reward and Recognition. Insofar, although Singaporean brands demonstrate some core values through positive connotations associated with the brand name, only Popular has been named after its core values.

Conclusion

This essay is a linguistic study of 50 Singaporean brand names according to two semantic categories – semantic structure and semantic appositeness. This paper tries to determine the word class of the brand name before evaluating if it was an existing word or invention. Meanwhile, semantic appositeness looks at whether the brand names communicate important knowledge about the brand and its products.

In terms of the semantic structure, an overwhelming majority of brand names in our sample were nouns (the principal exception was *Scoot*). Many of them also drew on existing words in manufacturing their brand names. Although a large proportion of Singaporean brand names are English (or Western-sounding), there is a tendency for food and beverage brands (see *Bee Cheng Hiang*, *Koka*, *Ya Kun Kaya Toast*, *Ayam Brand*, and *Bengawan Solo*) to rely on other languages spoken in Singapore such as Chinese and Malay, in terming their brands.

Notwithstanding, Singaporean brands sought to convey pertinent information about the brand – be it about the brand's goods and services or products proffered or its target audience or good attributes about the brand. This supports age-old research that brands communicate information about their products (Aaker 1996; Moorthi 2002) and that a brand expresses values and its commitment and guarantee of the quality of the products that consumers will receive (Buzzell and Gale 1987; Kapferer 1992).

Some brands contain terms gesturing at the industry they operate in (examples include *CapitaLand*, *Wheelock Properties (Singapore)*, *Singtel*, *Singapore Airlines*, *SilkAir*, among others). When the relationship between the brand name and the company's commodities are less evident, for instance in *StarHub*, *Ayam Brand*, and *Scoot*, the brand name portrays characteristics of the brand or its products through the mental imagery that the brand's constituent words evoke. In other cases, brands like *Far East Organisation* and *OCBC* put forth their target audience and markets in their name.

In the final analysis, this research can be used as a possible starting point for further studies on linguistics and brand names, especially in the Singapore context. Although the authors selected 50 brand names across six categories, it would be worth investigating if similar trends are seen in Singaporean logistics, engineering, technology, and retail brands. Additional research can also be done on high-flying Singapore brands (as indicated in the Singapore 100 Brands) to compare, contrast, and account for any possible differences in semantic analysis and naming strategy of these brands as compared to ordinary Singaporean brand names. This will value-add and lend a multi-disciplinary and scholarly approach to areas like branding, marketing, onomastic studies, and linguistics, and cultural studies.

NOTES

[1] The 2015 General Household Survey defines others as other languages not listed under that particular ethnic group. For example, "Others" under Chinese include Malay, Tamil, etc. and "Others" under Malay include Mandarin, Chinese Dialects, Tamil, etc.

[2] The United Nations Industrial Development Organisation (UNIDO) defines Corporate Social Responsibility as a "management concept whereby companies integrate social and environmental concerns in their business operations and interactions with their stakeholders".

REFERENCES

Aaker, D. A., *Building Strong Brands*, New York, Free Press, 1996. (Aaker 1996)

Angus, E., & Oppenheim, C., "Studies of the Characteristics of Brand Names Used in the Marketing of Information Products and Services II: Internet Related Services", in *Aslib Proceedings*, 56, 1, 2004, pp. 12-23. (Angus and Oppenheim 2004)

Ayam Brand, *Mission*, n.d. Retrieved from http://ayambrand.com.sg/about-us/mission.html. (Ayam Brand n.d.)

Banyan Tree Holdings, *Brand Story*, n.d. Retrieved from https://www.banyan-tree.com/en/more/brand-story. (Banyan Tree Holdings n.d.)

Bee Cheng Hiang, *The Heritage*, n.d. Retrieved from https://www.beechen-ghiang.com.sg/bch-experience/the-heritage.html. (Bee Cheng Hiang n.d.)

Berende, B., & Kredig, F., *What's in a Name? A Study on the Success Factors of Brand Naming in China* (Master's thesis), Jönköping, Jönköping University, 2012. (Berende and Kredig 2012)

Bios Urn, *Maple: Symbolism, Information and Planting Instructions*, 2014, August 6. Retrieved from https://urnabios.com/maple-planting-instructions-bios-urn/. (Bios Urn 2014)

Brand, In *Online Etymological Dictionary*, n.d. Retrieved from https://www.-etymonline.com/word/brand. (Online Etymological Dictionary n.d.)

Buzzell, R. D., & Gale, B. T., *The PIMS Principles: Linking Strategy to Performance*, New York, Free Press, 1987. (Buzzell and Gale 1987)

Chan, A. K. K., & Huang, Y. Y., "Brand Naming in China: A Linguistic Approach", in *Marketing Intelligence and Planning*, 15, 5, 1997, pp. 227-234. (Chan and Huang 1997)

Chan, A. K. K., & Huang, Y. Y., *Chinese Brand Naming Principles: The Case of Drinks*, Working Paper, Business Research Centre, School of Business, Hong Kong Baptist University, 1999. (Chan and Huang 1999)

Chan, A. K. K., & Huang, Y. Y., "Chinese Brand Naming: A Linguistic Analysis of the Names of Ten Product Categories", in *Journal of Product and Brand Management*, 10, 2, 2001, pp. 103-119. (Chan and Huang 2001)

Circles.Life, About Us, n.d. Retrieved from https://www.circles.life/sg/about-us/. (Circles.Life n.d.)

Clifton, R., *Brands and Branding: The Economist Series* (2nd ed.), London, Profile Books, 2009. (Clifton 2009)

Far East Organization, Our Story, n.d. Retrieved from https://www.fareast.-com.sg/en/about-us. (Far East Organization n.d.)

Great Eastern Life, In *Wikipedia*, 2019. Retrieved from https://en.wikipedia.org/-wiki/Great_Eastern_Life. (Wikipedia 2019)

He, C., "Linguistic Contributions to the Success of Silicon Valley's Hi-Tech Global Brands", in *RASK*, 2003, pp. 31-48. (He 2003)

Heng, J., "Singapore Still Second Easiest Place to Do Business: World Bank", in *The Business Times*, 2018, November 3. Retrieved from https://www.-businesstimes.com.sg/government-economy/singapore-still-second-easiest-place-to-do-business-world-bank. (Heng 2018)

Hodgson, S., "Together We Brand: Behind Every Great Merger, There's a Great Merger Branding Strategy", in *Fabrik Brands*, 2018, June 14. Retrieved from https://fabrikbrands.com/company-merger-branding-strategy/. (Hodgson 2018)

Kapferer, J. N., *Strategic Brand Management*, London, Kogan Page, 1992. (Kapferer 1992)

Kapferer, J. N., *The New Strategic Brand Management: Creating and Sustaining Brand Equity Long Term*, London, Kogan Page, 2008. (Kapferer 2008)

Karadeniz, M., "The Importance of Customer Based Strategic Brand Equity Management for Enterprises", in *Journal of Naval Science and Engineering*, 6, 2, 2010, pp. 117-132. (Karadeniz 2010)

Kotler, P., *Marketing Insights from A to Z: 80 Concepts Every Manager Needs to Know*, New Jersey, John Wiley & Sons, 2003. (Kotler 2003)

Kwon, H., "Linguistic Characteristics of Domestic Men's Formal Wear Brand Names", in *Journal of Fashion Business*, 14, 6, 2010, pp. 11-22. (Kwon 2010)

Lee, J., Bits, "Bytes and Banking", in *The Business Times*, 2016, April 1. Retrieved from https://www.businesstimes.com.sg/hub/singapore-business-awards-2016/bits-bytes-and-banking. (Lee 2016)

Loi, J., *Our History*, 2002. Retrieved from http://yakun.com/the-ya-kun-story/history/. (Loi 2002)

Lowrey, T., Shrum, L., & Dubitsky, T. M., "The Relation Between Brand-Name Linguistic Characteristics and Brand-Name Memory", in *Journal of Advertising*, 32, 3, 2003, pp. 7-17. (Lowrey, Shrum, and Dubitsky 2003)

Luna, D., & Peracchio, L. A., "Moderators of Language Effects in Advertising to Bilinguals: A Psycholinguistic Approach", in *Journal of Consumer Research*, 28, 2001, pp. 284-95. (Luna and Peracchio 2001)

Malik, S., "Linguistic Iconicity in Brand Names: Derivational Morphology Based Analysis", in *Pakistan Journal of Social Sciences*, 35, 2, 2015, pp. 799-810. (Malik 2015)

Mapletree, Creating Value, 2019. Retrieved from https://www.mapletree.-com.sg/en/Our-Company/Overview.aspx. (Mapletree 2019)

Moorthi, Y. L. R., "An Approach to Branding Services", in *Journal of Services Marketing*, 16, 3, 2002, pp. 259-274. (Moorthi 2002)

MyRepublic, About Us, n.d. Retrieved from https://myrepublic.net/sg/about-us/. (MyRepublic n.d.)

Nacchia, F., & Massaro, V., "A Joint Linguistic-Marketing Analysis of Brand and Product Names: The Case of Unilever", in *Lingue Linguaggi*, 22, 2017, pp. 169-186. (Nacchia and Massaro 2017)

NTUC, About NTUC, n.d. Retrieved from https://www.ntuc.org.sg/wps/portal/-up2/home/aboutntuc. (NTUC n.d.)

NTUC Income, About Income, n.d. Retrieved from https://www.income.com.-sg/about-us. (NTUC Income n.d.)

OCBC Group, Overview, n.d. Retrieved from https://www.ocbc.com/group/who-we-are/group-business.html. (OCBC Group n.d.)

Old Chang Kee, Take a Trip Back to 1956, n.d. Retrieved from https://www.-oldchangkee.com/index.htm. (Old Chang Kee n.d.)

Page, B., "Paying for Water and the Geography of Commodities", in *Transactions of the Institute of British Geographers*, 30, 3, 2005, pp. 293-306. (Page 2005)

Pires, C., Cavaco, A., & Vigário, M., "Evaluation of Brand Names of Medicines: Linguistic and Format Issues", in *International Journal of Pharmacy Practice*, 25, 3, 2017, pp. 231-237. (Pires, Cavaco, and Vigário 2017)

Plag, I., *Word-Formation in English*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003. (Plag 2003)

Pogacar, R., Plant, E., Rosulek, L. F., & Kouri, M., "Sounds Good: Phonetic Sound Patterns in Top Brand Names", *Marketing Letters: A Journal of Research in Marketing*, 26, 4, 2015, pp. 549-563. (Pogacar et al. 2015)

Robertson, K., "Strategically Desirable Brand Name Characteristics", *The Journal of Consumer Marketing*, 6, 4, 1989, pp. 61-71. (Robertson 1989)

Scoot, Our Promise to You, n.d. Retrieved from https://www.flyscoot.com/en/fly-scoot/who-we-are/our-promise-to-you. (Scoot n.d.)

Scoot, Scootitude, n.d. Retrieved from https://www.flyscoot.com/en/fly-scoot/who-we-are/scootitude. (Scoot n.d.)

Seah, P., & Gupta, P., *Foreword*, in *DBS: The 50 Years*, 2018, pp. 5-6. Retrieved from https://www.dbs.com/livemore/uploads/DBS-The-50-years.pdf. (Seah and Gupta 2018)

Shamsuddoha, M., Alamgir, M., Nasir, T., & Nedelea, A., "Influence of Brand Name on Consumer Decision Making Process – An Empirical Study on Car Buyers", in *Va Trimitem Atasat*, 10, 2, 2010, pp. 1-12. (Shamsuddoha et. al 2010)

Shehzad, U., Ahmad, S., Iqbal, K., Nawaz, M., & Usman, S., "Influence of Brand Name on Consumer Choice & Decision", in *IOSR Journal of Business and Management*, 16, 6, 2014, pp. 72-76. (Shehzad et. al 2014)

SingStat, Key Findings from the General Household Survey 2015, 2015. Retrieved from https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/ghs/ghs2015/findings.pdf. (SingStat 2015)

SingStat, Population Trends 2019, 2019. Retrieved from https://www.singstat.gov.sg/-/media/files/publications/population/population2019.pdf. (SingStat 2019)

Taşkin, E., & Sarioğlu, S., "The Linguistic Analysis of Brand Names with the Analytic Hierarchy Process and an Application in Turkish Biscuit Market", *Innovative Marketing*, 7, 1, 2011, pp. 108-114. (Taşkin and Sarioğlu 2011)

The Ascott, Accolades, n.d. Retrieved from https://www.theascott.com/en/ascottlimited/awards.html. (The Ascott n.d.)

The Weekender, 10 Local Brands that Placed Singapore in the Global Spotlight.

The Weekender, 2018, July 30. Retrieved from https://weekender.com.sg/w/do/10-local-brands-that-placed-singapore-in-the-global-spotlight/10/. (The Weekender 2018)

The World Bank, The World Bank in Singapore, 2019. Retrieved from https://www.worldbank.org/en/country/singapore/overview. (The World Bank 2019)

UOB Group, Our Corporate Profile, n.d. Retrieved from https://www.uobgroup.com/uobgroup/about/story/our-corporate-profile.page. (UOB Group n.d.)

Usunier, J. C., & Shaner, J., "Using Linguistics for Creating Better International Brand Names", *Journal of Marketing Communications*, 8, 4, 2002, pp. 211-228. (Usunier and Shaner 2002)

Vanden Bergh, B., Adler, K., & Oliver, L., "Linguistic Distinction Among Top Brand Names", in *Journal of Advertising Research*, August/September, 1987, pp. 39-44. (Vanden Bergh, Adler, and Oliver 1987)

Veljković, S., & Đorđević, A., "Vrednost brenda za potrošače i preduzeća", *Marketing*, 1, 2009, pp. 3-16. (Veljković and Đorđević 2009)

Where is the Middle East? The Near East? The Far East?, in *Dictionary.com*, n.d. Retrieved from https://www.dictionary.com/e/east/. (Dictionary.com n.d.)

World Trade Organisation, Singapore, 2012. Retrieved from https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s267_sum_e.pdf. (World Trade Organisation 2012)

Yorkston, E., & Menon, G., "A Sound Idea: Phonetic Effects of Brand Names on Consumer Judgements", *Journal of Consumer Research*, 31, 1, 2004, pp. 43-51. (Yorkston and Menon 2004)

Zaba-Nieroda, R., "The Importance of Brand in the Corporate Identity Business", in *The Małopolska School of Economics in Tarnow Research Papers Collection*, 2, 16, 2010, pp. 183-192. (Zaba-Nieroda 2010)

World Scientific, Corporate Profile, n.d. Retrieved from https://www.worldscientific.com/page/about/corporate-profile. (World Scientific n.d.)

Times Publishing Group, Publishing, n.d. Retrieved from https://www.timespublishing.sg/business-groups/publishing. (Times Publishing Group n.d.)

ABSTRACT

The linguistic features of brand names and their influence on consumer behaviour have been well-documented. Some scholars have argued that the most important linguistic aspect in brand communication is the semantic component. Notwithstanding, although Singapore is an open economy home to many brands, there has yet to be a study done on local brand names. Thus, this essay provides a semantic analysis of 50 Singaporean brand names selling six types of goods and services. It analyses brand names according to two semantic categories – semantic structure (i.e. the word class of the brand name) and semantic appositeness (whether the brand name communicates important information about the brand and its products). The authors found that an overwhelming majority of the brand names in Singapore were nouns and often relied on existing words in coining the brand names. Additionally, food and beverage brands also utilised non-English languages spoken in Singapore like Mandarin Chinese and Malay to term their brands. Many Singaporean brands also display semantic appositeness in their brand names – expressing essential information such as the type of products sold, the brand's target audience and markets, or favourable traits the brand wished to be associated with. This study serves as a good starting point for further studies on linguistics and brand names, especially in the Singapore context.

Key words: Semantics, Brand Names, Singapore

REZUMAT

Caracteristicile lingvistice ale denumirilor de mărci și influența acestora asupra comportamentului consumatorilor au fost bine documentate de-a lungul timpului. Unii cercetători au argumentat că aspectul lingvistic cel mai important în comunicarea de marcă este componenta semantică. Totuși, deși Singapore este o economie deschisă în care există numeroase mărci, încă nu s-a realizat un studiu asupra denumirilor de mărci locale. Astfel, lucrarea de față propune o analiză semantică a 50 de denumiri de marcă din Singapore care comercializează șase tipuri de bunuri și servicii. Denumirile de marcă sunt analizate în funcție de două categorii semantice – structura semantică (categoria morfologică a denumirii mărcii) și relevanța semantică (măsura în care denumirea de marcă oferă informații importante despre marcă și despre produsele acesteia). Autorii au constatat că marea majoritate a denumirilor de marcă din Singapore sunt substantive și că, deseori, denumirile de marcă sunt stabilite pe baza unor cuvinte existente. Mărcile de alimente și de băuturi folosesc și alte limbi decât limba engleză vorbite în Singapore, precum chineza mandarină și malaieza. Totodată, numeroase mărci din Singapore au denumiri stabilite pe baza unor criterii semantice, exprimând informații esențiale, precum tipul produselor comercializate, publicul țintă și piețele mărcii sau trăsături favorabile cu care marca dorește să fie asociată. Acest studiu servește ca punct de plecare pentru studii viitoare privind lingvistica și denumirile de marcă, în special în contextul din Singapore.

Cuvinte-cheie: semantică, denumiri de mărci, Singapore

LINGUISTIC AND GENDER PECULIARITIES OF ENGLISH POLITICAL DISCOURSE

Nataliia SHKVORCHENKO
International Humanitarian University
nikolette@ukr.net

Formulation of the problem

The development of linguistics at the present stage is characterized by a rapidly increasing interest in comprehension of oral communication in general and in political oral speech, in particular. In the modern world, along with the global spread of democratic principles of the state system, political discourse and its various aspects have become particularly important.

As it is known, the precise use of language tools is a key factor in achieving the goals of any communication, and, in the case of professional politicians, linguistic resources become the main tool of success to gain mass support, political power, victory in public and parliamentary debates, important negotiations.

For many centuries, society has consisted of a peculiar set of interrelated, but also largely independent areas: economic, social, political and spiritual. Each of them has its own limits, its specifics. Political activity has always played a special role in the life of society and in the state as a whole. Thanks to the political leaders and their presentation method, we can outline the image of a state. With the help of speeches, politicians have the opportunity to appeal to the citizens of their country, as well as to the international community. Typically, political power in society was predominantly a sphere of men's activity, but as soon as women got the right to vote, they began to fight for their right to take a place in politics. The last 50 years in industrialized countries have established gender equality in politics – more and more women run and are elected to national parliaments and state structures.

Political discourse is a type of language related to the sphere of politics and to speaking in a certain situational context and aimed at implementing a particular pragmatic semantics using verbal or non-verbal means of expressiveness. Within this discourse, a new system of values – social, socio-political, as well as a system of diverse ideas and views – is created.

It is undeniable that among the languages that enrich the political vocabulary at the international level, the English language occupies a special place. English-language political discourse can be considered a speech-mental activity, which is limited to the institutional framework of political communication and is aimed at persuading the audience, which determines the specifics of its ultimate realization – the political text.

Analysis of recent research and publications

Thus, the notion of discourse is one of the main concepts of modern pragmatic linguistics and linguistics of the text. Modern concepts of discourse

reflect the entire course of linguistic science. In a broader sense, discourse is a complex unity of linguistic practice and extralinguistic factors that are necessary for understanding the text. Since discourse combines social requirements with language, it is considered to be a sociolinguistic phenomenon. This phenomenon has become the key to the scientific achievements of such domestic linguists as F. Batsevych, G. Pocheptsov, K. Serazhim, V. Zvegintsev, V. Karasyk, R. Vodak, N. Harutyunova, A. Aleksandrov, E. Kubryakov, V. Chervonyh, and foreign linguists such as Yu. Habermas, T. van Dijk, Z. Harris, V. Kinch, D. Shifrin, M. Foucault and others.

However, political discourse as a type of discourse is not understood well enough, is not clearly defined yet and is subjected to research in the context of various disciplines such as psychology, philosophy, and others. This circumstance predetermined the choice of the subject of the study, which analysed the linguistic phenomena that allow to understand the nature of political discourse.

From the linguistic point of view, political discourse is being studied relatively recently. Its linguistic interpretations encompass issues such as synonymy, argumentation, syntax, utterance, vocabulary, narrative functions, rhetoric, semiotics, grammar. Research in these areas was carried out by M. Pesochau, P. Henry, J. Poitou, T. True, J. Zeidel, E. Verona, P. Aschard, R. Munier, J. Commeret, R. Moro, J.-P. Fey, K. Gilomen, R. Bart and others.

Obviously, the link between politics and language is mainly seen in the fact that, without any communication, there can be no political regime. Policymakers use language for informing, guiding, carrying out legislative acts, and persuasion. The specificity of politics, which differs from other areas of human activity, is its mainly discursive character: most of the political actions by nature are speech actions. It is no accident that some scientists (D. Narizhniy, O. Bilous, V. Gur, L. Klimansky, V. Kolyadenko, M. Kravchuk, S. Naumkin, Yu. Pakhomov, V. Khramov, I. Shablinsky, D. Yakovlev) are of the opinion that political activity in general can be reduced to linguistic activity, and in modern political science there is a tendency to consider language not as a means of displaying political reality, but as a component of the political field.

Some scholars (V. O. Pavluts'ka, E. I. Sheigal and others) believe that political discourse is characterized by a direct dependence on its subject, that is, the tasks that arise before the subjects of political activity, the level of professionalism of politicians, the political and civil society culture. In this regard, the scientist V. O. Pavluts'ka considers the following: “Political formulations and expert opinions have a rather relative status, they become meaningful only in relation to other statements expressed by representatives of other positions. In addition, the political field itself is to some extent autonomous, it does not depend on other fields or social forces” (Pavluts'ka 2000).

Many researchers (O. Gryshchenko, S. Onufr, G. Zhukovets, etc.) consider political discourse as a phenomenon belonging exclusively to the public sphere. Political discourse is understood as the actual use of language in the socio-political

sphere of communication and, more broadly, in the public sphere of communication. This approach is followed by one of the leading researchers in the subject, the well-known Dutch scientist Teun van Dijk (Van Dijk 1998). He believes that political discourse is a class of genres, quite clearly limited by the social sphere, namely politics. Government debates, parliamentary debates, party programs, and politicians' speeches are genres that belong to the political area. Thus, political discourse is understood solely as discourse of politicians (Dem'yankov 2002). By limiting political discourse to the professional framework, the activity of politicians, the scientist notes that political discourse at the same time is a form of institutional discourse. This means that the discourses of politicians are those discourses that are delivered in such institutional environments as government meetings, parliamentary sessions, and the congresses of a political party. The statement should be pronounced in a prominent position in the political and institutional environment. Thus, discourse is political when it accompanies a political act in a political setting (Kondratenko 2009).

The purpose of this scientific research is to provide a theoretical substantiation of English-language political discourse as a special language education related to the sphere of politics and to speaking in a certain situational context and aimed at the realization of a specific pragmatic semantics using verbal or non-verbal means of expressiveness.

Presentation of the main research material

Political speech is one of the mechanisms governing society, and political discourse implements the functions of informing and socio-psychological influence on the public. In public speeches, carefully thought out and prepared in advance, politicians around the world use a variety of linguistic means to achieve their goals. As a rule, political speeches are aimed at providing ideological influence, forming in the audience a certain attitude to certain political life realities.

In defining the essence of political discourse, it should be determined that, on the one hand, discourse can be understood as the interaction of actors acting as repeaters, codes of meaning and interpretations, and on the other hand – as one of the most effective power resources through which political institutions present and legitimize themselves, construct a political reality.

Political discourse includes a focus on issues of power. After all, politics is a deliberate activity in the sphere of relations between different subjects of public life, directly related to the struggle for gaining and maintaining power. Separating the power component of political discourse, one can point out the definition of political discourse as “an institutionally organized and thematically focused sequence of statements realized in certain historical and social frameworks, the reception of which is able to maintain and change the relations of dominance and subjugation in society”.

Thus, there are following components allocated in the policy structure:

1. Political interest is a rationally conscious reason for implementing a policy that prompts individuals and social groups to formulate certain political goals and take concrete actions to achieve them.

2. Subjects of politics are individuals or social groups who have realized their interests and are ready for their implementation by taking part in the adoption of general decisions: 1) individuals or groups who carry out policies (directly or through institutional structures); 2) groups or social communities that make up a society in relation to which a policy is being implemented.

3. Political consciousness is a set of ideas, concepts, ideas, thoughts, judgments and attitudes of subjects of political relations, expressing awareness of social groups of socially significant interests.

4. Political relations, i.e. the expression of interactions and relationships between actors of politics, political institutions and government.

5. Political activity, i.e. the expression of politically motivated social activity of individuals and social groups.

6. Political institutions and organizations that represent the political interests of groups and social communities that make up society.

7. Political discourse, i.e. a set of textual and linguistic communication practices that express and broadcast political ideas, ideas, intentions, actions and relationships of policy makers.

Because of this, the important role of politics is due to its universality, its inclusive nature, its ability to influence practically all events of public life: from the scale of the state to the problems of the individual. Accordingly, it is intimately connected with economics, law, culture and morals.

The social purpose of political discourse is to incite recipients, that is, citizens, regarding the need for "politically correct" actions and assessments. In other words, the purpose of political discourse is not a description, but a belief, the motivation of the recipients of action, which determines the effectiveness of political discourse. Thus, political discourse is a method of communication mediated by a certain social and cultural tradition, based on the exchange, instigation and propagation of certain ideas, attitudes and attitudes of participants in political life, in order to achieve political goals that are mainly related to the issues of power.

Political discourse is analysed both in the oral form and in the written form. The oral form of political discourse generally comprises public speeches, political performances, radio and TV debates, interviews, press conferences etc. The written form of political discourse includes various documents: party programmes, manifests, agreements, treaties, posters, leaflets etc.

Political discourse performs seven main functions: informational, instrumental, predictive, normative, legitimate, persuasive and political propaganda. Let's consider each of them in more detail.

The information function is realized on the basis of interaction between the subjects of politics and the media. Political discourse always strives to objectify its

informational elements. The projection of the information field of discourse into the audience, which is carried out mainly through the media, is a prerequisite for gaining and retaining power. The process of informing is a prerequisite for the maintenance of power relations in society.

The instrumental function provides mechanisms for the reproduction of information of political discourse in the society, its basis is the relationship between the authorities and the media. In turn, the media has a significant influence on political discourse, exercising a monopoly on the instruments of maintaining and changing the balance of political forces in society. The central feature of the normalization function is the allocation of resources – the most important element of the content of the relations of domination-subjugation in the society. Another important feature of the normalization function is the authorities' legitimate right to use violence.

The functions of legitimation and forecast carry out a discursive internal connection of the past, present and future, providing support for certain relations in society.

One of the most important functions of political discourse is the function of persuasion and political propaganda. This kind of discourse, above all, is oriented towards the public consciousness, that is, it is a rather dangerous instrument of influence, since it is oriented toward all layers of society. It is important to understand that the specificity of political discourse lies precisely in the implementation of policies and the achievement of political goals, which, in the overwhelming majority, relate to the issue of government.

An important characteristic of any discourse is the presence of a special language. The direct participants in political discourse are politicians engaged in political activity in a certain subject-practical and symbolic space, therefore the possession of a professional political language requires communicators of specialized training and qualifications. When considering political discourse, scientists note that the main characteristic feature of this phenomenon is the struggle for power, and all possible language methods and means are used for its implementation of the policy.

Grammatical means play an important role in achieving the communicative goals of political discourse. Equally, frequency is marked by grammatical means, both morphological and syntactic.

Among the units of the morphological level in the political discourse it is important to highlight a frequent use of the personal pronoun *we*, a plurality that is widely used in tactics of unity, oppositionalization, contrast, identification, and so on. This technique creates some kind of blurring boundaries between the politician and the audience, which allows them to manipulate the consciousness of the addressee. As an example of using engagement in a political debate, an excerpt of a speech by B. Obama can be quoted: "So if you're willing to stand with me and work with me and knock on some I promise you *we* will finish what *we* started in 2008, and *we* will remind the world just why it is that the United States of America

is the greatest nation on Earth". At the same time, syntactic parallelism is accompanied by lexical replacements (Stand *with me*, work *with me*, knock on some doors *with me*, make some phone calls *with me*).

Among the frequent grammatical tools of the morphological level, which are used in political speeches, the use of affixes that give the word a positive or negative meaning is indicated. For example, they resort to the prefix *un-* for constructing a tactic of accusation, criticism, accentuation.

Thus, in a speech by George W. Bush (junior), the tactic of criticism is based on the rhetorical figure of contrast created by repeating the word steady with the prefix *un-*, which gives the word a negative meaning: "We have seen a steady erosion of American power and *un*steady exercise of American influence". Among the features of the grammatical design of political discourse, in particular election speeches, researchers note the frequent use of abstract nouns.

Thus, in the following passage, a speech delivered by J. Kennedy on the occasion of the nomination by the Democratic Party of his candidacy for the presidency of the United States, includes, in one rather short sentence, eight abstract nouns (reservation, obligation, effort, mind, spirit, victory, nation, greatness), which allows politicians to give tactics a promise of emotional saturation. At the same time, the words nation / nation, victory / victory, greatness / majesty are repeated in this context as well as the word "duty / duty" that makes the statement of the meaning of the solemn oath of the American people to lead him to greatness and victory: "I accept it without reservation and with only one obligation, the obligation to dedicate every effort of my mind and spirit to lead our party back to victory and our nation to greatness".

Among the features of the pre-election discourse, researchers include the frequent use of adjectives in the comparative and superlative degrees. The following excerpts of speech can be illustrated: "We are running for *the most* important job in the world, and you cannot run away from a debate on national security ... even *the most* hostile nations can be relied upon to accept and keep that treaty obligations; ... our *most* basic common link is that we all inhabit this planet".

For political discourse, the widespread use of modal verbs is also characteristic. If the modal verb *should* is combined with a perfect infinitive, it conveys the value of the unfulfilled obligation, what should have been done, but was not done actually; it is often used to construct accusation and reproach tactics, for example: "You *should have answered* the first question".

A characteristic feature of modal words and phrases is their special status in the sentence. They do not belong to the main or minor members of the sentence, they are introductory words, grammatically separated from the members of the sentence. In the sentence which includes them and its members, they are related only semantically.

The political metaphor is becoming more and more manageable. The effectiveness of its application increases: it responds responsibly to events in the country and to linguistic fashion. Lately, political metaphors are increasingly used

in the media, which was previously inadmissible: youth slang, conditional argot, spontaneous words, etc. This is necessary, above all, to ensure an effective degree of linguistic influence on the reader. And, as everyone knows, the power of influence of the metaphor is great.

It should also be noted that thanks to the metaphor, the political text becomes more expressive. New expressions, new tricks appear. The reader gets a more complete picture of the world.

An important role in the English language pre-election discourse is played by the choice of tense forms. It is noted that the futuristic orientation, conveyed by the tense forms of Future Simple, Present Simple, Present Continuous, is used in the tactics of predicting the positive or negative effects of choosing one or another alternative.

In the pre-election speeches, other structures, including Future Continuous and the modal expression to be going to + infinitive with the Present Continuous timeline, are used to create prediction tactics. An example of using the modal statement to be going to + infinitive to express the future can be a fragment of the pre-election speech of D. Trump:

"If I become president, we'*re going to* be saying "Merry Christmas" again. That I can tell you".

It should be noted that in the aforementioned fragment of the speech of D. Trump, the tactic of forecasting is accompanied by rhetorical reception of the allegory, since the phrase *Merry Christmas* apart from its main meaning – the traditional greetings with Christmas – has an implicit significance – the beginning of a new happy life of Americans in the event of the victory of Donald Trump at the presidential election. At the same time, the expressiveness of the tactic of forecasting is amplified by inversion in the second sentence *That I can tell you*, which emphasizes the meaning in the previous sentence.

The functions of political discourse determine the active use of semantic repetitions in political communication, since their functional significance largely coincides with the intentions of political discourse. Mainly in political discourse there is a suggestive function, or a function of persuasion, influence. The significance of a semantic repetition in this case is associated with a general enhancing effect that occurs when repeating any linguistic units, and even more units of the content plan. Semantic (meaningful) repetition has different embodiments. First, it is implemented in tautological repetitions that arise from the repeated use of some of the same linguistic units – morphemes, words, phrases or sentences. Secondly, the semantic repetition of the linguistic units appears when used in a phrase, sentence or the closest section of the text of the linguistic units having a semantic commonality with differences in terms of expression, that is, realized in the phenomena of semantic equivalence.

Very often, the meaning of semantic repetition is enhanced by syntactic parallelism, which emphasizes semantic correspondences and parallels, as well as intonation, citation, the figure of a rhetorical question, the use of a metaphor, a

journalistic commentary on the words of political figures, and also graphic means of selection such as selection in italics.

Example:

Today *America speaks anew* to the peoples of the world ... Today, *I* also *speak anew* to my fellow citizens ... (The repetition is intensified by syntactic parallelism);

By our efforts we have lit *a fire* as well; *a fire* in the minds of men ... And one day this unsettled *fire* of freedom will reach the darkest corners of our world (repeated engagement in the implementation of the metaphor).

Characteristic features of political discourse are the widespread use of professional political terminology; the frequent use of "high", that is, the words of the book (*to corroborate a statement, proponents, a vision, heterogeneous), clichés and stamps (last but not the least, boom and bust, apart from the fact that; in the absence of; to extent that; by the same token; take / hold the view that, strictly speaking, proceed from the assumption that, to summarize the above-mentioned, to bear in mind*).

The features of the grammatical organization of political discourse clearly manifest themselves at the syntactic level.

In general, modern politics prefer the simple sentence in terms of the syntactic structure of sentences. Many complex sentences either have a formally simple form, or the main sentence does not carry a significant information load, but only introduces the subordinate clause. Such sentences are easier to perceive, create the appearance of reasoning with the following conclusion, have an appealing, affirmative character. Such a simplification of the syntactic structure of contemporary political speech is associated with general tendencies in the development of language and its influence on the media, the language of advertising. This has led to the widespread use of incomplete sentences. An important role in political speeches is played by questions and conditional sentences: they are often used in a parliamentary statement due to the debatable nature of such speeches, as well as the position of opposition representatives as a means of negative assessment of the party of power. All questioning sentences function either in the form of a rhetorical question, or the speaker himself answers the question immediately, that is, he uses the "question-and-answer", which serves as an actualization of the topic, facilitates the transition to the addressee, and also serves as a of intimization, since "the interlocutor" is an addressee, already presented already as a follower, a philanthropist, a spokesman for the common thought.

Among the most frequent syntactic structures, researchers singled out the following: sentences in an orderly manner; question sentences (usually rhetorical questions that sound like a call to action); elliptical sentences (contribute to the enhancement of emotional influence, eliminating grammatical redundancy);

inversion and emphatic structures; conditional sentences (in the tactics of the promise, indications on the future).

Imperative sentences: *Do not* give up hope. *B*e strong. *Have* courage.

Sequence of questions: *What kind of* peace do I mean? *What kind of* peace do we seek?

Elliptical sentences: But, in the end, to what end…?

Inversion structures: Now begins another long journey, taking me into your cities and homes across the United States ...

Emotional structures: ... it's time to do some nation-building here at home.

Conditional Offers: If you give me your trust, I will honour it.

The above described peculiarities of the grammatical organization of political speeches are manifested not only in free phrases, but also in connective word-phrases – in idiomatic language units, which encompass the functional units of different levels functioning in different kinds of discourse – where the nominal value is deduced – for purposes of this article. In accordance with the standard rules of semantic combinatorics, the value of its components does not coincide with the real meaning with which this unit is used in the language.

Often, in political discourse, idiomatic language units are used in conjunction with modal verbs. For example, in his speech to the Congress, Barack Obama uses the modal verb to create tactics for recruitment, urging Democrats and Republicans to avoid a break in the funding for the US Department of Homeland Security: “The men and women of the homeland security apparatus do important work to protect us and the Republicans and Democrats in Congress should not play politics with that”.

The peculiarity of idiomatic language units is their frequent use in an orderly manner, which determines the frequency of such units in tactics that implement strategies of persuasiveness, for example: “But you have to put your head down and fight, fight, fight. Never, ever, ever give up”.

Idiomatic language units are often used in conjunction with conditional sentences, in particular to provide more expressive tactics for pointing out prospects, for example: “We can save this most important part of the UK's industrial wealth ...”. It should be emphasized that grammatical tools that are used by politicians play an important role in building communicative strategies aimed at conquering and retaining power, contributing to the effectiveness of rhetorical methods of influencing the electorate in order to introduce the desirable installations in their mind and cause the necessary emotional reaction.

Political leaders in their speeches, speeches, interviews, debates verbalize both their own emotional states and the emotional states of ordinary people, like-minded people, opponents, and others like that, through direct and indirect denomination.

So, the emotional states of political leaders are expressed by the primary shouts of *ah, oh* and the derivatives of exclamations: *absolutely, god, hello, look, sorry, well, oh, well*: *Cameron: “Sorry, I couldn't see Nick in the audience. Can*

you put your hand up? Ah? ... Oh sorry, you're behind the ... Same problem, behind the camera".

The most frequent are secondary interjections, among which *well* (25.8%) is used to indicate emotion of astonishment, admiration, doubt: *Well, it's great to be here. I've never sat on such a trendy stool in my life.*

The second most frequent use is the interjection *look* (21.0%), to denote an emotional state of irritation and dissatisfaction: *Andrew Marr: And you still want to join the euro? Nick Clegg: Look, I think there's absolutely no question of this country joining the euro – certainly not during this government. To call it an impossibility is to put it mildly.*

Another frequent interjection is *absolutely* (15.2%), conveying emotions of surprise: *I have said on both these points very clearly what I want to see happen. Of course we want India and Pakistan to discuss issues between them and it is better for them. Absolutely!*

The spoken vocabulary (*bunch, con, drivel, measly, phoney, sack*, etc.), conversational constructs (*for heaven's sake, how on earth, what is earth, why on earth*, etc.), swear words (*damn, damned hell, for the hello fit*, etc.), slang words (*nutters, top brass*, etc.) conveys various negative emotions in the speech of politicians.

In the implementation of political communication, it is necessary to pay particular attention to the impact of the gender factor on broadcasting politics, along with the study of the general problems of female and male verbal behaviour. Gender is a complex socio-cultural construct that reflects the differences in roles, behaviour, mental and emotional characteristics between men and women.

The peculiarities of broadcasting female, as well as male politicians, appear in the strategy of speaking, its thematic orientation and the way of organizing the statement.

Each state, aimed at asserting itself as a democratic, social and legal entity, produces a gender policy to ensure equal rights and opportunities. Gender policy is the definition by international bodies and states of political parties of the main gender priorities and fundamental values, principles and directions of activity, appropriate methods of implementation, aimed at the establishment of equal rights, freedoms, the creation of conditions, opportunities and chances, guarantees of equal socio-political status of men and women, on the development of gender democracy and the formation of gender culture in society. Gender policy is not self-sufficient. It needs to be combined with social and other policies. But gender policy can claim its original existence, because it has the interest of subjects – men and women – at its core.

The main elements of public gender policy are:

• policy on women, providing them with an equal social status with men by guaranteeing opportunities for their equal development as a socio-demographic group;

• policies on men, the formation of gender awareness in them, the culture of gender behaviour, the orientation towards parity of relations with women;

• state-legal regulation of gender relations;

• promoting the development of gender democracy and gender culture in society.

Linguistic studies show that the masculine and feminine styles of public communication are different.

The language of men is shorter than the language of women. In the context of mixed communication, men speak more, while women interrupt them, argue, ask the direction of conversation. Men's communication differs from the women's more emotional restraint. Women freely and fully express their feelings and emotions. Men have a predominant aspect of understanding others based on knowledge or intellectual similarity, while women do this based on compassion (Shkvorchenko 2018).

The gender characteristics of male politicians can be found in the stylistic, lexical, syntactic, cultural-social, grammatical characteristics of the elements of the text. Thus, regarding the speeches, interviews and appeals of Donald Trump, Mike Pompeo, Jeremy Corbyn, Barack Obama, John Kerry, we can identify markers of masculine political discourse such as:

– terminology and vocabulary:

Donald Trump*: "... it all goes back to the insurance policy", "... I've been under investigation", "... or not I'm really not a conspiratorial person", "... we're making great deals"*.

Jeremy Corbyn: *"... That means a new settlement for business and a stronger say for the workforce where the government will drive higher rates of investment in infrastructure, education", "... It also failed to guarantee environmental protection or workers' rights"*.

John Kerry: *"... to the discussion of our cooperation on the international arena", "... we are going to transition from Assad's leadership"*.

Barack Obama: *"... health is too costly", "... inflation was really negative", "... if you have a health insurance ...", "... it's going to be deficit neutral", "My critics say everything is a tax increase"*.

Mike Pompeo: *"We ask our allies [and] partners to join our economic pressure campaign against the [Iran's] regime", "... when Iran can try to foment terrorism, violence [and] instability in one of our countries next"*.

Having considered the given examples, it is possible to note the obvious tendency of men to use terminology and professional vocabulary. Such a vocabulary is devoid of emotionality, it seeks for unambiguousness and absolute certainty, which is inherent in men.

– abstract nouns:

Donald Trump: *"A free and independent Britain is a blessing to the world", "It's a really great honour", "You know, I hope, I hope to be able to call it one of, along with tax cut and regulations ...", "And I've had many people ask me to*

release them. Not that I did not like the idea, but I wanted to wait. I wanted to see what, you know, where it was all going. And I think this whole, it's a hoax".

Jeremy Corbyn: *"They have an interest in the long-term success of your company ... Workers generate profits", "... a higher rate of investment in infrastructure, education, skills and the exciting new technologies of the future".*

John Kerry: *"I know many people are very hopeful...", "The bulk of our attention will be ...".*

Barack Obama: *"... as well as bringing peace and stability", "... this is a form of cooperation based on honesty, sincerity ...".*

Mike Pompeo: *"... we reaffirmed our support for the Syrian political process ...", "... the Trump administration dreams the same dreams for the people of Iran as you do and through our labour and God's Providence, that day will come true".*

Having worked out different speeches by male politicians, we find that they use nouns with the meaning of abstraction in their speeches much more often than women politicians, which proves the high degree of abstraction of their thinking. Thus, abstract nouns form a group of gender-marked speech units inherent in men.

– negative forms of sentence:

Donald Trump: *"I never even talked to the guy. I did not know who he was. And I did not know one thing I would say about Carter Page. He never went around saying he knew me. He never went around saying the president is my best friend". "... so I'm very disappointed, unless they do that, that they have not taken very strong action ...".*

Jeremy Corbyn: *"Giving workers a share in them is not just fair, it's good for business", "It could not be clearer. Business as usual is not working".*

John Kerry: *"We should not give up and leave because the clock strikes midnight ... We will not be rushed".*

Barack Obama: *"... there some people who do not like me because of my race", "... you do not – you do not get – you do not get time on the nightly news".*

Mike Pompeo: *"We do not know the right moment", he said. "We do not know the day that the behaviour of the regime will change".*

– short simple sentences:

Donald Trump: *"So, we have started the wall. We got 1.6 [billion dollars]. We got another 1.6. We've fixed a lot of existing, we've started an 80-mile stretch", "In other words, Buck, we got a majority of one. We got to get to 60. So, 10 Democrats are controlling the Senate. We should not have the filibuster rule. The first thing that Chuck Schumer would do if he ever took control of the Senate is to get rid of the filibuster rule".*

Jeremy Corbyn: *"They have an interest in the long-term success of your company ... Workers generate profits. Providing workers with a share in them is not just fair, it's good for business".*

John Kerry: *"We're working hard, but not rushed, to get the job done", "We will not be rushed".*

Barack Obama: *"They are serious and they are many". They will not be met easily or in a short span of time. But know this, America – they will be met".*

Mike Pompeo: *"We do not know the right moment", "We do not know the day that the regime's behaviour will change", "Together, we emphasize our continued commitment to the JCPOA. This agreement remains important for our shared security".*

As a rule, men express their thoughts clearly, without using many stylistic means. The use of a large number of epithets, metaphors, or comparisons is more peculiar to women, as usually men, in most cases, speak rather "dry". Therefore, the use of short, simple sentences appears in political leaders – men.

– verbs that indicate confidence and accuracy:

Donald Trump: *"Yes, it's accurate", "I'm pretty sure this statement is Saudi Arabia First, not America First".*

Jeremy Corbyn: *"We recognize the vast and vital business businesses make to our society...".*

John Kerry: *"I've decided to stay and work tonight and tomorrow morning".*

Barack Obama: *"I am sure that our schools are doing everything they can to give our kids ...".*

Mike Pompeo: *"I know they have a lot of problems and their economies are collapsing ...".*

As a rule, men, unlike women, do not use sloping phrases, fuzzy comparisons and veiled expressions; they have more distinctness, confidence and accuracy of statements. From this it can be concluded that men-politicians express their confidence and awareness about certain issues in their speeches.

The gender peculiarities of women-politicians can also be found in the stylistic, lexical, syntactic, cultural-social and grammatical characteristics of the elements of the text. Taking as examples speeches by Jill Stein, Condoleezza Rice, Prime Minister Theresa May, Hillary Clinton, Princess Diana, it is possible to identify the following markers of the feminine political discourse:

– political terms (names of parties, unions and community, political ranks, political committees).

Jill Stein: *"This work for democracy and justice is the antidote to the converging crises we face ...".*

Theresa May: *"On defense and security cooperation, we are united in our recognition of NATO as the bulwark of our collective defense". "I have today been able to convey Her Majesty The Queen's hope that President Trump and the First Lady would pay a state visit to the United Kingdom later this year".*

Hillary Clinton: *"The use of immigrants as a political device and as a symbol of government has gone wrong, of the attacks on one's heritage, one's identity, one's national unity has been extensively exploited by the current administration here".*

Political terminology is characteristic of any genre of political discourse. They often use multi-valued terms, terms-synonyms, shortened terms, names. For

example, the term "state" in the US may mean "state" and "state" as an administrative unit.

– comparative reversals:

Jill Stein: *"... this historic moment, as a movement for democracy and justice, is sweeping the planet", "... the homeless to become a new political force in Baltimore as part of your mayoral campaign".*

Condoleezza Rice: *"I'm as impatient as anyone ...", "And that's as good a basis as any ...".*

Theresa May: *"... we are also discussing the importance of NATO continuing to ensure that it is equipped to combat terrorism and cyber warfare as it is to fight more conventional forms of warfare".*

Hillary Clinton: *"The use of immigrants as a political device and a symbol of government has gone wrong ...".*

Princess Diana: *"You see yourself as a good product that sits in a shelf and sells well", "I was thick as a plank ...", "... people used my bulimia as a coat on a hanger".*

– fixed turnovers:

Jill Stein: *"... they are utterly incapable of getting us out", "... political movement that does not sell out to corporate predators ...".*

Condoleezza Rice: *"... who were trying to bring the system down", "If by radical change people, is he going to drop that goal?"*

Hillary Clinton: *"... because if we do not deal with the migration issue it will continue to roil the body politics".*

Princess Diana: *"... your self-esteem is at a low ebb", "I was at the end of my tether", "... my husband would hold more cards than I would".*

– questioning, rhetorical, dividing sentences:

Condoleezza Rice: *"And do I really want to pay the price of an Iranian nuclear weapon?", "You know, how would we do this?"*

Theresa May: *"I believe this is a deal that does that deliver that, which is in the national interest, and I will go see it through? Yes".*

Hillary Clinton: *"How are we going to do it?", "We're going to do it by having rich people pay their fair share and closing corporate loopholes".*

Princess Diana: *"But, who knows?", "Our boys – that's what matters, is not it?".*

Suggestive sentences or rhetorical questions do not require a response from the addressee, although they are addressed to the interlocutor, influencing him in a certain way. Thus, by spelling out questionnaires, the speaker prompts the listener to find the answer himself and at the same time, convinces him that this is the correct answer.

– parallels:

Jill Stein*: "... so many others who realize that dreaming for change is not enough, hoping for change is getting nowhere ...", "They do this not because they want to, they do it because they have to ...".*

Condoleezza Rice: *"I suppose they'll act, I assume they'll do it", "We can help. We can support. We can do a lot of things ...".*

Theresa May: *"If you're black, you're treated more harshly by the criminal justice system than if you're white. If you're a white, working-class boy, you're less likely than anyone else in Britain to go to university. If you're at a state school, you're less likely to reach the top professions than if you're educated privately".*

Hillary Clinton: *"... of attacks on one's heritage, one's identity, one's national unity has been very much exploited by the current administration here", "I want us to invest in you. I want us to invest in your future".*

Princess Diana: *"I sit here with hope, because there's a future ahead, a future for my husband, a future for myself and a future for the monarchy".*

The use of parallelisms is considered to be inherent in women's speech. Repetitions draw attention and enhance the pragmatic effect of speech.

– inserts:

Jill Stein: *"As a consequence, half of the world's species are expected to die off by 2100, putting the survival of humans ...".*

Condoleezza Rice: *"Now, be fair, ...", "... which has been, by the way, a demand ...".*

Theresa May: *"And in a further sign of the importance of that relationship ...", "And finally, the President and I have mentioned future economic cooperation and trade".*

Hillary Clinton: *"Of course, we are 5 percent of the world's population"; "In fact, it would be the most extreme version".*

Princess Diana: *"It was so, you know, if we're going ...", "Well, ...", "So, ..."*

– modal constructions:

Jill Stein: *"... the climate is heading (...) can be seen in India which has just had one of its worst heat waves in recorded history ...".*

Condoleezza Rice: *"You may have noticed that the Israeli Prime Minister ...".*

Theresa May: *"And so we are discussing how we can establish a trade negotiation agreement, take immediate, high-level talks, lay the groundwork for UK-U.S. trade agreement, and identify the practical steps we can take now to enable companies in both countries to trade ...".*

Hillary Clinton: *"And so what I believe is the more we can do for a middle class, the more we can invest in you, your education, your skills, your future ...".*

Princess Diana: *"... if you can have rampant bulimia ...", "I think every strong woman in history has had to walk down the same path".*

Women-politicians are inclined to use grammatical structures that show unrealistic conditions for the formation of the image of dreams as a form of speech influence on the addressee. In these examples we can observe that these modal structures are inherent in female politicians' speeches.

Conclusions

Consequently, political discourse is a method of communication mediated by a certain social and cultural tradition, based on the exchange, instigation and propagation of certain ideas, attitudes and attitudes of participants in the political life, in order to achieve political goals that are mainly related to the issues of power. The following linguistic features are distinguished. for political discourse:

– Clichés and stamps. They are meant to awaken the consciousness of the recipient's already existing stereotypes, as well as focus on the locality of the information for easier understanding.

– Estimated vocabulary, emphasizing and influencing the reader's consciousness.

– Terminological definitions. Targeted to create sophisticated definitions of terms and give new sense tones.

Political discourse has a number of peculiarities depending on the politician's gender. Thus, most female politicians are devoted to the style of cooperation in the process of linguistic communication, while male politicians use the style of competition. Women usually follow the turning point of speech whereas men tend to dominate and assert themselves. Accordingly, there are different language and speech styles for women and men in political discourse. The gender features of politicians can be traced in the stylistic, lexical, syntactic, cultural-social, grammatical characteristics of the elements of the text.

REFERENCES

Borbot'ko, V. G., *Zagal'na teoriya diskursu (printsipi formuvannyata smysloporodzhennya)* [General discourse theory]: avtoreferat dis. d-ra filol. nauk: spets. 10.02.01 [Thesis manuscript], Kyiv, Edited by KubGU, 1998. (Borbot'ko 1998)

Bush, George Walker, *Second Inaugural address* [E-source].

Bush, George, *Acceptance Speech* [Электронний ресурс]. URL: http://abcnews.-go.com/Politics/story?id=123214&page=1 (дата звернення: 29.10.2018)

Clinton, Hillary, *Excerpts of Remarks at a Rally in Fort Worth*, Texas, March 1, 2008 [Электронный ресурс]. URL: http://www.presidency.ucsb.edu/ws/-?pid=96540 (дата обращения: 29.10.2018)

Dautova, L. A., "Movni osoblivosti peredvibornogo diskursu (na materiali amerikans'kogo peredvibornogo diskursu)" [Language peculiarities of pre-election discourse], *Filologichni nauki*, *Pitannya teoriï i praktiki*, [Philological issues], 2014, pp. 53-57. (Dautova 2014)

Dem'yankov, V. Z., "Politichnij diskurs yak predmet politologichnoï filologiï [Political discourse as an object of politological philology]", *Politichna nauka. Politichnij diskurs: istoriya i suchasni doslidzhennya* [Politics. Political discourse], Moscow, INION RAN, 2002, № 3, pp. 32-43. (Dem'yankov 2002)

Edelman, M., *Political Language: Words that Succeed and Policies that Fail*, N. Y., Academic Press, 1977. (Edelman 1977)

Foley, Elise, *Obama to Congress: Don't Play Politics with DHS Funding* [Электронныйресурс]. URL: http://www.huffingtonpost. com/2015/02/02/-obama-dhs-funding_n_6594354.html (date of access: 11.11.2018) (Foley 2015)

Gajkova, O. V., *Peredvibornij diskurs yak zhanr politichnoï komunikatsiï (na materiali anglijs'koï movi)* [Pre-election discourse as a genre of political communication], avtoref. dis. k. filol. n. [Thesis manuscript], 2003, 19 s. (Gajkova 2003)

General Assembly, Sixty-sixth Session, 11th Plenary Meeting: Official Records of United Nations, N. Y., United Nations, 2011.

Kennedy, John F., *Commencement Address at American University in Washington*, June 10, 1963 [E-source]. URL: http://www.presidency.ucsb.-edu/ws/?pid-=9266 (date of access: 11.11.2018)

Kennedy, John F., *Democratic National Convention Nomination Acceptance*. Address "The New Frontier", July 15, 1960 [E-source]. URL: http://www.americanrhetoric.com/speeches/jfk1960dnc.htm (date of access: 14.11.2018)

Kondratenko. N. V., *Politichnij diskurs: sutnist', tipologiya, spetsifika funktsionu-vannya* [Political discourse: sense, typology, specific functions], Reklama ta PR u masovoinformatsijnomu prostori [Advertisement and PR in mass media], [Monograph], edited by O. V. Aleksandrova, Odesa, Astroprint, 2009, pp. 21-26. (Kondratenko 2009)

Langacker, R., "Discourse in Cognitive Grammar", *Cognitive Linguistics*, 12 (2), 2010, pp. 143-188.

McCain, John, *Remarks in Dayton*, Ohio, October 27, 2008 [E-source]. URL: http:-//www.presidency. ucsb.edu/ws/?pid=84604 (date of access: 14.11.2018)

Merri, Lennart, *Address by the President of the Republic of Estonia at the Special Commemorative Meeting of the General Assembly on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the United Nations*, October 22, 1995, New York [E-source]. URL: https://vp1992-2001.president.ee/eng/k6ned/K6ne.asp?-ID=9357 (date of access: 14.11.2018)

Obama, Barack, *Remarks at a Campaign Rally in Sandusky*, Ohio, July 5, 2012 [E-source]. URL: http://www.presidency. ucsb.edu/ws/?pid=101323 (date of access: 14.11.2018)

Obama, Barack, *The President's Weekly Address*, June 2, 2012 [E-source]. URL: http://www.presidency. ucsb.edu/ws/index.php?pid=100944 (date of access: 14.11.2018)

Obama, Barack, *The Third Presidential Debate*, Boca Raton, Fla. [E-source], The New York Times, 2012, October 22. URL: http://www.nytimes.com-/2012/10/22/us/politics/transcript-of-the-third-presidential-debate-in-bocara-ton-fla.html (date of access: 14.11.2018)

Oxford Dictionaries, URL: https://en.oxforddictionaries.com

Pavluts'ka, V. O., *Politichnij diskurs: osoblivosti ta funktsiï* [Political discourse: peculiarities and functions, Visnik Zhitomirs'kogo derzhavnogo universitetu, Vipusk 39, Filologichni nauki. [Digest of Zhitimir state university], Zhitomir, 2000, pp. 218-221. (Pavluts'ka 2000)

Shkvorchenko, N., *Business discourse: gender aspect*, International scientific conference "Scientific and innovative potential of nowadays", Poland, Opole, 2018, Volume 7, pp. 7-9. (Shkvorchenko 2018)

Stots'kij, V. V., *Politichnij diskurs ZMI: sutnist' ta osnovni pidkhodi do analizu* [Political media discourse: idea and main approaches to its analysis], Visnik ONU: sotsiologiya i politichni nauki. [Digest of Odesa national Mechnikov university], Odesa, Astroprint, 2008, Volume 13, issue 5, pp. 691-695. (Stots'kij 2008)

Trump, Donald, *If I become president, we're all going to be saying 'Merry Christmas' again [E-source]*, Fox News, 2015, November 10. URL: http://www.foxnews.com/politics/2015/11/10/trump-if-become-president-were-all-goingto-be-saying-merry-christmas-again.html (date of access: 16.11.2018)

Trump, Donald, *Remarks by President Trump at United States Coast Guard Academy Commencement Ceremony [E-source]*. URL: https://www.white-house.gov/the-press-office/2017/05/17/remarks-president-trump-united-statescoast-guard-academy-commencement (date of access: 16.11.2018)

Van Dijk, T. A., *Discourse definition*, London, 1998. E-version: URL http://www.nsu.ru/psych/internet/bits/vandijk2.html (Van Dijk 1998)

Widdowson, H. G., *Linguistics*, 3d ed., Series Editor H. G. Widdowson, Oxford, Oxford Univ. Press, 1997. (Widdowson 1997)

Winstone, Steve, *We must stop the heart of steel being ripped out of Sheffield [E-source]*. URL: http://mikehookem.org/news.php?id=25 (date of access: 17.11.2018)

ABSTRACT

Political discourse is a type of language related to the sphere of politics and to speaking in a certain situational context, and is aimed at achieving a particular pragmatic-semantic outcome using verbal or non-verbal means of expressiveness. Within this discourse a new system of values (social, socio-political), as well as a system of diverse ideas and views is created. One of the most important functions of political discourse is that of persuasion and political propaganda. Grammatical, morphological and syntactic means play an important role in achieving the communicative goals of political discourse. Political discourse has a number of peculiarities depending on the politician's gender, that can be traced in the stylistic, lexical, syntactic, cultural-social, grammatical characteristics of the discourse elements.

Key words: political discourse, male discourse, female discourse

REZUMAT

Discursul politic este un tip de limbaj asociat sferei politicului și actelor de vorbire realizate într-un anumit context situațional și vizează atingerea unui anumit rezultat pragmatico-semantic folosind mijloace de exprimare verbale și non-verbale. În cadrul acestui discurs se creează un nou sistem de valori (sociale, socio-politice), dar și un sistem de diverse idei și viziuni. Una dintre cele mai importante funcții ale discursului politic este cea de persuasiune și de propagandă politică. Instrumentele gramaticale, morfologice și sintactice joacă un rol important în atingerea obiectivelor de comunicare ale discursului politic. Discursul politic prezintă o serie de particularități, în funcție de genul politicianului, care pot fi decelate prin caracteristicile stilistice, lexicale, stilistice, culturalo-sociale, gramaticale ale elementelor discursului.

Cuvinte-cheie: discurs politic, discurs masculin, discurs feminin

LA LETTERA COMMERCIALE E LE TEORIE SOCIALI DELLA COMUNICAZIONE – PUNTI DI INCONTRO

Diana SOPON
Università Babeș-Bolyai
diasopon@yahoo.it

1. Introduzione

Questo lavoro si propone di offrire un quadro teorico dell'incidenza di teorie sociali sull'analisi della lettera commerciale, mirando quindi a riconoscere – attraverso collegamenti anche nuovi – prospettive di analisi della lettera commerciale all'interno delle teorie sociali della comunicazione. Passo preliminare, per passare dopo all'esposizione di tale proposta, è definire un quadro delle funzioni della lettera commerciale e dei tipi di teorie sociali della comunicazione.

2. Le funzioni della lettera commerciale e le teorie sociali della comunicazione

Lo scopo della lettera commerciale è quello di stabilire e di mantenere delle relazioni d'affari, di trasmettere e ricevere informazioni, di comunicare su tutti gli aspetti di un'impresa economica. Esaminando gli effetti che essa produce sul piano economico, la lettera d'affari può essere valutata come un elemento necessario nel campo degli affari.

Secondo alcuni, il ruolo della lettera commerciale è molto complesso, con implicazioni su vari aspetti di un affare.

> Le lettere commerciali assicurano, promuovono e mantengono un affare senza complicazioni, servono come referenza per il futuro. (…) Esse aiutano a mantenere la corretta informazione dell'organizzazione nella percezione del destinatario. Le lettere commerciali stabiliscono e mantengono contatti con un'area molto larga, ampliando lo scopo e la dimensione dell'affare. Esse possono essere usate come documenti giuridici nei litigi. Tutte le lettere commerciali promuovono la benevolenza e migliorano il prestigio e l'immagine di un'azienda. (Functions 2020: 1)

Nella medesima fonte abbiamo trovato la seguente classificazione delle funzioni della lettera commerciale, che offre evidenza al nostro approccio:

a) *la funzione promozionale*: si riferisce alla promozione dei prodotti e dei servizi fatta per la clientela attraverso lettere specifiche, dal momento che informare i clienti sui cambiamenti e sugli sviluppi ottenuti dell'azienda aumenta la possibilità di espansione del volume degli affari;

b) *la funzione informativa*: si riferisce alla grande quantità di informazione offerta dalle lettere commerciali relativamente alle politiche dell'azienda, a dati sui prodotti, a transazioni, ad altre attività dell'azienda;

(c) *la funzione legale*: si riferisce al valore di documento legale della lettera commerciale e alla possibilità che essa fornisca prove in eventuali cause intentate o subite dell'azienda;

(d) *la funzione di benevolenza*: si riferisce al sentimento di gratitudine e di buona volontà che deve ispirare ai soci dell'azienda, per costruire dei buoni rapporti con loro e per migliorare l'immagine dell'azienda nel suo complesso.

L'ultima di queste funzioni è quella più sfruttata nelle analisi linguistiche e pragmatiche, in quanto tale funzione della lettera commerciale si polarizza sul concetto di cortesia e sui vari modi di esprimerla e trasmetterla. In generale, tutte le analisi di natura pragmalinguistica puntano a questa funzione della lettera commerciale; anche per il nostro approccio questa funzione è la più importante, dal momento che essa descrive il principale modo di relazionare tra i locutori. Questo tipo di interazione, marcato da cortesia, gratitudine e buona volontà, rappresenta il punto di partenza per la nostra presentazione.

Come accennato dianzi, la lettera commerciale è stata oggetto di particolare interesse per analisi di carattere retorico e stilistico, a volte anche pragmatico e linguistico, mentre gli studi sul legame con le teorie sociali della comunicazione sono relativamente pochi. Procediamo, pertanto, con una essenziale rassegna delle teorie sociali che hanno pertinenza con la comunicazione:

a) *le teorie strutturali e funzionali*: gruppo di teorie che sostengono che nuove conoscenze si ottengono attraverso la scoperta;

b) *le teorie behavioriste e cognitiviste*: gruppo di teorie che derivano dalla psicologia e dalle altre scienze comportamentali, che pongono il *focus* sull'individuo e le sue manifestazioni oggettive;

c) *le teorie interazionali e convenzionali*: gruppo di teorie che mettono l'accento sulla vita sociale in quanto processo di interazione dal quale risultano la struttura e la funzione della società;

d) *le teorie interpretative*: gruppo di teorie basate sul funzionamento del processo di comprensione e sul soggettivismo;

e) *le teorie critiche*: gruppo di teorie che "in netto contrasto con il funzionalismo e lo strutturalismo, (…) condividono, con le teorie interpretative, interazionali e convenzionali, l'interesse per la cultura, l'interpretazione e il linguaggio" (Comunicazione 2020: 1).

3. Riflessi delle teorie sociali della comunicazione nella lettera commerciale

Gli esempi che seguono, inseriti nel quadro di cui sopra, si concentrano sulle teorie interazionali e convenzionali, dal momento che per esse "la comunicazione rappresenta la forza preminente della vita sociale in quanto costituisce il collante che tiene insieme la società" (Comunicazione 2020: 1).

3.1.1. Habermas – la teoria dell'*agire comunicativo*

Nella visione di Habermas, l'*agire comunicativo* rappresenta uno dei quattro cardini dell'agire sociale, accanto all'*agire teleologico*, l'*agire drammaturgico* e l'*agire regolato da norme* (Habermas 1986). Secondo l'autore, "l'*agire comunicativo* è una forma di azione sociale in cui i piani dell'azione degli individui vengono coordinati per il tramite dell'uso del linguaggio o delle espressioni extralinguistiche e può essere orientato verso comprensione (*Verständingung*) e consenso (*Einverständnis*)" (Lesuțan 2017: 211, apud Habermas 1998). La nozione di *agire comunicativo* si definisce come una relazione tra due o più "attori" che stabiliscono una relazione verbale o non-verbale e che "cercano di trovare la comprensione verso una situazione, verso i loro progetti mutui con lo scopo di coordinare le loro azioni attraverso la comprensione. Il concetto centrale, quello dell'interpretazione, si riferisce prima di tutto al fatto di trattare l'inquadramento della situazione che permetta il consenso. Come si vedrà, la lingua ha un ruolo essenziale all'interno di questo modello" (cf. Lesuțan 2017: 212, apud Habermas 1986). Di conseguenza, possiamo considerare che l'agire comunicativo si costruisca concentricamente intorno all'idea di consenso, attraverso una relazione verbale o non-verbale, attraverso l'inquadramento di una situazione e attraverso l'azione di più azioni destinate a produrre il consenso.

Da questo punto di vista, l'uso della lingua significa qualcosa di diverso nelle quattro situazioni proposte da Habermas. Il linguaggio ha uno scopo perlocutorio (per convincere o per determinare qualcuno a fare qualcosa) nell'agire teleologico: nell'agire regolato da norme, il linguaggio rappresenta il tramite per trasmettere i valori culturali; nell'agire drammaturgico, esso è l'ambiente della presentazione stessa; nell'agire comunicativo, infine, il linguaggio rappresenta l'ambiente della comunicazione stessa (Habermas 1986).

Non da ultimo, le teorie del filosofo tedesco ribadiscono l'idea della necessità del dialogismo nella società, ripetutamente espressa attraverso sintagmi come "azione consensuale" e "azione orientata verso la comprensione" (cf. Lesuțan 2017: 210 apud Habermas 1979). Con tale assunto, l'autore contrasta teorie anteriori, fondate sull'individualismo monologico e sul modello dell'individuo isolato, orientato verso la società per proprio interesse.

Le considerazioni di Habermas ci portano a considerare la lettera commerciale non solo come uno strumento di comunicazione, ma come un *agire comunicativo*, che incide quindi sul lato sociale. In questo senso, possiamo affermare che la lettera commerciale si propone come un fatto sociale che compie la mediazione e avvicina il consenso tra due o più individui. La lettera commerciale, allo stesso modo, assicura le premesse di una relazione di comprensione, dal momento che essa stabilisce un quadro coerente, marcato da norme di natura pragmatica e linguistica, che vengono vieppiù apprese e rispettate dai partecipanti all'atto comunicativo.

Per definire la lettera commerciale da tale prospettiva, si può dire, alla fine, che essa sia una forma dell'*agire comunicativo* linguisticamente mediato, che si

svolge e produce effetti sul piano sociale, all'interno di un costrutto relazionale finemente calibrato attraverso regole linguistiche e pragmatiche, il cui scopo è quello di raggiungere il consenso.

3.1.2. Il dialogismo di Bachtin e il lato "*carnevalesco*" della lettera commerciale

Dalla vasta opera filosofica di Bachtin possiamo trarre alcuni elementi che puntano su possibili legami tra la lettera commerciale e il modello sociale. Un primo approccio della lettera commerciale si costruisce intorno al dialogismo. La nozione di dialogismo, introdotta da Bachtin, è strettamente collegata al linguaggio e alla società, rappresentando il modello fondamentale della comunicazione (Bachtin 1986). Secondo l'autore, tutto funziona in base ad un dialogo continuo, la vita stessa è dialogica. Da questo punto di vista la lettera commerciale si dispiega come una messa in scena di un incontro dialogale tra due entità. Il dialogo, di conseguenza, rappresenta il tratto principale della lettera commerciale. La filosofia di Bahtin mette in evidenza l'idea dell'uso della lingua per scopi sociali. Da questo punto di vista, la lettera commerciale ha uno scopo funzionale, orientato verso il raggiungimento di uno scopo sociale. Woolard (2008: 445) ritiene, sul punto, che "nella visione di Bachtin, le voci intrecciano le forme linguistiche con le intenzioni sociali", il che suggerisce la possibilità dell'interpretazione della lettera sociale da una prospettiva delle teorie sociali.

Un secondo approccio sulla lettera commerciale risulta dalla dissertazione di Bachtin intitolata *L'opera di Rabelais e la cultura popolare*, in cui l'autore fa un'analisi dell'epoca rinascimentale. Nel testo l'autore si riferisce, in chiave contrastiva, alle festività popolari e alle festività ufficiali, le prime avendo un ruolo cardinale nella coesione sociale; tra le festività popolari, secondo l'autore, va considerato anche il carnevale. L'opinione di Sheckels (2006: 35) è che il termine "carnevalesco" per Bachtin abbia due significati. Da un lato, il termine è collegato ad una certa esibizione del corpo umano nello spazio pubblico, da un altro, esso presenta un legame con l'idea di comunicazione in generale e con un evento comunicativo in particolare. Altri autori, come Steele (1994), sostengono che l'aspetto "carnevalesco" della comunicazione possa essere riscontrato in elementi della comunicazione aziendale come incontri annuali per la vendita di prodotti, incontri annuali informali con i dipendenti e altri incontri formali e informali di questo tipo, che hanno una configurazione standardizzata e ritualizzata.

Nell'analisi fatta da Bachtin sui testi di Dostoievski, il termine *carnevale* rappresenta quell'evento sociale in cui i livelli sociali e gerarchici si sciolgono e si scompongono. Il potere sociale, inteso nel senso dato più tardi da Brown-Levinson, viene annientato siccome tutti i partecipanti all'evento hanno uno stato uguale. Il lato carnevalesco della lettera commerciale si traduce, pertanto, in una maschera che rende uguali tutti i partecipanti all'atto comunicativo. Nella vita reale, sia che si tratti di imprese grandi o piccole, con un capitale maggiore o minore, indipendentemente dal livello economico e finanziario (elementi che possono

essere assimilati al ruolo o allo *status* sociale di un individuo), i partecipanti all'evento comunicativo rappresentato dallo scambio epistolare commerciale sono considerati uguali. La presente concezione della lettera commerciale si avvicina all'idea di deissi sociale, nel cui ambito viene definito un *set* di norme linguistiche e pragmatiche. La deissi sociale riflette "l'organizzazione sociale della comunità nel piano istituzionale (famiglia, scuola, sistema giuridico, religioso, militare, sistema della salute...) e la sua stratificazione sociale (età, classe, genere, professione, altre variabili)" (Macário Lopes 2018: 60). Queste norme stabiliscono il relazionarsi degli individui appartenenti a vari segmenti della società, dal punto di vista dell'età, dello stato sociale, del ruolo compiuto nella società, ecc. A questo punto, il legame con la deissi sociale diventa rilevante, dato che essa si riferisce ad aspetti strutturali di una lingua, aspetti che codificano l'identità sociale degli interlocutori e la relazione sociale tra di loro. Le regole di cortesia della lettera commerciale sono invariabili per tutti i partecipanti allo scambio epistolare e il loro risultato crea una maschera tale da stabilire, a livello pragmatico, una relazione perfettamente simmetrica e uguale tra i locutori.

La lettera commerciale, di conseguenza, riceve gli attributi di una maschera, nel senso che essa ha il ruolo di rendere uguali tutti i partecipanti allo scambio epistolare. Ovviamente, la sua "carnevalizzazione" non ha alcun legame con il lato corporale e fisico del carnevale o con la dissoluzione temporanea di alcune norme o gerarchie sociali che succedono durante l'evento: la sua "carnevalizzazione" si riferisce al fatto di instaurare un nuovo *set* di regole che comportano rapporti di uguaglianza e simmetria tra i partecipanti all'atto comunicativo.

3.1.3. Il rituale interazionale (*interactional ritual*) di Goffman

Nella visione di Goffman, i rituali interazionali si presentano nella forma di regole della vita quotidiana, manifestate attraverso stereotipi nella sfera del comportamento e del parlare. Per comprendere il legame tra il rituale interazionale di Goffman e la lettera commerciale, ci soffermiamo prima sullo spazio religioso, dal momento che esso è il primo a offrire un modello del rito nella società umana. Da molto tempo lo spazio religioso si è affermato come un ambiente molto rispettato e alquanto discosto dall'ambiente laico. Tranne che per il rito religioso, che ha l'aura di un rito originario, primordiale, la società moderna è marcata da altri rituali interazionali; nella società di oggi, a differenza della società egemonicamente religiosa del passato, si possono identificare più tipi di rituali interazionali nel campo delle attività sportive, politiche, educazionali, di divertimento, oppure in alcune festività o cerimonie.

Con riferimento al rituale religioso, Collins (2004) propone una serie di "ingredienti" che definiscono il concetto di rituale: la partecipazione o la presenza reale dei partecipanti all'evento, delle barriere o confini che escludano quelli che non partecipano al rituale, come anche il fatto di dare attenzione all'evento e di avere uno stato d'animo o affettivo condiviso dagli altri partecipi al rituale.

L'autore ritiene che tale rituale sia collegato agli oggetti sacri, agli elementi con valore di simbolo e al sentimento di appartenere ad un gruppo. In questo modo, il rituale religioso diventa un modello archetipale per gli altri rituali della società.

Se includiamo la lettera commerciale nella stessa sfera delle interazioni sociali proposte da Goffman, la possiamo considerare, alla fine, come la messa in scena di un rituale, simile a quello religioso. La differenza più sensibile consiste nel fatto che nella lettera commerciale gli attori fanno le loro parti *in absentia*, per il tramite del messaggio scritto. In questo senso, la lettera commerciale funziona di nuovo come una maschera – come la maschera cui si faceva riferimento poc'anzi – che viene a rappresentare il locutore.

Il rituale della lettera commerciale è un rituale comunicativo ed è composto da piccole unità percepite come regole che devono essere rispettate in una sequenzialità rigida. Anche per Goffman, le formule di saluto rappresentano "piccole cerimonie". Secondo lui, il saluto iniziale ha il ruolo di mostrare che non c'è traccia di ostilità tra i parlanti mentre il saluto di commiato ha il ruolo di creare uno spazio libero per una possibile continuazione della relazione tra i due individui (Goffman 1974: 39). Queste "piccole cerimonie" hanno la funzione di mantenere le relazioni sociali e di conservare i contratti sociali nei loro giusti confini.

Al di là delle apparenze, nella lettera commerciale possiamo identificare un'intera ideologia e un rituale accuratamente delineato, che offre regole esatte su quello che è permesso o non è permesso esprimere. Questo tipo specifico di rituale, corrispondente alla lettera commerciale, si caratterizza per un alto grado di formalità, che si esprime sul piano linguistico, pragmatico, sintattico, semantico e lessicale. Le espressioni standardizzate e le formule fisse (p. es. le formule allocutive, le formule di conclusione, le formule di saluto finale) dimostrano il carattere ritualizzante della lettera commerciale.

4. Conclusioni

In conclusione, possiamo notare che le occasioni di interpretare e di analizzare la lettera commerciale dal punto di vista sociale e comunicativo sono, in effetti, numerose. Il presente lavoro sottolinea la possibilità di decodificarla come un fatto sociale che compie la mediazione e il raggiungimento di un consenso tra due o più individui, come una maschera o come un atto rituale. Questa si può considerare, sulla base di quanto esposto, una definizione in parte nuova della lettera commerciale. Ciò può senza dubbio contribuire a completare e rafforzare il quadro teorico e analitico relativo allo strumento della lettera, in generale, e della lettera commerciale, in particolare.

BIBLIOGRAFIA

Bahtin, Mihail, *François Rabelais şi cultura populară în Evul Mediu şi în Renaştere*, în româneşte de S. Recevschi, Bucureşti, Univers, 1974. (Bahtin 1974)

Bakhtin, Mikhail, The Problem of the Text in Linguistics in *Speech Genre and Other Late Essays*, Austin, University of Texas Press, 1986. (Bahtin 1986)

Brown P. & Levinson S., *Politeness - Some Universals in Language Usage*, Cambridge University Press, 1987. (Brown & Levinson 1987)

Collins, Randall, *Interaction Ritual Chains*, New Jersey, Princeton University Press, 2004. (Collins 2004)

Goffman, Erving, *Les rites d'interaction*, Paris, Les Éditions de Minuit, 1974. (Goffman 1974)

Habermas, Jürgen, "What is Universal Pragmatics?", in *Communication and the Evolution of Society*, Boston, Beacon Press, 1979. (Habermas 1979)

Habermas, Jürgen, *On the Pragmatics of Social Interaction: Preliminary Studies in the Theory of Communicative Action*, English translation by Thomas McCarthy, Boston, Beacon Press, 1986. (Habermas 1986)

Habermas, Jürgen, "Actions, Speech Acts, Linguistically Mediated Interactions and Lifeworld", in *On the Pragmatics of Communication*, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1998. (Habermas 1998)

Lesuțan, Ioan, "Înțelegerea acțiunii sociale", in *Comunicare, cultură și societate. Culegere de studii*, editori Maria Sinaci & Cristian Măduța, Budapest, Trivent Publishing, 2017, pp. 200-218. (Lesuțan 2017)

Macário Lopes, Ana Cristina, *Pragmática – una introdução*, Coimbra, Universidade de Coimbra, 2018. (Macário Lopes 2018)

Sheckels, T. F., *Maryland politics and political communication: 1950-2005,* Lanham, MD: Lexington Books, 2006. (Sheckels 2006)

Steele, Jeanne Rogge, "Carnival, Resistance and Transgression in the workplace", in *Corporate Communication: Theory and Practice*, ed. Michael. B. Goodman, State University Press, Albany, 1994. (Steele 1994)

Woolard, K. A., "Why dat now?: Linguistic-anthropological contributions to the explanation of sociolinguistic icons and change", in *Journal of Sociolinguistics* 12 (4), 2008, pp. 432-452. (Woolard 2008)

Sitografia

*** Comunicazione, www.communicationtheory.org/functions-of-a-business-letter/. (Comunicazione 2020)

*** Functions, www.communicationtheory.org/functions-of-a-business-letter/. (Functions 2020)

ABSTRACT

This paper aims to offer a review of the most relevant sociological theories of communication for the analysis of business letters. Habermas' theory of communicative action, Bakhtin's dialogism and Goffman's interactional ritual are some of the theories

taken into consideration in this approach. The research puts a stress on the idea that each of these theories provides a new perspective for different types of business letter analysis: pragmatic, linguistic, syntactic, lexical, semantic.

Key words: social theories of communication, Habermas, Bahtin

REZUMAT

Lucrarea de față propune o trecere în revistă a celor mai importante teorii sociale ale comunicării care au relevanță în analiza scrisorii de afaceri. Sunt amintite teoria acțiunii comunicative a lui Habermas, dialogismul lui Bahtin și ritualul interacțional al lui Goffman. Lucrarea arată că fiecare dintre aceste teorii oferă o perspectivă nouă de analiză a scrisorii de afaceri din punct de vedere pragmatic, lingvistic, sintactic, lexical și semantic.

Cuvinte-cheie: teorii sociale ale comunicării, Habermas, Bahtin

MOTS FRANÇAIS D'ORIGINE ALLEMANDE

Adela-Marinela STANCU
Université de Craïova
adelast104@yahoo.com

Le vocabulaire d'une langue est le résultat de nombreuses interactions linguistiques. Le vocabulaire s'enrichit à travers le temps grâce aux emprunts qu'il fait à d'autres langues et par le néologisme sémantique.

L'influence allemande est-elle aussi ressentie dans le vocabulaire, où l'on en trouve des centaines de mots. La chronologie des emprunts n'est pas facile à reconstituer, mais les recherches ont établi que l'influence exercée par l'allemand s'étend sur toute la durée de l'histoire du français, sans qu'il y ait de période vraiment favorisée.

L'allemand a exercé son influence dans tous les domaines: militaire, culinaire, vie courante, technologie moderne, sciences humaines etc.

Dans cet article nous discuterons: l'origine allemande des mots français, les domaines de manifestation des emprunts lexicaux à l'allemand, quelques aspects portant sur l'adaptation de ces emprunts dans le lexique de la langue française. Nous avons essayé de grouper les mots analysés[1] en fonction du domaine auquel ils appartiennent.

Termes militaires / policiers

bivouac < (1650) *Biwach* «garde supplémentaire de nuit» avec les sens «1. Garde de nuit. 2. Installation provisoire en plein air des troupes en campagne. 3. Le lieu où la troupe est installée. 4. Campement installé pour passer la nuit (en montagne, dans la brousse)»

blinde < (1628) *Blende* «pièce de bois soutenant les fascines d'un abri, d'une tranchée, pour en mettre les occupants à couvert»

bunker[1] < (1942) *Bunker* «casemate construite par les Allemands pendant la Première Guerre Mondiale; casemate très protégée»

feld-maréchal < (1787) *Feldmarschall*, de *Marschall* «maréchal» et *Feld* «champ» «ancien grade, le plus élevé de la hiérarchie militaire, en Allemagne, en Autriche»

fritz < (1915) du prénom allemand *Fritz*, mais avec le sens ancien et vieilli de «soldat allemand»

gestapiste < (1945) dérivé de *Gestopo* «membre de la Gestapo»

kaiser < (1871) *Kaiser* «l'empereur», d'après le nom de l'empereur de l'Allemagne (1871-1918)

képi < (1809) *Käppi*, diminutif de *Kappe* «bonnet, coiffure militaire rigide, à fond plat et surélevé, munie d'une visière, portée (en France) par les officiers et sous-officiers de l'armée de la terre, les légionnaires, les gendarmes»

loustic < (1759) *Lustig* «bouffon attaché aux régiments suisses», «amuseur attitré d'une compagnie; individu facétieux»

obus < (1797) *Haubitze* «projectile utilisé par l'artillerie, généralement de forme cylindro-conique, le plus souvent creux et rempli d'explosif»

panzer < (1940) *Panzer* «blindé; char de l'armée allemande»

putsch < (1921) *Putsch* «échauffourée; soulèvement, coup de main d'un groupe politique armé, en vue de prendre le pouvoir»

rafle[1] < (fin XVIe siècle) *Raffel* < *raffen* «emporter vivement» avec le sens «(vieilli) action de piller, de rafler; (mod.) arrestation massive opérée à l'improviste par la police dans un lieu suspect; arrestation massive de civils préalablement réunis, afin de les interner, de les déporter»

reître < (1563) *Reiter* «cavalier allemand»

sabre < (1598) *Sabel, Säbel* «1. Arme blanche, à pointe et à tranchant, à lame plus ou moins recourbée. 2. Instrument servant à tondre les haies.»

sarrau < (1732) *Sarrok* «vêtement militaire, blouse de travail, courte et ample, portée par-dessus les vêtements»

schlague < (1815) *Schlag* «coup», «1. (Hist.) Punition (coups de baguette) autrefois en usage dans les armées allemandes. 2. Manière brutale de se faire obéir.»

schleu, chleuh < (1939) *chleuh* «peuple berbère; (fam., pej.) Allemand, en tant qu'ennemi, pendant la Deuxième Guerre Mondiale»

schupo < (1923) *Schutzpolizist* < *Schutzpolizei* «police de protection; dispute violente»

spartakiste < (1916) *Spartakist* < *Spartakusbund* «groupe Spartacus», du nom du chef des esclaves romains révoltés en 71 av. J.-C., «membre d'un mouvement socialistes et communiste allemand»

Termes botaniques

choucroute < (1768) *Sauerkraut* «herbe sure, aigre; chou blanc débité en fins rubans que l'on fait légèrement fermenter dans une saumure»

edelweiss < (1870) *Edelweiß* «plante alpine couvert d'un duvet blanc et laineux, appelée aussi immortelle des neiges ou étoile d'argent»

trolle[2] < (1791) *Trolle* «plante vivace herbacée aux fleurs jaunes globuleuses, appelée aussi *boule d'or; trolle d'Europe*»

Termes zoologiques

aurochs < (1752) *Aureroch* < *ochs* «bœuf» et *Auer* «urus» avec le sens «grand bœuf d'Europe, proche du zébu d'Asie, dont la race est atteinte»

bouquetin < (1672) *boc estaingn* «chèvre de montagne d'Eurasie, aux longues cornes annelées; bouc de rocher»

halbran < (fin XIVe siècle) *Halber-ant* «jeune canard sauvage»

hamster < (1765) *Hamster* «petit mammifère fouisseur à pattes et à queue courtes, au pelage roux et à ventre blanc, qui creuse des terriers compliqués où il amasse des provisions»

hase < (1556) de *Hase* «lièvre» «femelle du lièvre ou du lapin de garenne»

murmel < (1912) *Murmell* «marmotte, fourrure de marmotte, généralement teinte, dont l'aspect rappel le vison»

phylétique < (1874) *Phylum* «relatif au mode de formation des espèces»

rollier < (1760) *Roller* «oiseau passereau de la taille d'un pigeon, insectivore, à grosse tête et à longue queue»

rosse < (1596) *Ross* «cheval, coursier», «1. (vieilli) Mauvais cheval. 2. (1840) (fig.) Personne dont on subit les méchancetés, la sévérité, la dureté»

schnauzer < (1933) *Schnauze* «chien rappelant le griffon, assez grand, à poil dru»

Termes géographiques

hinterland < (1894) *hinter* «derrière» et *Land* «pays», «arrière-pays»

horst < (1902) *horst* «structure tectonique formée de terrains soulevés entre de failles parallèles entre elles»

letton < (1845) *Lette* «de Lettonie, pays balte»

schuss < (1932) *Schussfahrt* «(ski) descente directe qu'on effectue en suivant la plus grande pente»

Termes chimiques

benzine < (1833) *Benzin* «mélange d'hydrocarbures vendue dans le commerce, employé notamment comme détachant»

bismuth < (1690) *Wismut* «élément atomique du même groupe que le phosphore, l'arsenic et l'antimoine; sel ou composé du bismuth utilisé comme médicament»

blende < (1751) *Blende* «minerai de sulfure de zinc»

calcite < (1867) *Calcit* «carbonate naturel de calcium, cristallisé»

chromatine < (1882) *Chromatin* «substance essentiellement formée d'A.D.N.et de protéines, présente sous formes des granules dans le noyau cellulaire, fixant les colorants basiques»

cobalt < (1723) *Kobalt* «élément atomique, métal blanc du même groupe que le fer et le nickel»

duralumin < (1895) nom déposé, de la ville allemande de Düren où l'alliage (cuivre, magnésium, manganèse) a été inventé»

feldspath < (1762) *Feld-spath* «silicate d'aluminium, potassium et sodium ou calcium et sodium, se présentant en cristaux de couleur blanche ou rosée, plus rarement incolores»

gneiss < (1779) *Gneis* «roche métamorphique à grain grossier où alternent les plages claires (quartz, feldspath) et foncées (mica, amphibole)»

kieserite < (1873) nom du savant allemand Kieser, «sulfate de magnésium hydrate naturel»

læss < (1845) *lösch* «léger, meuble», «dépôt pulvélurant d'origine éolienne, formé de quartz, argile et de calcaire, appelé aussi limon des plateaux»

pechblende < (1790) *Pech* «poix» et *Blende* «blende», «minerai renfermant une forte proportion d'uranium»

quartz < (1749) *Quarz* «forme cristalline commune de la silice, appelé à l'état pur *cristal de roche*; élément constitutif fréquent des roches cristallines, de certaines roches sédimentaires et de la plupart des sables»

schlamm < (1804) *Schlamm* «résidu très fin qui provient du concassage, du bocardage d'un minerai et de différentes opérations industrielles d'affinage»

schlich < (1750) *Chlich* «minerai broyé et prêt pour la fusion»

spath < (1751) *Spath* «roche aux faces cristallines nettement taillée»

speiss < (1765) *Speiss, Speise* «produit obtenu au cours de l'élaboration d'un métal, contenant divers arséniures, surtout de fer»

valine < (1907) *Valin* < *val(érique)* et *(am)ine* «acide aminé essentiel, l'un des vingt constituants des protéines»

zinc < (1762) *Zink* «corps simple, métal dur d'un blanc bleuâtre, qu'on trouve dans la nature sur forme de blende, de calamine, de smithsonite etc.»

Termes de la physique

came[1] < (1842) *Kamm* «peigne» avec le sens «pièce dont le profil est déterminé pour transformer un mouvement circulaire en un mouvement de translation, selon une loi donnée»

diathermie < (1922) *Diathermie* «méthode thérapeutique qui utilise des courants électriques alternatifs de haute fréquence pour échauffer ou détruire les tissus»

Termes juridiques

bourgmestre < (1309) *Burgmeister*, «maître de bourg», avec le sens «premier magistrat des communes belges»

dictat < (1932) *Diktat* «chose dictée, imposée en politique internationale»

Termes alimentaires

bock < (1855) *Bockbier*, altération de *Einbeckbier* «bière d'Einbeck», avec le sens «1. Pot à bière d'environ un quart de litre, son contenu. 2. Verre à pied de bière, d'un huitième de litre. 3. Récipient muni d'un tuyau terminé par une canule qu'on utilise pour les injections»

bretzel < (1867) *Brezel* < *brezitella* «pâtisserie en forme de bras entrelacés, biscuit léger, en forme de huit ou de bâtonnet, parsemé de grains de sel»

ersatz < (1914) *Ersatz* «produit alimentaire qui en remplace un autre de qualité supérieure, devenu rare»

frichti < (1864) *Frühstück* «petit-déjeuner, repas, plat, que l'on cuisine»

kirsch < (1782) de *Kirschwasser* «eau de cerise, eau de vie de cerises aigres et de merises»

kouglof < (1856) *gugelhupf* «gâteau alsacien, brioche garnie de raisins secs»

mouise < (1892) *Mues* «bouillie»

muesli < (1957) *Müesli* «mélange de flocons d'avoine, d'autres céréales et de fruits frais ou séchés, sur lequel on verse du lait»

nouille < (1767) *Nudel* «pâtes alimentaires, en forme de ruban, de longueur moyenne; toute espèce de pâtes alimentaires, à l'exclusion des pâtes à potage; style décoratif ou dominent les courbes, à la mode vers 1900»

quenelle < (1750) *Knödel* «préparation de forme oblongue, composée d'une farce de poisson ou de viande blanche liée avec de l'œuf, de la farine ou de la mie de pain»

rösti, rœsti < (1899) *Röschti* «galette de pommes de terre râpées rissolée à la poêle»

schnaps < (XVIIIe siècle) *Schnappen* «happer, aspirer», «eau-de-vie de pomme de terre ou de grain, fabriquée en Allemagne»

trinquer < (1546) *trinken* «boire avec excès»

vermouth < (1795) *Wermut* «absinthe; apéritif à base de vin aromatisé de plantes amères et toniques (absinthe, gentiane, écorce d'oranges, quinquina, genièvre)»

Termes de médecine

aspirine < (1894) *Aspirin* «acide acétylsalicylique, remède analgésique et antipyrétique»

hypnoïde < (1900) *Hypnoid* (1893) «qui a l'apparence du sommeil»

leucémie < (1856) *Leukämie* «maladie très grave caractérisée par une prolifération massive des leucocytes et de leurs précurseurs dans la moelle osseuse et une augmentation des leucocytes dans le sang»

L.S.D. < (1948) *Lysergsaürediäthylamid* «acide lysergique diéthylamide», «substance hallucinogène tirée d'alcaloïdes présents dans l'ergot de seigle»

métapsychologie < (1916) *Metapsychologie* «interprétation théorique et généralisée des processus physiques dans leurs relations dynamiques, topiques, économiques; toute psychologie dont l'objet est au-delà du donnée de l'expérience»

schizoïde < (1922) *Schizoïde* «constitution mentale prédisposant à la schizophrénie (repli sur soi, difficulté d'adaptation aux réalités extérieures)»

schnouf, chnouf < (1800) *Schnupf* «tabac à priser; drogue, stupéfiant»

Termes de musique

accordéon < (1833) *Akkordion* «instrument de musique à soufflet et à anches métalliques»

bandonéon < (1905) *Bandoneon*, nom de l'inventeur H. Band, avec le sens «petit accordéon à soufflet de section carrée, utilisé dans les orchestres de tango»

fifre < (1507) *Pfeifer* «petite flûte traversière en bois au son aigu (longtemps en usage dans les musiques militaires»

glockenspiel < (1872) *Glockenspiel* «jeu de cloches», «instrument de percussion, sorte de carillon à main»

valse < (1800) *Walzer* «dans à trois temps, où chaque couple tourne sur lui-même tout en se déplaçant; air, musique qui accompagne cette danse»

Noms des appareils / instruments / objets

alpenstock < (1853) *Alpenstock* «bâton des Alpes; (vieilli) bâton ferre utilisé autrefois par les excursionnistes en montagne»

beffroi < (1155) *bergfrid* «1.Tour de bois mobile employée au Moyen Age dans le siège des villes. 2. Tour municipale d'où l'on faisait le guet; tour d'une ville ou d'une église (surtout au nord de la France et en Belgique)

blockhaus < (fin du XVIIIe siècle) *Blockhaus* < *Block* «poutre» et *haus* «maison», avec le sens «petit ouvrage défensif, étayé de poutres, de rondins ou fortifié de béton»

bocard < (1741) *Pochhammer* «marteau à écraser, machine à broyer les minerais, à réduire en poudre certaines substances»

cric < (1447) *Kriec, Krich* «appareil à crémaillère et à manivelle permettant de soulever à une faible hauteur certains fardeaux très lourds»

cromorne < (1610) *Krummhorn* «ancien instrument à vent en bois, à anche double, en forme de tuyau recourbé; jeu d'orgue à anches battante»

hallebarde < (1448) *Helmbarte* «hache à poignée» «arme d'hast à longue hampe, munie d'un fer tranchant et pointu et de deux fers latéraux ou ailes, l'une en forme de croissant, l'autre en pointe»

hisser < (1552) *hissen* «élever, faire montrer au moyen d'une drisse»

karcher < (1992) francisation de la marque *Karcher*, après le non de son fondateur *Alfred Kärcher*, «nettoyeur qui projette de l'eau sous forte pression»

quille[1] < (fin XIIIe siècle) *Kegel* «chacun des pièces de bois de forme cylindriques qu'on pose verticalement sur le sol à une certaine distance pour les abattre au moyen d'une boule lancée à la main; jambe; bouteille mince et allongée; béquille d'une voiture à deux roues»

ridelle < (1383) *Reidel*, *Reitel* «rondin, châssis à claire-voie disposé de chaque côté d'une charrette, d'un camion afin de maintenir la charge»

schappe < (1871) *Chape* «(tech.) fils obtenus par la filature des déchets de soie»

schlitte < (1860) *Schlitten* «traîneau qui sert dans certaines régions montagneuses et boisées (Vosges, Forêt-Noire) à descendre dans les vallées le bois abattu sur les hauteurs»

schnorkel < (1945) *Schnorchel* «tube qui permet aux sous-marins d'utiliser en plongée leurs moteurs diesel, en évacuant les gaz d'échappement et en aspirant l'air frais»

spalter < (1876) *Spalten* «brosse de peintre en bâtiment, utilisée pour faire les faux bois»

trommel < (1872) *Trommell* «tambour; trieur rotatif, sevrant à classer les minerais et les cailloux, selon leur grosseur»

Noms des titres

landgrave < (1245) *Landgrave* < *land* «pays» et *Graf* «comte», avec le sens de «titre de princes souverains en Allemagne, dont l'Etat était un *landgraviat*»

lansquenet < (1480) *Landsknecht* < *Land* «pays» et *Knecht* «valet», «fantassin allemand servant en France comme mercenaire, aux XVe et XVIe siècles; jeu de cartes introduit en France par les lansquenets»

rhingrave < (1549) *Rheingraf* «seigneur du Rhin», «1. Titre portés par les princes allemands de la région rhénane. 2. (1860) Haut-de-chausses très ample attaché par le bas avec des rubans, mis à la mode en France au XVIIe siècle par le rhingrave Salm»

Noms des unités de mesure

chopine < (fin XIIe siècle) *Schoppen* «ancienne mesure de capacité contenant la moitie d'un litre; demi-bouteille de vin»

foudre[2] < (1690) *Fuder* «tonneau de grande dimension pouvant contenir de 50 à 300 hectolitres»

Noms des monnaies

fifrelin < (1838) *Pfifferling* «petite chose, menue monnaie, sans valeur»

groschen < (1723) *Groschen* «monnaie allemande, centième de schilling autrichien»

mark < (1872) *Marka* «ancienne unité monétaire allemand qui valait cent pfennigs»

schilling < (1359) *Schilling* «ancienne unité monétaire de l'Autriche»

Termes d'architecture / des beaux-arts / littéraires

blafard < (1549) *Bleichvar* «d'une teinte pâle et sans éclat»

chic < (1793) *Schick* «façon, manière qui convient», avec le sens «1. (s.m.) Facilité à peindre des tableaux à effets. 2. Adresse, facilite à faire quelque chose, avec élégance. 3. Elégance hardie, désinvolte. 2. (adj.) Elégant, sympathique, généreux, serviable.»

cible < (1693) *Scheibe* «disque», avec le sens «but que l'on vise et sur lequel on tire; objet de critiques, de railleries; objectif ou public visé par un message publicitaire, une étude de marché»

kitsch, kitch < (1962) *Kitschen* «rénover, revendre du vieux», on dit d'un style et d'une attitude esthétique caractérisée par l'usage hétéroclite d'éléments démodés ou populaires, considérés comme de mauvais goût par la culture établie et produits par l'économie industrielle»

leitmotiv < (1850) *Leitmotiv* «motif conducteur», «motif, thème caractéristique, ayant une signification dramatique extra-musicale et revenant à plusieurs reprises dans la partition; phrase, formule qui revient à plusieurs reprises»

sémitique < (1812) *Semitisch* «relatif aux Sémites»

social-démocrate < (1893) *Sozialdemokrat* «partisan de la social-démocratie, dans différents pays»

stylistique < (1872) *Stylistik* «1. (vieilli) Connaissance pratique des particularités de style (figures, idiotismes) propres à une langue; étude scientifique du style, de ses procédés, de ses effets. 2. Relatif au style et à la stylistique»

vampire < (1738) *Vampir* «fantôme sortant la nuit de son tombeau pour aller sucer le sang des vivants»

Terme sportif

handball < (1924) *Handball* «balle à la main» «sport d'équipe analogue au football, mais qui se joue uniquement avec les mains»

Termes de finance / commerce

hanse < (1240) *Hansa* «troupe» «(hist. Au Moyen Age, Association de marchands ayant le monopole de commerce par eau, dans une région. *La Hanse Germanique*: association de villes commerçantes de la mer du Nord et de la Baltique; nom donné à certaines corporations, compagnies de marchands»

Nous avons aussi découvert l'expression *vasistas* < (1760) *Was ist das?* «qu'est-ce que c'est?», question posée à travers un guichet», «petit vantail mobile pouvant s'ouvrir dans une porte ou une fenêtre».

On constate que les emprunts lexicaux touchent beaucoup de domaines: militaire, botanique, géographique, juridique, médical etc. Il faut préciser que les mots empruntés analysés sont des noms, des adjectifs et des verbes.

L'emprunt des mots étrangers (dans notre cas à l'allemand) se fait pour nommer des objets ou de nouvelles notions d'origine étrangère.

D'une part, les mots français d'origine allemande se sont adaptés phonétiquement et graphiquement, mais d'autre part, ils n'ont subi aucune modification, étant simplement francisés, leur sens restant celui de l'allemand.

NOTE

[1] Notre corpus a été extrait du dictionnaire *Le Nouveau Petit Robert de la langue française 2008*, Paris, Edition Le Robert, 2008 et il a été enrichi avec les explications trouvés dans les autres dictionnaires consultés: *Dictionnaire de l'Académie Française*, Bruxelles, sixième édition, publiée en 1835, tome I (version électronique) http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=nyp.-33433075917496;view=1up;seq=21, Jean Dubois, Henri Mitterand, Albert Dauzat, *Dictionnaire étymologique et historique du français*, Paris, Ed. Larousse, 2006, Jacqueline Picoche, *Dictionnaire étymologique du français*, Paris, Edition Le Robert, *Le Robert de Poche 2009*, Paris, Edition Le Robert, *Trésor de la langue française informatisée* (version électronique du *Trésor de la Langue Française* (dictionnaire de référence des XIXe et XXe siècles) www.atilf.atilf.fr

BIBLIOGRAPHIE

*** *Dictionnaire de l'Académie Française*, Bruxelles, sixième édition, publiée en 1835, tome I (version électronique).
*** *Le Nouveau Petit Robert de la langue française 2008*, Paris, Robert, 2008.
*** *Le Robert de Poche 2009*, Paris, Le Robert, 2009.
*** *Trésor de la langue française informatisée* (version électronique du *Trésor de la Langue Française* (dictionnaire de référence des XIXe et XXe siècles) www.atilf.atilf.fr.
Dubois, Jean, Mitterand, Henri, Dauzat, Albert, *Dictionnaire étymologique et historique du français*, Paris, Larousse, 2006. (Dubois, Mitterand, Dauzat 2006)
Johan van der Auwera, Adeline Patard, *Le français le plus germanique des langues romanes?*, https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-01705174/document
Picoche, Jacqueline, *Dictionnaire étymologique du français*, Paris, Le Robert, 2006. (Picoche 2006)
Pruvost, Jean, *La langue française: une longue histoire riche d'emprunts*, https://www.canalacademie.com/IMG/pdf/Microsoft_Word_Jean_20Pruvost_20La_20langue_20francaise_20Une_20longue_20histoire_1_.pdf
Walter, Henriette, *Limba franceză în timp și spațiu*, Iași, Casa Editorială „Demiurg", 1998. (Walter 1998)

ABSTRACT

Loan words represent an interesting area of research, which conflates multiple linguistic systems, cultures and identities. The vocabulary of a language is the outcome of numberless linguistic interactions and it increases thanks to the loan words received from other languages.

This article aims at bringing forward the influence of the German language on the French language, as well as the domains where these numerous loan words can be found.

Key words: loan word, vocabulary, meaning

REZUMAT

Împrumuturile reprezintă o zonă interesantă de studiu, care combină mai multe sisteme lingvistice, culturi și identități. Vocabularul unei limbi este rezultatul a numeroase interacțiuni lingvistice și se îmbogățește grație împrumuturilor pe care le face din alte limbi.

În acest articol ne propunem să prezentăm influența limbii germane asupra limbii franceze, domeniile în care se regăsesc numeroasele împrumuturi.

Cuvinte-cheie: împrumut, vocabular, sens

POUR UNE ÉDUCATION INTERCULTURELLE DANS LE SYSTÈME SCOLAIRE ROUMAIN

Cristiana-Nicola TEODORESCU
Daniela DINCĂ
Université de Craiova
cteodorescu05@yahoo.fr
danadinca@yahoo.fr

1. Introduction

Dans notre étude sur l'éducation interculturelle dans le système scolaire roumain, nous partons de la prémisse énoncée par Valentina Crispi (2015, *online*) qui soutient que :

> « Notre modernité se caractérise par la pluralité des formes de socialisation, d'enculturation, d'éducation, par la diversité des langues et des modes de communication. La rencontre entre les cultures et les différences culturelles s'impose dans les faits : l'autre, l'étranger, l'altérité font partie du rapport au monde quotidien. Il en résulte une nouvelle série de questions et de problématiques qui interroge surtout notre capacité à vivre ensemble. Les sociologues, les philosophes et les pédagogues s'accordent sur l'idée que la différence culturelle lance un défi important à la démocratie à l'intérieur d'un processus où nos sociétés doivent s'ouvrir au dialogue entre peuples et cultures ».

L'éducation interculturelle est une réalité indéniable du système scolaire roumain depuis déjà 30 ans (1990-2020). La première porte d'entrée de l'interculturel a été l'apprentissage des langues étrangères, occasion pour les élèves de connaitre d'autres pays avec les réalités historiques, sociales et culturelles. Il y a eu ensuite la possibilité des élèves de voyager au-delà des frontières, soit en famille, pendant les vacances, soit en groupe, avec les collègues et les professeurs, dans les mobilités internationales engagées dans les projets européens dont les écoles roumaines sont porteuses ou partenaires. À tout cela s'ajoute une réalité de nos temps : deux millions de Roumains travaillent à l'étranger, en particulier en Espagne, Italie, Irlande et Allemagne, et leurs enfants restent avec les grands-parents ou d'autres proches. En effet, l'éducation devient une opportunité pour les élèves de s'intéresser au contexte international dans lequel leurs parents travaillent et vivent pour une certaine période. Car, comme le soutient à juste raison Martine A. Pretceille (2011 : 93) : « Le multiculturalisme ou le pluralisme culturel se définit comme une addition de groupes culturels. Or, aujourd'hui, la diversité ne peut pas être réduite à une addition de cultures. Au contraire, les cultures ne sont que variations, changements, labilité, dynamique. C'est ce que les anthropologues appellent une culture bariolée, créolisée, métissée. La culture est baroque».

1.1. Contexte de la recherche

Dans cet article, nous nous proposons de faire une enquête interculturelle auprès des élèves du Lycée *Voltaire*, le fruit d'un projet ambitieux, innovant au niveau national, car il a été mis en place, en 2015, par l'Université de Craiova sur le modèle européen d'enseignement du et en français, en insistant sur le lien fort entre l'enseignement formel et non formel. En d'autres mots, il s'agit de l'illustration d'un *territoire apprenant* avant la lettre, créé dans le partenariat université-lycée. En plus, grâce aux nombreux projets internationaux dans lesquels enseignants et élèves travaillent ensemble avec les partenaires des pays européens, on peut reconnaitre facilement un certain intérêt des élèves pour la découverte du patrimoine culturel européen, d'une part, et pour la promotion du patrimoine local, d'autre part. Pour illustrer les actions de promotion de la culture locale, nous citons uniquement deux projets déroulés dans le cadre du projet TERAPI : *Le pain fait* maison et Atelier *de couture traditionnelle.*

Nous nous appuyons dans notre démarche sur les interprétations de Martine Pretceille (2011 : 99) qui énonce plusieurs principes de l'approche interculturelle.

Premièrement, ce sont les interprétations et les perceptions, car nous ne pouvons plus avoir une vue « objectiviste » sur le monde qui nous entoure et au sein duquel nous vivons. Martine Pretceille (*Ibidem*) considère que « La culture a perdu, dans un contexte hétérogène, sa valeur de détermination unique des comportements. Elle s'intéresse aussi aux stratégies développées par l'individu pour affirmer son identité ».

Dans la conception de cette auteure, la place et l'importance du « je » par rapport à « tu » instaurent un « réseau d'intersubjectivités » ou « L'accent est donc mis sur les rapports entre les individus et les groupes plus que sur leurs caractéristiques ».

En troisième position se place « la tension universalité/singularité », car « L'interculturalisme s'élabore à partir d'un équilibre toujours instable entre l'universel et le singulier » (*Ibidem*).

Selon cette perspective qui nous semble très pertinente et parfaitement adaptée à l'éducation des adolescents, nous nous proposons d'analyser le degré d'ouverture interculturelle de nos élèves.

1.2. Méthodologie de la recherche

Dans notre recherche, nous avons utilisé comme méthode d'enquête de terrain le questionnaire qui nous a permis de faire un état des lieux sur l'ouverture interculturelle de nos répondants, un public spécial par la vocation du lycée *Voltaire*, un lycée promouvant le dialogue interculturel dans le cadre de nombreux projets européens. En effet, 50 élèves du Lycée *Voltaire* ont répondu au questionnaire. Par conséquent, nous leur avons proposé un questionnaire portant sur leurs connaissances de culture générale sur dix pays européens : France, Slovaquie, Espagne, Ukraine, Slovénie, Belgique, Pologne, Albanie, Serbie, Hongrie.

Les questions auxquelles notre enquête s'est proposé de répondre sont divisées en trois grandes parties:

(I) La première partie inclut des questions portant sur l'identité des élèves :

1. Genre : a. *Filles* ; b. *Garçons*.
2. Milieu de provenance: a. *Rural* ; b. *Urbain* ; c. *A l'étranger*.
3. J'habite avec: a. *Les deux parents* ; b. *Avec ma mère* ; c. *Avec mon père* ; d. *J'habite au foyer* ; e. *Chez les grands-parents*.
4. Situation familiale : a. *Mes parents sont mariés et habitent ensemble* ; b. *Mes parents sont mariés, mais ma mère vit à l'étranger* ; c. *Mes parents sont mariés, mais mon père vit à l'étranger* ; d. *Mes parents sont divorcés* ; e. *L'un de mes parents a décédé* ; f. *Autre cas (Lequel ?) Les deux parents sont à l'étranger.*

(II) La deuxième partie inclut des questions portant sur les pays européens :

1. *Vous vous sentez ou vous vous considérez*: a. *européen* ; b. *balkanique* ; c. *provenant de l'est de l'Europe ?*
2. *Connaissez-vous les capitales des pays européens suivants* : *France, Belgique, Slovénie, Slovaquie, Albanie, Serbie, Espagne, Ukraine, Hongrie ?*
3. *À quoi pensez-vous quand vous entendez le nom des pays suivants* : *France, Belgique, Slovénie, Slovaquie, Albanie, Serbie, Espagne, Ukraine, Hongrie ?*
4. *Associez un symbole aux pays suivants* : *France, Belgique, Slovénie, Slovaquie, Albanie, Serbie, Espagne, Ukraine, Hongrie ?*

(III) La troisième partie inclut des questions portant sur les traits descriptifs des Roumains

1. *Parmi les adjectifs suivants, lesquels caractérisent le mieux, à votre avis, les Roumains : patriote, sociable, travailleur, aime les traditions populaires, intelligent, hospitalier, apprécie le patrimoine populaire et culturel national, aime le luxe, individualiste, poli, économe, sérieux, tolérant, coquet, aime l'ordre discipliné, aime le nettoyage, ponctuel*.

2. Analyse du *Questionnaire*

2.1. La première partie du questionnaire concerne l'identité des élèves, les réponses obtenues pouvant être schématiquement présentés comme ci-dessous :

- Le *genre des élèves* interrogés : 68% filles et 32% garçons, les filles sont donc majoritaires dans notre sondage.
- Le *milieu de provenance* est majoritairement urbain (70%) par rapport au milieu rural (30%).
- Le *milieu de résidence* est majoritairement en famille, avec les deux parents (66%), avec un seul parent (4%) ou grands-parents (2%) et

uniquement 8% des élèves habitent au foyer. Cela veut dire que leur lien avec la famille reste important, notamment du point de vue du soutien financier dont ils bénéficient tout au long de leur scolarité.

- *L'état civil de leurs parents*: pour 66% des élevés, les parents sont mariés et habitent ensemble, dans uniquement 18% des cas, ils sont divorcés et un pourcentage timide des parents (9%) vivent et travaillent à l'étranger ; 7% des élèves vivent dans une famille monoparentale.

Pour résumer, plus de la moitié des élèves interrogés (environ 66%) habitent dans une famille organisée, avec des parents mariés, habitant ensemble dans un milieu urbain. C'est le modèle de la famille typiquement roumaine.

2.2. Dans la deuxième partie du questionnaire, nous avons regroupé les questions portant sur les pays européens et sur le sentiment que les élèves ressentent dans cet espace de l'Europe de l'Est :

Q1 : *Vous vous sentez ou vous vous considérez: a. européen ; b. balkanique ; c. provenant de l'est de l'Europe ?*

À cette première question, 96 % des réponses traduisent une attitude valorisante pour les élèves qui se considèrent européens, sans faire la distinction entre « balkanique » ou « provenant de l'Europe de l'Est ». Sans aucune hésitation, leur appartenance à l'espace européen est une évidence sans aucune trace de discrimination pour le contexte balkanique ou de l'Europe de l'Est.

Q2 : *Connaissez-vous les capitales des pays européens suivants* : *France, Belgique, Slovénie, Slovaquie, Albanie, Serbie, Espagne, Ukraine, Hongrie*, *Pologne*?

La question sur les capitales des pays européens a prouvé que les élèves possèdent une culture générale solide : sur les dix pays, uniquement trois pays ont enregistré une seule réponse négative: *Espagne, Ukraine, Hongrie*.

Q3 : *À quoi pensez-vous quand vous entendez le nom des pays suivants : France, Belgique, Slovénie, Slovaquie, Albanie, Serbie, Espagne, Ukraine, Hongrie* ?

C'est la question qui a permis aux élèves de faire preuve de leurs savoirs culturels et touristiques car les références renvoient aux champs suivants : histoire, architecture, nourriture, coutumes et traditions, hymne, drapeau national, monnaie, parfum, musique, ballet, blason, vêtements, etc. Dans ce qui suit, nous présenterons en synthèse leurs réponses malgré une certaine hétérogénéité dans le choix des références culturelles.

Dans la description de la **France**, les représentations des élèves tournent autour de la culture française – histoire, architecture, arts, gastronomie, mode : *Marianne, Liberté, égalité, fraternité, coq gallique, Tour Eiffel, Notre-Dame,*

Paris, amour, Musée du Louvre, Loire, croissant, baguette, fromage, béret, drapeau national.

La **Belgique** fait partie des pays francophones dont l'image est bien représentée car elle jouit d'une image complexe et complète, à partir du symbole belge (*Mannekin Pis*), de son rôle dans l'Union européenne (*Parlement Européen, Conseil de l'Europe, siège de l'Union européenne*), de ses objectifs touristiques les plus importants (*Bruxelles, Bruges, Europe, Flandre, Grand Place, Marché central de Bruxelles, NATO*), de ses plats traditionnels (*chocolat, frites, chou de Bruxelles, gaufre, café liégeois*) jusqu'aux références culturelles diversifiées (*cricket, Eden Hazarit, théorie Big Bang, Stromae, universités, tramway, hauteur, architecture, montres, excursion de l'été passé, maison royale, atome*).

Malgré la promotion de la culture espagnole par la radio et la télévision roumaines (football – *Bernabeu*, *Camp nou*, feuilletons, musique – *Shakira*, vêtements – *Zara*), l'**Espagne** signifie pour les élèves la tradition de la *corrida, avec les taures* et les *toréadors*, de même que l'architecture de *Gaudi* avec *Sagrada Familia*, d'une part, et *Salvador Dali* et l'*Inquisition espagnole*, d'autre part. La gastronomie reste aussi un domaine important car les produits et les plats traditionnels sont connus : *fraises, olives, oranges, paella, fruits de mer*.

Les autres pays sont des pays touristiques où la plupart des élèves ont passé leurs vacances et c'est pourquoi ils mettent au premier plan leurs points d'attractions : régions, nourriture, traditions, symboles, etc. Si l'on veut faire une typologie des représentations des élèves sur ces pays, on pourrait les diviser dans les classes suivantes :

– pays plus connus : Hongrie, Slovénie, Pologne, Serbie;

– pays moins connus : Slovaquie, Ukraine, Albanie.

La **Hongrie,** notre voisin à l'ouest, fait partie des pays connus dans plusieurs domaines : objectifs touristiques (*Lac Balaton, Parlement hongrois, Marché des Princes de Budapest, Parc national Hortobagy, Budapest, Château Buda, Pont aux chaines de Budapest, Balkans, bains thermales, Plaine pannonique, Danube*), gastronomie (*kurtosh, Doboș Tort, gulaș, dessert traditionnel, vin, paprika*), de même que de nombreuses références culturelles (*Empire austro-hongrois, Matei Corvin, Iancu de Hunedoara, Perena Ruxas, Orban, Egor, Ferena Puskas, Holy Arms, Holy Crown, Jonas Csik, couronne d'Hongrie, forint*).

La **Slovénie** est un pays touristique, connu par la promotion dont il jouit sur les réseaux sociaux et les forums. L'image des élèves reflète ces facettes : symboles (*dragons, œillets rouges, skuta, tilleul, burek*), géographie (*Lac de Bled, rivière Soca, châteaux médiévaux – château Predjama, grotte de Postojna, salines, poissons, sources thermales*, *Turiglav/ Triglav, Plaine Pannonique, Ljubljana, Musée d'Art contemporain, Oslak, Maribor, Le portail du dauphin de Piran*) de même que des personnalités culturelles (*Frederick Fritz, Jan Oblak, Handamovic*, *le Semeur* de Ivan Grohar).

Dans le cas de la **Pologne**, le questionnaire a mis en évidence une bonne connaissance des réalités politiques et économiques : *juifs, patrimoine juif, Adler*

Hitler, Musée mémorial Auschwitz, pays qui n'a pas connu la crise de 2008, la meilleure position FIFA 2017, mission militaire. Pourtant, les références culturelles restent importantes : *Autschwitz, Cracovie, château Wowel, Warsaw, Katowitze, Château de Varsovie, Bigos, Pape Ioan II, prix Nobel, saline de Wieliczka, Lawardowski, minéraux de sel, royaume de Pologne, Levandowski*, *Ciel et terre*, *aigle blanc, blason, Kosovo, nains*. Le secteur culinaire ne fait pas défaut : *bretzel, gâteau aux blancs des œufs, crenvurști* (saucisse de Vienne), *tarte polonaise*.

La **Slovaquie** fait partie des pays moins connus. Les références sont divisées entre les domaines suivants : géographie (*Bratislava, Monts Tatra, Bardejov, Karaskova, Bardejov, Merk Hamšík*, *châteaux médiévaux, Château Bratislava, grottes, sources thermales, montagnes, salines, brioche*), données à caractère général (*pays avec 80% de Slovaques, couronne slovaque*, *Nad Tatrou sa blýska* – hymne national), sport (*ski, hockey, football*), culture (*sculptures sous forme de gens, mansik, croix, lys, moustaches de Hitler*).

Dans le cas de **l'Ukraine**, les généralités prédominent : *la plus grande superficie, territoire de frontière, nos voisins, nourriture traditionnelle, œufs de Pâques, gaz naturels, monastères, agriculture, pétrole et gaz naturels, drapeau, mine de sel, monnaie*. Ensuite, les répondants connaissent bien les réalités politiques par la référence à la Russie pour les pays de l'ex UE, l'Ukraine faisant partie de ces pays : *attaque de Cernobîl, la guerre avec les Russes, la dispute pour Crimée, dispute sur les gaz naturels*. Pourtant, les seules références sont de nature touristique (*Kiev, Hôtel Ukraine, Odessa, cathédrale Sainte Sofia, cathédrale de Kiev, château Nid de l'Hirondelle de Yalta, Cernăuți, Poséidon – port à Odessa, saline de Donesk, Trident,* Kiev Pechersk Lavra, *églises orthodoxes, paysage, symboles héraldiques*) et culturelle : *Begu* (3)*, Jose Belarov, Slivrenko, Igor Belanov, Golden Gate* pub).

Pays des *Balkans*, l'**Albanie** s'impose comme le pays des *vautours*, de la *Mer Adriatique*, avec plusieurs symboles touristiques : *Tirana* comme capitale et *Skanderbeg Square*, le château Rozafa et le château des Ducs, *Kruya* – ville d'Albanie, les *Montagnes Korab* et le *cimetière des martyrs de Tirana***,** Deux aspects ont aussi retenu notre attention : *Zemër* – une chanson albanaise, *Blue Eye* – un phénomène printanier au sud de l'Albanie, ce qui renforce une fois de plus l'aspect touristique de la relation que les élèves ont construite avec ce pays. Mais il y a aussi les aspects plus ou moins inédits : les régimes politiques (*communisme, fascisme, démocratie, communisme-démocratie*), les *drogues*, la *contrabande, Albania, dă-mi onoare, dă-mi nume albanez*/ « Albanie, donnez-moi honneur, donnez-moi un nom albanais », malgré une énumération des références à caractère général : *plage, blason, hymne, drapeau national, rivière albanaise, ruines, cerfs-volants, glace albanaise, blanc, rouge*. Les confusions apparaissent au niveau culturel (chanteurs, boissons, acteurs) : *Sadiko* – studio de musique d'origine ukrainienne*, bragă* – « boisson à base de millet», spécifique pour les Balkans, *Dua Lipa* – chanteuse d'origine anglaise, *Borat* (*Leçons culturelles sur l'Amérique au profit glorieuse nation Kazakhstan*).

Pays dans le sud de la Roumanie, la **Serbie** jouit d'une grande notoriété parmi les élèves. Ses références sont riches et touchent aux domaines les plus diversifiés : architecture et repères touristiques (*citadelle de Belgrad,* Monténégro*, Balkans, Portes de Fer, Belgrad, Pays des Monts, Lac Palic, Golubăț, Kalemegdan, Kalena, Lac Pic,* Statue *Pebetnik* de Belgrad, *Danube*), nourriture (*veau, eau de vie, framboises, Pljeskavica*), avec la mise en évidence des aspects les plus représentatifs de la Serbie: l'aigle à deux têtes, *Mihailo Obrenovici* – prince serbe du XIXe siècle, *15 février* – jour de l'Etat, *dinar, la ville du diable,* **monument naturel formé de plus de 200 piquets de pierre de forme aléatoire ayant jusqu'à 20m de hauteur***, Kolarov* – footballeur serbe, *Etoile Rouge* – club de football serbe.

Q4 : *Associez un symbole aux pays suivants : France, Belgique, Slovénie, Slovaquie, Albanie, Serbie, Espagne, Ukraine, Hongrie, Pologne ?*

Si l'on passe aux symboles choisis pour les pays en question, on peut affirmer que leurs choix viennent renforcer, dans la plupart, les stéréotypes et les clichés qui circulent sur ces pays :

Pays	**Symbole**
France	*Tour Eiffel*
Slovaquie	*châteaux médiévaux*
Espagne	*taure*
Ukraine	*Odessa*
Slovénie	*eaux thermales*
Belgique	*chocolat*
Pologne	*vautour blanc*
Albanie	*vautours*
Serbie	*Citadelle de Belgrade*
Hongrie	*Lac de Balaton*

Figure 1. Tableau sur les symboles des pays analysés

Q5 : *Si la France /……. était 1. un animal ; 2. un écrivain ; 3. un sport ; 4. une boisson ; 5. plat spécifique; 6. un personnage historique ; 7. un acteur ; 8. une couleur ; 9. un fleuve ; 10. une mer ; 11. un chanteur.*

Pour analyser les réponses de cette question, nous porterons un regard critique sur la description de chaque pays de manière comparative par une mise en évidence des aspects plus ou moins connus.

• *un animal*

Les animaux les plus populaires, *le chat* et *le chien*, sont bien représentés dans notre questionnaire, les élèves les identifiant avec plusieurs pays à la fois : par exemple, le *chat* a été cité pour les pays suivants : France, Italie, Grèce, Turquie,

Roumanie, le *chien* – Italie, Autriche, Bulgarie, Roumanie, le *lapin* pour : France, Belgique, ou le *lion* pour Belgique ou Turquie.

Des associations inédites : *paon, chien allemand* pour l'Autriche qui a l'aigle noir, le *chien* pour la Bulgarie qui, avec la Belgique et l'Angleterre ont le *lion* comme symbole, le *perroquet* pour l'Italie et la Roumanie et la République Dominicaine et, finalement, *biche, loup, chat, poisson* pour la Grèce, qui a le *dauphin* ou le *phénix*.

Les bonnes correspondances sont : le *taureau* pour l'Espagne, le *coq* pour la France, le *loup* pour l'Italie (avec la série suivante : *renard, chien, vison, perroquet, singe, chat*), le *chat* (angora) pour la Turquie (malgré la multitude des symboles énumérés : *le paon, le chameau, le chat* et *le lion*).

La Roumanie a comme symboles le lynx et le pélican blanc, malgré la riche série citée par les élèves : *ours, chien, lion, perroquet, chat, loup, vautour*, qui sont les animaux les plus fréquents en Roumanie, avec une certaine présence sur les blasons comme le *lion* ou le *vautour*.

• *un écrivain*

Citons en première position les écrivains roumains qui sont présents dans la mémoire collective des élèves : *Ion Creangă, Mihai Eminescu, George Călinescu, Mircea Eliade* et un auteur contemporain pour la littérature de jeunesse – *Georgiana Sandu*. Suivent les écrivains français que les élèves maitrisent bien: *Descartes, Voltaire, Victor Hugo, Balzac, Antoine de Saint-Exupéry* et aussi les écrivains italiens les plus renommés : *Niccolo Machiavelli, Dante Alighieri, Giovanni Boccaccio, Leonardo Da Vinci, Umberto Eco*. Sur la même ligne s'inscrit le paysage littéraire turc qui est bien représenté : *Taner Akcam, Orhan Pamuk, Sabattin Ali, Adalet Agaoglu.*

La Belgique et l'Espagne ont une image littéraire modeste : *Juan Ruiz, Vicente Blasco Ibanez* pour l'Espagne, *Emmanuel Schmitt, Georges Simenon* pour la Belgique, auteurs contemporains dont les ouvrages ont été mis en scène, ce qui a ainsi contribué à leur notoriété parmi les jeunes. De même, on veut signaler la place modeste occupée par la littérature anglaise représentée uniquement par *Charles Dickens* – auteur classique présent dans les manuels scolaires.

Finalement, pour les littératures qui ne font pas l'objet d'études dans le programme scolaire, les élèves citent un seul symbole : *Peter Handke* – lauréat autrichien du prix Nobel en 2019, *Ivan Vazov* – reconnu comme le patriarche de la littérature bulgare, *Kostas Varnalis*, écrivain et poète grec auteur de poèmes, de critiques, d'œuvres narratives et de traductions.

• *un sport*

Le football est le roi des sports car c'est le sport favori des élèves qui connaissent bien les footballeurs et les équipes bien classées comme celles de la France, de l'Italie, de l'Espagne, de la Belgique, de la Turquie ou bien de la Roumanie. De plus, chaque pays s'individualise par d'autres sports nationaux : la

France, par *le cyclisme et le tennis* ; l'Italie, par *la danse, le tennis, le cyclisme et le basket* ; la Turquie, par le *basket* et le *volley* et la Roumanie, par le *tennis* et le *volleyball*.

Les autres pays pratiquent des sports individuels ou d'équipe avec une longue tradition dans le domaine : Autriche – le *ski* et *l'escrime*, la Bulgarie avec le *culturisme*, l'Angleterre avec le *rugby* et la Grèce avec *l'athlétisme, le baseball, l'épée* et *le polo*.

En bref, les élèves n'ont pas de difficultés à identifier les sports spécifiques à chaque pays car ils manifestent un fort intérêt pour les compétitions sportives nationales ou internationales.

• *une boisson*

Pour commencer d'une manière valorisante, les élèves placent le *champagne* dans l'espace français, même s'ils font une confusion entre le champagne et les vins mousseux par la mention de l'Autriche pour le champagne, vu que ce pays importe le champagne et produit des vins mousseux. D'autres boissons typiques sont : le *limoncelo* italien, la *Sangria* espagnole, le *whisky* anglais, *l'uzo* grec, l'*eau de vie* roumaine.

Connu en Roumanie comme une boisson à longue tradition, le *vin* est cité pour la France, l'Italie, la Belgique et la Roumanie. L'Espagne manque dans ce paysage viticole, de même que les autres pays qui font beaucoup d'importations. La *bière* fait la renommée de la Belgique, mais elle est aussi mentionnée en Autriche et en Roumanie.

Nos répondants ne connaissent pas la tradition du *thé* anglais qu'il place dans l'espace roumain comme remède et non pas comme mode de vivre. Pourtant, ils savent que la Turquie a le rituel du thé après chaque repas. Les *jus* sont aussi mentionnés comme spécifiques pour certains pays comme *le jus de fruits* pour la Grèce, *Fanta* pour la France ou *Coca-cola* pour la Roumanie.

• *un plat spécifique*

Les connaissances gastronomiques des élèves sur les plats français sont impressionnantes: *crème brûlée, baguette, pates, mousse au chocolat, quiche, lapin à la moutarde, hachis Parmentier, omelette, raclette, foie gras* (pourtant, le fromage *feta* n'est pas français) par rapport aux plats roumains : *sarmale, riz, gâteau au fromage et à l'aneth, pates, polenta.*

L'Italie pour la *pizza, les pates* et le *tiramisu*, l'Espagne pour la *paella avec du blanc de poulet, les pates aux fruits de mer*, la Belgique pour les *frites,* la *grillade de porc*, l'Autriche pour *la grillade de veau avec des pommes de terre au four*, la Grèce pour *le plat à base de poulet aux olives, le gyros, le tzatziki* et les *fruits de mer*, la Turquie avec le *cake,* le *kebab,* la *moussaka, la pita*.

Les pays avec un seul plat sont la Bulgarie avec *sarmale* et l'Angleterre avec les *biscuits*.

• *un personnage historique*

La France occupe aussi la première position par l'énumération des personnalités historiques : *Napoléon Bonaparte, Victor Hugo, Voltaire, Jeanne d'Arc, Charlemagne, Henri II* qui rivalisent avec les personnalités roumaines : *Vlad Ţepeş, Stefan cel Mare, Mihai Viteazul, Mihai I, Napoléon Bonaparte, A. I. Cuza*. Suivent, par ordre décroissant de personnalités, l'Italie (*Leonardo Bruni, César, Mussolini, Garibaldi*), l'Espagne (*Herman Cortes, Francisco Franco*), l'Autriche (*Rudolf III*), la Bulgarie (*Ivan Assen II*), la Grèce (la mythologie grecque : *Ahile, Zeus*), la Turquie (*Mustafa Kemal Ataturk*). Pourtant, ils n'ont pas de références culturelles sur l'histoire de la Belgique (*Gotha, Lucky Luke*).

• *un acteur*

La nationalité des acteurs est parfois un point faible dans les représentations identitaires des élèves se manifestant par une confusion avec les acteurs américains qui sont les plus populaires : *Leonardo di Caprio* (France, Italie, Espagne), *Angelina Jolie* (Italie), *Tom Cruise, Johny Depp* (Grèce), *Arnold Schwarzenegger, John Goodman* (Autriche) ou *Charlie Chaplin* (France).

Les élèves font preuve d'une bonne connaissance du paysage cinématographique : *Amza Pelea, Mircea Diaconu, Serban Pavlu, Alexandru Arşinel, Stela Popescu, Gheorghe Dinică, Maia Morgestein*. Les classiques français sont bien identifiés (*Gérard Depardieu, Coluche, Jean Reno, Louis de Funès, Alain Delon*) ou italiens (*Marcello Mastroianni, Roberto Benigni, Terence Hill*).

Les chanteurs turcs s'imposent dans leurs préférences musicales, ce qui s'explique par la diffusion des films turcs à la télévision roumaine : *Ezgi Asaroglu, Basil Arbuc, Burak Deniz, Burak Ozciuit, Sangul Oden.*

Ne jouissent pas de la même notoriété les chanteurs européens qui se retrouvent dans un très petit nombre dans leurs réponses: *Javier Bardem, Penelope Cruz* (Espagne)*, Lambros Konstantaras, Alekos Alexandrokis* (Grèce)*, Jean Claude Van Damme* (Belgique)*, Sean Bean* (Angleterre)*, Nicola Todev* (Bulgarie).

• *une couleur*

Pour la représentation chromatique des pays, les élèves choisissent d'habitude les cas suivants :

– les couleurs du drapeau national : *bleu, blanc, rouge* (France), *rouge, blanc* (Turquie)
– une partie des couleurs du drapeau national : *noir, orange* (Belgique), *turquoise, bleu* (Grèce), *vert* (Bulgarie)
– couleurs ne se retrouvant pas sur le drapeau national : *rouge, bleu, noir, blanc, vert, mauve* (Roumanie), *vert, rouge, bleu, jaune, orange* (Italie), *jaune, rose, bleu* (Espagne)
– sans aucune relation : *bleu, bleu royal* (Autriche), *bleu* (Angleterre).

• *un fleuve et une mer*

Les élèves savent bien représenter la France sur la carte avec ses fleuves les plus importants (*La Seine, la Loire* et *le Rhin*) et avec les deux mers qui délimitent la France au Nord et au Sud: *la Mer Méditerranée* et *la Mer du Nord*, même si *Le Danube* et *la Mer Noire* se retrouvent aussi en France.

Géographiquement, les élèves possèdent les deux repères nationaux pour la Roumanie, *le Danube* et *La Mer Noire* même si *la Mer Noire* se retrouve ailleurs : en France, en Autriche ou en Bulgarie. Hors la Roumanie, les contours sont assez flous si l'on ajoute les autres anomalies : *l'Amazon* coule en Italie, même en Roumanie, avec le *Nil*, présent également en Autriche, selon l'opinion des élèves. La localisation de la *Mer Rouge* en Italie, Espagne, Grèce, de la *Mer Morte* en Espagne ou de la *Mer Baltique* en Roumanie confirment une fois de plus que les frontières maritimes des pays européens ne sont pas connues par nos répondants.

Cependant, les élèves possèdent encore de bonnes connaissances d'hydrologie : la *Loire,* le *Rhin,* la *Loire* et la *Seine* coulent en France, *Le Pô et le Tibre* coulent en Italie, le *Tajo,* le *Duero* et l'*Ebru* coulent en Espagne, la *Meuse* et l'*Oise* coulent en Belgique, le *Danube* en Autriche et en Bulgarie, la *Tamisa* en Angleterre, l'*Agrofygys,* le *Mratiotis,* le *Nil,* le *Styx* en Grèce, l'*Asopus,* le *Tigris,* l'*Eufrat,* le *Kilizimak (Holys)* en Turquie et, finalement, le *Danube* et l'*Olt* en Roumanie. Pour la distribution des mers, la situation est stable car les élèves font preuve d'une certaine maîtrise : la *Mer Méditerranée* borde la France, l'Espagne, l'Italie, la Grèce et la Turquie, La *Mer du Nord* se retrouve à la frontière de la France, de la Belgique, de l'Angleterre et la *Mer Noire* en Roumanie, Bulgarie et Turquie.

• *un chanteur*

Dans le paysage musical roumain, les noms cités représentent la musique actuelle : *Alex Velea, Jan Azteca, Kempes, Tudor Gheorghe, Andra, Inna, Alina Eremia, Smiley, Stefan Bănică.*

Dans le cas des chanteurs français, ils combinent le classique avec le moderne : *Edith Piaf, Céline Dion, Zaz, Vanessa Paradis, Stromae, Lara Fabian, Pierre Donore, Indila, Angèle* ; de même pour les chanteurs italiens : *Valerio Scanu, Adriano Celentano, Andrea Bocelli, Manu Pilos, Giani Morandi, Gigi d'Alessis, Luciano Pavarotti, Salvatore Adamo.*

Le champ d'investigation rétrécit amplement dans la plupart des espaces interrogés : *Maluma, Pablo Blancoran* (Espagne), *Stromae* (Belgique), *Johann Holzel* (Autriche), *Azis* (Bulgarie), *Robbie Williams* (Angleterre), *Despina Vandi, Nikos Vertis* (Grèce), *Demek Akalin, Tarkan* (Turquie).

La radio, la télévision et le youtube restent les principaux canaux de diffusion de la musique internationale et leur politique peut faire le choix pour les jeunes qui n'ont pas l'habitude de s'acheter des CD ou de se faire une culture musicale par des tris sélectifs personnalisés.

2.3. Dans la troisième partie, nous avons formulé une question portant sur les traits descriptifs des Roumains :

Parmi les adjectifs suivants, lesquels caractérisent le mieux, à votre avis, les Roumains : patriote, sociable, travailleur, aime les traditions populaires, intelligent, hospitalier, apprécie le patrimoine populaire et culturel national, aime le luxe, individualiste, poli, économe, sérieux, tolérant, coquet, aime l'ordre discipliné, aime le nettoyage, ponctuel.

De cette manière, notre questionnaire boucle la boucle, rejoint son point de départ dans le sens qu'après le voyage interculturel dans les pays européens, les élèves sont censés se poser des questions sur l'espace dont ils font partie intégrante.

La hiérarchisation de ces traits de caractère (Voir *Annexe*) met en évidence que les Roumains sont des citoyens *patriotes, sociables et travailleurs*, valeurs qui continuent à s'imposer de plus en plus dans le dialogue interculturel qu'ils engagent dans l'espace européen. À l'autre bout, on retrouve des qualités qui ne sont pas préférées par les Roumains : *la discipline, le nettoyage* et *la ponctualité*.

À un meilleur examen de cette grille, on se rend compte que les Roumains développent des traits de caractère se manifestant prioritairement dans la collectivité, ils s'assument des rôles, sont hospitaliers et sociables, mais ils prêtent moins d'importance aux qualités relevant de leur éducation en famille ou à l'école : *la politesse, le sérieux, la tolérance*.

3. Conclusions finales

Le fait que les élèves apprennent la langue française et que, dans les manuels de français, il y a beaucoup de références aux pays francophones (France, Belgique, Italie, Espagne) a des répercussions positives sur leurs représentations au niveau des personnalités historiques, de la tradition culinaire et des artistes contemporains. Cela vient renforcer l'idée que l'apprentissage des langues étrangères est une porte ouverte vers l'appropriation de la culture et de l'histoire qui peuvent, à leur tour, contribuer à mieux parler une langue. C'est donc un service que la langue et la culture se rendent réciproquement.

Les élèves n'ont pas une vision unitaire sur les pays voisins (Hongrie, Serbie, Ukraine), ce qui est visible au niveau de la représentation symbolique de ces pays car ils ne peuvent pas choisir un seul symbole, ce qui pourrait se justifier par la promotion d'une multitude de facettes sur le profil culturel d'un pays.

En fin de compte, par les réponses qu'ils ont données, les élèves ont porté un regard critique sur eux-mêmes et sur les Autres. En effet, ce questionnaire pourrait largement développer leur pensée critique, ce qui leur permettra de se positionner par rapport aux Autres, de s'enrichir culturellement dans cette communication et de mettre en évidence leur propre identité.

BIBLIOGRAPHIE

Beacco, J. C., Byram, M., Cavalli, M., Coste, D., Cuenat, M.E., Gouillet F., et Panthier, J., *Guide pour le développement et la mise en œuvre de curriculums pour une éducation plurilingue et interculturelle*, Division des Politiques linguistiques, Conseil de l'Europe, 2010 [En ligne : site www.coe.int/lang/fr]. (Beacco et al. 2010)

Bier, Bernard, «*Territoire apprenant* : les enjeux d'une définition », *Spécificités* 1 (n° 3), 2010, pp. 7-18. (Bier 2010)

BoShan, « La communication interculturelle : ses fondements, les obstacles à son développement », *Communication et organisation* [En ligne], 24 | 2004, mis en ligne le 27 mars 2012, consulté le 14 septembre 2020. URL : http://journals.openedition.org/communicationorganisation/2928 ; DOI : https://doi.org/10.4000/communicationorganisation.2928. (Bo 2004)

Circulaire interministérielle relative à l'aménagement des temps et des activités de l'enfant, n° 98-144 du 9 juillet 1998.

Crispi, Valentina, « L'interculturalité », *Le Télémaque*, 2015/1 (n° 47), pp. 17-30. DOI: 10.3917/tele.047.0017. URL: https://www.cairn-int.info/revue-le-telemaque-2015-1-page-17.htm. (Crispi 2015)

Daunay, Bertrand, Dufays, Jean-Louis (dir.), *Didactique du français : du côté des élèves, Comprendre les discours et les pratiques des apprenants*, Louvain-la-Neuve, De Boeck, 2014. (Daunay, Dufays 2014)

Duță, Oana-Adriana, Teodorescu, Cristiana, Tilea, Monica, « L'utilisation des images en classe de français et d'espagnol en contexte roumain : du côté des élèves », dans Odile Riondet (dir.), *Entendre, chanter, voir et se mouvoir*, Paris, Edition des archives contemporaines, 2018. (Duță, Teodorescu,Tilea 2018)

Herbaux, Philippe, Bertacchini, Yann, Perrin, Guilllaume, « Les temporalités, l'agir et le territoire », *5° TIC et Territoires, quels développements*, Juin 2006, Université de Franche Comté Besançon, Laboratoire Théma – Université de Franche Comté. <sic_00118611v2> [dernière consultation le 1 septembre 2018]. (Herbaux, Bertacchini, Perrin 2006)

O'prey, Sophie, « Les activités extrascolaires des écoliers : usages et effets sur la réussite », dans *Éducation et Formations*, nº 69, juillet, 2004, http://www.education.gouv.fr/cid4979/les-activites-extrascolaires-des-ecoliers-usages-et-effets-sur-la-reussite.html [dernière consultation le 5 septembre 2018]. (O'prey 2018)

Olivier, Marie-Françoise, eduscol.education.fr/experitheque/fiches/fiche12330.pdf, 2018 [dernière consultation le 2 août 2018]. (Olivier 2018)

Pretceille, Martine A., 2011, « La pédagogie interculturelle : entre multiculturalisme et universalisme » in *LINGVARVM ARENA*, Vol. 2, pp. 91-101. (Pretceille 2011)

Teodorescu, Cristiana, Dincă, Daniela, « Le territoire apprenant: essai d'application dans le système roumain d'enseignement », in *Annales de l'Université de Craïova.* Seria *Stiințe Filologice, Langues et littératures romanes,* anul XIX, nr. 1-2, 2019, pp. 108-129. (Teodorescu, Dincă 2019)

Teodorescu, Cristiana-Nicola, « Fermetures et ouvertures francophones dans le discours didactique des manuels roumains de FLE », in *Didactique du français, le socioculturel en question*, nº 97, 2009. (Teodorescu 2009)

Sitographie

https://lewebpedagogique.com/accompagnement-scolaire/2017/01/les-bienfaits-des-activites-extrascolaires/ [dernière consultation le 2 septembre 2018]

http://www.ufapec.be/files/files/analyses/2012/2412-parascolaires.pdf [dernière consultation le 4 septembre 2018]

Annexe

QUESTIONNAIRES ÉLÈVES : *OUVERTURE INTERCULTURELLE*

I. Identité des élèves

1. **Genre** :
   a. Fille
   b. Garçon

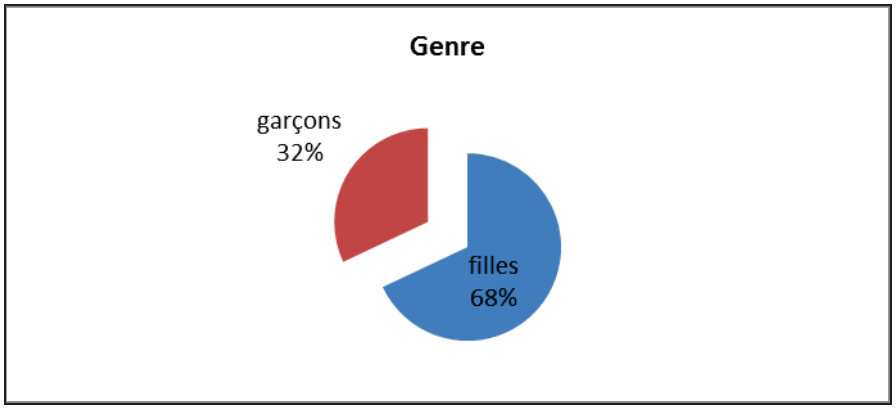

2. **Milieu de provenance :**
   a. Rural
   b. Urbain
   c. À l'étranger

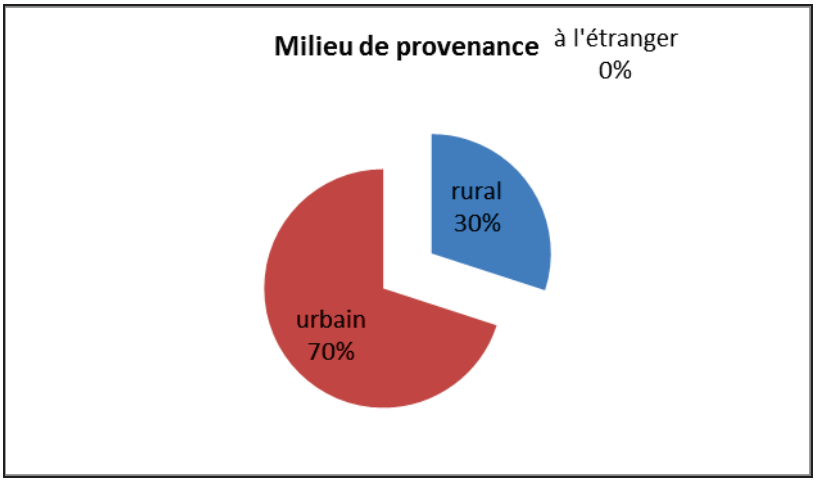

3. J'habite avec:

a. Les deux parents
b. Avec ma mère
c. Avec mon père
d. J'habite au foyer
e. Chez les grands-parents

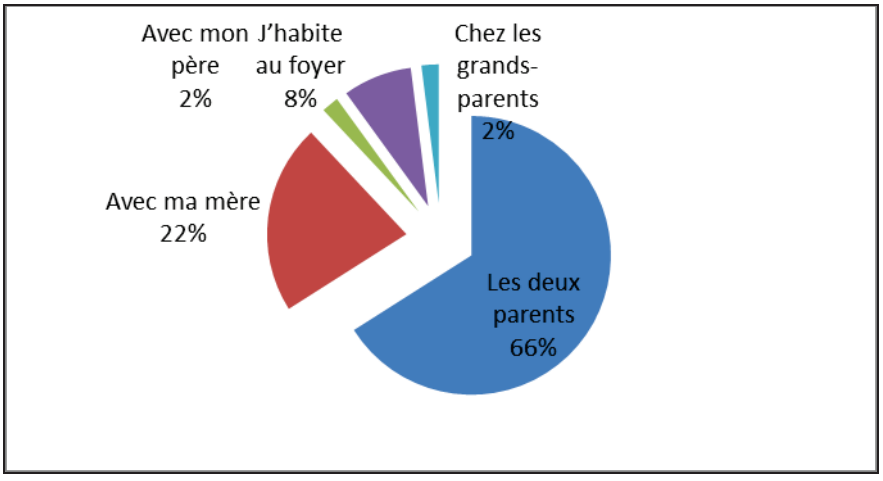

4. Situation familiale :

a. Mes parents sont mariés et habitent ensemble
b. Mes parents sont mariés, mais ma mère vit à l'étranger
c. Mes parents sont mariés, mais mon père vit à l'étranger
d. Mes parents sont divorcés
e. L'un de mes parents a décédé
f. Autre cas (Lequel ?) Les deux parents sont à l'étranger

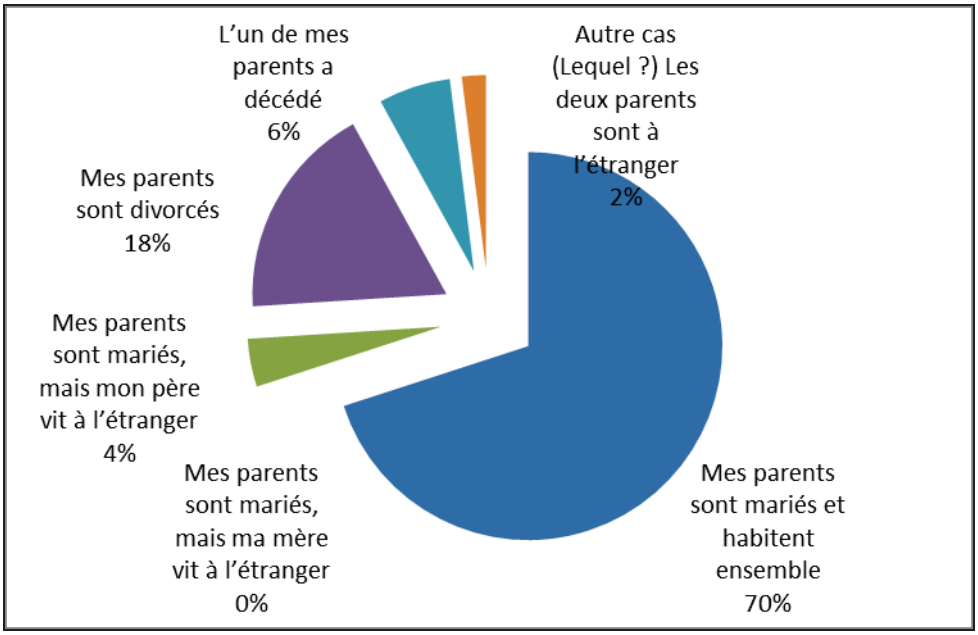

II. Deuxième partie

Q1. Vous vous sentez ou vous vous considérez:

a. européen
b. balkanique
c. provenant de l'est de l'Europe

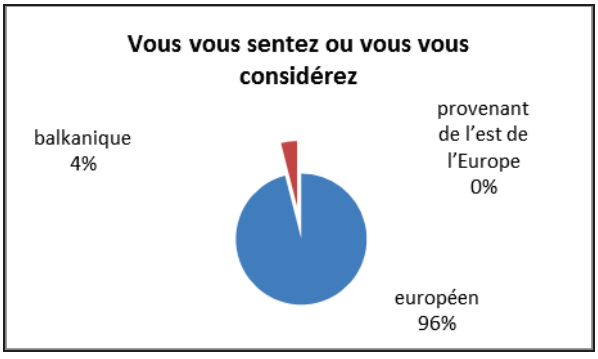

Q2. Connaissez-vous les capitales des pays européens suivants :

a. France: 50/50
b. Slovaquie: 50/50
c. Espagne: 49/50

d. Ukraine:48/50
e. Slovénie: 50/50
f. Belgique: 50/50
g. Pologne: 49/50
h. Albanie: 50/50
i. Serbie: 50/50
j. Hongrie: 50/50

Q3. À quoi pensez-vous quand vous entendez le nom des pays suivants :

a. France: Tour Eiffel (15), croissant (10), baguette (4), amour (4), Paris (4), coq gallique (3), Champs Elysées (2), Notre-Dame (2), béret (2), romantisme (2), Lycée Voltaire (2), parfum (2), Bastille, Mont-Blanc, Louvre, fromage, éclairs, bonnet, La Bête du Gévaudan, La *Marseillaise*, *Liberté, égalité, fraternité*.

b. Slovaquie: châteaux médiévaux (10), Bratislava (8) château Bratislava (5), Bardejov (3), économie (3), parfum (2), grottes (3), coutumes et traditions (3), sources thermales (1), Monts Tatra (1), slovaque, nourriture, ski, hockey, football, hymne national, couronne, drapeau national, Moyen Age, pays avec 80% de Slovaques, Merk Hamšík.

c. Espagne: Sagrada Familia (9), football /Messi (9), corrida/toréador (6), canicule (4), fraises (4), Maluma (3), Madrid (3), flamenco (3), musique (2), équipe de football Furia Rjoha, équipe de football Barcelona, Camp nou, olives, oranges, le plus vieux restaurant, paella, fruits de mer, Salvador Dali, Shakira, vêtements, Inquisition espagnole, feuilletons, blason, enfance, œillet.

d. Ukraine: attaque de Cernobîl (10), la guerre avec les Russes (6), gaz naturels (5), Kiev (4), Odessa (4), la dispute pour Crimée (3), Katerina Begu (3), dispute sur les gaz naturels (2), cathédrale Sainte Sofia (2), cathédrale de Kiev, architectura, la plus grande superficie, monastères, Hôtel Ukraine, Russie, château *Nid de l'Hirondelle* de Yalta, territoire de frontière, nos voisins, agriculture, nourriture traditionnelle, œufs de Pâques, Pâques, Jose Belarov, Slivrenko*, Hymne national.*

e. Slovénie: Lac de Bled (9), skuta (5), tilleul (4), dragons (4), nourriture (2), Ljubljana (2), châteaux médiévaux (2), *le Semeur* de Ivan Grohar (2), URSS (2), Turiglav, Plaine Pannonique, URSS, Musée d'Art contemporain, saline, rivière Soca, grotte de Postojna, poissons, sources thermales, nature, Frederick Fritz, Jan Oblak, Handamovic,burek, histoire, folklore, œillets rouges, culture.

f. Belgique: chocolat (24), Mannekin Pis (4), Parlement Européen (4), Bruges (3), chou de Bruxelles (3), Bruxelles (2), cricket (2), théorie Big Bang (2), gaufre, café liégeois, Europe, Marché central de Bruxelles, siège de l'UE, De Bruyère, Eden Hazarit, universités, tramway, hauteur, architecture, montres, excursion de l'été passé.

g. Pologne: Autschwitz (8), juifs (6), château Wowel (5), aigle blanc (4), vautour (3), bretzel (3), pays qui n'a pas connu la crise de 2008 (3), mission militaire (3), blason (2),Varşovia (2), forêts (2), Cracovia, Bigos, Musée mémorial Auschwitz, Pape Ioan II, prix Nobel, saline de Wieliczka, Lawardowski, chec aux blancs des œufs, crenvuşt, nourriture, crise de 2008, nains, bonne situation économique.

h. Albanie: vautours (9), communisme (5), BalKans (4), Gattes (3), glace albanaise (2), démocratie (2), drapeau national, vautour (2), Péninsule Zemer (2), Tirana (2), Skanderbeg Square (2), *Albania, dă-mi onoare, dă-mi nume albanez*/ *Albanie, donnez-moi honneur, donnez-moi un nom albanais* (2), rivière albanaise (2), contrabande, Franz Bopp, communisme-démocratie, Sadiko, ruines, brague, Dua Lipa, plage, château Rozafa, drogues, Kruya, Château des Ducs, cerfs-volants.

i. Serbie : Citadelle de Belgrad (7), musique (4), dinar (4), Muntenegru (3), pays non UE (2), Muntenegru (2), Steaua Rouge (2), veau (2), BalKans, Portes de Fer, Belgrad, la ville du diable, musée, Pays des Monts, Lac Palic, pays non UE, Golubăț, Kalemegdan, Kalena, Lac Pic, Danube, Matiz, nourriture, eau de vie, framboises, plescavita, ballet, blason, ski, Hymne national *Doamne, fădreptate !*, dinosaurus, mots bizzarea, Prince Mihailo Obrenovici, 15 février – jour de l'Etat, vêtements.

j. Hongrie: kurtosh (9), Dobos Tort (4), Lac Balaton (4), Budapesta (3), Empire austro-hongrois (3), Matei Corvin (3), Iancu de Hunedoara (2), gulaş (2), drapeau (2), bains thermales (2), Parlement hongrois (2), dessert traditionnel, vin, paprika, état au centre de l'Europe, Ardeal, Plaine pannonique, Danube, sports nautiques, Parc national Hortobagy, Marché des Princes de Budapesta, Château Buda, littoral hongrois, Perena Ruxas, Orban, Egor, forint, ballet.

Q4 : Associez un symbole aux pays suivants :

France	Tour Eiffel (23), coq gallique (11), fromage (3), croissant (2), amour, feuille jaune, Musée Louvre (2), Loire, baguette, béret, drapeau national (2), Marianne (2), Notre-Dame, Paris.
Slovaquie	châteaux médiévaux (10), Bratislava (7), château Bratislava (3), couronne (4), Karaskova (4), Bardejov (3), *NadTatrou sa blýska* – hymne national (3), montagnes (2), salines (2), drapeau national (2), sculptures sous forme de gens, Slaves, brioche, mansik, croix, grottes, traditions, lys, animaux, moustaches de Hitler.
Espagne	taure (17), rodéo (3), Sagrada Familia (3), ballon de football (2), Bernabeu (2), Madrid (2), flamenco (2), toréador (2), Gaudi (2), corrida (2), *Sobrino* – le plus vieux restaurant, drapeau national, voyage, Shakira, musique, restaurants, sport, hymne d'état, blason, paella, plage, Camp nou, orange.

Ukraine	Odessa (7), pétrole et gaz naturels (6), Poséidon – port à Odessa (5), Cernobîl (5), drapeau (4), saline de Donesk (3), Trident auriu (3), Kiev (2), églises orthodoxes, mine de sel, monnaie, paysage, Cernăuți, gaz naturels, symboles héraldiques, conflit avec la Russie, Russie, Igor Belanov, Golden Gate pub, Kiev Pechersk Lavra.
Slovénie	eaux thermales (6), œillets rouges (5), Lac de BLED (6), blason (5), dragon (3), montagnes (2), forêts (2), rouleau aux noix (2), symboles héraldique, prosciutto, château, communisme, château Predjama, grotte de Postojna, bâtiments, skuta – fromage, drapeau, tilleul, Oslak, grottes, Maribor, nourriture, Triglav, Plaine Pannonique, Le portail du dauphin de Piran.
Belgique	chocolat (22), Mannekin Pis (14), Bruges (6), Stromae (3), Grand Place (2), NATO (2), siège UE, blason, Conseil de l'Europe, Bruxelles, frites, atome, Flandre, chou, De Bruyère, siège de l'Europe, maison royale.
Pologne	vautour blanc (7), Château de Varsovie (5), Adler (5), Warsaw (3), britzel (3), Katowitze (2), saline (2), patrimoine juif (2), crenvurst (2), froid (2), Madone noire (2), minéraux de sel (2), Auschwitz, royaume de Pologne, Levandowski, *Ciel et terre*, mine de sel, guerre, la meilleure position FIFA 2017, Kosovo, juifs, nains, Cracovie, tarte polonaise.
Albanie	vautours (25), blason (4), bragă – boisson à base de millet (3), Tirana (2), Mer Adriatique, (2), communisme (1), Montagnes Korab, hymne, cerfs-volants, blanc, rouge, communisme-démocratie, bonbon, fascisme, Blue Eye, Borat, Cimetière des martyrs de Tirana.
Serbie	dinars (7), musique (6), citadelle de Belgrade (7), Coat of Arms (4), Danube (4), Balkans (3), Monténégro (2), deux vautours blancs (2), Statue Pebetnik de Belgrad, nourriture, blason de Serbie, dinosaures, Kolarov, Etoile Rouge, couleurs du drapeau national, veau, loups, couronne royale, costumes traditionnels.
Hongrie	Lac de Balaton (12), Pont aux chaines de Budapest (10), Ferena Puskas, paprika (3), Holy Arms (3), kurtosh (4), Hongrois (2), Budapest (2), Holy Crown, Balkans, Jonas Csik, couronne d'Hongrie, lacs, Matei Corvin, sport, château Buda.

Q5. Si la France était :

1. un animal : coq (7), chat, lapin, cheval, colombe
2. un écrivain : Antoine de Saint-Exupéry, Victor Hugo (4), Descartes, Voltaire (2), Balzac
3. un sport : tennis (5), football (2), cyclisme, football (3), danse
4. une boisson : champagne (3), vin (6), limonade, Fanta
5. un plat spécifique : crème brûlée, baguette, pates, mousse au chocolat, quiche, lapin à la moutarde, hachis Parmentier, fromage feta, omelette, raclette, foie gras

6. un personnage historique : Napoléon Bonaparte (6), Victor Hugo, Voltaire, Jeanne d'Arc, Charlemagne, Henri II
7. un acteur : Gérard Depardieu (4), Coluche, Jean Reno, Charlie Chaplin, Louis de Funès, Alain Delon (2), Leonardo di Caprio
8. une couleur : rouge (4), bleu (5), blanc (2)
9. un fleuve : Loire, Rhin (5), Loire (2), Seine (2), Danube
10. une mer: Mer Méditerranée (7), Mer du Nord (2), Mer Noire (2)
11. un chanteur : Edith Piaf, Zaz (3), Vanessa Paradis, Stromae, Lara Fabian, Pierre Donore, Indila, Céline Dion, Angèle

Q5. Si l'Italie était :

1. un animal : renard, chien (2), vison (2), perroquet, singe, lemur, chat (2), loup
2. un écrivain : Umberto Eco (3), Machiavelli, Dante Alighieri (2), Da Vinci, G. Boccaccio, Nichita Stănescu, Mihai Eminescu
3. un sport : football (7), danse, tennis, cyclisme, basketball
4. une boisson : limoncelo (3), vin (5), eau (2), Martini
5. un plat spécifique: pizza (8), pates (2), tiramisu
6. un personnage historique : Leonardo Bruni (2), Cezar (2), Mussolini (3), Vlad Țepeș, Garibaldi, Athos
7. un acteur : Pierre Bezuhov, Leonardo di Caprio, Angelina Jolie, Marcello Mastroiani (2), Roberto Benigni (3), Terence Hill
8. une couleur : vert (6), rouge (2), bleu, jaune, orange
9. un fleuve : Pad (7), Tibre, Danube, Amazon
10. une mer : Mera Adriatique (3), Méditerranée (4), insula Capri, Mer Rouge
11. un chanteur : Valerio Scanu, Adriano Celentano, Andrea Bocceli (3), Manu Pilos, Giani Morandi, Gigi d'Alessis, Luciano Pavarotti, Salvatore Adamo, Pepe

Q5. Si l'Espagne était :

1. un animal : étoile de mer, taure, canar
2. un écrivain : Vicente Blasco Ibanez, Juan Ruiz, Tudor Arghezi
3. un sport : football (2), handball
4. une boisson : jus de fruits de bois, Sangria, Boquerones
5. un plat spécifique : paella avec du blanc de poulet (2), pates aux fruits de mer
6. un personnage historique : Carol I, Herman Cortes, Francisco Franco
7. un acteur : Javier Bardem, Penelope Cruz, Leonardo di Caprio
8. une couleur : jaune, rose, bleu
9. un fleuve : Tajo, Duero, Ebru
10. une mer : Mer Morte, Mallorca, Mer Méditerranée
11. un chanteur : Maluma, Pablo Blancoran, Inna

Q5. Si la Belgique était :

1. un animal : lapin, lion
2. un écrivain : Schmitt, Georges Simenon
3. un sport : football (2)
4. une boisson : vin, bière
5. un plat spécifique : frites, grillade de porc

6. un personnage historique : Gotha, Lucky Luke
7. un acteur : Jean Claude Van Damme (2)
8. une couleur : noir, orange
9. un fleuve : Meuse, Oise
10. une mer : Mer du Nord (2)
11. un chanteur : Stromae (2)

Q5. Si l'Autriche était :

1. un animal : paon, chien allemand
2. un écrivain : Peter Handle, Eminescu
3. un sport : ski, escrime
4. une boisson: bière, champagne
5. un plat spécifique : grillade de veau avec des pommes de terre au four, gâteau
6. un personnage historique : Jeanne d'Arc, Rudolf III
7. un acteur : Arnold Schwarzenegger, John Goodman
8. une couleur : bleu, bleu royal
9. un fleuve : Danube, Nil
10. une mer : Mer Noire, Mer Rouge
11. un chanteur : Johann Holzel

Q5. Si la Bulgarie était :

1. un animal : chien
2. un écrivain : Ivan Vazov
3. un sport : culturisme
4. une boisson : eau
5. un plat spécifique : sarmale
6. un personnage historique : Ioan Asan II
7. un acteur : Nicola Todev
8. une couleur : vert
9. un fleuve : Danube
10. une mer : Mer Noire
11. un chanteur : Azis

Q5. Si l'Angleterre était :

1. un animal : tigre
2. un écrivain : Charles Dickens
3. un sport : rugby
4. une boisson : whisky
5. un plat spécifique : biscuits
6. un personnage historique :
7. un acteur : Sean Bean
8. une couleur : bleu
9. un fleuve : Tamisa
10. une mer : Mer du Nord
11. un chanteur : Robbie Williams

Q5. Si la Grèce était :

1. un animal : biche, loup, chat, poisson
2. un écrivain : Kostas Varnalis, Mihai Eminescu, Mark Twain, Ulise
3. un sport : athlétisme, baseball, épée, polo
4. une boisson : Uzo (2), vodka, jus de fruits
5. un plat spécifique : plat a base de poulet aux olives, gyros (2), tzatziki, fruits de mer
6. un personnage historique : Ahile, Venus, Stefan cel Mer, Zeus
7. un acteur : Lambros Konstantaras, Tom Cruise, Johny Depp, Alekos Alexandrokis
8. une couleur : turquoise, bleu (3)
9. un fleuve : Agrofygys, Mratiotis, Nil, Styx
10. une mer : Mer Egée (2), Mer Rouge, Mer Méditerranée
11. un chanteur : Despina Vandi, Beyonce, Joe Jonas, Nikos Vertis

Q5. Si la Turquie était :

1. un animal : Pauno Vogel Veren, chameau, chat (3), lion
2. un écrivain : Taner Akcam, Orhan Pamuk, Sabattin Ali, Adalet Agaoglu, Mihai Eminescu
3. un sport : football (3), basketball, volleyball
4. une boisson : thé (4), whisky
5. un plat spécifique : cake, kebab (2), moussaka, pita
6. un personnage historique : Mustafa Kemal Atatürk (4), Mustafa
7. un acteur : Ezgi Asaroglu, Basil Arbuc, Burak Deniz, Burak Ozciuit, Sangul Oden
8. une couleur : rouge (4), blanc
9. un fleuve : Asopus, Tigris (2), Eufrat, Kilizimak (Holys)
10. une mer : Ararat/ Mer Noire (3), Mer Méditerranée (2)
11. un chanteur : Demek Akalin, Tarkan (4)

Q5. Si la Roumanie était :

1. un animal : ours, chien (4), leu (2), perroquet, chat, loup, vautour
2. un écrivain : Mihai Eminescu (5), Mircea Eliade, Ion Creangă (3), Georgiana Sandu, George Călinescu
3. un sport : football (9), tennis, volleyball
4. une boisson : eau de vie (3), bière (2), thé, coca-cola, vin (4)
5. un plat spécifique : sarmale (7), riz, gâteau au fromage et à l'aneth, pates, polenta
6. un personnage historique : VladȚepeș, Ștefan cel Mare (4), Ahile, MihaiViteazul (2), Mihai I, Napoleon Bonaparte, A. I. Cuza
7. un acteur : Amza Pelea (4), Mircea Diaconu, Serban Pavlu, Arșinel, Păunescu, Stela Popescu, Gheorghe Dinică, Maia Morgestein
8. une couleur : bleu (2), noir, blanc, vert, rouge (5), mauve
9. un fleuve : Danube (8), Olt, Amazon, Nil
10. une mer : Mer Noire (8), Baltique, Constanța
11. un chanteur : Alex Velea, Jan Azteca, Kempes, Tudor Gheorghe, Andra (3), Inna, Alina Eremia, Smiley, Ștefan Bănică

III. Troisième partie

Parmi les adjectifs suivants, lesquels caractérisent le mieux, à votre avis, les Roumains:

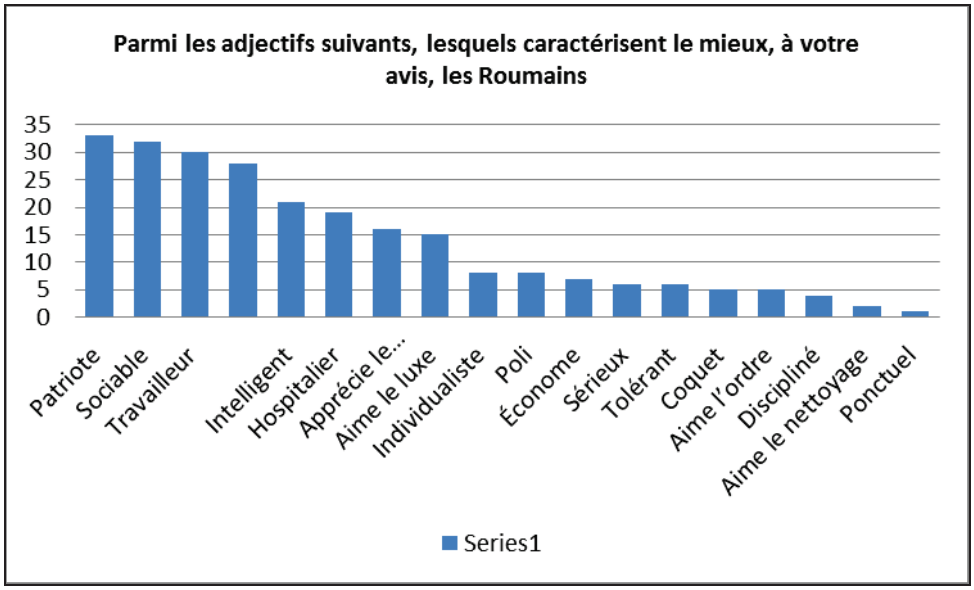

NOTE

[1] http://www.francparler-oif.org/images/stories/dossiers/interculturel_exercices.pdf

ABSTRACT

This article aims at using the survey method to measure the intercultural openness of pupils from the *Voltaire* High School, an institution promoting the development of intercultural competence by constantly organizing international projects with various European partners. The survey includes three main parts focused on the following principles: defining the pupils' identity and family environment, analysing symbols and general knowledge on the main European countries (France, Slovakia, Spain, Ukraine, Slovenia, Belgium, Poland, Albania, Serbia, Hungary) and, eventually, defining the specificities of the Romanian people.

Key words: intercultural education, survey, general knowledge

REZUMAT

În acest articol, ne propunem să folosim metoda chestionarului pentru a măsura gradul deschiderii interculturale a elevilor de la Liceul *Voltaire*, instituție care promovează formarea competențelor interculturale prin organizarea constantă de proiecte internaționale cu diverși parteneri europeni. Chestionarul cuprinde trei părți principale care se axează pe

următoarele principii: definirea identității și a mediului familial al elevilor, analiza simbolurilor și a cunoștințelor de cultură generală despre principalele țări europene (Franța, Slovacia, Spania, Ucraina, Slovenia, Belgia, Polonia, Albania, Serbia, Ungaria) și, în cele din urmă, definirea caracterului specific al poporului român.

Cuvinte-cheie: educație interculturală, chestionar, cultură generală

ACTIVATING COGNITIVE STRATEGIES IN TEACHING *HEART* IDIOMS

Ana-Maria TRANTESCU
Georgiana REISS
University of Craiova
amtrantescu@yahoo.com
georgiana.reiss@gmail.com

1. Preliminary issues

Modern linguistics has given considerable attention to the study of idiomaticity from different perspectives. Fernando (1996: 18) considers that idioms and idiomaticity are strongly linked, as both refer to predictable co-occurrence of certain words, but they are not identical. Unlike idioms, idiomaticity involves a larger range of word combinations. Idioms represent units which are inseparable and contain elements that can vary to a very little extent. Idiomaticity occurs in all idioms, but not all word combinations reflect idiomaticity as in the case of common collocations.

In Oxford Dictionary & Thesaurus (2007: 511), the noun *idiom* is defined as "a group of words whose meaning is different from the meanings of the individual words". In other words, idioms are conventionalized phrases whose component words are semantically opaque.

In what follows, we attempt at providing an overview of the definition and classification of idioms from the traditional perspective.

Weinreich (1969, qtd in Trantescu 2018: 332) believes that an idiom is a phraseological unit consisting of at least two polysemous components "in which there is a reciprocal contextual selection of subsenses [...]". In line with this definition, Makkai (1972: 122) suggests that an idiom is a unit made up of at least two words which are devoid of their usual senses; thus, they cannot be used to predict its meaning. He also discusses two other characteristics of idioms: they have a high degree of disinformation potential due to their polysemous constituent words and they are institutionalized, namely they represent conventionalized expressions. Likewise, *compositeness* and *semantic unity* are put forth by Cowie et al. (1975: VIII-XI) as the most important features of idioms.

Nunberg et al. (1994: 492) claim that the term *idiom* can be used not only in relation to prototypical examples, but also to formulae, fixed phrases, collocations, clichés, sayings, proverbs and even allusions. The authors point out a list of properties often revealed by idioms: *conventionality* (the meanings of their components do not indicate their overall meaning), *inflexibility* (they occur in "a limited number of syntactic frames of constructions"), *figuration* (they include metaphors, metonymies and hyperboles), *proverbiality* (they may describe social

situations), *informality* (they appear in informal registers) and *affect* (they may describe emotional situations).

Langlotz (2006) addresses idioms from the point of view of their creative structure and use. Drawing on Sinclair's (1991) theory on the *idiom principle* (i.e. ready-made phrases that constitute single choices) and the *open-choice/ creativity principle* (i.e. the numerous options that users have to produce sentences) which underlie the production and interpretation of constructions, he tries to explain how these two principles are related to idioms. The author notes that phraseology, a discipline which deals with pre-established constructions, relies on the *idiom principle*. Traditional approaches to idioms have differentiated phraseological expressions from regularly-established standard constructions. Thus, idioms have been associated with notions such as *linguistic irregularity*, *arbitrariness* or *anomaly*, in contrast to the norm of grammatical regularity.

In addition, Langlotz (*ibid.* 8-9) suggests the notion of *idiomatic creativity* which "captures the varied evocation of a relatively stable idiomatic construction in a specific context of use". In other words, idioms can be varied in discourse, instead of being reproduced. Moreover, *idiomatic creativity* indicates that idiom production and comprehension undergo a dynamic tension between the *creativity principle* and the *idiom principle*. Thus, idioms cannot just be presented as lexical units, since they appear to be placed between the lexicon and syntax. This leads to a vague demarcation line between the productive and reproductive aspects of linguistic competence.

2. Idioms viewed from the cognitive linguistic perspective

The cognitive linguistic approach to idioms is different from the traditional approach which defines idioms as expressions that do not depend on any conceptual system and whose meaning cannot be inferred from the meanings of their components.

Therefore, as explained by Trantescu (2018: 334), experiential realists such as Lakoff (1987), Johnson (1987) and Gibbs (1990, 1991, 1997) have considered aspects regarding the nature of meaning, the link between form and meaning, the importance of metaphor and metonymy and the categorization process. In their view, idioms are a complex subject of study falling within the cognitivist framework that addresses the way people perceive, conceptualize and categorize the world around them.

Lakoff (1987) considers that most idioms do not have an arbitrary meaning, but a motivated one. He claims that most native speakers seem to somewhat figure out the meaning of idioms and he provides the example of the idiom *spill the beans* whose meaning is motivated by native speakers as follows: the human head represents the container for the beans and their accidental spilling is always messy, which makes them hard to be retrieved. He further points out that conventional images and metaphors provide motivating ties which enable users to grasp the relationship between an idiom and its meaning (*ibid.*: 449, 452).

Gibbs (1994: 273) also rejects the traditional view and states that the syntactic behaviour of idioms must be interpreted according to the "relation between their figurative meanings and their individual components".

Kövecses (2002: 201) considers that a large number of idioms are generated by our conceptual system rather than being a matter of lexicon since they arise from our general knowledge of the world. Thus, idioms "are conceptual, and not linguistic, in nature". However, it is necessary to tell the difference between motivation and prediction, namely being aware of the literal meaning of an idiom does not always mean that one can identify its idiomatic meaning. The linguist defines *motivation* as a cognitive mechanism (metaphor, metonymy and conventional knowledge) that connects domains of knowledge to idiomatic meanings (*ibid.* 210). Additionally, Langlotz (2006: 45) envisages motivation as a speaker's ability to understand the meaning of an idiomatic expression by means of *figurativity*, that is "to understand why the idiom has the idiomatic meaning it has with a view to its literal meaning". In other words, the meanings of most idioms are not arbitrary, since the three cognitive mechanisms mentioned above are proved to link literal meanings with figurative idiomatic meanings.

As pointed out by Kövecses & Szabó (1996: 352), the following factors contribute to the creation of the meaning of most idioms: source-target relationship for the general meaning, systematic mappings between the source and target domains for the specific meaning, specific knowledge structures/ inferences resulting from the source domain, as well as metaphors and metonymies as cognitive mechanisms.

Conventional knowledge, which is one of the three cognitive mechanisms that motivate idiomatic meaning, refers to what is known and shared about a conceptual domain by people having the same cultural identity. Lakoff (1987: 446) suggests that people bear in their minds large sets of conventional images of the world around them, according to their culture. Moreover, Langlotz (2006: 124) refers to cultural stereotypes that can generate idioms as emblems whose importance determines the degree of motivation.

Metaphors are seen by cognitive linguistics as a way of understanding one conceptual domain by means of another conceptual domain, namely the *source* and the *target* domain. The target domain represents the concept one tries to understand whereas the source domain is the concept used to understand the target domain. (Kövecses 2002: 4) Moreover, the source domain is characterized as concrete due to the fact that it can be directly experienced while the target domain tends to be abstract since it has to do with subjective experience (Taylor 2002: 491).

Metonymy, unlike metaphor, operates in only one domain. According to Kövecses & Radden (1998: 39), metonymy is "a cognitive process in which one conceptual entity, the vehicle, provides mental access to another conceptual entity, the target, within the same domain". Three main types of metonymies are discussed by Kövecses (2002: 150-155): PART-FOR-WHOLE and WHOLE-FOR-PART for things in general, as well as PART-FOR-PART for conceptual entities within an

event. Moreover, in the case of metonymy, a 'stand for' conceptual relationship between two entities of a single domain is achieved whereas in the case of metaphor, an 'is' or 'is understood as' relationship between two conceptual domains is ensured (Kövecses & Szabó 1996: 338).

The main drawback of the cognitive theory is that the cognitive mechanisms cannot be applied to all idioms. In what concerns most idioms referring to body parts, more than one cognitive mechanism motivating their idiomatic meaning can be identified as people are generally more aware of the shape, size and functions of the parts of their own bodies. As Bílková (2000: 6) explains, the idiomatic language is mostly anthropocentric since it concentrates on people's behaviour, perceptions, physical and emotional states, as well as on the interactions between persons. Furthermore, Gibbs (1997: 104) believes that studying groups of idioms referring to similar concepts may enable us to reveal the presence of conceptual metaphors which determine how we conceptualize various domains of human experience.

3. On *heart* idioms

Modern psychology locates intellectual and emotional functions in the brain: language and reason are found in the left hemisphere whereas feelings are placed in the right one. In many cultures, however, popular psychology locates emotional functions in the heart. The conceptualization of the *heart* as the seat of emotions is reflected in linguistic expressions, in the idioms that belong to this domain.

According to Yu (2008: 159-160), the Chinese language reflects the cultural conceptualization of the *heart* as the center of both emotions and mental activities. The author considers that the metaphor THE HEART IS THE RULER OF THE BODY underlies this conceptualization. Furthermore, Yu (*ibid.*) observes that the *heart* in Chinese is conceptualized in a similar way as in Old English and Middle Ages English when it was seen as headquarters for both feelings and reason.

In contemporary English, as well as in Romanian, the *heart* represents 'the seat of emotions' whereas the *head* represents 'the seat of reason'. A relevant example is the English idiom *let your heart rule your head* meaning 'to act emotionally, as you feel, not rationally'.

Neagu (2006: 170) quotes Dirven (1985: 9-27) who addresses the complex relationship between folk theories, metaphor and the polysemy of the word *heart*. Thus, Dirven (*ibid.*) considers that due to these folk theories, the structural relationships between the different meanings of the word *heart* become easier to understand: the conceptualization of the heart as 'the headquarters of emotions' gave birth to the metonymic process by which the container *heart* represents the contained entities, namely various feelings. Also, the central place and function of the heart in the human body has led to the metaphor of the *heart* as 'the most profound and central part of all things'.

We are going to discuss several English idioms along with their corresponding Romanian idiomatic expressions from the point of view of the three

cognitive mechanisms: metaphor, metonymy and conventional knowledge. First, it is necessary to provide a review of the most important figurative meanings of the word *heart*, except the proper one, as listed in several English dictionaries (*Longman, Oxford, Cambridge*) and Romanian ones (*Dicţionarul Limbii Române Moderne*, *DEX, DLRC*): 'seat of positive or negative feelings and emotions'; 'seat of love feelings'; the symbol of good and evil; 'courage, boldness, enthusiasm'; 'soul, consciousness, mind, thought'; 'character, nature'; 'human being, man, person'; 'middle, center, interior, the most important part of an object'. Additionally, Romanian also comprises a folk meaning of the word *heart*, namely 'stomach'.

The metonyms and conceptual metaphors considered a cognitive source for many of the idioms under discussion lie at the basis of these lexicalized meanings.

3.1. Cognitive motivation of English and Romanian *heart* idioms

3.1.1. Conventional knowledge

- ***EN: your heart skipped/missed a beat*** ('used to say that somebody suddenly feels a moment of fear or excitement', LDCE)
  RO: a-i sta inima

e.g. Every time his boss called him, his *heart skipped a beat*.
I-*a stat inima* când a văzut rezultatul analizelor.

When we are very excited or terrified, we have the impression that our heart is no longer beating or that it is not 'working' properly.

- ***EN: (with your) hand on (your) heart*** ('speaking honestly, telling the truth')
  RO: cu mâna pe inimă

e.g. He said, *hand on heart*, that he had never cheated on her.
Îţi spun *cu mâna pe inimă* că aşa s-a întâmplat totul.

The cognitive motivation is actually represented by the very gesture that this idiom describes. It is known that in order to strengthen their words or to emphasize that they are sincere, people often put their hand on their heart. Another cognitive source could be the metonymy THE HEART STANDS FOR SINCERITY.

- ***EN: your heart was in your mouth*** ('used to say that you suddenly felt very afraid', LDCE)
  RO: cu sufletul la gură

In Romanian, the noun *suflet* (*soul*) is often found in idioms instead of the

noun *inimă* (*heart*). For further clarification, see the explanation for the idiom *în adâncul inimii / în adâncul sufletului* (*in one's heart of hearts*)

e.g. I *had my heart in my mouth* when I heard that strange noise upstairs.
Aşteptau rezultatele examenului *cu sufletul la gură*.

The Romanian expression also has other meanings: 'to pant/ breathe heavily' and 'to be in agony/ very ill' (DEX).

e.g. Alergase tot drumul şi a ajuns *cu sufletul la gură*.
Era foarte bolnav, *cu sufletul la gură*.

1.1.1. Metaphoric and metonymic conceptualizations

I. HEART IS A CONTAINER - This metaphor is essential in conceptualizing the heart. Due to the fact that the heart is seen as 'the seat of feelings and emotions', people can imagine it as a 'storage box' of such emotional states.

- ***EN: straight from the heart / from the bottom of one's heart*** ('very sincerely', CD)
  RO: din adâncul inimii/ din (toată) inima
  din suflet/ din adâncul sufletului; a spune de la/ din inimă

e.g. Her wishes came *straight from the heart*.
From the bottom of my heart, thank you for your support.

Sper *din toată inima* să nu se fi supărat pentru cele întâmplate.
Era foarte emoţionat. Cred că a vorbit *din adâncul inimii*.

- ***EN: in one's heart of hearts*** ('to be secretly sure about something')
  RO: în adâncul inimii/ în adâncul sufletului

e.g. *In her heart of hearts*, she knew she didn't love him.
În adâncul inimii, ştia că el are dreptate.

This idiom refers to a person's deepest and most hidden feelings and thoughts. There is a double metaphor here: the heart represents 'the essence, the center of an entity'; in this case the entity is the heart itself (Neagu 2006:171).

It is important to note that in Romanian there are two words that refer to a possible seat of emotions: *heart* and *soul*. That is why we have two Romanian idiomatic equivalents: *în adâncul inimii* and *în adâncul sufletului.* Thus, the source domain 'a very deep container' corresponds to two target concepts: *heart* and *soul*.

This is probably due to the fact that in Romanian the term *heart* comes from the Latin *anima* (soul) (Trantescu 2016: 222).

- ***EN: take something to heart*** (‘to consider what someone says to you very seriously, often because it upsets you’, LDCE)
  RO: a pune (ceva) la inimă

e.g. You *shouldn’t have taken to heart* all his mean comments.
E foarte tăcută. În ultimul timp a pus la inimă *toate supărările.*

II. HEART IS A BRITTLE OBJECT **-** the heart is seen as a fragile object that one needs to take great care of.

- ***EN: break somebody’s heart*** (‘make somebody feel extremely unhappy’, TFD)
  RO: a i se rupe (sau a-i rupe cuiva) inima/ sufletul

e.g. It *breaks my heart* to see our lakes and rivers threatened by pollution.
Mi s-ar rupe inima dacă l-aș vedea cum se chinuie.

- ***EN: break somebody’s heart*** (‘to make someone very unhappy by ending a relationship with them or doing something that upsets them a lot’, LDCE)
  RO: a sfâşia/ a zdrobi inima cuiva

e.g. She *broke her boyfriend’s heart* when she left him
Despărţirea de soţul ei, după atâţia ani de căsnicie, *i-a zdrobit inima*.

III. HEART AS A SEAT OF GOOD AND BAD EMOTIONS/ FEELINGS

a) *HEART AS A SEAT OF JOY*

- ***EN: do something to your heart’s content*** (‘to do something as much as you want’)
  RO: a face ceva după placul (voia) inimii/ cât îi cere cuiva inima

e.g. She had a day off, so she decided to read *to her heart’s content*.
Copiii au luat vacanța și acum se pot juca *după voia inimii*.

- ***EN: somebody’s heart leaps*** (‘used to say that someone suddenly feels happy and full of hope’, LDCE)
  RO: a-i tresălta inima de bucurie/ a-i zburda inima

e.g. *My heart leapt* when I heard the good news.
Inima îi tresălta de bucurie, gândindu-se că se vor reîntâlni curând.

• ***EN: with all your heart*** (‘with all your strength, energy or emotion’, LDCE)
RO: cu toată inima/ cu dragă inimă

e.g. I will love you *with all my heart* till death do us part.
Credea *cu toată inima* că totul avea sa fie bine.

• ***EN: somebody’s heart’s desire*** (‘someone or something that is greatly wished for’, TFD)
RO*: *pe placul inimii/ după dorința inimii

e.g. *Her heart’s desire* was just to see her child healthy again.
Petrecerea a fost *pe placul inimii mele*.

• ***EN*: *with a light heart*** (‘with a carefree, uplifted attitude’, TFD)
RO*: *cu inima uşoară

e.g. He sat for the graduation exam *with a light heart*.
Se simțea *cu inima ușoară* și conștiința împăcată.

b) *HEART AS A SEAT OF SUFFERING, PAIN, TROUBLE*

• ***EN: sick at heart*** (‘very unhappy, upset or disappointed about something’, LDCE)
RO: inimă rea; a muri de inimă rea/ a-şi face inimă rea*; *a face cuiva inimă rea

e.g. Ann was *sick at heart* to think that she would never see her friend again.
Nu-ţi mai face *inimă rea* din orice.

• ***EN: with a heavy/ sinking heart*** (‘feeling very sad’, LDCE)
RO: a avea/ a-şi simţi inima grea; cu sufletul greu

In the case of the idiom *with a sinking heart*, we can also identify the spatial metaphor BAD IS DOWN since the adjective *sinking* suggests the idea of ‘going down below the surface’ (CD)

e.g. They parted *with a heavy heart*, wondering if they would ever meet again.
În urma celor întâmplate, după atâtea nenorociri, *avea inima grea*.

• ***EN*: *strike, fear, terror, panic etc. into somebody’s heart*** (‘to make somebody be afraid’, OLD)
RO*: *a băga/ a semăna groază, panică etc. în inima/ sufletul cuiva

e.g. The warning sirens *struck fear into the townspeople's heart*.
Faptele lui *băgaseră groaza în inimile tuturor locuitorilor*.

These two idiomatic expressions are also motivated by the metaphor HEART (SOUL) IS A CONTAINER

c) *HEART AS A SEAT OF LOVE FEELINGS*

- ***EN: steal somebody's heart*** ('to make somebody fall in love with you', OLD)
  RO: a-i fura cuiva inima

e.g. His good looks and charm *stole her heart* immediately.
Purtându-se cu blândeţe şi înţelegere *îi furase inima*.

- ***EN: win somebody's heart*** ('to make someone love you', OLD)
  RO: a câştiga inima cuiva

e.g. The children *have won the old man's heart*.
Cu felul lui de a fi, a reuşit să-*i câştige inima* definitiv.

These two idiomatic pairs are also motivated by the metaphor HEART IS AN OBJECT OF VALUE.

- ***EN: the way to somebody's heart*** ('the way to make somebody like or love you', OLD)
  RO: a ajunge la inima cuiva

e.g. It took him a while to find *the way to his future wife's heart*.
Deşi nu se aştepta, declarația lui de dragoste *a ajuns la inima ei*.

These two idiomatic expressions are also motivated by the metaphor LOVE IS A JOURNEY.

IV. HEART STANDS FOR KINDNESS

- ***EN: have a heart of gold*** ('very kind character', LDCE)
  ***RO: a avea inimă bună (de aur)/ a fi bun la inimă* (*cu inima bună*)**

e.g. The rich man *had a heart of gold*. He helped many people in need.
Avea o *inimă de aur* şi împărţea totul cu prietenii.

These two idiomatic expressions are also motivated by the synecdoche HEART STANDS FOR THE PERSON.

- ***EN: somebody doesn't have the heart to do something*** ('to feel unable to do something because you feel it would be unkind', CD)
  RO: a nu lăsa pe cineva inima să (nu)

e.g. Jane *didn't have the heart to* abandon the little puppy.
Nu m-a lăsat inima să-l cert tocmai atunci când era atât de trist.

- ***EN: have a heart!*** ('show kindness and sympathy', CD)
  RO: a fi om de inimă/ a avea inimă

e.g. *Have a heart* and forgive her for that minor mistake!
Are şi el *inimă*, deşi uneori vrea să ascundă asta.

V. HEART STANDS FOR WICKEDNESS – this metonymy represents the cognitive mechanism which links the literal meaning to the idiomatic one.

- ***EN: have a heart of stone*** ('to be unkind or cruel', CD)
  RO: a avea (o) inimă de piatră (împietrită)

e.g. You would need *a heart of stone* not to be moved by this sad story.
Avea *o inimă de piatră*. Nimic nu o emoționa.

Both idioms are also motivated by the synecdoche HEART STANDS FOR THE PERSON.

- ***EN: harden your heart against somebody/something*** ('no longer be emotionally affected', TFD)
  RO: a i se împietri cuiva inima

e.g. As a doctor, she had to *harden her heart against her patients' suffering*.
După ce a trecut prin multe situații grele, *i s-a împietrit inima*.

As can be seen, heavy or hard materials are metaphorically linked to a rigid attitude, or even to a harsh and bad character. In these cases, it is not easy to reach or impress the *heart* or, more precisely, the *person* (they are in fact metaphorical expressions based on metonymy) and feelings such as indifference, cruelty, lack of compassion or insensitivity predominate. The hardness of the material is reinterpreted as character harshness and, thus, a metaphorical correspondence with the domain of the heart is established. Yet, there is the exception *heart of gold* (*inimă de aur*) which receives a positive connotation despite the hard material.

Here, however, the value of the respective substance (precious metal) is dominant. (Trantescu 2016: 232)

VI. HEART STANDS FOR COURAGE/ ENTHUSIASM/ WILLINGNESS is another conceptual metonymy which corresponds to another lexicalized meaning ('courage, spirit, enthusiasm, will').

- ***EN: take heart*** ('to feel encouraged', CD)
  RO: a-şi lua inima în dinţi

e.g. *Take heart*! You will soon find a better job.
Și-a luat inima-n dinți și a spus tot adevărul.

- ***EN: lose heart*** ('to lose one's courage or confidence', TFD)
  RO: a(-şi) pierde inima (DLRLC, II, p. 520)

e.g. Despite these failures, you shouldn't *lose heart*.
Deși a răspuns greșit la prima întrebare, el nu *și-a pierdut inima* și a reușit să treacă testul.

- ***EN: your heart is in your boots*** ('feeling very sad, disappointed, worried', CD)
  RO: a-i cădea cuiva inima în jos (sau în călcâi) ('to get scared', DEX)

e.g. *His heart was in his boots* when he found out he had been fired.
Mi-a căzut inima-n jos când am auzit focul de armă.

Although their meanings are slightly different ('sad, disappointed, worried' *versus* 'scared'), both idioms are motivated by the orientational metaphors COURAGE IS UP and LACK OF COURAGE IS DOWN or ANXIETY IS DOWN. However, they are considered obsolete.

4. Approaching *heart* idioms in teaching-learning process. An experimental study

4.1. Statement of the problem

Teaching idioms to EFL students is highly important in order to improve their general communication skills. Idioms are usually taught by traditional methods without providing the students with any other connections, except for the explanation/ description of the respective idioms. As most students have difficulties in learning idioms, teachers have been constantly searching for alternative and more efficient ways to teach metaphoric language, besides those

methods that are considered traditional such as the translation method and memorisation.

Danesi (1993, qtd in Kövecses & Szabó 1996: 345) considers that native-speaker competence also involves shaping the discourse in metaphorical ways. This "metaphorical competence" underlies the "conceptual fluency" and it can be taught alongside grammatical and communicative competences.

According to Irujo (1993: 217), if students are taught strategies for dealing with figurative language, they will be enabled to make use of the "semantic transparency of some idioms". The linguist further points out that the link "from the idiomatic meaning to the literal words" will help students learn that idiom. In addition, Kövecses & Szabó (1996: 345) believe that "motivation", called "semantic transparency" by Irujo, derives from knowledge of the three cognitive mechanisms, namely metaphor, metonymy and conventional knowledge which relate idiomatic meanings to literal ones. Additionally, by means of an informal experimental study on several English phrasal verbs having idiomatic meanings, Kövecses & Szabó (*ibid.*, 346-352) manage to prove that the cognitive semantic approach can facilitate the learning of idioms by non-native speakers.

In the light of the above, we consider that activating cognitive strategies in teaching English *heart* idioms to Romanian students is likely to lead to better outcomes than using the traditional approach.

4.2. Research questions and aims

Taking into account the fact that most *heart* idioms are conceptually motivated, the following questions arise:

– How well do Romanian students deal with English 'heart' idioms when they are made aware of the cognitive mechanisms? Can such mechanisms enhance students' understanding of figurative language?

– Do students enjoy applying cognitive strategies and feel more encouraged to learn 'heart' idioms?

– Do students manage to remember the meanings of the idioms they have been taught from the cognitive perspective? Are they able to work out on their own the meanings of other 'heart' idioms that they see for the first time?

In order to answer these questions, we carried out an experimental study having the following aims:

– To teach several English *heart* idioms to two classes of students by means of two different methods, namely the traditional method and the cognitive linguistic approach;

– To assess students' attitude and responsiveness to each method;

– To give students in both classes the same test paper involving previously taught *heart* idioms, as well as new ones;

– To compare the results and determine the efficiency of integrating cognitive strategies in the process of teaching-learning *heart* idioms.

4.3. Methodology and procedure

Starting from our work hypothesis and research questions, the qualitative analysis was used to interpret the data obtained by the quantitative method. The experimental study involved 40 first-year Romanian students pursuing an English Minor who were divided into two classes, each consisting of 20 students: the *control* group and the *experimental* group. It is worth mentioning that all students had an upper-intermediate level of English.

Over the course of two weeks (a 100-minute class each week), the students in the experimental group were familiarized with the cognitive mechanisms on the basis of various idioms referring to body parts in order to become able to form links between literal and figurative meanings. All this time, the students in the control group were taught the same idioms by means of the traditional translation method.

In the third week, during the third class, the students in the control group were given handouts containing 15 selected *heart* idioms along with their corresponding Romanian idiomatic expressions; after they had read the English idioms and their Romanian translations for several times in order to memorise them, the handouts were removed and they were given the test paper. The same idioms were presented to the students in the experimental group from the cognitive perspective they had been practising for the past two weeks. Then they were given the same test paper, being also required to point out which cognitive mechanisms motivated each idiom.

The test involved two tasks: a gap-filling exercise with the 15 *heart* idioms that had previously been taught and a more creative exercise which required students to make sentences using other 10 English *heart* idioms for which they had not received any kind of explanation beforehand. To this end, they had to figure out their meanings on their own. The students had 60 minutes to complete both tasks.

Below we provide the test paper administered to both groups of students.

Test paper

Task 1: Fill in the gaps with the appropriate idiom from the list.

> *Take heart; (Be) sick at heart; Have a heart; Somebody doesn't have the heart to do something; In one's heart of hearts; Take something to heart; (Make) one's heart leap; At heart; With a light heart; With all your heart; Have a heart of stone; Your heart is in your boots; Win somebody's heart; One's heart missed a beat; Strike fear into somebody's heart;*

1. I refused to believe it, but ..... I knew that it was true.
2. Her ..... whenever she thinks of the first time she met her husband.
3. Tom ..... about having to leave his best friends behind.
4. Don't ..... his comments ..... . He criticizes everyone in the office.

5. Jane left the hospital ..... . She was completely healed.
6. I didn't ..... to tell him that her injury would prevent her from skating.
7. You'll get no sympathy from her; she ..... .
8. I told him to ..... and try again until he passed the driving test.
9. He had lots of friends, but he was a private person ..... .
10. She didn't like him at first, but he managed to ..... with his kindness.
11. My ..... when I saw that the nurse was coming with my test results.
12. The economic crisis would ..... of business people everywhere.
13. He proved that he …..…. when he donated money to charity.
14. His ……. since he found out about his friend's car accident.
15. I wished ..... that I could believe his words.

Task 2: Use the following idioms in sentences of your own so that their meaning can be easily grasped:

(1) *Harden your heart against somebody/something;* (2) *The way to somebody's heart;* (3) *Do something to your heart's content;* (4) *With (your) hand on (your) heart;* (5) *Lose heart;* (6) *Your heart was in your mouth;* (7) *Straight from the heart;* (8) *Break somebody's heart;* (9) *Somebody's heart's desire;* (10) *With a sinking heart.*

4.4. Findings

We estimated the effectiveness of each teaching method in terms of the number of correct answers provided by the students in the two groups. The results showed that, overall, the students in the experimental group, who had previously been taught using the cognitive linguistic approach, managed to perform better than the students in the control group who had been taught beforehand using the traditional translation method.

The findings of our quantitative analysis are graphically rendered in a chart that is supported by the data in the tables provided below.

In terms of figures, out of a total of 500 answers, the students in the control group scored a total of 334 correct answers, namely 66,8%, while the students in the experimental group had a total of 434 correct answers corresponding to 86,8%. Unlike the students in the control group, who performed less well in the second task than in the first one, those in the experimental group managed to solve the second task almost as well as they did for the first one. Consequently, the students who were aware of the cognitive mechanisms underlying *heart* idioms, namely conventional knowledge, metaphor and metonymy, turned out to cope better even when faced with idioms that had not been previously discussed in class (task 2).

The percentage difference between the two groups with respect to the total number of correct answers was 20%.

Total number of correct answers
(25 sentences x 20 students = 500 answers)

Control group	Experimental group
334	434

As regards each task individually, for the first one, the 20 students in the control group provided 209 correct answers out of 300, namely 69,6%, whereas the 20 students in the experimental group managed to give 265 correct answers out of 300, which corresponds to 88,3%. As can be seen in the first table, the most difficult idioms represented by *in one's heart of hearts, (make) one's heart leap, take something to heart, take heart, at heart, one's heart missed a beat* and *your heart is in your boots* corresponding to sentences number 1, 2, 4, 8, 9, 11 and 14 were rather problematic for the students in the control group, whereas those in the experimental group generally managed to successfully deal with their meanings in order to fill in the gaps with the appropriate idioms.

The percentage difference between the two groups as regards the total number of correct answers for Task 1 was 18,7%.

Number of correct answers for Task 1

(15 sentences x 20 students = 300 answers)

Sentence number	Control group	Experimental group
1	13	18
2	12	19
3	13	16
4	14	17
5	17	18
6	16	20
7	14	16
8	13	18
9	11	17
10	15	17
11	12	16
12	15	18
13	14	16
14	12	19
15	18	20
Total Task 1	209	265

As to the second task, we counted 125 correct answers out of 200, namely 62,5% for the control group, and 169 correct answers out of 200, that is 84,5%, in the case of the experimental group. The second table shows that, unlike the

students in the control group, the students in the experimental group were able to determine to a greater extent the meanings of those idioms that were a bit more complicated to detect (*harden your heart against somebody/something, do something to your heart's content, lose heart, your heart was in your mouth* and *with a sinking heart*) and properly use them in sentences, as required for the second task.

The percentage difference between the two groups as regards the total number of correct answers for Task 2 was 22%.

Number of correct answers for Task 2
(10 sentences x 20 students = 200 answers)

Idiom number	Control group	Experimental group
1	14	20
2	14	16
3	12	18
4	13	15
5	12	17
6	9	16
7	14	17
8	13	15
9	13	16
10	11	19
Total Task 2	125	169

Percentage representation of correct answers

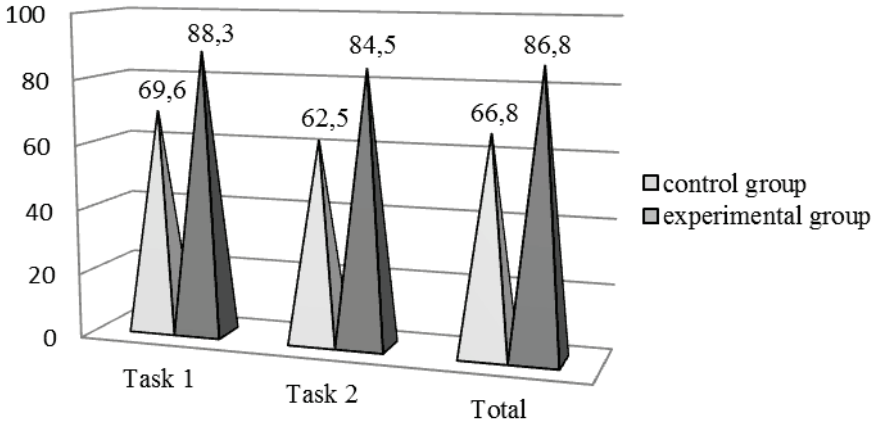

Moreover, as we have already mentioned, the students in the experimental group were also asked to point out the cognitive mechanisms motivating each idiom encountered in the test paper. The results turned out to be encouraging: 16

students out of 20 succeeded in identifying the right cognitive mechanisms for at least 19 idioms out of 25, which was reflected in the total number of correct answers for their group.

Even though our experiment is not exhaustive, it does lay the groundwork for a more complete research study in the future. We intend to carry out similar empirical studies using other body-related idioms and different types of exercises for the test paper. Further studies should consider a longer period of time for the overall experiment (teaching and evaluation) in order to observe students' long-term responsiveness to cognitive strategies and test their capacity to remember idioms longer.

Conclusion

Our paper has been focused on approaching *heart* idioms from the cognitive linguistic perspective with application in the teaching-learning process.

Before presenting our experimental study, we attempted to highlight several common elements in the conceptualization of the *heart* in English and Romanian. We may conclude that, generally, the heart is conceptualized as a container for positive or negative emotions, as a precious or fragile object, as well as a living organism that can be easily injured. Also, the heart is metonymically conceptual-lized as a person (part for the whole). It can symbolize one's courage, will, enthusiasm, conscience or character. Besides the conventional knowledge, the metaphors and metonymies that we have discussed in this paper are in fact a reflection of the cultural models that once dominated the conceptual and cultural framework of the English and Romanian people.

In order to substantiate the efficiency of integrating the cognitive strategies in the teachers' endeavour to familiarize students with English idioms, we carried out an experimental study involving 40 Romanian students. According to the results, we can say that the use of the cognitive linguistic approach made the process of teaching *heart* idioms be more operative as it helped students establish useful links between their literal and conceptual meanings. The fact that the students in the experimental group had been made aware of the existence of the three cognitive mechanisms motivating idioms contributed to increasing their comprehension capacity, which led to satisfying results in the test paper.

Moreover, during the teaching activity students in the experimental group proved to be more mentally active and relaxed than their colleagues in the control group. The focus on stimulating the cognitive strategies also enhanced their critical thinking, unlike in the case of the other students who had been encouraged only to memorize the corresponding Romanian idiomatic expressions.

Although it does take an extra effort on the teacher's part, activating EFL students' cognitive strategies when teaching idiomatic expressions represents an enjoyable, effective and challenging method that is likely to yield long-term benefits.

REFERENCES

Danesi, Marcel, "Metaphorical competence in second language acquisition and second language teaching. The neglected dimension", in J. E. Alatis (Ed.) *Georgetown University Round Table on Language and Linguistics*, Washington D.C., Georgetown University Press, 1993, pp. 125-136. (Danesi 1993)

Dirven, René, "Metaphor and Polysemy", in *CILL*, 11, 1985, pp. 3-4. (Dirven 1985)

Fernando, Chitra, *Idioms and Idiomaticity*, Oxford, Oxford University Press, 1996. (Fernando 1996)

Gibbs, Raymond. W., O'Brien, Jennifer E., "Idioms and Mental Imagery. The Metaphorical Motivation for Idiomatic Meaning", in *Cognition*, vol. 36, 1990, pp. 35-68. (Gibbs 1990)

Gibbs, Raymond W., Nayak, Nandini P., "Why Idioms Mean What They Do", in *Journal of Experimental Psychology*, vol. 120, 1991, pp. 93-95. (Gibbs 1991)

Gibbs, Raymond. W. et al., "Metaphor in Idiom Comprehension", in *Journal of Memory and Language*, vol. 37, 1997, pp. 141-154. (Gibbs 1997)

Gibbs, Raymond W. Jr., Steen, Gerard J., "Introduction", in *Metaphor in Cognitive Linguistics*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 1997. (Gibbs 1997)

Irujo, Suzanne, "Steering clear: Avoidance on the production of idioms", in *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 31, 1993, pp. 205-219. (Irujo 1993)

Johnson, Mark, *The Body in the Mind*, Chicago, University of Chicago Press, 1987. (Johnson 1987)

Kövecses, Zoltán, Szabó, Peter, "Idioms: A View from Cognitive Semantics", in *Applied Linguistics*, vol. 17, 1996, pp. 326-355. (Kövecses & Szabó 1996)

Kövecses, Zoltán, Radden, Günter, "Metonymy: Developing a Cognitive Linguistic View", in *Cognitive Linguistics*, 9, 1998, pp. 37-78. (Kövecses & Radden 1998)

Kövecses, Zoltán, *Metaphor. A Practical Introduction*, Oxford, Oxford University Press, 2002. (Kövecses 2002)

Lakoff, George, *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind*, Chicago, University of Chicago Press, 1987. (Lakoff 1987)

Langlotz, Andreas, *Idiomatic Creativity*, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company, 2006. (Langlotz 2006)

Makkai, Adam, *Idiom Structure in English*, The Hague, Mouton, 1972. (Makkai 1972)

Neagu, Mariana, "In One's Heart of Hearts – the Folk Model of the Heart in English and Romanian", in *The Fellowship of Cultural Rings*, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică R.A, 2006. (Neagu 2006)

Nunberg, Geoffrey, Sag, Ivan A., Wasow, Thomas, "Idioms", in *Language, Journal of the Linguistic Society of America*, 70 (3), 1994, pp. 491-538. (Nunberg et al. 1994)

Sinclair, John (Ed.), *Corpus, Concordance, Collocation*, Oxford, Oxford University Press, 1991. (Sinclair 1991)

Taylor, John R., *Cognitive Grammar*, Oxford, Oxford University Press, 2002. (Taylor 2002)

Trantescu, Ana-Maria, *Conceptualizări metaforice și metonimice în construcțiile idiomatice din limbile engleză și română*, Craiova, Editura Universitaria, 2016. (Trantescu 2016)

Trantescu, Ana-Maria, "Ear Idioms in English and Romanian. A Cognitive Approach", in *Studia Linguistica Et Philologica. In Honorem Magistrae Ioana Murar*, Craiova, Editura Universitaria, 2018, pp. 331-337. (Trantescu 2018)

Weinreich, Uriel, "Problems in the analysis of idioms", in Puhvel, J. (Ed.) *The Substance and Structure of Language*, Berkeley, University of California Press, 1969. (Weinreich 1969)

Yu, Ning, "The Chinese Heart as the Central Faculty of Cognition", in *Culture, Body, and Language: Conceptualizations of Internal Body Organs across Cultures and Languages*, Berlin/New York, De Gruyter Mouton, 2008, pp. 131-168. (Yu 2008)

Electronic Resources

Bilkova, Ilona, *Czech and English Idioms of Body Parts: A View From Cognitive Semantics*, MPhil(R) thesis, University of Glasgow, 2000. http://theses.gla.ac.uk/76017/ [Last accessed 2020, July, 7] (Bilkova 2000)

Delibegovic Dzanic, Nihada, Berberovic, Sanja, *Conceptual Integration Theory in Idiom Modifications*, Publicacions de la Universitat de València, 2019. https://www.researchgate.net/publication/337307304_Conceptual_Integration_Theory_in_Idiom_Modifications [Last accessed 2020, July, 7] (Delibegovic Dzanic, Berberovic 2019)

https://dexonline.ro (DEX)
https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/ (OLD)
https://dictionary.cambridge.org/ (CD)
https://www.thefreedictionary.com/ (TFD)
https://www.ldoceonline.com/ (LDCE)
https://www.lexico.com/

Dictionaries

Cowie, Anthony P. et al., *Oxford Dictionary of Current Idiomatic English*, vol. I, Oxford, Oxford University Press, 1975. (Cowie et al. 1975)

*** *Dicţionarul Limbii Române Literare Contemporane*, vol. I-IV, Bucureşti, Editura Academiei, 1955-1957. (DLRLC)

*** *Dicţionarul Limbii Române Moderne*, Bucureşti, Editura Academiei R.P.R., 1958. (DLRM)

*** *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Ediția a doua, București, Univers Enciclopedic, 1998. (DEX)
*** *Oxford Dictionary & Thesaurus*, Oxford University Press, 2007. (Oxford Dictionary & Thesaurus 2007)
*** *Longman Dictionary of Contemporary English*, Pearson Education, 2004. (LDCE)

ABSTRACT

The paper aims at bringing into focus the importance of approaching teaching idioms from the cognitive linguistic perspective. To this end, a contrastive study was conducted, which consisted of applying the traditional method and the cognitive linguistic method to two classes of Romanian students during the process of *heart* idioms acquisition. Since the conceptual framework is generally common to both languages, activating cognitive strategies (conventional knowledge, con-ceptual metaphor and metonymy) in teaching idiomatic structures proved to be effective by enabling EFL students to understand and use them creatively.

Key words: cross-cultural conceptual motivation, cognitive strategies, heart idioms

REZUMAT

Lucrarea își propune să prezinte importanța predării construcțiilor idiomatice din perspectiva cognitivă. În acest scop, s-a realizat un studiu contrastiv la care au participat două grupe de studenți români. Experimentul a constat în abordarea metodei tradiționale și a metodei cognitive în timpul procesului de predare-învățare a idiomurilor din domeniul conceptual al *inimii*. Întrucât cadrul conceptual este în general comun ambelor limbi, activarea strategiilor cognitive (cunoștințele conven-ționale, metafora conceptuală și metonimia) în predarea structurilor idiomatice s-a dovedit a fi eficientă, permițând studenților ce învață engleza ca limbă străină (EFL) să le înțeleagă și să le folosească în mod creativ.

Cuvinte-cheie: motivare conceptuală interculturală, strategii cognitive, idiomuri din domeniul conceptual al inimii

A REPERTOIRE OF DONGBA PICTOGRAPHS: CHALLENGES AND SOLUTIONS

XU Duoduo
Nanyang Technological University
duoduo.xu@ntu.edu.sg

1. Introduction

The Dongba script has been enlisted in the World Memory Heritage by the UNESCO in 2003. It is considered "the only pictographic script which is still in use today"[1]. With the recognition of this writing system, many other pictographic writing systems have been brought into light. Among others, South-West China shows to be a cradle of pictographic writings, e.g.: Ersu Shaba script (Sun 1982), Pumi Hangul script (Song 2010), Muya Sujowu script (Liu & Huang 2013), Namuzi Pabi/Pazi script (Wang & Wang 2013), Lhoba Niubu script (Zhao 2014). Scholars pointed out that the development of early writings can be reconstructed from these scripts of ethnic groups (Song 2010). Nevertheless, these pictographic scripts are strictly attested in indigenous religious manuscripts, while Dongba script is used also to transcribe local language besides Dongba scriptures. Moreover, Dongba script possesses a greater number of glyphs, comparing to the others.

The correspondence between the Dongba glyphs and the Moso/Na language is different from well-known mature writing systems, such as Chinese, Japanese, Latin, Sanskrit, Arabic, etc. "Moso" is the old appellation of this ethnic group living along Jinsha River, the main branch of the upper stream of Yangtze River. The literature recordings of this ethnic group can be traced back to Jin Dynasty (265-420 AD; Chang 1987: 210). And it is still spotted in documents during the period of the Republic of China. On the other hand, "Na" is the Romanized word of the shared syllable of their endonyms. During the nationality recognition conducted by China in 1950s, the western branch of Moso People has been recognized as "Naxi" People, according to their endonym [nɑ˩˨ɕi˧]. According to language documentation studies, the other branches share the similar morphological structure of their endonyms: the syllable "nɑ" followed by the word for "people". The syllable "nɑ" is homophonic to the word meaning "black, big". Therefore, some scholars use "Na/Naish" People to refer to this ancient ethnic group (Jacques & Michaud 2011). According to ISO 639-3, the dialects of Moso/Na languages are assigned to two different codes: "nxq" for Naxi and "nru" for Na[2].

Moso People 'live' at the edge between orality and literacy. The eastern branch remains still an oral community. Most indigenous people are illiterate. And their writing system contains very limited number of pictographs (Song 2003; Xu

2017a). The western branch had more contact with Han culture. However, the way how Dongba scriptures are written and read reveals their roots from oral tradition.

Traditionally, Dongba glyphs are used for scriptures. In these manuscripts, the pictograms write only the keywords of a verse in Dongba chants (Fu 1982: 6; Wang 1988: 124; Yu 2009: 19). Dongba priests can read out the complete verses from the scriptures, according to the oral versions of the texts learnt by heart (Li 1997: 70-71).

Dongba writings has also undergone 'evolution'. Dongba glyphs have also been used to transcribe secular documents (notation of accounts, land contracts, letters, etc.) in which they are utilized as phonetic loans to write down each syllable of a sentence (Yu 2003: 252-282; Yu 2008: 124-250). In the contemporary world, Dongba pictographs are applied to transcribe couplets, modern vernacular language, and even foreign brands (e.g.: "Starbucks", cf. Poupard 2019: 54). According to the framework of writing systems developed by Gelb (1952: 190-194), Dongba script should be categorized as a semasiography used as an identifying-mnemonic device, which is undergoing the change into phonography.

The option of digitizing Dongba pictographs has been under discussion in the last two decades. Encoding experts made a number of attempts and generated several types of keyboards. However, a widely adopted tool does not exist yet. Most researchers in Naxi studies still follow a traditional procedure: they insert the Dongba glyphs as images into the texts. It is time-consuming to tidy-up the glyph images and to quote from each scripture under discussion. Sometimes, the glyphs are unclear, due to the writing style or erosion of the manuscripts. Moreover, this also requires additional work in editing texts which are a mixture of Unicode characters and glyphs in the format as images.

Considering the broad and active usage of Dongba script, a keyboard can help to transcribe the Dongba scriptures and daily communications. The present study aims at a review of the works on encoding and inputting Dongba glyphs, in order to propose a practical design that could avoid the current shortcomings of the keyboards.

2. The Development of Dongba Digitization

2.1 Inputting Dongba Glyphs

E-Dongba is the first keyboard for typing Dongba pictograms. It has been developed by Yang Xiaohui in 2001. This keyboard can input Dongba pictographs through either semantics or Naxi *pinyin*. Chinese and English translations of each Dongba character are embedded to the system. The meanings of the characters should be quoted from dictionaries, like Li *et al*. (1972) and Fang (1981)[3]. In these dictionaries, Dongba characters are categorized according to their original meanings (in comparison to their meanings when they are used as phonetic loans). The common semantic categories include astronomy, geography, plant, birds, mammals, insects and fish, etc.

The font implemented in *E-Dongba* includes 1561 Dongba hieroglyphs and 661 Geba scripts, i.e. 2222 words. It also contains 50 International Phonetic Alphabet (IPA) characters for Naxi language. This keyboard has been applied in some academic research, e.g.: Ceinos Arcones (2012: 136) and Poupard (2019: 9), but it has received critics as well. Gan (2004: 3) pointed out that the phonetic input (pinyin) in *E-Dongba* shows unclear resources: neither the standard Naxi Pinyin settled in 1957 nor IPA. Moreover, the semantic input is associated with multiple mapping and makes it difficult to find the right character. This is a user-based issue. If the user knows Dongba glyphs and Moso/Na language, multiple mapping will not be an obstacle. However, there are also users not familiar with the language or the writing system, but in need to list some glyphs. In this case, more annotations would be necessary for them to select among the searching results. In other words, the process involves translation, due to the fact that the target script is not a major writing system. At the moment, *E-Dongba* is not an open-source software, with very limited trial attempts allowed[4].

Later on, many other attempts to type in Dongba pictographs were produced, including: "A Keyboard to Type Dongba Pictographs Based on Semantic Catergorization纳西东巴象形文字的分类拼意输入方法及其键盘" (CN1547094A), 2004.11, by Dali University大理学院; "A Keyboard to Type Dongba Pictographs Based on Structures and Strokes东巴文图元输入法及键盘" (CN101477408A), 2009.07, by Dalian Minzu Institute 大连民族学院; "A Naxi-Chinese-English Keyboard to Type Dongba Pictographs 纳西-汉-英输入法的实现方法" (CN103677305A), 2014.03, by Kunming University of Science and Technology 昆明理工大学; "A Keyboard to Type Dongba Pictographs Based on Graphic Topology 基于图形拓扑特征进行识别的纳西东巴象形文字输入方法" (CN104866117A), 2015.08, by University of Science and Technology Beijing北京科技大学; "A Naxi-Chinese Keyboard to Type Dongba Pictographs 纳西东巴象形文和中文的综合输入方法" (CN106055124A), 2016.10, by Henan Agricultural University河南农业大学.

Among the five patents, three depend on semantics and two on the shapes of the characters. These keyboards aim at enabling users not knowing much about Dongba pictographs to type in these characters. The action of typing in Dongba pictographs according to their meanings involves the issue of translation. To key-in Dongba pictographs according to the composition of the characters requires a detailed analysis of several aspects of each character (components, strikes, crossing points, etc.), which could also be challenging.

There are three ways to input text in Unicode: selecting characters from a table; virtual keyboard; converting data that exist in other encodings (Haralambous 2007: 159). Besides the virtual keyboard mentioned above, several designs of Dongba script were published open-source, e.g.: 遊トンパ, 遊トンパ年賀 (Kojima 2002-2004). They are self-designed fonts in TrueType format, together

with a character table displaying limited graphs (around 200, which is about one tenth of the inventory of Dongba pictographs).

2.2 Unicode

As a foundation of key-in system, a database of the characters needs to be settled. The Unicode encoding project aims at providing an international standard for computer processing of the Dongba pictographs, in order to facilitate easier transmission of the data on the internet. The preliminary tasks of this goal is to settle down the number of Dongba characters and the unified forms of them. The script has a tentative allocation at U+1A800 to U+1ACFF. The related proposals, comments, and meeting records are chronologically listed on the website SCRIPTSOURCE[5].

The first sketch of proposal available on international standardization of Dongba script dates back to February 2000 (L2/00-048). In this proposal, entitled "Proposal for NAXI-Phonetic", by Michael Everson (a linguist and script encoder), 48 syllables in Naxi language were arranged into three columns (xx0-xx2) and sixteen rows (0-9 and A-F).

The initial proposal from the China National Body for encoding Naxi Dongba Pictograph was submitted in March 2008 (N3425). The number of characters in this proposal was 1203. Only single symbols were selected from the references, including: Fang (1981), 1340 glyphs[6]; Li *et al*. (1972), 2120 glyphs; Rock (1963) and Rock (1972), 3414 glyphs. There were four principles applied to collect the characters: Principle A was to exclude all the variants, Principle B was to exclude most phonetic loans, Principle C was to exclude most compounds, and Principle D was to exclude the syllabic script Geba. The developer of the digital font (TrueType font) is the Beijing Founder Electronics Co., Ltd.[7]. Principle C shows an issue in the design of the keyboard for Dongba ligatures about how to type in ligatures composed of several graphemes, since only few compounds with stable combination of graphemes are included in the proposal[8].

The comments on Proposal N3425 came by Richard Cook and Deborah Anderson in April 2008. The document of comments was numbered N3442. According to the comments, Geba signs should be included in the Unicode for Dongba pictographs. Lexical sources besides *Naxi Dongba Guji Yizhu Quanji* should be cross-checked for the proposal. Moreover, the characters should be assigned to tentative code points, starting from 1AAC0.

The revised proposal was submitted in October 2010 (N3935), after answering questions raised by Comment N3442 in October 2008. In the new version, 1188 Naxi Dongba characters were collected[9]. In other words, 15 characters were deleted from the initial version. Checking through the four principles for selecting Dongba pictographs, only the last sentence in Principle B had been modified. According to this slight modification, only one phonetic loan, instead of "few", remained in the proposal. The deleted characters were listed in the notes on the revision (Section VII), which were repeatedly used glyphs to

represent homophones. A major change in this revision was the order of the characters. In the initial version, the characters were arranged following the semantic categories in Fang (1981). In the revised proposal, they were arranged in alphabetic order based on the Naxi Pinyin orthography: /p/, /pʰ/, /b/, /m/, /f/, /t/, /tʰ/, /d/, /n/, /l/, /k/, /kʰ/, /g/, /ŋ/, /h/, /tɕ/, /tɕʰ/, /dʑ/, /ɕ/, /tʂ/, /tʂʰ/, /dʐ/, /ʂ/, /ʐ/, /ts/, /tsʰ/, /dz/, /s/, /z/, /i/, /y/, /æ/, /ɑ/, /o/, /u/, /v/, /ə/, /ər/, /iə/, /uæ/, /uɑ/, /uə/. In correspondence to Comment N3442, an English translation of each Dongba character was assigned according to the Naxi words. With this additional editing, the issue of the semantic mapping came along: would the semantic input have been combined into the keyboard? If yes, how to manage the translation of each pictograph between Naxi language and English/Chinese?

The correspondence to Proposal N3935 was submitted in November 2010 by the US National Body (N3965). The comment stated that Naxi Dongba pictographs were "pre-writing" rather than a writing system[10]. More studies need to be done on the development of the symbols over time. Technologies of images are a better approach to interexchange the pictographs.

In May 2011 a third revision was prepared (N4043). Proposal N4043 reviewed the origin of encoding Dongba script as a result of a national research program "International standardization of Naxi Dongba pictographic script", set by the State Education Department and the State Language Commission started in May 2005. In this proposal, the number of Dongba characters remained 1188, variants and Geba script were excluded. Moreover, the second principle (about phonetic loans) and the third principle (about compounds) were removed.

The correspondence came back in three days, numbered N4060, by the US National Body. The comments insisted on the nature of Dongba pictographs as "pre-writing" and on the fact that images of glyphs elicited from each scripture should not be unified. The comments were also questioning the related technical support, such as the qualification of Beijing Founder Electronics Co., Ltd, and input methods (e.g.: how to handle the layout of Dongba pictographs, which is kind of random).

The China National Body's response, on June 6, 2011, was documented in N4097. The response stated the significance of Dongba pictographs as an ethnic script and their active utilization in all aspects of the life of Naxi People. The True Type font was developed jointly by the Minority Languages Committee of Yunnan Province, Lijiang Dongba Culture Institute, and Beijing Founder Electronics Co., Ltd. Therefore, it is authentic.

A committee of 12 participants from both sides reviewed the last two rounds of proposal and comments in the next two days (June 7 and 8). The main arguments were considered irrelevant. This meeting reached an agreement on a main revision of the proposal to provide samples of modern use of Dongba script, e.g.: Dongba pictographs in books, newspapers, and magazines, and to specify that the encoding aims at modern use, while support for traditional transcription is not necessary. The document number of this meeting is N4112. As far as I am

concerned, the differentiation between modern use and traditional style leads to different functions of the input method, rather than to the encoding of the Dongba script.

The next meeting was held three years later, in September 2014. The China National Body submitted a supplementary report (N4633), with the previous proposal N4043, with samples of modern use of Dongba script: one poem in a textbook teaching Dongba writings and one manuscript of a speech by He Huaqiang.

The feedback N4641 came in one week, document N4641 by Deborah Anderson. In this feedback, the question focused on the modern use of Dongba script, which is also known as the use of Dongba script in vernacular documents. The reviewer noticed the use of Dongba pictographs as phonetic loans in the textbook, and their variant forms. The suggestion for the new revision was to provide more comprehensive details of each Dongba glyphs for the encoding project, including: 1) glyphs in the Dongba script, 2) IPA transcription, 3) Romanized orthography, 4) Chinese gloss for each syllable, 5) English translation of each Chinese gloss.

Poupard (2019) provides a comprehensive correspondence to the question on the 'modernity' of Dongba script. Poupard (2019: 56-59) pointed out that Dongba script should be divided into two categories: traditional Dongba script and vernacular Dongba script. Such classification is comparable to hieratic and demotic Egyptian. The distinction between the two categories depends on: 1) relationship between written word and spoken word; 2) layout of the graphs on the page. The traditional Dongba script is mnemonic and writes down only part of the speech as visual cues. It is generally read from left to right, top to bottom, but displays irregular order ocassionally as well. The modern Dongba script transcribes every syllable of the narrative and represents a linear style.

In September 2017, Michael Everson and Andrew West submitted two characters charts compiled on the basis of Fang (1981) and Li *et al.* (1972), printed by using *UniBook*. The two proposals were numbered N4877 and N4878, respectively. N4877 collected 1572 characters, while N4878 collected 2163 characters. The IPA transcriptions in the dictionaries were used as the names of the characters. As for a concise key-in convention, in these two proposals, the letter [y] stands for [ʏ] in Li *et al.* (1972), [a] for [ɑ], [e] for [ɛ], and [ə] for [ʌ].

In correspondence, the China National Body submitted the N4895 and N4898 reports. N4895 explained the database in N4898. N4898 displayed 1188 characters, which represented the same repertoire as N4043, with additional columns including a UCS character name, an IPA transcription, and both English and Chinese meanings for the characters, as requested in N4641. According to N4895, the committee composed of experts from all over the world agreed on this repertoire of Dongba characters, open to further changes. A new request in N4895 asked to explain the combination of graphemes of Dongba ligatures (page 2).

A review of N4895, by Duncan Poupard, was submitted in October 2018. In this review, he pointed out that the repertoire of 1188 characters omitted many commonly used ligatures, most of which represent names and place names. Such deduction may originate the loss of these compound characters. Moreover, some characters have more than one pronunciation, while some words can be written through different pictographs. He described three popular methods of combination of Dongba graphemes: combination of two ideograms, attaching phonetic grapheme to a logograph, and adding a morphemic grapheme indicating the colour of the object.

In February 2019, Duncan Poupard submitted a list of 24 missing characters from Fang Guoyu (1981) that should be included into the Unicode repertoire. He explained again that some logographs for particular mountain names, names of divinities, and all kinds of ghosts and spirits, should be included in the Unicode set of Dongba pictographs (L2/18-321). The detailed explanation can be found in Poupard (2019: 62-63). The comment received on this document in April 2019 was: "From the standpoint of the encoding model, a key question is what two-dimensional model will be used to represent the script?" The committee recommended to forward these notes to the Naxi Dongba experts in China (cf. L2/19-173, p. 17). The report to the Unicode Technical Committee (UTC) on Dongba script proposed by Deborah Anderson was: "Relay the script *ad hoc* feedback and document L2/18-321 to the Naxi Dongba experts. See also L2/17-337."[11].

While the author is writing this paper (from January 2020), a font of Li *et al.* (1972) can be found on the website BabelStone[12]. This Dongba font, named BabelStone Naxi LLC (published in May 2017), is a scan font covering 2,162 glyphs for the Naxi Dongba script. According to the website introduction, among the 2162 glyphs, 2120 are entries numbered in Li *et al.* (1972), while 42 are their variants. On the other hand, in the released character list ("Naxi.xlsx"), 2164 glyphs are assigned with tentative code points, since No. 860 and No. 1780 are "doubled". To be more specific, two glyphs were documented in No. 860, while two glyphs were numbered as No. 1780 (Li *et al.* 1972: 71, 136).

In comparison to the character list in N4878, the character list from BabelStone includes one more variant of No. 1919. In Li *et al.* (1972: 144), No. 1919 is written as ([sɛ˥zɯ˧mi˩ŋgo˧], "an important Dongba priest in the South"). While in the new edition of Li *et al.* (2001: 327), there is an additional slight-pause mark between the ideogram and phonetic components: . N4878 kept the ligature in Li *et al.* (1972), while the BabelStone list splits the ligature according to Li *et al.* (2001): as original form, and as its variant. Moreover, there are other two variants documented in the dictionary, which are not included in either N4878 or BabelStone character list. The first two syllables of the

pronunciation, represented by the ideogram , can be replaced by two phonetic symbols: and , or and .

3. Character Database

3.1. The Scope

One of the on-going issues about the Unicode Proposal is the number of Dongba characters to be assigned to a Unicode slot. In the first official Unicode Proposal of Dongba script (N3425 in 2008), four criteria were listed for selecting characters from the dictionaries. The repeated forms, used as phonetic loans representing different meanings, were filtered by Principle B. According to Principle C, only single glyphs and very few stable compounds are listed for Unicode. The number was 1203 in the first Proposal, and reduced to 1188 since the second version (N3935). The character inventory remained the same till the latest proposal N4895.

The principles for selecting basic characters have been modified among the proposals. In the third version (N4043), only Principle A (excluding all the variants) and Principle D (excluding Geba script) in N3425 were maintained. However, the characters collected in the dictionaries should be considered standard forms, even if they are complicate compounds (with more than one ligature, as if a glyph string). In fact, the early proposals (N3425 & N3935) left space for expansion of the character list, which was removed from N4043[13].

The referential resources, Li *et al*. (1972) and Fang (1981), collected 2120 and 1340 entries, respectively. Rock (1963) and Rock (1972) documented 3414 entries (N3425, page 6). The difference in the number of characters largely depends on the common compounds recorded by the authors. Compared to other two dictionaries, Rock (1963) and Rock (1972) aimed at an encyclopedic documentation of Dongba culture. Therefore, many complicate compounds for specific proper names were documented. The whole volume of Rock (1972) is, in fact, a collection of all the designations of the spirits (gods and ghosts) in Dongba culture. Li *et al*. (1972) has also collected series of gods' names, while, in Fang (1981), only the main ones are listed. For example, the same god located in five different directions are all listed in Li *et al*. (1972), while only the general name of the god is listed in Fang (1981).

In the character list with 1188 glyphs established by the *ad hoc* committee to be carried on for Unicode balloting (e.g.: N4898), the issue of variants is not under consideration. For example, the character "spring" (/mee niq/) is similar to one of the forms in Fang (1981): ([ɳy˩] or [mɯ˧ɳi˩], which should be transcribed as "/niuq/" or "mee niiq" in Naxi pinyin), while several other forms of "spring" are documented in Dongba dictionaries, including: ([mɯ˥ɳo˩sɯ˥he˥]) in Li *et al*. (1972: 1); ([ɳy˩sղ˥he˧]) in Fang (1981: 106); . (/[2]mùa[n̲][1]nyi/), and (/[1]nyi[2]ssu[2]hä/) in Rock (1963: 282, 362).

Based on the different styles of the references, the selection of characters should be conducted based on a comparative method among the three dictionaries. The variants should also be included into the Unicode system, in order to provide a comprehensive image of Dongba script, and to build a complete documentation of this cultural heritage. Further on, closely related scripts, Geba script and Daba script, should be included as an extension of Dongba script.

The dictionaries can have mistakes, such as glyphs belonging to a certain category listed in another chapter, e.g.: "thumb" is among the entries of constructions, numbers, actions, etc. (Li *et al*. 1972: 124). Wang (2016: 200-202) pointed out three kinds of mistakes in current dictionaries: 1) missing characters; 2) invalid glosses; 3) wrong semantic categorizations. The comparison among the dictionaries is necessary for selecting the right meaning of the characters.

Some glyphs, especially those related to Dongba cultural concepts, could require further research. For example, the interpretaion of Dongba glyphs representing the twenty-eight lunar mansions is different among the three dictionaries. Through comparison, the version provided by Li *et al*. (1972) was based on astronomical observation, while Rock (1963) and Fang (1981) were using Chinese lunar mansions names to the ones in Dongba culture.

3.2. The Index

The latest Unicode Proposal arranges the Dongba glyphs following a phonetic order, similarly to Rock (1963). However, semantic order was the more popular criterion applied in Dongba dictionaries, such as Li *et al*. (1972), Fang (1981), and Rock (1972). The 2120 entries in Li *et al*. (1972) were divided into eighteen categories[14]. The 1340 entries in Fang (1981) were divided into eighteen categories[15]. Rock (1972) contains fourteen categories of special vocabulary of Dongba culture, in addition to the basic vocabulary recorded in Rock (1963)[16].

Semantic order has been chosen partially due to the fact that pictographic Dongba script consists of logographs. The characters with related meanings share the same graphemes, which is comparable to radicals in Chinese[17]. The idea substantiating Li *et al*. (1972) and Fang (1981) is comparable to the strategy of some traditional Chinese dictionaries. For example, *Erya* 爾雅, a first surviving Chinese dictionary (pre-Qin Dynasty, cf. Karlgen 1931: 49; Needham *et al*. 1986: 191), which provided lexicographic guides to the Chinese characters of nineteen semantic categories. While Rock (1963) and Rock (1972) collect lexicons rather than characters.

As for a font database, *Shuowen Jiezi* 說文解字 (completed in 100 A.D. by Xu Shen) could be a model. In this dictionary, 9553 Chinese characters (and other 1163 variants) are categorized into 540 sections ("部") according to their major semantic components[18]. The same categories were then catalogued according to the similarities of their forms. In this dictionary, Xu Shen established the six types of composition of Chinese characters (i.e. philological theory called "Liushu 六书"). Similarly, there were discussions on the composition methods of Dongba glyphs,

e.g.: He (1976) highlighted seven categories, Fang (1981: 56-72) analysed ten types of structures attested in Dongba pictographs, Wang (1988: 44-54) proposed five basic methods, Zhou (1994) and Yu (2008: 12-37) applied the *Liushu* Theory of Chinese to Dongba script[19].

However, at the current stage, none of the current key-in systems is designed according to radicals, while radicals can be highlighted among Dongba glyphs. As for the pictographic writing system, the radicals are closely related to the semantic categories of Dongba glyphs. For example, the glyphs in the category "astronomy" can be classified into eight branches according to their shared components: "sky", "sun", "moon", "star", "wind", "dew", "snow", and "cloud". Additionally, the glyphs of the category "humanity" generally have a basic grapheme "human". These radicals can be ordered according to their semantic similarities and the complexity of their forms. The present study aims at a comprehensive analysis of the Dongba radicals and at a foundation of font database based on the radical system.

Zamblera (2018) is an initial work on the Dongba radicals[20]. The references of this dictionary include Rock (1963), Rock (1972), Fang (1981), Li *et al*. (1972/2001), and two recent collections: He (2004) and Dragan (2005). He (2004) collected 1000 commonly used Dongba glyphs, presented in 24 semantic categories[21]. Dragan (2005) recorded 1803 Dongba pictograms, and three Dongba manuscripts translated into Serbian and one Serbian poem translated into Dongba verses.

In Zamblera (2018), Dongba pictographs are documented in twenty-five semantic categories (numbered A-I, K-Z) with 405 subcategories:

A. Man and his Occupations (4); B. Woman and her Occupations (4);
C. Anthropomorphic Deities (16); D. Parts of the Human Body (15);
E. Mammals (30); F. Parts of Mammals (66); G. Birds (11);
H. Parts of Birds (22); I. Amphibious, Reptiles, etc. (16);
K. Fish and Parts of Fish (1); L. Invertebrates and lesser Animals (12);
M. Trees and Plants (20); N. Sky, Earth, Water (31);
O. Buildings, Parts of Buildings (13); P. Ships and Parts of Ships (1);
Q. Domestics and Funerary Furniture (4);
R. Temple Furniture and Sacred Emblems (14);
S. Crowns, Dress, Staves, etc. (10); T. Warfare, Hunting, Butchery (15);
U. Agriculture, Crafts, and Professions (30);
V. Rope, Fiber, Baskets, Bags, etc. (5);
W. Vessels of Stone and Earthenware (4);
X. Loaves and Cakes (6); Y. Writings, Games, Music (19);
Z. Strokes, Signs derived from Tibetan, Chinese, Geba, etc., geometrical Figures Circular, rounded curve, Triangle, squared, orthogonal (36).

The subcategorical glyphs are called "basic pictographs". The author distinguished the Dongba glyphs into "basic pictographs" and "complex

pictographs". "Basic pictograph" is defined as "made by one and just one iconographic unit (signifier) that conveys its meaning through its pictorial resemblance to the physical object meant", while "complex pictograph" can be divided into two sets: "composed units" and "fusion units".

The notion "basic pictograph" can be a counterpart of "radical" in the Chinese writing system, while "composed units" and "fusion units" are two major methods of composition of Dongba ligatures. In Dongba writing system, a radical can be an ideogram, a phonetic symbol, or a signifier. A description on these distinctive components can lead to refinement of the two types of "complex pictographs", as in Chinese "Liushu" Theory and other discussions about the composition of Dongba glyphs.

It is noticeable that the order of semantic categories in Zamblera (2018) is different from the other sources: the traditional dictionaries start from "astronomy", "geography", human related, and then all sorts of animals, etc.; while Zamblera (2018) begins from "human", "deities", all sorts of animals, and plants, etc. Moreover, "woman" has been distinguished as an independent category, in contrast to "man", in this new work.

The number of "basic pictograph" in each semantic category can be further studied. For example, according to my analysis based on Li *et al*. (1972), there are 38 radicals belonging to "parts of human body and their movements", while in the index plate of Zamblera (2018), their number is 15. The two sets of radicals are listed in Table 1. "Z." and "X." represent the surnames of the authors, and "gl." stands for "gloss".

Table 1. Radicals of Body Parts of Human

Z.					---	---	---	---
X.	---		---					
gl.	body	head	hair	eye	one eye (cl.)	see	ear	nose
Z.		---	---	---		---	---	---
X.								
gl.	mouth	to spit	tusk	molar	teeth	breath	beard	neck
Z.		---	---			---		---
X.								
gl.	hand	breast	shoulder blade	rib	heart	to think	lung	diaphragm
Z.		---	---	---	---	---	---	---
X.								

gl.	stomach	pancreas	intestine	gut	liver	kidney	lumbar spine	blood
Z.	---	---	---		---			
X.								
gl.	tendon	meat	misfortune	bone	penis	male	female	foot

As shown in Table 1, thirteen radicals are the same, comparing Zamblera (2018) and the author's results. Among the two Zamblera's basic pictographs not included in my analysed radicals: "body" and "hair" are not recorded in the fourth section "parts of human body and their movements" in Li *et al*. (1972)[22]. In contrast, "head" is a basic pictograph, incorporating "ear" and "nose" in Zamblera's plate. The other twenty-five radicals not picked as basic pictographs in Zamblera's plate, are not spotted in character list of the Section D "Parts of Human Body" (Zamblera 2018: 56-59).

The ones highlighted in blue are "ligature radicals", while the other 32 are simple pictograph radicals. The ligature radicals are semantically connected with their corresponding simple pictograph radicals. For example, "one eye (cl.)" and "see" are related to "eye", "tusk" and "molar" are related to "mouth" due to the shared form, while "to think" and "lung" are related to "heart". The additional dots in "to think" (compared to "heart") are a commonly used indicator in Dongba writing, which means "something".

Among the 115 glyphs of this section (No. 571 to No. 685, Li *et al*. 1972: 49-55; U+E23A to U+E2AC), 12 are not semantically belonging to the set, namely: No.587, , /ddoq/, "wool roll"; No.613, , /hee/ "gone"; No. 622, , /boq lal/, "many sisters"; No. 631, , /hoq/, "to pasture a herd"; No. 660-662, , , /shee durq/, "chopping board"; No. 681, , /keeq/, "string"; No. 682, , /keel/, "to put in"; No. 683, , /peiq kee/, "linen on the shrine"; No. 684-685, , , /mi keel/, "to light fire". The pictographs of human body parts in these glyphs do not give the major meaning of the glyphs; they are phonetic symbols to indicate the pronunciations.

4. A Dongba Glyph Repertoire with Multiple Indexes

Multiple indexes, including phonetic index and radical index, are available in contemporary dictionaries (e.g.: *Xinhua Dictionary*). Li *et al*. (1972) provided indexes according to the IPA transcription and stroke numbers of Chinese glosses of each Dongba glyph. In other words, the alphabetic order and semantic order do not exclude each other. At the technical level, a chart can be arranged according to different critieria (the value of the columns) for different searching purposes. The chart consists of three panels: the radical, the glyphs sharing the radical, other radicals in the glyph. This arrangement contains a double semantic index: the

major radical links to the core semantic meaning of the glyph, and the other related radicals assist in completing the meaning of the ligature or to represent its phonetic value. Therefore, one glyph can be identified through any components. In a searching procedure, when people look into one radical, all glyphs including it will be available. Each panel contains four columns: Dongba pictograph, character name transcribed in Naxi *Pinyin*, IPA transcription, and gloss. Different types of keyboard can be developed based on this chart with comprehensive information of each glyph. The analysis on the components also contributes to clarification of the ligature's feature in a grammatological perspective.

With the double semantic index, all the glyphs are examined and re-ordered, if necessary. In the current dicitionaries, the glyphs with common components are sometimes listed together, even though they do not belong to the same semantic category. For example , "wool" is among the entries of "body parts", since the glyph "wool" (, No. 587) uses the pictogram "see" (, No. 581) as a phonetic symbol (Li *et al*. 1972: 49). The multiple index helps to spot these cases. Conversely, the glyphs with shared components (radicals), even if they are not in the same semantic category, can be connected through the common components.

In this semantic index chart, the author adopts a framework comparable to Chinese dictionaries: the radicals can be either simple pictograms or ligatures. The ligature radicals are listed as glyphs under the simple pictogram radicals, while they are also radicals for glyphs sharing these ligature radicals. Besides the radicals of "Human Body Parts", here are some more examples from the seventh section "Plants". For example, "liquid medicine" belongs to the radical "flower", and it appears as a component in several ligatures, such as "to give liquid medicine to spirits", "to mix", and "to separate the herb and poison". Therefore, "liquid medicine" is picked out as a radical. In this framework, the common components are listed for less times in the third panel of the chart, which simplifies the database. With the ligature radicals, the search for glyphs can be more precise. The link among the ligature radicals and simple pictogram radicals provides the possible connection between the ligatures belonging to the ligature radicals and the corresponding simple pictogram radicals. For instance, glyphs belonging to "liquid medicine" can be associated with the radical "flower", since "liquid medicine" belongs to the radical "flower".

The radicals and the syllables in the glyphs' designations can be not exactly the respective counterparts. Sometimes, the component is actually another glyph, with similar form to the pictogram supposed to transcribe the syllable. For example, one variant of the glyph "thunderstorm" (, [hæ˧t‘ɣ˧ts‘ɛ˥p‘ɣ˥]) is written as (No. 964). The additional glyph on the right (comparing to the original form) represents the syllable "[p‘ɣ˥]". However, "[p‘ɣ˥]" should be written as "to spread" (No. 1565), while the pictogram "pour out" is read as [o˥]

(No. 1564). For another instance, [p‘iꟾ] is “smallpox” (No. 271), and [tɕʌꟾ] is “leprosy” (No. 270). In the glyph “people got beautiful smallpox”[23] [p‘iꟾt‘vꟾp‘iꟾrʌ˩] (No. 998), the glyph “leprosy” is used to represent the syllable [p‘iꟾ], which means “smallpox”[24]. In these cases, both the homophonic and homomorphic forms should be listed as related radicals for completeness of information.

For the character names, it is necessary to set up an orthography for transcribing IPA into Naxi *pinyin*. Naxi *pinyin* is designed for standard Naxi language (Dayan dialect). Its Romanized letters can unify the various sets of symbols applied to transcribe Dongba glyphs pronunciations. However, Naxi *pinyin* needs to expand the inventory of notations in order to transcribe other dialects of Moso People. According to He & Jiang (1985: 130-133), there is no contrast between voiced consonants and nasalized consonants, velar and uvular consonants, dental and retroflex stops. Therefore, nasalized consonantal initials, such as [mb], [nd], [ŋg], are transcribed as /bb/, /dd/, /gg/, and no symbols for voiced consonantal initials exist. There are no symbols for neither uvular nor retroflex consonantal initials, since these phonetic values appear in conditional contexts. Nevertheless, minimal pairs of these consonantal initials do exist in dialects of Naish languages. For example, the contrasts between voiced initials and nasalized initials are attested in Li *et al*. (1972), whose phonemic system reflects one of the western dialects in Ludian area. For another example, Ruke People, the intermediate branch of Moso People, distinguish voiced consonants and nasalized consonants, velar and uvular, dental and retroflex stops (Xu 2017b). Ruke Dongba culture preserves rituals different from Naxi Dongba (He & Guo 1985: 40). Dongba glyphs of Ruke People are recorded as an independent category in Li *et al*. (1972: 125-127). It is possible that the repertoire of Dongba pictographs will incorporate the Ruke Dongba pictographs transcribed in their phonemic system.

A more complete Latin alphabet for Naxi can be found on the “Omniglot” website, including symbols for both voiced consonants and nasalized consonants, edited by Michael Peter Füstumum and Wolfram Siegel[25]. Table 2 displays an expanded inventory of Latin alphabets for transcribing Naish languages, with the blanks pointed out here filled. The main addition to the Omniglot version are the uvular and retroflex initials. The author suggests to use capitalized letters in correspondence to the velar initials for three reasons: 1) they are not high frequency letters at this stage, since they are designed for Naxi dialects; 2) they follow the pattern of the other sets of initials, which make them easier to be learnt; 3) these capitalized letters may lead to more strict rules in written texts, however, they leave the current mapping between IPA and Naxi *pinyin* unchanged. The layout is set according to the criterion of articulatory phonetics. In comparison to the current Naxi *pinyin*, the modifications by Omniglot are highlighted in orange, and the additions by the author are highlighted in green.

Table 2. Expanded Latin Alphabet for Naish Languages

Initials								
	stop				**nasal**	**approxi-mant**	**fricative**	
labial	p[p‘]	b[p]	bb[b]	nb[mb]	m[m]		f[f]	v[v]
dental	t[t‘]	d[t]	dd[d]	nd[nd]	n[n]	l[l] (/r/:[ɾ])[26]		
velar	k[k‘]	g[k]	gg[g]	mg[ŋg]	ng[ŋ]		h[x]	w[ɣ]
uvular	K[q‘]	G[q]	GG[ɢ]	nG[ɴɢ]	N[ɴ]		H[χ]	W[ʁ]
retroflex	T[ʈ‘]	D[ʈ]	DD[ɖ]	nD[ɳɖ]	Ni[ɳ]	L[ɭ]		
	affricate							
dental	c[ts‘]	z[ts]	zz[dz]	nz[ndz]			s[s]	ss[z]
alveo-palatal	q[tɕ‘]	j[tɕ]	jj[dʑ]	nj[ndʑ]	ni[ȵ]		x[ɕ]	y[ʑ]
retroflex	ch[tʂ‘]	zh[tʂ]	rh[dʐ]	nr[ndʐ]		**L[ɻ]**	sh[ʂ]	r[ʐ]
Glides								
u[w]	i[j]							
Rhymes								
i[i]([ɨ],[ʅ],[ʮ])	u[u]	iu[y]	ei[e]	ai[æ]	a[ɑ]	o[o]	e[ə]	er[ɚ]
ee[ɯ]	v[ʏ]							
Tones								
-l: high	-: mid	-q: low		-f: rising				

5. Conclusion

The digitization of Dongba script has been carried on in last two decades, ever since Dongba script was enlisted by UNESCO. The present study reviewed the achievements of this project, including the inventions of key-in systems, fonts, and Unicode. The author noticed that a critical issue for the Unicode recognition of Dongba pictographs is to build up a comprehensive character list of this writing system. The dictionaries provide valuable sources of Dongba script, from which a complete repertoire of Dongba glyphs can be elicited.

As a preparation of character list, the comparison among the dictionaries aims at: 1) collecting all pictographs representing a word; 2) recording all the variants, linked to their original forms. The writing systems of other branches of Moso People (e.g.: Geba script, Malimasha script, Ruke script, Daba script) should be included as an extension list, in order to present a comprehensive image of Dongba writings.

Most of the dictionaries applied a semantic categorization of Dongba pictographs, while a few used an alphabetical order according to the phonetic transcriptions. The current semantic categorizations adopted by Dongba Dictionaries can be refined to a more detailed semantic index. Glyphs sharing one common pictograph and semantically connected can be grouped as one

subcategory. The pictograph, the semantic component giving the core idea of the glyph, corresponds to the notion "radical". It can be either simple pictograph or ligature. Each radical represents an entry for semantic index. Such semantic index is conventionally implemented into the Chinese dictionaries. Other indexes, such as the alphabetical index of the phonetic transcriptions or English glosses, and the number of strokes of their Chinese glosses, are not excluded by the semantic index.

Multiple indexes could equip searching for glyphs through different channels. The major radical and related radical provide more paths to one glyph, and therefore, more analyses to the grammatological feature of one glyph. The alphabetical index depends on the Naxi *pinyin* transcription, which requires more Latin letters for a possible extension character list involving dialectal vocabularies.

This repertoire of Dongba pictographs with multiple indexes lays a foundation for the development of all kinds of digital platforms to key-in Dongba glyphs, from fonts to keyboards, to webpages, to searchable dictionaries. The keyboard of Dongba is comparable to the ones for inputting Chinese, since they are both ideographic writing systems. In order to get the Dongba text, besides typing *pinyin*, hand-writing input could be developed, which avoids the issue of dialectal variants. The online dictionary could also implement the function to search component pictographs with the possible layout of the ligature. Such function is supported by Unicode standard "Ideographic Description Character" (IDC for short, range: 2FF0-2FFF)[27]. It has been implemented in the Han Dian 漢典[28]. Mapping the pictographs with their glosses involves an issue of translation, which means the semantic range of each glyph needs a comprehensive description.

NOTES

[1] Revised Proposal for Encoding Naxi Dongba Pictographic Script in the SMP of the UCS, 2011.

[2] ISO 639-3 is a set of codes that defines three-letter identifiers for all known human languages. URL: iso639-3.sil.org.

[3] According to the third official proposal N4043 (L2/11-178: 2) submitted in 2011, the lexical database of *E-Dongba* is based on Fang (1981).

[4] Website of *E-Dongba*: www.zmnsoft.com/edongba/En/index.htm.

[5] The webpage of Dongba script: https://scriptsource.org/cms/scripts/page.php?item_id=entry_detail&uid=lb7t8h9k6v.

[6] According to the calculation by Yu (2003: 33), besides the 1340 basic glyphs, there are 686 variants and 262 derived forms. Therefore, 2288 glyphs are documented in Fang (1981).

[7] Email for inquiry: yjh@founder.com.

[8] The original text of Principle C: "The compound script in Dongba pictograph is composed of several single symbols, and few compounds with stable combination are included in the proposal." (L2/08-170, page 6-7).

[9] The font developer was still the Beijing Founder Electronics Co., Ltd. The contact changed into xiaoqing@founder.com.

[10] Some academic works show a similar view. Cf. Terrien de Lacouperie (1894: 47-48); Mueggler (2011: 98).

[11] L2/17-337 refers to N4895.

[12] Babelstone provides a collection of studies by Andrew West (魏安), including his software, fonts, music, academic publications. URL: www.babelstone.co.uk.

[13] "Due to the limited time and reference material, it is it is difficult to collect all the Naxi Dongba pictographic scripts in this proposal. We will make supplement on the completion of Naxi Dongba Dictionary (which is under compiling) and the results of other new researches." (page 7)

[14] The eighteen categories of Li *et al*. (1972): phenomena connected with Heaven 天文類; geographical phases 地理類; human natures, relations and movements人文類; parts of human body and their movements 人體類; birds 鳥類; animals and insects 獸類 昆蟲等; plants 植物類; objects made and needed by human beings 用具類; eating and drinking 飲食類; clothes and decorative pieces 衣飾類; weapons 武器類; buildings, numbers, movements, etc. 建築、數目、動作等; hieroglyphics used in the Jo-K'a district only 若喀字類; Tibetan words phoneticized in Moso script 古宗音類; ceremonial rites and tools 宗教類; ghosts and spirits 鬼怪類; to-mba and Dragon Kings 多巴龍王類; gods 神類. The English terms are quoted from Li *et al*. (2001: 419-421), translated by Tseng Chao-yueh.

[15] The eighteen categories of Fang (1981): astronomy 天象之属; geography 地理之属; plants 植物之属; birds 飞禽之属; mammals 走兽之属; insects and fish 虫鱼之属; human titles (relatives, occupations, ethnic groups) 人称之属; human actions and activities 人事之属; human body parts形体之属; clothes 服饰之属; food 饮食之属; constructions 居住之属; tools 器用之属; transport and vehicles 行止之属; adjectives 形状之属; numbers 数名之属; religion (items, rituals, priests, gods, ghosts) 宗教之属; legendary ancestors 传说古人名号.

[16] The fourteen categories of Rock (1972): Great gods (222), Gods (89), Goddesses (91), Demigods (295), Dto-mbas (232), Nāga kings (123), Nāgarājas (185), Nāgas (183), Nāgī (22), ^{2}Yu-^{1}ma (66), ^{2}Dtěr-^{1}gko (50), mountain gods (150), Demons (522), Geographical names (343). Cf. Rock (1963: XV).

[17] A Chinese radical is a graphical component of a character "giving in a very general way something of the meaning of the character" (Chao 1948: 104-105). The term has various other names, such as "semantic element", "key", "classifier", "determinative", and "signific", while "radical" is the most common (DeFrancis 1984: 80).

[18] Xu Shen introduced the notion "section" ("部") in *Shuowen Jiezi*. It then became a standard in the compilation of dictionaries. The term "radical" ("部首") was first used in *Kangxi Dictionary* 康熙字典 (Wilkinson 2013: 74), which literally means "section heading" (Woon 1987: 147-148). The "radicals" are simplified categorization of "sections". The number of radical is 214 in *Kangxi Dictionary*.

[19] The ten categories of Fang (1981) are: pictograms 依类象形, pictograms depicting salient characteristics 显著特征, pictograms with modifications 变易本形, simple indicatives 标识形态, indicatives attached to other pictograms附益他文, compound indicatives 比类合意, a pictogram with multiple meanings 一字数义, several glyphs composing one word 一义数字, phono-semantic compound characters 形声相益, and phonetic loans 依声托事.

The seven categories by He (1976) are: pictograms, combined ideograms, compound graphs, phono-semantic compounds, simple ideograms, polyvalent graphs, phonetic loans. The translations are quoted from Poupard (2019: 55).

The five categories of Wang (1988) are: pictograms 象形, simple indicatives 指事, compound indicatives 会意, derived characters (literally "morphemic loans") 义借, phono-semantic compound characters 形声.

The six categories of Zhou (1994) are the same as the Chinese *Liushu* Theory, with a different order: pictograms, simple indicatives, compound indicatives, phonetic loans, phono-semantic compound characters, derived characters.

The six categories of Yu (2008) are: pictograms, simple indicatives, compound indicatives, phono-semantic compound characters, phonetic loans, derived characters (literally "form loans").

The translations of the Chinese terms for the composition methods of Dongba glyphs are based on Boltz (1993: 432-433).

[20] Description of this project, references, and other documentations can be found at the webpage "Naxi Dongba: Naxi People Culture and Dongba Tradition, published by Stefano Zamblera in 2009. URL: www.xiulong.it/4.0/Dongba/homeengl.htm.

[21] The twenty-four categories (and their English translations) of He (2004): weather天象, seasons时令, geography地理, direction and position方位, plants植物, birds鸟类, beasts兽类, insects and others虫鱼, domestic animals畜禽, human body人体类, family and people 人物类, behaviour行为类, religion宗教, gods and ghosts神鬼, labour劳作, food and kitchen equipment 餐饮, housing and village 房舍, clothes 服饰, war 战争, tools and wares 器物, culture文艺, modify 形容, state状态, numbers and others数词和其他词.

[22] The word "body" is recorded in the third section "Humanity": No. 265, □, [gvɬ]. The word "hair" in scripture is recorded in the ninth section "Food": No. 1321, □, [tsʻɛʔ]/[kvɬtsʻɛʔ]. Cf. Li *et al*. 1972: 25, 103.

[23] According to the explanation of the entry, it refers to people having smallpox but the vesicles do not come out on the face.

[24] The numbers in parentheses are the numbers of the glyphs in Li *et al*. 1972.

[25] Omniglot is an online encyclopaedia of writing system and languages built by Simon Ager. URL: https://www.omniglot.com/writing/naxi.htm.

[26] The phoneme /ɾ/ is elicited from Li *et al*. (1972). The phonetic value is [ɾ] as an initial. If this symbol is at the end of a rhyme, it indicates that the rhyme is a retroflexive vowel (Li *et al*. 1972: XXIII).

[27] The document on "Ideographic Description Characters" is excerpted from Unicode 12.1 Character Code Charts. URL: www.unicode.org/charts/PDF/U2FF0.pdf.

[28] Han Dian 漢典is an oline encyclopedia of Chinese characters, words, idoms, and various genres of literature, founded in 2004. The function to search a Chinese character through its components and layout is translated as "漢字拆分查詢" in Han Dian 漢典. URL: www.zdic.net/zd/ids.

REFERENCES

Arcones, Pedro Ceinos, *Sons of Heaven, Brothers of Nature: The Naxi of Southwest China*. Amazon, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012. (Acrones 2012)

BabelStone, *Naxi Dongba PUA Fonts*, 2017. URL: www.babelstone.co.uk/-Fonts/Naxi.html. (BabelStone 2017)

Chang, Qu [Dongjin Dynasty], Ren Naiqiang (ed.), *Huayang Guozhi Jiaobu Tuzhu* 华阳国志校补图注 [A Correction and Completion with Pictographic Annotation for Local Chronicles of South China]. Shanghai, Shanghai Guji Chubanshe, 1987. (Chang 1987)

Chao, Yuen-Ren, *Language and Symbolic Systems*. Cambridge, Cambridge University Press, 1968. (Chao 1968)

DeFrancis, John, *The Chinese Language: Fact and Fantasy*. Honolulu, University of Hawaii Press, 1984. (DeFrancis 1984)

Dongba Culture Research Institute, *Naxi Dongba Guji Yizhu Quanji* 纳西东巴古籍译注全集 [An Annotated Collection of Naxi Dongba

Manuscripts]. Kunming, Yunnan Remin Chubanshe, 1999. (Dongba Culture Research Institute 1999)

Dragan, Janekovic, *Na-si: srpski recnik* [Nakhi-Serbian Dictionary]. Beograd, Narodna biblioteka Srbije, 2005. (Dragan 2005)

Fang, Guoyu. He, Zhiwu (proofread), *Naxi Xiangxing Wenzi Pu* 纳西象形文字谱 [A Dictionary of Naxi Pictographic Writing]. Kunming, Yunnan Renmin Chubanshe, 1981. (Fang 1981)

Fu, Maoji, "Naxizu Tuhua Wenzi he Xiangxing Wenzi de Qubie 纳西族图画文字和象形文字的区别 [The Difference between Pictograms and Hieroglyphs of the Naxi People]. " *Minzu Yuwen*, (1), 1982, pp. 1-9. (Fu 1982)

Gan, Lu, Jianli Dongbawen Xiangxing Zidian Yuliaoku de Gouxiang 建立东巴文象形字典语料库的构想 [Conception of Building a Database of Dongba Pictograph Dictionaries]. *Zhongguo Wenzi Xuebao*, (1), 2004. URL: https://www.sinoss.net/qikan/2010/1115/10080.html. (Gan 2004)

Gelb, Ignace, *A Study of Writing*. Chicago, The University of Chicago Press, 1952. (Gelb 1952)

Guo, Pu [Jin Dynasty] (comment). Xing, Bing [Song Dynasty] (subcomment), *Erya Zhushu* 爾雅註疏 [Commentary and Subcommentary of *Erya*]. Beijing, Beijing University Press, 1999. (Guo 1999)

Han Dian 漢典. URL: www.zdic.net. (Han Dian)

Haralambous, Yannis, Scott Horne, P. (trans.). *Fonts & Encodings*. Sebastopol, O'Reilly Media, 2007. (Haralambous 2007)

He, Jiren, & Jiang, Zhuyi, *Naxiyu Jianzhi* 纳西语简志 [A Brief Description of the Naxi Language]. Beijing, Minzu Chubanshe, 1985. (He & Jiang 1985)

He, Pinzheng, *Naxi Dongba Pictographic Dictionary* 東巴常用字典. Kunming, Yunnan Meishu Chubanshe, 2004. (He 2004)

He, Zhiwu, *Naxizu de Xiangxing Wenzi he Dongbajing* 纳西族的象形文字和东巴经 [The Pictographic Writing and Dongba Scripture of Naxi People]. Kunming, Yunnan Daxue Lishi Yanjiusuo, 1976. (He 1976)

He, Zhiwu, & Guo, Dalie, "Dongbajiao de Paixi he Xianzhuang 东巴教的派系和现状 [Branches of Dongbaism and Their Current Status]". In: Guo, Dalie, & Yang, Shiguang (eds.), *Dongba Wenhua Lunji* 东巴文化论集 [Collection of Papers on Dongba Culture], Kunming, Yunnan Renmin Chubanshe, 1985, pp. 38-44. (He & Guo 1985)

Institute of Linguistics, Chinese Academy of Social Sciences (CASS) (ed.), *Xinhua Zidian* 新华字典 [New Chinese Character Dictionary] (11th revised edition). Beijing, Commercial Press, 2010. (Institute of Linguistics, CASS 2010)

Jacques, Guillaume, & Michaud, Alexis, "Approaching the historical phonology of three highly eroded Sino-Tibetan languages: Naxi, Na and Laze." *Diachronica*, 28, 2011, pp. 468-498. (Jacques & Michaud 2011)

Karlgen, Bernhard, "The Early History of the Chou Li and Tso Chuan Texts." *Bulletin of the Museum of Far Eastern Antiquities*, 3, 1931: 1-59. (Karlgen 1931)

Kojima, Tomio, 遊トンパ, 遊トンパ年賀, 2002-2004. URL: www.efword.com/-tompa/font/. (Kojima 2002-2004)

Li, Lifen, "Naxi Dongba Guji yu Yuyan Yanjiu 纳西东巴古籍与语言研究 [A Study on Naxi Dongba Scripture and Language]." *Journal of Yunnan Institute for Nationalities*, 4, 1997, pp. 69-73. (Li 1997)

Li, Lincan, Zhang, Kun, & He, Cai, *A Dictionary of Mo-So Hieroglyphics* 么些象形文字字典. Taipei, Wenshizhe Publishing House, 1972. (Li *et al*. 1972)

Li, Lincan, Zhang, Kun, & He, Cai, *Naxizu xiangxing biaoyin wenzi zidian* 纳西族象形标音文字字典 [Naxi Pictographic Symbols Dictionary]. Kunming, Yunnan minzu chubanshe, 2001. (Li *et al*. 2001)

Liu, Chulong, & Huang, Tengyu, Zangzu Zhixi Muyaren Lishu Jiedu 藏族支系木雅人历书解读 [A Preliminary Interpretation and Research on Muya Tibetan's Almanacs]. *Yuyanxue Yanjiu*, 1, 2013, pp. 12-24. (Liu & Huang 2013)

Mueggler, Erik, *The Paper Road: Archive and Experience in the Botanical Exploration of West China and Tibet*. Berkeley, University of California Press, 2011. (Mueggler 2011)

Needham, Joseph, Lu, Gwei-djen, & Huang, Hsing-Tsung, *Science and Civilisation in China, Volume 6 Biology and Biological Technology, Part 1 Botany*. New York, Cambridge University Press, 1986. (Needham, Lu, & Huang 1986)

Poupard, Duncan, "Revitalising Naxi Dongba as a 'Pictographic' Vernacular Script." *Journal of Chinese Writing Systems*, 3 (1), 2019, pp. 53-67. (Poupard 2019)

Rock, Joseph, *A ^{1}Na-^{2}Khi-English Encyclopedic Dictionary (Part I)*. Rome, Istituto Italiano per il Medio ed Estremo Oriente, 1963. (Rock 1963)

Rock, Joseph, *A ^{1}Na-^{2}Khi-English Encyclopedic Dictionary (Part II)*. Rome, Istituto Italiano Per Medio ed Estermo Oriente, 1972. (Rock 1972)

SCRIPTSOURCE, "Unicode Status of Naxi Dongba." URL: scriptsource.org/cms/-scripts/page.php?item_id=entry_detail&uid=lb7t8h9k6v. (SCRIPTSOURCE)

Song, Zhaolin, "Mosuoren de Xiangxing Wenzi 摩梭人的象形文字 [Hieroglyphic Writing of Mosuo People]." *Southeast Culture*, 4, 2003, pp. 86-93. (Song 2003)

Song, Zhaolin, "Xi'nan Minzu Xiangxing WenziLian Tan Xi 西南民族象形文字链探析 [A Study on the Pictographic Writing Chain of the Ethnic Groups in South West China]." *Minzu Yishu*, 3, 2010, pp. 31-35. (Song 2010)

Sun, Hongkai, "Ersu Shaba Tuhua Wenzi 尔苏沙巴图画文字 [Pictographic Writing of Ersu Shaba]." *Minzu Yuwen*, 6, 1982, pp. 44-49. (Sun 1982)

Terrien de Lacouperie, Albert, *Beginnings of Writing in Central and Eastern Asia, or Notes on 450 Embryo-Writings and Scripts*. London, Nutt, 1894. (Terrien de Lacouperie 1894)

Unicode 12.1 Character Code Charts - Ideographic Description Characters. URL: www.unicode.org/charts/PDF/U2FF0.pdf. (Unicode 12.1)

Wang, Dehe, & Wang, Xuan, "Ersu Shabawen Lishu zhong 'Hu Tui Diqiu Tu' 尔苏沙巴文历书中《虎推地球图》[The Figure of the Tiger Pushing the Earth in the Ersu People's Hemerology Written in Shaba Script]." *Zhongguo Zangxue*, 4, 2013, pp. 148-155. (Wang & Wang 2013)

Wang, Yuanlu, *Han Guwenzi yu Naxi Dongba Wenzi Bijiao Yanjiu* 汉古文字与纳西东巴文字比较研究 [Comparative Study of Ancient Chinese Characters and Naxi Dongba Glyphs]. Shanghai, Huadong Shifan Daxue Chubanshe, 1988. (Wang 1988)

Wilkinson, Endymion, *Chinese History: A New Manual*. Cambridge (MA), Harvard University Asia Center, 2013. (Wilkinson 2013)

Woon, Wee Lee, *Chinese Writing: Its Origin and Evolution* 漢字的原始和演變. Macau, University of East Asia, 1987. (Woon 1987)

Xu, Duoduo, "From Daba Script to Dongba Script: A Diachronic Exploration of the History of Moso Pictographic Writings", *Libellarium: Journal for the Research of Writing, Books, and Cultural Heritage Institutions*, 10 (1), 2017, pp. 1-47. (Xu 2017a)

Xu, Duoduo, "Phonemic and Tonal Analysis of Youmi Ruke", *Annals of the University of Craiova. Series Philology. Linguistics*, 39, 2017, pp. 239-251. (Xu 2017b)

Yu, Suisheng, *Naxi Dongbawen Yanjiu Conggao* 纳西东巴文研究丛稿 [Miscellaneous Researches on Naxi Dongba Culture]. Chengdu, Bashu Shushe, 2003. (Yu 2003)

Yu, Suisheng, *Naxi Dongbawen Yanjiu Conggao II* 纳西东巴文研究丛稿（二） [Miscellaneous Researches on Naxi Dongba Culture (II)]. Chengdu, Bashu Shushe, 2008. (Yu 2008)

Yu, Suisheng, "Naxi Dongba Wenxianxue Gangyao 纳西东巴文献学纲要 [Outline of the Bibliography of Naxi Dongba Literature]." *Lishi Wenxian Yanjiu* 28, 2009, pp. 12-21. (Yu 2009)

Zamblera, Stefano, *Naxi Dongba: Naxi People Culture and Dongba Tradition*, 2009. URL: www.xiulong.it/4.0/Dongba/. (Zamblera 2009)

Zamblera, Stefano, *A Dongba Pictographs Dictionary with Iconographic Index Plates*. Morrisville (NC): Lulu.com, 2018. (Zamblera 2018)

Zhao, Liming, "Luoba Zu Xiangxing Fuhao 珞巴族象形符号 [Pictographic Symbols of Lhoba People]", *Zhongguo Shehui Yuyanxue*, 23 (2), 2014, pp. 66-72. (Zhao 2014)

ABSTRACT

Dongba script is a pictographic script still in use in South-West China. The digitization of this writing system became a significant issue in Naxi Studies since Dongba script was enlisted in the World Memory Heritage by the UNESCO in 2003. At the current stage, a critical issue for further technical development is to reach a shared repertoire of Dongba glyphs with the agreement of all the scientific parties. The Dongba dictionaries provide valuable resources and should be used in complete synergy to build up such a character list. The variants of Dongba glyphs, as well as other writings used by branches of Moso People, should be included in order to present a comprehensive documentation of this cultural heritage. A semantic index with the pictographic radicals is necessary for an ideographic writing system as Dongba script, while the studies on Dongba radicals are at a preliminary status. Multiple indexes should be implemented in the repertoire, in order to facilitate the searching of glyphs. For the transcription of character names, an expanded Latin alphabet for Naxi *pinyin* is suggested.

Key words: Dongba script, pictographic writing, semantic index

REZUMAT

Scrierea Dongba este o scriere pictografică încă folosită în sud-vestul Chinei. Digitalizarea acestui sistem de scriere a devenit un aspect important pentru studiile despre populația Naxi încă de la includerea scrierii Dongba în Patrimoniul Mondial al UNESCO în 2003. În prezent, o problemă esențială pentru dezvoltări tehnice suplimentare constă în realizarea unui repertoriu comun de glife Dongba, cu aprobarea tuturor părților implicate. Dicționarele Dongba oferă resurse valoroase și ar trebui folosite în sinergie deplină pentru a crea o astfel de listă de caractere. Variantele glifelor Dongba, precum și alte sisteme de scriere folosite de populațiile Moso, ar trebui incluse pentru a realiza o documentare cuprinzătoare a acestui patrimoniu cultural. Pentru un sistem de scriere ideografică precum scrierea Dongba este nevoie de un indice semantic cu radicali pictografici, în timp ce studiile privind radicalii Dongba se află într-o fază preliminară. În repertoriu ar trebui introduși mai mulți indici, pentru a facilita căutarea glifelor. Pentru transcrierea denumirilor caracterelor se sugerează un alfabet latin extins pentru *pinyin*-ul populației Naxi.

Cuvinte-cheie: scrierea Dongba, scriere pictografică, indice semantic

Elena Isabelle TAMBA, *Povestea unor locuri. Monografia toponimică a comunei Filipești, județul Bacău*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza" din Iași, 2018, 232 p. + Anexe

Cartea pe care o recenzăm a avut drept motivație ideea că „istoria locurilor trebuie spusă" – și ce istorie poate fi spusă mai bine decât aceea a locurilor natale? – și că „suntem datori să dăruim ceva din ceea ce am primit de la înaintași" (*Cuvânt-Înainte*, p. 9). Iar când această dorință se împletește cu pasiunea pentru cuvânt, rezultatul nu poate fi decât unul care ne îmbogățește cultural și științific.

Despre comuna Filipești s-a mai scris de-a lungul timpului. În cazul de față însă, monografia localității cuprinde, pe lângă datele seci, „impersonale", privitoare la profilul geografic, socio-economic, cultural și administrativ al zonei și informații „personale", care țin de spiritul colectivității, de modul în care aceasta percepe mediul înconjurător, topografia locului, și se raportează la ea (adeseori metaforic). Iar intențiile autoarei nu se opresc aici, căci își propune – într-o viitoare carte – să ne povestească despre locurile natale prin intermediul imaginilor, ori al etnografiei și folclorului specific zonei.

Structurarea volumului este cea clasică, specifică studiilor de această factură: două secțiuni mari – I. *Introducere* (pp. 11-106) și II. *Monografia toponimică* (pp. 107-148), divizate, la rândul lor, pe subcapitole și urmate de o parte de dicționar – III. *Dicționar toponimic al comunei Filipești, județul Bacău* (pp. 149-196), *Concluzii* (pp. 197-202), *Bibliografie* (203-208) și *Anexe* (p. 211-232).

Introducerea este în întregime dedicată datelor ce țin de biografia geografică și istorico-administrativă a comunei; astfel, sunt prezentate și analizate cu meticulozitate toate informațiile referitoare la:

a) spațiul geografic (așezare și vecini, relief, climă, hidrografie, floră și faună) al județului Bacău și, în cadrul acestuia, al comunei Filipești – I.1. *Cadrul fizico-geografic* (pp. 11-22);

b) caracteristicile socio-economice (ocupațiile locuitorilor, infrastructură etc.) și culturale ale locului (educație, religie, cultură, turism) – I.2. *Cadrul social-economic și cultural* (pp. 22-29);

c) evoluția comunității din punct de vedere istoric și administrativ – I.3. *Cadrul istoric* (pp. 30-106). Aceasta este și cea mai consistentă secțiune, deoarece cuprinde evoluția administrativ-teritorială a spațiului cercetat. Autoarea realizează micromonografiile tuturor satelor din zonă, „zugrăvind" o istorie în documente a așezărilor componente ale comunei Filipești. Analiza se face cronologic, începând de la primele atestări documentare și până în prezent; pe baza acestei cercetări, autoarea concluzionează că „majoritatea satelor din zona analizată sunt vechi... reieșind clar o locuire constantă și organizată a acestui areal" (p. 105).

Iar vechimea satelor atestă vechimea toponimiei locului (relația poate merge și în sens invers). Despre aceasta, dna Elena Isabelle Tamba ne vorbește în cea de-a

doua secțiune a cărții, *Monografia toponimică*. Pentru început însă, autoarea ne prezintă câteva aspecte ce țin de metodologia alcătuirii unei astfel de lucrări: selectarea surselor de cercetare (cu excluderea celor nesigure) pentru stabilirea atestărilor documentare ale unităților administrative anchetate (pp. 107-109); etapele pregătirii anchetei toponimice (pp. 109-115): documentarea istorico-geografică în legătură cu localitățile ce urmează a fi anchetate, alegerea informatorilor după criterii care să garanteze, din partea acestora, obținerea celor mai bune răspunsuri; desfășurarea practică a anchetei.

Materialul obținut în urma anchetelor de teren este de acum gata pentru a fi supus studiului toponimic (pp. 115-148). Acesta va fi „disecat" și temeinic analizat din mai multe puncte de vedere:

1. extralingvistic – a) categorii geografice: oronime, cremnonime, hidronime, limnonine, fitonime; b) categorii socio-geografice: oiconime, hodonime;

2. lingvistic – a) toponime simple (descriptive și personale), derivate (la singular sau la plural), sintagme (determinative, sintetice, analitice, apozitive); b) compuse (perifraze personale, descriptive, construcții prepoziționale); c) sinonime și echivalente toponimice, câmpuri toponimice, originea numelor, caracteristici dialectale.

Fiecare dintre aceste subdiviziuni este susținută cu exemple numeroase și, întregită cu un *Glosar de entopice*, iar la final, autoarea ne oferă câteva comentarii și concluzii asupra materialului prezentat.

Ultima secțiune, *Dicționarul toponimic al comunei Filipești* – realizat pe principiul teoriei *câmpului toponimic* (*polarizare* și *diferențiere* toponimică) – cuprinde toate numele de locuri „adunate în urma anchetelor directe de pe teren și prin studierea documentelor din arhive sau a altor surse" (p. 149). Structura articolelor lexicografice – în funcție de categoria (extra)lingvistică căreia îi aparțin –, poate avea, în principiu, următorul cuprins: cuvânt-titlu în formă literalizată, pronunție, definiție care include categoria toponimică, geografică a obiectului denotat și localizarea acestuia, anul primei atestări, sinonimele, indicarea surselor unde apar unele toponime, variante, etimologie.

Modul în care a fost alcătuită această lucrare, cu deosebită atenţie pentru amănunt şi pentru adevărul istoric, ne creează convingerea că locuitorii comunei au de acum în față o oglindă în care, dincolo de prima imagine, cea care înfăţişează chipurile actuale, se va reflecta o întreagă lume, aşa cum a trăit ea, încă de la cele mai vechi urme ale vieţuirii umane pe teritoriul respectiv, limita temporală până la care autoarea coboară (când documentele îi permit acest lucru), atunci când porneşte în realizarea demersului său.

Iustina BURCI
Institutul de Cercetări Socio-Umane
„C.S. Nicolăescu-Plopșor" din Craiova
iustinaburci@yahoo.com

Anca-Marina VELICU / Sonia BERBINSKI (dir.), *Terminologie(s) et traduction. Les termes de l'environnement et l'environnement des termes,* Berlin, Peter Lang, 2018, 398 p.

La transversalité domaniale assortie d'un « fort caractère pluri- et inter-disciplinaire regroupant à la même enseigne des recherches de langagiers (terminologues, réviseurs, traducteurs,…) et de linguistes »[1] de même que la dynamique langagière découpée sur une réalité toujours en mouvement constituent *grosso modo* les dénominateurs communs d'un ouvrage qui, centré sur une double démarche – quantitative – portant sur l'inventaire terminologique – et qualitative – visant des études lexicologiques intensionnelles et extensionnelles (principalement contextuelles) – s'avère extrêmement actuel et passionnant.

Les auteurs ont joué sur « les diverses acceptions du mot *environnement* pour relier entre eux deux thèmes centraux : la terminologie de l'environnement (domaine référentiel prioritairement ciblé), d'une part, et l'environnement des termes (problématique linguistique et métalinguistique) de l'autre »[2].

Les axes de recherche qui constituent les principales articulations de l'ouvrage en question sont mis en chantier par les cinq chapitres comme il suit:

1. le premier chapitre – *Termes de l'environnement. Terminologie de l'environnement*, après avoir défini le terme d'*environnement* pour les langues[3] – par les contributions de Anca-Marina Velicu[4], Christine Martinez[5], Maria Leo[6], Zoran Nicolovski[7], Chiara Preite / Daniela Dincă[8], Ioana Anca Dinca[9], Cristina Petras[10], Tantely Harinjaka Ravelonjatovo[11], Khemissa Laib[12] et de Carmen Fiano / Agnese Daniela Grimaldi[13] développe une double analyse des termes de l'environnement : *intensionnelle* portant sur le contenu sémantique des lexèmes envisagés (« collecte des déchets/tri sélectif », « espace vert », « développement durable », « greenwashing », « écoblanchiment »), sur la « normalisation terminologique » et le rapport à la norme, l'étude contrastive des « micro-champs », l'origine étymologique d'un quasi préfixe comme « éco », et *extensionnelle* : dérivés terminologiques (« ville durable », « urbanisme durable », « sources d'énergie renouvelable », juridiques et marketing) autour desquels tournoient un « essaim » de termes à contenu sémantique semblable, études des inventaires terminologiques, des thématiques, des critères et des méthodologies de structuration. du corpus aussi bien que des considérations pragmatiques (culturelles et philosophiques), parfois visant la dynamique du processus de formation et de spécialisation des termes en contexte spécifique ou bien la dynamique terminologique dans le cas de la « fraude publicitaire » notamment de la conceptualisation du phénomène de dissémination des fausses informations par une institution ou une entreprise[14]. Une problématique à part dans ce champ extensif, c'est la traduction spécialisée développée souvent à l'ombre de la vulgarisation.

On pourrait affirmer que toutes ces interventions sont placées sous le signe de « l'écologie linguistique » lexicale et discursive dont parle Anca Velicu concept

couvert par celui de « l'écologie du langage » lancé par Haugen en 2001 pour marquer « l'interaction » entre la langue et son environnement.

2. le deuxième chapitre – *Terminologie de l'environnement et traduction spécialisée* par les contributions de Kazumi Nakao[15] et Lucia Visinescu[16] s'occupe de la problématique soulevée par la traduction spécialisée, du travail préalable de documentation et de négociation du sens que le traducteur doit entreprendre, d'une part, « en insistant sur la nécessité d'une bonne analyse des concepts et des relations sémantiques établies entre les termes et, d'autre part, sur la fidélité par rapport au texte de spécialité »[17].

On remarque également l'emploi souvent inapproprié de la terminologie du nucléaire lors du passage du japonais vers le français, les traductions globales susceptibles de nombreuses infidélités engendrés par la participation « des grands décideurs » du domaine du nucléaire : l'État, les entreprises, etc., ce qui prouve la nécessité d'une bonne documentation afin de franchir certains obstacles du texte-source[18] car, selon Nakao, « on ne traduit jamais des mots »[19].

3. la section suivante – *Environnement des termes. Environnement discursif / textuel des termes* qui recèle quatre contributions – Eva Lavric[20], Sonia Berbinski[21], Eszter B. Papp / Ágota Foris[22] et Teodora Olenici[23] – est centrée sur deux axes principaux sous-jacents : l'environnement terminologique (contextuel / co-textuel / extratextuel, ce dernier visant la documentation technique pour les traductions[24] et en fin de compte une certaine mécanique des microsystèmes terminologiques[25]), le deuxième axe étant constitué par le statut des termes construisant le cadre spécifique des textes de spécialité, « une couche moyenne » formée, selon Eva Lavric d'une série de réalisateurs linguistiques caractérisant en général le langage scientifique, c'est-à-dire « des faisceaux de disciplines apparentées »[26] car « La terminologie ne peut pas, en effet constituer à elle seule un texte ; il lui faut des éléments non-terminologiques, lexicaux et syntaxiques pour former la trame du texte de spécialité – l'environnement dans lequel s'insèrent les éléments terminologiques »[27].

C'est à l'intérieur de la systématique de cette « couche moyenne » qu'il faut placer l'intervention de Sonia Berbinski qui, sans exclure l'existence d'un dénominateur commun linguistique entre la langue en général et le langage de spécialité en particulier[28], remarque l'existence d'une série de marqueurs du flou, de l'approximation, en dépit de l'orientation générale de ce type de textes vers la « clarté et la concision ». Ainsi, l'imprécis s'installe dans le discours sur l'environnement « à plusieurs niveaux de description linguistique du domaine », par exemple, les approximateurs de nature prépositionnelle ou adverbiale, ce qui n'exclut pas l'existence des autres types. Dans le discours écologique, même si placés sous la menace des chiffres, ces marqueurs exprimant l'imprécis fleurissent « dans tous les domaines de l'interface : l'économie de l'environnement, le droit de l'environnement, la biologie, la climatologie, l'administration territoriale, la physique, la chimie, etc. »[29].

4. la pénultième section – *Environnement lexicographique / terminographique des termes* – réunissant trois contributions – Tegau Anrews / Gruffud Prys / Dewi Bryn Jones / Delyth Prys[30], Ioana-Rucsandra Dascălu[31], et Mehdi Zerzaihi / Mohamed Hassoun[32] – braque le projecteur sur la dimension interprétative des termes telle qu'elle apparaît dans certaines bases de données que sur les relations qu'elles entretiennent du point de vue de la définition des termes où la contribution des Grecs et des Latins devrait être nécessairement prise en compte. Le jeu des suffixes et des préfixes associé a celui des consonnes aspirées dans le français scientifique dans leur évolution sémantique peut constituer un des paliers productifs dans l'interprétation des acceptions souvent différentes.

La dernière intervention de cette section, tout en proposant une base de données terminologiques trilingue centrée sur l'arabe, met en chantier un effort conjoint interdisciplinaire à même de « gérer l'un des problèmes fondamentaux du traitement automatique des langues naturelles (TAL), en l'occurrence, l'accès à des connaissances préalables quasi équivalentes à celles dont dispose l'homme quand il procède au traitement [terminologique] du langage… »[33].

5. *l'Environnement institutionnel des termes (infrastructure du travail terminologique)* clôt le volume par deux interventions, celle de Henrik Nilsson[34] et Imanol Urbieta[35]. La première, pose quelques repères sur la « responsabilité terminologique » des traducteurs qui doivent se l' « assumer » comme « partie de leur travail »[36], et la seconde qui fait une présentation de l'activité du Centre basque de recherche – UZEI qui a pour objectif de « répondre aux besoins de la société basque pour ce qui est de l'usage standard de l'*euskera* (la langue basque) dans tous les domaines »[37] y compris terminologiques (créer une base terminologique, développer des projets, faire des études systématiques et mettre sur le marché toutes sortes de produits commercialisables).

Certes, toute cette problématique que les participants au colloque viennent de soulever est passionnante, actuelle et invite tout lecteur à une réflexion active, créative et productive par l'expérientiel individuel pratique et théorique que chacun possède dans un effort commun de développement scientifique du domaine.

NOTES

[1] L'environnement : une question (aussi) de termes… in *Terminologie(s) et traduction. Les termes de l'environnement et l'environnement des termes*, Anca-Marina Velicu / Sonia Berbinski (dir.), Berlin, Peter Lang, 2018, p. 9.

[2] *Ibidem*.

[3] « L'environnement d'une langue est d'abord constitué par l'ensemble des représentations culturelles (tant cognitives qu'affectives) du sujet parlant, ainsi que par les autres langues que celui-ci maîtrise ou pratique – le contact entre les langues étant en première instance envisagé dans sa dimension intra-locuteur, et ensuite seulement dans sa dimension objectivée, externe, sociale (interlocutive) » Velicu, Anca, *op. cit*.: 22.

[4] *Tri sélectif : Vrai ou faux pléonasme ? Considérations 'écolinguistiques' sur la terminologie du recyclage en français et en roumain,* (pp. 19-43).

[5] *L'écologie urbaine est-elle si transparente/interprétable qu'elle le semble ?* (pp. 45-59).

[6] *L'étymologie du formant* éco *et son expansion dans le domaine de l'environnement* (pp. 61-73).

[7] *Les recommandations terminologiques en français dans le domaine de l'environnement* (pp. 75-91).
[8] *Dynamique terminologique des sources d'énergie renouvelables* (pp. 93-111).
[9] *Compiler un glossaire terminologique français-roumain des espèces* (pp. 113-135).
[10] *Nommer la fraude dans la publicité écologique* : greenwashing, écoblanchiment, verdissement d'image… *Quelle expression en roumain* ? (pp. 137-157).
[11] *Enjeux de la constitution de corpus spécialisé sur l'environnement en malgache* (pp. 159-171).
[12] *L'environnement et la culture du recyclage : regard culturel et philosophique* (pp. 187-201).
[13] *Environmental Protection in NATO Military Operations : A Terminological Study* (pp. 187-198).
[14] « Les fraudes aux normes écologiques perpétrées par les grandes entreprises constituent plus d'exceptions dans la société contemporaine. Tout au contraire on assiste régulièrement déjà à des scandales qui éclatent au moment où les pratiques en question sont révélées au public », Petraş, Cristina, *op. cit*.: 137-138.
[15] *Terminologie du nucléaire : traduction et vulgarisation entre français et japonais* (pp. 201-223).
[16] *Recherche terminologique en vue du sous-titrage en roumain d'un documentaire français sur le réchauffement climatique (pédagogie par projet)* (pp. 225-240).
[17] Velicu, Anca / Berbinski, Sonia, *ibid*: 12.
[18] Ainsi, affirme Lucia Vişinescu dans une perspective didactique, « Les apprentis traducteurs [doivent comprendre] que la qualité d'une traduction dépend largement du travail de recherche documentaire et terminologique », *op. cit*.: 239.
[19] *op. cit*.: 222.
[20] La « couche moyenne des discours de spécialité » (pp. 243-270).
[21] *Marqueurs de l'approximation et discours de l'environnement : en-deçà et au-delà des termes* (pp. 271-293).
[22] *Environment of terms : terminological questions of preparing and translating technical documentation* (pp. 295-303).
[23] *Égratignures, éraflures, écorchures et leur équivalents roumains : collocations et contextes comme révélateurs conceptuels* (pp. 305-303).
[24] « The terminological preparation of the text is a key step in the translation of the technical documentation » Eszter B. Papp / Ágota Foris, *op.cit*.: 295.
[25] que Teodora Olenici place avec Gaudin (2005) dans une « vision dynamique des termes » en tant que « signes linguistiques à part entière » (v. p. 318).
[26] *op. cit*.: 250.
[27] *idem*: 247.
[28] « S'il est possible de parler d'une terminologie propre à tel ou tel domaine d'expérience on ne parlera pas vraiment d'une linguistique […] radicalement différente de celle de l'usage général. La différence spécifique par rapport à ce dernier réside dans l'important taux de transversalité domaniale, entraînant dans l'identification, la définition et l'analyse des concepts caractéristiques à un certain domaine, des informations et des outils d'analyse multifactoriels et pluridisciplinaires » Berbinski, Sonia, *op. cit.* : 273.
[29] Berbinski, Sonia, *op. cit*.: 281.
[30] *Crossing between environments : the relationship between terminological dictionaries and Wikipedia* (pp. 323-343).
[31] *L'environnement diachronique des termes scientifiques (étude lexicographique)* (pp. 345-353).
[32] *Prototype d'une base de données terminologique scientifique trilingue arabe/français/anglais* (pp. 355-367).
[33] Mehdi Zerzaihi / Mohamed Hassoun, *op.cit*.: 356.
[34] *Être ennuyeux : nouvelles perspectives sur la responsabilité terminologique du traducteur dans le contexte européen* (pp. 371-385).
[35] *Mission, activités et produits du Centre de Terminologie et Lexicographie basque UZEI* (pp. 387-398)
[36] Henrik Nilsson, *op. cit.*: 384.
[37] Imanol Urbieta, *op. cit*.: 387.

Dan DOBRE
Université de Bucarest
dandobre26@yahoo.fr

Valy CEIA, *Morfologia istorică a limbii latine I. Clasa numelui şi neflexibilele*, Szeged, Editura Jate Press, 2014, 212 p.

Proiectată ca „reconstituire a unui drum", după cum afirmă autoarea în *Cuvânt-Înainte*, tratatul de morfologie istorică semnat de doamna Valy Ceia este mai mult decât descrierea unui sistem lingvistic cu care ne-au obişnuit lucrările de genul acesta, căci intenţia mărturisită de la bun început transpare de-a lungul întregului demers, reactivând continuu prin intermediul faptelor de limbă orizontul cultural implicat, gândirea angrenată în aparatul lingvistic şi chiar aranjamentul existenţial în care limba este un operator viu. Demers cu atât mai dificil cu cât este vorba de o limbă clasică îndepărtată şi arhivată în texte, care şi-a încetat evoluţia în sensul aceleia cunoscute în limbile actuale; în aceste condiţii, urmărirea procesuală a transformărilor petrecute în interiorul limbii latine devine o minuţioasă muncă arheologică de exhumare nu doar a unor mecanisme lingvistice, ci şi a semantismelor, respectiv a articulaţiilor pe care le comportă acestea într-un plan mai amplu, mental.

Formulată ca premisă a lucrării, secţiunea intitulată *Repere teoretice pentru o morfologie istorică a limbii latine* pune la dispoziţie instrumentarul necesar investigării diacronice a morfologiei acestei limbi (descrierea domeniului, clasificarea morfemelor, structura morfematică a cuvântului), dar, dincolo de decupajele operatorii specifice nivelului morfologic, aprofundarea filosofică a unor concepte, precum categoriile gramaticale, face ca descrierea lingvistică să se deschidă vizionării „modului intern de organizare a materialului de forme dintr-o limbă" (p. 13), să se deschidă, aşadar, contemplării şi înţelegerii acţiunii limbii asupra realităţii, dând suflu viu unei limbi încheiate ca ciclu istoric. O infuzie reflexivă însoţeşte, astfel, permanent expunerea lingvistică propriu-zisă, determinând o explicitare complexă a faptelor (în acest sens este urmărit raportul dintre genul natural şi genul gramatical cu modificările produse în trecerea de la sistemul indo-european la latină, dar şi evoluţia categoriilor numărului, cazului, comparaţiei şi persoanei).

Precedat de o clasificare completă, pornind de la flexiunea indo-europeană, pe de o parte (A), respectiv de la terminaţia genitivului ca simplificare operată de gramaticii latini, pe de altă parte (B), *Substantivul* este abordat mai întâi dintr-o perspectivă componenţială (1. *Din punctul de vedere al formei*, 2. *Din punctul de vedere al conţinutului*), pentru ca evoluţia istorică a terminaţiilor (*Explicarea terminaţiilor*) să beneficieze de o descriere detaliată, cu exemplificări ale diferitelor ocurenţe şi transformări, cu referinţe şi conexiuni culturale menite să reconstituie organic contextul acestor procese lingvistice. Urmărită argumentat şi precis în toate articulaţiile sale evolutive, morfologia diacronică este continuu oglindită într-o morfologie a faptelor de civilizaţie şi cultură care au încadrat contextual evenimentul de limbă (fiecare transformare lingvistică fiind problematizată, gândită, documentată ca istorisire a unui eveniment lingvistic). Recurgând la funcţia sintetică a tabelelor, şi anume un tabel al *paradigmei flexionare* şi un *tabel al terminaţiilor cazuale ale perioadei clasice*, informaţia gramaticală este centralizată şi apoi desfăşurată istoric (prin complementaritatea metodică sintetic-

analitic), urmând ca, la finalul descrierii gramaticale, un corpus de texte selectate din câmpul literaturii latine să ilustreze clasa aceasta printr-un material expresiv.

Structurat în secvenţe specifice, *Definiţie*, *Clasificarea adjectivelor latineşti*, *Comparaţia adjectivului*, capitolul dedicat acestei clase gramaticale dispune de explicarea transformărilor istorice produse în aria comparaţiei, precum şi de o clarificatoare reflecţie logică asupra ideii de raport şi gradualitate implicate în realizarea respectivei categorii; ca şi în cazul substantivului, un corpus de texte literare adecvate ilustrează efectele de expresivitate ale adjectivului.

„Cea mai abstractă dintre părţile de vorbire" (p. 99), *Pronumele* este totodată clasa gramaticală cu cea mai mare frecvenţă uzuală în limbă, tocmai pentru că, înlocuind funcţional un nume (*pro-nomen*), răspunde principiului de economie lingvistică. Clasificat, din punct de vedere morfologic şi sintactic, în două mari clase (I. clasa pronumelor demonstrative, relative, interogative şi nehotărâte şi II. clasa pronumelor personale, posesive şi reflexive), pronumele este partea de vorbire care evocă cea mai mare diversitate contextuală / situaţională în care se produce substituirea propriu-zisă a numelui. De aceea, diversitatea şi complexitatea raporturilor de substituire operate în cadrul acestei clase gramaticale impune şi un instrumentar analitic pe măsură, pe care autoarea îl foloseşte cu o desăvârşită dexteritate, completând informaţia de natură istorică cu precizări de natură logico-pragmatică necesare circumscrierii funcţionării pronumelui. Definit şi sintetizat în tabele, fiecare tip pronominal este apoi supus unei complete examinări de morfologie istorică, cu explicarea mecanismelor genetice ale fiecărei forme în parte; se adaugă, la anumite tipuri pronominale, o precisă înregistrare a combinaţiilor sintactice sau a elementelor şi procedeelor de compunere, întregind spectrul metodologic cerut de specificul acestei clase gramaticale.

Asemănător din punct de vedere comportamental adjectivului, referindu-se la „trăsăturile numerice ale unui obiect sau ale unui verb" (p. 147), *Numeralul* este supus, de asemenea, unui tratament lingvistic complet, cu detaliate descrieri şi observaţii ale evoluţiei sale istorice. Având considerabile resurse stilistice şi sintactice, categoria cuvintelor definite ca neflexibile, *Adverbul*, *Conjuncţia*, *Prepoziţia*, sunt abordate fiecare potrivit propriului rol de instrument gramatical, cu o atenţie sporită faţă de fenomenul expresivităţii şi al subtilităţii sintactice; o reconstituire meticuloase a datelor de natură evolutivă completează tabloul morfologiei istorice şi în cazul acestor categorii.

Dedicat *clasei numelui şi neflexibilelor*, tratatul doamnei Valy Ceia, *Morfologia istorică a limbii latine*, este un studiu consistent asupra metamorfozelor lingvistice ale acestei limbi vechi, reactualizate de autoare nu doar prin aducerea în prim-plan a mecanismelor funcţionale şi a proceselor sale interne, ci şi prin continua semnalare a orizonturilor de sens (care sunt orizonturi existenţiale, în fond) ale ansamblului lumii romane.

Ilona DUŢĂ
Universitatea din Craiova
ilonaduta@yahoo.com

TRANSCENDING OLD BOUNDARIES INTO NEW TERRITORIES: COMPARATISTIC VISTAS (I) (*CONCORDIA DISCORS VS DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*),

ISSN 2457-8835, ISSN–L 2065-4057, *Ștefan cel Mare* University Press, Suceava, Issue no 9/2017, 150 p.

CONCORDIA DISCORS VS DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies (CDDC) is a self-supporting peer-reviewed open access annual academic journal of international scope, whose guiding *motto* reads *Nam concordia parvae res crescunt, discordia maxumae dilabuntur* (Sallustius, *Bellum Iugurthinum*, X, 6), and whose editors, acutely aware of the challenging task they have taken on in an effort to efface "one of the consummate ironies of history [,] that Comparatists, for so long the fringe radicals of academe, have become the ultimate insiders of 21st century cultural studies" (Redmond 2003: *Comparative Literature in the 21st Century*), firmly believe that their journal will open up new vistas, promote thought-provoking approaches and, above all, provide nimble minds with *the* rare opportunity to apply and assert themselves in the fascinating – if, alas, still underpopulated – province of comparative philology and humanities (cf http://condisdiscon.blogspot.ro/2015/02/aims-and-scope.html).

The theme of *CDDC*'s issue no 9, *Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (I),* is made explicit as early as the publication of its CFP via the following *motto* prefixed to it: "The New is not a threat to the Old, in fact it is the absence of the New which permits the destruction of the Old. Each is the indispensable corrective upon and index of the other" (Dennis Redmond, 2003) (cf http://condisdiscon.blogspot.ro/2015/02/call-for-contributions.html).

The issue under scrutiny is divided into four canonically journal-profile-related sections (*Proemial Study*, pp. 9-19*, Comparative Literature*, pp. 19-73*, Cross-Cultural Strategies,* pp. 73-119, *Contrastive Linguistics*, pp. 119-131), followed by *Reviews* (pp. 131-145)*,* and with two further sections postfixed: *Notes on Contributors* (pp. 145-149) and *Index of Keywords, Topics and Topic-Related Subjects* (pp. 149-150).

Authored, as a rule, either by a guest editor or one of the Advisory Board's members, the proemial study of this issue is contributed by advisory editor **Maurizio Virdis**, who holds a professorship in Romance Philology, Sardinian Language and Sardinian Linguistics in the Department of Philology, Literature and Linguistics of the Faculty of Humanities at the University of Cagliari, Italy. In *Trascendere i vecchi confini in nuovi territori: prospettive comparatistiche* Virdis adroitly reinforces the serious challenge of defining a concept which has come to

span a disconcertingly vast semantic area: "Il concetto, anche operativo e pragmatico di letteratura è, nonostante le apparenze, difficile da definire" (Virdis 9). Based essentially on the "self-centredness" of arts, the concept of literature, the Italian scholar vigorously claims, has been acquired as part and parcel of the eighteenth and nineteenth centuries' cultural heritage. And though still in its cultural heyday well into the twentieth century, things ceased to run smoothly for literature when the new media (cinema and television) and other forms of writing such as journalism and non-fiction began to voice their shrill dissent. Consequently, the concept of literature had to be dramatically overhauled, Virdis further maintains, either by raising scholarly awareness that "[…] la letteratura può riacquistare vigore e significato, e se anche non recupererà quella centralità, potrà e dovrà, noi crediamo, essere la base imprescindibile per le nuove medialità con cui deve fare i conti", or by delving deep into pre-modern epochs such as the Middle Ages for models, "[…] quando la letteratura non era concettualizzata, né centrale, ma era concorrenziata da altre forme dell'uso elaborato della parola, che era prevalentemente orale" (*ibid.*) Finally, after voicing valid criticisms while also giving credit where it is due, Professor Virdis urges his fellow-philologists to brave the new world, for "Se anche le scritture d'avanguardia del Novecento molto ci hanno dato per l'accrescimento della nostra sfera e coscienza cognitiva, tuttavia i nuovi operatori che elaborano la parola dovranno 'sporcarsi le mani' con le nuove medialità, e con esse confrontarsi" (*ibid.*).

In the present review we'll be confining our critical survey to the contributions hosted by the thematic sections Contrastive Linguistics and Translation Strategies, while listing further below, with due reverence, the authors and the article titles included in the sections on Comparative Literature and Cross-Cultural Strategies: **Diego Salvadori**, *Le coordinate del limite: Luigi Meneghello e le geografie del Dispatrio*, **Svetlana Stefanova**, "*Let* me *go, if you want me to let you in": The Ghostly Circle in Caryl Phillips's,* **Maureen C. Minielli**, *Rhetorical Vistas: Transcending Old Disciplinary Boundaries into New Collaborative Territories* and **Koku G. Nonoa**, *Transgression of Taboos in Postdramatic Theater.*

The *Contrastive Linguistics* section is switching the reader's attention to two Romance languages: Italian and Romanian. In *Innovation in 19th Century Romanian: Financial and Banking Terminology of Italian Origin* **Ciprian Popa** – an assistant professor in the Department of Romanian Language and Literature and Communication Sciences at Ştefan cel Mare University of Suceava – takes it upon himself to go with a fine-tooth comb through the financial, economic and banking terminology borrowed into Romanian from Italian, while in addition dwelling on the process of adapting these terms to the peculiarities of Romanian. Diachronically viewed, "If in a first phase of Romanian's evolution, the Italian influence was mainly in the area of borrowings that were required to depict new

extralinguistic realities, in a later phase, as a concomitant of Romanian society modernization, Italian neologisms had the final say in establishing the standard graphic and phonetic forms of borrowings from other source languages" (Popa: 121). Wise recourse to in-depth statistical analysis conducted on the Italian-Romanian corpus provides corroborative evidence in the areas of Italian etymology, phonetic adaptation, morphological classification, semantic assimilation, intralinguistic synonyms, foreignisms and lexical family membership.

Two books are being reviewed in the final thematic section of the issue, *Littérature ‹‹d'en haut››, littérature ‹‹d'en bas››? La dramaturgie canonique allemande et le théâtre populaire viennois de Stranitzky à Nestroy.*Marc Lacheny, Frank & Timme, Berlin, 2016 and *Anadiss, Revue du Centre de Recherche* Analyse du Discours. *Journal of the* Discourse Analysis Research Center, Editura Universităţii Suceava, no. 21 (I), 2016, and the reviewers are **Caroline Hafner**, a graduate of AKAD College in Zürich and French major of Ștefan cel Mare University of Suceava, and **Corina Iftimia**, assistant professor in the Department for Foreign Studies of same.

Faithfully reflecting both the thematic focus and the thought-provoking title of the journal, the issue's front cover graphically depicts the four elements – *aer, aqua, ignis* and *terra* – central to the doctrine developed by Heraclitus. And so are, for that matter, the sections graphics, closely following the Heraclitian *panta rhei* and the Horatian *concordia rerum discors* alike.

Gina MĂCIUCĂ
Universitatea „Ştefan cel Mare" Suceava
ginamaciuca@litere.usv.ro

TRANSCENDING OLD BOUNDARIES INTO NEW TERRITORIES: COMPARATISTIC VISTAS (II) (*CONCORDIA DISCORS VS DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies*), ISSN 2457-8835, ISSN–L 2065-4057, *Ștefan cel Mare* University Press, Suceava, Issue no 10/2018, 222 p.

Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (II) is the 10th issue of *CONCORDIA DISCORS VS DISCORDIA CONCORS: Researches into Comparative Literature, Contrastive Linguistics, Cross-Cultural and Translation Strategies (Comparatistica* Series*)*, a self-supporting peer-reviewed open access annual academic journal of international scope, aiming to "provide nimble minds with *the* rare opportunity to apply and assert themselves in the fascinating – if, alas, still underpopulated – province of comparative philology and humanities" (cf http://condisdiscon.blogspot.ro/2015/02/aims-and-scope.html).

Like its predecessor (*Transcending Old Boundaries into New Territories: Comparatistic Vistas (I)*), issue no 10 of *CDDC* is idiosyncratically themed to cover a vastly transdisciplinary area featuring subtopics as diverse as liminal excess, liminal journeys; initiation; *Bildungsroman*; experimental writing/literature; cyclicity (from old to new to old back again); old vs new in translation (theory); effacement of the boundaries of high and low culture; globalisation and boundary-effacement consequences; genre, culture and language-border permeability; (cf http://condisdiscon.blogspot.ro/2015/02/call-for-contributions.html).

A most inspired symmetry is running through the thematic couple, with the sections featured by both issues on a par numerically and the fourth section in each of them intended to aid in their thematically complementing one another: *Comparative Literature*, pp. 81-137*, Cross-Cultural Strategies*, pp. 137-159, preceded by *Proemial Study*, pp. 9-81 and followed by *Translation Strategies*, pp. 159-195), with *Reviews and Interviews* (pp. 195-215), *Notes on Contributors* (pp. 215-221) and *Index of Keywords, Topics and Topic-Related Subjects* (pp. 221-222) appended.

The author of the *Proemial Study*, **Peter Blickle**, is a highly revered professor of German with a joint appointment in Gender and Women's Studies at Western Michigan University in Kalamazoo, USA, a salient scholar whose book *Heimat: A Critical Theory of the German Idea of Homeland* (2002) has established itself as one of the standard works on this German concept, a gifted writer – cf *Blaulicht im Nebel* ("Ambulance in Fog") (2002), *Von einer Liebe zur andern* ("Faces of Love") (2011), and *Die Grammatik der Männer. Ein Roman in 19 Lektionen* ("The Grammar of Men. A Novel in 19 Lessons") (2014) – and the proud winner of three awards for his creative works in German, namely the Irseer

Pegasus Award (2004), the Robert L. Kahn Poetry Award (2007), and the Geertje Potash Prose Prize (2009). Since "The German idea of *Heimat* […] is notoriously hard to define" (Blickle 9), the introductory section of his *Heimat als Metapher für Identitäten und Emotionen* is wisely leading up via cognitive linguistics and Hans Blumenberg's philosophical metaphorology to the interpretation of *Heimat* as ontological metaphor based "auf einer zirkulären metaphorischen Epistemologie, mit der sich das Subjekt in seiner Existeny selbst bestätigen kann" (*id.*, 73). This circular metaphorical epistemology, Blickle vigorously argues, should be held accountable for any commercial, political or psychological manipulation to which metaphors of identities and emotions are prone more often than not. It is, however, in the last part of this rigorously researched fine piece of scholarship that Blickle's rich vein of comparatism really comes into its own (s. *Heimatähnliche Metaphern für Identitäten und Emotionen in anderen Sprachen und Kulturen*) by zooming the lens in on metaphorization of "home(land)" at a fairly leisurely pace across five languages representing cultures as diverse as the Slavic (Russian, *rodina*, Czech, *domov/vlast*), Germanic (English, *home/homeland*), Sinitic (Chinese, *chia/chia hsiang*) and Austronesian (Minangkabau, *rindu*).

In the present review we'll be confining our critical survey to the contributions hosted by the thematic sections Contrastive Linguistics, Intercultural Education and Translation Strategies, while listing further below, with due reverence, the authors and the article titles included in the sections on Comparative Literature: **Sabina Homana**, *Neue Valenzen des Heimatsromans in Stephan Thomes* Grenzgang and **Lavinia Ienceanu**, *El Viejo Mundo vs. el Nuevo Mundo. Avatares picarescos y candidianos en* Asuntos de un hidalgo disoluto.

The *Cross-Cultural Strategies* section hosts an article on intercultural education contributed by **Mihaela Bunduc**, a PhD student in Linguistics under tutelage of the University of Craiova, Romania, and the University of Burgundy, France, with an MA in Language Didactics from the Sorbonne 3 University of Paris, an MA in French Didactics from Ștefan cel Mare University of Suceava and research interests in new media linguistics, language theories and digital corpus. In *Le réseau social en classe de F.L.E.: pratiques des étudiants et des professeurs en Roumanie*, apt recourse to collaborative research and a survey questionnaire eliciting answers from eight teachers and nearly eighty students helps the author foreground the significant relationship between social media and teaching, with a lasting benefit to the student, cf "Cette petite enquête nous montre aussi que les enseignants sont ouverts à une formation pour faire un usage pédagogique de Facebook" (Bunduc: 153).

Though hailed and hooted alike, translation of literary texts has come to be widely acknowledged as the supreme test of translatorial competence. In *L'interdisciplinarité, de la langue source à la langue cible: traduire les sciences du langage*, **Raluca-Nicoleta Balaţchi**, who currently holds a fully tenured position as an associate professor of French Language and Linguistics at the University of Suceava, and has conducted extensive research in literary translation and

translatology, makes a brave effort to show that translation of theoretical texts, like those on linguistics, is by no means a territory less fraught with difficulties, further compounded, we might add, by sheer breadth of topic. With the theoretical framework provided in part one, the author adroitly shifts the focus on good old practice by giving the reader a case in point, namely the translation into Romanian of Jean-Michel Adam and Marc Bonhomme's *L'argumentation publicitaire: rhétorique de l'éloge et de la persuasion*. In closing, and in perfect agreement, apparently, with the original's claim to "continued life" (*Fortleben*) through translation advocated by Walter Benjamin (2002)[1], Balaţchi consistently remarks that "Car en linguistique, comme dans n'importe quel autre domaine, la traduction ne peut jamais être considérée comme définitive, elle est juste une partie de toute une série ouverte, comme l'appréciait, parfois à propos de ses propres traductions, Irina Mavrodin" (Balaţchi: 175).

Ionela-Gabriela Arganisciuc – a PhD candidate documenting the translation, retranslation, adaptation and rewriting of Perrault's tales, with a BA in French and English and an MA in Translation Theory and Practice –, who has authored the latter contribution in the *Translation Strategies* section, *Traduire les titres de la littérature de jeunesse*, takes on a distinct category of translations, namely those the main target readership of which are children. While skilfully coalescing rigorous theoretical research and applied linguistics on Perrault's *Stories or Tales from Times Past. Tales of Mother Goose* as main corpus, Arganisciuc brings to the fore the key-role of paratexts in translation, more specifically of the titles of the collection of tales, as well as the socio-cultural and linguistic constraints coming with the territory of translation, which, the author maintains, have been shown to differ from source to target languaculture. Corpus analysis further dwells on the three trends which title translations have been found to follow: "choosing a generic title, the preference for a single tale volume, or the mixed case where a story is accompanied by a generic indication" (Arganisciuc: 177). Finally, when the editor's prime concern is meeting publishing market demands, "[…] tous les titres misent sur la fonction séductrice parce que le titre c'est le titre qui vend l'ouvrage. Si nous devions faire une hiérarchie des fonctions de titres, la gagnante est la fonction séductrice suivie de la fonction désignative et celle métalinguistique" (*id*., 191).

A brief word contributed by the reviewer. Despite such buyer-friendly attempts acting as a poignant reminder of the sad fact that financial constraints do prevail on occasion, the ever more prominent role of translator "as legislator of literary taste" (cf Hăisan 2016[2]: 19; cf also Paloposki 2009: 191, *apud ibid.*) speak volumes for the more cheerful prospects translators are facing.

Last but not least, included in the fifth section are two reviews and an interview. **Elena Pîrvu** – a distinguished professor of Italian (synchronically and diachronically viewed), with major research interests in contrastive grammar,

language history and contact linguistics – , is the keen-eyed and -minded reviewer of a top-ranking international academic event in *Carla Carotenuto, Edith Cognigni, Michela Meschini, Francesca Vitrone (a cura di), Pluriverso italiano: incroci linguistico-culturali e percorsi migratori in lingua italiana. Atti del Convegno internazionale Macerata-Recanati, 10-11 dicembre 2015, eum edizioni università di macerata, 2018*. Issue 28 of an equally internationally acclaimed scientific journal on translatology is being reviewed by **Zamfira Lauric Cernăuțean**, a PhD candidate conducting research on translation, adaptation and republishing of Jules Verne's writings, in *ATELIER DE TRADUCTION, No. 28/2017, sous la coordination de : Henri Awaiss, Muguraș Constantinescu, Editura Universității „Ștefan cel Mare" de Suceava, 2017*, while **Crina Leon** – an assistant professor teaching Norwegian and English, co-author of the *Norwegian-Romanian Dictionary*, Volume I (A-K), founder of the Norwegian study library in Iași and a tireless promoter of Norwegian culture – is interviewing Norwegian poet, translator and critic Sindre Andersen in *Sindre Andersen – A Promoter of Romanian Culture in Norway*.

Synoptically viewed, the Old and the New seem to have nicely come to terms with each other in issue 10 of *CDDC*, with the managing editors wisely maintaining the extremely delicate balance between self-effacing and self-asserting tendencies, which undoubtedly makes it a *vade mecum* both for comparatists and philologists at large.

NOTES

[1] For an analysis granting more profound insight into the matter s. Benjamin, W., 2002, "The task of the translator", in *Selected Writings*, Cambridge, Harvard University Press, pp. 253-263.

[2] Cf *On Writers as Translators/Sur les écrivains-traducteurs*, Daniela Hăisan, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2016.

Gina MĂCIUCĂ
Universitatea „Ștefan cel Mare" Suceava
ginamaciuca@litere.usv.ro

Analele Universităţii din Craiova, Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică, Anul XLI, nr. 1-2, 2019, 509 p.

Revista *Analele Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică* a Facultății de Litere a Universităţii din Craiova, care, din 1996, apare ca o serie nouă, cu profil lingvistic bine individualizat, continuă „Analele Universităţii din Craiova. Seria filologie, istorie, geografie", revistă ştiinţifică înfiinţată în 1972. Este o revistă „peer review" și publică texte în limbile engleză, franceză, germană, italiană, română și spaniolă.

Prezent în bazele de date SCOPUS, CEEOL, ERIH+, Fabula, WorldCat, volumul XLI / 2019 respectă tradiția de a reuni în paginile sale nume prestigioase ale Universității din Craiova, dar și colaboratori externi, cu o pondere însemnată a celor de peste hotare.

Așa cum s-a afirmat în diverse ocazii, apariția ritmică a *Analelor Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică* este asigurată de colectivul redacțional − prof. univ. dr. Cristiana-Nicola Teodorescu (redactor-șef); prof. univ. dr. Elena Pîrvu (redactor-șef adjunct); prof. univ. dr. Ioana Murar, prof. univ. dr. Cecilia Mihaela Popescu, prof. univ. dr. Nicolae Panea, prof. univ. dr. Ștefan Vlăduțescu (membri); lector univ. dr. Oana-Adriana Duță (secretar general de redacție); lector univ. dr. Ovidiu Drăghici, lector univ. dr. Melitta Szathmary (secretari de redacție) −, alături de comitetul ştiinţific alcătuit din personalități de marcă din țară și străinătate − Alessio Cotugno (Veneția), Paul Danler (Innsbruck), Michel Francard (Louvain-la-Neuve), Laurent Gautier (Dijon), Antonio Lillo (Alicante), Francesca Malagnini (Perugia), Brian Mott (Barcelona), Ileana Oancea (Timişoara), Elena Prus (Chişinău), Fernando Sánchez Miret (Salamanca), Federico Vicario (Udine).

Cele 39 de articole care alcătuiesc volumul XLI / 2019 al *Analelor Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică* – 21 in engleză, 4 în italiană, 4 în spaniolă, 4 în franceză, 1 în germană și 5 în română – reflectă un spectru larg al lingvisticii: lingvistică generală, lingvistică romanică, lingvistică comparată, lingvistică aplicată, lingvistică experimentală, sociolingvistică, stilistică, dialectologie, psiholingvistică ecc.

Cerându-ne scuze că spațiul nu ne permite menționarea tuturor celor care au colaborat la realizarea volumului XLI / 2019 al *Analelor Universităţii din Craiova. Seria Ştiinţe filologice. Lingvistică*, menționăm câteva articole care oferă o imagine de ansamblu asupra diversității lingvistice și culturale pe care volumul o oferă: Iustina BURCI, *Locuri marcate de interdicţie în sistemul vechii proprietăţi româneşti:* braniştile; Diana COSTEA, *Techniques narratives dans* Le Chercheur d'or *de J. M. G. Le Clézio*; Iulia Cristina FRÎNCULESCU, *The English Term Rate – Etymology, Diachronic Variation and Its Romanian Equivalents in Medical Language*; Oleksandra ROMANIUK, *Effective Self-disclosure Within the Masculine Romantic Discourse: Variable Communicative Moves*; Paolo ROSEANO, *L'italiano /ˈfreḍːo/ ed il friulano /ˈfred/: evoluzioni apparentemente*

simili del latino FRĪGĬDUM; Ştefan VLĂDUŢESCU, *Noise in Oral Communication*; Shpëtim ELEZI, *The Dual Gender of Albanian Nouns in Pjetër Bogdani's work "Cuneus Prophetarum"*; Mariana ISTRATE, *L'autorità della tradizione. Manifestazioni linguistiche*; Francesco PERONO CACCIAFOCO, *A Prehistoric 'Little Goose': a New Etymology for the Word* ocarina; Diana SOPON, *La cortesia nella lettera commerciale delle lingue romanze - alcune particolarità linguistiche*.

Ultima secțiune a volumului este dedicată recenzării de volume și reviste. Pentru această secțiune am reținut recenziile dedicate volumelor Anca PECICAN, *Económicas Erasmus. Español para estudiantes Erasmus de Ciencias Económicas* (Oana-Adriana DUȚĂ) și Anamaria GEBAILĂ, *L'attenuazione nel discorso politico ai tempi del "gentese": una prospettiva contrastiva francese – italiano – rumeno* (Ramona LAZEA).

Încheiem prezentarea noastră menționând tehnoredactarea impecabilă a volumului, realizată de ing. Pompiliu Demetrescu.

Elena PÎRVU
Universitatea din Craiova
elena_pirvu@outlook.com

Pentru comenzi și informații, contactați:

Editura Universitaria

Departamentul vânzări

Str. A.I. Cuza, nr. 13, cod poștal.200585

Tel. 0251598054, 0746088836

Email: editurauniversitaria@yahoo.com

marian.manolea@gmail.com

Magazin virtual: www.editurauniversitaria.ro